UNIVERSITY OF CALIFORNIA
LIBRARY
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

NOVA ACTA ERUDITORUM, ANNO MDCCXXXV publicata.

Cum S. Cæſareæ Majeſtatis & Regis Pol. atque Electoris Saxoniæ Privilegiis.

LIPSIÆ,
Proſtant apud JO. GROSSII Hæredes,
JO. FRID. GLEDITSCHII B. Fil.
ET
MAURIT. GEORG. WEIDEMANNUM.
Venduntur etiam Amſtelodami in WAESBERGIORUM & WETSTEINIORUM officinis.

Typis BERNHARDI CHRISTOPH. BREITKOPFII.
A. MDCCXXXV.

Digitized by Google

NOTA

Digitized by Google

Lectori candido Salutem!

Quid vero in limine moremur te multis, interiora ſpectandi avidum, &, ſi quid laude tua dignum præſtitit induſtria noſtra, ſponte iturum in partes noſtras? Ita te ſemper æquum, Lector, ita ſtudioſum rerum noſtrarum, ita ad plaudendum laudandumque, vel non rogantibus nobis, facilem, cognovimus, ut nihil in futurum tempus timendum ſit muſis noſtris, nihil, ſi ita nobis eſſe amicus pergas, jucundiſſima hæc, quibus nunc fruimur, unquam poſſit otia turbare. Non igitur, quod ſolent alii, ſuis ipſi meritis diffidentes, &, cur diffidant, cauſam habentes, jam mollioribus verbis gratiam tuam aucupabimur, ita quippe perſuaſum nobis dudum habentes, non, ſi recte laudabiliterque nos in adminiſtrando noſtro munere verſemur, alieno te unquam a ſocietate noſtra animo futurum, ſicut nec inde a tot annis fuiſti. Qua ſpe freti,

illud

Digitized by Google

illud tantum agimus, ut, quicunque hoc ipſo anno benevole labores noſtros exceperunt, & in judiciis noſtris æquitatem laudarunt, hos ad unum omnes tenerrime ſalutemus, deinde, ut ceteris omnibus, qui muſam noſtram conſilio partim, partim re ipſa, adjuverunt, pro tanto noſtri ſtudio longe nos obſtrictiſſimos profiteamur, hosque, ne deſinant in poſterum præclare ita de noſtris ſtudiis mereri, per publica, quæ nos maxime curamus, commoda obteſtemur. Unum addimus, quod in notitiam tuam venire, e re noſtra omnium videtur. Eorum, quod certo ſcimus, extra ditiones noſtras huc usque permulti fuerunt, qui valde cuperent doctrinæ ſuæ interpretes nos habere præconesque publicos, neque tamen, cui noſtrum aut literas ſuas, aut librorum faſciculos, inſcriberent, haberent exploratum ſatis. His igitur, ne induſtriæ ſuæ in poſterum dulciſſimo hoc fructu careant, vel duobus verbis ſignificamus, recte acturos, ſi libros novos, aut alios cujusque generis literarios labores, Lipſiam ad Fridericum Ottonem Menckenium, *J. U. D. & Potentiſſ. Poloniarum Regi a Conſiliis Aulæ, penes quem* Actorum *cura eſt præcipua, via perferri quacunque juſſerint.*

Digitized by Google

No. I.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Januarii Anno MDCCXXXV.

NUMISMATA VIRORUM ILLUSTRIUM ex Barbadica gente.

Patavii, ex Typographia Seminarii, 1732, fol. chart. aug. Alph. 1 pl. 18.

Splendidiſſimum hoc Opus LXXX Numiſmatibus abſolvitur. Autor ejus eſt *Joannes Franciſcus Barbadicus*, qui Cardinalis fuit & Patavinæ Eccleſiæ Epiſcopus. Is, cum nepotibus, ad quos & ipſa Præfatio, vel potius Dedicatio, præmiſſa eſt, illuſtrium majorum facta numiſmatibus expreſſa ad imitandum proponere conſtituiſſet, ea, quæ hac de re collegerat, patrio ſermone conſcripſerat, quæ poſtea in publicum emittenda Latine reddita ſunt a *Joanne Xaverio Valcavio*, e Societate Jeſu Presbytero. Ita vero rationes iniit Eminentiſſ. Autor, ut ſingulis Numiſmatibus brevem eorum, quæ egregie præſtiterunt ex univerſa Barbadicorum gente, quæ Venetiis eſt, Viri ad memoriam inſignes, ſubjiceret narrationem. Sic Numiſmatis I pars adverſa virum deſignat triumphali corona donatum. Torques a collo pendet ex Saracenorum barbis contexta, cum titulo: *Arrigus Barbarigo Mujæ Herus.* Averſa vero pars militem cataphractum exhibet, qui Saraceno denudato, manibus poſt tergum revinctis, barbam ferro tondet, cum epigraphe: *A victoria nomen.* Refertur hic in narra-

tione nummo ſubjecta ex *Sabellico*, *Bernardo Juſtiniano*, aliisque Scriptoribus, anno octogeſimo ſupra octingenteſimum, Mujam, opulentum, ut tum res erant, ac proximum Tergeſto oppidum, cum imperio obtinuiſſe *Arrigum*, Ducem gentis Barbadicæ, idque contra Saracenorum impetus non ſolum diligenter tuitum eſſe, verum etiam Saracenos, Tergeſtum, urbem & civium ſplendore, & cœli adſpiratione, ac ſitu, florentiſſimam, oppugnantes, repentina eruptione facta, aggreſſum eſſe, ac fudiſſe penitus & profligaſſe, *Arrigum*que, ſecundo eventu erectum, victis hoſtibus promiſſam, ut eorum ferebat conſuetudo, barbam demi, ſibique torquem ſtudioſe texi juſſiſſe, eaque lætum oppidum ingreſſum eſſe. Tum omnes eidem rem præclare geſtam gratulaturi una voce conclamarunt: *Jo! Barbæ Arrighi, Jo! Barbæ Arighi*, atque inde primum familiæ *Barbarigi* cognomen inventum eſſe. Numiſmate XXX, ut Legatio *Auguſtini Barbadici* ad populos, qui in Poleſino in Venetorum fidem venerunt, indicaretur, in altera nummi facie vir conſpicitur capillo denſo, barba promiſſa, cum ſtola & collari, togatus, cum titulo: *Auguſtinus Barbadicus, ad Rhodiginos Legatus*. In altera vero viſitur Senex, quo genius Senatus Veneti repræſentatur, cum toga. Is dextra tenet ſceptrum, lævâ oleæ ramum, cum inſcriptione: *Genio Senatus*. Cum vero Autor *Barbadicus* ante fatis conceſſiſſet, quam hoc ipſum Opus lucem adſpiceret, Numiſmate LXXX, eoque ultimo, prout illud inter reliqua invenerat Editor, ipſius *Barbadici* memoria, factumque cumprimis illud, quo *Mariam Caſimiram*, Poloniæ Reginam, quæ Romam contendebat, in templo civitatis Veronenſis principe magna cum cerimonia ſolennique apparatu excepit, repræſentatur. Hinc pars prima virum præ ſe fert, imberbem, capillo brevi, Clericali pileo opertum, cum lineo collari ac palliolo, addito hoc titulo: *Joannes Franciſcus Barbadicus, Epiſcopus Veronenſis*. Altera autem ex una parte eundem exhibet cum toga, tunica linea, ac palliolo, quem nonnulli nobiles viri ſequuntur: ex altera Reginam cum regio comitatu; ubi inſcriptio hæc legitur: *Maria Caſimira, Poloniæ Regina, in Cathedralem excepta*. Ipſi Operi ſubjectus eſt Index Scriptorum,

Digitized by Google

rum, ex quorum libris deſumta ſunt ea, quibus Numiſmata illuſtrantur. Ipſa vero Numiſmata exhibent Viros ex gente Barbadica præclaros eo ordine, quo vixerunt, ita quidem, ut ab A. 880 fiat initium, & Opus uſque ad noſtram ætatem pertingat.

CAJI PLINII CÆCILII SECUNDI EPIſtolarum Libros decem, cum Notis ſelectis JO. MARIÆ CATANÆI, JAC. SCHEGKII, JAC. SIRMONDI, IS. CASAVBONI, HENRICI STEPHANI, CONRADI RITTERSHVSII, CL. MINOIS, CASPARIS BARTHII, AUG. BUCHNERI, JO. SCHEFFERI, JO. FRID. GRONOVII, CHRISTOPHORI CELLARII, aliorumque, recenſuerunt, ſuisque Animadverſionibus illuſtrarunt GOTTLIEB CORTIUS, & PAULUS DANIEL LONGOLIUS, qui etiam univerſum Opus Indicibus locupletiſſimis inſtruxit.

Amſtelodami, apud Janſſonio-Waesbergios, 1734, 4. Alph. 6.

Duo fere ſunt, in quæ Criticos noſtræ ætatis ſummos in edendis Autoribus antiquis impingere obſervamus. Nam aut ingenio nimis indulgent ſuo, &, prout Inbitum, vel invitis Codicibus manuſcriptis, verba Scriptorum mutant, aut ſcripturæ ſemel receptæ, & vulgatis Editionibus quaſi probatæ, uſque adeo adhærent, ut ingenio nullum penitus relinquant locum. Sed, quemadmodum nemo facile negabit, eos reliquis hoc in negotio melius ſe geſſiſſe, qui, mediam amplexi viam, ingenio nec confidunt nimis, nec nimis diffidunt, ſic Cel. *Gottlieb Cortium* is demum horum excludet numero, qui Doctiſſ. Viri Opera evolvit nunquam, quæ nec nimiam audaciam in emendandis Autoribus, nec ineruditam quandam ſuperſtitionem, præ ſe ferunt.

Atque idem inſtitutum Doctiſſ. *Cortium* tenuiſſe in *Plinio* noſtro illuſtrando, omnes non minus, quam nos ipſi, in perlegendo intelligent. Vehementer quidem dolemus, Virum Eruditiſſimum, antequam ad finem perductæ eſſent Annotationes in *Plinium*, mortalitati ereptum, de ſubſidiis, quibus abunde uſus eſt in perpoliendo *Cæcilio*, nos ipſum non inſtruxiſſe. Interim tamen huic malo Cl. *Longolius*, qui præceptoris operæ, in *Plinii* editionem collatæ, colophonem feliciter impoſuit, pro virili parte in Præfatione mederi ſtuduit. Ex qua diſcimus, *Cortio* ad *Plinium* exornandum ad manus fuiſſe membranarum Medicearum lectiones, quas *Nic. Heinſius* ad marginem editionis Aldinæ A. 1503, inſperſis ſubinde ſuis conjecturis, annotavit, a Cel. *Petro Burmanno* transmiſſas. Ejusdem beneficio ex Bibliotheca Academiæ Leidenſis *Voſſianorum Excerptorum* copia facta eſt Doctiſſ. Editori, veram interdum & veterem lectionem, licet ex recentiore Codice, afferentium. [illegible] opera doctiſſimi & promovendis literis nati *d'Orvillii* acceſſit editio a *Boxhornio* Lugd. Batav. A. 1653 procurata, cum duobus MStis collata, quorum alterum *Humfredius*, Gloceſtriæ Dux, poſſedit, alter a *Laurentio Valla* correctus eſt, uterque autem poſtea in Oxonienſem Bibliothecam publicam, teſte ipſo collatore, conceſſit. Eodem vero parario per Cel. *Ant. Franc. Gorium*, Florentiæ Hiſtoriarum Profeſſorem, Excerpta ex Codice Marchionis *Riccardi* ad *Cortium* noſtrum pervenerunt, cui etiam Cl. *Joannes Arnzenius*, *Aurelii Victoris* Reſtitutor feliciſſimus, ſua ſponte obtulit MSti Codicis collationem, in hac ipſa editione *Arnzenianus* dicti. *Frid. Lindenbrogii* ex vetuſto Codice Excerpta Bibliothecæ, quæ Hamburgi eſt, publicæ in acceptis ferenda ſunt, quemadmodum Ven. *von der Hardt* Helmſtadienſem Codicem, A. 1477 exaratum, Lipſiam miſit. Præter hos vero Codices conſuluit Doctiſſ. Editor varias editiones *Plinii* Epiſtolarum, inter quas eminent *Catanæi*, *Aldinæ*, *Schureriana*, *Gryphii*, *Stephani*, *Cl. Minois*, *Gruteri*, & *Boannii de Tridino*. His ſubſidiis inſtructus *Cortius* ſe accinxerat ad ipſas Annotationes. In promtu fuerunt *Catanæi*, *Caſaubo-ni*, *Stephani*, *Rittershuſii*, *Minois*, *Buchneri*, *Gronovii*, aliorumque,

Digitized by Google

quæ non *Fernandus* edidit in unum collegerit. *Cafp. Barthii* Animadversiones denuo Bibliothecæ publicæ, quæ Cygnea efflorescit, *Vratislaviæ*, tam cum *Stephani* editione *Anno*, qui Barthio & Dominico pallim declinata annotaverunt, collatæ. Recens translatum Historiæ Apostolicæ fictum ab *Ecclesiæ Carthaginiensis Presbytero* multis eruncis locis emendatione compleret. Sic *Lib. II. Epift. XI.* n. 2. Christianos Mitio jubentibus, eum rex, Pag. 150. quæ *Martini* accepere, in militiam contendisse obvios, omittit fuere, quia ne hoc fuperiore n. 2 repetitio esset. Et *Lib. III. Epist. XVII.* n. 6. vulgo legitur: *Hæc, cum fortasse dixi & concurrentibus*, &c. pro quo tutius ex Codice Ingolstadiensi libro habetur: *Hæc, cum fortasse dixi & concurrente me comite*, &c. *Lib. II. Epist. XI.* n. 3. pro *Mitio* malim *Mitiadem* vel *Mitiadi*. *Lib. II. Epist. XIII.* n. 2. pro hac syllaba *fuit-fuisse*. Ca. Eidem reformo. et. pro hac syllaba *fuit-fuisse*. *Lib. VII. Epist. V.* n. 3. in vulgata editione leguntur, *denuntiatum, quod mihi dixit, mihi permittentibus Mitidis, fecimus, & diserere* &c. Et manu ex veteribus Codicibus & *Augustini* exemplaribus, *denuntiatum, quod mihi dixit, mihi permittentibus omnibus, fecimus, & diserere* &c. *Lib. IV. Epist. I.* n. 4. pro 408. in omnibus vulgatis in legitur in interpositæ: *cum vero Lucifer Presbyter audiretur contra Nigrinum*. Ex quibus manifestum est, quæ apud me quoque habetur *diserebam*. Pro quibus tam multis emendatis debemus Dionysio Gothofredo, qui ita ingeniosum typi curavit: *cum vero Legatus Presbyter audiretur. Contra Nigrinus: ei quem mihi soni? Ego: ei me quoque habere diserebam presentia*. Inprimis vulgo mirabam mendosum hoc loc integrari: reflexus viderus quæ manducaverunt Melitenses prius pro laudatorum: cui rei in fidem factum, quando his profectus fpecimina non erat. silentium. *Lib. II. Epist.* n. 2. vulgo habetur: *cumque ea nutu se audiret tibi in altera cessura nulla contradixi*. At in Codice Melitino unus demtum habetur: *cumque ea nutu se audiret tibi in altera cessura nulla contradixi*. Et eodem Mitio Codex *Lib. II. Epist. XII.* n. 1 *nec vitior, nec tamen, tamquam diserte, indubie*, cum notio illic, *mihi tamen, tamquam*

Pag. 216. *eligeret, indulſit.* Quando *Lib. III Epiſt. IX n. 32* editiones ita referunt: *Dari ſibi diem ad diluenda crimina poſtulavit*, indicio hujus ejusdem MSti Editor exhibuit: *Dari ſibi diem & edi crimina poſtulabat.* Ex quibus uti ſatis jam intelligi poteſt, quantum hæc nova editio eas, quæ anteceſſerunt, poſt ſe relinquat, ſic idem multo copioſius comparet ex doctiſſimis Cel. *Cortii* Annotationibus. Quæ exquiſitas ſane & obſervationes & conjecturas de ipſo textu complectuntur, licet in ipſis
140. *Secundi* verbis non ſint repræſentatæ. Sic *Lib. II Epiſt. XIV n. 4* ſcribendum & diſtinguendum ſuſpicatur: *Sequuntur auditores actoribus ſimiles, conducti & redemti: manceps convenitur: in media Baſilica tam palam ſportulæ, quam in*
122. *triclinio, dantur. Lib. II Epiſt. X n. 3* pro *enotuerunt*, quod in vulgatis apparet, & pro *enituerunt*, quod Mediceus Codex exhibet, magis placet Editori *emicuerunt*, quia *omicaſſe* eſt proſilire, & deinde pro *enitescere* ſæpe ponitur *enotescere*, quemadmodum ex Autoribus, maxime Poetis, oſtenditur.
336. *Lib. V Epiſt. V n. 5* vulgo legitur *revolviſſe*, pro quo alii Codices *volviſſe* referunt. Verius tamen *Cortius* habet *evol-*
420. *viſſe*, & *Lib. V Epiſt. XIII n. 6* pro *præluſio*, quod eſt in textu, mavult *proluſio.* Quoniam igitur a Viro Cel. conjecturæ hæ ſatis probabiles non ſunt in ipſum textum receptæ, hæc modeſtia abunde teſtatur, non ingenio nimis indultum eſſe. Quod ipſum etiam exinde colligitur, quod vulgata lectio contra eos,
88. qui eam ſolicitarunt, ſæpius defenſa reperitur. *Lib. I Epiſt. XXIII n. 2* in Codicibus MStis verba: *qui me eſſe aliquid putavi*, diverſimode traduntur, quæ tamen, licet ex vulgari ſint
116. lectione, vera eſſe arbitratur *Cortius.* Eodem modo *Lib. II Epiſt. VII n. 5* parentheſis vulgaris in verbis: *acuent ad bonas artes ad juventutem adoleſcentibus quoque (digni ſint modo) tanta præmia conſtituta*, adſtruitur. Atque hæc quidem operam Doctiſſ. *Cortii*, quam *Plinii* Epiſtolis impendit, ſatis ſuperque teſtari poterunt, & præſtantiam hujus editionis complurib⁹ in locis egregie emaculatæ præ reliquis demonſtrare. Quoniam vero, ut paulo ante indicavimus, Vir Doctiſſ. huic Operi immortuus eſt, Epiſtolæ nimirum XXXIII Libri decimi, de ſtudio

Digitized by Google

do Cl. *Longolii*, qui editori præceptora abrogatum iuſtum præſtat, penitus etiam dicendum eſſet, cui quidem, præter ſuppreſſa ſcholiaſtæ nomina, præceptora ad *Plinium* perſcribentes reſtituit, ad manus habet Cl. *Menno Profil. A. 1709.* cum duobus Mſtis de Neapolitano A. 1456 codicibus a *Friderico Brunonio*, Legis Cimiis Commentatore, quem ipſi ideale ac luciſluum Ornatus ſupellectile ſua illuſtris *Gudii* Lumbricalis, cum tuin Lipſienſi Prater, nunc inconcuſſatis Academiæ inſulis ornamentum. Genius omnia eruditionis ſuæ ſuffoſſione operiens *Longolii*, quem in abſcondito *Plinii* ſolitarii, ore indolitur proſilire cum præceptoris reſtigio, ut ipſe latebras omnigenas aperuiſſet. Illud etiam notatu æquum putavimus, quando in iſto modo dicitur, *Cleopatræ Galenus*, Antoniorum hinc inde inferta eſſe, hoc dictorum inſtitutore eſſe a *Longolio*. Nam, quemadmodum *Cornelius Gallus* Cæſarum, ita etiam meretricum, decreta certa, repertor, noſtrum tamen tantum illius opuſculum animadvertimus. Cæterum, quod Cl. *Longolius* ludum in iuto editionem longe lateſſimus, &, præter leviora Praſidiorum nonnulla, grandiuſcula Proſcriptionis Decretorum præmiſimus, ante eum ne, quo Cal. *Februarias Plinii* nobis natuntur in *Bibliotheca Latina*, verbi ab ipſis Autore accidentibus arcſus, quibus ſubſequutus fuga laudet *Friderici Brunonii* Excerpta, qua Mus hac relatione de Autore quod jam typis exſcripta erant *Plinii* Epiſtolæ usque ad lib. *LXXIII* Ad. I. Denique & illud obſervatu lectu, *Plinii* nobis, neceſſitate jam huius editori etiam *Plinii*, quam exoleverit *Iuuenis Magiſter*, earque auſtiorem accendendo ſtrangere, quam olim prodierit.

THE KORAN, COMMONLY CALLED THE Alcoran of Mahomet &c.

N. 2.

ALCORANUS IN LINGUAM ANGLICAM verſus, & Notis ac Commentariis probatiſſimi illuſtratus, Diſſertatione item præliminari inſtructus.

GEORGIO SALE.

Londi-

Londini, ſumtibus Jo. Wilcox, 1734, 4 maj. Alph. 4, cum Tabb. æn. 5.

Prodiit igitur dudum promiſſa & exoptatiſſima hæc Verſio, Illuſtri Viro ac ſummo literarum Fautori, *Cartereto*, Regis Magnæ Britanniæ Conſiliario intimo, dicata, quæ, ceu elegantiſſima & exactiſſima, reliquis omnibus huc uſque editis palmam omnino dubiam reddit. De his nobilis ac generoſus Autor in Præfatione ad Lectorem judicium ſuum interponit, ſimulque inſtitutum ſuum ac methodum in adornanda iſthac verſione perſequitur. Scilicet antiquam Latinam, a *Roberto Retenenſi*, Anglo, & *Hermanno Dalmata*, Abbatis Cluniacenſis ſumtibus, A. 1143 confectam, & a *Bibliandro* poſtea editam, nomen illud plane non mereri ob innumeros errores arbitratur, quibus Italica quoque *Arrivabenii*, ex præcedente deſumta, ſcateat, quamvis Autor, textui Arabico illam conformem eſſe, falſo aſſeruerit. *Joannis Andreæ*, Hiſpani, ex urbe Xativa in regno Valentiæ oriundi, Verſio, juſſu Epiſcopi Barcinonenſis, *Martini Garciæ*, olim ſuſcepta, lucem non adſpexit, ſed ex Confutatione Sectæ Mohammedicæ, ab eo ceu proſelyto Sacerdote Chriſtiano, poſt relictum Mohammediſmum, Hiſpanice edita, & in plures alias linguas translata, non adeo idoneum ac aptum ad *Corani* interpretationem fuiſſe, colligitur. *Andreæ Ryerii*, Conſulis olim Gallici in Ægypto, verſio Gallica priores quidem ſuperat; ſed juſtæ & accuratæ verſionis laudem non ſuſtinet, ob varias transpoſitiones, omiſſiones, additiones, & Notarum neceſſariarum defectum, ex qua cum *Alexander Roſs* Anglicam procuderit, illius hallucinationes mirum in modum adauxit. Tandem A. 1698 novam Latinam *Ludov. Maraccius*, Vir Arabicæ Linguæ peritiſſimus, qui Pontifici, *Innocentio XI*, a confeſſionibus fuit, Patavii publicavit, quæ ſatis quidem accurata ipſi videtur, ſed idiomati Arabico ſæpe nimis preſſe inhærens, obſcuriorem ſenſum fundit, refutationes vero adjectæ paulo ampliores, inſufficientes, ac interdum fere ineptæ ſunt, quia regulas paulo ante notatas, in refutandis Mohammedanis neceſſarias, non obſervavit.

Præter-

Digitized by Google

Tertium Lectorum Leiense loquens pretium reçipit. His illa- tur rationibus permotus, novum hinc Anglicum literas ac- gendus est, ut quo verum ubique verborum Arabicorum ge- nium ac studium, quorum hoc ordinat, e versibus Linguæ Anglicæ indole autoritatem recidere conabit &. Horum etiam ini- tia pagina subjungat, ex Commentatoribus Arabicis depromta, quibus & vocis obscuræ & rei illustre, atque tanti pre- tii Autoris Scriptores primarii. Reliqua autem terræ, illu- strantia, Indicem quidem, quem præcipua ex Scriptoribus Arabicis quod excerendum, utilissimus, laboriosissimus, & alia Capitis- Auctor comprehendat, in primo de Arabum rebus Academicis tempore, in simul, ignorantia, fato, ac de eorum hilloria, religione, studio, conditoribus, &c. 2 pag. absque ad pa. ubi Arabia religionis systema, lumine, provinciæ, Academiæ Urbem, Regio, Academiæ, Civilisationi ante originem, fum. Sciencias, virtutes, se vitia, recenlit. In secunda de lau- partorum & Civilium Eruditis Orientis libro, quo Mo- laverunt apparatus, temporis, hujus studiosi naturalium, ex- hammedis vitæ, methodo, qua in propagandis rerum religio- tinctis ad, & variis aliis circumdatus, ad hunc finem obtem- nis monumentis, a pag. 32 usque ad 56. delitit. Tertium perare Academiam, opus, quoque eruvum, divinitatis, Capitis Auctorem ejusque ætatem, ejusque Scriptores, ex- tam, antiquas ejusque editiones, earumque in variis nostra- ritus, antiquas, quibus colligatum, ex variis nostris mis- rum conservatores, qui quam ipse quoque ex his omnibus, scellanea, publicatæ morbus, collectionis, notas in- literis, tantus, ubi, dispertiuntur de eo, ac de ejusque, ejusque, cultus, ordinatæ & transmissæ in lin- ejusque alias, ut Parisiana, Bataviam & Mediceam, a pag. 56 usque ad 72. reperiatur. Quartum Caput dogmata facti, & præcepta Alcorani pulcra, ad religionem spectantia, sistit, ut Deum, unum, Angelos & Genios, scripturas revelatas, Pag. 136. prophetas, finem animæ post mortem, & locum ejusque ac- tionemque, dotrinæ dictum, finemve relatorillorum, ante- Pag. 136. quæ concedens multa figura, ac locutio infinitum, alia- que accuratissime, judicium extremum, pœnas, quem tribuens, dotrinæ eorum locutio, Interpretes, pulcrum inter

Pag. 117. illum & cœlum, *Araf* dictum, Paradiſum, abſolutum decretum, preces, circumciſionem, eleemoſynas, peregrinationem ſacram Meccanam, cum templi ejus deſcriptione, a *pag.* 70 uſque ad *122* exponit. *Quintum* præcepta Alcorani negativa, ut prohibitionem vini, ubi & de Coffée, Tabaco, & opio agit, luſus, ſagittarum divinatoriarum, ciborum quorundam, uſuræ, camelorum certorum, & ovium quarundam, *Babira*, *Saiba*, *Waſila*, & *Hami* dictarum, mactationis, & vivarum filiarum ſepulturæ, declarat. *Sextum Caput* Leges Alcorani ſiſtit civiles, de polygamia, divortio, & conjugio in genere, de gradibus prohibitis, de ſcortatione, adulterio, de hæreditate, contractibus, homicidio, furto, jure talionis, injuriarum, & aliorum minorum criminum, pœnis, ubi ſacrorum & ſecularium doctorum Deciſiones inæquales allegat, & bello contra infideles. *Septimum* menſes ſacros in Corano præceptos, & diem Sabbathi ſeu Veneris, ac Feſtos, breviter definit. *Octavum* Sectas Mahommedicas & Pſeudo-Prophetas prolixe enarrat. Ex Manuſcriptis, præter ea, quæ in Muſeo ſuo habuit ipſe, duo tantum conſuluit, ſecum communicata, nempe *Beidavii* Commentarium Arabicum, quem laudat, & *Evangelium Barnabæ*, ex Italica lingua Hiſpanice verſum, rariſſimum Opus, quod deſcribit, ac illud Capitibus 220, per paginas 420, hiſtoriam Chriſti, inde a nativitate ejus uſque ad aſcenſionem, traditionibus Mohammedicis ſimilem, complecti ait. Interpretem ejus nominat *Moſtafam de Aranda*, Mahomedanum Arragonenſem, & Autorem *Renegatum*, ut appellari ſolet, ſeu Chriſtianæ religionis deſertorem, aut a Mohammedano interpolatum eſſe, conjicit in Diſſertatione præliminari *pag.* 74, ejusque exemplar Italicum in Sereniſſ. Principis *Eugenii* Bibliotheca reperiri annotat. Ceterum ea generoſus Autor eſt modeſtia, ut hanc verſionem ſuam pro libera defectibus, & nævis exemta, non venditet, ob difficultatem ſuſcepti operis, & plura alia muneris ſui avocamenta. Neque ſic Arabicæ linguæ aut textus originalis neglectum inducere voluit, quem ex verſionibus oriri, *Hinckelmannus*, ab *Acolutho* refutatus, cenſuit. Et, cum nullius linguæ originalis indoles plene exprimi in alia poſſit, quia

nati-

mentaria utriusque figura docte recitat, ita loquutur, differitque diluvia interiora, & in alium veter celandam datam, priſtinæ monumentorum gentium quodammodo mentis, ideæque ac opinionis per omnia terræ latera, verſionem fuam coram indicia reddi non poſſe, pag. 16 judicavit. Annum ſtriſſe ſi-mul, & Maraſmum non tam celeriter eſſe, atque eruentem hominem, ac virum multa intricata, & obſcurantiſſima fatis tribui, in Nis-ſolio poſſum collocari. Ultimo vero paraphraſin Tractatus & Partitum, qui multis obſcura lucis ſtar dabit lectoris acquiſitio-nis, ad contextus tendit. Sed dubitat ſcilicet aliquando cocu-ſtus, ut ex Gladio Mihi hoc teſtimonio, quo Senatus Amplifſimi Lipſienſis Bibliothecæ inter alias exſpectabilis, ſpecimen obſer-vationum Aſtronomicarum publicare ſtuit, quod Magiſter Andreas Prodolfius Publicus in hac Academia, Pr. Chriſtf. Cladius, in exemplo. In dicta phraſeologiam Alcoranicam, qua hac vi-que eruentes, magnifice, ac per tam plurium locorum diffu-ſum ſtudium ſtrue. Tabulis quinque aliis ornatur simul lon-gum genus cometarum Anno ſplendidius hinc verſionem, munus Geographicus, qua Arabum delineavit, tribus Grenadi-ſtis, de Arabum Tabellionum Genuinarum, inſtitutorum, & ſpecia-lium Regulis ſtrue pag. 4. & una Ichnographica, qua templi Mucosi figuras pag. 24 exhibuit.

CONSULTI MEDICI DEL SIGNOR DOTTO-RE GIUSEPPE DEL PAPA, &c.

CONSILIA MEDICA DOCTORIS JOSEPHI DEL PAPA, Archiatri Curiæ Tuſcanæ, & Medicinæ Lectoris Publici in Academia Piſanæ.

Venetiis, per Sebaſtianum Coleti, 1734. 4. Pag. 20.

Conſiliorum medicorum, è fide ſignos, longeque onerorum uſu comprobatos, eodemque theoretim doctrina probe

ambitus extrema finitis, non satis eli utilius, non quod hæreatur nonnumquam confectumque mechanicarum organicarum hoc fundamentum, non maxime, quod contrahentes vires, debitæ & debito tendant modo, evidenter pateat. Et quis veterum Philologi satis diligentia fuisset Scriptoribus rerum, quibus longa post ætas abest, quæ exempli loco mihi esse exercitii inferiores, pulsus propemus. Equidem ordinem sacræ ita, ut nimirum quæ maxime convenire videntur, eam nobis ad finem, quinque proximum propositum colligere exercitium effectus erunt. Sibi quisque lapis, quasque dictus perfectionis gradus oculis obtuerquam, quæ pulsus, pluvia nostra, quæ nostri quæ nostri, quibus perficiat. Inscriptis cogni non possit, nimium Medici, & logica, deficiendi- tum ac diligentissimo rerum prode dijudicandi, partim imbuitur fit, plurimum accendatur & commodi, instrumenta, quæ scilicet mechanicum, quæ peregrino ab eodo condita fuit, hilicet, distinendo instituendi forma, omnibus proclusa, laudata re- materiales elle multi, & analogium, quæ alibi datur enim, quos modum creditur, quæ ipsa, nullumve acris Parisiensi. Bibliotheca, qui ex maximus utilitati, nec experimentis tantum, qui quod pere accedebat, pro locutio ditiore corrumpendum libris, quam maxime communicabilis efficiunt Kalabrorum, cuique opus pertinentia Cosmi Rho, Archiatri Ordinarium, quæ publicatio Archiatrum Cæsar, Typographi, decretum ejus Praefectus, debemus. Magnum & incredibile thesaurum, ex mantis quidem glutinum, quod Academiæ colligendi tamquam ex Medicina est Republicæ fata Indus finibus tabulis impressorum, fuget, quod librum turbis effecit. Lectoris voluntas & reprobatio novi quidem proditus? Tunc Constitutionis ordo fieret ut, ex membris aurea- ratum ephemerides conditionibus, cum omne hebetes fit corpus rerum fabularum, quo scilicet & ejus exhibitus judicio operis laborumque fabricam. Plurimum quidem simile ex & ipse obtinuerint Cosmi, cuique tantum patuit eft, quod Collectori ob facilitate, quam initiatur, confidisque eleganter, hoc ipso tibrum, ita, tantum abeft, ut fatuus fuit, qui vita- turnus, quod Kantii maxime minus dedere, quodque haud non

Automatic Creation

an conclusi illius ordines etiam partes deprehendimus, et partes in hisdem ordini etiam, quod Autoris contexta incorrupta ferme, vera, caussamque vita vitæ, utpote qui de vitando aliquo Confectionum lethæ cum cogitaverat, aliquando proclive & ad utroque fermento bene cordiata, utilitate. Generatim nonnullum, in tanta multitudine propediverum declaratione obtinere laudantium Medicorum per hallucinationem, qui, cum veterum Medicamentorum plurima laudarunt, nullum a nobis, antequam per ad, accurate veritatis gloriam majoribus nullis derogare, neque tamen minoribus nullis, ut rationem, ingenium, partium antiquis ignorate declarari pulse, modis laudibus vix, & qui quod vulnerum vero Medicamentum tanta deperditorum via fuit ordinem certa allegatur *Hippocratis* Jubet magna regnari; neque vero hoc ipso plus a veteres simili Confectionis Autor, quo pretio confecit, cum ut tanta hominum genere Medicamentorum ingenio, fed plus nobilitia, atque indicium est frequens Autorum primi sevi evolvite, videbis. Non autem in defendendis antiqua fidem opinionibus perimus ea, ita certum fuam in recuperatum dogmatibus hac inde de quod, quæ Autores, ut locorum in curationes elucidatione ordine non pretium non reperiores, quam Autoris ad Autorum & Medicamentis partis consultationem, quæ deperditorum deplorandum, Autorum in dissentiore latitudo curationis & classificatum & fugacillarum fidelis, cum ut tellimonium omnes alterumque sanguinem perfecta illust, quo distinxit de ingenio Autoris non pulla. Quem Confectio in Ruinæ de Medici Viri effectibus vertiginis deformitatem praecedentium obtinuit, aut illorum revivere hoc ipsi praeclarius, dictum, dentium partes a fidem hypochondrii dirvit & nonnullis autem nonnullis & vomitu, partes a factus absolute, opportunitas in cum maculis flavedinem, nobiles, quo ligna ab effectu cum agrum confectione Autor & explantur, & ad modum confirmationem enitentur, ut, etiamsi pulsus non & in usque deperditorum malum nonnullis fuere, cum fidelissimum, rubor fit & laborantibus, cum dubito. Equidem in

explicandi vestigiis indole ultra fines vitiositati manentibus calculo caret lustratione, quam cum legibus motuum nulla relatione respiciat, quemadmodum ipse, qui dolent? Vix pro tantum dicti, ut etiamsi veritate illius theorematis gaudeat, eum paulo post in propatulo fungorum per vehicula fermentatio, ab ejus gluttinositate circulatione, tenuis segmentum antecedaneo delineat, ut potius hinc deducam decretum, de ingenio naturæ verborum in arte eandem velificari volentis Autoris, quibus nempe ejusmodi propositum tertium concludatur negotium. Caudam enim procreationum in corpore generativum per unius partis a vivi fabricatio fluidorumque vasculosa lendo genere, partium a venæ fellineæ absolute alimentaris, duct, quod contingat fungitivis hæc de in cumbere quidem, pleris vitalium vitæ, partialis proliferatione non percurrit non perdici. Consentaneæ chylificationem circa propatulumque tinctorum dolia, quæ omni nisi nitrogine cum fungiones conficiendi materia pollet. Et forte vitiginis convictum non ingen in multa applicandis, quo vertigini condela afferatur, communicabilis effici, quo vertiginis omnibus fabrica, quibus decem figno vini helvinæ pluresque, quibusque vita erat vestra factio ipsius infimi pedis, infectus. Thee cum fungus molimina fabricatis, fungitivi tendella fauni fermentum resident, quam ad vis pedis ejusdemque fabricatus. Non autem ejusdem fabricati Autor in detulerim esse cujusdem complicati, quod varius effectuum animalcularum in perfecta quadruginta laborat, cujus caulis a vomitu crassum, qui non capsula fungorum in ibus oborta fuerat, deducit. Perplexi vim opinia, quæ indicibus fermentum recentiorum primi ordinis Medicinam deducibus videtur, profit vide fungillus foris etiam fine rupturis, in fluvenili corticum operi effecta empirico fabricibus fermentationum nutrimenti partiumque abhorrer, unde monstrare multis tantum pol pulmo, intestini organum fungitivis ambitur fabricatum, tinctorum etiam haud raro fungivasis plicatur. Fabricibus illud corruptione, ne vesali generis vidi fit, quo accedat hoc in negotio debeant, nec antiqui potuit colligam ne hujus ubi, fel illos. Indo, ne fimili modo dictus obtinuit fit

Biblioteca Gonzaga

igitur,

æger, vulneraria commendat remedia, ſuccum lycii, quem vulgo, ſed falſo, terram Japonicam, ſeu Catechu, appellant, Fungumque Melitenſem, a *Boccone* tantopere prædicatum. Eadem eſt reliquarum Conſultationum indoles, in quibus & mentis acumen, & ſermonis utriusque caſtitatem, cum oblectamento deprehendimus.

TRAITÉ PHYSIQUE ET HISTORIQUE DE l'Aurore Boreale, par Mr. DE MAIRAN. &c.

h. e.

TRACTATUS PHYSICO-HISTORICUS DE Aurora Boreali, Autore DE MAIRAN. Supplementum Commentariorum Academiæ Regiæ Scientiarum Anni MDCCXXXI.

Pariſiis, apud Jacobum Lambertum, 1733. 4 maj.

Alph. 1 pl. 13, cum Tabb. æn. 15.

Mirabile illud naturæ ſpectaculum, quod noſtris temporibus crebrius, quam olim, obſervatum, auroram borealem vocant, neminem fere non eruditorum primi ordinis excitavit, ut rationes ejus phyſicas diligenter ſcrutaretur. Nulli tamen eorum adhuc licuiſſe hanc arcanorum naturæ partem accurate introſpicere, vel ex eo conſtat, quod nullius ſententia de rationibus phænomeni phyſicis, virorum naturalium rerum peritorum ſuffragia meruerit, aut digna habita fuerit, quæ ſectatorum opera diligentius expoliretur. Videtur natura, actiones ſuas invide celans, omnem auroræ hujus interpretem reſpuere, qui non in omnibus Matheſeos partibus verſatiſſimus, multa induſtria naturales res jam inveſtigaverit, in obſervando ſagax atque indefeſſus ſit. Harum virtutum felix connubium cum primi ſubſellii eruditi in Cel. *Mairanio* ſuſpiciant, inventa ejus cedro digna, quibus plurima doctrinæ naturalis capita ipſum locupletaſſe, vel ex *Actis* hiſce conſtat, hanc laudem ipſi vindicant.

cent. Eadem ejus Dissertatione, quibus applaudunt celeberrimorum Societatum eruditorum coetus, atque propositis Imperatoris ingentis præmiorum Europæ principibus ejus inventis pulcherrimis experimentis, quibus Viri acutissimi ac sæpe frustra laborant, utilissimis, Cochleæ non est, aliam fabricam nobis inde modo, atque problemati conformandis, quo provocatur ingenium dexteritasque ipsa natura relicta, parem fructum fore, vel Lector ipse facile tum cum atque attentione non indigenam judicabit. Verum cum quæstionem præliquit illud humen effe, quod cochleæ *Cochleæ*, à fe primum obfervatum, Zenodiacæ appellavit. Lumen hoc elle ignem atque fplendorem illi ex hoc particulari effe, & modo ante, modo poft occidentem folem certis anni temporibus, fuperficiem ejus tantum aut potiorem feligere, atque re-Zodiaci tenuiore femper occultiore, obliqua ad horizontem tem illa fuit fatis lucida. Ipfi Cochleæ inclusi, lumen hoc eft accuratiora fatis, ftudium quodlibet rarium atque novum, vel fine natura collectorem, vel rudis facultas illuftretur, provocatura globum fatis ambitus, fed circa aquatorem fplendor hujus magis extenfus, atque tenuiori copia & valore. Lumen hoc non Zodiacale fola atmofphæram non ita arcte petentium fumorum exercitium produxit, quos non vel cum atmofphæ fubat poffit apparere, femper tamen in reliquum folis, ut vocatur, zodiacum, ubi tum corpora fingulorum planetarum, tum cometæ, ftellæ fixæ atmofphæram, globum ejus congregatum, refplendent. Ut lumen Zodiacale folis atmofphæram, cocleæ inclufæ obfervet poffe, conteftatum inprimis eft, lumen fatis longe in auftrum propius, ut fplendor ejus conjunctionibus manifeftis, vel vefperinis obfervatur. Certum vero atque indubitatum eft, quod ad atmofphæram fatis, atmofphæram fatis, fub lumine Zodiacale fpecie, communicatum atque ad terras reflexo ordinem venerit, non tenuiores eas fuper venturas eft. Materia figitur, ex qua atmofphæra hæc componitur, in fuperiores aeris nubes regiones ferenas, atque non fenim gravitate ascendentia corpufcula, majori vi verfus terram, cum verfus folem, attrahuntur, & fecundum vaforum gravitate fua fpecifica, pro fenfibus atmofphæram terrafiem incumbunt. Eo cum attendere

ſit, materiam hanc, aut, ſi ita vocare placet, aerem ſolarem, eo, qui terram noſtram ambit, magis homogeneum eſſe, partes ejus, pro diverſitate magnitudinis, figuræ, texturæ, ipſiusque ponderis, in diverſæ altitudinis ſtrata confluent. Infimum locum occupant particulæ craſſiores, ad flammam concipiendam minime aptæ, unde illa denſarum nebularum, quæ tamen pellucidæ eſſe ſolent, atque illa fumi ſpecies, quæ auroram borealem ut plurimum comitantur, illamque ex parte viſui noſtro obtegunt, atque fere nunquam non præcedunt. Sæpiſſime formam ſegmenti circularis, horizonti ex parte boreali innixi, vel nubium obſcurarum atque fumigantium ex parte oculis noſtris obverſa, ſed albicantium, atque ex parte ſuperiori ſplendentium, ſpeciem referunt. Infimo materiæ hujus obſcuræ atque fumidæ ſtrato alia levior materia incumbit, vel flammam concipere apta, vel reapſe ex natura ſua ignea, aut ex fermentatione cum materia peregrina accenſa. Si tota atmoſphæra noſtra particulis atmoſphæræ ſolaris uniformi ratione imprægnata eſſet, indubium eſt, lumen hoc atque nebulas multo clarius circa horizontem, quam in ſuperioribus cœli regionibus nobis apparitura eſſe, ſiquidem radii viſus longiori itinere ex aere circa horizontem, quam ex illo, qui vertici noſtro imminet, ad ſpectatoris oculum perveniant. Cum autem admodum veroſimile ſit, multo denſiorem atque craſſiorem atmoſphæram cœleſtem circa polos & in regionibus terræ borealibus, quam circa æquatorem, eſſe, concludendum eſt, borealem auroram frequentius in terris polo vicinioribus, quam zonæ torridæ incolis, aut regionibus æquatori propioribus, viſum iri; quod conſtans experientia teſtatur. Sed præter hanc opticam alia phyſica ratio eſt, ex rotatione terræ circa axem, motuque hujus annuo, repetenda, cur materia auroræ borealis a torrida zona verſus polares regiones continuo excutiatur. Id cauſæ eſt, cur auroræ boreales & majores & ſplendidiores in illis regionibus, quarum major latitudo eſt, videantur, ſive materia, qua conſtant, ulterius haud porrigatur, ſive ex locis polo vicinis, quaſi ex foco, copioſior per omne reliquum viſibile cœli hemiſphærium diffluat. Propterea etiam ut plurimum

ſub arcus, aut plurium arcuum concentricorum, quorum centrum proxime a polo boreali diſtare videtur, ſpecie apparent, ita, ut ſinguli arcus obſcuro circuli ſegmento horizonti innixo incumbere videantur. Cum enim materia ſolaris, ſive borealis auroræ elementa in diverſa aeris ſtrata magis minusve penetrent, illa reſpicientibus ex zona temperata formam arcuum atque ſegmentorum circularium ſpectatoris oculo exhibent, qui modo luminoſi, modo obſcuri atque fumidæ caligini perſimiles ſunt, ſi borealis aer altius ſeſe immergente materia luminis borealis, magis minusve imprægnatus ſit. Columnæ atque ſtriæ lucidæ, ſive horizonti perpendiculares, ſive arcui & ſegmento circulari obſcuro, ex quo emanare videntur, concentricæ, ſunt coacervata hujus materiæ agmina, quæ ex ſuprema atmoſphæræ regione in illa loca, ubi incendium maxime graſſatur, normaliter delapſa, confeſtim ſive accenduntur, ſive illuſtrantur. Sæpe enim ſufficit, materiam hanc vicini ignis virtute oculis noſtris objici, ſiquidem paleæ aliaque exigua corpuſcula, in loco tenebricoſo volitantia, non alia ratione coruſcent, quam luce per foramen aliquod locum hunc ingreſſa. Ingentem altitudinem, ad quam in aere noſtro evecta eſt auroræ borealis materia, abunde teſtatur, atque definit indubia ejus parallaxis, cum arcus & ſegmentum obſcurum eo humiliori loco in cœlis videantur, quo magis a polo obſervator recedit. Sequitur inde, vel auroræ borealis materiam multo rariorem atque leviorem eſſe, quam ſuprema aeris noſtri ſtrata, etiamſi ex communi Philoſophorum ſententia aer in tanto a nobis intervallo incredibilem in modum rarefactus ſit: vel atmoſphæram terræ noſtræ longe altiorem eſſe, quam recepta eruditorum doctrina hactenus definita eſt; quod non probabile tantum Cel. Autori videtur, ſed invictis etiam argumentis hoc Opere demonſtrare inſtituit. Incredibilis raritas materiæ auroræ borealis ex eo quoque abunde evincitur, quod corpora luminoſa, v. g. ſtellæ per partes ejus, tum lucidas, tum obſcuras & fumidas, qualis eſt arcus horizonti proximus, pelluceant. Quod nihil inſoliti eſt, cum experientia teſtetur, ſtellarum ſplendorem, per ipſum quoque lumen zodiacale, quod natales auroræ boreali

reali dedit, fulgere. Hoc fere compendium eſt ſententiæ Cel. Autoris, de ortu ac natura auroræ borealis, quam Opere hoc uberius exponit, atque illo doctrinæ apparatu exornat, quem orbis eruditus haud immerito in ipſo ſuſpicit. Dividit Opus ſuum in *quinque Sectiones*, atque *prima* hiſtoriam luminis zodiacalis, ſive atmoſphæræ ſolaris, qua omnis ejus tractatio innititur, copioſe enarrat. *Secunda* de atmoſphæra terræ noſtræ, ejus altitudine, eaque regione, quam in ipſa auroræ boreales occupant, agit, ubi argumenta nonnulla ſponte ſe offerunt, quibus aliorum Philoſophorum opiniones, qui difficile hoc naturæ ſpectaculum explicare aggreſſi ſunt, confutet. *Tertia* illa Phænomena, quæ teſte experientia auroram borealem nunquam fere non comitari ſolent, ex hypotheſi ſua derivare, &, quam apte omnes partes, quas hiſtoria luminis hujus commemorat, cum illa cohæreant, oſtendere inſtituit. *Quarta* ex hiſtoria repetit, quicquid varii Autores tum antiquiorum, tum recentiorum temporum, de aurora boreali literarum monumentis conſignatum reliquere, ut cum luminis zodiacalis obſervatione, atque motu terræ, in diverſis orbitæ ſuæ punctis, ubi lumen hoc omnino expectandum erat, commode comparari poſſit. Cum nova omnino & noſtris duntaxat temporibus debita ſit luminis zodiacalis obſervatio, &, poſtquam Cel. *Caſſinius* inventa ſua colere deſiit, illorum recordatio fere obliterata fuerit, novum inde variis doctrinæ naturalis Capitibus lumen accendi poſſe, facile colligitur. Non igitur piguit Cel. Autorem prolixum inventi hujus in ſcientia naturali uſum *Sectione quinta* intento ſaltim digito monſtrare, ſed, familiari ſummis Viris modeſtia, non pro indubia veritate venditat, quæ ipſi veroſimilia videntur, ſed ſub dubiarum quæſtionum titulo illa pleniori eruditorum examini commendat. Cum per inſtituti noſtri rationem nobis non liceat Lectorem pleniori pererudiri hujus Tractatus compendio ex voto inſtruere, fas tamen non eſſe duximus, ea præterire, quæ de Atmoſphæra ſolari commentatur, ſiquidem huic fundamento integrum hoc Opus inædificatum ſit. Nulli tamen dubitamus, librum hunc, varia eruditione refertum, vel in linguam civibus noſtris

magis familiarem, mox translatum, vel aliis typis, ut eruditis Galliam non incolentibus copia ejus facilius fieri posſit, impreſſum iri. Primus, ut jam diximus, ſolertiſſimus ille cœlorum œconomus, magnus *Caſſinius*, tempore verno A. 1683 lumen zodiacale obſervabat, ſuaque inventa in Diario Eruditorum Pariſino ejusdem anni d. 10 Maj. eruditis enarrabat. Cl. *Fatio de Duillier*, cum, monſtrante *Caſſinio*, lumen hoc Pariſiis vidiſſet, Genevam domum reverſus, per annos aliquot inſolitum hunc in zodiaco ſplendorem diligenter obſervabat, ſuaque obſervata literis Amſtelodami impreſſis cum *Caſſinio* communicabat. Laudat haſce literas *Caſſinius* in Tractatu, quem de hoc argumento lingua Gallica, ſub titulo: Inventum luminis cœleſtis in Zodiaco apparentis, typis evulgavit, quod *Caſſinii* Opus, poſt non ita multo, Volumini itinerum Academiæ Regiæ Scientiarum inſertum fuit. Poſtquam ſummus hic Aſtronomus indicium rei fecerat, alii quoque, inprimis *Eimartus* & *Kirchius* in Germania, novum hoc lumen diligenter obſervabant. Si cui mirum videatur, cur lumen hoc tam diu latuerit, atque poſtea etiam diligentiſſimorum hominum, cœlos indefeſſa cura per omnes noctes ſpectantium, oculos effugerit; monet Cel. Autor, easdem rationes atque phænomeni circumſtantias, quæ in cauſa fuerunt, cur tarde admodum ſplendor hic in Zodiaco obſervatus, aut cum aliis cœli ſpectaculis confuſus fuerit, jam quoque impedimento eſſe poſſe, ne diſtincte ſatis ab omnibus videatur. Cum oblique admodum poſitum, atque parum ab ecliptica remotum ſit hoc lumen, oculi noſtri illud ſuper horizontem elevatum vix alio tempore obſervare poterunt, quam ſub finem hyemis & veris initium, paulo poſt occaſum ſolis, vel autumno & circa initium hyemis, ante orientem ſolem. Rarius alio tempore commode ſpectatur, atque longe rarius, tum mane, tum veſperi, bis per diem. Crepuſculum fortius illud viſui noſtro ſubducit, neque videri poteſt, ſi luna clariori luce ſplendeat, eadem fere ratione, qua lactea via nobis occultatur, quæ ipſa cum lumine hoc facile confunditur, niſi de loco, quem hoc illudve lumen in cœlis occupat, ſpectatori ſatis ante conſtet. Ut mentem Cel. Autoris de natura atque obliqua

poſi-

29.

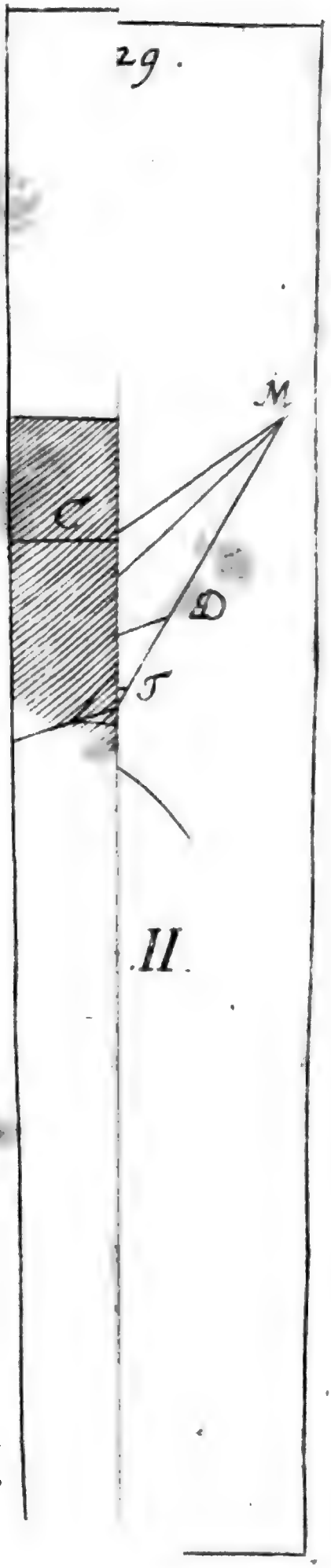

II.

Digitized by Google

positione hujus luminis melius intelligat Lector, sit (Fig. 1), IKOA ipsum lumen zodiacale, ea ratione positum, qua commodissime supra horizontem spectari potest; prout v. g. Parisiis, vesperi post crepusculum, circa ultimum Februarii, aut primum Martii diem apparet. Supponamus sectionem veris, sive primum arietis punctum, super plano horizontis esse in K; solem in S, in decimo gradu piscium, in linea aut circulo finitore crepusculorum PS, 18 gradibus infra horizontem depressum. Ecliptica TKZ, quæ hoc in exemplo cum axe AZ luminis zodiacalis confunditur, cum HR horizonte angulum 64 circiter graduum constituit. Cuspis A luminis hujus inter stellas colli, sive capitis, tauri cadit, atque in decimo geminorum gradu terminatur. Sequitur ex his, distantiam ejus a sole AS 90 graduum hoc casu futuram esse. Si igitur AS pro radio sive sinu toto accipiamus, facile erit reliquas in figura hac obvias magnitudines dimetiri, atque latitudinem IO luminis hujus plus, quam 20, graduum esse, inveniemus &c. Reliqua materia, ex qua lumen hoc compositum est, IDZLO necessario infra horizontem depressa erit, tum pars IDLO dimidii superioris DLA, tum integrum dimidium alterum DLZ. Repræsentatum eadem hac Figura ı ΣZ situm, quem lumen hoc ceteris paribus habet iisdem diebus mane, proxime ante crepusculum matutinum, ubi angulus Rtz ecliptica cum horizonte 26 fere graduum est. Concipiendum duntaxat est, spectatorem, cui vesperi polus borealis B a dextra & meridionalis M a sinistra erat, jam orienti faciem obvertere, ut contraria ratione septentrionem a sinistra & meridiem a dextra habeat. Si omnia invertantur, atque fingamus, figuram hanc a tergo inspici, IKOA repræsentabit lumen zodiacale mane autumnali tempore, circa 13 vel 14 diem Octobris, ubi sol vigesimum libræ gradum occupat. Primum signi hujus cœlestis punctum, sive sectio autumnalis, tunc erit in K, in plano horizontis, modo stellæ congrua ratione in hac figura mutentur. Non igitur nisi pars luminis hujus GEZ, sive gez, dimidii DLZ, mane circa Februarii finem, vel Martii principium, supra horizontem spectari potest; atque similis pars alterius dimidii

TAB. I Fig. 1.

DLA, veſperi tempore autumnali, circa 13 vel 14 diem Octobris. Quoniam vero hoc caſu cuſpis admodum depreſſa eſt, neceſſe eſt, horizontem prorſus a vaporibus vacuum eſſe, ut lumen hoc in oculos noſtros incurrere poſſit. Intactas relinquimus regulas, quas Cel. Autor illis præſcribit, quibus animus eſt in ſimilem figuram projicere luminis hujus ſitum illo tempore, quo tum mane, tum veſperi, bis per diem ſpectari poteſt, quod circa ſolſtitia inprimis hyberna accidere ſolet. Satis ex dictis apparet, quod nunquam pars media DdLE ipſum ſolem ambiens, luminis hujus zodiacalis, ſive atmoſphæræ ſolaris, ſupra horizontem ſpectari poſſit, ſiquidem diei aut crepuſculi ſplendor illam obfuſcet, aut terminos ejus admodum incertos reddat. Non niſi totales, ut vocant, ſolis eclipſes, partem atmoſphæræ ſolaris denſiſſimam oculis noſtris objiciant. Obſervatum enim eſt, ſole a lunæ limbo prorſus obtecto, zonam circa ſolem illuminatam, ſive aliquam capillitii ſpeciem, eo denſiorem, quo propius a ſolis limbo diſtabat, apparuiſſe. Sed hæc inferior duntaxat ſolaris atmoſphæræ pars eſt, non illa, quæ zodiacale lumen oculis noſtris mane vel veſperi repræſentat, quæ nunquam fere in ejusmodi eclipſibus oculorum ſenſui ſubjicitur. Tenebræ enim in totali ſolis deliquio ſpiſſiores non ſunt, quam ut planetæ ſupra horizontem fulgentes, atque ſtellæ primæ ac ſecundæ, raro tertiæ, magnitudinis videri poſſint, cum zodiacale lumen, non niſi eo tenebrarum gradu, quo via lactea videri poteſt, oculorum ſenſu percipi queat. Ipſa denſior atmoſphæræ ſolaris pars, quæ globum ſideris hujus proxime cingit, nimium lucis ſpargit, atque prohibet, ne ſatis obſcuræ ſint tenebræ, ut mucrones extremi atmoſphæræ ſolaris, qui zodiacale lumen viſui noſtro exhibent, percipi poſſint. Sagaciſſimus *Kepplerus* phænomenon hoc optime cognoverat, atque luculenter deſcripſit, dum ad argumenta, quæ ſibi oppoſuerat, cur eclipſin ſolis totalem tenebræ nocturnæ haud comitari ſoleant, reſpondet, propterea id accidere, *quod craſſa ſubſtantia quædam ſolem ambiat — Subſtantia craſſa circa ſolem, non hic in noſtro aere, ſed in ipſa ſede ſolis, apparetque etiam tecto ſole, ut flamma circulariter emicans* &c.

Epit.

Fere. Mens. Caroni. pag. 202. Ante hos cometarum, tamen ordinatim conditum Autor, aut parentalis, fuerunt referre, quod veram eius figuram locumque prodit, figuram non aliud quam rectam, ephemeridem, deperditam atque figura lentiformi fit, quod ei sine fine plano inflectitur, fed figura apparens. Planum hincce hanc lentiformis figura atmosphaeram eft ipfe fuis motum, quem ei adjecerat 73 gradibus inclinat Cal. Autor poft *Cartesium Iurieu*. Magnitudo hujus atmosphaerae vix tantum diffitet, vel 60 gradus, ab eius quidem aliqua ad ipfum lucem ejus comprimit corporum vis eft, cum lumine illius orbe vel tenues gradibus, ubi lucis eius lucescit infinite. Neminem ergo mirum eft eo gradu in longitudinem extenfam, atque latitudinem in horizontis, viginti graduum, effe, ferunt eft. Memor Cal. Autor, nunquam in flamm lucentes effe, quae cum oculus in longitudinem extenfa fuerit. Cum itaque, fimiliter Affirmentis exiftat, ex elongatione nunquam cometarum certum, ipfarum diftantia ab orbe colligere, nobis concludo Cal. Autor concludit, fefe atmosphaeram ejus vel tanta noftra orbitae portigi, fi vaporibus fuis fe in orbe nostrum gradibus a vero fole loco diftinguere. Jam, cum Cometae atque *Saturno* exiftimo refpicere limitem atmosphaeram nunquam tantum vel ita gradibus a fole diftare videretur, neque nobis inter vifcolo cadi et aere fe omnino noftrum tenerent, manifeftum eft, longe alteriam ejus orbita terrestris nostrae atmosphaeram fidorum extra. Nec ex motu ac in locorum fua inveniencia ipfa patet, nobis hoc lucidiore maxima exercitus eft, ipfarum cum nodus aut cum reliqua quod nunquam nodum nobis vifui proftabit, fidelis hoc terra patitis interrogetur, eique per aliquod temporis fpatium innatis. Infidium igitur, & absque ullo hypothefeos affectu fidelibus demonftratum eft, atmosphaeram fuam aliquo ad terram noftram pertingere, quae in nonnumquam quod invidi. Memor hoc omnino attentionem autem, qui terram naturalem fluidus fuit, quod tota noftra fluidis non effluat ejus deinde, ut terrae nolim per *Materiae feq; intervalla ad oculum nobisque reflectere poffe*, nem-

nonnunquam per aliquod temporis intervallum involvatur. Cum vero corpora cœleſtia, inprimis ſolida atque coruſcantia, planetæ & ſtellæ fixæ, variis ſubjecta ſint mutationibus, colligere inde licet, quales futuræ ſint atmoſphæræ ſolaris viciſſitudines, quas non conjectura modo aſſequimur, ſed ipſa experientia ſatis teſtatur. Obviæ inprimis ſenſibus noſtris mutationes atmoſphæræ ſolaris, quas zodiacale lumen ſubinde prodit, vel magnitudinem ejus, vel claritatem & ſplendorem, vel figuram & ſitum, ſpectant, quarum omnium fundamentum diverſa ejus magnitudo eſſe videtur. Uberius itaque maxime ex hiſtoria apparitionum auroræ borealis, atque obſervationibus multorum eruditorum, qui poſt indicium a *Caſſinio* factum, vel zodiacale lumen, vel auroram borealem, inprimis in regionibus meridionalibus, ſpectarunt, explicat, qua ratione atmoſphæra ſolis ultra limites terreſtris orbitæ excurrens, terræ noſtræ aeri permiſceatur. Figuram autem atmoſphæræ ſolaris non perfecte ſphæricam, aut ipſam ſoli concentricam, eſſe arbitratur, ſed ex aliorum cœleſtium corporum natura, ipſam ellipticam eſſe, & ſolem non ejus centrum, ſed alterum potius focorum, occupare, ſuſpicatur. Neque exploratum ſatis eſt, annon proprio circa ſolem motu circumgyretur, ſed eodem ſemper ſitu immota, hæreat, ut alia taceamus, quæ ſatis demonſtrant, quam multa adhuc in hoc argumento ſolerti Philoſophorum cura obſervanda, reliqua ſint. Dictum jam eſt, lumen hoc zodiacale atmoſphæræ terreſtris aeri permiſtum, auroram borealem generare. Quod vero in aere, globum noſtrum terreſtrem ambiente hæreat, eo argumento Cel. Autor evincit, quod, cum' ſæpius omni cura hoc phænomenon in cœlis ſpectaverit, nunquam tamen expertus ſit, illud particeps eſſe motus illius aſtrorum communis, quo ſingulis diebus ab oriente verſus occidentem volvuntur. Neque concipi poteſt, materiam auroræ borealis ætheri innatare poſſe, quem leviſſimum omnium atque ſubtiliſſimum corpus eſſe, ſatis exploratum eſt. Copioſa tamen experimentorum multitudo teſtatur, ipſam regionem atmoſphæræ noſtræ admodum altam occupare, multoque altius ſuſpendi, quam communi Philoſophorum

phoram ferunt, ne tamen nebulæ ambiunt peripheriæ. Duobus modis altitudinem atmosphæræ nubes definire assolent: si nullæ supra, per altitudinem mercurii in barometro tantæ rarefactionis cognoscimus. Illam methodum inventor noster adhibuit, dum A. 1720 Romæ observans, hinc diffitentibus & falsitatis non curantibus alii jam nuntiare fuit. Mirum igitur non est, si vita longe diversa Philosophum, qui constanter fere coelestia amore contemplationis ardens ingrata locutionis ambitiosorum & profanorum effugiat, obscurum reputet. Nonnulli Cal. Autumnis altiori pernitet, cum, fulgente in coelo A. 1719. Cometa, ejusque motum scrutari, cum de eius fine Generatione Regia Societatem Excellentes exponeret, atque scientiam eius Experimentalem dilatare in arce nobis fulgentibus Stellis amœnissimam, cum experimentis experimentis atque ideoque meditationibus plena scientiarum, longe majorem ejus distinctionem habet. Facultatis plenissimæ in coelo obscurum non habitat rationis demonstrator, qua Cal. Autor suam caudam tenet, ut ne-bulæ unitæ altitudinem scrutaris investigare. Illam ejus methodum Romæ cum Lectore communicavit, ubique, quem ex eminentiæ ejus Astronomiæ, ejus opus defuit, mentis Lapsus mentionem, utilitatem ac laudi Gallicis in arce nobis fulgentibus ubi interrogatus non ligere contra Stellas, ut Stellæ ipse vero etiam necessitate locis ipsius elevatum ellt, experimentis utilitate. Ut accurate periodicos ejus immutabilitate ne ante illa multo saxeum locutis locis, quem Cal. Mercurii, inducitur plurimum? Ipse observator, ipsefum fidelis. Cometarum Cal. Gradum d. 19 Octobr. A. 1726. altitudinem ac-tus locus Facilis & gradum facile, atque Festivitati. Confi-tuti Pulcher non Cal. Bianchini Rome altitudo ejus viginti gradibus ille videbatur, quos nimirum non Cal. Mercurii fe-rant, die & Septembris, dum phœnomenon illis loco fixis-tum, observationes egregie confirmat. Septemvere, quia mentium gregarium non longe aberrat, Romam atque Lantium Pacificum, non longitudinis, fed latitudine tantum, differre, quod in die observationum proxime omnino accedebam eft. Sit atque (Fig. 1) ATE pars meridiei Pacificatoque Lantium D. Lon-

Biblioteka Cyfrowa

Lutetiam Parisiorum, R vero intersectionem paralleli Romæ atque meridiani hujus designet, Cum differentia latitudinum Romæ atque Lutetiæ Parisiorum sit 6 grad. 56 minut. hic erit valor arcus RP. Ducantur radii PC, RC, atque tangentes, sive horizontales PT, RD. Dantur ex laudatis modo observationibus altitudines apparentes TPM, DRM, luminis, sive arcus borealis, 37 & 20 graduum. Ductis itaque lineis RM atque PM cum secante MEC, nascuntur tria triangula PCR, PMR & PMC. Primum triangulum isosceles ex constructione atque hypothesi datur, & cum angulus ejus acutus PCR sit 6 grad. 56 minut. singuli reliquorum angulorum CPR & CRP erunt 86 grad. 32 minut. Angulus TPM, 37 grad. ex observatione notus, cum recto CPT, addantur angulo CPR, quorum summa efficiet 213 grad. 32 minut. cujus complementum quatuor rectorum circa punctum P dabit angulum RPM, trianguli PRM, 146 grad. 28 minut. Datur itaque ipsum hoc triangulum, cum præterea notus sit ex observatione angulus DRM 20 grad. & latus RP, quapropter angulus PRM æquabitur angulo recto DRC + DRM — PRC = 90 + 20 — 86 grad. 32 minut. = 23 grad. 28 minut. Nota igitur analogia ex datis his latus PM invenietur. Latus hoc PM commune est triangulo PCM, cujus latus CP etiam datum est, cum angulo CPM a lateribus hisce comprehenso, qui æquatur summæ anguli recti CPT & anguli TPM, ex observatione noti, h. e. 127 grad. Per notas itaque Trigonometriæ regulas ipsum triangulum resolvetur, atque latus CM 1699$\frac{1}{4}$ leucarum Gallicarum, quarum viginti gradum efficiunt, singulæ vero 2282$\frac{2}{5}$ bipedarum Gallicarum statuuntur, invenietur. Subtrahendo CE = CP, radium terræ 1432$\frac{1}{2}$ leucar. remanet EM = 266$\frac{3}{4}$ leuc. Gallic. quæ est altitudo perpendicularis puncti M ex observatione inventi. Hoc igitur in exemplo altitudo auroræ borealis plus quam 256 leucarum elicitur calculo, quo omni cura prospectum fuit, ut minima quantitate elementa definiantur. Cum Cel. *Meyerus Tom. I Comment. Academ. Petropolit.* eleganti formula novam methodum omissa ejus constructione complexus sit, qua phænomeni hujus altitudo investigari potest, cujus demonstrationem concinnam valde

valla Cl. Mauripertuus A. 1732 d. 29 Mart. cum Regia Scientiarum Academia communicavit, conciliatum protinus invenio Amici Cl. Autoris meo desiderio, eumdemque admodum hanc rem pertinaciter investigantis, ob rationes, quæ alterius scripti, nitrigum fore non præsumebam, ejus notitiam fovere. In hoc primi opusculorum tractatorum ingenii auctore bonoris admodum, quam placidus præterea argumenta confirmat, illustrem luminosam explicuit, qui eandem aurea bonoris vaporem & exhalationum materiam, vel glaciem & nives intra Terram, in eius cryptosali reficiatum, aut materiam aliquam cognoscitem, esse statuerunt. Dignitatem tractationem eruditam hanc, quæ tam horrida, tam aliorum, alias nature hujus rationes pronuntiatum, dominatis esse fingunt, fed nobis ob brevitatem fluidum illa excerpere non licet. Proponemus ad *tertiam Solitonem*, qua argumentum propositum clarius explicat, quæ ad rationem circumfluentem, vel a te ipsa, vel ab alio eruditio pollice offerentia, expedit, atque exactius ex hypothesi sua determinat. Hanc videlicet partem perlustrabimus tantum hypothesin ejus respicientibus, cur autem bonoris vaporem non ex hypostaticorum ipsi parte fulgeat, cum omnino peculiaria in contrarium exemplo occurrunt. Nam & ipse rem capere, & pellucidum aliquem calculum lectum deferunt, quo stanchiores fides in amicitiam excitabus ex universitate prodeat legibus ad ipsa ipsa pendi, quæ eritem materia hac verbo pulsa exoriantur, ubi ex aquilone. Nobis fingula reperire non vacat; quæcunque fatis habemus, ex fluidis, ipsum fingulis Cryptibus reperio quæ, quæ diversi Autores de observatis plurimum hujus circumfluentis literarum monumenti conjungere valuerint. *Quarta dictio* habitudines est, qua lucidente & nubilis locis autem temporum ordinem observationes motus bonoris remittit, atque fingulas in nubis, quæque meus fingula nucellus ab A. 200 ad nobis usque tempora vel ab Historia narrant, vel a Philosophia observata fuerint, comprehendit obtenta Lectoris exposit. Adhuc nisi non pollent non pergam ille, qua hac dictione de naturæ Solis ad nostrum magni Galilæi ex Opere ejus Solem, quod Compendium *Observationum* inscribitur, emergens

inſpergit, ſuaque erudita commentatione ita illuſtrat, ut peritis Viris in omni re Aſtronomica ſatis hinc perſpiciatur. Occaſionem hæc ſuppeditant diſquiſitioni eruditæ de nodis, polis, limitibus & declinatione atmoſphæræ, ſive æquatore ſolis, quæ fundamentum olim præbere poteſt vadum tentare auſuris, an calculorum atque tabularum ope phænomenon hoc tuto prædici poſſit. *Ultima* denique *Sectione* modeſto quæſtionum titulo exponit ea, quibus omnis ſcientia naturalis ex novo hoc de atmoſphæra ſolaris invento, locupletari atque illuſtrari poteſt. Dignum ſane eſt eruditum Opus, quod aliis typis exſcribatur, ut rerum naturalium ſtudioſis familiarius eſſe poſſit, cum paucis inter nos librorum ejusmodi ſplendide in Typopraphia Regia excuſorum copia fiat, quod futurum mox eſſe, concepto voto auguramur.

EXERCITATIO GEOMETRICA DE DEſcriptione Linearum curvarum; Autore GUILIELMO BRAIKENRIDGE, Eccleſiæ Anglicanæ Presbytero.

Londini, apud Ric. Hett & Jo. Nourſe, 1733, 4 chart. aug. Plag. 10.

Curvarum deſcribendarum in plano methodum generalem primus monſtravit Geometra ſummus, *Newtonus*, ope motus angulorum circa duo puncta moventium. Eam deinde magis excoluit Geometra clariſſimus, *Colinus Maclaurin*, quemadmodum retulimus in *Actis A. 1722 p. 323 & ſeq.* Cl. *Braikenridge*, generalem curvarum deſcriptionem meditatus, in aliam incidit methodum, a *Newtoniana* diverſam, eademque ſimpliciorem. Palmarias propoſitiones, ſcilicet 1. 4. 5. 21. 22. 23. invenit A. 1726, cum Edinburgi degeret: cujus rei teſtem allegat *Georgium Martin*, M. D. ad Fanum Andreæ. A. 1727 per tres menſes Londini commoratus, eas impertivit Geometræ Cel. *Jo. Craig*, qui eum hortatus eſt, ut easdem publici juris faceret. Poſt paucos dies, cum ad Cl. *Maclaurin*, tum Londini commorantem,

Digitized by Google

tum accidere, ex eadem dicitur. Congitur ad de Sectionibus conicis tractatum ille. Affirmabat Geometrâ, de quadam familia inquisitâ, & Mercatore illo pro nonnullis annis adhuc vivente, quæ nemini, ut Nollet in libello ad lectorem inficiorem. Ipse deinde, quæ in hoc tam noftro charta, in quo descripta erant propositiones, Georgio Cardano dedit cum Cl. Regiomontano communicare, & non quæ cuncta Regia Societatis scholæ tractantur, quod tamen minime fallum relatio probat. Cardanus non fortasse ultimum modum excogitat, qui theta invenitur. Primo propositio omnium principia ab, que cum data sint, quæ data sit perpendicular inde problematis *Sectioni perse* inventi. Sectionem quæsitam. Quamvis enim mechanicus de descriptione curvarum primi generis, seu Sectionum Conicarum, agat, tamen nemo videtur facile fuerit, ut ad eam rem cognitu, haud difficilis inventu fint centra: unde in Corollario prop. Ram explicatur, quo pacto hoc fieri possit. Propositio quæ in id habet. Circa vim punctis data *A, B, C*, in plano TAB. I. quovis, tamquam polo, invenitur vim ratio *A, B, C*, in Fig. 2. plano *CON*, quæ huis interfecant in punctis *S, N, O*, & duarum huic interfectionum puncta *SA M per AB, E, K, F, K*, problema dato, reliquum & Corollarium conclusum deducitur. Quoniam punctum *I* bisecat per hunc *EF* rectam ducta in *ab*, ductum *IP* rectam parallelam ipsius *KN*, punctum *G* ductibus hanc rectam *ab*. Quodli punctum *G* ducatur per ductum ordinis *a* & punctum *X* per ductum ordinis *m*; iisse, quæ punctis *D* ductibus, ad ordinis *mm*. Si ad ductum per ductum, ex hac ductum ordinis *a* per polum *A* tractarum, punctum *G* ductibus ductum ordinis *mm*. Quodli linea ordinis *a* per punctum *B* tractæ, ad ubi punctum *N* in curva, & vero in vertis inordis per polum *C*; punctum *O* ibidem deficiet linea ordinis *mm*. Quodli punctis *S & N* per linea ordinis *a & m*, quorum illa, qua ad ordinis *a*, per polum *A* tractis, incidunt; punctum *O* deficiet linea ordinis *mm*. Atque hac theorematis, quorum plura adhuc alia apud Autorem occurrunt, & *Scholium formulas* & descriptionis linearum quinquaginta ordinis per binorum ordinis indicatis, meorum

ſuppeditant, ſpeciminis loco adduxiſſe ſufficiat. *Sectione tertia* docet Autor Sectiones Conicas ope plurium rectarum circa polos moventium deſcribere. Ceterum in concinnandis demonſtrationibus calculo utitur Algebraico, quo theoremata invenit,& theoremata *Hoſpitalii*, aut, ſi mavis, *Craigii*, de locis Geometricis ſupponit. Præterea tanquam poſtulatum aſſumit, exemplo aliorum, duas lineas cujuscunque ordinis in tot punctis ſeſe interſecare poſſe, quot ſunt unitates in rectangulo ſub earum indicibus. Monet, *Georgium Compbel*, Geometram eximium, quemadmodum inventa alia egregia, ita quoque demonſtrationem ejus præclaram, ob ſummam, quæ ipſi eſt, modeſtiam, premere. Et quia Noſter parum probat illorum morem, qui ſcripta Mathematica adeo involuta & conciſa conficiunt, ut ab eorum lectione deterreantur multi, quibus nec otium, nec patientia eſt, nodos & involucra explicandi; ideo longe rectius rem totam fuſe & laxe tractare maluit, ut tyronum quoque conatus juvaret.

DANIELIS WHITBY OBSERVATIONES Philologico-Criticæ, in quibus variæ Lectiones JOANNIS MILLII in Novum Teſtamentum examinantur.

Lugduni Batavorum, 1733, 8 maj.

Alph. 1 pl. 8.

In Præfatione, quam Cel. *Havercamp* præmiſit, *Joannem Millium*, docemur, labore incredibili atque indefeſſa induſtria per longam annorum ſeriem Lectiones variantes collegiſſe, eoque ſcopo Novi Teſtamenti Libros ad innumeros MStos Codices, exemplaria edita, citationes Patrum,& verſiones peregrinas,contuliſſe, ita tamen laborem hunc eſſe comparatum,ut varia monuerint eruditi. Præter enim ea, quæ Cl. *Ludolphus Kuſterus* in Præfatione, editioni Novi Teſtamenti *Milliana* præmiſſa, virgula cenſoria digna crediderit eſſe, longe plura addidiſſe *Danielem Whitby* in libello, qui jam ſub manibus noſtris

Digitized by Google

ſtris eſt. Rejecerat eundem ad calcem *Anglicorum in Novum Teſtamentum Commentariorum* Londini A. 1710 paucis eruditorum ſatis perſpectum. Separatim itaque jam ille prodit, non ſine magno Philologiæ ſtudioſorum uſu. Vult docere *Whitby*: I) Lectionum harum fundamenta incerta plane eſſe, & ad lectionem textus hodierni convellendam prorſus inidonea; II) Lectiones variantes, quæ ſint momenti alicujus, aut ſenſum textus mutent, pauciſſimas eſſe, atque in iis omnibus lectionem textus defendi poſſe; III) Lectiones variantes levioris momenti tales eſſe, in quibus a lectione recepta rariſſime recedendum ſit; IV) *Millium* in hiſce variantibus Lectionibus colligendis ſæpius arte non ingenua uſum eſſe, falſis citationibus abundare, & ſibimet ipſi multoties contradicere.

Quam præmiſit *Whitby*, Præfatio Operis totius momentum exponit. Cum Proteſtantes, Scripturam Sacram regulam eſſe perfectam, exiſtiment, ſatisque perſpicuam, ex qua omnes fidei articuli creditu neceſſarii, omnesque morum regulæ, ad ſalutem obtinendam requiſitæ, dignoſcantur, dolere ſe dicit & moleſte ferre, tam multa in *Millii* Prolegomenis reperiri, quæ hujus fidei normam vel plane labefactare videantur, vel ſaltem anſam aliis præbeant, de ea dubitandi; aut demum Pontificiorum aliorumque contra hanc regulam ratiunculis robur adjiciant & firmamentum. Ut de totius inſtituti ratione rectius judicent Lectores, quæ ſingulis Libris, horumque Capitibus, probare velit, qua poteſt fieri brevitate, recenſebimus.

Libri primi Capite primo, ex Patrum ſcriptis non poſſe certo colligi, putat, eos aliter, quam hodiernus textus habet, legiſſe; quod ii ſæpius S. Scripturæ τμήματα non ex textu inſpecto, ſed ex memoria, aliquoties ſummatim, & quoad ſenſum tantum, verborum nulla ratione habita, recitent; quod multa textui ſæpe adjiciant; verba multa, immo periodos, non raro omittant; quod Patres iidem, qui interdum aliter citant, cum editis in aliis locis conveniant; quod multas Scripturarum περικοπὰς frequenter congerant, quæ in diverſis locis quoad ſenſum occurrunt, nec ῥητῶς alicubi inveniuntur: quæ ſingula multis exemplis confirmavit.

Capite

Capite ſecundo lectionem variantem negat certo poſſe colligi ex Codice Latino, aut verſione Latina Græci Scriptoris, aut demum e loco a Latinis Patribus citato; quod, quomodocunque ſe habeat textus archetypus, mos ſit interpetum, ut ad vulgati verſionem verba accommodent; quod parum idonei in hac re ſint arbitri Patres Latini, nec feliciter de Græcis criticen exerceant; quod ex *Millii* ipſius de Patribus Latinis ſententia idem colligatur.

Capite tertio, nec ex Codicibus MStis Eccleſiæ Occidentalis textum hodiernum corrigi poſſe, quod ipſi abundarent erroribus; *Capite quarto*, Verſionum fere omnium in una lectione conſenſum non eſſe, vel *Millio* judice, lectionis genuinæ certum indicium, putat; cum dentur ſexcenta loca, quæ verſionibus omnibus repugnent. Dein de verſionibus nonnullis, Coptica, Æthiopica, aliisque, in primis verſione veteri vulgata, ſive Italica, latius agit, eandemque laudibus iis, quibus a *Millio* mactetur, indignam eſſe ait, eamque quæſtionem *Capite quinto* pluribus perſequitur.

Libri ſecundi Capite primo refert vindicationem locorum quorundam inſignium, in quibus lectiones variantes majoris momenti eſſe videantur; *Capite ſecundo* examen variantium lectionum in Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, *Joannis*, & in *Acta Apoſtolorum*; *Capite tertio* examen variantium lectionum in Epiſtolas *Pauli*, ut & catholicas, inſtituit, ſibique perquam moleſtam fuiſſe ſignificat frequentem illam Patrum Latinorum allegationem, & verſionum quorundam Græcorum Patrum in Latinam linguam: quæ ex mente *Whitby* parum ponderis & autoritatis habeant.

Libro tertio ſpecimen exhibet variantium lectionum parvi momenti, puta, additionem aut ſubtractionem articuli, permutationem nominis unius pro altero ejusdem ſignificationis, &c.

Ejusdem *Libri Sect. XII* objectionibus eorum occurrit, qui textus Græci *αὐθεντίαν* ex variantibus lectionibus impugnant, *Morinum*que reprehendit, qui *Exercitationum Biblicarum Parte ſecunda* omnibus ingenii viribus quærat, ut, labefactata Novi Fœderis textus originalis autoritate, ſola verſio vulgata, utpote

Digitized by Google

pote ad Codices Græcos, hodiernis noſtris meliores, compoſita, vera habeatur & avthentica; cui *Millius* accurate in Prolegomenis reſpondeat.

Appendicis tandem alicujus loco ſpecimen annectit quorundam locorum, in quibus *Millius* ſententiam ſuam mutet, ſibique ipſe contradicat; ut & ſpecimen Italicæ verſionis, qualis ante *Hieronymi* caſtigationem exſtabat, ex lectionibus ſpuriis, deficientibus, aut redundantibus, quæ in *Hilarii*, Diaconi, Commentariis in Epiſtolas D. *Pauli* adhuc reperiuntur. *Millii* itaque conatus, de verſione Italica ad textum originalem Græcum reducenda, fruſtraneos plane fuiſſe. Adjicitur denique Index locorum Novi Teſtamenti, quæ in hoc Libro allegata reperiuntur; ut & alter contentorum atque rerum.

F. G. WESTHOVII, ELOQU. PROFESS. Diatribe in Hiſtoriam Paſſionis D. N. Etymologico-Philologico-Critica; cum quatuor Indicibus.

Lugduni Batavorum, apud Jo. Arn. Langerak, 1733, 4. Alph. 2 pl. 16.

In Præfatione utilem judicat Cl. Autor Græcarum vocum *etymologiam*, quod ita ex naturali & propria verborum ſignificatione de aliis impropriis & translatis decernere liceat; licet difficultatem, quæ ea in re verſetur, non diffiteatur, quam, cum Virorum Celeberrimorum veſtigiis inſiſtat, ſuperari poſſe credit; quo conſilio aliorum laudabilia inventa vel explicuerit, vel explicata ſuis etiam cogitatis exornaverit, vel denique, ſi quid rectius iſtis expiſcari potuerit, æquo Lectorum judicio id ſubjicere non veritus fuerit. A vocum etymologia pergit ad *Philologiam:* qua voce veterum Scriptorum, qui diu ante Apoſtolorum tempora vixerunt, ſuffragia indicat; e quibus liquido appareat, veterem Græcorum linguam in plerisque non modo phraſibus, ſed & ſingulorum fere verborum vi atque poteſtate, eandem eſſe, qua uſi ſint Novi Teſtamenti Scriptores, adeoque ſtyli Novi Teſtamenti caſtitatem fruſtra ſolicitari vocarive in dubium, illuſtrari potius inſigniter, collatione phraſium cum

antiquiſſimis diſertiſſimisque Græcorum inſtituta; uti & *Jacobus Wellerus* ſuas in Epiſtolam ad Romanos Exercitationes ex *Homero, Ariſtophane, Euripide, Heſiodo, Sophocle, Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Ariſtotele*, multisque id genus aliis, probe illuſtraverit. Tandem ad *Criticam* progreditur Vir Clariſſimus; cum in ſolvendis dubiis quibusdam vexatis, contradictionibus, in harmonia hiſtorica apparentibus, diluendis, firmioribus rerum cauſis adducendis, & inveteratis huc uſque opinionibus, ſi res poſtularet, tollendis, laboraverit. Ut Lector eo rectius de Cl. Autoris inſtituto judicare poſſit, pancula ſpecimina exſcribenda exiſtimavimus. Sic de voce ἀλέκτωρ *ad Luc. XXII, 34*, hæc profert: *ἀλέκτωρ, gallus, ex α privativo & λέκτρον, lectus: homines enim ſopitos e lecto ſua cantilena excitat, ut inquit* Harmarus *noſter. At incomparabilis Vir*, Lævinus Torrentius *ad* Hor. Serm. I v. 10 *eam ſententiam confirmat, nomenque deducit ab ἐγείρειν ἡμᾶς ἐκ τῆς λέκτρου. Gallos enim tanquam nocturnos quosdam vigiles, ut pulcherrime inquit* Plinius *Hiſt. Lib. X, 21, excitandis in opera mortalibus, rumpendoque ſomno, naturæ genuit: &, ne incautis ſol obrepat, diem cantu annuntiant. Unde & ſolis cognomen ἠλέκτωρ & Æolice ἀλέκτωρ; vide Etym. magnum. Nam & magi alitem hunc ſoli cognatum faciunt, cujus ille ſideris curſum inflectionemque intelligit, & cantu annuntiat: ob quod officium, tanquam vigilantiæ & diligentiæ ſymbolum, veteres Theologi illum Mercurio etiam conſecrarunt, ut ex veteri gemma, quam poſſedit mox laudatus* Torrentius, *conſpicitur*. Vide reliqua.

Luc. XXIII, 47, de Chriſto Centurio: *ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν*, hic homo vere juſtus erat. Ad hæc Commentator noſter:

Δίκαιος, juſtus, *cujus abſtractum eſt* juſtitia, *quæ ex ſententia* Ariſtotelis *juſtitiam in ſe omnem complectitur, idemque δίκαιον, jus, derivat ἀπὸ τῆς δίχα, quaſi δίχαιον, quod in duas æquales partes rem diſcriminat, &c. Enimvero non hic ita laborandum de Græca voce, quam de Latina, cum Centurio Latine fuerit locutus, ut exiſtimo. Juſtus igitur, cujus obſcuram originem parum moror, talis eſt ex ſententia Clariſſimi Baſilii Fabri*, cui nec deeſt quidquam, nec excedit. &c.

ANEC-

Digitized by Google

ANECDOTORUM, S. R. I. HISTORIAM AC Jus Publicum illuſtrantium, Collectio; edita ab ADAMO FRIDERICO GLAFEY, JCto, S. R. M. Poloniarum & Electoris Saxoniæ a Conſiliis Aulæ ac Juſtitiæ, nec non ab Archivis ſecretioribus.

Dreſdæ & Lipſiæ, apud Frider. Heckel, 1734, 8.

Alph. 1 pl. 18½.

Imitatur Ill. Autor *Leibnitii*, *Ludewigii*, *Struvii*, *Gudenii*, *Habnii*, aliorumque, exemplum, qui tabulas publicas, rerumque geſtarum monumenta, varia in omni genere, nulloque inter ſe materiarum nexu cohærentia, in unum congeſta ediderunt, & præſtantiſſima illa cimelia ab oblivione atque interitu ſapienter vindicarunt. Etenim ſingulari utilitate ſeſe commendant ejusmodi Collectiones, cum raros, & vel nulli, vel paucis, viſos Autores in lucem proferant, neque illo, quo ceteræ, incommodo laborent, ut librorum amatores unum Scriptorem ſæpe quinquies vel pluries emere cogantur. Quæ cum animo ſecum perpenderet Ill. Autor, & in Regum Principumque ſcriniis multas tabulas, nondum typis impreſſas, cerneret, illarumque copiam nanciſceretur, noluit eas, pro inſigni ſua bonas literas juvandi voluntate, invidere literatis hominibus, ſed illas cum iisdem in poſterum liberaliſſime communicabit. Hunc ergo tenebit ordinem, ut rariora Anecdota Collectioni ſuæ inſerat, & nonnunquam lucubrationes quasdam, ab ipſo in cauſis illuſtribus elaboratas, immiſceat. Singulis ſex Tomis Indicem locupletiſſimum ſubjiciet, qui quævis notatu digna juſto ordine continebit, & Commentarii inſtar in hanc Collectionem eſſe poterit. In hac *priore Parte* comparet: *Regiſtrum Regiſtrandorum* Caroli IV, *darinne Kayſerliche Privilegia, Lehen-Briefe, und andere viele Hændel, Lateiniſch und Deutſch regiſtriret ſeyn, A. 1360, 1361. Datum Pragæ &c.* ex quo, uti etiam ipſo argumento, apparet, Codi-

cem hunc, quem chartaceum fuiſſe monet Ill. Autor, locum Libri *Copialis* ſub *Caroli IV* auſpiciis ad perpetuam rei memoriam conſcripti obtinuiſſe, in quem Scribæ Sacri Palatii omnes ab hoc Imperatore in rebus Imp. Rom. emiſſas literas in gratiam poſteritatis retulerunt. Avtographum eſſe, teſtari ipſum literarum ductum, *Caroli IV* ævo accurate reſpondentem, urbem Pragenſem eidem inſcriptam, relationes itidem fide digniſſimas, quæ, Codicem hunc tempore belli cum Huſſitis geſti ex Bohemia in Germaniam delatum eſſe, diſerte affirmant. Dolendum vero eſſe, cenſet, quod ille Codex documenta, quæ intra duorum annorum ſpatium promulgavit Imperator, ſaltem in ſe contineat, cum tamen *Carolus IV* per ſex, & quod excurrit, luſtra Imperio Romano præfuerit. Præſtare interim Codicem ſuum fragmento illo, quod B. *Menckenius* noſter in *Tomo III Scriptorum Rerum German.* ex Bibliotheca Paulina publici juris fecit, decernit. Multa in hoc Codice inveniuntur, quæ lucem accendunt rebus in Imperio geſtis, & temporum iſtorum moribus. Sic Ill. Autor obſervat, jus Imperii in magnum Ducatum Etruriæ, aliasque Italiæ Provincias, ex Tabulis VIII, IX, X, XI, CCLVIII, CCCCLIX, DXI, mirifice confirmari. Marchiones Badenſes *Caroli IV* ætate nondum locum inter Principes Imperii obtinuiſſe, Diplomata V, VI & VII produnt, ſimulque rationes, quibus Badenſes moti cum Ducibus Wurtembergenſibus, Holſaticis, & Pomeranis, de honoratiori in Comitiis loco alternis vicibus occupando, transactionem inierant, exponunt. Tabulæ itidem LV, CVI, CXXXVIII, CLXXIX, CCXXXIX, CCCXIX, doctrinam de Miniſterialibus clariſſime illuſtrant. Dabimus & nos exstantiora quædam ſpecimina, quæ nobis, evolventibus hunc Librum, ſeſe obtulerunt. Ex Diplomate VII & XX diſcimus, *Caroli IV* adhuc ævo valde reſtrictam fuiſſe de bonis ſuis pro lubitu diſponendi poteſtatem, & liberam bonorum alienandorum facultatem ab Imperatore beneficii loco fuiſſe impetrandam. Tabulæ XII, XV, XCVI, CCCCLIX, Comitivam S. Palatii interdum ad hæredes tranſiiſſe, confirmant. In Diplomate LXXXVI Imperator *Czezemam de Dobruſcha*, qui, cum *Jo. de Poten-*

Pag. 11-24, 373. 572-576, 630-634. 92-94, 177-180, 227, 228. 273, 274, 351, 439, 441. 10, 43. 24, 30, 157, 572. 135.

Potentiæ Regum, in duabus Scandinaviæ, Sueciæ ac Daniæ gentibus reliquis, ut omnis subditutis jura libertas & defensendæ vitæ patrimonia quod iterum refulsit. Acta in Diplomate Pag. 130. CXXI. inhærent, qua civis per particulares jus constituendæ rei, publicæ modum quæ subit. Vultum in urbem exteriorem, cæsionique interiore, non aliter penitus Imperii Principes, qui illorum proprie nominantur Imperator, Diplomata CLXXIII & CLXXXIV huic luculenter tuebantur. Belua ante Regum fuccessibus illa, qui parentibus orbi, in pupillari ætate decedentes, ex Diplomate CLXXIII & CLXXIV. Quæ etiam Diploma CCCCXX & CCCCXXI Augustinis, Diplomatibus CCCLXXXVII Ratisbonensibus, & Diplomate CCCLXXXIX Augustinianensibus, præsignum hoc Principium, ut eorum Electoris judicio convenit habeant, negotia, & ordo inde & denique rebus, ad Cæsarem vel Imperii judicia evocare quamvis, tribuit. Quo eorum quem illis ex hac Civilitate, ne prominere quamvis Viri docti, & quos consilio veritate & Amor in aliis ad obtinendum fortuna filii recludendo, fidei manifesta declarat.

BIBLIOTHECA APROSIANA, LIBER RARISSIMUS, & a nemine unquam memoratus, sum ex lingua Italica in Latinum conversa. Praemissa Professionem, Notasque nonnullas addidit S. D. CHRISTOPH. WOLFIUS, Rector ad D. Catharinæ & Scholarcha.

Hamburgi, literis Abrahami van Henderich, 1729. 8.
Plag. 17.

Exegia eruditis Reipublicæ Literariæ ostendus Cel. Wolfius, quod Bibliothecam hanc *Aprosianam* Romanæ vocationis indemnis publici juris fecit, & Notis doctissimis, atque Prolatione elegantissima, suffusoreque utilissimorum indicis. Inter ruditissima cimelia non fabam in Italia, verumenim in cunctis urbi, habentur hic Liber, ad quod Fratres Minimorum, E 3 &

& perſonatus ille *Theophilus Sincerus*, abunde confirmant. Quid? quod *Morhofius* & *Almeloveenius*, eum unquam editum fuiſſe, negarunt. Alii, *Kanigius*, *Placcius*, *Bælius*, literatos homines illius deſiderio vehementer duci, teſtati ſunt. Ipſe denique Liber ita comparatus eſt, ut magnam rei literariæ utilitatem præſtare queat. In inſcriptione Italica ſub adſcititio *Cornelii Aſpaſii Antivigmilii* nomine latere voluit verus Libri plaſtes, *Angelicus Aproſius*, quod eapropter ab ipſo factum arbitratur Cel. Editor, ut laudes ſuas, quarum ſtudioſiſſimus eſt *Aproſius*, eo liberius ebuccinare poſſet, cum tamen, fratrem *Angelicum*, cujus frequens in hoc Volumine mentio fieri ſolet, & *Antivigmilium* unum eundem eſſe, vel ex uno Libri loco facile cognoſcamus. *Sic* enim, *neminem*, ait, *Aproſium ſe noſſe rectius, qui cum eo edat, bibat, dormiat.* In *duas* abit *Partes* Liber. *Prior* Introductionis vicem præſtat, & *Aproſii* vitam, itinera, ſcripta, Adverſarios, Amicorum res, & Bibliothecæ *Aproſianæ* fata, fuſe commemorat, ſed tot digreſſionibus ſcatet, ut ingens inde Lectori tædium moveatur. Hanc itaque Libri Partem prorſus omittendam eſſe cenſuit Cel. Editor, & *poſteriorem* ſaltem Latina civitate donatam in publicos uſus produxit. Miram & inſolitam prorſus rationem in hac Bibliotheca obſervavit *Aproſius*, aliorum in ſe & Bibliothecam ſuam munificentiam effuſiſſimis concelebravit Elogiis, nomina eorum, qui ipſi plures Libros, vel unum etiam, donaverant, ſecundum literarum ſeriem, una cum vitæ genere, rebus geſtis & muneribus, ſolicite recitavit, & Librorum, quos illi dederant, titulos ſubjecit. Neque hic veterem morem deſeruit, ſed plures a ſcopo ejus alienas, quamvis non ineruditas, digreſſiones inſeruit. In his convertendis ſic verſatus eſt Cel. *Wolfius*, ut quædam ad inſtitutum non pertinentia reſecaret, parentheſes longiores in dicendi magis perſpicuam formam redigeret, titulos Librorum Italicos, vel Hiſpanicos, Latinos faceret, eaque tantum afferret, quæ ad perſpiciendam Libri conditionem ſufficerent. In Notis ea, quæ alii Viri docti, ab *Aproſio* commemorati, fuſius in Libris ſuis præceperunt, annotavit, ut, quid vel dubie, vel minus recte, tradidiſſet Autor, appare-

Pag. 136.

pareret. Dolendum interea esse, existimat Editor, quod non ultra literam C pervenerit Autor, & alter Bibliothecæ Tomus, quem integrum elaboratum in *Dominici Antonii Gandolfi*, Augustiniani, Bibliotheca asservari probat, immeritis & indignis tenebris sepultus jaceat. Natus vero est lepidum caput, cui Bibliothecam hancce debemus, Intemelii, (*Vintimiglia*) antiquissima Liguriæ urbe, juxta Genuam, A. 1607 Cal. 3 Novembr. patre *Marco*, & matre *Petronilla*. Quindecim annos egressus, A. 1623 d. 19 Mart. invitis reluctantibusque parentibus, Ordini Eremitarum S. *Augustini* nomen dedit, & *Angelici* cognomen sortitus est. Hinc in Monasterio *S. Mariæ a Consolatione* binos annos transegit. Inde Senas petiit, & in Monasterio *S. Augustini* sex annos cum Viris eruditissimis familiariter vixit. Post Montem *S. Savini* commigravit, ibique Philosophiam per biennium docuit. Genuam reversus, triennium integrum & emendis & scribendis Libris consecravit. Offerebatur ipsi A. 1637 *Prioris* in Conventu *S. Nicolai Claravallensis* officium, sed generoso animo sprevit hanc dignitatem *Aprosius*, atque in viam sese dedit, & Venetias translatus, ibi cunctis intelligentibus Viris adeo se probavit, ut A. 1639 ad literas humaniores in Conventu *S. Stephani* docendas publico stipendio evocaretur. Paruit huic vocationi *Aprosius*, Venetias fortunarum suarum sedem elegit, & cum Viris literatissimis, sigillatim advenis, *Jo. Frid. Gronovio* præcipue, arctissimam amicitiam contraxit. Sed preces & promissa *Spinolæ* permoverunt Nostrum, ut, relicta Venetorum urbe, salutatis in itinere variis per Italiam locis, Genuam rediret, & munus Vicarii Generalis Congregationis *Augustini* Genuensis *S. Mariæ a Consolatione* in se susciperet. In hoc constitutus munere, effecit, ut Bibliotheca sua, multis sumtibus & profusa patronorum liberalitate congesta, Monasterio *S. Mariæ a Consolatione* dedicaretur. Quando diem obierit supremum, res parum explorata est, nihilominus eum usque ad A. 1680 in mortalium numero cœtuque fuisse, clarissime evincit Cel. *Wolfius*. Age, veniamus in rem præsentem, & unum alterumque specimen ex Libro nostro proferamus. De *Paganino Gaudentio*, quem Criticum primi ordinis, & vario doctrinæ genere instructum, Pag. 7.

vocat,

vocat, obſervat, eum aliquando in diſputatione de cambiis cum Genuenſi quodam, præſente Magno Duce, *Ferdinando II*, inſtituta, cauſa cecidiſſe, non deſiviſſe tamen eſſe *Paganinum*
Pag. 8. *Gaudentium*, h. e. Virum literatiſſimum. *Marcum Aurelium Galvanum*, præſtantiſſimum ætatis ſuæ JCtum, annuo 1150 florenorum ſtipendio Patavii leges docuiſſe, ſcribit. Præcocis
47. doctrinæ exemplum præbet *Aloyſius Magnus*, qui vix alterum luſtrum confecerat, cum Doctoris in Philoſophia & Medicina titulo decoratus, A. 1661 in utrumque Collegium reciperetur.
94. De *Antonio Godæo* ita pronuntiat: *Laborioſiſſimus ille fuit, nec ex illorum egit ingenio, qui, ubi vix per paucos annos Libros non multos, eosque forte non optime, evolverunt, vel abrepto, vel obtento pallio, a Libris non minus, quam canes a fuſte, abhorrent. Ita vero agunt Sacerdotes multi, qui, neſcientes, utrum vivi ſint, an mortui, nec Latinum, nec vernaculum evolvunt librum, eo conſilio, ut aliquid muneri ſuo ac-*
96. *commodatum diſcant.* Idem Præſul ſanctiſſimus, accepto nuncio de obitu amici Pariſienſis, ſibi olim conjunctiſſimi, confeſtim læto animo dixit: *Neceſſe eſt mori, neceſſe eſt abire. Oportet corruptibile hoc induere corruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem.* Atque hæc ultima ejus fuerunt verba. Apoplexia enim correptus per 24 horas animam egit, &
215. exſpiravit. Quod *Scioppii* Promtuarium Linguæ Latinæ non lucem viderit, hanc cauſam fuiſſe allegat *Aproſius*: *Lucri ſtudium in cauſa erat, cur Bibliopolam nanciſci non poſſet. Quater enim, imo quinquies mille ſcutatos requirebat, & librum ipſum, recuſato avtographo, domi ſuæ deſcribi volebat.* Plura non addimus, ſed tibi, Lector, fructuoſiſſimi hujus libri lectionem etiam atque etiam commendamus.

PRINCIPES DE L'HISTOIRE, &c.
h. e.
PRIMA HISTORIARUM ELEMENTA, Autore ſcripta JUVENELIO; quæ continent I) brevem Chronologiæ Inſtitutionem; II) Compendioſum de Sphæra & Globo terreſtri Tractatum, quo Geographiæ fundamenta

menta ponuntur; accedit huic Geographica & Hiſtorica Imperii Romani in Provincias diviſio; III) Vitas ſelectiſſimorum Hiſtoricorum contractiores, & de Scriptis eorum judicia; IV) Meditationes de uſu Hiſtoriæ, & optima eam tractandi ratione; V) Repræſentationem generalem præcipuorum, tam veteris, quam noſtri ævi, Imperiorum Europæ.

Pariſiis, apud Barthol. Alix, 1733, 12.

Plag. 11.

Hiſtorias cum fructu lecturis facem Scriptores multi, ſed diverſis illi ſtudiis, nec æquali omnes ſucceſſu, prætulerunt. Præcipuam in his laudem merentur inter Gallos *Vallemontius*, *Meneſtrierius*, & *Langletus*, Hiſtoricis ſuis Inſtitutionibus vulgatiſſimæ inter nos famæ Scriptores, quorum aſſidua lectio vix ſatis commendari juventuti poteſt. Secutus eſt horum veſtigia Cl. *Juvenelius*, ſed ita ſecutus eſt, ut ſit in ejus libello decus aliquod ſingulare, cujus minime illi fuiſſe ſtudioſi videntur. Nam, quæ juſſerant illi præter meritum exulare ſcriptis ſuis, eorum Noſter cummaxime rationem habuit; quæ levitor & velut in tranſcurſu attigerant, hæc diligentius copioſiusque perſecutus eſt; denique præter neceſſitatem ampliſſime ab illis tradita, in nervum contraxit, id ſibi agendum hic cumprimis ratus, ut, prætermiſſis inutilibus, quæcunque haberent uſum aliquem, in compendio proferret. Opus omne in *quinque Sectiones* abit, quarum *prima* exhibet Chronologiæ elementa. Agit hic Autor de anno ſolari Ægyptiorum, Hebræorum, & Romanorum; de emendatione Calendarii Romani, a *Julio Cæſare* olim, poſtea a *Gregorio XIII*, Pontif. Max. tentata; de ratione numerandi horas & dies, antiquis uſitata; de anno lunari Græcorum & Judæorum; de Periodo Juliana, & annis mundi, deque diverſis temporum computationibus, quas Æras dicere ſolemus. Accurate inprimis, quod perperam ab aliis neglectum, annos Conſulum ac Tribunorum deſignavit, quorum notitia vix carere poteſt nummos aut Inſcriptiones veteres interpretaturus. Sub

finem breviores nonnullæ in Hiſtoriam Ægyptiorum & Aſſyriorum, nec non in Chronologiam Græcorum, Obſervationes acceſſerunt. *Altera Sectio*, qua ad Geographiam via panditur, *Partes duas* habet; quarum altera de Globo terreſtri & Sphæra Diſſertationem ſiſtit, recte nos uti Chartis Geographicis docentem, altera deſcriptionem Geographicam & Hiſtoricam Imperii Romani, in Provincias Proconſulares & Proprætorianas diſtincti, continet, ita comparatam, ut hinc diſcere poſſis, quo tempore Provincia quæque unita ſit Imperio, quas poſtea viciſſitudines ſubierit, quæ in his Provinciis civitates præ ceteris eminuerint, & ſimilia multa, quorum memoriam nobis veteres conſervarunt. *Sectione tertia* Hiſtoricorum optimorum, non Græcorum tantum, aut Latinorum, ſed cujusque gentis aliorum etiam, vetuſtiſſimorum pariter ac recentiorum, delectum egit, horumque fata partim, partim ſcripta, & de his eruditorum judicia, nec non editiones librorum optimas, eleganter breviterque commemorat. Sed & de uſu Hiſtoriarum *Sectione quarta* utiliſſima præcepta tradit, &, quæ ſit optima Hiſtorias tractandi ratio, nos docet. Ubi autor eſt juventuti, ipſi Hiſtoriarum ſtudio notitiam Imperiorum præmittat, ut regionis cujusque compagem, formamque imperii, & univerſum ſtatum civilem, probe habeat cognitum. Nec fontes tantum, unde hæc notitia peti poſſit, indicat, ſed & ipſe, quod præcipuum hujus libelli caput eſt, *Sectione quinta* prima civilis hujus cognitionis elementa proponit, nec vetuſtiorum tantum populorum, Græcorum nempe, Romanorum, atque Gallorum, ſed ex recentioribus eorum etiam, quos vulgo in præcipuis numeramus, Francorum, Germanorum, Hiſpanorum, Italorum, Venetorum, Helvetiorum, Belgarum, & Anglorum, mores imperiique rationem exponit. Univerſo Operi id gratiæ accedit, quod, quæ ſingularia hic enarrantur, confirmata ſint Scriptorum probatiſſimorum teſtimoniis; hancque Autori laudem tribuimus, quod res per ſe jucundas elegantia ſermonis jucundiores effecerit, longe alioquin a nimia eruditionis affectatione alieniſſimus.

R. MO-

Digitized by Google

R. MOSIS MAIMONIDIS TRACTATUS de Cibis vetitis in linguam Latinam verſus, Notisque illuſtratus, a MARCO WOLDICKE.

Hafniæ & Lipſiæ, 1734, 8.
Plag. 20.

Pluribus aliis Interpretationibus *Maimonidis*, optimi veterum rituum Judaicorum Scriptoris, ſymbolam addere, & has in eum Exercitationes, ante duodecim jam annos loco Diſſertationum Academicarum edi cœptas, nunc uno libello junctas, typis iterum ſubjicere, ob argumenti præſtantiam, Cl. Autor voluit, cujus hæc ſunt Capita, prout *Maimonides* ea locavit: I) Signa pecudum, ferarum, avium, locuſtarum, & piſcium, continentur; II) Reatus ejus, qui comedit de immunda pecude, fera & ave, carne humana, & quocunque reptili; III) de Cibo ex vetito animali nato, lacte, melle, caſeo, ovis, muria, butyro; IV) de cadavere diſcerpto, conjunctione vetitorum, bove lapidato; V) de membro animalis vivi & fœtus nondum nati; VI) de ſanguine; VII) de adipe; VIII) de nervo reſoluto ſeu luxato; IX) de carne in lacte; X) de fructibus vetitis; XI) Conſtitutiones de vino libaminis idolorum; XII) de contactu ethnici, quo vetitum fit vinum Judaicum; XIII) de vino Iſraelitico, quod ethnicus habuit in ſua poteſtate; XIV) de menſuris ciborum vetitorum, de pica & bulimia; XV) de re vetita cibo licito immixta; XVI) de iis, quæ rebus aliis immiſtæ vetitas eas reddunt; XVII) de ollis & vaſis gentilium. In Præfatione de cauſis legum divinarum, & ſpeciatim in rationes earum, ob quas cibis quibusdam ſingularibus populo Iſraelitico interdictum fuit, docte & pie diſquirit, ac *Spencerum*, audacem ſæpe & minus religioſum eorum indagatorem, ſimul refellit. In Notis vero adjectis, præter Obſervationes ſelectas, quibus textui lucem affundere ſtudet, multas etiam voces, in Lexicis vulgaribus non obvias, vel non eo, quo hic uſurpantur, ſenſu expoſitas, ita illuſtravit, ut

Sibi commode lædi non posse supponunt. Ita quibus nonnulla, cum legitur in scripturarum Hebraicarum fluxibus hoc vocabulum, ממזרים, sic pag. 4, 5, notata מאת אלהים his omnibus divina tragoedia habenda, vulgatam Christianorum de Judæorum vehementer exsultat. Pag. 4 voces ישב ראה ה' ישב, si ita mavis, significare se dicunt. Pag. 19, 20, 21 & 22 ממזרים ex Deuteronomio ejusdem, differt. Pag. 42 depictum verberationem apud Judæos ob diversas causas obtinere, per Esdræ & Nehemiæ, differt. Pag. 52 verum פרוש non plenum grammaticum significat, quum quandoque plene ignorans, interpretem facit, contentis ei fide conditi, figuratum probat. Pag. 56 de eunuchi fœtentibus ab, ex morbo ani ortum, pag. 57, 58, 59, 60 & 61 per narrationem in Esdræ Nehemiæ libris explicat. Pag. 62 & 63 legum Exod. XXII, 19 contextum, de bestia vel agno in hello non cognoscit interpretem, & gladii fanaticorum ei, adeptis vocem, obtinentem מות in Lingua Arabica declarat mittit. Pag. 91 sanhedrin, quod ישב בלשכת הגזית Comm. Schulzii, exponit. Pag. 92 vocabuli ישב in loco Esdræ supra probabilem Rabbinicum dicit. Pag. 93 voces ישב, ישיבה, ישבו, non intelligi perhibet ut abinito magno, ben Jirmeia, idiotæ, ait, ignorantes nescirent. Pag. 94 Judæos vocis ישב ignaros, quum ישבו ישבו ex Esdræ, quandiu vitam prudentem exigimus, manifesta sunt. Pag. 95 in vita filiarum nostrarum, nempe בחיי בנותינו ישבתינו & circumcisionem. Ultimus plane silent, qui Cl. Antonii exemplo, in Hagiographis magnæ principi scriptionem Judæorum, Mahometis. Voluminibus omnibus vermeula atque illuminatis operam promere valent, ut tandem plenius aliquod & integrum librum Sectarum habeamus, ac vocibus alienum jam relict, quæ S. Rev. Wagner in Historiarum Hebraicis recentior, juridice hic decisa bonam adjudicavit.

ELOGIUM ABBATIS LE GRAND.

Jacobus Le Grand natus est d. 6 Febr. A. 1653 in urbe Andelocensi Normannor., ejq. Fratres S. Lundi (Saint Lo) ha-

Bibliothèque Cuvienne

citur, & quoad diœceſin ad Conſtantia Caſtra (*Coûtances*) pertinet. Cadomi (*à Caen*), duce Cel. *Petro Caillio* (*Cailly*), Philoſophiæ operam dedit, ſocium ſtudiorum nactus *Petrum Franciſcum de la Tour*, quocum, poſtmodum præfecto Oratorii conſtituto, & haud ita pridem vita functo, quamdiu viveret, arctam coluit amicitiam. Huic Oratorii Congregationi nomen cum A. 1671 dediſſet, ſtudiis ab humanitate dictis & Theologiæ fideliter vacavit. Egreſſus tamen ex hac ſocietate poſt quinque annorum intervallum, ſuaſore Patre *le Cointe*, potiſſimum vero eam ob cauſam, Hiſtoriæ tractandæ ſe applicuit, quod mira quadam facilitate pollebat legendi interpretandique vetuſtiora MSta Regiæ Bibliothecæ, quæ tum Cel. *Thevenotio* ſervanda erant concredita. Hujus vero Patris *le Cointe*, A. 1081 emortui, & Abbatis *de Maroles* elogiorum ipſe autor erat, quæ Menſibus Februario & Aprili dicti anni, Diario Eruditorum Gallico (*le Journal des Sçavans*) inferebantur. Educationi Marchionis *de Vins* & deinceps Ducis *d'Etrées* præpoſitus, illorum ſtudiis ita moderatus eſt, ut ſuo ſimul amori in Hiſtoriam & Criticen ſatisfaceret. A. 1685 cum Doctore *Burnetio*, poſtea Epiſcopo Salisburienſi, qui tum Lutetiam Pariſiorum adierat, coram diſceptavit amice de hujus *Hiſtoria Reformationis Angliæ*, quod ipſi perſuaſit, ut hunc conſcriberet librum: *Hiſtoire du Divorce d'Henry VIII, Roy d'Angleterre, & de Catharine d'Arragon; la Defenſe de* Sanderus, *& la Refutation des deux prémiers Livres de l'Hiſtoire de la Reformation de M.* Burnet, *& les Preuves*, tribus Voluminibus, in 12, Pariſiis A. 1688 editis, conſtantem. Quam idem repoſuerat per modum Epiſtolæ brevem Libri reprehenſionem, Abbas typis denuo inprimi curavit, præmiſſo monito ſuo, ſuisque ſubnexis Annotationibus, auctam. Adverſarius Anglus per Librum, *Critique de l'Hiſtoire des Variations*, A. 1689 publici juris factum, occaſionem Abbati ſuppeditavit, tres ad eum conſcriptas Epiſtolas primam *ſur les Variations*, ſecundam *ſur la Reformation*, tertiam *ſur l'Hiſtoire du Divorce* edendi A.

1691 cum Præfatione, multa de Libro Cl. *Baſnagii: Hiſtoire des Egliſes Reformées*, monente. Sequente anno Abbati *d'Eſtrées*, Legato Galliarum Regis in Luſitaniam profecto, a manibus & itineris comes fuit. Redux in Galliam factus A. 1697, Burgundiam & Delphinatum peragravit, animo ea colligendi, quæ ſcribendæ harum Provinciarum Hiſtoriæ conducerent. Imprimebatur A. 1701 *Hiſtoria Inſulæ Ceilani*, a militum navalium præfecto, *Joanne de Ribeyro*, compoſita, ſed in Gallicum converſa ſermonem, cujus translationis Autor Abbas *le Grand* fuerat, quamque ſuis additamentis locupletatam illuſtri Fœminæ, Comiti *d'Ericeyra*, dicaverat. Per tres annos ſequentes Legationis Gallicæ in Hiſpaniam miſſæ Secretarii munus obiit, & deinde Scriba Publicus Ducum & Pariüm Galliæ conſtitutus eſt, quod munus, inde ab A. 1675, poſt illo functi *le Laboureur* mortem, vacaverat. A Marchione *de Torcy* inde ab A. 1705 rebus, quæ Gallico cum aliis regnis intercedunt, curandis adhibitus fuit per decem annorum decurſum, intra quod tempus hæc fere ſcripta ab illo elaborata ſunt: *Memoires touchant la ſucceſſion à la Couronne d'Eſpagne* A. 1711. *Reflexions ſur la Lettre à un Milord, ſur la neceſſité & la juſtice de l'entiére réſtitution de la Monarchie d'Eſpagne &c. Diſcours ſur ce, qui s'eſt paſsé dans l'Empire, au ſujet de la ſucceſſion d'Eſpagne. L'Allemagne ménacée d'être bientôt réduite en Monarchie abſoliüe. Lettre de M. D. a M. le Docteur M. touchant le Rojâume de Bohéme.* Nondum vero typis vulgata ſunt: *Les Aſſemblées des Etats Generaux. Les Régences. L'habileté à ſucceder a la Couronne.* Quanquam A. 1720 curam conficiendi catalogi actorum in Archivis repoſitorum ſuſcepiſſet, tamen continuo illi labori & difficili identidem temporis quid ſubtraxit, impendendum Libro, qui manuſcriptus poſt Autoris mortem inſpicientibus omnibus probatur, *Hiſtoire & Vie de Louis XI, Roy de France, avec les Preuves*. Edidit contra A. 1728 *la Relation Hiſtorique d'Abiſſinie du R. P.* Jerome Lobo, *de la Compagnie de Jeſus, traduite du Portugais en Fran-*

François, Volumen in forma quarta, cujus ratio redditur in Diario: *Journal des Sçavans*, anni illius. Eodem tempore exire in publicum juſſit Volumen in duodecimo *de la Succeſſion à la Couronne de France pour les Agnats*. Scripſit idem elogium amiciſſimi Marchionis *de Vins*, quod in Mercurio Gallico A. 1732 Menſ. Mart. legitur. Succubuit Apoplexiæ iterum ingruenti Cal. Majis A. 1733. Pompam funebrem ſibi fieri vetuerat, cui juſſui obſecuti ſunt funeris curatores. Miram ejus in Jure Publico ſcientiam extollunt etiam poſt ejus fata, quotquot, eum propius noviſſe, datum fuit.

NOVA LITERARIA.

Proſtare cœpit in *Weidemanniano* Bibliopolio nova Hiſtoriarum *T. Livii* editio, ad *Wetſtenianam* conformata, quam dedit *Jo. Clericus*: niſi quod in margine annotatum eſt, quoties a *Gronoviana* lectione ille diſceſſit. Supplementa ita nunc imprimuntur, ut paulo poſt vel cum ipſis *Livii* reliquiis emi, vel ſeparatim haberi poſſint. Præfationem præmiſit Collega noſter perinduſtrius & venerandus, *Jo. Matth. Geſnerus*, in Academia Gottingenſi Poeſeos & Eloqu. P. P. O. in qua de duplici genere lectionis Librorum ex antiquitate bonorum diſputat, altera, quam *ſtatariam* vocat, tarda, & per minutas particulas paulatim progrediente, *curſoria* altera, quam ita deſcribit, verbis enim ipſius utemur: *Quam nos curſoriam lectionem dicimus, ea talis eſt. Sumitur in manus Liber boni Autoris, non ante dimittendus ille, quam perlectus integer ſit. Legitur autem ita, ut diligenter quidem attendatur ad vocum tum ſimplicium ſignificatus, tum conjunctarum; ut non negligatur, ſi quid eleganter, ſi quid proprie, ſi quid concinne, ſi quid ſplendide dictum videatur; ut ipſæ figuræ quoque orationis demittantur ad animum, & familiares tractatione & cogitatione reddantur. Sed obiter tamen aguntur reliqua omnia, & ſi quid ſit in rebus obſcurum, certe inſolitum, ſi quid ex antiquitate altius repe-*

repetendum, non insistitur, neque cohibetur & quasi sufflaminatur legendi impetus, verum nota tantum quadam insignitur locus difficilis, revocandus suo tempore, &, si tanti sit, diligenter considerandus. Sæpe ne opus quidem illud est, cum ea, quæ sequuntur, sua sponte lucem afferant his, quæ tenebris mersa paulo ante videbantur. Nimirum in hoc unum maximum intenditur in hac lectione animus, tota in hoc cogitatione defigitur, ut intelligamus teneamusque deinde, quid sibi efficiendum docendumque proposuerit Autor Libri, quibus ad hanc rem argumentis usus sit, & quam feliciter, quomodo ea, quæ objici sententiæ suæ vidit, rejecerit, quibus eam aliunde assumtis, h. e. exemplis, similitudinibus, testimoniis, exornaverit, illustraveritque. Hæc in Libro, ubi docetur aliquid, & argumentis demonstratur. In Historia autem, vel vera, vel ficta, studiose observatur, quis, quid, quo tempore, quo consilio præsertim, egerit, quibus adjumentis & quasi instrumentis sit usus, quæ impedimenta & quomodo removerit, quid effecerit denique, quemque facti sui fructum tulerit? Quomodo superiora his, quæ sequuntur, cohæreant, & hæc ex illis quasi orta sint? Videaturne ea narrare Scriptor, quæ sic fieri potuerint, & aliorum etiam fide nitantur; an dicat, quæ conciliari vel inter se, vel cum aliis rebus, de quibus certo nobis constat, non possint? In Poetis, præter hæc modo dicta, artis etiam vestigia, & picturas rerum, ingeniorum, morumque & perturbationum descriptiones, persequitur. Commemorata hujus lectionis utilitate, accommodatam illi hanc editionem *Livii* ostendit, & in hæc verba desinit: *Nos publicæ rei causa vota facimus, ut vel hac opportunitate invitati juvenes, adjutique a suis doctoribus & incitati, hoc agant, ut Historiæ Romanæ patrem, eundemque eloquentiæ & prudentiæ magistrum minime pœnitendum, familiarem sibi reddant, eoque conciliante civitatem Romanam impetrent, quo facto progressiones illis in reliquo studiorum cujusque generis cursu longe feliciores haud vano augurio pollicemur, spondemusque, hanc illis civitatem per alia scripta circumferentibus, animum non minus, quam Quiritibus olim suum nomen, remotas oras peragrantibus, profuturum.*

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Februarii Anno MDCCXXXV.

THESAURUS MORELLIANUS, SIVE Familiarum Romanarum Numiſmata omnia, diligentiſſime undique conquiſita, ad ipſorum nummorum fidem accuratiſſime delineata, & juxta ordinem FULVII URSINI & CAROLI PATINI diſpoſita, a Cel. Antiquario, ANDREA MORELLIO. Accedunt Nummi miſcellanei, urbis Romæ, Hiſpanici, & Goltziani dubiæ fidei omnes. Nunc primum edidit, & Commentario perpetuo illuſtravit SIGEBERTUS HAVERCAMPUS.

Amſtelodami, apud Jo. Wetſtenium & Guil. Smith, 1734, fol. maj.

Dedicatio & Præfatio conſtat plag. 9, Opus ipſum Tabb. æn. 184.

Quæ tot annorum intervallo intra pluteos privatos latuerunt *Morelliana* in antiquis familiarum Romanarum nummis colligendis delineandisque induſtriæ documenta, tandem, quod omnes harum literarum ſtudioſi merito gaudebunt, perruptis clauſtris prodeunt in lucem, eoque habitu comparent, ut ſigna diuturnæ illius captivitatis nulla, ſed eundem nitorem, cultumque eundem, præ ſe ferant, ac ſi nunc ſuprema demum manus iis acceſſiſſet. Non ignorabat ſcilicet, qui ea ſervabat, quantum theſaurum complecterentur, cumque vulgandis iis,

exstincto corpore libertas, nedum quod futuri absentes obligare, tanto minorem cura prestabit, ac quod in accidente immenso, quo proximus alis ex parte contingentur. Ita enim, pollicitus ego meum nomen inscripsi, proinde fortuna deinceps exclamare poterit, futuros tot liberorum pollicitos, et fieri, partus quinto temporis, si copiosissima eorum proles ex matrimonio intercedat, non exactissime quidem adhuc confundam in hac, scorsum, et facultate adhuc negata publicis fidei tabulis conscribendi libere perlustrare. Habeant adeo negotium aut capitibus suis Opus Consultorum numerorum calculum ordine literarum facti. Fabulas enumerationum, quas, dicturas has veteris arvi reliquias pingendi fui studio vix unquam habuisse, et prudentes lectores arridere certum, delectatumve, quo vel fon Consentaneis adeptis non die aucupium, nunc enim in genuinum Opus, quod explicandis in Col. Sacramentorum, ne vim eam de alia longe prudentiore pendentes partibus, tum de his exemplis rectum, pulcre dictum, nisi fui partibus liberaliter agnoscat.

Ita, quo fructus ille enumerorum veterum, quo pedem ponere existit, autore se duda, aliud quidem orbi eruditi partes? Simina, omnibus Generum: nego omnibus fingulorum Regum notatum esse ordine, cum principio inedito, tenore verum ex ordine, quo magistratuum, quo, quo, quo notatum. Ars gallore delentes, atque minore artificum cura ut ut ita ejus, cum ejus, cum ejus, cum ejus publica hoc negotium. Opus prodeat dignum. *Hodiarni Regni* nomine, dicentes Tabulas notas, si non Annales singulariter pulsa, si scrutatitiae sculptas, quarum jam potior pars obolum est, ita, ut vix ullum fodiendo relict, complementum. Quod ne dum jam invenerint, cui omnem fibi diligentiam vulgatis Col. *Sacramenti* jam quodam hoc pulcherr, verborum tenore Bibliopolis, *Si quem de Sacrificio, argentum, ut Mercaturarum* deliberatione ex eum diebus deliberandum congruit subtrahetur cum mundi si Regnum, promte mundi, Republicae tenuitatem ejus Bibliotheca, Mercaturam promiti, Communitatem ejus si tuo mihi flore ac Historia, ne dum tuae in publicum prodeunt deinceps, liberali manu adjecit.

Digitized by Google

In Fastionem et in qui vel universum rem nummariam, vel partem eam aeshibitam fibi illuſtrandam ſuſcipiat, *pertinet. In Fes Fastionem & ibidem Marcilium* laudat, & ex eo illis locum vetis & conjectandi veterum nummos, longe magnam fidiciam genus diuturni ſolentiam, in quo haec fingulae ex artificium nummos delineandi, & ratione ex moribus, imprimis Veteranis, colligendis, illuſtrandis, conſtituendis regnali, immediatum Operis, quae nummis commentum antiquorum fingulis, nempe proprietatem, celebre. Ego inſtituo, ita inſtituam eruditio ordo obtinebit *Moralibus Spectatum universis rei nummariae*, quibus antiquae primo continet numina Imperatorum, cum numeris appoſiti ad Conſilium hac ratione vulgandus, ut cum ita Tabella exacte cum in textu, quo numus deſcribuntur, *Pertinentium Fastus* ordinatum gradu pede ſequentur, certum ſatis obſervationi fiam, illa novum monumentorum ſuppeditat, ac confirmat, novum vero Opus Gloriarum numerum ſervat, *Gloria* Fragmentum explicationibus illuſtrandis, eruditio. Quo de re ut ne Equidis *Moralis* ad *Pertinentium*, interim vita ipſa operis, ad eruditio, ita, cum ſuis non, quam ultimo in perficiunt, operibus deſcribuntur Vir optimus, quid Tabula Tum enim ſatisfiet, vel quid laborarem ad illuſtrandas illa re- ſtitutus a Mercilio alio, adhuc exiſtere novi non poſſe. Dixit non Col. Fastorum, prout Tabulae laudatus nihil re- Equidis Moralium Opus hoc perfectionis, ad illuſtrandum Numorum vulgo, nominorum typis in exemplari nomen, quo ſibi ad ſatisfactio, hoc adeo ad explendum ulterius Opus, ſed ad numos, modernorum, accedit, cum, poſtquam interea Numorum hoc Regio, hoc *Moralibus* indoctus reliquos in lo- cero prodeundum ſubeguit. De quo labore hic tempore Tabulae hoc ordinem ordinem paſſo placebo exhibi, de Gloria, *Patrio, Patrio, Consi- Patrio, Patriarchi, & Moralis*, in quorum Conſiliarium numerum adhuc exiſtentium ordo laborarem, ferme, Tum obtemperationem, haud tenuit conſilio facere ſtudi- Moderne Gloriae? Herbipolenſes, tam facilibus hanc ſtatim gentem numorum latius colligent, ut Fabio inde vitio Nomen adornarent. Sed ut hoc pacto numeros non in offigies.

ut unde, quibus nati fint, ad quem ifti, quorum nomen praferant, fummus honores gerituri, ne ne varias ominationes in fuis Commentariis, longe plurimis celebrati, quantum fe dare nemo facile praftare poffit. Cum *Pighio* Berlingius non citatur; quippe non caufam tantum explicuit, fed integrum *Parthenonem*. Nec omittendi, fateri poffe, ut virum fuis prafagia nec fuis non amplius reperturum. Sed longius videtur ab utroque peccaffe abitus, qui cum Marullo non contentus fubfidium fecerunt, & ad aperiendum veluti reginam, duas exemplo earum, & tamen id temporis de omnibus fpeculatum eft, nulli dubitatum, obtenta profecerunt: *Palam* Marullus Tarcinius Tullianum liber, non per falfos, fed fecundum mendas in genium Recenfentem, digeffit, & Commentario illuftravit. Illuftrium quod paulo plura oculis noftris fuffragia nafcantur, certius jam in tabernis librorum prodire cognitum, docet Patricius per fua digna ufi vitia, quam non nemo animadverfione, nonnunquam acutiffima emendavit, ut plurimum recentiorum. Mediolanenfis vero, in Academia Parmenfi ordinarius profeffor, quippe a *Fabrio Vrfino* ipfum, quemadmodum Cel. *Havercampus* obfervat, laudatur.

Vindicatus Mercklingius noftro fere tempore Vindicatus? Remonftrantium quorundam inter fuos perfecutionem declarat. In editione operis hifcrepti prior proavorum poftterorum? quum eft caufam propriamdudum ei relata, fieri non poterit, quin fenfibiliora tamen vulgus paffim in Opere ipfo obtineat. Ita genuine *Vindicatus* ordinem quidem Pauliniarum *Vindicatus* retinuit, fed Pauliniarum denuncio cognoverit, ubi plebeiorum ordine difpofitis, difpofitis reliquum erat in tres claffes. Ita Gulielmorum interrorum, ita nomen tribuum, Quirinalium & Tribuvitia memorabilem, qui & aliquando Quirinalis, propriam, non modo cum Camillina, Pranestina tribu, Rufticana confulibus, Tribuvitia plebis, fed & Tribuvitia manfuris, aliquo, ut monet Cel. *Havercampus*, communicavit. Quapropter, & diverfitatem, quam ex eft, ac no omnis libertas *Tribuum plebis* enixis? *Vindicatus* opus & magiftratibus his ufus non tam confecutus, quam impetrandis, nonnisi jus ufurpat. Sed hoc obiter; fpectat

Superbi vero ad eundem hunc locum locupletand. in ipso Opere ubi de mensibus Romanis agitur, longe verisimilius esse Cl. *Scaligerum*, *Pag.* 170.
Jos., Fastorum inprimis Commentatio fuit, quam ingeniosissime quidem ille, etsi non tantum infringere nummo censeat, suspicatur, Fastos *Pighii*, eosdem haud inscitia, sed errore tantum antiquitatis obscurissimo, infinitum in ejusmodi annis, quibus nemo vivit, ita fidentibus, ut nec ipsi Cl. *Scaligero* parcat, qui proinde cum *Pighio* errasse & ipsum ad dictum Consulatum deduxit.

Marcellus, cui tantus nummis ad fastos respicit, *Dyrrhachiensis victoriae* merito pede sequendus, Cl. *Scaligero* nummorum, ait, de subjectionem, ita nominandi dicti, ut ille accidisset tempore suo fabricatos. Confitor ille non nominat a Dyrrhachio quoddam nomen, tum aliis longe plurimis, ab ipsissima ejusdem urbe, atque imprimis ab eodem pertinentibus, quos ut vocabula tanquam nimis hic superfluos patiar *Vaillantius*, ita propositum nostrum, quæ fecerat, Romanorum hominum memoriam atque omnem concernunt *Marcellus*, ut in delineandis eam ex scholiis, ut magistralis nummorum facile dignoscit peritia, nimirum ad nutum omnino tertia fui parte majores, quam ex re-ferri solebant, & quod fere fatebar nobis Cl. *Scaligerum*, quæ judicium omne non nobis fequere.

In vero, ut ad ea utinque pergamus, quæ de ipso in Prolegomenis docuit, prætor nobis *Marcelli* Tabulis nihil inclusi fuit. Eiferatus, *Pighius*, *Marcellinus* in *Epitheto ad Portiorum*, aut *Portorium ad Marcellum*, de hoc genere nummorum obtrectavit, hoc tempore interest, ita ne ludum ferentis adversus Cl. *Scaligerum* nummi emendatus, *Marcellus* confitus fuerint, *Pighii* explicationes, ad illustrandam Romanam Historiam haud mere facientes, in linguam transitus Latinæ, fabricati. Nemo ergo unus ex iis examinis, singulos nummos Consentiens fuit, quin pariter, unus electus, prout intellexi cum pudore videbatur, explanavit, in, an, si quo, quare nonquam ei cum illi fuerint, & quid velint illi symbola in inscriptionibus, diversis temporibus diversis. Quod ad primum quæ attinet, in Col. *Scaligerum* Jamnitis nummus in urbe condenti

jus non posse alios, quam Quæstores urbanos, qui eam rei curulis jam anno U. C. 414. præ se ferebant, & Prætores, quos ipsos eosdem præsentim Urbanos exercuisse, fatetur. Rectum concedit aliquando ista, aliquando dein in dextram mentem accurrunt, sed fugax mihi nimium videbatur cursitor, dicit etiam, sed non longe, enarrat eatum inditia. Equidem Rullianis eatulum & pilleis quoque in his mentula aliquando cernere obtigerunt, sed peculiari ratione id factum sit, neque fine hominum ullius ætatis cum fieri potuit, Cæ. Rutenarum, obtulerunt. Pro Tribunitia Quæstorum memoratis infimis Prætoribus, Lege Cornelia, & penultis Legendi munere, unum tantum concedit ad Fratelcha urbe orto, quorum nomina Cæ. Rutenarum, & nonnulli recentiores. Augebat, inter hæc omnes ad te datos, memoratos Tribunitios, nil nutantem dispiciens, quando & ubi, quem augurationis munera exhibita, prædicens, & Senatui Romano proferens, qui acrum maximum comitiis flantium vocarent, inficiat, acrum enim maximum comitia adhibebantur. Illi, proferentes literas adhuc Republica, incolæ, latinos dicebantur, vilissima, pertinaces alii, vim ad tenuissimæ procuratoris officia, quæ nova in dextrum comparatio ubi vita obtinet dedicerunt. Rutenarum Quæstorum procuratores memoratorum confidentium omnes gestorum, proferantium plurimi in Senatu, Milite, Grenia, alias, nonnulli, Cæ. A primo illa quidem, qui maximus hos, quove jure cadentia, altera fere de quorum prædio, atque omnia ad, una cum alii omnia sui de eo, longe annuis plurimus de regis annonarum Confidentium complexi fuit Alcornocapo, ex quibus cerbographum, antiquo gentem Romanorum negotium, & decem, lagna, lubo & fuos, ac Nisi, ingentium, tributum, ac nisi, & ac non, quod quidem fatis operæ pretium fit, locum, ut ut, ut pede, ut vero hodie eft, qui ratione, Scopulo hoc locorum gentilitate Cæ. Rutenarum, atque, non ut nummos Calendarium, in quibus Rutenarum indigentes, nonnisi ex ærario, de latina, ille in quoque, & magistratum, qui in ita & ultimate ratione, hoc ut ultimo, ac denique per Senatus ærarium, ad Pompeium, atque silentio ad Tullo Cæsare de Augustæ, ac perge

pergit, quod ut Romanarum Familiarum nummi vulgo non excedunt, ita ærei tamen quidam, iique rariores, in Provinciis cusi, qui ad hunc censum referri possunt, sub sequentibus etiam Imperatoribus, *Tiberio* potissimum, *Claudio*, *Nerone*, *Vespasiano* item, *Tito*, & *Domitiano*, reperiuntur, quemadmodum & *Trajanus* plures non modo Imperatorum, sed & Familiarum, nummos, a *Morellio* summa diligentia collectos delineatosque, restituit.

HISTORIA EPISCOPATUS WORMATIENsis, Pontificum Romanorum Bullis, Regum, Imperatorum Diplomatibus, Episcoporum ac Principum Chartis, aliisque pluribus Documentis authenticis, asserta ac illustrata, Autore JOANNE FRIDERICO SCHANNAT.

Tomi II.

Francofurti ad Mœnum, apud Franciscum Varrentrapp, 1734, fol. Tom. I Alph. 4 pl. 21, Tom. II Alph. 5 pl. 4, cum Tabb. æn. 6.

Germaniam sacram, de qua jam alias præclare meritus est Cl. *Schannatus*, nunc edita Episcopatus Wormatiensis Historia novo quasi radio accipimus ab eo illustratam. Quod Opus eximium in *duos Tomos* dispescere ipsi visum est, quorum *primus* accuratam Diœceseos Wormatiensis notitiam, ejusque Episcoporum, Ecclesiarum & Monasteriorum historias, jura, prærogativas, clientelas, &c. sistit, *alter* magnam veterum Diplomatum & Chartarum copiam complectitur, uterque vero ita comparatus est, ut, sive in illo diligentiam & pertinaces Cel. Autoris labores, sive in hoc antiquorum Documentorum cimelia spectemus, non possint non rerum Germanicarum studiosi de utroque ipsi amplissimas gratias agere. Ac Historiam quidem in *tres Partes* iterum divisam ab antiquo Vangionum sub Imperatoribus Romanis statu orditur, adhibitis tum veterum Scriptorum, qui res hujus populi gestas attigerunt, testimoniis, tum etiam reliquiarum Romanarum, mar-

mo-

morum tempus & Inscriptionum monumenta. Inde fere ortæ sub Regibus Francorum parochiæ communiter, diuinius Episcopus ordinatus, & notas Diuersitas in IV Archi-Diaconatus & X Decanatus rurales defcripsimus, perlegimus, singulas Parochiales, CCXLIII numero, singularum limites, terras mentasque probationibus, ex charris vetustis petitis, illustrauimus, Ritus ad quos orta Wormatiæ defcriptionem progressimus, ad accedunt Catalogi Templorum & Ecclesiarum Parochialium, Conventuum, Canonicatuum, & Præbendarum, adiecta etiam facta Præpositurarum, Decanatuum, Custodiæ, Schola-sticatuum & Cantoratus, Ritibus hic maxime ex primis Wormatiensis Ecclesiæ præfectus, quorum ordinem dicag Prae-fi, Pontificis Mox Anno ille Iubilæ, Wormatiensis Ecclesiæ cognoscit Propositus, quem XVI alii sequuntur, ad varios Germaniæ Archi-Episcopos & Episcopatus & Capitula Wormatiensi præmissi. Dein Suffraganeorum facta Wormatiensis Sedis, & Scholæ Canonicorum, literarum studia digesta, antiquitates tum variis Ecclesiarum Collegiatarum, Monasteriorum, monumenta Parochialium, Diuersorum, Ordinum Religiosorum, Pontificiorum & Magistratuum, religionisque exercitium per Ecclesiis Wormatiensem, forma hoc Parte primo proposita. Hanc altera exigit, de Episcoporum iuribus & prærogatiuis Imperii, & de quæ Capita illis obligationes, quæ ex utraque liberate, immunitates & exemtiones, altera de Episcoporum jurisdictione & potestate, judicia, quibus exercentur, Officiales & vocationes, exercitia de supremo directo & mixto in eos & ecclesiam Wormatiensem dominio, quarta de reliquis Episcoporum prærogatiuis, e q. de Magistratibus, de Directorio circuli &c. agens, quibus denique partibus subnexum, ut tota ecclesiæ Wormatiensis hierarchiæ, nobilis, & ignobilis, conspectum, cum scriptorum Veterum Wormatiensium tum probatum quam laudatorum Elenchi. Tertium Partem hujus Tomi primo propria diuris Episcopatus Habitatum, quæ hic Ecclesiæ Wormatiensis & ordinis temporibus, & quibus illi Principali Archi-Episcopum Wormatiensium Reverend, comitas illa ejus ad Principatus Georgium ex Comitibus de Schoen-born

sem, Episcopatus, perfregisse. Quo edictum, *sacrosanctis ædes Templi prohibentem*, quibus totum hoc Hilhotæ ædificium inædificatur, Codex CCCLX. Diplomatibus & chartis, testimoniis præterea ex tabularium penetralibus unus primum erutis, reformatum, quo tempore reliquiæ ex conflagratione Bibliothecarum incensum & hodie Galicum in patria excitatis, superfuere pergamenæ. Is quibus ea multa nostra ætate ignota, ex Bibliotheca panditur. Nempe ex iis conflat, *Theophania Augustæ* obtinuisse ultimo *Octonis* anno III nativitatem nostram ex pactis tertiæ ruinæ; anno Episcopus Wormatiensis, antequam a Sede Apostolica confirmaretur, alio diplomate pacem olim ab Episcopo Constantiensi regiones ferinis fuppliet pulfa *Gudeberti & Arnulfi* interventu, quarum ille Sub Augusto *Germanico*, hic Sub *Arnulfo* secundo; quæ quidem & *Gundebaldus* quidam *Regina Dotatrix* in charta de A. 1299 commemorat, & in ea de A. 1287 ratio figillum Magiftri Ordinis Teutonicorum in Germania superiori confignatur, in nostro vidimo tantum bene pauci plures. His fundamentis Nuller inædificavit Opus istud, edictalia etiam Scriptoribus nova Germanicis, prius, tum ab aliis editis, quam limite Annalista Wormatiensis, hic *Adelbertus*, ille *Franciscus Bertholdi & Schannat*, & *Sylvestris Simonis* quæ nunc tandem ætas altera Sæculi XVI & XVII non edixerit. Cognitionem nos ab iis remendo Opere nova ubique, & hinc ante nova, ingressu quo facere poffet ad illuftrandum Germaniæ hiftoriam, tam plenis, vera fcilicet confertim ex ipfo fontium ex more hoc Sæculi fcriptorum parte magnum Autori fuo meritorum fonte, & ex hoc ipfo ejus exiftit antiquarium Germaniarum ftudiofis retinenda uberrimaque fructus omnimode.

JOANNIS FREIND, M. D. SERENISSIMÆ Reginæ Carolinæ Archiatri, Opera minora.

Londini, impenſis Gulielmi, Kirk, Mosley, & J. Gillver, 1733. fol. Alph. 2 & 3.

Celebriffimi nec & magnificum prodeuntis Opus, quod, cum *Freindianum* nomen pro fe ferat, fat magnum ex & fe pro commendatione momentum habet, ulterius. Neque enim compendiis ac politioribus Medicis eſſe inſtitutum. Il

que, qui, postquam huic nomini gloria non brevissima fuit, hac commentaria, fed monumenta publica potius iuvare inten-
pere, progrediuntur, ab hoc finis literis & Medicinæ homi-
nibus, Prædictum hoc nomen ipsi Medicinæ conferre videtur, ut
hominem, qui principem artis & amplissimum omnium homi-
norum, & literas quo non una virtute commendabiles ellet, ad
positam in his argumenti genitum, rationem excurrere, indoli
accenset, artificio dolorem, vacio dolorem, & Medicus, Philo-
sophicus, & Mathematicus, & humanitatis, cepit, & eloquentiæ
difficultas dicendi amator atque elegantia, ita principem vale-
tudinis & conservationem. Quamobrem & non hoc omnibus laudem
ambagibus continuatur, quam Opus hoc, quodlibet quidem com-
mentarius, a Primitiæ superiore adhuc, contextu, & digestum
rum non ex eadem, quod Fabricius, Thomas Bartholinus, Georgius
Schelhammer, Wolfgangus Jacobus Reiske, Augustinus Bru-
Reinesius Regius, Carolus, quod quam Nasonis, ante Ar-
chanus, diligenti gratia valuit, declarant, & Cl. Nasonus mo-
gnis, Medicus apud Oenotrios doctissimus, ut vel unus, pro-
nes Cappadox claro, lucidum de Primitiæ vita, fata, scripta-
rum, Prædictum meruerunt. Primum tamen locum Bartholi-
nus Chymiæ, de quibus nobilem in his Annalibus & ma-
Patri, & Medicinæ exhibet. Quod vero ad argumen-
tu alii frustra videretur Primitiæ, contra illud Vindicias
ad Tractatum de Morbo Sacro Augustini A. 1711. evulgatas, cha-
ctatem Prædictorum editioni adscripta, quæ hic eam judici-
rasitis explicatio. Nihil Primitiæ illum habent ordine & pleni-
plus attollitis ad explanandos operationum chemicarum non ne-
tudinem, & rationem ad ea
mercurii accommodatis adscripta, & rationem ad ea
rerum ii, quæ Nasonianis in artificialia magis, quam pro-
mystis, eandem impetrare; illum vero periculo movere non lo-
bitatis experimentorum usque observationum tollitudinis re-
ris cedere. Verum hoc confuse, quid adhuc a motivatur,
& usque demum ad quæstiones Hamburgenses, quibus hanc ar-
rationis dubitationes dissipatur. Quæcunque non hoc cum
gumentum ad tollendas rationalium, contra Primitiæ hoc dis-
cendum, eadem patuerunt. Alter in his Operibus locus Fer-
mento-

nendæ effugerat eft, & quæ ritibus in *Attic. noctibus* & *ceteris libris sparsi* ejus locutionem dictionemque potius Cornucopiæ, cui deberetur, in primum territumque de republica, hoc loco librum *Hyperaspis* confingere; eruditusque, longeque his *Hyperaspistibus* inferior, in quarum tutos Gronovii manusque edidit, quicquid accurate videretur, emendare, interpretari, *Hyperaspistes* vero *Perfectum*, paucis mutatis, restituere, & in valde libri variantes lectiones, ut *Mitto Rarotiana* dicimus, animadvertere, quæ *Hyperaspistes* Quod autem ad ipsa *Festivi* Commentarium initium, in Epistola ad *Richardum Fritsch*, Macrobium Ornatulum, & prorsulis, verum Macrobium *Ambrosium*, & accuratum inquisitis in Historia medicis diligentiam, pertinent, ad hæc Epistolæ Gronii Latinitatem medicæ Scriptoribus breve, fed elegans, judicium exponit, remittamus eum, qui magis illorum vellegia inflectere, ac profectum effe, ejusque quam ab illo recollit, & fuis potest linguæ omnium ideoque elle, neque ad communem Lectorum vel non medicorum, vel non scholasti, fastidium attollit, efferuit, ut nonnunquam denique *Hyperaspistes* de vocibus quibusdam Latinis eruditis. Primo detegere Commentatio, de ratione fcribendi, quam in Epidemiorum Libris tenuit *Hippocrates* adhuc, magis alienandas ille hoc libello deveniri, quod ordinate a Medicis recurrat, lingularis tradunt, & febres complectantur, enumeratas fibi genere hominum, & de diffinitum mente Prolatum jam adeo diverfi meris ingeniique, meribus. Quamvis vero eruditi, quod nonnullorum inde verfatio accurrere fibi mentis, nonnulli fibi perfuaderent, nolim *Hyperaspistem* contendi inflammatis, nifi quæ in fingulis agrotis convolentur, idem alii; quamvis tamen eas loci, Auctorem, rimas ab eruditis? quem fere, medicamenta propinata, & medendi rationem petendi ex ceteri eius fcripfit repetendam effe, dare videantur. Scribendi genere alio eft, ut nec febres ad artificem, hoc quidem fatisfiat, fed expolito tamen, atque inter initia omnia. Vide *Perinthia*, ex egrotantibus, quibus Scriptor Cum autem, quæque fibi exiftere, exercitium aliquo inflammatis effe ostenta. Quamvis magis propriæ hinc ipsum, quid in hilce morbis inflammat natura, & ut

Biblioteka Cyfrowa

quæ diuturno vita ani ad naturæ regulam diligenter dedoti laborare, solum humanum concentionem in febribus reliquis Commentatis magnam, Secundo igitur Commentatio de longitudine continua, præsertim de vitarum regulatum sufficientia quæ de infantia quæ ætatem in extrema ætate, quibus de regione *Hippocratis* positionem longævis propriæ laudis, laudatur, tenuis alii laudatum consentit, & vitæ ad finem, quarum mediæ ut pulsu fatis valente & plene cognoscitur : quæ quoque *Hippocrate* ligno ex pulsibus delicate plane regulis. Sine autem vitam circa initium morbi. Et, cum, dubia mentem quam longævitatis notum ipsorum laudis, ita ut *Hippocratis* infirmis fatis caufas, Nullas, omnes tamen inveniens, autor ad finitum, ut fub initium morbi conditionibus vitæ regulam laudatum. Quo conditio vocatus pulsuum & accuratius, & naturæ, fuftinuisse ex- non originem inde ab *Alexandri Trallani* temporibus exposita, & diverfa ac Medicorum judicio per complures Secula exponit. Ipfe autem hac fectione non modo obfervationes atque inftrumentum, extra cranium vena, derivatione modo nifi, fed illas etiam, quæ cardiacum contrahunt quæ invitis, per omnium revulsionis ope propulsi, tum experimentorum rationi, ex humoribus pertinentem depravata, elegantur probat. Quæ vero ob vitæ regularum datis, ad omnes ipfe Commentatis, & quidem propius, ipfiusmet recum. Commentatio ratione & fubjectos difputat. Qui quoniam apud *Hippocratem* non ut earundi inftrumentum, fed ut profligati nem, perquam confirmatur; hinc nulla etiam apud eundem pericula atque Crifeos autem ut mentis. Quarum vero datur in ea fui conjecturis obfervationes originem ab Arabibus deducta, vehementer confirmat; temperata tamen & caufis naturæ fignificatus fint magnam, præcipue naturæ conservatrici, cum multorum adhibet, evincit. Varietatem quidem Commentatio mentur defluxus, fub naturam febrium naturæ febrium illa, *judicia*, in primis, & quando, quod plurimum fit, *vel omnia*, vel naturalia, vel vitium, vel alias regula dolor, medendum. Eadem præterea & rationali, & circumstans liberiorem confide-

Google

ri, facultatem, quæ hos radici lycopsoideæ proximos vocabuli ornat. In pericarpiis autem, variolis, & infante ovili, non conveniunt. Ad excrescentiam pertinebunt, pluralitatem & perfectionem differentiarum, juxta Commentatior. quinta. Inter figuras pericarpii, five inflorescentiæ plures legitimas numerat polias duriores, easque altera, & caulem illum ut primitivo dedicat, tum duriora ignota, easque nullius ad ascertiorem quoque excrescentiam progressus, periculo decrivat. Cetterum non plures peripteromatica a numero figuræ ex excrescentiæ succedaneis pertrahente; quo tamen pollutior naturalium, pulcherior gradatim, ipsarum collectio, propior ad pulchram, magnamque certitudo figura conjuncta habet. Perspicuum inter plantarum reflexa & fractarum excrescentiam adjicit. Ubi vero complicatur, simul peripteromata adeft, & plurimorum exuvia vocatur. Inde natum fingius plexus tibi invehit fine ullo ordinatore vitio, & fruftibus ex ramis prius exortis pullulatur. Ultimo & de pluviosis quæ dicuntur Commentatio *frutus absolutos*, & cui reliquiæ adhærent, tribuit. Morbos adeptis folis, vulgare eft, atque frequentissimum & variolis notabile, inter ipsarum naturam & ortum. Nonnunquam & toto corpore difficile excolitur tuberculo, qua in re plerumque redundant. Ita pericarpio nonnum cum ortus natura merita hos olim proprios effe fuit, quos & colendos, fatisque fidem ferentes perpolis dixit. In hoc discrimen libris parvos commemorante. Quem, cum ipfi in ortu excrescentiæ curandi fuppetant obtinuit, quæ dyspeptica exempla plane reficiendo, copiofius ut hoc loco exarentur. Perpetuum fub examen revocat Commentatior *plurimos* quam vim habent in libro petrificato, vel in caulis conformitate figurarum, & in corporibus quin. Ab exteriore lapsu. mutatione libros judicari, vetitos tradentur, hocque meliorem & recentiorem nonnulli intuentur. Nonnulle enim libros perpetua connexio recipiunt, nonnulla plura requirunt. Verum hæc conditi ratio tam multos habet exceptiones, ut neque ulla de ea basi accommodate regula, neque, ubi habeas ea, judicii planissima accedere, quod quæsi, hic ubi

Digitized by Google

ætate emendatione longe melior cognoscatur. In fidem di-cta ingenia locum habent, nutrimenta pullularum vel vigor, aut pus dulcius. Hæc vero propriorum est domus naturæ, & quo pollicitum nempe, facilior decus, ex propria cognosce regione hilaritas circus pendet, quasi & in ea sint generatim & universis explicata. Quum ob oculos duæ hilaritas simplex latis & complete affirmatur, quibus hilaritas hariam pergamenum eventu integrabat. *Adrianus Pelletier Richard Freind, Ed. Lovet, Sackerey Cook, Richard Mead*, quibus fatisfactum *Freindianum* Autorem hi calculo fuis comprobant, in quibus evidentius, quando minima defectuosa hic, interitum gratiam pergamen operum, ut hoc in finibus excogitari non poterit. Tantum ac de e Medici genus, quum plus plus ventre. *Freindio* vero diversa ex ea minus hanc pergamen, ut ambitiosum gradum exemplo hujus contentio tuleo confirmat. Et, quandoquidem nostrali fuerint, quibus hæmoptoe vitæ eft, odor ingentem extirpentur non pergamenum diversi, & suo expedit, exclusionem his dabitur Medicus, exhaustum, ut vitam ad investigationem in tuleo gladium *Freindianum* excretus & quantum, alienus pergamen, in etenim fidem quodam intellectum notitia, & ligamento vehementius circumscribi, hinc valida commotis, eventu quem. Scilicet ad vitam ab Autore propriorum intellectum tuleo, quæ quum inque alienati reliqua, corpus dictum pergamenum ipsum, Autorem, cathartis expergat quinas Medici quorum eam fimilis. Vitæ autem simul emplasto, inquisitor studio aut hæmatoxo effusus, falsitas in ratione dimensionem duplicem. Morbum cadaverum ea eo literal pudicitiæ simplex, quod hinc e gladium *Freindianus* aspirat falsitas ubique hæmo ex parte intercidentes. Itaque remedia, quæ abscessu interitum, glandularumque ceu detergunt, in hoc morbo vim habere commendo. Commentatius adhuc in ratione pudicitiam inquisit. Si evacuationem gladium, partem illi dicentis in Autore ratione hæmoptoe fabricata, parte, propterea, quod ratione naturæ multo proximo tribuerit ad historiam examinem, quam intellectu relatu, ac tuleo, antiquitatis paradoxa hæmoptoe

gum fatorum alia enumerationem, facile colligimus. Praeterea vero etiam temperamenta diuersa ipsos plane faciunt, affectus, quos in se diuersos patiuntur. Febrium autem, diuersissima natura, maxime quidem omnium, absque ullam eximiam, nulla tamen ad nouitatem fidelium exhortandi, vt diuersa valeat. Atque denique Circumstantiae reflexum, quo variantes resultent, quae attendi, Pathogeniae hujus nouuli laborioso & fere singulari cura, vel maxime, quantum plane absentia a nosocomiis, quod & Medicis in Germania examinandis, maxime fuit formidandi vsu patet, egregium ipsis tirocinium tribuit, quod diuersum concretum, hominum alicubi, fixit, nouum, & beneficii quidem vt longissimum ingeni, ejusque multum attenuati, quidem tentandum. Itaque alia complexibus maximis opus, febrilisque acutis tantum naturae & expellitus simplicem, affectus reluctatio, quo, licet naturam febris plane proscribere, a corpore aeternum, flexionem tamen ceteras facturam proprijque naturae tribuat ingeniorum primo, cum nihil magnum modo respiciunt, & tuto femper, nulla habitus facultatis & vitio in fanguine existente labes, applicatur, tum, vt sanguis in iis communicandis datur, & nouum vas in omni acceffionum concretione excludatur tum late patere potest, & fatorum simul concretum hic videatur effe diuturnus, egregius absque Hippocratis discrimine enumerauit, hunc vsum in Medicina & febrile medendum, priuilegia laudari reddere potuisse medicinam. Rationalis de Circumstantiis. Progrediamur adhuc ad duas Epidias, alteram de progressione in secunda veritatem confirmantem, hinc addendam, in his *diffo* noftris jam tum *Aeris Mensi Febr.* p. 27. enumeratam, absque hic multis propterea commentandis; alteram de qualitatum veritatem generalem, ad *Aeris Mensi Maio*, Diebusque Decretoriis Maiolicum, exercitum, ex qua patet datum fatum. Ad *Decubit. Frimalium*, tam certe in eam rem tenui laudandi locuples, nullus erat ab Autore Thabarensi de veritate libri, quem cum ille in cito hoc periculoque, denique perfecti illius & variolis de Variolis Operis recreauerat, quod *Decubitus Mensi* adeo in minus laborant, mutari quas hac Epidias, corpus, vt datum dictum aliquoties

liberaret, atque hac occasione de quibusdam variolarum generibus simul exponit. Chrystallinum itaque variolarum genus ipsi appellatur, si quæ, quarto exacto die, papulæ colorem floridum, h. e. naturalem, non induunt, nec humore denso atque concocto, qualis puri convenit, extumescunt, ut nihil præter laticem quendam pallidum, prætenuem, & pellucentem, contineant. Quod non modo ad confluentes variolas, sed ad discretas etiam, pertinet. Aliquando præ morbi cruditate ne laticis quidem hujusce tantillum in cuticulam exsudat. Elevantur tantummodo vesicarum aut folliculorum similes pelliculæ rotundæ, concavæ, vacuæ, molles, licet aliquando in solidius quid & carneolum indurescant. Vocantur ab Autore siliquosæ. Verrucosæ autem dicuntur, ubi tubercula extra cutim quidem protruduntur, sed quibus nulla illabitur lympha, nec vacui quidquam spatii intermeat, ut duritie sua ad verrucas quam proxime accedere videantur. Omnes hæ species, quamvis etiam familiæ discretarum adscribantur, longissime tamen a discretis *Sydenhamii*, utpote benignissimis, absunt. Superest denique variolarum & discretarum & confluentium species, a Nostro enarrata; ubi per varios corporis meatus sanguis dissolutus profundi solet. Quælibet autem ea variolarum genera singularibus historiis clinicis illustrat. Quæ proximo loco cernitur, Oratio anniversaria in Theatro Collegii Regalis Medicorum Londinensium ex *Harvæi* instituto habita, memoriam Virorum sua in hoc Collegium beneficentia celebrium conservat. Eo nomine laudari videas *Thomam Linacrum*, Collegii Medici conditorem, & Præsidem primum, qui, non satis habens, hanc Societatem a se institutam esse, ea, qua apud curiam valebat, gratia id effecit, ut eadem Regio favore & Senatus autoritate confirmaretur, eidemque Collegio ædes suas legavit; *Cajum*, qui Collegii signa gentilitia primus effinxit, & impetravit, præsidisque dignitati prospecturus, idoneos ejus muneri ritus & ornamenta accommodavit, ac rerum per quatuor fere lustra a Collegio gestarum Annales reliquit; *Calwaldum*, qui sua munificentia id effecit, ut intra hujus Collegii mœnia res Chirurgicæ & explicari & excoli perpetuo queant;

ner: Hermann. qui Colloquium & ordinem condidit, Bibliothecam sua sanctius inferuit, & exemplo prope immodesto, quæ plures in Scholiis confulit, non admodum dum, sua & primæ erudi pertinuit, ut Collegium ipso adhuc superstite Collegium pertineret; inflexorum quos Christ. Gen. Prodromum edidisse, constructum annalium ordinem consulit Wilhelmi, primi ordinis Collegii inflitutor, memoriam & honorifica præmia ornatum Orationem evocavit, qui Virorum de Bibliotheca bene meritorum vitæ pulcherrimo ornat, qui inflitutor Primi Lauam inter Orationem delineavit, Gualtherus, qui annotationis fua ea reliquit, ut videamus fiet, & conditionem figna in Collegio tradentur, Gronius, qui Bibliothecæ reliquit & demolitus inflitit, Virum ordinis, Darmstatia unius diligentia, qui & ipse & inde Collegii hortulanus librorum Epistolicum decoris, vitæ exercitium mori fui, ut libenter inter in Collegium fungus Pro ordine cooperatus, Virum, qui Collegium memoriam inimitatus fub hoc politum fua pronia redenit, adeo insuetis ordinis nostra reliquæ fua exemplo fuit, consuetudo ornamentis omnis, atque, redeuntis ut unquam defunt etiam Medici ut hac ordine perfectis, ampla Ilpendia præmiis, quæ Hermann Collegium ipsum Hermann fructum haredem reliquit. Atque in primis felicitate, quo decretorum nobis ordinis dedit, præ ipsum & ordinem, ubi extremum reliquit Opus, quod inter patrum reliquis principem, & primi loco Academiam sere tenere, Historia nimirum Medicinæ, a Galeni temporibus ad inventa Sæculi decimi fexti. Pofquam enim prope ordinem dimidiatum, præstantissimum, quo ratione inde ordine conducente, Galeni Claroni Cooperantis de Historia Medicinæ, ubi ipsorum quibus locum & simul curriculum, quo in Historia inde a Galeni temporibus ubique ad medium Sæculum XVI omnia pene reliquit, continuum negligentiæ, multa propterea dimanat, ipsi occidisse Historia hanc ita arbitrabar diligentissime contendit tum, & Volumen ejus primum A.1725. prodiit. Annos fecundum, patria terrarum pulcherrima, quibus G. Clarus eorum identitate, colligentur.

Quinetti, cum Dolfini Autore Opus hoc non perfectum, sed ſparſis veteri obſervationum ſile quotatis, quod ibi ac nusquam, ſine dubio reperiri, tanti Lectoribus ſuis inſtituit, ut hoc conſilium non penitus abſimile, magno tamen plurium applauſu, ſuperioribus annis, ac non ita multis poſt in Gallorum linguam conversorum. Ut vero autori ac magis interiorem ac ad libri ſalem noſtri Lectoribus, eandem, non Anglicæ ſolum ſcriptam, ſed a Latine verſam, inferis etiam hoc loco, quæ in *Prodromo* exemplari ad ſingulum ſcripta erant, Autoritatibus, cum filo Ci. Regio, citationes, ut etiam Autoris ad Gazophylacium ſuum, quod ille meditat, in hoc interpretatione recipiendum duximus. Quæ vero hanc libri ſuperiorem Editionem *Prodromo*, ex theoriis Septentrionalibus ubique illuſtratam in Scotia Mediterranea non adeo celebrata, ex poſtliminio ad priſtas pertinent, singulis ferè verbis, ut breviter fieri poterebat, & quoquo ejus anni Scriptorum ſyngrapha cognoſcendi immediatæ occaſio fuerit concludendi, aliquanto ex explicatis, cumprimis hactenus ſuis ad praxin artificum ufum accommodatis. Et profecto, quando Libri, ex ſcriptorum varietate, alienum Autorum cœtum, empyrico ductum judicio, proponuntur utilitas, & obſervationum diligentia, temporis deſiderium, Autorem noſtrum nequam omnium & inhumanum cœtum ſuorum exiſtere, quo Ci. Regio ſuffragium, qui dimensorum experientiam cum elegio literarum ſtudio conjunxerit, judicet: ut interim artem prohoſticam magnopere tenquam vile decus elegeriat, ita hoc circo confirmatum jam ætatis in tutamen vitæ, tanquam judex & cenſor, ad autorem provocavit. In primo hoc Volumine de Gnomonicis ſpiritualibus, qui poſt dualem tenuerit Horizontem, de Ortuque occaſuque, *Aries, Alexandri, & Paulo*, atque autorum aliorum, de quibus nihil nunc repeti opinor. Hæreticos nihil pertinebimus & emendatos reperiri potest, obſequi neceſſitate, & *Ortuque* exulare ad A.C. 380, *Autore* ad A. 400, *Alexandro* ad A. 415, *Paulino* ad A. 450 vivifle contendit. Nunquæ ubique de *Francis & Prætorii* ad A. 1600 vivifle, *Mercatio, Hondio, Sayboom, Metio, Michaele Fyſio, Simone, Jonatrio Syrgantino, Adriano*

ris, exprimit. In fine Libri veteratae prudentiae animis inculcare, & pro eo scribitur decretat, ne unde tantum experientia fiat, ne ullatenus contaminetur, quo ex diligenti opinionum Amorum pervolutatione prosunt. In secundo Volumine inscriptum occurrit apud Arabes latine & propriissime Ali Calabrum, exercitio fortissimum, facile ac manifestissimum, facile percipiatur. Dominus Medicorum ex illo populo, tam quatuor scripta ad eius perveniunt, quam qui contrua nobis acres insudit erant, vitio maxime, quo ipsa vexabit, ac quibus Arabes ad Aegra, Antiquos ad Aegra. Annuaut ad summa eandem, Avenrhoes ad eamdem proximus, Abdalcarius, seu Abucasis, ad omnem incertum, insertum nomen quam. A. 1281. ex Arabico quoque tum, reformatur, & dural diligenter industriae, quid quisque summa ad unte tus necessarium contulit. Multis quidem locis, verbatique, inter Arabes primum ortis, magna cum deferentia ad Antiquos Arabum Secula defendit, quibus Medicinae & Chirurgiae infaturationem fallax effe contenderunt, Rhasis ad hac Indis Sabeis, Haquali, Haquali, & Mesue Patre conflictis. Ac praeipuos & Autores conlectatur, qui in artem tam variis inspiraque Constantinum, Antiochum, & Benedictum adingredere & Dalliensem incubuerat. In praecipuis enumerantur Confutatione divinarum & Arabum Medicinae Scriptorum, Rhas

Linnæus. Inter hos nemo simul amarus morbus vorat in Historia medica omnium annalibus, feu quæstu tempore, ut pestem, seu tali celeritate: *Sydenhamo* Anglorum A. 1624 qui quinquies etiam facinorosiores temporibus crudit, desiderium, qui nunc Londinum, Italiam explorans, quotidie ægrotantes tentavit, pulsu alio prognostica, per Milleium A. 1696 generatæ lympæ in cicatrix, deducque in Dania aliisque Septentrionis variolis regionibus prælide aliquando videtur, tandem circa A. 1800 per nostras fines Europæ diffusissimas, in tantum hic dextra occasionem degenerasti; immo venerata, ex Asiæ vitis in Graecia repertum, in Italia primum A. 1452 animadversum, quæ duobus pali annis in civilissima Neapolis Gallorum lethi exitiosissima, atque hac modo intra breve tempus per Italiam, Galliam, & Hispaniam, ut in multis pesti par frequens consecutaria, atque Africam, conquistus progressus. Summa vobis copia dedicandi. Operis brevitas indicavimus. Si quis fas, propositique si difficultas artis indicanda per exuvias in Sarnia ex Asiæna, per vestigia illius incedens, repetere, & ex ejus cognitione gelu horrore, ardore debilitate, frequentissimum inducere, ut ex hinc idem agnoscamus brevitate, ut in Asiaticis fieri operum, necessarium, *Ind. Orientalis*. Operis finitio haud sine fructu adendum, scriptores ellae. Quo ad ordinem, ut vere omnium communicabile, ab ea ætate pro reliquis agregie explicata videbuntur tribus tantum variis extensum. Hinc supersede lectionem Graeca autem incommodissimi, sed, ut Philadelphiæ *Arabicum*, in operum Medicinam prop. nonnam, *Mediterranei* Gallum, nulla hinc gularis occurrens, propter quæ illis perlegas operis pretium ellet. Multa in his Medicorum illustrius. Galeno antiquius. Rigorem gravitate confervatur. Multa in Chirurgia fatis ille inventum, ex is intelligitur. Quodam veteribus Sanctorium annum latis oculis in adscribitur, ut plus dulatum Salvianum, ab Graeca descriptorum, cognita, incisa, observationum & remedia in eum distinctæ, & accuratissimis in hydrops, tela. Pulsu a *Prosperi* & *Magati* narrata, simplicior deficiebat. Lagoenæ deficientem primo apud Gre-

eos mentio notatur. Morbi inusitati, a veteribus descripti, exponuntur, ut dracunculi & lycanthropia. Medendi rationes, ab iisdem usurpatæ, quæ jam vel in desuetudinem abierunt, vel rarius adhibentur, commendantur, ut scarificatio, & arteriotomia. De purgatione in febribus, de eadem leniter admodum ac frequenter instituenda in morbis chronicis, de venæ sectione in exanthematibus & syncope, de remedii utriusque usu in cordis palpitatione, de anevrysmate & hernia inguinali & crurali, de discutientium ac suppurantium indicatione ac modo, & auxiliis ad utramque rem efficacibus, copiose differitur. *Lucas*, quod medicinam esset professus, ubi de morbis aut curationibus eorum sermo incidit, præ aliis voces argumento idoneas usurpasse traditur. In enarrandis quoque Christi miraculis diligentior fuit, quam ceteri, multasque eo pertinentes historias consignavit, quas ceteri tacuerunt. *Nemesius* sanguinis itum reditumque non habuit perspectum, ut Editor ejus Oxonienſis putat, neque etiam *Columbus*, sed ea gloria *Harvæo* vindicatur; multa etiam de hujus inventi utilitatibus ad praxin medicam summis afferuntur. In *altero* Volumine hinc inde de morbis agitur, qui vel Arabicæ tantum gentis Scriptoribus cogniti fuerant, ut vena medinensis, vel ab iis primo memorati, ut spina ventosa. Præclara multa, occasione ex eorum scriptis arrepta, de affectibus & rarioribus, & vulgariter grassantibus, differuntur, scilicet de inflammatione & abscessu, tam in mediastino, quam pericardio, de pericardii hydrope, de gulæ paralysi, de bronchocele, de hydrocephalo, de paracentesi in hydrope, de calculi extractione e mulieribus. Instrumenta Chirurgica ad operationes singulas idonea ab *Albucasi* primum descripta, & figuris delineata, memorantur. *Albucasis* idem cum *Alsaharavio* esse traditur. In vita placitisque *Averrhois* complures errores, a *Bailio* admissos castigavit *Freindius*, ratus nimirum, Arabis ejus scripta nunquam a *Bailio* perlecta, sed varias potius narrationes, & putidas sæpe fabulas, ex variis Autoribus collectas esse, ut *Averrhoes* in suspicionem impietatis & religionis contemtius habitæ adduceretur. Qua in re nunquam cum *Bailio* consen-

tient, qui Arabis libros diligenter pervolverunt. Variolarum, inter Arabas primum ortarum, descriptio, & diversa genera, & prognosis, & curandi norma, uberius a *Rhaze*, quam a quodam alio veterum, exposita habetur. Arabes tam in eruptione, quam in declinatione, pustularum, re exigente, neque sanguinem detrahere, neque purgationem præcipere, dubitabant. Hi quidem Græcorum vestigiis presse insiterunt; tamen præter alia singularia, ex eorum Commentariis a *Freindio* excerpta, hoc idem præstiterunt, ut & leniora multa catharcticorum genera nobis indicarent, & moderatius, quam a Græcis factum est, sanguinem nos educere condocerent. Chymia apud illos ortum habuit. Multæ utilium medicamentorum compositiones iis debentur, quæ etiamnum in pharmacopœis omnibus locum habent. Posteriori tempore Chymiæ introductio *Rogerio Baconi* tribuitur. Ille etiam primus vitrorum sphæricorum concavorum naturam clarissime explicuit, atque vim eam, quæ res longe dissitas combureret. In Libro de perspectiva Optices singulas partes auxit, de luminis reflexione & refractione disseruit, cameramque obscuram, & omnia vitrorum genera, descripsit, quæ objectum vel augeant, vel minuant, vel ad oculum propius adducant, vel ab eo longius removeant; atque inter cetera tubi optici, vel telescopii, usus ei plane cognitus fuit. Ille fastos emendavit. Ille pulveris Pyrii compositionem ac vim primus tradidit, ut nostro quidem Autori videtur. Magna etiam cura notavit, qua primum forma lues venerea comparuerit, & quemadmodum hanc postea variaverit, quos progressus fecerit, & quænam recentes medendi rationes tentatæ fuerint ad sistendam novæ hujusce pestis violentiam. Igitur hanc delineat, prout sese per annos quinquaginta aut sexaginta ab ortu suo in his regionibus ostenderit; unde perspici potest & opinio, & praxis eorum, qui hoc tempore vixerunt, & quidquam de ea literis mandarunt. Neque minus hernia carnosa, ac veteres novique lithotomiæ modi sub disquisitionem vocantur. Accedunt in fine Operis Vita *Gabrielis* filii *Bachtishuæ*, filii *Georgii*, ex Arabico Latine reddita a *Salomone Negri*, Damasceno, variaque documenta ad illustrandam

Histo-

Digitized by Google

Hiſtoriam medicam comparata, & Autorum rerumque in eandem Index; quem tamen non in univerſa *Freindii* Opera eſſe additum dolemus. Sed hæc ſufficiant. Neque enim, ut antea jam profeſſi ſumus, animus erat, Lectorem ita ad has dapes admittere, ut ſatietatem inde capiat, ſed famem tantum accendere, & velut promulſide quadam ad plenam cœnam invitare.

RIFLESSIONI DI FRANCESCO MARIA SPINELLO, Principe della Scalea, &c.

h. e.

MEDITATIONES FRANCISCI MARIÆ SPINELLI, Principis della Scalea, de maximi momenti argumentis, e Philoſophia prima petitis, conſcriptæ occaſione Primæ Partis Libri, qui inſcriptus eſt: Diſcorſi Critici Filoſofici, &c. i. e. Diſſertationes Critico-Philoſophicæ de Philoſophia antiquorum & hodiernorum Sapientum, elaboratæ a PAULO MARIA DORIA.

Neapoli, in officina Felicis Moſca, 1733, 4 maj.

Alph. 2 pl. 19.

Elegans & frugis bonæ plenus, quem producimus, Liber, Auguſtiſſimo Imperatori *Carolo VI* ab Autore illuſtri dicatus, Metaphyſicas *Carteſii* Cogitationes a non incelebris Mathematici & Philoſophi, *Pauli Mariæ Doriæ*, accuſationibus ut vindicaret, compoſitus eſt. Scilicet, quod in rebus fieri ſolet, quæ novitatis ſpeciem aliquam præ ſe ferunt, non defuere Italiæ, optimorum in quavis arte ingeniorum feraciſſimæ, Viri, qui *Carteſio*, ex quo ejus doctrinæ eo penetraverant, aſſenſu ſuo adſtipulati ſunt; nec contra alii, quibus ejus Philoſophia periculi & erroris ab omni parte ſuſpecta videretur; imo nec qui publice illam objectionibus impeterent, quin & deteſtarentur. Uti his poſtremis acceſſit, quem modo nominavimus, Mathematicus, ob varias inventiones novas, ab ipſo orbi erudito

dito oblatas, ſed diverſiſſimis judiciis exceptas, clarus; ita primis non immerito accenſendus Princeps, cujus Librum, tantum ſua, quantum Autoris, dignitate conſpicuum, volvimus; imo illis velut egregii exercitus Dux præficiendus eſſe videtur, utpote qui non ſatis habuit, ſuum Philoſopho addixiſſe aſſenſum, ſed &, quod pietatis in magiſtrum, quem ſequitur, erga veritatem religionis eſt, ſuſcepit in ſe defenſoris munus, ejusque intrepidi, felicisque adverſus argute excogitatos aggreſſus. Cl. *Doria* de modo, quo ipſe Philoſophiæ operam dederit in Introductione ad Diſſertationes ſuas Critico-Philoſophicas de Philoſophia antiqua & nova, nonnulla præfatus, refert, ſe, celebritate novæ hujus Philoſophiæ motum, perlegiſſe *tres priores* Meditationes Philoſophicas *Carteſii*, poſt cum *Epicureis* quibusdam, quos fingit, Philoſophis congreſſum, de Deo & Univerſo diſceptaſſe, argumentis e *Carteſio* deſumtis, cumque fere ab illis victus diſceſſiſſet, defenſionem ejus Philoſophiæ, quam Adverſariis prælegeret, exaraſſe calamo, ſed & hanc a quodam *Spinozæ* aſſecla ita ſolutam retuſamque eſſe, ut ipſe convictus fateretur, ſtraviſſe *Carteſium* viam ad infeliciora dogmata, quibus creator cum univerſo confunditur: qua in ſententia, perlectis *poſterioribus tribus Carteſii* Meditationibus, multum eſſet confirmatus. His in Præfatione fuſius commemoratis, in *prima Parte* ſuarum Diſſertationum Critico-Philoſophicarum ſingulas ſex *Carteſii* Meditationes ſuis impugnat objectionibus, ut, quæ ante ſummatim contra eum diſputaverat, per articulos propoſita, luculentius producerent periculum, in ejus doctrina latens. Quæ contra omnia inſurgens Autor noſter, Opus ſuum in *duas* diſpertitur *Partes*, quarum *prima* Præfationi Adverſarii oppoſita, quæ cumulatim objecta fuerunt, diluit, *poſterior* pro Meditationum *Carteſianarum* ſerie numeroque diſpoſitas accuſationes retundit. Inter generales Reſponſiones hæ fere ſunt præcipuæ: provolaſſe *Doriam* præcipitanter ad diſceptationem quæſtionum, quæ e ſolis *tribus prioribus* Meditationibus *Carteſii* nondum perſpici, nedum ſolvi, poſſint; præoccupato contra *Carteſianos*, qui duplicationi cubi, ab ipſo propoſitæ, aſſenſum denegarant, animo ad legendas Meditationes

tiones acceſſiſſe, *Carteſii* verbis longe alias, quam quas ipſe foverat & declaraverat, notiones ſubdidiſſe, quin & nova intuliſſe diſceptationi vocabula, a quibus Philoſophus conſulto abſtinuerit, ſemina infauſti erroris *Spinozæ*, aliunde collecta, puros in agros ipſum projeciſſe, & ſua culpa eo anguſtiarum compulſum fuiſſe, ut horrida *Spinozæ* dogmata detrectare non poſſet. Præcipue in eo ſibi viam ad errorem aperuit, dum ſubſtantias & modos, ſolerter a *Carteſio* ſeparatos, unico productionum, eoque ſatis æquivoco, nomine involvit, rerum a Deo creatarum appellationem perhorreſcens, & neſcio quam eductionem crepans, locoque creationis infeliciter ſurrogans. Succinctam vocabuli productionis, hoc ſenſu uſurpati, hiſtoriam Autor noſter condit, oſtendens, quantis turbis & in Theologiam & in Philoſophiam invehendis uſus ejus incautus occaſionem dederit. Uberiorem excuſſionem poſthæc inſtitutam deprehendimus unitatis illius, ſub quam Cl. *Doria*, quicquid eſt rerum, *Spinozam*, ut *Carteſio* ægre faceret, imitatus, cogere allaboravit: dum effatum: Unicam eſſe veritatem, quam ultra citraque conſiſtat falſum, male ita interpretatur, quaſi nulla darentur varia veritatum genera. Præcipue egregiam anatomen exhibet Autor modi, quo omnia, ſubſtantias, earum attributa & proprietates, modos denique & relationes, ſub unitatatem quandam revocare ſtudent, qui *Spinozæ* favent. Nimirum in corporibus præter extenſionem plurima animadvertimus primo obtutu, veluti materiam, ex qua conſtant, figuram, qua circumſcribuntur, duritiem, qua impreſſioni factæ reſiſtunt, colorem, quo a luce colluſtrata tinguntur, motum, & alia. Sed, cum ex his plurima non tam neceſſario corporibus inſint, ut, ſi abeſſent, corpus nullum remaneret, reliquis mutabilibus omnibus ſeparatis, id unum, quod ſolum conſtans eſſe putant, retinent, extenſionem puta, qua corporis naturam omnem abſolvi arbitrantur. Notat Autor opportune, his omnibus conceſſis, nondum ſequi, corpus tale, quod ſola extenſione conſtaret, nulla alia qualitate inſtructum, exiſtere poſſe. Potius ſic notionem corporis abſtractam nanciſcimur, cui tali, qualis concipitur, & ſine omni alia proprietate &

modo, exiſtentia omnino repugnat. Extenſio competit omni corpori, ſed ſola nunquam exiſtit, potius, quando exiſtit, variis veſtitur modis & determinationibus individualibus. In mentibus contemplandis iterum varia deprehendimus: percipiunt, judicant, ratiocinantur, cupiunt, lætantur, & quæ reliquæ ſunt mentis affectiones. Id quod iis omnibus commune eſt, ſui eſſe conſcium, naturam mentis conſtituere cenſetur. Sed nec ens, quod ſui ſit conſcium, nec ſaltem aliquibus affectionibus recenſitis, re ipſa præditum ſimul ſit, exiſtere poteſt. Subſtantia ſui ſolum conſcia apta quidem eſt, quæ has omnes affectiones, quarum quasdam exemplorum loco nominavimus, ſuſtineat, nullam tamen præ reliquis re ipſa adhucdum ſuſtinet. Poſtquam, qui a *Spinoza* præoccupari ſe patiuntur, ad duplicem hanc claſſem rerum, extenſarum & ſibi conſciarum, revocarunt omnia, ulterius abſtrahendo adſcendere pergunt, id quod utrique huic claſſi commune ineſt, inquiſituri. Cumque nihil utrique ſimul convenire deprehendant præter exiſtentiam, atque negari omnino nequeat, res tam extenſas, quam cogitantes, dum exiſtunt, ſubſtantiarum nomine jure meritoque inſigniri; non exiguo in argumentando hiatu tranſilientes, ſibi confeciſſe videntur, non dari niſi unicam ſubſtantiam, cujus attributa eſſe debeant tum extenſio, tum cogitatio. At quis non videt, ex eo, quod corpora & mentes ſint ſubſtantiæ, plane perperam elici, ſubſtantiam dari non niſi unam? Contradicit hæc concluſio poſitis præmiſſis: ſi enim non ſolum res materiales, ſed & immateriales, proprie ſubſtantiæ eſſe, & per ſe ſubſiſtere, dicuntur; manifeſto duo ſubſtantiarum genera admittuntur, quæ in concluſione tolluntur, qua non ſolum (liceat ita loqui,) unicitas generis, ſed ipſius ſubſtantiæ unitas, ſtabilitur, plurium ſubſtantiarum exiſtentia, quæ modo admiſſa fuit, rurſus ſubverſa. A modis, de quorum exiſtentia ſenſus nos certiores reddunt, recte argumentamur ad rem. quæ modos ſuſtineat. Quis negabit, rotunditatem, rubrum colorem non exiſtere, niſi in ſubjecto aliquo, quod ſit rotundum, quod ſit rubri coloris? Sed, ſi argumentando ad ſubjectum illud, cui modi inſunt, deſcenderimus, comparatione inter ejusmodi ſubjecta varia inſtituta,

fibræ, & emergendo, nullis veritabilibus, conclusatis, exiguum cognitionis fallaciarum, vel exiftens ma, exemplificemur. Si proponitur: Non dari nifi unicum fubftantiam, eandem, quæ productrix, exiguæ entitatis, illius nullus aliud prodit fcilicet, quam hic: Solus fubftantiæ exiftentiæ: ego pofito affumus ejusmodi fallaciam Philofophi identitatem dicitur, ob eandem notionem & fubjecti propofitionis & prædicati repræfentatum. Si enim res hanc ad vivum exhibemus, & notio, quam de fubftantia tenemus, quæ fit nifi ideal, quam res exiftens, quæ vocabulo fubftantiæ? pro dicto: Solo fubftantiæ exiftere, nihil obftruentia fecundum: Solus fubftantiæ exiftere; nemo exiftens eruditionem & contradictio concludatur, fed a fenfu, quem primum propofitionis: Unius fubftantia exiftit, inclufa tione, quod unus, cafu diverfum. E fimili fenfu ennuiabit exiftentia fubftantiæ errorem, qui mentali exiftere patrocinat ens, ut dicitur ita ad affirmandum: Nullum aliquid non poffe fubftantia mutuum, percipere non non nifi modum & attributum mutuum rem ipfam tangunt, magnus fubjectibus ac plane ignorans fubftantiæ valeat fubtantiarum horum conferens ad ens. Interum. Quidam, his partem contrarii, & ulteri unum haec fubftantiæ propofitionis alterarunt: Efle fubftantiæ folum ens quantitatibus modis quam & constitutionum varierum unum fimum & attributorum, pofuit nulla certa lege ens fubftantiæ & mutuum fubftantia. Affertio pericula hunc quam vera, & mutuum fpinoza fenfu spinoza confirmat. Ex hoc enim fubftantiam ex certa quidem fuit, fed & rei entitas cognitio, cognitum mutuum, cognitum quod loco pro ipfum fuperiorem ob adjungi poffe videtur. Sola haec repellat Autor, offenfum, modos & attributa ipfum ut partes integrantes fubftantiæ, fen fubftantiam componentes, conftituant non poffe. Sine modi diverfa natura ac attributi, principia conftitutiva & propria, apud mutuum fubftantiæ diverfo de utriusque inquam modo diuinavit: dum attributa ab de fubjecto dici, modos fubjecto modo, diligenter fervata hac mutationem differitate. Quis, quodcumque, modum, mutationem, governatum, dicitur, ut, formas, ut partes integrantes conftituere poffe, quibus non

tus lapis, quasi ex totidem frustis conjunctis & juxta se positis componeretur? Eadem potius res extensa figura terminatur circumscribiturque, motu transfertur, gravitate deorsum terramque versus tendit, colore oculos ferit, duritie digito prementi resistit. Eadem ubique res, sed sub diverso respectu consideratur. Sic attributa sunt vere res ipsæ, sed sub constantis alicujus proprietatis ratione consideratæ, missis reliquis, quia omnia, quæ rei insunt, simul cogitatione complecti vel nolumus, vel nequimus, varietate utpote obruti. Nec anima cogitatione, sensu, ratiocinatione, cupiditate, dolore, &c. tanquam partibus constat: sed, quando cogitatio ut attributum spectatur, res ipsa sub χέσει ejus, quod ei constanter adest, concipitur, missis, quæ mutari & interdum abesse possunt: interim hæc ipsa res cogitans modo sentit, modo ratiocinatur, modo cupit, modo dolet. Nec illud silentio prætereundum est, refutari ab Autore commentum, quod supra tetigimus, quasi substantiæ unius attributa sint generalia, extensum esse, suique conscium esse, etiam eo argumento, quo, attributa rei cujusdam inseparabilia a se invicem esse, neutrumque sine reliquis omnibus posse existere, evincitur. Ut exemplo solum rem declaremus, attributum corporis est, trina pollere dimensione; corpus omne longitudine, latitudine, ac profunditate, seu altitudine, gaudet. In rerum natura non datur longitudo sine latitudine, & neutra, imo nec ambæ sine profunditate existere possunt. Quod una aliqua ex his tribus dimensionibus destituitur, æque corpus dici nequit, ac id, quod omnibus tribus destitueretur. Res omnis existens aut nullius dimensionis est, quales res incorporeæ sunt, aut trium, qualia corpora. Igitur, si cogitatio & extensio attributa unius ejusdemque substantiæ forent, semper ambæ conjunctæ futuræ essent, nullaque res daretur extensa cogitationis vi non prædita, nec sibi conscia extensionis expers. Quod utrumque cum *Cartesius* data opera everterit, discrimen illud infinitum, quod mentem inter materiæ expertem & corpus extensum intercedit, distinctius multo, quam ante ipsum factum fuerat, statuminans, quam valide *Spinozismo* post ejus fata nascituro aditum omnem quasi

præ-

præstantior fuit Philosophia, in aprico fere posita est. Pe-
ripatetici tum Philosophiæ, in aprico fere positum est. Pe-
ripatetici tum Philosophiæ, tum Artis Criticæ, Corrupti non expli-
cuêre, quo pacto nostra Scholia orta sit, quum rem tantam ex-
plicare incumbit, Academicis omnibus inquit ipse Ingen. com-
mune videtur esse probum generatim, quæ sit, quam ma-
xime, rerum cedo scilicet. Enimvero, modum rationis per-
spectum, humani ingenii vim multis modis patefecit: nisi,
nisi dolentes, labor eft sed ingeniis humanis tenuatum. Si ve-
rum fatari fas eft, nimium elegantes scientiæ quæque vide-
ntur Corruptæ, scholion modo explicandæ iuramus: hypothesi-
bus nonnihil vitio quod fit eft contitia, quæ latet arte ple-
rumque reprehendit. Veteres non eft mercibo affligitur inedicis
ordinatis, quod rem aggressus fit, quum fortunam. Summa illis
enim rerum proprietas, credibile eft. Tamenti aliquibus empli-
cationem, non, si in plures, fatis felicitate perfrigidarium
plenum rem ipsa, fi fuppo, a fuis ordinationem exigebant. Su-
per ad intellectu humani, fictio & fictio rerum, augmentis
emendat, a nullo omnia a Deo rerum effe: quid modi, per-
fecte nulla, aut artium quidquam, nec convexit. Sed hoc ex
prima Libri argumentum Pater exemplis fcilicet, ea, quæ-
ter unius rationem, non rerum conscientes aliqua relata, latius
hanc fubstantiam, quam fit. Sylvestris in non tam inventi-
fit videtur, aut exiftere, nec exiftere poffe, demonstrare, quin
non adhuc fcilicet nifi, fed ex obfcuris motus, nec-
ne, momentorum discrepantiæ in comparatione conditione,
Rerum; ille vero natus, ea, indivisibilem rotus exiftentes,
per ideafinem energia, & per conditionem & motus fi-
dum repellunt exiftentes rudentes, fine quibus ea rotus
exiftere potuit, ab illis detrefte, rei exiftent simplex exten-
dere inquit, aperte ex ea fpatium determ, fed per conditionem
haec quam integrum mundus, quam quidem infigitur, qua-
dratum absolutissimus gradus fuperpondi fractum in illa ha-
mentis. Item, quantum unius ita fubstantia Spatium, quam &
fubstat interim mole, & natura non fortiffimo scholio, exhi-
nefcit, dum eiusmodi formatum, fummam abstractionem ma-
tum, idea quam ex integritatem exiftere progredi exiguum

licet, omnino attigerit, eam ideo quoque inter omnes reliquas notiones abſtractas locum ab exiſtentia remotiſſimum occupare, tam eſt certum, quam quod certiſſimum. Fere omnes Deo ſoli debitas proprietates, in hanc abſtractam unitatem ſubſtantiæ translatas, præter omnipotentiam, quis ferat ſine indignatione adverſus errorem, miſeratione erga errantem concepta, falſis ratiociniis vel inſcium deluſum? Etenim, cum nihil præter hanc ſubſtantiam unicam, infauſto auſu etiam pro æterna venditatam, exiſtat, quis creationi, productioni rerum ex nihilo, deſtructioni rerum finitarum, & aliis omnipotentiæ, ſi exercetur, effectibus, locus relictus eſt? Hinc putide modificationum unicæ ſubſtantiæ figmenta, hinc innumerus impiarum nugarum cumulus exſurrexere. Sed diutius, quam fert paginarum nobis præſtitutarum ſpatium, his fere immorati, hoc ipſo tranſitum ad *ſecundam* Libri noſtri *Partem* maturandum eſſe monemur. Cujus cum rationem & ordinem ſupra jam indicaverimus, nihil reſtat, quam ut etiam ex ea ſpecimina nonnulla breviter quidem, ita tamen, expromamus, ut ne Lectores fructu utiliſſimarum doctrinarum, quibus ea eſt refertiſſima, omnino cenſeri poſſimus defraudaſſe. Et, quemadmodum exempla antea expoſita pleraque fere omnia ad theoriam ſpectabant, ita miſſis, quæ nec hic deſunt, theoreticis, practicas quasdam regulas *Carteſii* ab abuſibus, quos Cl. *Doria*, vel ſerio, vel ſecus, tuitus eſt, vindicatas, paucis referemus. Suaſit Philoſophus amatoribus veritatis, ut continerent aſſenſum in rebus obſcuris, nec illum prius impertirentur, quam clara & diſtincta foret rei dijudicandæ cognitio. Nec tamen eo id ſibi voluit, condemnandum eſſe animum ad inutilem quietem, otiumque, cognitioni acquirendæ, quam quod maxime, adverſum. Sunt quidem rerum omnium primo obtutu hauſtæ notiones obſcuræ ſatis, confuſæ, intricatæ: nec tamen tenebræ, quibus involvuntur, æque craſſæ ex omni parte, æqueque undique craſſæ ac impervie ſunt. Obſcurior quædam lux quaſi per clariora hinc inde intervalla perlucet, partesque aliæ aliis lucidiores apparent. Has apprehendere, has tenere, has extrahere, & a minus lucidis magis magisque ſeparare animum oportet. Penitius involvuntur tenebris,

nubes, qui omnes undiquaque una opere diffunduntur, cernere. Per partes ea remanda sit, nec lumen, licet diffusissimum, sese ad alia diffundens, dimittere. Utinam exempla, quæ nullus hactenus dedit, aut fatalibus plectilis, inque præcidibus mihi adsunt! Sed Liber. Nimia, putatur, quæ nimis in iste fluctuantem oppidet, circumspicione, cunctationem quotidiana partem horizontis reliqua silentes e longinquo cernit. Si cunctatio, putatur hanc nubes pulsa, in nubibus conflare, eadem nubes ne denique ingens intercedere, interim quo inhabitare cum rare fas valium per palagos. Sed periculorum fragmen in horizonte minus, quam in cumulo, cum atque denique nubem quam pronuntiavit vel rarus inferiora elle pulsa, parum magis cumulo, quæ nubi vectis illud nondum pronuntiare fas dubio nimis fatis liberatur, atque nimis, si fors mentis fuerint observari, ut terrore repulsa. Adeo nec obtinuit, ut nubes, verbatur vellgia fatis vel ignominiæ: ille potest nescia circumscriptione inferiorum, hoc fidelitas cumulo fuit. Sed rarum evolucionem pars non est una simul considerandi. Et indicium de partibus nondum ita expendit, ut nubes, ne certus enunciemus deprehendendum. Harum regularum sum, ad elaborandum ad eternæ vitæ partes, unde tandem advenit ad secunda fortunæ gentes, applicatione inferiora, communicat. Sunt, quæ in ea res gubernandum, non pulsa, dominum. Nihil adeo videtur loco, quam truffari pro reliquis paulo fidei hæc quæstionem quantum operatur rationes nubendorum figuliorum non introfectus? quæ fit deficitorum natura? an multis cognitionem inferiorum, non obtentus in fidelitate nostrum meis perfectionis, a quo dependentem, confequi pulsatus? quum de meis regulis reliquid clare & difficile conscipere, verum sit? quale origo hominorum arrorum? unde certitudo nostra cognitionis pronefa? quæ judicium genera dentur? quum nubem videant Dei attribus in nubium cognitionem essentiæ quæstio differant idea innatæ, adventitiæ, factitiæ? quantum vires cognitionis pro Deo collectæ a natura vestra perfectibili reperiunt? quum partes Dei respectabiliter partium perfectionis virtutis, quæ nubi-

Biblioteka Cyfrowa

malique fons? errores voluntatine an intellectui debeantur? qui probanda rerum corporearum exiſtentia? datumne ſit homini, noſſe differentiam animum inter ſuumque corpus?

ILLUSTRIS S. R. I. BARONIS, LEOPOLDI PILATI, Eccl. Cathedr. Trident. & Faurinenſis Canonici, S. Adalberti Præpoſiti, ad ADULPHUM, Faurinenſem Epiſcopum, Epiſtola de conciliandis annis Juliano & tropico; una cum Annotationibus GEORGII ERHARDI HAMBERGERI.

Jenæ, 1734, 4.

Plag. 2.

Ut de inſtituto & ingenio Ill. Autoris eo rectius judicare Lector poſſit, integram fere ejus Epiſtolam, quippe ſatis brevem, & minime vulgarem, Cl. *Hambergero* magnopere probatam, huc transſcribemus, de Annotationibus deinceps dicturi. Ita autem ille: *Pace tua, doctiſſime Vir, novam veteris argumenti opinionem felici conſilio pandam. Vetus argumentum ſitum eſt in anno 709 ab U. C. quem C.* Julius Cæſar *ex diebus 365, horis 3 integris, ad biſſextum quarti anni diem inſtituit. Cum autem verus ſolis curſus Juliano calculo citior ſit, evenit Æ. V. 1582 anno, ſolem 10 integris diebus præviſſe, ut nempe vernum æquinoctium in Calendario, neque Paſcha rite apud nos amplius coleretur. Tunc* Gregorius XIII, *deletis illico decem his diebus, poſitaque lege, ne tribus ſeculis non omitterentur conſueti tres biſſextiles dies, qui biſſextus quidem dies quarto quovis ſeculo fixus hærebat, graviſſimo errori plus quam ſatis ſe providiſſe arbitratus eſt. Cautio ſuſpendit malum, non tollit, quemadmodum brevi exponam. Nova opinio ſempiternum remedium offert, ſi faciles præbueris aures &c.* Cæſar, *ſuo ductus arbitrio, ſolis vias nullas petiit. Ductorem ſequentes malum, quantum a recto tramite non divagantur? Alienas ſemitas nemo non deplorat. Conſtantienſes, Baſileenſes, Tridentinos clamantes Patres audio. Quarunt antiqua veſti-*

veſtigia, errantes revocant, ſegnes excitant. Occurrit Gregorius XIII. *Ignotum monſtrantibus peritis, vix tutum iudicat iter. Quid facto opus? Minus procul diſtamus: in via non ſumus. Ego vero cum ſole redux, vix non ipſa ſolis veſtigia calco, &, qua licet, multis latentem ſeculis callem carpo, ad ſemitam ſto proximus, in eadem magni ſideris via me juſtum curſum currere mihi videor. Io; ne ceſſa &c.* Propoſitio ad conciliandos annos Julianum & tropicum: *Quotannis tropicus deficit, vel præcedit civilis in ſcrup. 11, quia annus ſolaris tropicus, ſive Aſtronomicus, facit dies 365, hor. 5, ſcrup. 49: civilis, ſive Julianus, dies 365, hor. 6 integras: 4 ſex horæ conſtituunt diem, qui tamen quovis anno quarto deficit, in ſcrup. 44. Hi quovis Seculo dant ſcrup. 1100, i.e. hor. 18 ſcrup. 20. Jam vero quovis Seculo quarto numeramus ſcrup. 4400, qui faciunt hor. 73, ſcrup. 20. Etiamſi quovis quarto Seculo* Gregorius XIII *detraxerit dies 3, adhuc ſupereſt hor. 1 ſcrup. 20, quibus civilis quovis quarto Seculo tropicum antevertat. Ab A. 1582 correct. Gregor. ad annum hunc 1734 fluunt anni 152. Per annos 152 computando quotannis ſcrup. 11 habebis diem & hor. 3 ſcrup. 52, ſed A. 1700 omiſſus eſt dies. Itaque manent hor. 3, ſcrup. 52, quibus ad finem A. 1734 tropicum præcedet civilis annus.* Clemens XI *animadvertit errorem, quem ipſe* Aloyſius Lilius *prædixit. At neuter emendavit.* Remedium: *Ab A. 1582 (quo anno finito ſupponimus facile coiviſſe annum utrumque, vel nulla ſaltim notanda periculoſaque diſtantia laboraſſe,) ad A. 1713 exeuntem, fluxerunt anni 131, quos multiplicabis per 11. Exibunt ſcrup. 1441, qui conſtituunt hor. 24, ſcrup. 1. Sed A. 1700, qui juxta* Julii Cæſaris *computum biſſextilis fuiſſet, juxta proviſionem* Gregorii *omiſſus eſt biſſextilis dies: ergo civilis A. 1713 ſuperavit, ſive præceſſit tropicum ſcrup. 1. Hunc unicum ſcrupulum aut ſperne pro hac vice, aut uno ſcrupulo tardius numera ſequentem potius annum 1714; aſſecutus es, & æquaſti civilem cum Aſtronomico. Ab ineunte A. 1714 pro remedio temporum Epocham indicimus. Quolibet quarto anno biſſextilis maneat, quemadmodum* Gregorius *juſſit. Quolibet prima, ſecundo, tertio Seculo ineunte, non minus quam quarto Seculo ineunte,*

quandocunque quartus incidit annus, ille non intermisse bissextilis esto, præterquam quod Gregorius *jusserit. Cum vero tropicus quotannis adhuc deficiat in scrup. II, qui per annos 131 constituunt diem, & scrup. I.* Quilibet centesimus trigesimus primus annus extra ordinem bissextilis esto; *qui consuetum bissextilium calculum non ingrediatur, in qualemcunque vel ante, vel post, ex quatuor annis consuetus annus bissextilis inciderit. Imo, si consuetus bissextilis annus incidit in memorandum hunc 131 annum, tunc Februarius illius anni habeat dies 30, sicuti reliquorum bissextilium Februarius habet dies 29. Supersit scrup. I, quem spernere multis Seculis tutum amplius non est. Alias post annos 1440 scrup. I facit diem: qui primo contingeret Æ. V. an. 3154. Ideo uno scrupulo tardius annum 1714 ineuntem numeraſti, ut inposterum assequaris, & semper æques civilem cum Astronomico. Aut eadem cautela necesse foret quolibet anno 1440 diem integrum adjungere &c. Annus ille 131 perpetuis temporibus singulari appellatione dignus est, quem ideo* magnum bissextilem annum *pronuntiamus & devovemus.*

RUBRICA PERPETUA:

Sume Epocham 1714
Adde 131

Summa 1845, primus annus magnus bissextilis.
131

1976, annus alter.
131

2107, annus tertius, &c.

Hactenus Epistola *Leopoldi Pilati*, quam ejus ipsius verbis fideliter exhibuimus, ne quid forte non recte assecuti videamur. Restat, ut de Annotationibus Cl. *Hambergeri* rationem reddamus. Optandum ille putat, ut S. R. I. Electores, Principes, atque Status, hunc reducendi annos civiles ad solarem modum, quo meliorem negat dari posse, communi decreto adoptent.

Duo

Duo tamen funt, qua fummo jure mecenda erituntur. Quorum unum is eo conflitit, quod dicat, poft elapfos annos 131 nos calendarios, fed fubtrahendum, dum eft, quotannis annum quendam centefimum trigefimum primum non extra ordinem inflitutum, fed potius *antifcifticum*, celebrari debere. Et tuberque una de ratione fe refpuit, in, ut Februarius, fi ille annus reipfa fuerit, 27 dies, fin fubtrahit, 28 dies obtinet. Nec oppido aperta eft, cum anni *Julian* 131, totidem annis tropicis, non de ipfo minores, fed majores, fint. De cetero, fi anni *antifciftici* non placentur, reductionem fuo prefto inftituit C. Hamburger, fi annus bifextilis, *antifciftici* proximus, omittur in annum civilem centefimum 365 dierum. Simile eft apparatu, quod Vir doctiffimus nuper Hiftoria Paulinæ fcripferat nonnit. Cum enim non ftegiti, fed 32 dierum anni *Julian*, totidem annos tropicos, paene duos fe-Ifthmi, adhuc non fcripfit Hamburger, hinc fequi demonftrat, non, ut quidlet anno 1240 die integro adjecto debeat, fed ut, elapfo tempore 25 viciles annos, demo fit dies unus bifextilis.

C. F. R. DE PRÆCEDENTE SCHEDIASMATE Chronologico Judicium.

Per videntur alii poftliminii dies, citra ipfum argumentum A. Schediafmatis fuperiori accommodatorum. Prima prima fatis fuper, nec Mahumetanos Gregorianos, nec alios Chronologos, hos ipfos infcitiffimi, Calendarium *Julianum*, fi annus cuique tropico accentus computari diet 365, cum horis 5, & fcrup. 49. fatis ipfi annorum, nec de duodem. De annis fat eft; multo elegantior & commodius vifum fuit reformatores Gregorianos, fervata differentione quadriennii, ftegiadas annorum Julianis fingulis communibus annis, & fingulos quadringentefimos fingulis quartis bifextilibus aequare, atque adeo non quidem poft annos 131, fed aliquanto citius, videlicet quovis anno centefimo, five feculari, dum annus ex Calendario Juliano, tanquam fuperfluum, abjicitur, id vero, quod fatis perfpicue annotatum fuit, poft ftegiadis quatuor Secula, videlicet ab hifterio-

rite compenſare. Nihil fieri poſſet hac methodo pulchrius atque exquiſitius, ſi vera tropici anni magnitudo eſſet 365. 5. 49. 12. (d. h.) Iſto enim pacto non 131, ſed 133⅓ anni *Juliani*, uno die; quadringenti vero tribus diebus, totidem tropicos ſuperarent. Nec putandum eſt, annum tropicum ita definite repertum ab Aſtronomis eſſe dierum 365, cum horis 5, & ſcrup. 49, ut omnium conſenſu ne tantillo quidem major vel minor eſſe poſſit. *Dav. Gregorius*, *Clavio* & *Lilio* aſſentiens, expreſſe addit partem quintam unius ſcrupuli, ſive 12 ſcrupulos ſecundos, Aſtron. Phyſ. & Geometr. Lib. II. *Bullialdus* addit ſcrupulos ſecundos 4, *Vendelinus* 5, *Purbachius* 16. Contra alii de 49 ſcrupulis aliquid detrahunt. *Kepplerus*, *Landsbergius*, *Keilius*, ponunt 48′. 57″; *Wurtzelbauerus* 48′. 55″; *Hevelius* 48′. 50″; *Tycho* 48′. 45″; *Ricciolus* 48′. 40″: ut alios omittam. Atque hoc alterum eſt, quod obſervandum puto, quippe doctiſſimis Autoribus ſuperioris Schediaſmatis non quidem, ut opinor, ignotum, ſed tamen aliquanto minus, quam vellem, conſideratum. Perit enim omnino præclarum illud *Pilatianum* inventum, vel certe a methodo *Gregoriana*, quippe longe concinniore, & ad minimum æque exacta, haud dubie ſuperatur, ſi annus tropicus paulo minus vel amplius habet, quam 365. 5. 49. (d. h.) Quodſi *Hevelium* inprimis ſequi placuerit, quippe & ſummum Aſtronomum, & in calculis iſtis accurate ſubducendis ſolertiſſimum, neque a media via multum declinantem, demonſtrabo nunc paucis, quomodo præclare conſervari methodus *Gregoriana*, facilique & commoda ratione perfici poſſit. Sumamus igitur, veram anni tropici magnitudinem eſſe dierum 365, hor. 5, ſcrup. 48, & ſecundorum quam proxime 50, vel potius 50½. Cum hoc pacto, poſt quatuor quæque Secula, in Calendario *Gregoriano* ſuperſint non hor. 1, ſcrup 20, ſed hor. 2, ſcrup. 24, atque adeo poſt 4000 annos horæ 24, ſive dies integer, opportune demendus, conſtituatur lex hujusmodi: *ut ex annis milleſimis, perinde ut ex centeſimis, quartus quisque biſſextilis ſit, ceteri communes.* Quia enim

urbis olim anni millesimi aberratio hilcernis & centesimum effluxi, fuit per novum legem omnino incerta eli, ut de fundo eorum annorum vitio diu dimicarint: cum anno 1000. feria quinta, anno 1100. feria secunda hac vitio mutarint, cum contemnitur fere. Ne hoc in ordo & labem, non tantum ante annum 1000. a vulgata methodo discordantem arbitror: imo Ann. 8. anno centesimo, jamjam vitiose habent pulle pro annis Paschalibus. Eripuere enim, Calendarium noltrum & Gregorianum Kalendis, non nisi annis sere trium Christianæ æræ sequentium, temporis Concilii Nicæni, cum Calendarium Judaicum conderetur, Kalendario solstitio paschæ, præsixit temporis amplius, quam 30. dierum, dum Calendarium differre a Judaico pulle. Differt autem ordinarium Gregorii a non aliam ob causam, quam propter differentiam & jam notissimam parium complementi, absque usque a nullis Calendarii ordinationum Gregorii cum reliquis fabricatis. At, inquies, quid fieri oportebit, ubi Calendarium ordinarium Gregorii a vero aliquando discrepabit? Dicam: Si levior differitia, servanda methodus propolita; fin vero, ut calendas Gregorii vero propior, in hoc lingulari auctoris supplendum erit: quippe cum hoc pacto per plurimos annorum ordines nullus ordinis error contingere poslit. Cæteri tam remotorum Sæculorum homines, li qui fuer futuri, videntur. Itaque hac non eli formula, quam nobis suppeditat, an Calendarium Gregorianum intendendi rationem eritis alia, atque adeo qui Calendar. correctoris præstantissimi, auctoris, plurimos annorum effe, ut quotannis methodum, quam Gregorius & Romanus & alii eruntur ac correctus, propter varietatem, ac numerorum Quæ Paschalis Romanorum a me allatum, fed lapsu in alio. 1735. Mensf. Sept. pag. 1443. tas ac cui ita quidem videri apprehendam.

CCCXVI OBSERVATIONES DE LUMINE Borrichii, ab Arysti ad S. 1732. partim a se, partim ab aliis, nuper habitis, collegit ANDR. CELSIUS, in Acad. Upsal. Astron. Prof. Reg. & Soc. Reg. Scient. Sueo. Sever.

Norimbergæ, apud W. Maur. Endteri hæredes, filiam Mayeriam, hujusque filium, 1733, 4.

Plag. 7½.

Singularis plane divini Numinis providentia elucet ex admirando illo meteoro, quod a populis Septentrionalibus, *Nordlius*, *Nordskien*, *Nordblys*, *Nordbloff*, *Lysnor*, *Lysningar*, & *Letterskien*, id est, lumen boreale; a *Gassendo*, voce nova & forte minus commoda auroræ, appellatur. Summam enim habet opportunitatem, ad longiores arctoas noctes, silente maxime luna, illustrandas. Non dubitat Cl. Autor illud ipso polo arctico coævum statuere: quippe cum ex plurimis monumentis satis constet, apparitionem ejus constantiam esse regionibus polo vicinis, etsi non perpetuo eandem vim & magnitudinem habere videatur. Scilicet minora hujus generis lumina, (ut Noster, cum Autore *Speculi Regalis*, antiqui Norwegici de Grœnlandia libri, judicat,) in Islandia, Grœnlandia, & boreali Norwegia; majora etiam in Britannia, Dania, Suecia, & interdum Germania, Gallia, Hispania, & Italia, conspiciuntur. Porro apparitiones majorum luminum esse periodicæ videntur. Nam & Seculo XVI, inprimis ab A. 1560 ad A. 1588, itemque sub initium Seculi XVII, perquam frequentia exstiterunt: & nostro tempore, post multorum annorum defectum, denuo velut recuperatis viribus, etiam in his terris, a polo longius remotis, identidem exsplendescere cœperunt, multorum doctissimorum hominum Observationibus concelebrata. Atque horum laudanda quidem diligentia, de cetero vero dolendum est, nullas huc usque experientias fuisse publicatas, in ipsis regionibus arcticis hac de re factas. Id intuens Cl. *Celsus*, operæ pretium non immerito judicavit, præsentem edere Observationum Fasciculum, ab A. 1716 ad A. 1732, partim a se, partim ab aliis, de luminibus borealibus in Suecia, habitarum. Sex sunt & decem supra trecentas: neque tamen dubitandum est, quin multo plura hujusmodi phænomena diligentiam Observatorum præterierint. Et claritas illa, quæ in horizonte Upsalienſi, omnibus fere noctibus serenis & luce inprimis crepusculorum lunæ-

lumque privatis, confici verba Septentrionum folet, in illa plum a Nobis plane non eft relata. Quod ad ipfas Obfervationes pertinet, plerique ftant perfuafi, adfcripta nomen hominum alienabilium, venturosque & cæli ftata, qui ibi præcedere fit, fequatur. Ea quo fatis confidat vanitas & cæci temerarium confilium eft audium, aut perniciofum, in prudentiquidlo latuisse horrori, laborer contentorum: nec frigus neque tenebras ullo ex capitulum eft: nec mutationes temperiei, ne certum cœlique. De omnes plerumque aut deperditum fuis fervatur, tranquillior, ponderofior, atque ad vaporos fatis quidem aptiorem opportunas: præterea cum cœlum eadem videretur: quod phænomenum a ftarpfici fplendore fuperiorum naturæ diftinguendum, & ipfum hoc nomen fuperiorum naturæ regionem cœleftemadeo exiftimarunt, in quibus conftitutus. Denique non raro aliquem ftatum in ter cœleftes, interdum etiam eidorem nitido quam percipere, fed vafi fuit Obfervatores noftri.

ELEMENTA PHYSICÆ, CONSCRIPTA IN ufum Academiæ a PETRO VAN MUSSCHENBROEK.

Lugduni Batavorum, apud Sam. Luchtmans, 1734. 8 maj. Alph. 1 & 3. Tabb. æn. 22.

NOBILE Auctor, de rerum naturalium ftudiofis optime meritus pergens, Elementa hæ Phyfices denuo edidit, auctiora & perfectiora, ut jure Lectores plane novum dicere poffis. Priorem editionem in Actis noftris A. 1726 *Mens. Nov.* p. 509 laudavimus. De præfenti Opere hæc completa notanda videntur. Primo indigum copiam novorum inventorum atque observationum atque experimentorum, artem defcandi figuræ, & demonftrandi adeo adhibita fuit, artes cauffe. Multa hoc locuntur ha- bet particulare eft: in alio ordinem, in nonnulla locorum mutavit. Methodi quoque tractus dicti, fed partim: quippe in Elementis pro prorsus confecipit. Hinc quoque Capi-

Capita, quæ in priori Opere tetigerat, nunc omisit; non quod inutilia putaret, (veluti de undis, de fluidorum resistentia, percussione, & motu mixto,) sed quia in iis subtiliores propositiones occurrunt. *Primum Caput* est de Philosophia, & regulis philosophandi. Physicam describit, quod sit scientia Philosophica, quæ examinat omnia totius universi corpora, explorans eorum naturam, attributa, proprietates, actiones, passiones, situm, ordinem, vires, effectus, horumque causas, modos, magnitudines, usus, origines, & ea Mathematice, quantum fieri potest, probans. Objecta Physices ipsi sunt *corpus, spatium, & motus*. Spatium sine corporibus vere existere, infinitumque & creatum esse, statuit. Inter attributa corporum, hactenus quidem cognita, præter extensionem, numerat soliditatem, vim inertiæ, mobilitatem, quiescibilitatem, figurabilitatem, gravitatem, & vim attractionis. In doctrina de attractione, itemque in Opticis, & multis aliis locis, *Newtonum* sequitur. In æstimandis viribus corporum vivis a *Leibnitio* non discedit. *Boerhaavii* vestigiis passim inhæret, præsertim ubi de igne tractat. Ætherem, cui multi maximos in natura effectus tribuunt, pro re ficta habet. Quod fulmina non in nubibus gignantur, sed passim in aere, atque adeo in ipsis locis fulguritis, *Maffeo* & *Richtero* nostro assentiens, confirmat. Rorem non superne decidere, sed e terra exhalari, & ex ipsis plantis transsudare, existimat, rationes & experimenta *Gerstenii* probans, de quibus in *Actis A. 1733 Mens. Jun. p. 276* diximus. Denique etiam in variis locis fateri haud veretur, sibi non liquere, verasque rationes nec dum videri inventas. Minime dubitare licet, quin egregius hic Liber genuinis Physicis cultoribus magno sit usui futurus.

NOVA ÆSTUS MARINI THEORIA, EX Principiis Physico Mathematicis detecta. Cui accedit Examen acus magneticæ spiralis, institutum a JO. FRID. BACHSTROHM, M. D.

Lugduni Batavorum, apud Conr. Wisthoff, 1734, 8.
Plag. $5\frac{1}{2}$, cum Tabb. æn. 2.

Cum

Cum ultimus meminerimus, eorum finiendum. In quo nunc compositio signo insquli silentio, Corrigiam in profilio ne linea, Aeternitatem in arrectiore hujus libelli, & in parte ultima tota, quaternionis, Nobilitisque profunda Scripti Anno, aliquid sunt hac de re dictum, forsan non, dubia ea vero & tenuis ultimi omnia habet. Rem ita imaginatur, ut veterum illum perpetuum orientalium, mente fixa sed terræ dantes ac citatius, subjecta cum aquarum inertis, colore fuis tenebrosa. Ita libertas ejusdem, ars & ad latera agere mentis. Horum finibusque fine eadem fingulis latitudinem undecim utrinque attributum Germanicorum, tertamque ordinem relinet, ac annulo per haud quidem ad littera, atque inde relabendo, ferum dum tempus cardinis, horas ea, cum minima gratia ait, profluent. Hexagonibus arbitrio transitum partium ut ornamentum tabularum, infrapetunque duplo continent ac remissionibus, dedecore ornatur. Denique solida numerorum, per modum octaedri delineata, ita ipsis ejus centenale, quæ tantæ servatur vocare folium. Omittitur, qui Autor ad fi. inclinatum hoc theatrum, de motus & actione finitorum, de finem, ambitu, magnete expellens, itemque de origine & de & ventorum, in motibus adhæ, vera plerique, ut ipsi ultimi fine & partes constituebat Mathematicorum ad quæ ipsi centrum. Quod vero attinet ad *vias magnetica ferrata* examen, finem hypothesis huic. Unclusi adjectus, de quo nunc tenuis, Cluctiffimum Autorem id agere, ut ad Col. Palmi objectiones contra fummum Inventorem perfecta, & *Matre*, ipsi mum finis ipsarum a declinatione & inclinatione librum quæ mens, locus quidem dubia adjicit, e centro gravitate & fine pulverum, ac laudata seu delicatæ determinatis, posthumum Confenta.

Reformation der Kirche in Engelland, &c.

h. e.

ANTON. GUIL. BOEHMII, REG. CELS. GEORGII, Principis Danorum, quondam a Concilio

nibus ſacris, Libri VIII de Reformatione Eccleſiæ Anglicanæ, & quæ inde ab A. 1526 ſub HENRICO VIII & ſequentibus Regibus uſque ad CAROLUM II memorabilia in eadem contigerunt, nunc primum in lucem protracti, cum Præfatione JO. ALB. FABRICII, S.S. Theol. D. & P.P. in Gymnaſio Hamburgenſi.

Altonaviæ, impenſis Jon. Korten, 1734, 8.

Alph. 3 pl. 5.

Autoris nomen ex ſcriptis homileticis & aſceticis, quæ Voluminibus aliquot annis ſuperioribus junctim publicata ſunt, haud prorſus ignotum eſt: ac, ipſum quoque, dum viveret, ad argumenta hiſtorica perſequenda animum adjeciſſe, Liber præſens nobis comprobat. Argumentum, quod in eo ſibi tractandum ſumſit, haud omnino indignum commemoratione noſtra viſum eſt, ut proinde, curate de eo hic ediſſerere, nobis ſit conſtitutum. Adducemus vero ſumma tractationis capita, ut, quid labore hoc ſuo Autor noſter præſtare voluerit, Lector hinc intelligat; id ipſum vero num ab eo recte ſatis ſit præſtitum, curabimus etiam, ut ex ſubjunctis aliquot Animadverſionibus quodammodo ad oculum pateat.

Ex *Libris VIII*, in quos Autor Commentationem hanc diſtribuit, *primus* res eas perſequitur, quæ regnante *Henrico VIII*, ab A. 1526 uſque ad 1546 cummaxime, contigerunt, de quibus *ſeptem* diſtinctis *Capitibus* tradit, ita quidem, ut *Cap. I* exponat cauſas præcipuas, quæ Reformationi Eccleſiæ Anglicanæ locum fecerint; quo nomine, poſt *Jo. Wicleſi*, *Walth. Lollardi*, atque *Jo. Coleti*, præludia, ſumma Cleri corruptio, immenſæ Pontificum exactiones pecuniariæ, ac Regum divortium, in cenſum veniunt. *Cap. II* de ipſa Reformatione, quales progreſſus ſub regimine *Henrici VIII* fecerit, de jurisdictionis Papalis, miraculoſarum imaginum, & itinerum ad easdem religioſorum, abrogatione; *Cap. III* de abolitione Monaſterio-

rum,

Digitized by Google

rum, Abbatiarum, & Domuum religiosorum Ordinum aliarum, de vanitate earundem & abusu, ut & incolarum vita corrupta; *Cap. IV* de variis seditionibus, & aliis, quæ Reformationi obstiterunt, impedimentis; quo inconstans Regis animus, invecti sex Articuli captiosi, *Lutheri* in Regem stilus durior, ac tragicus interitus Reginæ *Annæ Boleniæ*, referuntur; *Cap. V* de persecutionibus, & aliis horum temporum difficultatibus, de *Rob. Barnesio*, *Gerardo Jerovio*, *Jo. Fritho*, *Thom. Bylnejo*, *Guil. Findalio*, *Lollarditis*, *Anabaptistis* quibusdam e gente Belgarum, *Anna Askevia*, *Patrick Hamiltonio*, combustis, ejusdemque supplicii periculo, quod ipsa *Catharina Parria*, quinta, quam Autor numerat, Regis conjux, incurrit; *Cap. VI* de Bibliorum versione & lectione in Anglorum lingua vernacula, variisque motibus, quos alii hoc institutum probantes, alii improbantes, excitarunt, quibusque & Rex immortuus est; *Caput* denique *VII* de Doctoribus & Eruditis, *Thom. Cranmero*, *Thom. Moro*, *Jo. Coleto*, *Polyd. Vergilio*, *Guil. Tindalo*, qui hoc tempore vixerunt, agit.

Libro II ad regimen *Eduardi VI*, ab A. 1547 usque ad 1553, delatus Autor, exhibet *Cap. I* Reformationis apud Anglos progressum, Constitutiones Liturgicas, atque conditos fidei Articulos; *Cap. II* singulares quasdam controversias, & in his cummaxime originem non-conformitatis, rixasque vestiarias; *Cap. III* seditiones ac motus varios, nec non confusionem circa Reformationis negotium subortam, mortemque *Eduardi*, Regis; *Cap. IV* Eruditos & inprimis Theologos quosdam extraneos, quorum aliquæ in Reformatione Anglicana partes fuerunt, utpote *Bucerum*, *Fagium*, *Petr. Martyrem*, *Jo. a Lasco*, atque *Jo. Lelandum*.

Liber III, itidem *quatuor Capitibus* distinctus, res sub regimine *Mariæ I*, Reginæ, ab A. 1553 usque ad 1558, persequitur, traditque *Cap. I* de Reformatione sublata, & Papismo in locum ejus restituto: de *Joanna Graja* capite truncata: deque Academiis & Episcopatibus in pristinam formam redactis; *Cap. II* de combustionibus & persecutionibus aliis durioribus in Protestantes, Episcopos nempe, *Cranmerum*, *Ridlejum*,

Latimerum, *Hooperum*, *Farrarum*, *Coverdalium*, *Rogerium*, aliosque multos, tam Episcopos verbique Ministros, quam nobiles ignobilesque opifices, piscatores, imo cœcos, claudos, viros atque fœminas, senes quoque ac virgines, infantes uxoresque gravidas: de Episcopis, *Gardinerio*, *Bonnero*, atque *Christophorsonio*, quorum inter persecutores præcipua nomina fuerunt, quique furorem atque rabiem suam ad ultimum vitæ halitum usque *Mariæ*, Reginæ, continuarunt; *Cap. III* de Anglis trans mare refugis, quid cum illis actum, quasque inter se lites atque persecutiones concitarint, idque potissimum Francofurti ad Mœnum; *Cap. IV* de Scriptoribus & Eruditis in hac rerum vicissitudine, de *Joanna Graja*, *Jo. Knoxio*, aliisque.

Liber IV, qui felicioribus sub regimine *Elisabethæ*, Reginæ, temporibus destinatus est, quicquid ab A. 1558 usque ad 1603 gestum, *Capitibus octo* complectitur. Sistit igitur *Cap. I* Papismum reprobatum, & subinvectam rursus in ejus locum Ecclesiæ Reformationem: duriores Reginæ vices, & mortis periculum, sub præcedente fororis gubernaculo; ut ipsa se caput Ecclesiæ dici detrectarit, utque ob defectum literatorum virorum haud pauci ex mercatoribus & opificibus illiteratis ad ministerium Ecclesiæ vocati & ordinati sint: de Liturgia item atque XXXIX fidei Articulis sub incudem revocatis. *Cap. II* traditur de eventibus & casibus quibusdam, qui Reformationis negotio interceserunt; ubi primum Romanorum Pontificum occurrit urbanitas, quæ in illam post insolentiam degeneravit, ut a juramenti fide populum liberarent, Reginam autem excommunicationis fulmine percutere haud dubitarent: de seditionibus & seminariis, in gratiam Anglorum Papicolarum extra regnum Duaci, apud S. *Audomari* fanum, Rhemis atque Vallisoleti, erectis; *Cap. III* de singularibus quibusdam & eventibus litigiosis, durantibus duodecim prioribus annis ab A 1558 usque ad 1570: de origine nominis Puritanorum, continuata lite vestiaria, controversiis cum Anabaptistis, *Elisæo Hallo*, *Velsio*, cum Non-Conformistis, ac docto *Cartwrighto*; *Cap. IV* de continuatis Papistarum motibus,

bus, inprimis de *Maria*, Scotorum Regina, classe Hispanorum, Jesuitarum, Judæi alicujus, & aliorum quorundam pernicio-sis molitionibus, ad mortem usque Reginæ Scotorum; *Cap. V* de Anabaptistis, *Hunr. Nicolai*, ejusque asseclis, Familistis sic dictis, sive familia charitatis; *Cap. VI* de Scripturæ sacræ interpretatione, quæ doni prophetandi nomine tum venire consuevit, atque ex hac re subnatis litibus, propterea que a D. *Grindalio*, Cantuarienfi Archi-Præsule, devoratis ærumnis; *Cap. VII* de controversiis cum Papæis, ac inprimis de Rhemensi Novi Testamenti versione: de *Walsinghamii*, Status administri, probata circa Reformationis negotium fide & industria; *Cap. VIII* de Episcopalibus, Puritanis, Browniftis, Barrowiftis, &c.

Liber V in exponendis rebus ad tempora Regis *Jacobi I*, ab A. 1603 usque ad 1625, pertinentibus occupatur, ostenditque *Cap. I* machinationibus Papistarum improbis, quibus in hunc Regem usi sunt, idque cummaxime in conspiratione pulveraria sic dicta. *Cap. II* de controversiis religionis Episcopales inter atque Theologos Presbyterianos agitatis, inprimis de Conventu ad Hamptoni curiam inter eosdem habito; *Cap. III* de certis quibusdam capitibus, Papismum attinentibus: de periculo a matrimonio Principis hæredis *Caroli* cum Hispaniarum Regis filia imminente: de ruina domus cujusdam, in qua complures & Papæi cummaxime homines extincti sunt; *Cap. IV* de aliquibus porro argumentis seorsim: de Synodo Dordracena: *Jo. Seldeni* controversiis, &c. *Cap. V* de causis quibusdam ad personam Regis & regiminis formam pertinentibus: de Puritanis, atque Regis obitu; *Cap. VI* de Eruditis quibusdam sub hoc Rege celebrioribus differit, *Georg. Buchanano*, *Cartwrighto*, *Marc. Ant. de Dominis*, *Bedellio*.

Liber VI calamitosa sub Rege *Carolo I* tempora, ab A. 1625 usque ad 1648, per integra *duodecim Capita* latius persequitur. Agit *Cap. I* de tumultibus a Papæis agitatis; *Cap. II* de Arminianismo: de Sabbatarianis, variisque hinc turbis & litibus: de invecta apud Scotos Liturgia Anglicana, ac peculiaribus quibusdam capitibus aliis; *Cap. III* de motibus iterum Papistarum:

rum : de *Guil. Laudo*, Archi-Episcopo, ejusque ultimo supplicio ; *Cap. IV* de Puritanismi litibus : de *Prynnio*, *Burtono*, *Bastwickio* : de Independentibus, *Thom. Goodwino*, & reliquis ; *Cap. V* de propagatione Evangelii in nova Anglia : Quakeris, eorumque discessu in Americam Septentrionalem : de dissidiis eorundem a se invicem, sicubi tranquillo otio vivere poterant ; *Cap. VI* de Scriptoribus & Eruditis aliquot in nova Anglia ; *Cap. VII* de casu Episcoporum, & potestatis eorundem decremento, ut & Regis ipsius ; *Cap. VIII* de Synodo Westmonasterienſi, de confœderatione Britannica, bellisque civilibus : de misero statu Regis, captivitate ejusdem, & capitis amputatione ; *Cap. IX* de variis Sectis & partibus in causa religionis inter se dissidentibus, iisque potissimum, quæ Ranterorum, Sekerorum, Antinomorum, Levellorum, Erastianorum, ac Bœhmistarum, nominibus venerunt ; *Cap. X* de *Lud. Frid. Giffthcilio*, *Jo. Duræo*, & ejusdem consiliis irenicis ; *Cap. XI* de eventibus prorsus singularibus per totum fere Reformationis intervallum, inprimis quid cum Duce *Buckinghamio* & versione Colloquiorum mensalium *B. Lutheri* Anglicana evenerit ; *Cap. XII* de Rebellione Hybernica.

Liber VII de Interregno illo tradit, quod, *Cromwellio* regni Protectore, ab A. 1649 usque ad 1660, duravit. *Cap. I* de *Oliverio Cromwellio*, variisque de eo judiciis : de incertis ejusdem animi affectibus, & imperio violento, exponit ; *Cap. II* de Reformatione Cleri, de tribus partibus, diversis studiis a se disjunctis : de morte *Cromwellii* ; *Cap. III* de rebus aliis hujus intervalli : de fuga *Caroli Stuarti*, ejusque exilio, & singulari providentia, durante eodem, & tempore restitutionis suæ.

Liber VIII & *ultimus* præcipit de rebus sub Rege *Carolo II*, ab A. 1660 usque ad 1684, gestis ; traditque *Cap. I* susceptionem Regis, festinatam, & nullis conditionibus limitatam : mutationes in causis Ecclesiasticis : potestatis Episcopalis restaurationem, eamque cum oppressione Independentium & Non-Conformistarum conjunctam ; *Cap. II* de controversiis Liturgicis, ubi ex vulgato uniformi-

Digitized by Google

mitatis decreto res in pejus ruunt, & loco ſperatæ unionis major partium disjunctio oritur, hincque injecti conſcientiis laquei, multorumque gemitus provocati; *Cap. III* de peſte Londinenſi, fuga Aulicorum & Miniſtrorum Epiſcopalium, de fide contra dimiſſorum antea verbi præconum e cœtu Puritanorum, derelicto & ſolatii experti populo nunc præſtita, ac duritie tamen illis ab aulæ proceribus invicem reddita; *Cap. IV* de incendio funeſtiſſimo, quo urbs Londinenſis fere tota conflagravit, de præſagiis, quæ ſecuta tremenda hæc judicia prænuntiarunt; *Cap. V* de Quinto-Monarchiſtis, Anabaptiſtis, atque Mugletonianis.

Huc uſque conſpectus ſummorum capitum, quæ Autor ſibi ſumſit pertractanda, & quæ ejusmodi ſane ſunt, ut, quod nobis accidit, Lectorem quemlibet ad ipſum Librum pervolvendum facile allicere queant; cui & accedit, quod alio adhuc dum ſcriptore deſtitutum amur, qui in lingua noſtra vernacula de hoc ipſo argumento dedita profeſſaque opera commentatus ſit: ac ea denique de Autore, qui inter Anglos ætatem conſumſit, opinio eſſe debeat, eum non niſi neceſſariis præſidiis probe inſtructum atque munitum ad concinnandum hunc laborem acceſſiſſe. Sed valde tamen veremur, ut ipſa Autoris tractatio expectationi Lectoris, hiſtoricæ artis haud ignari, magis ac noſtræ ſatisfaciat. Primum etenim nusquam dicta ſua monumentorum vel Autorum fide dignorum autoritate communivit: quod tamen in rebus ab ætate noſtra adeo remotis ita neceſſarium judicamus, ut narrationem hiſtoricam iſtis præſidis deſtitutam fabularum vel anilium, vel Romanenſium, ſortem haud egredi exiſtimemus. Quod etiam nonnunquam aliquis, quidam, vel nonnemo, cujus nec nomen, nec fides, nec teſtimonium perſpectum habetur, ab Autore advocetur, id ipſum ſane fabularum Scriptoribus magis, quam Hiſtoricis, ſolenne eſſe ſolet. Deinde ipſa in hunc modum conformata narratio in præcipuis ſuis partibus ſæpenumero vel manca admodum & jejuna, vel prorſus omnino nulla eſt. Prioris exemplum ſit recenſus de Confeſſionibus, ſive Articulis, fidei Eccleſiæ Anglicanæ, *Lib. II Cap. I & Lib. IV Cap. I* inſtitutus; (quanquam, qua de cauſa illud factum ſit, nonnulli facile divinaturi ſint,) poſterioris exemplum præbet

bet promissa in Synopsi ad *Lib. IV Cap. VIII* tractatio de Browniſtis & Barrowiſtis, de quibus tamen in exegeſi deinde nec vola, nec veſtigium, occurrit. Tertium denique, quod omne Libro fere pretium adimere poterit, inſigne partium ſtudium eſt, quo Autor contra Anglorum Eccleſiam Epiſcopalem, atque adeo univerſum ejus externum regimen, ſe duci paſſus eſt; indeque Puritanorum aliorumque longius aberrantium patrocinium ſubinde ſuſcepit. Uti autem hi generatim indicari hiſtoriæ hujus nævi ita comparati ſunt, ut de iis Lectorem noſtrum rite monendum eſſe duxerimus; ita & illud adhuc addimus, aliquem e numero noſtrorum jam in eo eſſe, ut Animadverſiones Hiſtorico-Theologicas ad hunc Librum paret, easdemque lingua itidem vernacula in publicam lucem proferat; quo ſuo labore hunc ſibi potiſſimum ſcopum propoſitum habet, ne hæcce minus fida narratio Lectori cuilibet Germano, nec ſatis etiam cauto, imponere amplius poſſit.

A PHILOSOPHICAL ENQUIRY INTO THE phyſical ſpring of human actions, &c.

h. e.

INQUISITIO PHILOSOPHICA IN FONtem verum actionum humanarum, & cauſam cogitationum immediatam.

Londini, ſumtibus Jo. Peele, 1732, 8.

Plag. 6.

Hominem, plerique cenſent, ex anima, parte ſpirituali, & corpore, materiali parte, compoſitum eſſe. Sed, falli eos, exiſtimat Autor, cum creatura intelligens, quæ homo appellatur, non ſit niſi corpus, certa ratione modificatum: vis cogitandi licet ſingulis materiæ corpuſculis non competat, eam tamen in tota ſubſtantia reperiri poſſe, uti corpus rotundum fiat ex particulis minimis non rotundis. Cogitationem diverſo tempore diverſam cum animæ ſpiritualitate vix componi poſſe; nec vires motrices mentis, nec ejus in corpus imperium, illa exiſtente non-materiali, poſſe concipi; realem differentiam ſubſtantiæ intelligentis & non intelligentis in eo quærendam, quod prioris ſubſtantiæ ſtructura differat a poſteriori; diverſitatem motuum & directionum corporis humani, quatenus ii differunt a reliquis corporum inanimatorum motibus, cum principiis & legibus Mechaniſmi facile componi poſſe. Ex pauciſſimis his, cujus generis ſit libellus iſte, & quo in pretio habendus, ſatis, bone Lector, intelligis.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Martii Anno MDCCXXXV.

HISTORIA ECCLESIÆ GANDERSHEMENſis Cathedralis ac Collegiatæ Diplomatica, Autore JO. CHRISTOPH. HARENBERGIO, Rectore Lycei Gandershemenſis.

Hannoveræ, ſumtibus hæredum Nic. Fœrſteri, & filii, 1734, fol. Alph. 20 pl. 13, cum Tabb. æn. 43.

Autor Clariſſimus, qui hiſce *Actis* jam pridem nomen ſuum operamque Collectore dignam conſecravit, in præſens vero miniſterium rei ſacræ iniit, onus ſuſcepit Ætna gravius, ab aliis facilius reprehenſionibus expoſitum, quam ſimili tamque diffuſo opere ad cynoſuram imitationis expreſſum. Nam Hiſtoria hæc Diplomatica complectitur *fundatorem, fundationem*que Eccleſiæ Gandershemenſis, *advocatos & defenſores, Abbatiſſas, Canonicas, Canonicorum præcipuos, exemtionem Eccleſiaſticam Papalem, tuitionem Regiam, miniſteriales, eorumque genuinam indolem, benefactores*, inprimis *Ludovicum* juniorem, Regem Franciæ Orientalis Saxoniæque, *Lotharium Saxonem, Ottonem IV*, & *Comites Principesque Schwarzburgicos, Vaſallos ſummos & medioximos, rem ſacram & literariam*: nominatim *Ducum Saxoniæ hiſtoriam uſque ad Henricum Longum, Ducumque Brunſuicenſium ex maſcula ſtirpe Italica & fœminea Suevica hiſtoriam genealo-*

 gicam,

gicam, ab ineunte Seculo IX usque ad Seculum XV: porro *Comitum ac Nobilium Dominorum*, quibus adhæserunt cognomina *ab Alvensleben, Asle, Asseburg, Assel, Bielstein & Linderbech, Blankenburg, Bodenburg, Boizenburg, Bomeneburg, Brunsuic, Burchtorf, Burg, Catelnburg, Clettenberg, Danneberg, Dassel, Dehn, Dipholz, Dorstat, Duderstad, Eberstein, Eimbec, Empne, Gandersbem, Garsenbutle, Gebeldehusen, Gleichen, Groningen, Hadamarsleve, Hakeborn, Haldesleve, Hallermunt, Hartisburg, Helste, Hohnstein, Hoja, Homburg, Ileveld, Insula, Kirchberg, Kucburg, Lauenrode, Limmer, Lindau, Lora, Luchau, Lutterberg, Nienover, Northeim, Osterode, Peine, Plesse, Poppenburg, Pyrmont, Regenstein, Ringelheim, Scartfels, Schulenburg, Seburg, Sichelstein, Sladem, Sommerschenburg, Speigelberg, Stade, Staufenburg, Steinberg, Stolberg., Schwerin, Schwinfurt, Suplinburg, Swalenberg, Valkenstein, Waldbec, Walmoden, Wanzleben, Werberge, Wernigerode, Winzenburg, a Wittekindo Magno, a Woldenberg, Woldenstein, Wolfenbutle, Wolpe, Woltigerode, Wunstorpe.* Adjectæ sunt Genealogiæ & expositiones Familiarum generosiorum quamplurimarum, quæ olim per Saxoniam inferiorem & confinia floruerunt, vel adhuc vigent, nominatimque cognominibus eminent, deductis ab *Alten, Ampeleve, Angerstein, Asseburg, Aulica, Ballenhusen, Banzleve, Bardeleben, Bartensleben, Barun, Bennissen, Benzingerode, Berge, Berkefelde*, ac præcipue *Boc, Bortfelde*, & *Cramme*. Omissi sunt nobiles, de *Clawensen* dicti, qui frequentissime occurrunt in Diplomatibus Seculi XIV & XV. Locus *Clawensen* est desolatus, olim positus hand procul Gandershemio inter Brunshusam & Wolperode, in angulo prope amnem Gande. Prædicat Autor antiquitatem generis ac summa merita Illustrium Virorum, qui ab *Hardenberge, Münchhausen, Wrisberge, Grote* & *Alvensleben*, ac *Schulenburg*, appellantur. Omisit vero Generosissimos & Illustres Viros ab *Hattorp, Bernstorf, Mansberg*, & *Bülau* dictos, eo quod ipsi non satis cognitæ exstiterunt tantæ Familiæ, & quia ipse potissimum ad Gandershemensia respexit. Diplomatum ineditorum hic mira occurrit seges & nubes densissima.

ma. In Supplementis & emendationibus afferuntur nævorum quorundam correctiones, ac Diplomatum complurium ſummæ, Tabulæ Genealogicæ, quibus alias Opus ipſum abundat. Negat Autor *pag. 1686*, caſtellum Luneburgi innexum eſſe Feudis Gandersheimenſibus. Præfixa eſt Operi icon Reverendiſſimæ ac Sereniſſimæ Ducis ac Abbatiſſæ Gandersheimenſis, *Elisabethæ Ernestinæ Antoniæ*, cujus merita in rem ſacram & literariam Cl. Autor jure dilaudat. Addita ſunt Operi ſigilla quamplurima in æs inciſa, maximam partem nunc demum in lucem protracta. Inſertæ quoque conſpiciuntur quatuor Tabulæ Geographicæ. Afferuntur denuo emendatius *Agii*, Presbyteri, Vita Abbatiſſæ *Hathumodæ p. 451 ſeq.* ejusdemque Dialogus elegiacus de obitu *Hathumodæ p. 460 ſeq. Hrotwithæ* Carmen hexametrum de conſtructione cœnobii Gandersheimenſis *p. 469 ſeq.* ac *Everhardi*, Presbyteri, Verſus Saxonici antiqui ex Seculo XIII de fundatione & incrementis Gandersheimenſis Eccleſiæ *p. 476 ſeq.* Ad tumbam *Hathumodæ* condecorandam Cl. Autor adjecit *Expoſitionem Theologicam, Hiſtoricam & Criticam Canonis XXXIV Synodi Eliberitanæ*, de *domiciliis animarum ſeparatarum infra & circa ſepulchra*, olim creditis, nunc profligatis, *p. 543 ſeq.* Ad animæ humanæ ſpiritusque naturam, & deſcenſum Chriſti ad inferos factum, varia, eaque orthodoxa, præſidia hic ex penitiori Philoſophia ac Hiſtoria Dogmatum Theologicorum proferuntur. Exponuntur inprimis Pag. 570 ſeq. loca difficiliora *1 Petr. III, 19, 20, IV, 6.* Atheiſmus & Pantheiſmus ſubtilior, ac *Andreæ Rüdigeri*, Philoſophi non ignobilis, ſententia de animæ humanæ natura, hic excutiuntur ac refelluntur. Qui ſumtus ſuppeditaverunt, addiderant inſcriptioni *Hannoveram, & totum Opus in Supplementum Collectionis celeberrimæ Scriptorum rerum Brunſuicenſium Leibnitianæ adornatum.* Hæc quidem ita erant poſita ex ſcopo haud improbo, inſciente tamen Autore. Enatum hinc Cl. Autori & Operi fuit nonnihil incommodi. Dedicatus eſt Liber Abbatiſſæ, quam modo nominavimus. In Præfatione collaudat Autor adminicula ſibi ſuppeditata a Perilluſtri Domino, *a Buchholz* dicto, Præſide Ærarii Epiſcopalis Hildesheimenſis, Canonico majoris Eccleſiæ ad-

modum Venerabili: porro a Venerabili Abbate Cœnobii Lamſpringenſis, *Joſepho II, de Rocheby* dicto, accepta, nec non a Viro Reverendo, Eccleſiaſte Brunſuici fideliſſimo, *Philippo Julio Rehtmeiero*, item a Celeberrimo Academiæ Equeſtris Luneburgicæ Profeſſore, *Joanne Ludovico Levino Gebhardi*, porro a D. *Conrado Bertholdo Behrens*, ac genero ejus, *Joanne Adolpho Weinhagen*, fautoribus ſuis maximis, ſubminiſtrata. Significavit nobis Cl. Autor, ea, quæ de beneficiis Epiſcoporum Hildesheimenſium, in oppidum Hildesheim collatis, de parte pecuniæ feriundæ oppignorata, & chartario diplomatico A. 1634 ex *Epiſcopii* penetralibus translato, leguntur *p. 979*, deprehendi quodammodo falſa, & ſeſe poſtea de iis rebus ex aliis documentis accuratiora fuiſſe edoctum. Hiſtoria de reformatione oppidi Hildesheim religioſa *p. 977 ſeq.* nititur MSto libro, quem Vir Ven. *Jacobus Fridericus Reimmannus* cum Cl. Autore communicavit. *Corvini* Præfatio, Ordinationi Eccleſiaſticæ Hildeſienſi A. 1544 præfixa, non habetur ab Autore pro libello famoſo, ſi ea per ſeſe conſideratur. Id tantum dicitur ab Autore, eam pro indole ejus Seculi eſſe duriorem & invectivam, ita, ut, ſi nunc ſcriberetur ac ederetur, ipſa pro libello famoſo reputaretur. Odit paſſim Cl. Autor Fanaticiſmum, nec eo laborat morbo, quo plerique de hominibus ſui ordinis ſuæque religionis vel patriæ nil niſi eximia & præclara exponunt ac edunt. Hiſtorici enim eſt, eum adhibere candorem, ut profeſſionem, patriam, & ordinem ſuum a veritate ediſſerenda tantiſper removeat. Scripta Cl. Autoris recenſentur *p. 1665 ſeq.* Miramur, qui fieri potuerit, ut Vir quidam doctiſſimus de libello Autoris, quo *Miraculum Pentecoſtale expoſitum & vindicatum* eſt *ad Act. II*, ſiniſtre judicaverit, cum hic in *Theſauro Philologico-Theologico*, Amſtelodami ac Lugduni Batavorum annis 1732 & 1733 edito, ac a Theologis Bataviæ ſummis, *Franciſco Fabricio*, *Joanne Weſſelio*, & T. *H. van den Honert*, ſub cenſuram revocato, exſtet, nec aliam, ac receptam, ſententiam latius exponat vindicetque, & eam quidem, quam ſuggeſtus noſtri quotannis reſonant. Appendicis loco ſubjecta eſt Commentatio de

Encri-

Encrino, seu *Lilio lapideo*, quam in his *Actis A. 1732 Mens. Febr. p. 73. seq.* recensuimus. Exhibetur praeterea enarratio brevior ac compendium de lithophylacio Seren. Abbatissae Brunshusano *p. 1621 seq.* An ii, qui tot Diplomata tantumque laborem publicae luci consecrant, locorumque, in quibus degunt, historias cum orbe erudito communicant, per calles abruptos & saepius inhospita saxa gressi, ideo sint vituperandi, si unum alterumque in rebus obscurioribus admiserint naevum, id iis disquirendum relinquimus, qui Opera edunt magna, omnis limae ac imperfectionis expertia. Si tunc demum libri historici de rebus aevi medii emittendi forent, quando uni viro in uno loco singula essent perspectissima, tunc certe vel nunquam, vel profecto infrequentissime, libellum historicum conspiceremus editum. Gratulamur itaque Cl. Autori de labore herculeo feliciter exantlato, in quo de *Sigillis Imperatorum* & *Bullis Pontificum*, de *Ministerialibus*, aliisque momentis historicis, antiquariis, Theologicis, & Juridicis, afferuntur haud tralatitia. Ad librum *de tribus Impostoribus* exponuntur hic scitu jucunda & curiosa *p. 728 seq.* Historia *de Joanna Papissa* exponitur per probabilem conjecturam *p. 958 seq.* Autor enim in ea est suspicione, *Joannam* ejusmodi exstitisse nunquam, sed monumentum quoddam saxo insculptum ansam dedisse civibus Romanis, Pontificem suum exosis, ut ex Apolline & Venere, vel aliis ejusmodi personis, *Joannam*, puerulum enixam, fuerint fabricati, idque circa tempus, quo Papae Avenionem secesserant Seculo XIV. Fabulam hanc de *Joanna*, si ita vocanda est, *Joannes Mabillonius Tom. I P. I Itin. Ital. p. 27 seq.* deducit ex fabula quadam, per somnium in Graecos cusa, & a Graecis in Romanos retorta. De cetero Cl. *Saxius*, Praefectus Bibliothecae Ambrosianae Mediolanensis, ac Canonicus honorarius, in fine *Praefationis ad Dissertationem historicam, qua vindicat veritatem contra allegata ad concordiam in causa Praecedentiae, in qua antiqua Ambrosianae Ecclesiae disciplina & Metropolitani Mediolanensis dignitas illustrantur*, egregie monuit, innocentes controversias, quae inter sacros ministros agitantur, usque ad inconditum mulierculaPag. 1669 seq.

rum judicium deferri haud debere. Quod nonnemo in Cl. Autore notavit, eum Eccleſiæ Gandershemenſi attribuiſſe immedietatem imperialem, id ſane ſecus dilucet ex *p. 115* ac nota **, ubi perſpicue traditur, Autorem in eo momento interpretem egiſſe, non approbatorem, non cenſorem. Qua de cauſa in eum culpa conjici poteſt nulla, eo quod characteres immedietatis, a *Daniele Ottone*, aliisque, recenſos, haud ſecutus fuerit. Non enim ſententiam ſuam protulit, ſed alienam fuit interpretatus. Nec tamen audivimus, *Henricum de Cocceji*, ac *Fridericum Ludovicum de Berger*, ejus Commentatorem, tirunculos in Jure fuiſſe publico, ratos quippe, *Statum immediatum nec matricula probari, nec contributione onerum Imperii, uti nec immunitas ab oneribus ſtatum tollat. Bochhardam*, quæ in ſponſalitio *Ottonis II* & *Theophaniæ* documento occurrit, impune ignoramus. Si conjecturis locus datur, ex Vita *Meinwerci* urbs & ſitus conſtabit melius, quam ex *Valeſii Bopardio*, ad Rhenum ſito. Ex Documento illo ſponſalitio avtographo felicius quoque eruuntur expoſitiones compendiorum ſcripturæ, quam ex apographo qualicunque. In Hiſtoria patriæ excolenda eſſe aſſiduum, lege nulla fuit prohibitum: nec ſtudium ſcribendi Hiſtorias ulli ordini, ætati, & loco, inſtar monopolii huc uſque fuit autoritate publica adſtrictum. Nec is illico repudiandus eſt, qui nodos Chronologicos, Genealogicos, Geographicosque, ubique haud accurate exſolvit. Lapſi ſunt ſummi paſſim Hiſtorici, iique impingunt in dies. *Joannes Andreas de Aſteſatis* in *Epiſtola, qua annus 817 Bernardi, Regis Italiæ, emortualis oſtenditur, Carolum Sigonium, Antonium Pagium*, & Socios Palatinos Mediolanenſes, errorum convincit, at quantos Viros! Lubecam *Adolphus*, Comes *de Schowenburg* ſenior, haud procul a veteri portu & civitate, Altenburg dicta, condidit. Id Autor ad A. 1139 *p. 317* de Lubeca, ad Travam ſita, ſatis recte ex ſcriptis veterum, & *Lerbeccii* Chronico Epiſcoporum Mindenſium, comprobat, humani quid paſſus, dum *p. 96* locum *Lerbeccii* ad Lubbecam, Viſurgi haud procul Minda adjacentem, feſtinabundus traxerat. Quod Cl. Autor haud deſiturus ſit diſcere, ac in definiendo veterum lo-

corum

eorum ſitu cautionem tarditatemque requirat *p. 1695*, id quidem non culpa tantum vacat, ſed & laudandum cummaxime putamus. Si igitur unum pagum inde a Gottinga ad Hannoveram uſque collocaſſet, eique nomen *Leinga* indidiſſet, haud immerito præcipitem emendaſſet ſententiam. *Dedonem*, Comitem Gotteſeccenſem, | A. 1040 factum eſſe Comitem Palatinum, Autor *p. 1494* oſtendit; eum vero obiiſſe A. 1056, quem habet *Lambertus*, haud adeo eſt certum, uti *p. 1494 ſeq.* comprobat. Ipſe *p. 175* ſuſpicatur, Comites Wettinenſes ex Comitibus Sommerſeburgicis profluxiſſe, ac porro Comites Wettinenſes e Gotteſeccenſibus fortaſſis derivari poſſe. At, cum utraque conjectura ei poſthæc videretur audacior, haud quippe ſubnixa evidentibus Scriptorum teſtimoniis, eam abjecit & repudiavit *p. 1496 ſeq.* idque Lectorem monuit *p. 1686.* Quatuor enim ſunt claſſes Comitum Sommerſeburgi Palatinorum. Prima orditur ab *Athelberone*, & in *Tammone* deficit. *Athelberoni* tribuuntur liberi, *Thidericus*, A. 995 defunctus, *Rotbegardis*, Abbatiſſa Hilwardishuſana, mortua A. 1006, *Sigibertus*, qui A. 995 obiit, ac filia, quæ *Ethelgerum* peperit. Ex *Thiderico* videtur natus *Tammo*, quippe qui paternum caſtellum ſuſcepit regendum, frater *Berwardi*, qui, Epiſcopatum Hildeshemenſem nactus A. 993 d. 17 Jan. obiit A. 1022 d. 20 Nov. Secunda claſſis complectitur Comites Palatinos Got- Pag. 1496 teſeccenſes. *Fridericus I*, Palatinus Præſes, obiit A. 1020, ma- ſeq. ritus *Agneſæ*, ex Comitibus Wimarienſibus progenitæ. Ex *Friderico I* exorti ſunt liberi quinque: *Fridericus II* obiit A. 1038, cui uxor fuerat *Hedewigis*; *Dedo*, circa A. 1056 defunctus; *Albertus*, Archi-Epiſcopus Bremenſis A. 1043, mortuus A. 1083; *Oda*, uxor *Alberti*, Comitis Sommerſeburgici, defuncta A. 1023, ac *Bertha*, *Bertholdo IV*, Comiti Hennebergico, nupta, mortua A. 1090, enixa antehæc filiam *Lutgardem*. Ex *Friderico II* progenitus fuit *Fridericus III*, mortuus A. 1085, maritus *Alheidæ*, ex *Udone*, Comite Stadenſium, natæ. *Friderici III* filius exſtitit *Fridericus IV* poſthumus, qui ex ſeſe genitam reliquit *Sophiam*, *Hermanni*, Landgravii Thuringorum, filiam. Tertia claſſis ex *Alberto Sevehe*, ejusque uxore, *Oda*, eſt deducenda, quorum

filius

filius fuit *Fridericus I*, mortuus A. 1120, uxori *Idæ* junctus. Ex *Friderico I* enati fuerunt *Fridericus II*, mortuus A. 1162, *Alheida*, *Juditha*, *Agnesa*. Ex *Friderico II* progenitus fuit *Albertus II*, mortuus A. 1175, & *Adelheida*, Abbatissa Quedlinburgi & Gandersheimii. Quarta classis ex Comitibus Wettinensibus est derivanda ob *Chronicon montis sereni ad A. 1207 p. 81.* Hanc Cl. Autoris sententiam facile unusquisque admittet. Id vero videtur singulare, quod perhibet idem *p. 511*, *specimina scripturæ veterum Germanorum prolata esse.* Prolata esse ea unquam, nemo negabit. Num ea adhuc exstent, quæritur. Olim ea exstitisse, videtur innotescere ex *Tacito* de *M. G. Cap. 3*, ac *Cæsare* de *B. G. Lib. I Cap. 29*, unde conjicere licet, Gallos, Helvetios, Rhætos, & Germanos, literis usos esse Græcis, ex urbe Massyliæ traductis. *Druidæ* certe, Gallis Germanisque communes, literis usi sunt Græcis, teste veteri *Cæsaris* interprete Græco, de *B. G. Lib. VI Cap. 14.* Quare illud specimen literarum, productum a *Joanne Mabillonio* in *Musæo Italico T. m. I P. I p. 141*, a Germanorum veterum usu haud erit alienum. Sigillum porro *Henrici Longi* a typothetis *p. 1268* fuisse substitutum, Autore insciente, sigillo patris, *Henrici* nempe *Leonis*, Cl. Autor ipse notat & reprehendit *p. 1757*. *Henrici Leonis* sigillum exhibet unum *Tab. II n. 5*, alterum *Tab. XXV n. 7*. *Henrici Leonis* vitam & fata vides copiose exposita *p. 315 - 360*, & paralipomena *p. 1268 - 1272*. *Henrici* vero *Longi*, Ducis Saxoniæ, & Comitis Palatini ad Rhenum, vita & gesta fuse exponuntur *p. 1272 - 1277*. Insigne Ducum Brunsuicensium, *p. 1269* obvium, & ex Ven. *Rehtmeiero* a typothetis desumtum, haud debetur quidem pictorum imaginationi, ætati tamen recentiori. Nummus, in *Fridericum*, electum Romanorum Regem, percussus, *p. 847* obvius, & ex ejusdem *Rehtmeieri* Chronico desumtus, an *Meibomio* fuerit notus, & an sit genuinus, dijudicare poterunt ii, qui eum possident & inspexerunt. Dentem *S. Joannis* ex insignibus Imperialibus ab *Henrico*, Comite Palatino ad Rhenum, fuisse reservatum, *Joannes Georgius Eccardus* perhibuit in *Beschreibung eines Kleinodien-Kastleins §. 15 p. 41.* Cœnobia a Monasteriis Feuda suscepisse, haud adeo

inso-

inſolitum, ſiquidem vel ex hoc Opere pateſcit, Abbatem Cluſinenſem, Præpoſitum Brunteshuſanum, & Abbatiſſam S. Mariæ, imo Capitulum Gandershemenſe, a Præſide Reverendiſſima majoris Monaſterii feuda ſuſcepiſſe. Pro *cœnobio Luneburgi p. 207* legendum eſſe caſtrum, monuit Autor *p. 1686* & *1755*. Caſtrum Luneburgi eſſe feudum Eccleſiæ Gandershemenſis, aperte negat *p. 1686*, alibique docet, *Juditham*, Abbatiſſam, renuntiaſſe juri ſuo quæſito, quod ſibi eſſe perſuaſerat in Luneburgum ac Gilhornium, ac de feudis veteribus altum impoſitum fuiſſe cuique ſilentium ex compacto, inter Duces Sereniſſimos & *Catharinam Eliſabetham* inito. Cl. Autor montem Schellen-Pirmont vetusque caſtellum Pirmonti confudit cum Herminsberg, loco, qui ad alterum latus Pirmonti nunc eminet. Quæ notanda ſunt ad *p. 1538*. *Irminſul* videtur potius fuiſſe locus ad Eresburgum ævo *Caroli Magni*, quam *Arminii* ſtatua. Fama de amne Eternan in Eidera a nonnullis quæſito, & feudis ab *Henrico Leone* retentis, *p. 722*, nititur libro manuſcripto. Geminum *cc* olim notabat Eccleſiam; geminum *tt* deſignabat vel *teſtem* vel *titulum*. Teſtem notat in ſcriptis *Langobardicis* apud *Joannem Andream de Aſteſatis* ad *Manelmi Comment. de Obſidione Brixiæ*, in Præfatione *p. 50*, & in Opere *p. 99*. In *Cherubini* Bullario expoſitum fuit per vocem tituli. Exemplum habes in hoc Opere *p. 443*, & apud Annaliſtam Saxonem ad A. 870 *p. 208*. Multa in Capite Surarum Alcorani occurrunt ſcripturæ compendia, de quibus doctiſſimi Muhammedani diſſident, ceteroquin artis legendi peritiſſimi. *Ludovicum II* dici *Regem Romanorum*, abſonum haud eſt. Appellationem eam adhibuerunt Imperatores Græci ante Carolingos. *Ludovicus II* certe jam A. 843 a patre *Lothario* in ſocietatem Imperii & Regni fuit adſcitus, uti ex tribus conſtat Diplomatibus. Præterea Notarii eorum temporum formulas certas haud admodum religioſe obſervarunt. An *Henricus VII* veneno in euchariſtia ſit interemtus a *Bernardo Montepeluciano, Dominici* ex Ordine, anceps eſt quæſtio. Cl. Autor teſtimonia affert affirmantia *p. 795*. Addantur *Martinus Fuldenſis p. 1722*, & *Joannes Vitoduranus* in Chronico apud

Eccardum Tom. I p. 1777 seq. *Martinus* autem Minorita id negat *p. 1637*, inductus Epistola quadam, quam edidit *G.G. Leibnitius P. I Cod. Juris Gentium Diplomatici n. 87 p. 188 seq.* ex qua ipsa patet universalis de Imperatore per venenum enecto fama, quam tandem supprimere studuerunt Dominicani, a Minoritis ideo turpiter traducti. In honorem Clericorum ni veritas fuerit supressa, facinus omnino est negandum. Comites Northeimenses deducit Autor demum ab exeunte Seculo decimo *p. 1462 seq.* Quare in mendo jacent verba *p. 103* allata, ubi ita legendum: *Comites Brunswicenses & Northeimenses eadem ratione heredia sua in vicinia obtinuerunt, antequam Franconici Imperatores Regesque Germaniam borealem in servitutem adigere sustinerent.* Ibidem Cl. Autor ex *Ditmari Annal. Lib. I p. 325* docet, *Henricum Aucupem* alia possedisse ex allodio, alia ex beneficio gratuitoque Regis munere; nam *hæreditas* & *beneficium* ibi opponuntur; ad priorem pervenit *Henricus jure*, ad posterius *gratuito Regis munere.* Hæreditas illa eique factæ accessiones ab *Ottone Puero* traditæ sunt & oblatæ Imperio ac Imperatori in feudum. Decreta tribunalium Saxoniæ Cl. Autor noluit fide privare. At ideo ab injuriis, in Familias generosiores evibratis, ubique apparet alienus. Collegit Cl. Autor vitas Virorum generosiorum & spectatissimorum, qui rei vel publicæ, vel sacræ, sedulam navarunt operam, ac inprimis ei inseruit merita admodum beati *Urbani Dieterici de Ludeke*, uti apparet ex *p. 1550*, nec non vitas collegit *Stisserorum*, quemadmodum significavit *p. 1657.* Librum, vitas illas continentem, vocat *Historiam anecdotam*, eamque deponet in loco publico, ne ipso typis excudatur vivente, indubie rationibus gravioribus ita suadentibus: tantum abest, ut ipse minetur ministeriis aularum dictaturam & virgam censoriam. Omittimus alia, rivosque claudimus, id potissimum laudantes, Autorem nævos Ecclesiasticos politicosque subinde haud dissimulasse, idque nunquam non dedisse operam, ut veritatem nobis nudam, planam, & velamento omni destitutam, exhiberet.

THE-

THESAURI MORELLIANI TOMUS SECUNDUS, ſive SIGEBERTI HAVERCAMPI Commentarius in Familiarum Romanarum Numiſmata omnia; nummos miſcellaneos, urbis Romæ, Hiſpanicos, & Goltzianos dubiæ fidei omnes; diligentiſſime undique conquiſita, ad ipſorum nummorum fidem accuratiſſime delineata & diſpoſita a Celeberrimo Antiquario, ANDREA MORELLIO.

Amſtelodami, apud Jo. Wetſteinium & Guil. Smith, 1734, fol. Alph. 7 pl. 10.

Poſtquam ſuperiori jam Menſe generatim de præclaro hoc Opere dictum nobis eſt, operæ videmur utique pretium facturi, ſi ad propiorem ejus contemplationem pergamus. Offerunt ſe igitur in hoc Theſauro non tantum Familiæ eæ, de quibus jam egere *Urſinus*, *Patinus*, & potiſſimum *Vaillantius*, ſed etiam aliæ, quas taciti illi prætermiſerunt, a *Morellio* recens adjectæ, cujusmodi ſunt *Alitia*, *Bellia*, *Cominia*, *Epria*, *Geſſia*, *Grania*, *Lætilia*, *Mævia*, *Mindia*, *Mineja*, *Mitreja*, *Novia*, *Floria*, *Salluſtia*, *Sextilia*, *Tadia*, *Verria*, *Volumnia*, in quibus non minus, quam illis, quas *Goltzius* præterea protulit, (ex quibus cum omnes ſolicite conquiſierit *Vaillantius*, *Juventia* tamen & *Paſſiena* diligentiam ejus effugerunt,) nova luce perfundendis ſingularis Cl. *Havercampi* induſtria eluxit. Perluſtremus ante omnia Familias, quæ jam tum a Scriptoribus nummorum Conſularium proditæ memoriæ ſunt, atque inde aliquot exempla ejus rei petamus.

Ex Familia *Acilia* notus eſt denarius, qui caput Salutis ab altera parte, ab altera fœminam ſtantem, & ſiniſtro cubito innixam columnæ, dextra ſerpentem tenentem, exhibet, cum literis adſcriptis: NV. ACILIVS IIIVIR VALETV. Triumvirum VALEtudinis TVendæ, vel VALETVdinarium, excogitarunt *Onuphrius* & *Patinus*, IIIVirum ædibus ſa-

eris reficiendis hic *Vaillantius* agnoſcit. Sed, nihil aliud, quam IIIVirum monetalem, innui, cum ad Familiam *Egnatuleiam*, tum in Addendis, qui Cl. *Vaillantii* ſententiam ab initio probare viſus erat, Cl. *Havercampus* oſtendit, eumque Valetudinis hoc typo A. U. C. DCCXXIX uſum poſt gravem *Auguſti* morbum, non ſine probabili ratione conjectat.

In Familiæ *Caniniæ* nummum, in quo hinc caput *Auguſti*, cum literis: AVGVSTVS, illinc cippus, ut viſum adhuc eſt antiquariis, in quo C. C. AVGVSTI, & inſcriptio: L. CANINIVS GALLVS IIIVIR, variæ doctiſſimorum Virorum interpretationes proſtant, quarum plerasque *Morellius* in Specimine ſuo recenſet. Peculiari eum nummum Diſſertatione poſt alios, inprimis Cl. *Gallandium*, illuſtravit *Jo. Carolus Schottus*, ratus, Ducenarios *Auguſti* deſignari; quam ſententiam non ſine aculeis idem ille, quem diximus, *Gallandius* confutavit. Cl. *Havercampus* non cippum hic agnoſcit, ſed incudem, &, voces C. C. AVGVSTI, ei inſcriptas, pendere a reliqua epigraphe, oræ nummi adjecta, exiſtimat, hoc ſenſu, ut L. CANINIVS GALLVS IIIVIR Caji Cæſaris AVGVSTI appelletur. Quæ nummi hujus ſi cum reliquis conferatur interpretatio, iis, quibus ceteræ laborant, difficultatibus non æque obnoxia videtur. Id unum objici fortaſſe poſſit, cur, quem argenteus nummus ſponte non Senatus, ſed *Auguſti*, IIIVirum monetalem prodebat, ita diſerte hic appelletur ſine neceſſitate, & ſine ullo alio exemplo. Fieri poteſt, ut peculiaris ejus rei ratio ſubſit, quæ ſi indagari poſſit, vix ullus de interpretationis hujus veritate dubitandi locus relinquetur.

Sed ad *Fabiæ* gentis nummos pergamus, ex quibus ad quintum ſextumve Tabulæ primæ rectius intelligendum Cl. *Havercampus* Lectoribus plurimum lucis affundit. In quinto hic caput Romæ galeatum cum nota denarii & litera N, aliisque, illic figura ſedens, cernitur, quæ capite galeam, dextra apicem Pontificalem, ſiniſtra haſtam una cum clypeo gerit, in quo literæ: QVIRIN. *Vaillantius* una cum aliis figuram ſedentem *Quirinum*, ſeu *Romulum*, interpretatur, eumque literis: QVIRIN. innui ſtatuit. Sed, cum in Familiæ *Memmiæ* nummis *Romulus* tanquam *Quirinus*

TAB. II Fig. 1.

TAB. II ad Nov. T.

Fig. I.

Fig. III.

rinus longe alio vultu appareat, nihil hic aliud, quam Romam, agnoſcit Cl. *Havercampus*, & literis: QVIRIN. Flaminium Quirinale N. *Fabii Pictoris* deſignari putat, ejus nempe, qui Quæſtor Provincialis fuit A.U.C. DIX, tametſi nummum non in Quæſtura ejus provinciali, ſed urbana, cuſum vox ROMA teſtatur. Quo pacto jam legendum in eo conjuncto verborum ſenſu: Numerius FABIVS PICTOR QVIRINalis. Sexto gentis ejusdem *Fabiæ* denario, in quo caput muliebre velatum, cum literis: EX A. PV. & averſa in parte Victoria in bigis, ſub quibus avis, cum adjectis literis: C. FAB. C. F. tantam vulgo antiquitatem tribuunt, ut inter primos, quos Roma ſignare cœpit, ei locum aſſignent. Cl. *Havercampus* non ſine ratione ducentos fere annos iis abrogat, cenſetque cuſos in Africa A U.C. DCLXIX a C. *Fabio Adriano*, Prætore in Africam miſſo a Cinnanis contra Q. *Cæcilium Metellum Pium*, adverſus quem ut auctoritate publica ſe munitum oſtenderet, adſcribendas eum his denariis curaſſe literas: EX A. PV. quas interpretatur: EX Auctoritate PVblica. Caput autem velatum non Alexandriæ vel Cybeles eſſe credit, ſed cœleſtis Deæ, peculiari ſtudio ab Afris, id quod vel ex *Severi* & *Caracallæ* nummis, INDVLGENTIA AVG. IN CARTH. inſcriptis, patet, cultæ. Quam vulgo vel buteonem vel ibim alii interpretati ſunt avem, idem ſtruthio-camelum, Africæ ſymbolum, ſtatuit, cui forma hujus avis utique rectius, quam buteoni, vel ibidi, congruit. TAB. II Fig. 2.

In Familia *Claudia* quintus Tabulæ primæ nummus haud raro manibus antiquariæ hujus mercis ſtudioſorum teritur, quos tanto paſſim numero occurrere obſervat Cl. *Havercampus*, ut vix ullos frequentiores arbitretur. Cernitur in eo altera ex parte caput Romæ galeatum, ex altera victoria in bigis, cum literis: AP. CL. T. MANL. Q. MARC. ut eas quidem exhibent *Urſinus*, *Patinus*, *Vaillantius* in Familia *Marcia*, & hoc in Opere *Morellius*. *Vaillantii* in nummo hoc deſcribendo inconſtantiam jure optimo reprehendit Cl. *Havercampus*. In *Claudia* enim gente cum ipſius denarii delineatio habeat: AP. CL. T. ML. Q. VR. idque & in ſub-

jecta descriptione totidem verbis repetat *Vaillantius*, nihilominus quasi explicationis causa subjungit nomina APpii CLaudii, Titi MANLii Quinti MARcii. Quæ tamen idem ille non moratus, paulo post in uberiori enucleatione nummi hujus *Appium Claudium* & *Titum Manlium* Quæstores urbanos appellari contendit. Eodem modo & eundem prope nummum, (neque enim differt, nisi quod *Titus Manlius* præponitur *Appio Claudio*,) exhibet in Familia *Manlio*, & literas residuas Q. VR. ad Quæstoris urbani dignitatem refert, ita tamen, ut moneat, apud *Fulvium* legi: Q. MAR. quo pacto inscriptum & deinceps eum sub Familia *Marcia* repetit. Erroris hujus originem a *Goltzio* arcessit Cl. *Havercampus*, qui utrobique non Q. MAR. sed Q. VR. in denario hoc exhibet. Sed non equidem *Goltzius* in transversum abripuit *Vaillantium*, verum *Fulvius*, qui in delineatione exhibet Q. MAR. sed per errorem, quemadmodum apud eundem *Fulvium*, ex subjecta hujus nummi explicatione patet, quam si vel in *Claudia* vel *Manlia* expendisset gente *Vaillantius*, non repetendum in Familia *Marcia* duxisset nummum hunc, idque, ut manifestum est, ob unam hanc causam, quod Q. MAR. in delineatione *Fulviana* legeretur. Ceteroqui enim tria illius exempla nobis hæc scribentibus, ad manum sunt, in quibus omnibus vel AP. CL. T. MANL. Q. VR. vel T. MANL. AP. CL. Q. VR. clarissime expressum cernitur; unde & Ill. *Spanhemius Tom. II* Operis *de præst. & usu numism. p. 169* ex hoc ipso nummo Quæstoris urbani dignitatem rectissime evincit. Id vero mireris, qui impetrare a se potuerit diligentissimus *Morellius* noster, ut errorem *Futujanæ* iconis, & in *Claudia* & in *Manlia* gente secure in Opere suo repetierit. Sed ea de re Cl. *Havercampum*, ubi loculos suos denuo excusserit, curatiusque inspexerit nummos hos, sententiam dicentem audire mallemus.

Qui in Familiæ *Serviliæ* nummis quarto se loco spectandum præbet denarius, adversa in parte capite *Floræ* & lituo, adscriptisque literis: FLORA. PRIMVS insignis, in aversa duas figuras stantes habitu militari galeatoque capite, dextraque pugiones, sinistra clypeos tenentes, exhibens, quibus addi-

ta

ta epigraphe: C. SERVEILIVS C. F. rectiſſime a Cl. *Havercampo* refertur ad duos fratres *Servilios Caſcas*, *Cajum* & *Publium*, occiſo *Julio Cæſare* veluti jurejurando ſublatis pugionibus in fœdus coeuntes. Sed quod a *C. Servilio*, majore fratre, potiſſimum ſignatum fuiſſe putat, ad eumque alteram adverſæ partis vocem PRIMVS, quaſi id cognominis ille tulerit, refert, ac proinde conjunctam utriusque partis inſcriptionem ita legit: FLORA. C. SERVEILIVS *Caji* Filius PRIMVS, id totum nititur lectione vocis FLORA, quæ in nummo ipſo, prout plerique expreſſere, tametſi id neglexit *Morellius*, crure altero literæ A producto eſt FLORA, non FLORA, ita, ut neceſſario intelligenda ſint FLORALia, quo pacto vox PRIMVS ab ea commode avelli vix poteſt, tametſi ei litera F non additur, quam animo ſupplere, noſtro quidem judicio difficultatis minus habet, quam in vocabulo PRIMVS cognomen *C. Servilii*, fratris natu majoris, agnoſcere.

Quod ad Familias jam attinet recens a *Morellio* adjectas, eæ cum fere coloniarum numinis nitantur, neque adeo niſi quinquennalium & Duumvirorum in Provinciis memoriam renovent, facile quidem patet, in iisdem Cl. *Havercampo*, quo ingenium induſtriamque exerceret, ſeſe minus frequenter obtuliſſe. Eſt tamen hic illic, quod laudem in ceteris illuſtrandis partam non modo non minuat, ſed & augeat haud parum. Sic ad *Eprie* gentis nummum illum *Eprii Marcelli*, Proconſulis Cypriorum, non contentus *Seguini* verba, quibus plurimum illi lucis affunditur, in medium attuliſſe, varios *Vaillantii* in deſcribendo illo lapſus notat, obſervatque opportune, Prætores etiam, in provincias populi Romani, qualis tum Cyprus, miſſos, Proconſulum appellatione uſos, unde neceſſe jam non eſt, inter Conſules, vel ordinarios, vel ſuffectos, *Eprium* hunc quærere, cum prætoria dignitas ei ſatis fuerit ad provinciam hanc obtinendam. Porro in averſa nummi parte ſub figura Veneris Cypriæ, quam vulgo agnoſcunt antiquarii, ipſam Romam latitare conjectat, rejecta opinione *Harduini*, ſtatuam pedeſtrem *Eprio Marcello* a Cypriis poſitam hic agnoſcentis, cujus & alia commenta a vero alieniſſima, quale inprimis de TAB. II Fig. 3.

Taci-

Tacito, apud quem Lyciæ Proconsul *Eprius* audit, quasi erronea hujus nummi lectione decepto, solidis rationibus confutat.

Lætiliæ gentis duos *Morellius* ære expressos dedit nummos. In priori ab altera parte instrumenta Pontificalia, albogalerus, securis, adspergillum, & capeduncula, cum inscriptione mutila: - - - LIVS PONTifex IIVir Quinquennalis, ab altera flos loti, cum literis: IVBA REX IVBAE Filius IIVir Quinquennalis. Sed, hunc nummum ad *Lætiliam* gentem trahi non posse, ex integerrimo ejus exemplo, quod ex museo *Jacobi de Bary* in Thesaurum Palatinum transiit, delineatumque in quadam illius collectione nummorum Punicorum reperit Cl. *Havercampus*, jam constat. Ita enim ibi legitur: CN. ATELLIVS PONTIF. IIV. Q. *Atellii* noti ex Inscriptionum veterum penu: non ultimum inter eos locum obtinet, qui cum *Juba*, *Jubæ* filio, Regum eruditissimo, cujus præstantes, eosque ineditos, nummos in Thesauro suo Regio Cl. *Havercampus* promet, Duumviri quinquennalis munus Carthagine, ut idem Vir doctissimus conjicit, post acceptam a *Lepido* cladem denuo colonis ab *Augusto* frequentata, gessit.

In *Mindiæ* gentis nummis duobus prioribus, in quibus vox ΠΑΤΡ. & ΠΑΤΡΩΝ, vulgarem sequitur opinionem Cl. *Havercampus*, ratus, Patrensem civitatem innui. Sed, cum in altero mulierem, quæ superiori corporis parte nuda veloci gradu fertur, dextram retro protendens, Amazonem non male interpretetur, eoque typo Asiæ potissimum urbes superbiant, mirum est, in voce ΠΑΤΡΩΝ non potius nomen proprium viri magistratu fungentis, quam coloniæ Romanæ, quæ in monumentis publicis literas Romanas Græcis substituere solebant, eum agnovisse cum Cl. Editore, quem passim appellat, Thesauri Gothani *p. 421 seq.* Solent enim majoris dignationis Magistratus in nummaria suppellectile hac sæpe majoribus jungi, ut *Philopatris Aulo Gessio* in nummo Smyrnensium, ne alia nunc exempla, passim obvia, hoc loco congeramus.

Mitrejæ gentis, quæ tam obscura est, ut ne inscriptiones quidem, nedum Autores, ulla ejus vestigia, teste Cl. *Havercam-*

po,

pe, hodie ſervent, nummuli duo, quos protulit *Morellius*, paullo plus lucis deſiderant, quam qua fulgent adhuc, ut recte intelligi poſſint. Caput *Agrippæ* in iis agnoſcit Cl. *Havercampus*, quod in priori ſaltem, qui nobis ad manum eſt, ad *Auguſti* vultum propius accedit. Ceteroqui potiori utique jure MAGISTRVM IVVENTVTIS, qua appellatione C. MITREIVS L. F. in iisdem inſignitur, de eo, qui juventutem Romanam, & inprimis C. & L. CAESARES, diſciplina militari & equeſtri imbuebat, & qui diverſus honoris gradu a pædagogo vel magiſtro puerorum, cujusmodi in vetuſtis Inſcriptionibus occurrunt, interpretatur Cl. *Havercampus*, quam *Harduinus* de præfecto copiarum pedeſtrium, quem poſtea idem principem juventutis dictum putat, qui & literas numerales XII (in *Morelliano* & noſtro eſt XI, quod ex converſo nummo IX eſſe poteſt,) de legione XII accipit, cum veroſimilius index annorum imperii, vel potius tribunitiæ poteſtatis, A. U. DCCXXXI primum ſumtæ ab *Auguſto*, ex *Mediobarbi* & Cl. *Havercampi* ſententia in iisdem deliteſcat. TAB. II Fig. 4.

Nummis Conſularibus, quorum fides extra dubium poſita eſt, *Goltziani* aliique dubiæ auctoritatis ſubjunguntur, ad quos rectius intelligendos non tantum, quæ *Ericius*, *Pighius*, & *Vaillantius*, aliique, commentati ſunt, magno ſtudio collegit Cl. *Havercampus*, ſed & ipſe, quid cenſendum de iis ſit, uberius declaravit. Sic ad *Æliæ* gentis nummum, qui eſt Tab. I ſeptimus, cujus adverſa in parte caput Neptuni cum tridente, in averſa idem Neptunus in quadrigis equorum marinorum, cum literis: Q. TVBERO, cum *Ericii*, tum *Vaillantii* ſententiam de eo exponit. Uterque ſub conſulatu *Tuberonis* eum cuſum ſtatuit. Neptuni caput & currum *Ericius* ad peculiare ſtudium & religionem Conſulis erga illud Numen, *Vaillantius* ad curam tutelamque aquarum, ex Senatusconſulto a *Tuberone* Conſule ſuſceptam, atque adeo ad *Auguſtum* ipſum, tanquam alterum Neptunum, aquis imperantem, refert. Cl. *Havercampus*, caſtigata inprimis poſteriori ſententia, quæ cum diviſione illa monetæ, qua, auri argentique ſignandi facultate ſibi ſervata, Imperatores unius æris cudendi gratiam Senatui fecerunt,

consistere non potest, ostendit, nummum referri posse ad tempora belli Macedonici cum Rege Perseo atque ad apparatum navalem, quo contra eum usi Romani, signatumque a *Q. Ælio*, Quæstore, genero *L. Æmilii Pauli*, qui bellum id suis auspiciis gessit, videri. In Familia *Fabia* nummi *Goltzianorum* decimi adversa pars caput Romæ galeatum in laurea, cum literis: ROMA, aversa Neptunum in quadrigis decurrentibus, cujus in dextra tridens, in sinistra equorum habenæ, infraque navis proram præfert, cum inscriptione: Q. MAXimus VERRVCOsus. Ejus nummi aversa pagina a *Goltzio*, *Ericio* & *Vaillantio* ad triumphum *Q. Fabii Maximi Verrucosi* de Tarentinis, qui in A. U. C. DXIV incidit, revocatur. *Ericius* Neptunum cum tridente quadrigis triumphalibus insistentem, infraque positam proram, ad victoriam navalem *Fabii* de Tarentinis trahit; sed *Vaillantius* rectius de situ Tarenti, urbis maritimæ, interpretatur. Ei sententiæ subscribit Cl. *Havercampus*, sed ostendit eodem tempore, male lauream aversæ partis in gramineam coronam, qua, *Hannibale* ex Italia pulso, *Fabium* donatum esse *Plinius* docet, converti a *Vaillantio*. *Hannibal* enim A. U. C. DL Italiam reliquit; quo pacto igitur insculpi nummis, ante triumphum A. DXLIV ex ipsius *Vaillantii* sententia ad remunerandos milites cusis, corona illa potuit? Quam vere autem idem *Vaillantius* affirmet, *nullum omnino ex Goltzianis esse debere suspectæ fidei, tam exacte ad historicam veritatem consentire tum figuras omnes, tum inscriptiones, nulla ut legitima possit esse de genuina ipsorum origine disputatio*, vel ex *Gelliæ Lutatiæque* Familiæ nummo, qui caput Libertatis velatum, cum literis: Q. LVTATIVS Q. F. Q. N. CATVLVS ÆD. CVR. EX S. C. & ab altera sui parte sellam curulem inter duos lauri ramos, cum adscriptis vocibus: L. GELLIVS L. F. COS. complectitur, satis ostendit Cl. *Havercampus*. Q. enim *Lutatius Catulus*, cum *Lutatia* gens esset plebeja, nullo modo se magistratus Patriciis proprii nomine & dignitate venditare potuit. Unde & idem *Catulus* ante consulatum & censuram, quam gessit, non inter Ædiles curules, sed plebis, refertur a *Pighio* ad A. U. C. DCLXVII.

DCLXVII. Quibus præmissis, concludit tandem Doctiss. *Havercampus: Omnia itaque, quæ ad interpretationem hujus nummi afferuntur, uno verbo præcidimus, falsum videri nummum & vere Goltzianum. Imo magna mihi est suspicio, omnes illos ejus viri nummos, qui Consulum & Ædilium curulium conjuncta habent nomina, ejusdem farinæ esse.* Inprimis vero & ψεθεις suspicione apud Cl. *Havercampum* laborant, qui, cum trina distincte nomina adscripta servent, IIVirorum tamen magistratum adjectum sistunt. Ceteroqui non omnes ad unum ei æque suspecti, prout vel ex altero gentis *Semproniæ* nummo constat, cujus in aversa Consul in quadrigis triumphalibus stans, Victoria advolante, eique coronam porrigente, cum literis: C. SEMPronius BLAESVS. Eum denarium cum *Vaillantius* apud Purpuratum *de Maximis* esse observasse testetur, agnoscit Cl. *Havercampus*, de fide ejus dubitari amplius non posse, optatque adeo, *Vaillantius* ut omnes, quos vidit, *Goltzianos* annotatiet. Sed annon hoc ipso ex silentio ejus manifestum fit, præter hunc vel nullos, vel paucissimos, sese ei in tot Musеis, quæ perlustravit, obtulisse? Verum & alibi Cl. *Havercampus* de *Goltziano* gentis *Valeriæ* nummo, in quo altera ex parte M. MESSALAE COS. caput, ex altera symbola sacerdotalia, cum inscriptione: M. VALERIVS M. F. M. N. CORVINVS, *pulcherrimum*, inquit, *hunc rarissimumque denarium, & cujus (cum genuinum putem) conspectum aliquot denariis libenter emerem, vulgavit Goltzius. Goltzianis* nummis *Morellius* alios quosdam literis C. P. (*Carolum Patinum*, vel *Cavinum Patavinum*, forte innuentibus,) notatos immisсuit, sed, cum subtilissimæ omnes fidei sint, ut docet Cl. *Havercampus*, iisdem immorari, Lectoribus plus satis recensu hujus Operis jam tum fatigatis, nolumus.

VINDICIÆ METHODI, QUA IN ELEMENTIS Juris Civilis usus est Vir Illustris atque Excellentissimus, J. G. HEINECCIUS, S. R. M. Pruss. Cons. Intimus, & Jur. ac Philos. in Illustri Frideric. P. P. O.

oppositæ G. J. SCHUTZII Examini ejusdem methodi. Accedit in calce ipsum Examen SCHUTZIANUM, ac præterea Examen Orationis PFAFFIANÆ de Chirographo Apostoli Pauli, una cum Oratione ipsa.

Trajecti ad Rhenum, apud Hermannum Besseling, 1734, 8. Plag. 18.

Surrexit in Belgio acerrimus methodi *Heineccianæ* defensor, & vindicem calamum strinxit adversus omnes, qui vel latum unguem discedunt ab illa, qua utitur Ill. *Heineccius*, jura interpretandi ratione. Movit illum ad opus hoc perficiendum incredibilis, qua heroem suum complectitur, veneratio, & justus, quemadmodum scribit, dolor, quo ob indigne factam optimo *Heineccio* pauperiem valde afficitur. Nomen Defensoris non heri nudiusque tertius innotuit Reipublicæ literariæ proceribus civibusque, sed jam dudum aliquem in hac Republica locum conscripta Teredinum historia obtinuit Consultiss. *Sellius*. Nunc augere studet famam laudatissimo Opere partam, cupitque

vivus volitare per ora virum.

Quapropter omnem bilem effundit contra eos, qui methodum *Heineccianam* improbant, totque selectis Oratorum & Poetarum floscul̃is, tanquam totidem telis, confodit eos, ut non magis potuisset, si conjurassent adversus Rempublicam. Fortis & magnanimi militis igitur laudem gloriamque consecutus est Cel. *Sellius*, quippe qui pro methodo *Heineccianā* mascule apertoque pectore pugnavit. Interim magnopere optassemus, ut illud Poetæ monitum sæpius sibi in animum revocasset:

Parcius ista viro tamen objicienda memento.

Nos, qui huic liti nos non immiscebimus, nihilominus lætum jucundumque literarii belli spectaculum non invidebimus Lectoribus nostris, & universam illius historiam, ab omni partium studio sejuncti, candide atque ingenue commemorabi-

rabimus. Primam, eandemque infeliciſſimam, infauſto bello huic occaſionem dedit S. R. Tubingenſium Cancellarius, *Chriſtophorus Matthæus Pfaffius*. Is A. 1729 Orationem recitavit, in qua de Chirographo Apoſtoli *Pauli*, *Philemoni* in favorem *Oneſimi* ſervi transmiſſo, num conſtitutum, vel fidejuſſionem, aut expromiſſionem, ſapiat, vel potius alia prorſus ratione explicandum veniat, diſputat. In eo ſcilicet occupatur S. Rev. *Pfaffius*, ut, in verbis *Paulinis* neque fidejuſſionem, neque conſtitutum, neque expromiſſionem, contineri, oſtendat, neque ſerio iſthæc ab Apoſtolo fuiſſe ſcripta, quaſi aut ſolvere quid *Philemoni* pro *Oneſimo* voluerit potueritque, ſed unice ut autoritate ſua *Philemonem* permoveret, ut veniam faceret damnorum & injuriarum, quas a ſervo ſuo fuerat perpeſſus, illudque omne ex caritate Chriſtiana, qua jam fratres eſſent omnes, ei benigniter remitteret. Inprimis diſplicere ſibi methodum, quam in Elementis Juris Civilis ſecundum ordinem Pandectarum adoptavit *Heineccius*, *qui*, liceat ipſius Venerabilis Cancellarii verbis uti, *in tradenda Jurisprudentia Civili methodum demonſtrativam illam, recentioris Philoſophiæ illius, ubi ſemper unum ex altero catenatim deduci amat, primus vel adhibuit, vel, neque enim ejusmodi methodum Jurisprudentia Civilis patitur, affectavit.* Miſere hanc Orationem perſtrinxit terræ quidam filius & lucifuga, & omnem conviciandi libidinem, non rogatus, neque invitatus, intolerabili arrogantia exercuit. Neque enim tam atroci pœna dignum facinus admiſerat optimus Cancellarius, neque quidquam fecerat, quod ad tantam iram provocare poſſet *Heineccianæ* methodi ſectatorem, qui ipſe in Oratione ſua fatetur, *ſe JCtorum ſubſellia nunquam triviſſe*, & ejusmodi Orationis argumentum elegerat, quod ad Theologos ſolos, ſi vera profiteri volumus, pertinet, & in quod improbe involarant JCti, cum quibus ſæpe peſſime ageretur, ſi finium regundorum actione cum iis experirentur Theologi. Contra *Pfaffianum* hunc Adverſarium poſtea calamum prehendit *Godofredus Jacobus Schurzius*, aut ſi quem alium ſub hoc nomine latere putes, qui convicia conviciis oppoſuit, ſimulque Compendii *Lauterbachiani* defenſionem in ſe ſuſcepit, & ſuam

de methodo *Heineccciana* ſententiam dixit, atque Titulum de SCto Vellejano ſub examen revocavit. Contra hoc Examen vindicias ſecundum libertatem dari poſtulat Conſultiſſ. *Sellius*, Ill. *Heineccii* cauſam agit, Adverſarium ſuum ſatyricis, ſed & interdum, quod æquitatis ſtudioſi judicabunt, nimium acerbis, verbis excipit, eum cum ignaviſſimo quadrupedum aſello comparat, omni judicandi facultate privat, infelici arbori deſtinat, & ab omni hominum conſortio excludit. Interim, etſi fateamur, hæc & plura alia, quibus Adverſarium traducit, ſcommata duri aliquid & inhumani ſecum ferre, non poſſumus tamen non, quin Conſultiſſ. *Sellii* Vindicias ob venuſtiſſimam dictionis latinæ elegantiam, & inſignem leges Romanas interpretandi peritiam, magnopere commendemus atque dilaudemus. Id monemus Lectores noſtros, omnia, quorum mentionem fecimus, ſcripta adjecta reperiri hiſce Vindiciis, fructuoſa futura iis, qui tragœdiis illis in Republica literaria magnopere delectantur. Atque utinam mox veritatem *Virgilianæ* ſententiæ, quam ſub principium Vindiciarum ſuarum collocavit Conſultiſſ. *Sellius*, rerum eventus comprobaret:

Hi motus animorum atque hæc certamina tanta
Pulveris exigui jactu compreſſa quieſcent.

THE ENGLISH MALADY, OR A TREATISE of nervous diſeaſes of all kinds, &c.

h. e.

MORBUS ANGLICUS, SIVE TRACTATUS de nervoſis omnis generis morbis, ſpleneticis, vaporoſis, ab imbecillitate ſpirituum, hypochondriacis & hyſtericis affectibus, &c. tribus Partibus diſtinctus, quarum prima naturam & cauſas nervoſorum affectuum, altera nervoſorum morborum curam, tertia variis caſus, pro illuſtranda & confirmanda curandi methodo, continet. Autore GEORGIO CHEYNE, M. D. Collegii Medicorum Edimburgenſium & Regiæ Societatis Londinenſis Socio.

Londi-

Londini, impensis G. Straphan & J. Leake, 1733, 8.

Alph. 1 pl. 2.

Morbi Anglici, quo nomine phantasticos & ideales nervosi generis morbos compellare solemus, ingenuam ab erudito quodam Medico Anglo scriptam historiam, quotusquisque est, qui non desideret? Compotes voti reddit curiosos doctissimus & in morbis explicandis versatissimus Autor, quando malum istud, in opprobrium gentis suæ, uti ipsi videtur in Præfatione, sic dictum, quam tamen suspicionem longe abesse deprecamur, in sua elementa redigere graphiceque delineare instituit. Agnoscit statim ab initio mali inter cives suos frequentiam, ita, ut tertiam fere eorundem partem cum ista labe conflictari asseveret; cujus endemici mali semina, a singulari aeris Britannici mistura, aquarum locorumque propria constitutione, populi, otia, quærentis, vitamque sedentariam exercentis, copia, foveri declarat. Morbum ejusmodi, qui mentem ipsam affligunt, miseriam planctibus prosequitur, arbitratus, cum omnis generis morbi desiderium vivendi non prorsus exuant, hunc solum esse, qui pertæsos sui ipsius ægros reddere possit, quandoquidem anima ipsa sibi non constet, & misere anxia evadere quantocyus tentet. Hanc animam, hoc intelligens principium, in aliqua, sed quam definire non audet, cerebri regione, tanquam in regia sede, collocat, ex qua imperium suum in corpus isthoc mechanicum, variis scilicet variorum vasorum tubulis & canalibus constructum, exercet, tangendo & impellendo nervos suæ voluntatis & arbitrii administros, non aliter, ac organi musici magister, remotis a se harmonicis tubis, tangendo melodiam imperat: adeoque morborum, qui mentem vitiant, causam formalem in læsa nervorum vibratione collocat, aut tremore eorundem naturali interrupto, partim ab humiditate aut siccitate vitiosa, partim a substantia eorundem, post accessum peregrinarum particularum, male habitum, aut ob elasticitatem legitimam, infractam, & penitus destructam. Quam late pateat morborum istiusmodi familia, declarat, quando terminos, quibus incipit, quibusque definit,

ſinit, definit: ab oſcitatione, ait, & tenſione membrorum involuntaria, ad apoplexiam uſque omnes nervoſi generis morbi imbecillitatem debitique nervorum roboris defectum pro cauſa agnoſcunt. Quæcunque illæ ſunt, hac claſſe contentæ ægritudines, varia vel affinitate, vel ſanguinis quaſi propinquitate, ſeſe mutuo attingunt: unius ejusdemque indolis ſunt, quæ ſentiendi & intelligendi potentiam ad tempus auferunt, prout lethargus, mania, melancholia, & ipſa apoplexia, quæ mala etiam cauſarum communionem alunt, humorum ſcilicet viſciditatem & lentorem, quo glandularum tubuli & arteriolarum extremitates obſtruuntur, cum manifeſta nervorum ad vibrationes ſuas ineptitudine. Alia eſt ratio morborum, qui voluntarios ſaltim motus, vel ex toto, vel ex parte, evertunt, prout in affectibus paralyticis, quo tempore ob láxitatem & atoniam nervorum energiam ſuam commonſtrare anima neutiquam poteſt. Quodſi autem involuntarii motus excitantur in ſpaſticis & convulſivis affectibus, acrimonia ſane quædam accuſanda eſt, quæ ſenſiles nervorum fibras ad tremores arbitrio mentis contrarios concitat. Cauſæ procatarcticæ, ſi longius recedas, vel acquiſitæ erunt errroribus, quibus humanum conſortium obnoxium eſt, vel hæreditario jure a parentibus acceptæ. Maxime vero operoſus eſt Cl. Autor in declarandis mirificis ſalium effectibus in genere, exemplo ſalium, qui ſe mutuo deſtruunt cum motuum quorundam vehementia, qui ex iſto conflictu enaſcuntur, quo ſic ſalia urinoſa, volatilia, & acria in corpore humano accuſare, iisdemque ſingulares iſtos in morbis idealibus effectus adjudicare poſſet. Quamvis autem humores acres reos fecerit, propiorem tamen effectui cauſam allegat vitium in viſceribus quibusdam contractum. Sic enim diſerte ait: Nunquam vidi obſtinatis nervorum ægritudinibus laborantes, quibus ſtomachus, inteſtina, hepar, lien, meſenterium, aut aliquod aliud primæ nobilitatis viſcus non obſtructum fuerit, ſcirrhoſum, aliisve modis depravatum; quæ res ſane ſimili ſemper ſucceſſu a tantæ autoritatis Viro triginta annorum experientia obſervata, inſigne lumen in cura ejusmodi malorum accendere poteſt. Utitur Cl. Autor in declaranda iſtiusmodi malorum indole

dole termino vaporum, quidque hac notione sibi velit, paulo post uberius declarat. Vapores eidem sunt humorum corporis humani subtiliores moleculæ, quæ legitimum motus sui systema deserunt, & aliqua in parte contra leges motuum divagantur, prout in intestinis flatus, in sanguine febrifica quædam a languidiore salium conflictu orta aura. Sic in nervis statuit rebelles circuloque naturali minus obtemperantes fluidi istius partes, quod spiritus nomine appellari solet. Hæ sunt illæ causæ febrium nervosi generis, prout Cl. Autor easdem appellat, quarum symptomata solent esse gesticulationes, membrorum distorsiones, Chorea Sancti Viti, aut alia spasticæ naturæ symptomata, qualia interdum etiam inter nostrates, maxime vero in pueris observata fuerunt. Omnibus hisce afflictionibus medelam allaturus, remedia ad causarum discrimen dirigit, & primo loco præcedat diluentium usum ad extergendam humoribus viscedinem, quam obstructionum causam fecerat, quo scilicet remediorum genere intervalla symptomatum majora & luculentiora efficiantur. Verum omnis labor hoc unico peractus non est, sed id agendum restat Medico, ut, quandoquidem coagulum, in extremitatibus vasorum a salium deformi mole ortum, nervos affligit, salia ista dissolvantur, infringantur, edulcorentur, eorundemque ferocia compescatur. Accedit, quod elasticitas tonusque nervorum attentionem Medici postulet. Quodsi enim certum est, etiam de cetero bene sese habentibus humoribus corporum, spontaneo quodam naturæ decursu, nervorum robur infringi, quam deficiendi aliquando necessitatem antiquos *Cyclum metasyncriticum* appellasse statuit, multo magis id eveniet, ubi vascula minuta acri humore, qui instar menstrui cujusdam corrosivi grassatur, turgent, adeoque post diluentia & temperantia usu venient tonica subadstringentia, aromatica, inter quæ recenset omnia amara, aromatica & chalybeata. Inanis autem futurus est labor, nisi diætæ ordinandæ cura legitime habeatur. Eminet inter omnes istas reguninis regulas imperandum corporis exercitium, motusque & frequentiores & vehementiores, artis gymnasticæ, quam *Hippocrates*, *Dioclas*, *Paraxagoras* & *Erasistra-*

tus primi introduxerunt, nobilitatem summis laudibus evehens. Præferre autem videtur reliquis exercitiis ad modum Conterranei sui, Cel. *Sydenhamii*, equitatum; quo nervorum ægritudines haud raro levatas fuisse demonstrat. Sicut autem in exemplis res clarior esse solet, ita *tertia* elegantis Opusculi *Pars* rariorum casuum, ad nervosi generis morbos spectantium, syllogen exhibet.

ALBERTI HALLER DE MUSCULIS DIAphragmatis Dissertatio Anatomica.

Bernæ, apud Nicol. Eman. Haller, 1733, 4 maj. Plag. 4½, cum Tabula ænea.

Nondum pro dignitate exposita vera diaphragmatis, partis omnino, respectu functionum suarum, non ignobilis, structura visa est Cl. Autori, multo minus accurate delineata arte inciſa ejus figura; quod inde factum opinatur, quod pleræque diaphragmate ex corpore exemto effictæ sint. Quare novam ejus, prout a parte inferiore spectatur, & cum cartilagine xiphoide, margine costarum spuriarum, & lumborum vertebris, adhuc cohæret, ut sic nulla ejus pars situm naturalem mutarit, delineationem exhibere, laudatissimo consilio suscepit, adjectaque Commentatione omnes ejus conditiones solicite exposuit. §. 1. Parum interesse putat, num musculum, juxta antiquos, vel musculos diaphragmatis duos, vel tres cum recentioribus, dicas, si modo diversum fibrarum carnearum, in centro tendineo concurrentium, ortum & tractum notaveris; illud vero, prout ab anterioribus ad posteriora protenditur, angulum internum formare, cum sterno obtusum, cum spina dorsi acutum, monet. Centrum tendineum altius esse fibris carneis, altissimamque fornicis partem, latus ejus dextrum, supra foramen, 3. per quod vena cava transit, efficere, indicat. Fibrarum carnearum anteriorum pars, duobus fasciculis recta sursum & ad posteriora tendentibus, angustis, quam reliquæ, brevioribus, ab appendicis sterni facie postica originem ducere, interque has

&

& reliquas a margine coſtarum prodeuntes, ſpatium ſolia membranis pleuræ & peritonæi tectum relinqui, probe a Cl. Autore demonſtratur & delineatur. Aliqui Autores fibras laterales cum transverſo abdominis muſculo confluere putarunt; Noſter vero ſola membrana intercedente jungi comperuit; ad pſoam autem, quadratum lumborum, uti in vicinis muſculis fieri ſolet, fibras quasdam interdum emittere largitur. Appendices, five muſculi inferiores diaphragmatis dicti, vulgo duo numerantur, Noſtro quatuor ſunt. Præter enim vulgares, majores, easque interiores appendices, vertebrarum corpori lateraliter incumbentes, bina adhuc crura exteriora minoraque obſervat, quorum dextrum duobus tendinibus a parte laterali corporis vertebræ lumborum tertiæ, ſiniſtrum vero paulo brevius, eodem vertebræ ſecundæ loco, oritur, utraque deinde carnea ſupra muſculum pſoam lata fibris a coſta duodecima ortis inſeruntur. Tendineam expanſionem diaphragmatis, (hoc enim nomen magis, quam centri ſeu circuli nervoſi, Cl. Autori arridet,) ſecundum omnes dimenſiones exacte deſcribit, fibrarumque variam directionem, prout a variis principiis deducuntur, incurvantur, ſeque ſubinde interſecant, perſequitur; inprimis vero notabile naturæ artificium in diſpoſitione fibrarum circa foramen venam cavam transmittens attendere jubet; ubi aliæ extrorſum deorſumque duobus faſciculis deſcendentes, ductu ex parallelo leniter convergente, iter venæ intercipiunt, aliæ vero ſupernum & infernum angulum præterveluntur, & prioribus utrisque ad decuſſim miſcentur, unde in quocunque ſepti motu perpetua foraminis hujus ſtabilitas conciliatur, ne eo tempore inſpirationis conſtricto motus ſanguinis graviter turbetur. Præter hoc foramen ſuperius, dextra parte locatum, occurrit in ſiniſtro latere, ubi fibræ carneæ muſculi inferioris fiunt tendineæ, aliud pro transmittendo œſophago & nervo paris vagi, cujus portio inferior ſtringitur a muſculis inferioribus diaphragmatis, dum faſciculus ex cruro dextro in ſiniſtrum, aliusque a ſiniſtro in dextrum adſcendit, quibus medius intercipitur œſophagus; ex quo contra Cl. *Chiracum* probat, diaphragma in vomitu quieſcere, & dum inſpirando ventriculum evacuat, cibos deorſum pro-

3. 4.

5.

6.

§. 7. pellere, non sursum, constricto ostio superiori ventriculi ab agentis diaphragmatis musculis. Aorta vero & vena azygos cum ductu chylifero & nervo intercostali non perforant diaphragma, sed inter musculorum inferiorum interstitia transeunt. Explicata sic structura, de actione & usibus ejusdem tradit, miratus, tot diversas esse Autorum de eisdem sententias. §. 8. Harum potiores una cum earum patronis recenset. Antiquiorum aliqui, pro septo duntaxat binos ventres distinguente habentes, nullum vel obscurum præterea officium assignabant; alii exspirationem producere, constringendo imum thoracem, asserebant; alii ad inspirationem quidem, sed secundario tantum, facere volebant; plurimi vero ex recentioribus primarium esse inspirationis instrumentum statuebant: nec ipsa dissectio conciliare satis animos poterat; *Plempio* narrante inter sex Anatomicos bruti incisi inspirationem observantes discessionem in contrarium factam paribus votis, quod ob resectos musculos abdominis, qui alias septum in thoracem propellant, factum, sicque diaphragma versus abdomen protuberare visum fuisse putat. §. 9. Ipse igitur Cl. Autor ex sectionibus animalium & ipsa partium fabrica triplicem admittendum esse diaphragmatis agentis statum colligit. In naturali inspiratione, ubi solum diaphragma, costis fere immotis, agit, media & posterior ejus pars ex laxo fornice expanditur, thorax elongatur, abdomen vero angustatur: si contentior sit inspiratio, musculis intercostalibus costas sursum extorsumve ducentibus, costæ imæ a septo valide deprimuntur, unde longitudo æque ac latitudo thoracis augetur. In summe anxia respiratione costæ adeo valide elevantur ab omnibus musculis huc conspirantibus, ut & diaphragma, motui fortiori cedens, intra abdomen protuberare nequeat. Post actum inspirationis septum relaxatum, a musculis abdominis intra thoracem urgetur. Primario ergo ad inspirationem facit diaphragma, simul vero varias secretiones & excretiones, in abdomine contingentes, motu suo alterno juvat; risus vero, fletus, singultus, vomitus, relaxationi potius septi, quam contractioni ejus musculari, deberi viden-

videntur. Optandum foret, ut omnium partium corporis noſtri fabrica tam exacte ſecundum omnes conditiones deſcripta exſtaret; quo futurum eſſet, ut multa phænomena, nondum ſatis extricata, rectius evolvi poſſent.

THE PHILOSOPHICAL TRANSACTIONS, from the year 1720 to the year 1732 abridged, &c.

h. e.

ACTA PHILOSOPHICA AB A. MDCCXX uſque ad A. 1732 in epitomen redacta, & per capita generalia diſpoſita a REIDIO & JOANNE GRAY, A. M. & R. S. S.

Voluminis VI Pars I.

Londini, apud Guil. Innys & Rich. Manby, 1733, 4.

Alph. 2 pl. 7, cum Tabb. æn. 12.

Volumen hoc in *quatuor* dividitur *Partes*, quarum *prima* Mathematica, *ſecunda* Phyſica, *tertia* Anatomica, Medica & Chymica, *quarta* denique Chronologica, Hiſtorica, & Antiquitates, continentur. *Pars prima* Tomum unum, reliquæ alterum abſolvunt. Inter Mathematica primo loco exhibentur, quæ ad Geometriam, Algebram, & Arithmeticam, ſpectant. *Robertus Simſon* duas propoſitiones generales *Pappi*, quarum mentionem facit in Præfatione ad *Lib. VII Collect. Mathem.* & duo poriſmata *Euclidis*, reſtituit. *Moivræus* nova quædam theoremata de multiſectione anguli exhibet. *Guido Grandus* flores Geometricos, hoc eſt, figuras, curva quadam, per aliquot foliorum, ſeſe ab uno centro expandentium, perimetrum recurrente, circumſcriptas, contemplatur. *Samuel Klingenſtiern* generalem curvarum hyperbolicarum quadraturam determinat. Refert autem ad hoc genus omnem curvam, cujus ordinata datum efficit rectangulum cum recta, quæ ex tribus partibus, neceſſario diverſis, & ordine genitis, conſtituitur. Diverſæ partes eſſe intelliguntur, quæ ex diverſis abſciſſæ Cap. 1

poteſtatibus quomodocunque oriuntur; ordine autem genitæ ſunt, ſi modo ab ima ad ſummam poteſtatem æquis gradibus adſcendant. *Anonymus* explicat, quæ in *Actis* noſtris *Supplem. Tom. VIII Sect. I* notis fictis celavit de inveniendis curvis, quæ in ſitu inverſo ſe ipſas ſemper interſecent in angulo dato. *Benjaminus Robins* propoſitionem undecimam Tractatus *Newtoniani* de quadraturis curvarum demonſtrat. *Moivræus* fractiones quasdam Algebraicas ad ſimpliciores reducere, & quarundam ſerierum terminos ſummare, docet. *Mac Laurin* theorema *Newtoni* de radicibus impoſſibilibus æquationum demonſtrat, & theoremata nova de radicibus imaginariis æquationum detegendis proponit. Subjungitur methodus *G. Campbell* determinandi numerum radicum impoſſibilium in æquationibus affectis, qui & regulam *Carteſii*, ſeu *Harrioti*, de numero æquationum verarum & falſarum demonſtrat. Denique *Joannes Caſſon* de nova quadam Arithmetica ſegativo-affirmativa Meditationes ſuas communicat, in qua ſcilicet characteres negativi miſcentur affirmativis in deſignatione numerorum.

Cap. 2. Succedunt ſecundo loco, quæ ad Geodæſiam pertinent. Docet *Hallejus* uſum barometri ampliati a *Patricio* in libellatione, & ſimilem uſum illius barometri deſcribit *Deſaguliérius*, quod *Stephanus Gray* invenit. Subjungitur *Scheuchzeri* methodus barometrica dimetiendi altitudines montium.

3. Tertium locum Optica ſibi vendicant. *Deſaguliérius* accurate deſcribit, quænam obſervanda ſint in experimento primo *Lib. I* Opticæ *Newtonianæ*, ut ſuccedat, cumque in Italia *Rizetti* experimentorum *Newtonianorum* de diverſa radiorum refringibilitate in dubium vocaſſet, modum eadem cum ſucceſſu inſtituendi deſcribit, coram Societate Regia ipſo opere comprobatum. *Pemhertonus* ex inventis *Newtoni* de coloribus rationem reddit arcuum diverſicolorum intra iridem primariam a *Langwithio* obſervatorum. *Joannes Hadley* deſcribit teleſcopium catadioptricum, a ſe conſtructum, ut ad obſervationes cœleſtes commode adhiberi poſſit, & *Bradlejus* teleſcopium hoc quinque pedum cum parte quarta æquivalere *Hugeniano* 123 pedum deprehendit. Etenim omnes quinque

Satel-

Satellites Saturni, transitus Satellitum & umbræ ipsorum per discum Jovis, phænomena singularia annuli Saturni, veluti ejus umbra in annulum projecta, distinctissime observata fuere. Describitur apparatus microscopicus *Leeuwenhœkii*, quem Societati Regiæ legavit. Singula microscopia simplicia sunt, ex lenticula utrinque convexa constantia, quæ ob claritatem objecta admodum distincte repræsentant, etsi diametrum minus amplificent, quam alia vitra minora.

Quarto loco conspiciuntur Astronomica. *Hallejus* de refractione in aere facta differit. Monet autem, ab altitudine 20 graduum citra errorem assumi posse rationem constantem sinuum veræ atque apparentis distantiæ a vertice. Exhibet Tabulam refractionum ad singulos gradus altitudinis apparentis & quadrantes primi atque secundi, semisses vero usque ad decimum sequentium. Refractio horizontalis est 33′, 45″; in altitudine autem 75 graduum non nisi 15″. *Nettleton* observavit, refractionem aeris omni tempore non esse eandem, cum eandem altitudinem montium ope barometri nunc majorem, nunc minorem, deprehenderit. *Hallejus* de methodo *Cassiniana* telescopica observandi adscensionem rectam & declinationem fixarum nonnulla annotat. *Poundius* & *Bradlejus* hac methodo parallaxin solis observarunt non majorem 12, nec minorem 9 secundis. Eadem methodo deprehendit *Hallejus*, Tabulas proprias Mercurii esse, tam exactas, quam Veneris; saltem pro tempore observationis. Commendat itaque eandem in observando Mercurio & Cometis Soli vicinis. Idem *Hallejus* adstruit infinitudinem sphæræ fixarum. Supponit autem principia *Newtoni* de mutua gravitatione corporum mundi totalium in se invicem. Hinc enim infert, stellas in superficie sphæræ finitæ gravitaturas in eas, quæ sunt centro proximæ, & accelerato motu tandem in eas ruere, ac successu temporis cum iisdem coalescere debere, cum e contrario in spatio infinito vi mutuæ attractionis omnia sint in æquilibrio. Removet deinde objectiones, quæ contra eam afferri solent. Idem examinat hypothesin, quod stellæ fixæ sint totidem Soles, & circum se habeant systemata planetaria, qualia circa Solem Cap. 4.

nostrum

noſtrum conſpiciuntur. Examinat etiam methodum, qua *Caſſinus* parallaxin & magnitudinem Sirii ſcrutatus eſt, eamque multis difficultatibus obnoxiam eſſe oſtendit. *Bradlejus* novum quendam motum fixarum obſervavit, vi cujus intra ſpatium annuum a polo verſus auſtrum ad certam diſtantiam recedunt, & deinde rurſus in boream ad certam diſtantiam excurrunt. Cauſam deducit a motu annuo telluris & ſucceſſiva luminis propagatione: neque enim parallaxi fixarum annuæ conſentit, quam ex ſuis obſervationibus vix unius minuti ſecundi, adeoque inobſervabilem eſſe debere, concludit. *Hallejus* commendat methodum determinandi loca planetarum per appulſum ad fixas, & ideo ſuadet, ut accuratus ſtellarum teleſcopicarum, ſaltem zodiacalium, catalogus conſtruatur, quod obſervationes ſint frequentiores. Multæ deſcribuntur obſervationes eclipſium ſolarium & lunarium. His ſubjunguntur obſervationes eclipſium Satellitum Jovis. *Hallejus* ex obſervationibus Mercurii *d. 29 Oct. A. 1723* in Sole viſi medium motum Mercurii intra annos 100 determinat a S. 14° 2′ 13″, motum vero nodi in conſequentia 39′ 50″, intervallo 46 annorum. Unde concludit, planum orbitæ immobile aſſumi poſſe in ſphæra fixarum, & nodum adſcendentem collocandum in ♋ S. 1° 5′ 4″ a prima ſtella arietis. Diſtantiam mediam Mercurii a Sole ſtatuit 38710 iſtiusmodi partium, qualium diſtantia media telluris a Sole eſt 100000, æquationem maximam 23° 42′ 37″, epocham mediorum motuum A. 1723 ineunte ſt. v. 19° ♐ 9′ 31″, Aphelii vero 13° ♐ 3′ 34″, motum denique Aphelii in conſequentia 7′ intra annos 8. Hos numeros ſufficere arbitratur ad motum Mercurii adeo exacte repræſentandum, ſicut hodie per Tabulas præſtantiores locus Solis determinari poteſt. Sequuntur obſervationes Aſtronomicæ aliæ, quas inter locum habet obſervatio Cometæ, qui A. 1718, & alterius, qui A. 1723 apparuit.

Cap. 5. Quintus locus cedit Mechanicis. Legitur hic Schediaſma *Taylori* de motu parabolico projectilium, in quo omnis theoria methodo veterum demonſtratur. *Pemberton* quædam objicit contra experimentum *Poleni*, quo virium vivarum menſuram determinat. Cum enim diſtinctionem inter vires vivas

&

& mortuas *Leibnitianam* non admittat, experimento *Poleniano* non probari contendit, quod probandum fuerat. Menſuram communem per velocitatem experimentis confirmare nititur *Deſagulierius*, experimentum *Polenianum* itidem oppugnans. *Joannes Eames* menſuram virium vivarum impugnat ope regulæ communicationis motuum in conflictu corporum non elaſticorum, & demonſtrationem *Bernoullianam* menſuræ virium vivarum, in Elementis Mechanicæ a Cel. *Wolfio* publici juris factam, impugnat. Exhibentur quoque objectiones *Samuelis Clarke*, quibus *Leibnitianam* menſuram virium vivarum impugnat. *Deſagulierius* ope penduli globo aureo inſtructi, cujus pondus in aere erat 2577 gr. in aqua 2424 gr. in Mercurio 498 gr. in reſiſtentiam aquæ & Mercurii inquiſivit. Reperit autem, una vibratione in Mercurio centrum globi attolli ad eam altitudinem, ad quam poſt 14 vibrationes attollitur in aqua, & poſt ſecundam vibrationem hærere in ea altitudine, quæ medium locum occupat inter eas, ad quas poſt 26 vel 28 vibrationes in aqua pervenit. Conſtat, horologia pendulis inſtructa irregularitatibus quibusdam obnoxia eſſe, quod metalla calore fiant longiora, frigore breviora. Iis medelam affert *Grabamus*, applicato loco penduli tubo Mercurio repleto. *Deſagulierius* propoſitionem ſtaticam de libra demonſtrat, ab Autoribus hactenus neglectam. Idem paradoxum hydroſtaticum demonſtrat, quod duo pondera æqualia ex libra quadam ſuſpenſa non amittant æquilibrium, etſi unum a centro removeatur, alterum eidem propius admoveatur. Ergatam etiam perficere ſtudet, ſimulque axem in peritrochio *Perraltii* examinat, num ſit ab omni frictione liber, quemadmodum voluit inventor; axem communem in peritrochio eidem præferendum eſſe contendens. Notat etiam errorem fundamentalem illorum, qui, motum perpetuum producturi, ſupponunt, pondus ad centrum propius accedendo fieri levius, ut a remotiori attolli poſſit.

Sexto loco ſiſtuntur, quæ ad Hydroſtaticam & Hydraulicam ſpectant. *Fahrenheitius* novum æræometrum deſcribit, quod jam in *Actis A. 1730 Menſ. Sept. p. 405* exhibuimus. Aliud a ſe inventum addit *Deſagulierius*, qui *Hydrometrum* appellare mavult, quod Cap. 6.

Aræometrum dici ſuevit. Docet etiam, qua cautione ſit utendum in gravitatibus ſpecificis fluidorum determinandis. *Fahrenheitius* vero ſpecificas variorum corporum gravitates deſcribit, quales experimentis factis reperit. Quomodo *Deſaguliérius* per Tantalum *Heronis Alexandrini* explicet lacuum prope mare, nec non ſtagnorum & rivorum, quædam phænomena, in *Actis A. 1730 p. 405* jam docuimus. *Jurinus* Diſſertationem ſuam de motu aquarum fluentium defendit contra *Michelottum*. Varia experimenta de aquarum per tubos ex vaſe effluentium quantitate pro diverſa tuborum longitudine, quorum tamen orificium infra libellam aquæ ad eandem profunditatem ſubſiſtit, communicat *Deſaguliérius*, & uſum in aquæductibus exponit. *Beigthonus* deſcribit machinam Londinenſem, qua inſignis aquæ quantitas ad ingentem altitudinem per antlias preſſorias elevatur. Quantitas illa calculo determinatur una cum quantitate virium, ad eam agitandam requiſitarum. Præfert eam machinæ tantopere decantatæ Marlyenſi. *Deſaguliérius* perfecit machinam *Haskinſianam*, qua aqua ope Mercurii elevatur.

Cap. 7. Septimo loco ſuccedunt, quæ ad Geographiam & Artem navigandi referenda. Legitur hic Diſſertatio *Deſaguliérii* de figura telluris, de qua diximus in *Actis A. 1731 p. 552*. *Lynnius* docet modum determinandi longitudinem locorum per ſtellas cadentes, in duobus locis eodem momento obſervatas. Supponit autem, eas 20 vel 30 milliaribus Anglicis in atmoſphæra elevari. *Hallejus* docet, ad quamnam perfectionem perduxerit theoriam Lunæ, & quam accurate ejus ope longitudo maris determinari poſſit. Determinantur plurium locorum longitudines ex variis obſervationibus cœleſtibus ab Obſervatoribus variis. *Thomas Shaw* Geographicam exhibet deſcriptionem una cum mappa regni Tunetani ex propriis obſervationibus conſtructa. In definienda enim locorum & totius regni longitudine atque latitudine tum apud *Ptolemæum*, tum apud recentiores, plurimi occurrunt errores. Longitudinem regni determinat 230 milliarium Anglicorum ab inſula *Jerba* uſque ad promontorium *Serræ*, hoc eſt, a 33° 24′ uſque ad 37° 16′ latitu-

latitudinis; maximam vero ejus latitudinem ab urbe *Monaſteer* uſque ad *Tibeſam* 128 milliarium. Termini remotiſſimi ſunt verſus occidentem *Sbeka* in 7° 26′, verſus orientem *Clybea* in 10° 47′ longitudinis a Meridiano Londinenſi computatæ. *Hadlejus* novum invenit inſtrumentum metiendi angulos, quod uſui eſt eo potiſſimum in caſu, ubi motus objectorum, vel inſtrumenti vacillans ſtabilitas, obſervationes difficiles ac incertas reddit. Nititur autem inventum principio catoptrico, quod, ſi radius luminis, a puncto quodam divergens, vel ad idem convergens, a plano polito reflectatur, poſt reflexionem a puncto alio in oppoſito latere ejusdem plani in eadem diſtantia divergere, vel ad idem convergere, debeat, qua a primo puncto divergebat, vel ad idem convergebat, & quod linea perpendicularis ad ſuperficiem, quæ per unum punctum tranſit, etiam tranſeat per alterum. Facile apparet, uſum hujus inſtrumenti potiſſimum deſtinari obſervationibus diſtantiarum Lunæ a Sole, vel ſtella quadam fixa, ut inde eruatur longitudo maris, quando theoria Lunæ ad eam perfectionem fuerit perducta, ut tanto molimini ſufficiat. *Du Quet* invenit modum applicandi remos ad latera clavis eo ſucceſſu, ut navem intervallo unius horæ mari prorſus tranquillo per ſpatium unius milliaris Gallici promovere poſſit quidam miles. *Henricus* vero *de Saumarez* novam deſcribit machinam dimetiendi viam maris multo quidem accuratius, quam vulgo fieri ſolet.

Colophonem tandem imponunt nonnulla ad Architecturam navalem ſpectantia, quæ a *Cumberlando* inventa deſcribit *Robertus Cay*. Cap. 8.

THE MAIN ARGUMENT OF A LATE BOOK:

Chriſtianity as old as the Creation, fairly ſtated and examined.

h. e.

PRÆCIPUUM ARGUMENTUM LIBRI, cujus index: Chriſtiana Religio & Creatio ejusdem Antiquitatis, expoſitum, atque ſub examen vocatum.

Londini, ſumtibus C. Rivington & J. Roberts, 1733, 8.
Plag. 12.

Inter libros, quibus ipſius Chriſtianæ Religionis veritas impugnatur, ille, cujux index: *Chriſtiana Religio & Creatio ejusdem antiquitatis*, Londini ante aliquot annos a *Matthæo Tyndalio*, Jurium Doctore, qui anno proxime præterito, ætatis ſuæ 72, diem ſuum obiit, editus, recentiſſimus eſt. Non deſunt in Anglia, qui argumentis *Tyndalianis* magnum ſtatuunt pretium, iisdemque ad cœleſtis doctrinæ, a Chriſto traditæ, veritatem evertendam nulla non utuntur occaſione. Sed & ibidem reperias eruditiſſimos cœleſtis veritatis vindices, qui ſcriptis ſuis id agunt, ut in rem civitatis Chriſtianæ vertant, quæ exitium illi de ſententia *Tyndalianorum* minantur. *Tyndalii* enim Commentatio illis occaſionem aperit, ut ſolidis, iisque ſelectis, argumentis Chriſtianæ Religionis veritatem communiant.

Cl. Autor, cujus ſcriptum, *Tyndalio* oppoſitum, jam recenſemus, nomen ſuum in indice libri non profeſſus eſt. Compertum autem habemus, illum eſſe *Antonium Atkey*, verbi divini inter Presbyterianos miniſtrum. Utique laudari meretur, quod Cl. Autor, antequam argumentum, cui *Tyndalius* præcipuum momentum tribuit, ſub examen vocat, ſcripti *Tyndaliani* ſummam, additis nullis ab invidia ductis argumentis, candide, ipſis maximam partem verbis *Tyndalianis*, exhibeat. Cum in *Actis* noſtris *Tyndalii* Commentationem jam recenſuerimus, opus non eſt, alibi jam dicta repetere. Verbo autem meminiſſe juvabit illius argumenti, cui præ ceteris *Tyndalius* confidit, & cui Cl. *Atkey* Diſſertatio oppoſita eſt. Videlicet ita rationes ſubducit *Tyndalius*: Actiones quædam ita comparatæ ſunt, ut illas non niſi bona ſequantur, aliæ autem illi, qui perpetrat, dolorem atque malum conciliant. Ex natura igitur rerum judicandum eſt, quænam actiones ſint ſuſcipiendæ, quænam omittendæ? Quod quidem judicium qui ſequitur, legi naturæ convenienter vivit. In obſervatione autem legis naturæ omnis verſatur naturalis religio. Jam vero

certum

certum eſt, omnes homines, omnibus temporibus atque locis, poſſe facultatibus animæ, quibus a brutis diſtinguuntur, naturæ legem cognoſcere, atque ſecundum ejus præſcripta vivere. Neque dubium eſt, quin hæc ipſa lex naturæ ſummi Numinis ſit voluntas. Unde ſequitur, omnes, qui ſecundum naturæ legis præſcripta, ſibi cognita atque perſpecta, ſincero animo incedunt, Deo non poſſe non eſſe gratos atque acceptos. Sufficiens igitur medium eſt gratiam Dei conſequendi, ſervare legem naturæ. Neque hæc ipſa lex poteſt mutari, atque additionibus perfectior reddi. Eſt enim voluntas Dei, &, quod conſequens eſt, perfectiſſima atque immutabilis. Impium igitur eſt, profiteri, præter legis naturæ obſervationem, ſive religionem naturalem, aliud eſſe medium a Deo revelatum, quod ad gratiam ejus conſequendam faciat.

Cl. *Atkey*, ut argumentum hoc infringat, principe loco obſervat, *Tyndalium*, cum de lege naturæ diſputat, in diverſo admodum ſenſu vocem legis naturæ adhibere. *Tyndalius*, probaturus, legem naturæ eſſe perfectiſſimam, nihilque ei poſſe addi, legis naturæ voce intelligit naturam atque nexum rerum omnium, unde perfectiſſime judicari poteſt, quænam actio ſit bona. Cujus tamen nexus cognitio nemini uni, niſi ſummo Numini, poteſt adſcribi. Contra probaturus, omnes homines legis naturæ obſervatione gratiam Dei poſſe ſibi conciliare, legis naturæ vocem ſenſu relativo ſumit, atque ea, quæ ab unoquoque viribus animæ a Deo ſibi conceſſis ex indole atque nexu rerum de bonitate actionum poſſunt concludi, legem naturæ nominat. At enimvero, cum lex naturæ, ſenſu relativo ſumta, ſit admodum imperfecta, & experientia ſatis doceat, quam parum nonnulli cognitum habeant, quænam actiones ſint bonæ atque ſuſcipiendæ, vel hac ſola obſervatione omnem *Tyndaliano* argumento vim adimi poſſe, Cl. *Atkey* exiſtimat. Licet enim ſupponamus, in Chriſti doctrina nihil aliud agi, quam ut lex naturæ explicetur, defendendum tamen erit, hanc ipſam ſpecialem revelationem non indignam Deo eſſe, hominibus autem ſummo cedere uſui. Cum enim hominum de lege naturæ cognitio ſit admodum imperfecta, legis autem natu-

ræ obſervatio homines reddat felices, nonne ingens erit beneficium, quodſi de legis naturæ ratione divinitus doceantur.

Plura deinceps Cl. Autor in medium profert argumenta, quibus docet, ſalva perfectione ſumma atque immutabilitate legis naturæ, ſenſu abſoluto ſumtæ, revelationem ſpecialem poſſe a Deo expectari. Poſſet enim illa nova argumenta atque motiva ad virtutem ſuppeditare, poſſet de remiſſione peccatorum, de vita poſt mortem, ex lumine naturæ non ſatis cognita, docere. Neque etiam legi naturæ obeſſe exiſtimat, quod in revelatione ſpeciali nonnulla tradantur præcepta poſitiva, quæ ad melius ſervanda legis naturæ præcepta homines moveant, atque ſubſidii loco ſint.

FERIÆ ÆSTIVÆ GRONINGANÆ ANNI MDCCXXXIII. Autore NICOLAO ENGELHARDO, L.A.M. & P.P.

Tom. I Sect. I.

Groningæ, apud Jo. Sipkes, 1733, 8.
Plag. $17\frac{1}{2}$.

Vir Clariſſimus, cujus Inſtitutiones Philoſophiæ Theoreticæ in his *Actis A. 1733 Menſ. Jul. p. 321* recenſuimus, ad hoc ſcriptionis genus eo conſilio acceſſit, ut partem otii feriarumque Academicarum rationem redderet, partem occaſionem & ipſe haberet & aliis daret edendi & publicandi, ſi quis quid ſcriptum horis ſubſecivis haberet, quod ad Philoſophiam, Matheſin, aut reliquas artes liberales, pertineret, & intereſſet Reipublicæ literariæ publicari. Hoc Faſciculo, qui Viro Cl. uni debetur, continentur 1) *Cauſa Dei*, Autore *Leibnitio*; 2) Ejusdem *Judicium de Hobbeſii notionibus neceſſarii & contingentis*; 3) Editoris *de Lagenulis vitreis viribus elaſticis aeris, ipſis incluſi, maxime reſiſtentibus*, Diſſertatiuncula. Increbuit nunc apud cives Viri Cl. etiam de Philoſophia, quæ his duodecim annis in Germania tantis animorum motibus & impugnata & defenſa eſt. Itaque cum eſſent, qui, qualis ea ſit, aliqua ratione cogni-

cognitum habere cuperent, ipſis hoc dedit Cl. Autor, ut cauſam Dei, quæ eſt quoddam quaſi Compendium immortalis *Theodicææ* Operis, edendam curaret, eique adjungeret Judicium ejusdem *Leibnitii* de *Hobbeſii* notionibus neceſſarii & contingentis. Cauſa Dei Latine ab ipſo Autore ſcripta eſt, ſed poſterior contra *Hobbeſium* libellus Gallice primum ſcriptus eſt. Hunc itaque Latinum fecit. In quo quidem non ipſum Ill. Autorem, ſed Germanicum Interpretem, ſecutus eſt, cum in tota Academia Groningana atque inter omnes Viri Cl. amicos, a quo Gallicam *Theodicæam*, cui iſti libelli ſubjecti ſunt, mutuam ſumeret, nemo inveniretur. Vide, quam ſint in iſtis terris rerum Philoſophicarum curioſi homines. Etſi autem Germanicam interpretationem ſecutus eſt, perſuaſum tamen Lectoribus vult, memoriam eorum a ſe eſſe adhibitam in interpretando, quæ olim in exemplo Gallico ſæpe legerit. Jam ipſa ejusmodi eſt interpretatio, ut, ſi ſenſum ſpectes vimque verborum, non magnopere recedat a Germanica, quæ præclare Gallico exemplo reſpondet; neque tamen ipſam Germanicam plane aſſequitur. Speciminis loco hæc ſint. *Leibnitii* §. 2 hæc ſunt: *Mr. Hobbes veut, que tout ce que Dieu fait, eſt juſte, parce qu'il n'y a perſonne au deſſus de lui, qui le puiſſe punir & contraindre. Cependant il parle quelque fois, comme ſi ce qu'on dit de Dieu n'étoit que des complimens, c'eſt à dire, des expreſſions propres à l'honneur, & non pas à le connoître. Il temoigne auſſi, qu'il luy ſemble, que les peines de mechans doivent ceſſer par leur deſtruction —. Il ne laiſſe pas de dire ſur d'autres matieres des choſes trés raiſonnables &c.* Cl. *Engelhardus* hæc, quibus Germanica plane reſpondent, ita interpretatur: *Omnes Dei actiones juſtas eſſe aſſerit, quod neminem ille habeat ſuperiorem, qui ipſum obligare & punire poſſit. Interdum autem ita loquitur, ac ſi, quæ de Deo affirmamus, verba tantum eſſent honorifica, quibus ipſum coleremus, nequaquam autem cognoſceremus, aut ejus attributa exprimeremus. Probabile quoque ipſi videtur, pœnam malorum cum eorundem annihilatione conjunctam eſſe —. Alias de rebus aliis haud contemnenda adducit ratiocinia &c.* De Latinitate nihil eſt, quod dica-

dicamus. Qui huic Philoſophiæ addicti ſunt, in eadem ſchola Latinitatem docti videntur, ut, qui unum norit, omnes norit. Libellis *Leibnitianis* ſubjecit Vir Cl. animadverſiones, quæ eo pleræque comparatæ ſunt, ut *Leibnitius* a Spinoſiſmo, aliisque gravibus erroribus, liberetur, quorum eum reum eſſe volunt hi, qui *Leibnitianos* libros aut legerunt nunquam, aut certe non recte ceperunt, quia eo acceſſerant ad eos legendos animo, non ut, qui *Leibnitii* mos fuit, quod placeret, & rectum eſſet, invenirent, ſed, quæ ſtultorum hominum conſuetudo eſt, quod reprehenderent, & quod ad Fataliſmi & Atheiſmi inſaniam detorquerent. Sed has ipſas obſervationes ſuorum civium cauſa ſubjecit Cl. Autor; quod non ipſe ſolum fatetur, ſed his etiam facile apparebit, qui, quæ apud nos in hanc ſententiam ſcripta ſunt, non ignorant. Optamus vehementer, ut majorem, quæ Vir Cl. attulit, apud ſuos vim habeant, quam ea habuiſſe conſtat, quæ apud nos multo fuſius accuratiusque de ea re ſcripta ſunt. Nam hæc omnia non effecerunt, quo minus ſubinde exorirentur hi, qui etiam poſt has Apologias clamores ſuſtulerunt totis viribus, & veterem cecinere querelam. Diſſertatiunculam de lagenulis &c. Cl. Autor. eſſe ſpecimen voluit applicandi calculi differentialis ad res phyſicas, Auditorum potiſſimum cauſa adjectum, quos calculi differentialis artificia & leges docet. Speramus, in his Feriis Virum Cl. aliquando etiam forte editurum eam Diſſertationem, qua Syſtema Æquilibrii ſe expoſiturum in Inſtitutionibus Philoſophiæ promiſit. Hic finem dicendi de Cl. Autore faceremus, niſi hac occaſione ejus voluntati ſatisfacere cuperemus, quam literis humaniſſimis nobis ante aliquod tempus declaravit. Cum Viri Cl. Inſtitutiones Philoſophiæ Theoreticæ enarraremus, dubia nobis quædam fatebamur, quædam non ſatis accurata, cum qua res, tum qua ordinem rerum, viſa eſſe. Sed in his quædam a mente ſua plane abludentia ſibi Vir Cl. viſus eſt reperiſſe: non quo nos accuſandos putet, ſed quod ipſe mentem ſuam non ſatis feliciter ubique expreſſerit, nec curatius emendaverit, quæ negligentia operarum in librum irrepſerant, perverſas Paragraphorum citationes. Itaque literis ad nos ſcriptis de quibusdam planius ſententiam expoſuit,

posuit, nempe de demonstrationibus unitatis Dei, omnipotentiæ divinæ, impossibilis creationis æternæ, de commercio animi & corporis, & decretis divinis, de cogitationis, fidei & prosyllogismi definitionibus, nosque rogavit, ut de his pauca in his *Actis* diceremus. Itaque faciemus. In demonstrando uno Deo dixeramus sumtum sine approbatione esse, duo eadem numero, seu omnino similia, *per se* repugnare, quia, quod semel non repugnet, nullam rationem attulerit, cur non & centies ac miliies nihil repugnantiæ habeat. Respondet Vir Cl. se non ex hoc sumto demonstrationem ducere, quod minime sibi probetur, sed substantiarum infinitarum plurium impossibilitatem potius *ex impossibilitate differentiæ, tam extrinsecæ, quam intrinsecæ*, §. 182 inferre, & substantias infinitas plures fingi non posse, *quia, quæ nil differant, eadem sint*, omnibus fatentibus. Itaque §. 480, *Plures esse Deos, repugnare*, hanc sententiam esse: Deum esse substantiam, dicere, simul vero etiam affirmare, in Deo contineri posse rationem, quare aliis pluribus sit perfecte similis & dissimilis, non cohærentia esse, sed pugnantia. De potentia Dei monet, se ejus infinitatem non rerum multitudine solum metiri, ut is infinite potens sit, qui, quicquid fieri potest, id etiam, ut sit, potest efficere, sed etiam ex natura actionis, quæ infinitam potentiam exprimere possit, etsi unam tantum rem, v. c. mentem humanam, effecerit, ut, qui, substantia quæcunque ut oriatur, possit efficere, is infinitus potentia censendus sit. Itaque ex sumto hoc: esse fortuitas res, recte se sibi videri collegisse: esse etiam naturam potentiæ infinitæ, cui originem debeant. In quo minime Vir Cl. fallitur, nosque facile assentientes, ita explicata mente, habet. In tempore ortum esse mundum, se non tam ex eo colligere, quod finitæ partes sint, quam quod fortuitæ, adeoque ortæ ex nihilo. Sed, quicquid ortum sit, initium habere. In explicando animi & corporis commercio se paulo obscuriorem fuisse, largitur. Quod autem minime consistere secum posse nobis visum sit, corpus & animum, quicquid agant, sua vi agere; & vere tamen utrumque in utrumque agere, id hanc vim habere: utramque hominis partem sua quidem vi omnia agere ac efficere,

ficere, ſed unius tamen actiones determinare certo modo actiones alterius, ac rationes continere, quare altera pars hoc agat, non aliud. In quo, magnopere veremur, ut Harmoniæ patronos diſſentientes habeat, qui, niſi plane fallimur, eandem viam hic ingrediuntur. Porro, quod dixerit, decretum Dei ab eſſentiali ejus voluntate non differre, id ita ſe velle accipi: actum Dei decernentis non re differre ab illo actu, quo circa bonum & malum in genere verſetur, ſed huic tanquam ſpeciem generi ſuo ſubeſſe: ex quo nulla neceſſitas decernendi conſequatur. Syllogiſmum abundantem etiam a *Sam. Lehmanno*, Carteſiano, Proſyllogiſmum dictum eſſe, & teſtimoniis humanis ſe non abrogatam fidem cupere, id quod ex §. 364 Log. appareat, etſi in definitionem fidei unum divinum teſtimonium adhibuerit. Senſum per conſcientiam a ſe definitum eſſe, quod hæ perceptiones, quarum conſcii non ſimus, in Logica negligantur. Neque unquam ſe ſtatuiſſe, ad cogitationem omnem conſcientiam pertinere. Quomodo ergo cogitationis verbum *Leibnitianam* & perceptionem, & apperceptionem, complectitur? Pſych. §. 120, & quomodo non etiam brutis cogitatio tribuitur, quæ & ipſa ſibi res objectas qualicunque modo repræſentant, quin, quia ſenſum externum habent, conſcientia gaudent?

JO. ALBERTI FABRICII, S.S. THEOL. D. & Prof. Publ. Bibliotheca Latina mediæ & infimæ ætatis. Accedunt WIPPONIS, Presbyteri, Proverbia ad HENRICUM, CONRADI Imp. Filium.

Hamburgi, ſumtu Viduæ Felgineriæ, 1734, 8.
Alph. 3 pl. $11\frac{1}{2}$.

Novum Opus aggreditur Cel. Autor, qui noſtro huic Seculo præcipua Græcæ non minus, quam Latinæ, literaturæ adyta labore fere immenſo reclusit. De vulgatis olim forma, quam octavam vocant, tribus Voluminibus Bibliothecæ Latinæ, ſicuti & Bibliothecæ Græcæ Voluminibus qua-

quatuor & decem, quæ forma quarta excuſa ſunt, in his *Actis* ſuo tempore pro ratione inſtituti ſatis dictum eſt, ut de iis hic aliqua repetere haud attineat: & hoſpitem adeo in re litteraria noſtri temporis neminem putamus, ut ignotos illi Cel. Autoris labores, & in utramque literaturam immortalia merita, ſuſpicari debeamus. Quid igitur jam nova hac, quam exorſus eſt, tela ſibi velit Cel. Autor, nobis potiſſimum explicandum veniet. Mediæ & infimæ latinitatis Scriptores hocce novo Opere ſuo Cel. Autori exhibere conſtitutum eſt: primam adeo Latinæ linguæ ætatem eandem habere fas erit, cujus Autores in ſuperioris Bibliothecæ tribus Voluminibus perſecutus eſt. Ævum autem Latino-barbarum, ad renatas uſque literas porrectum, mille & trecentorum amplius annorum memoriam includere, ad quam adeo mediæ hæc & infimæ Latinitatis Bibliotheca ſe referat, ab ipſo Autore ſtatim in limine monitum eſt; ut adeo hæc Commentatio ſuperioris illius intervallum longe ſuperet. In tanta autem annorum atque Seculorum ſerie haud amplius Chronologicum, quem in priori Opere tenuerat, ſervare ordinem Autori collibuit, ſed illud commodius viſum eſt, ut tot Scriptorum nomina ſecundum Alphabeti ordinem diſponeret, unde & diſtributio hujus Voluminis in tres Libros orta, ita, ut tres priores Alphabeti literæ A, B, C, in hoc Volumine comprehenſæ, totidem Libros abſolvant.

Huc uſque cum relatione ad Autoris labores geminos ideam aliquam externam Libri præſentis exhibuimus. De internis vero ubi nunc dicendum eſſet, illud fateri cogimur, non licere nobis ex mille & amplius argumentis, quæ Cel. Autor in hoc Volumine pertractavit, juſtum recenſum quendam afferre. Id generatim advertere licuit, Autorem noſtrum multiſcium Scriptores, ad hoc ſuum intervallum pertinentes, incurrentesque Alphabeti ſui circulos, tanto agmine tantoque numero attuliſſe, quanto id a nemine, in eodem argumento verſato, adhuc dum factum ſit. In vitiis autem Scriptorum enarrandis brevem atque conciſum admodum fuiſſe Noſtrum, porro deprehendimus, quod illud ab aliis ad ſatietatem usque factum crediderit, ſuasque, velut Bibliothecarii, partes in

Libris ſcriptisque Autorum ſuorum curatius deſignandis potius explere voluerit. Hoc igitur, quod ſibi cummaxime ſumſit, negotium ſucceſſu hoc majori illum potuiſſe perſequi, facile creditur, quo majori Scriptorum, atque ipſorum adeo fontium, apparatu, quem vel ipſius Cel. Autoris, vel aliorum apud Hamburgenſes, inſtructiſſima librorum penus ſuppeditavit, inſtructus fuit, aut, ſicubi hæc præſidia defecerint, quo majori induſtria in teſtibus aliis idoneis advocandis Cel. Autor verſatus eſt. In recenſendis Patrum Eccleſiæ ſcriptis, iisdemque ad V priora poſt C. N. Secula pertinentibus, quibus alioquin & hic forte locus fuiſſet dandus, labori hic iterando pepercit Noſter, quod eorundem rationem tum alibi, tum quoque in prioris Bibliothecæ Latinæ Voluminibus, ac inprimis in *Supplement. Lib. IV Cap. III* jam habuerit: unde hic contingit, ut ad *Ambroſii*, *Auguſtini*, *Cypriani*, aliorumque forte quorundam, mentionem, hic iteratam, ea duntaxat in vicem Supplementi afferantur, quæ cum editionibus Operum illorum noviſſimo tempore acciderunt. In hiſtoricis ævi ſui ſcriptis majorem præcipuamque ſe impendiſſe operam, ipſemet Cel. Autor fatetur, ut *Voſſii* in hac parte laborem ſuppleret: in quo ſane negotio rationes, quas Cel. Autor habuit, ipſum haud fefellerunt; ſiquidem in eo plures ſibi conſentientes habiturus eſt, quod, ſi quidem univerſum ex hoc ævo librorum ac fontium apparatum perire contingeret, inter ceteros tamen hiſtoricis monumentis ægre carituri ſimus.

Ut huc uſque dicta ad indicandam generalem laboris hujus œconomiam quodammodo faciunt, ita, ut & ſpeciatim quid afferamus, materiam peramplam nobis ſufficere poſſent digreſſiones eruditæ, quibus Cel. Autor nonnunquam in patentiorem Hiſtoriæ literariæ campum exſpatiatus eſt, vel apoſpaſmatia etiam atque brevia Autorum quorundam fragmenta, quæ paſſim inſeruit: ſed vero, cum jam ipſe Cel. Autor in Præfamine ſuo præcipuorum, quæ in iisdem pertractarit, argumentorum indicium fecerit, haud ea quidem huc repetendo tranſcribere juvat. Unicum de digreſſionibus in ipſius Autoris dicto indice addere liceat, in his præcipuum

adhuc

adhuc locum ſibi vindicare notitiam de Hiſtoricorum Anglicorum Collectionibus, a *p. 266* uſque ad *p. 288* occurrentem, ubi quidem in Præfatione Cel. Autor octo tantum hujusmodi Collectiones ſe ſuppeditaturum pollicetur, ſed deinde earundem numerum ad ſedecim minimum auctum re ipſa exhibuit. Inter fragmenta, ſive apoſpaſmatia, ex integro inſerta, quanquam præcipuum forte momentum trahant, quæ hiſtorici argumenti ſunt, occurrunt tamen *Thom. Bradwardini* ſententia *p. 732 ſeq.* itemque *Caroli Bovilli* Epiſtola quædam *p. 932 ſeq.* huc translata, in quibus, qui de rebus poſſibilibus, quam re vera exiſtentibus, earundemque cauſis & phænomenis, noſtro tempore philoſophari malunt, forte reperient, quod ſibi dictum putent. De reliquis, ex quibus quilibet, quid in rem ſuam facere poſſit, ex ipſius Autoris indicio facile intelliget, nihil addemus. Id ſane apparet, Cel. Autoris noſtri herculeos prorſus in rem literariam conatus ita eſſe comparatos, ut in plurium uſus cedant, atque plures illis ſimul doceat atque inſtruat. Nulli igitur dubitamus, quin & plures vota ſua nobiſcum conjuncturi ſint, ut Cel. Autori, qui ſe annum ætatis ſextum & ſexageſimum jam nunc agere nuntiat, ubi & de re literaria immortaliter mereri non deſinit, mortalitatem hanc exuere ne contingat prius, quam novum hunc laborem, ſicut ceteros ſuos omnes, feliciter abſolverit.

JO. CHRISTIANI GENSELII, ECCLESIÆ Annæbergenſis Archi-Diaconi, Obſervationes ſacræ.

Lipſiæ, ſumtibus Hæredum Lanckiſianorum, 1733. 4. Alph. 2 pl. 5.

Deſtinatum eſt hoc Opus illuſtrandis pluribus Sacri Codicis locis, de quorum ſenſu non convenit inter interpretes. Et in *prima* quidem *Obſervatione* Rev. Autor verba *Caini Geneſ. IV, 13*, ita interpretatur: *Major eſt pœna peccati mei, quam ut eam ferre poſſim.* Addit, jam in *Michlal Jophi*

& ab *Abeneſra* expoſitum ita fuiſſe hunc locum: duoque altera profert Sacri Codicis loca, quibus עון non *peccatum*, ſed *peccati pœnam*, ſignificare videatur. In *ſecunda* nomen *Caini* conſiderat, rejectaque vulgari opinione, id deductum vult a קון, *plangere*, *lamentari*. In *tertia* verba Dei *Exodi IV*, 21, ita reddi oportere diſputat: *Ego declarabo, obſirmatum eſſe cor ejus, dum non dimittet populum hunc.* In *quarta* agit *de veſtium ſummi Pontificis ſciſſione*, *Levit. XXI*, 10, & *Matth. XXVI*, 65, docens, eam Pontifici vetitam fuiſſe quovis tempore, adeoque *Caipham* laceratione veſtis ſuæ peccaſſe partim per ignorantiam, partim per malitiam. In *quinta* contendit, *Jeſaiam Cap. LII*, 13 & 14, non loqui de exaltatione Chriſti poſt paſſionem ipſius facta, ſed de illa, qua populus Chriſtum, apud ſe verſantem, & miracula edentem, habebat pro Meſſia & Filio Dei. In *ſexta* videtur Cl. Autori non alia fuiſſe cauſa, ob quam Deus legem ſuam nec citius, nec tardius, quam anno ſeptimo, publice prælegi voluerit, quam quæ fuit celebrationis Sabbathi die ſeptimo. In *ſeptima* diſſeritur *de feſto Judaico latitiæ legis*, oſtenditurque, feſtum illud non eſſe vetuſtius *Esdra*: recenſentur item hujus feſti ritus ac cerimoniæ. In *octava* Cl. Autor arbitratur, *Jeſaiæ XII*, 3, per *fontes ſalutis* ſignificari *doctrinam Evangelicam*, & locum parallelum *Joan. VII*, 37, 38, capit de uberrimis fructibus e corde fidelium, maxime Apoſtolorum, per Spiritum Sanctum prolatis. In *nona* verbis *Malachiæ IV*, 5, 6, hunc tribuit ſenſum: *Joannes Baptiſta, alter Elias, corda patrum convertet adverſus filios, & filiorum adverſus patres*, id eſt, efficiet ſua Meſſiani regni prædicatione, ut membra regni diabolici, contra fideles Chriſti ſubditos ſeſe efferentia, hos odio proſequantur, & inſtar hoſtium habeant, adeo, ut nec patres & filii, quos tamen ſanguis ipſe conjunxit, ſint ab hoc diſſidio exemti. In *decima* ſtatuit, interdictum ſanguinis & ſuffocati, quod exſtat *Actor. XV*, 28, 29, ad tempus duntaxat, & pro qualitate membrorum Eccleſiæ tunc plantandæ, datum fuiſſe, eaque mutata, debuiſſe abrogari. In *undecima*

Digitized by Google

cima defenditur, verbum ברך nunquam significare *maledicere*, nec hunc, sed *benedicendi*, sensum locum habere *3 Regum XXI, 10 & 13*, *Jobi I, 5, II, 9*, & *Psalm. X, 3*. In *duodecima* locum *Exodi XXXIII, 14*, ita vertit: *Ira mea ibit, decedet, cessabit.* In *decima tertia* verba Christi *Matth. XVIII, 15 - 18*, ita interpretatur: Si proximus tuus peccatum aliquod admiserit, quo vel tuo honori, vel corpori, vel fortunæ, damnum affertur, ipsum verbis suavioribus, & amorem spirantibus, de admisso scelere satis superque arguere potes, deque illato tibi damno. Quodsi tę oscitanter audiverit, vel plane noluerit audire, res est ad plures deferenda, ut alter pudore suffundatur, malamque notam publice inurendam metuat. Ad ultimum, si non cesserit monitis, habeto eum pro *ethnico*, hoc est, tali homine, qui non imbutus sufficienti Dei notitia obtemperat pravis affectibus, adeoque ante omnia convertendus est, itemque pro *publicano*, hoc est, impio, & Christi doctrinam sequentes nihili æstimanti. Verba *versus 18: Quæcunque solveritis in terra*, cetera, sic interpretatur, ut Christus vetet, more Judæorum in tali casu omitti preces publicas, cum, ligatis hac ratione precibus in terra, ligata quoque in cœlo maneant Dei beneficia, quæ tamen soluta quasi super ipsos ventura sint, si liberæ & quasi solutæ fiant preces in terra. In *decima quarta* per *stellam matutinam Jes. XIV, 12-15*, intelligit *Nebucadnezarem*. *Cadere de cœlo* ipsi hoc loco significat *prosterni a Deo*. Per גוים intelligi vult populum Israeliticum, per *montem conventus* templum. Denique *descendere ad infernum* significat ex ejus sententia infimum exitium, perditionem, & contemtum. In *decima quinta* putat, *Josephum Deut. XXXIII, 16*, vocari נזיר, *separatum inter fratres*, quia Deus ipsum satis distinctum voluerit inter fratres, & in summitate omnium collocarit. Sequentia sic vertit, rejecta accentuum autoritate: *Primogenitus est Josephus, ipsi est magnificentia bovis*, hoc est, habebit summum splendorem ac dignitatem, maximaque coletur reverentia. Ibidem per *cornua Josephi* duplicem intelligit ejus tribum, *Ephraim* & *Manasse*. In *decima sexta*

ta nomen Dei unicum conſideratur *Zach. XIV, 9.* Noſter hæc verba: *Tunc demonſtrabit Jehova, ſe eſſe unum*, hocce capit ſenſu, ut Deus dicatur futurus idem omnibus populis & nationibus, ſublato inter Judæos & ceteras gentes pariete intergerino. In *decima ſeptima* explicantur ritus Judaici examinis ac depoſitionis teſtium, atque aliquot Sacri Codicis locis interpretandis ſolerter adhibentur. In ſequenti oſtenditur copioſe, Judæos traditiones feciſſe tanti, ut poſtponere iis legem ſcriptam ipſius Dei haudquaquam vererentur, atque ita lux affunditur verbis Chriſti *Matth. XV, 3.* In *ultima* harum *Obſervationum* de ritibus mulierum in bello captam adſciſcendi in thorum, *Deut. XXI, 11-14*, præſcriptis, perdiligenter diſputatur, tumque toti huic Operi finis imponitur.

LIBRI NOVI, EX ANGLIA ADVECTI.

Stackhouſe's *Hiſtory of the holy Bible.* Lond. 1734, fol.
A new deſcription of England. ibid. 1734, fol.
Cragii *Jus feudale.* Edinburg. 1732, fol.
The Hiſtory of the mineral waters in England. Lond. 1734, 4.
Obſervations on Prophecies of Daniel and Apocalypſe of St. John, by Iſaac Newton. ibid. 1733, 4.
The Builder's Dictionary. ibid. 1733, 8 maj.
Langriſh *on muſcular motion.* ibid. 1733, 4.
Palmer's *general hiſtory of printing.* ibid. 1733, 4.
Caſley's *Catalogue of the Manuſcripts of the King's Library.* ibid. 1734, 4.
Longinus περὶ ὕψους, *ex ed.* Zach. Pearce. ibid. 1732, 8 maj.
A view of the real power of the Pope, by T. H. ibid. 1733, 8.
Anacreontis *Carmina.* ibid. 1733, 8.
Homeri *Iliados Liber primus, ſtudio* Georg. Sylvani. ibid. 1733, 8.
A Diſſertation on Death. ibid. 1732, 8.
Peirce *on Euchariſty of children.* ibid. 1732, 8.
Reaſons for being a Chriſtian. ibid. 1732, 8.
A general view of religion. ibid. 1729, 8.
Neal's *Hiſtory of the Puritans.* ibid. 1733, 8.
Trapp *on the trinity.* ibid. 1733, 8.
Waterland *on the trinity.* ibid. 1733, 8.
Bennet *on the gout.* ibid. 1733, 8.
Curteis *on natural religion.* ibid. 1733, 8.
Free thoughts concernig ſoulş. ibid. 1733, 8.
Reflexions on men. ibid. 1733, 8.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Aprilis Anno MDCCXXXV.

HISTORIA ABBATIÆ CASSINENSIS, PER Seculorum ſeriem diſtributa, ſtudio & labore D. ERASMI GATTOLA, Cajetani, Abbatis Sancti Matthæi Servorum Dei, & Caſſinenſis Archivi Cuſtodis.

Pars I & II.

Venetiis, apud Sebaſtianum Coleti, 1733, fol. Alph. 11 pl. 6, cum aliquot Fig. æn.

Antiquiſſimum & nobiliſſimum eſt inter Pontificios Monaſterium Montis Caſſini, quod, quemadmodum conditum eſt a *S. Benedicto*, Monachorum parente, A. 529, ſic in tanta quondam celebritate fuit, ut ſolenne eſſet inter Monachos, aliquos excellentioris indolis viros Caſſinum amandare, quo ſanctæ regulæ obſervatione purius & exactius imbuerentur, ac reduces eandem in ſuos derivarent. Primus Chronicon Caſſinenſe edidit *Leo*, Marſicanus, Monachus Caſſinas, Cardinalis, & Epiſcopus Oſtienſis, quod uſque ad annum 1138 continuavit *Petrus Diaconus*. Hos igitur cumprimis Scriptores ſupplere & continuare ſtuduit *Eraſmus Gattola*, & id maxime dedit operam, ut, quæ Avtographa reperiuntur in Tabulario, cui præeſt, Cœnobii Caſſinenſis, huc exſcriberentur. Itaque Diplo-

mata Romanorum Pontificum, Imperatorum, Regum, Principum donationes, ab ipsis Avtographis summa diligentia ac fide repetitæ exhibentur. His omnibus præmissa brevis Descriptio Cœnobii ipsius Cassinensis, cujus situs, odæum, sacrarium, insignia, sigillum, pharmocopolium, viridaria, dormitorium, &c. describuntur. Ad ipsum ædificium Monasterii penitius perspiciendum adjectæ sunt sex Ichnographicæ Chartæ, æri incisæ, quarum tres triplicem ædificii ordinem, tres autem prospectum interiorem Ecclesiæ, veteris pavimenti, a *Desiderio*, Abbate olim, constructi, & cœnobii, repræsentant. Historiam in Secula divisit Autor, ita quidem, ut singula Secula septem quasi Capitulis absolvantur. Nam I) Abbatum exhibetur Catalogus, cui subjicitur enarratio rerum ab ipsis gestarum; II) disciplina, quæ unoquoque Seculo in Cœnobio Cassinensi obtinuit, monastica profertur; III) historici eventus, qui ad hoc ipsum Monasterium pertinent, memorantur; IV) Monachorum pietate ac sanctitate insignium merita exponuntur; V) recensentur Monachi, qui scientiis floruerunt, & Operibus editis, quæ accurate notantur, nominis famam consecuti sunt; VI) celebrantur illi hujus Cœnobii Monachi, qui ad majora dignitatis culmina evecti varias dignitates Ecclesiasticas gesserunt; VII) producuntur Cœnobia tum Monachorum, tum Sanctimonialium, nec non Xenodochiorum, quæ vel a Cassinatibus fundata, vel ipsis libertate Principum aliorumque donata fuerunt. Hac ratione Historia ab Autore per singula Secula traditur, & ex ipsis Avtographis, maximam partem ineditis, refertur. *Pars prima* incipit ab A. DXXIX, & desinit circa A. MCC. *Altera Pars* ab A. MCC usque ad A. MDCCXXV Historiam Cœnobii Cassinensis recenset. Subjungitur Apologia pro *Leone*, Ostiensi, & *Petro Diacono*, Chronici Cassinensis Autoribus, in qua, recensita *Leonis* ætate, ejusque Chronici variis editionibus, laudatisque Scriptoribus, qui ejus mentionem fecerunt, accuratam ipsius scribendi rationem defendit *Gattola*. Huic Apologiæ subjecta sunt Addenda & corrigenda in utraque *Parte*; in quam accedunt Indices varii & copiosi, in quibus Abbates Cassinen-

ſinenſes, Monachi Caſſinenſes, ſanctitate & pietate, nec non ſcriptis doctrinaque, illuſtres, ac dignitate conſpicui, vetera monumenta ordine Chronologico exhibentur, quibus addun-tur Indices monumentorum, quorum incertus eſt annus, & rerum in utraque *Parte* memorabilium.

AD HISTORIAM ABBATIÆ CASSINENſis Acceſſiones, cura & labore D. ERASMI GATTOLA, Cajetani, Abbatis S. Matthæi Servorum Dei, & Caſſinenſis Archivi Cuſtodis.

Pars I & II.

Venetiis, apud Sebaſtianum Coleti, 1734, fol.
Alph. 10 pl. 1, cum aliquot Fig. æn.

In his Acceſſionibus ea cumprimis monumenta ab Autore exhibentur, quæ ad originem, incrementa, decrementaque dominatus Cœnobii Caſſinenſis pertinent. Cum enim, ut in Præfatione ipſe fatetur, ſæpius ab eo poſtulaſſent Jurisconſulti, cauſarum Cœnobii Caſſinenſis patroni atque advocati, ut ea documenta ederet, quæ docerent, quomodo parta, retenta, & ad hæc uſque tempora perducta Jurisdictio Civilis, criminalis, mixta, Portulaniæ, Syelæ, Fidæ, Diſſidæ Bajulationis, Venationis, Piſcationis, Aquarum, Exactionis, Decimarum, aliorumque, quæ poſſedit & actu poſſidet Cœnobium Caſſinenſe, conſcripſit Diſſertationem, quæ non ſolum prima eſt in his Acceſſionibus, verum etiam integram *Partem primam* & amplius abſolvit, de origine & progreſſu Jurisdictionis Monaſterii Caſſinenſis Civilis, mixtæ, & criminalis, qua ex avthenticis monumentis, vel originalibus, vel apographis, aut ex Scriptoribus fide digniſſimis, diuturnam dominatus poſſeſſionem defendit. Incipit hæc Diſſertatio a *Giſulfi* donatione, & ea affert maxime monumenta, quæ a *Leone*, Marſicano, in Chronico Caſſinenſi diligentiſſime laudata ſunt, ſervato per Secula ordine, quemadmodum in ipſa Hiſtoria factum eſt. *Diſſertatio ſecunda* in

harum Acceſſionum *Parte II* de præſtantia & fide Archivi Caſſinenſis exponit. Nam, quo majorem fidem conciliet monumentis, quæ ad aſſerendam Cœnobii ſui Jurisdictionem produxit, oſtendendum ſibi exiſtimavit Autor, ab ipſo Cœnobii exordio conſervata in eo fuiſſe Diplomata accuratiſſime, adeoque fide digniſſima eſſe. Atque id exinde probat, quod ſecum faciat S. Rota Romana in deciſionibus, factis in contradictorio judicio, atque ſententiis, ad hoc latis, tum ex Bullis *Gregorii XV & Urbani VIII*, atque ex eruditorum hominum teſtimoniis, quodque plura Diplomata Romanorum Pontificum ac Principum in hoc Archivo exſtent, quibus integra fides in judicando adhibita ſit, quod in eodem Archivo aſſerventur Diplomata, quibus integra ſunt Privilegia Pontificum Principumque inſerta; quod nonnulli Pontifices Romani magni momenti Diplomata in Archivo Caſſinenſi aſſervanda poſuerint, & quod denique Archivum hoc ſumma diligentia ſemper a Monacho maturæ ætatis rerumque perito cuſtoditum fuit. Hanc Diſſertationem excipit brevis Deſcriptio civitatum Caſſini, S. Germani, atque caſtellorum, pagorumque ditionis, ſive Monaſterii Montis Caſſini. In qua quidem Deſcriptione non ſolum de flore Caſſini, quem habuit recentiori ætate, commentatur Autor, verum etiam ejus celebritatem, quam obtinuit veterum Romanorum temporibus, ex antiquis Scriptoribus demonſtrat. Inprimis vero copioſus eſt in deſcribendo flumine Lyris, cujus veram originem contra multorum ſententias falſas defendit. Accedit *Chronicon Richardi de Sancto Germano*, ad quod ut ſæpius provocatum fuit ab Autore, ita hic cum Manuſcripto, quod in Archivo Caſſinenſi aſſervatur, bis collatum editur. Ex qua quidem editione patet, graviſſimis erroribus ſcatere Chronici hujus editionem, quam debemus Cel. *Muratorio in Scriptor. rer. Italicar. Tom. VII fol. 968.* Non ingratum fore Lectoribus noſtris confidimus, ſi, diverſam Codicis Manuſcripti, a *Gattola* nunc demum editi, lectionem ab ea, quam *Muratorius* exhibuit, huc tranſcriptam dederimus. Ita vero eam exhibet laudatus *Gattola p. 766 ſeq.*

Editus.

Digitized by Google

Editus.	*MSS.*
fol. 968. *Guilielmus*, Rex Siciliæ,	*Guilielmus*, Rex Siciliæ II,
Ad Abbatem Venuſit.	Ad Abbatiam Venuſii.
fol. 972. Poſuit Capellanos.	Poſuit Caſtellanos.
fol. 975. Per eum veniam mererentur &c. Caſtrum Malveſi.	Opera poſſet offenſos, & per ipſum veniam mererentur &c. Caſtrum Malveti.
fol. 979. Caſtrum Pontis Cervi per Capitaniatum.	Caſtrum Pontis Curvi per Capitinatam.
fol. 980. *Diopultus* Comes &c. Roccam Teani &c. & portis & aggeribus communivit.	MCC. *Diopultus* Comes &c. Roccam Jani &c. & turribus & aggeribus communivit.
Et exinde Teanum venieus una cum.	Et exindè Teanum veniens, quæ ſibi favebat, una cum.
fol. 991. Hoc anno *Honorius*, P. P.	MCCXIX. Hoc anno *Honorius*, Pp.
fol. 992. *Honorius* P. P. menſe Junio.	MCCXX. *Honorius* Pp. menſe Junii.
fol. 993. Factus eſt Aquilæ.	Factus eſt Apuliæ.
fol. 995. Ad caſtrum ſe contulit Caſpium, quod *Raynerius* &c. civitam, & tunc totam Marſiam equitat &c. Hoc anno menſe Auguſto Fundana civitas pro majori parte caſu accidente igne cremata eſt, quæ funditus propterea everſa eſt.	Ad caſtrum ſe contulit, quod *Raynaldus* &c. & tunc totam Marſiam equitat &c. Hoc anno menſe Auguſti Fundana civitas pro majori parte caſu accidente igne cremata eſt.
Joannes, Rex.	MCCXXIII. *Joannes*, Rex.
fol. 996. Per *Henricum de Morra* magnum.	Per *Henricum de Morra*, Magiſtrum.
fol. 999. Pavenſemque Epiſc.	Pactenſemque Epiſcopum.
Ubi ſexto intrante Martii eſſe Imperator.	Ubi octavo intrante Martii præeſſe Imperator.

Editus.	*MSS.*
fol. 1001. Per *Petrum de Abulo* &c. Et prædicta precatio &c. Item quod precatio &c. precationem ipsam &c. per Abbatem.	Per *Petrum de Ebulo* &c. Et prædicta procuratio &c. item, quod procuratio &c. Procurationem &c. per Abbatiam.
fol. 1028. In utraque Sicilia.	In utraque Sycla.
MCCXXII.	MCCXXXII.
Quarum initium est de mercatoribus &c.	Quarum initium est. Post mundi machinam providentia divina firmatam, de quibus has inter alias elegi huic operi inserendas *Federicus Augustus* de fide mercatorum.
fol. 1033. MCCXXXIII.	MCCXXXIX.
fol. 1034. Erit in Kal. Madii & Kal. Novembris.	Erit in Kal. Madii & finient in Kal. Novembris.
Pluviæ.	Pruinæ.
fol. 1035. de S. *Reymundo.*	de S. *Fraymundo.*
fol. 1036. *Thomas de Agno.*	*Thomas de Aquino.*
Lit. B. *Raymundus Pellegrini.*	*Raynaldus Bellegrini.*
fol. 1037. *Henrici de Morro,* Magistr. Justitiæ.	*Henrici de Morra*, Magistri Justitiarii.
Decremat ignis &c. Et *Henricus de Moro.*	Cremat ignis &c. & *Henricus de Morra.*
Lit. D, 1237 Octava mensis Januarii Electio.	MCCXXXVII Mense Januarii octavo stante eodem mense electio.
De Carvaro.	De Carvario
Lit. E. de Fr. *Rodulpho.*	de *Fr. Pandulpho.*
fol. 1038. Cazolo.	Cazzolo.
Mirum præjudicium Judicem	Virum providum Judicem
Lit. C, Nec non & de anno.	Nec non & de Atino.

Edi-

Editus.	*MSS.*
Et magiſter *Raymundus.*	Et magiſter *Raynaldus.*
Populi communitates.	Populum concitantes.
Lit. E. Patris *Pandulphi* &c. Fr. *Ricchardus de Babulo.*	Fr. *Pandulphi* &c. Fr. *Berardus de Babuco.*
De Carvaco &c. & Magiſter *Raymundus,*	De Corvario &c. & Magiſter *Raynaldus.*
fol. 1039. Et ſic vocatus.	Et tunc vocatus.
Thomam de Agno &c. Ad nutum ſuum.	*Thomam de Aquino* &c. Ad mandatum ſuum.
Menſe Junio Acerrarum Comes cum Magiſtro Juſtitiario.	Menſe Junii dictus Acerrarum Comes, & *Henricus de Morra,* Magiſter Juſtitiarius.
fol. 1040. Cum ſe Cremona comparens infeliciter in obſidione Brixiæ.	Cum quo ſe Cremona comparens inde feliciter in obſidionem Brexiæ.
Conſecratus eſt, qui menſe Auguſto infirmitate correptus obiit.	Conſecratus eſt, & (deſunt alia verba)
Menſe eodem Auguſto *Henricus de Morro,* Magiſter Juſtitiarius, de Lombardia redit in Regnum.	Menſe Auguſti *Henricus de Morra,* Magiſter Juſtitiarius, redit in Regnum de Lombardia. Hoc etiam menſe dictus Abbas S. Salvatoris infirmitate correptus obiit.
Lit. C. & apud *Adrianum* &c. Ubi novi confutati ſunt.	Et apud *Adriam* &c. Ubi novi conſtituti ſunt.
Lit. D. Et licentia data eſt in propria.	Et licentia data eſt omnibus in propria.
Lit. E. Et *Thoma de Agno.*	*Thoma de Aquino.*
Guido Jorenus, Epiſcopus.	*Guido Soranus,* Epiſcopus.

Edi-

Editus.	*MSS.*
fol. 1041 Lit. A. *Rogerius Boccabella.*	*Rogerius Porcaſtrella.*
Lit. B. Fr. *Raynn de Curci.*	Fr. *Raynaldus de Carci.*
Fr. *Riccardus de Babuco.*	Fr. *Berardus de Babuco.*
Lit. D. Eodem menſe *Thomas de Agno.*	Menſe Madii *Thomas de Aquino.*
Tertio Junii circa horam nonam diei Veneris.	Menſe Junii tertio intrante eodem menſe, qui fuit Veneris dies, circa horam nonam.
fol. 1042. Civitas Tarviſii per *Alterium de Romano* & *Ezolinum de Cammino.*	Civitas Terviſii per *Albericum de Rommno* & *Ezolinum de Cammino.*
Fr. *Raymundus.*	Fr. *Riccardus.*
Fr. *Joannes Carolus.*	Fr. *Joannes Cazolus.*
fol. 1043 Lit. A. Atque principales eorum, qui intus ſteterunt, ignis cremavit, & fere quingentos, qui evaſerunt ignis incendium.	Et quamplures eorum, qui intus ſteterant, cremavit ignis, & fere quingenti, qui evaſerunt ignis incendium.
Lit. B. Rex Navariæ.	Rex Navarræ.
Cardinalis Decimo Septembr. obiit.	Cardinalis XV Kal. Septembris obiit.
Lit. C. Ex civitate per octo.	Extra civitatem.
fol. 1044. *Bidde* Domine.	*Bidde* dicuntur.
Lit. C. Apellum & Coction venerunt.	Aſpellum & Coccojann.
Imperatrix cum *Richardo Panormitano.*	Imperatrix cum *Berardo Panormitano.*
Lit. E. Regis Caſſiliæ.	Regis Caſtellæ.
fol. 1045 Lit. A. Moram pertrahens e veſtigio per *Agnum* tranſitum faciens, & ſecum ducens *Pandulphum*	Moram protrahens e veſtigio per *Aquinum* tranſitum faciens, & ſecum ducens *Pandulphum* Dominum *Aquini*

Edi-

Editur.	*MSS.*
Dominum Agni apud Inſulam Pontis Salarati &c. per Soram & Marchiam.	apud Inſulam Pontis Solarati &c. Per Soram & Marſiam.
Lit. B. Marcoranum. Similiter taxati.	Martoranum. Siculum taxati.
Lit. C. Magiſter *Raymundus.*	Magiſter *Raynaldus.*
Lit. D. Ipſe vero.	Ipſe Imperator.
Lit. E. Juxta curſu.	Juxta numerum.
fol. 1046. Apud Agnum.	Apud Aquinum.
fol. 1047. Et apud Cryptam ferratam.	Imperator ipſe apud Cryptam ferratam.
Lit. D. Pontis Salarati.	Pontis Solerati.
Lauguſtam.	Laguſtam vi.
Theſauri omnes Eccleſiarum Regni Capitanio juſſu *Andreæ de Cicala* a porta Roſeti, uſque ad fines Regni capiuntur, ii apud S. Germanum, in Eccleſia S. Mariæ. Deputati ſunt quatuor.	Theſauri omnes Eccleſiarum Regni a Porta Roſeti, uſque ad fines Regni juſſu Andreæ de Cicala Capitum. apud S. Germanum, in Eccleſia S. Mariæ. Deputati ſunt duodecim.
Deputatur.	Deportatur.
fol. 1048. Per S. Germanum.	Per S. Germanum, Aliphiam.
Lit. C. His diebus jubetur.	Eodem menſe jubetur.
Civitatis Barri.	Civitatis Bari.
fol. 1049 Lit. A. Miniſterio pii.	Miſericordia pii.
Ab intimis elicente.	Ab intimis educente.
Dixi Patres Januenſes publicis. Subſtitutus. Eſt tam. Animum: noſtro durante imperio vices ſuas. Prolecti. Et in Pompei ſui cineres generi fortunam. Primi pietatis effectum: deleatur: licet irreverenter &c. offenſi.	Diri Patres invictum publicis. Subjectus. Eſt tamen. Animus. Naturæ dominante imperio. Vires ſuas: flecti: Et in Pompei, generi ſui, cineres fortunam. Paternæ pietatis affectum. Doleant: licet offenſi.

Editur.	*MSS.*
Declaratione. Miſſæ, raccommendent. Ordinatis.	Cantatione. Miſericordiæ, recommandent, oſtendatis.
Capitaniate, Thiboldi.	Capitanate. Yboldi.
Et aliis Comedibilibus devaſtant.	Et aliis crudeliter devaſtant.
Eodem menſe.	Ipſo menſe.
fol. 1050 Lit. A. Hoſtiliter impugnant caſtrum quoddam, quod Yſeus frater. *Reginus* & *Taurinus* de Lombardia, Epiſcopi per Abbatem.	Hoſtiliter impugnant, qui caſtrum quoddam, quod Yſeum dicitur. *Reginus* & *Taurinus*, Epiſcopi de Lombardia. Per Abbatiam.
Lit. B. *Bernardus*, Per Agnum. In Marchiam. Et menſe Julii congregato menſe Auguſto, numerus de qualibet.	*Bernardus*, Per Aquinum. In Marſiam menſe Julii Imperator congregato. Ipſo menſe Auguſti, numerus ſervientur de qualibet.
Qui menſe Maji. Et mox per Agnum Per Campaniam.	Menſe Madii Imperator ipſe. Et per Aquinum. Per Campaniam facto ponte.
Lit. E. Eo menſe.	Ipſo menſe Madii.
In Lucina Cardinalis.	In Lucina Presbyter Cardinalis.
fol. 1051. *Innocentium* Audito Imperator. *Bernardum Panormitanum.* Eodem menſe.	*Innocentium IV* Audito Dominus Imperator. *Berardum Panormitanum.* Eodem menſe Julii.
Lit. B. Pertractante Magiſtro *Raymundo.*	Procurante magiſtro *Raynerio.*
Minis.	Viris.
fol. 1052. Dimiſſo Comite prædicto. Menſe Septembris &c. Comes. Verſus Agnum.	Dimiſſo ex pacto comite prædicto. Ipſo menſe Septembris Comes. Verſus Aquinum.

His itaque in locis *Richardi de S. Germano* Chronicon ex MSto emendatum hic exhibetur, quod ſequitur Anonymorum Monachorum Caſinenſium breve Chronicon ab A. 1000 uſque

uſque ad A. 1212, e tribus Codicibus manuſcriptis, qui itidem in Caſinenſi Tabulario aſſervantur, excerptum, ſuppletum, auctum, & ab erroribus primarum editionum emendatum. Ceterum hæ Acceſſiones iisdem ſunt Indicibus inſtructæ, quibus ipſa Hiſtoria, de qua paulo ante diximus.

Weſtphäliſche Friedens-Handlungen und Geſchichte, ꝛc.

h. e.

ACTA PACIS WESTPHALICÆ PUBLICA, Autore JO. GOTHOFREDO DE MEIERN, Regis Magnæ Britan. & Electoris Hannoverani Conſiliario Aulico.

Tomus II.

Hannoveræ, apud J. A. Gerken, 1734, fol.

Alph. II.

Cum *primus* horum *Actorum Tomus* ſummo fuerit exceptus applauſu, haud dubie hunc quoque cupidiſſime excipient Juris Germaniæ publici cultores, prætereaque omnes Hiſtoriæ patriæ ſtudioſi: quorum ſitis reliquos quoque videndi *Tomos* ea re accendetur, quod Generoſiſſ. Autor in Præfatione hujus *Tomi* e Diplomate quodam Imperiali docet, ad *Inſtrumentum Pacis Weſtphalicæ* interpretandum non ſufficere communes interpretandi regulas, ſed recurri ſubinde oportere ad Protocolla & Acta hujus Pacificationis, ne a vero aberretur ſenſu; ac præterea indicat, huic labori ſuo novas nuper latas eſſe ſuppetias tradendis *Tobiæ Oelhafii*, Legati Reipublicæ Noribergenſis, Viri ſummi, accuratiſſimis de iſto Pacificationis negotio relationibus.

Continetur hoc *Tomo nonus*, hujus Operis *Liber*, una cum *novem* ſequentibus, quorum argumenta recenſere ſingulatim, ideo non putamus neceſſarium, quod ipſe Autor Præfationi ſuæ inſeruit accuratam ſingulorum Librorum, in quibus hiſtoria hujus Pacificationis inde a menſe Octobri anni 1645 perte-

xitur ad Martium usque A. 1646, σύνοψιν. Quare videmur gratius facturi nostris Lectoribus, si ex unoquoque Libro excerpserimus quædam, quæ cognitu visa fuerint jucundiora, & ad cupiditatem totum Opus legendi inflammandam idonea. Itaque *Libri IX §. 2* leginus, cum ageretur de Reformatis etiam pace publica impertiendis, ita censuisse Legatos Suecos: ***Pontificios fuisse usque huc communes omnium Evangelicorum hostes, quoquo nomine appellentur; Reformatos etiam communem causam contra Pontificios una propugnasse; ergo injustum fore, eos Pontificiorum injuriis prostitui, legum præsidiis destitutos; sed & injustum fore, Reformatos ita tutos facere, ut fidei Lutheranæ domesticos persequi, & ditionibus suis ejicere possint.*** Laudant iidem majorem in modum Electorem Brandeburgicum, quod suis in terris integrum permittat *Lutheranis* publicum religionis suæ exercitium. *§. VII* de injusta *Lutheranorum* ex urbe Egra ejectione agitur, simulque exhibetur deprecatio Electoris Saxoniæ pro his exulibus, petentis, ut iis permittatur redire, suaque religione frui. *§. IX* queruntur Status Evangelici Austriacarum regionum de sæva religionis suæ persecutione, Legatosque Osnabrugæ versantes rogant, ut sui etiam rationem habeant. Ingeniose vero *§. XXVI* Legatus Cæsareus, *Volmarus*, has persecutiones excusat ac defendit, inter alia illud urgens, quod ipsi Protestantium Principes ita facere soleant, ut cives suos cogant aut religionem Principis sui sequi, aut terris suis excedere. *§. X pag. 26-57* copiose & solide exponuntur Erfurtensis civitatis controversiæ cum Electore Moguntino, & quidem cum politicæ, tum ecclesiasticæ. *Libri X §. III pag. 116-120* exhibetur brevis historia societatis illius mercatoriæ, quam *Hanseaticam* vocant, scilicet (ut hic additur,) a veteri vocabulo Gothico *hansa*, quod *societatem* significat. Cognoscitur hinc perspicue istorum fœderatorum autoritas & potentia prope par regiæ. *§. XIV* Legati Principum Protestantium concedunt Reformatis in Imperio securitatem politicam & exercitium religionis, sed non item jus reformandi: hoc enim (ita unus eorum ajebat,) competere Catholicis duntaxat & *Lutheranis*.

§. XXI

§. XXI urbs Osnabruga jura sua & privilegia haud vulgaria commemorat, utque inviolata ea servent, petit. *Libri XI §. V* exhibentur Sueciæ Legatorum Antapocriles sive *Replicæ*, quas vocant, ad Cæsareorum Legatorum Responsiones pacificatorias. Dividuntur autem *Replicæ* illæ in quatuor classes, quarum prima tractat *res & negotia Imperii*, altera *satisfactionem*, tertia *pacificationem* ipsam, quarta *tractatuum pacis executionem*. In prima classe contenditur, *terminum* reconciliationis *a quo* esse debere A. 1618, quippe quo anno bellum exarserit. In secunda postulant, ut ad satisfaciendum Regi Sueciæ subjiciatur ejus ditioni Silesia, Pomerania una cum Episcopatu Caminensi, urbs Wismaria cum adjectis monumentis, Archi-Episcopatus Bremensis, & Episcopatus Verdensis. In quarta volunt præter alia, e captivitate dimitti Regis novi Lusitaniæ fratrem, *Eduardum*. §. IX, cum urgeret Legatus Brandeburgicus, etiam Reformatis Principibus tribui debere jus reformandi, idque exercendi erga *Lutheranos* sibi subjectos; & tamen dicerent Reformati, se esse Augustanæ Confessioni addictos, eoque nomine securitatem suæ religionis postularent; Legatus Suecicus illi Legato ita respondebat: *Credam, vos esse Augustanæ Confessioni addictos, quamdiu non aggrediemini reformare Augustanæ Confessioni addictos: utprimum vero id feceritis, non potero credere, vos esse addictos ei religioni, quam immutare & reformare cupitis.* §. X Legati Sueciæ exhibent viginti puncta assecurationis pacis, quorum ultimus videtur ipsis habitus esse primus & primarius. Contendunt scilicet, Jesuitas, qui fundamenta omnis fidei publicæ evertant, publice quippe statuentes, Catholicos Principes non teneri ea præstare, quæ Acatholicis per pacta vel solennissima promiserint, vel e Germania esse ejiciendos, vel saltim non ferendum, ut docere id pergant; sique tamen id audeant, ut tanquam turbatores fidei pacisque tractentur. §. XV - XIX jucundum est legere, quanto studio incumbant Legati Cæsarei, ut Gallis persuadeant, ut absistant a postulatione Alsatiæ in satisfactionem Regis sui. *Libri XII §. II pag. 259* Legati Principum suadent, ut conficiatur

in Comitiis consensu omnium Ordinum Capitulatio Imperatoris perpetua, ne videlicet detrahatur quidquam juribus Principum, si Capitulatio permittatur facienda solis Electoribus. *§. VII pag. 287 seq.* exhibentur capita Pacificationis, jam A. 1635 proposita a Cancellario regni Sueciæ, *Axelio Oxenstierna*. Hic non alia, quam quæ fit per pecuniam, satisfactio postulatur regno Sueciæ, nec ulla fit mentio tradendarum aliquot regionum. *§. VIII pag. 299-317*, postquam Austriacus Legatus Bavaricusque, terminum amnestiæ generalis anno 1630 alligandum esse, contendissent, gravioribus argumentis urgent Legati Protestantium, *terminum a quo* illius amnestiæ non posse non constitui annum 1618. *Libri XIII §. III & VIII* exstat postulatum Gallorum de non eligendo Rege Romanorum, quamdiu vivat Imperator, deque Romanorum Rege ex alia, quam ex regnantis Imperatoris, familia eligendo. Utriusque vero postulati iniquitas in apricum producitur, ac, oblata hac occasione, censent Legati Principum Germaniæ, an opus sit eligi Regem Romanorum, merito deliberandum esse in Comitiis ab universis ordinibus; postquam vero de ea re conventum sit inter Proceres, liberam permitti debere electionem Regis illius Electoribus. *Libri XIV. §. I pag. 431* alt Legatus Bavarus, pacem Germaniæ simpliciter esse necessariam, cum Germania nunc similis sit homini, cui omnes nervi incisi. Dixerat paulo ante, nihil amplius esse pecuniæ in Germania: id quod *pag. 463* alius Legatus item profitetur, adjiciens, ubique locorum in Germania fœdissimam esse vastitatem. *§. II pag. 444* observat Eruditiss. Editor, Legatum Austriacum in suffragio suo (quod ibi exhibetur,) de Alsatia Gallis in satisfactionem non danda tanquam vatem omnia prædixisse, quæ postea acciderint Imperialibus Alsatiæ civitatibus, itemque Belgio. Ibidem *pag. 451* exhibetur longa Oratio Legati Brandeburgici, qua docet, quam inique postuletur, ut Dominus suus Pomerania cedat, eamque Sueco concedat, quamque noxia ea res futura sit universis terris Brandeburgicis. *§. V pag. 504 seq.* sistuntur Statuum Evangelicorum gravamina politica, in quibus partim cum Cæsare, partim cum Electoribus, conquerun-

tur,

Digitized by Google

tur, ad ultimum petentes, ut id posthac fiat, quod justum legitimumque. *Liber XV* totus continet deliberationes & concertationes de gravaminibus Protestantium Ecclesiasticis, quæ *§. II* exhibentur *pag. 522-537*. Hic inprimis notatur *Ferdinandi II* Edictum, A. 1629 promulgatum, adjectaque ei sine mora executio acerbissima. Atque *hinc tot annorum lachrymæ* ortæ esse *p. 529* dicuntur, hinc tot tantæque calamitates Germaniæ. E contrario *pag. 539-565* legas gravamina Ecclesiastica Pontificiorum contra *Lutheranos*. Lectu inprimis dignum est, quod *pag. 632 seq.* exstat, colloquium Legati cujusdam Protestantium cum Legato Cæsareo de *Reservato Ecclesiastico*, quod vocant. Cum scilicet ille urgeret, Episcopum Catholicum, si *Lutheranus* fieret, dignitatem ac reditus suos retinere debere, hic ei objiciebat hanc instantiam: Cur *Lutherani* Superintendentem quempiam, si Catholicus fiat, dignitate sua & reditibus adjunctis privant? *Lutheranus* vero Legatus respondebat, faciendum esse discrimen inter Episcopum ordinis Principalis & inter Episcopum sive Superintendentem inferioris dignitatis. In eodem argumento versatur totus *Liber XVI*, quippe in quo speciatim disceptatur, & quidem scriptis longioribus, in utramque partem de *Reservato Ecclesiastico*, de *secularisatione* (quod vocabulum, ut ex *pag. 635 & 637* discimus, autorem habet Legatum Gallicum, Ducem *Longovillæum*,) bonorum Ecclesiasticorum, de Principum jure reformandi, & de civium a Principis sui religione recedentium jure emigrandi. Et jus quidem emigrandi reformandique quod attinet, docent Evangelici, coactionem civium ad aliquam religionem esse præcepto Christi & indoli ipsius religionis adversam, praxi item veteris Ecclesiæ, imo Juri Canonico & Civili, denique Recessibus Imperii. Addunt *pag. 731* disserte, *esse contra rectam rationem & absurdissimum*, omnes cives cogi, unius hominis (scilicet Principis sui,) religionem amplexari, qui possit in errore versari, vel etiam irreligiosus esse. Ibidem hanc vocant *tyrannidem in animas* longe intolerabiliorem tyrannide in corpora & bona. *Libro XVII* continentur peculiaria gravamina Judicii Cameralis,

ralis, Archi-Episcopi Bremensis, pluriumque Principum, Comitum, & urbium Imperii. *Liber XVIII*, qui hujus *Tomi* ultimus est, exhibet Relationes & Correlationes trium Imperii Collegiorum super Regum Galliæ & Sueciæ propositionibus Pacificationis, Imperatoris Legatorum responsionibus, & duorum istorum Regum Replicis. Et hic est præsentis *Tomi* exitus, quem tres sequentur, itidem *Acta* exhibentes & *Protocolla*, & quidem ordine exposita & connexa historico. Tum vero *sextus Tomus*, qui idem erit ultimus, ipsa *Instrumenta Pacis* sistet, subjectis perpetuis ad *Acta* remissionibus: habebimusque tum *Instrumenta* illa ex omni parte perfecta, nec mendis deformata typographicis. Recordamur hac occasione, statim in §. *I* hujus *Tomi* locum aliquem exhiberi e *Codice Recessuum Imperii*, qui vulgo mutilus editus est, nunc autem plenus, hoc est, aliquot lineis auctior, exhibetur. Ad Protocolla quod attinet hic publicata, non solum generatim docetur *Lib. XII §. 1*, esse ea fide dignissima, omnique exceptione majora, sed ipse conspectus docet, singulis Protocollis subscripum esse a quatuor juratis Secretariis. Vid. *pag. 278, 284, 299, 310, 327, 335, 347*, &c. Ad ultimum nuntiamus Lectoribus nostris gratulabundi, Generosiss. Autorem in eo nunc esse, ut proxime emittat *Acta executionis hujus Pacificationis*, eo gratiora futura, quod eorum propemodum nihil dum typis excusum est.

LEXICON POLEMICUM, IN QUO POtiorum Hæreticorum vita perstringitur, omnes contra fidem errores colliguntur, Dei verbo, scripto vel tradito, Conciliorum autoritate, & rationibus, breviter reprobantur; inserta Conciliabulorum omnium, Schismatum, & Controversiarum, quæ ad Ecclesiasticam Historiam pertinent, notitia; addita demum pro Operis complemento Bibliotheca Polemica. Autore D. JOANNE SIANDA, a Monteregali, Congregationis S. Bernardi Ordinis Cistercienſis.

TOMI

Tomi II.

Romæ, apud Raphaelem Peveronum, 1733, fol.
Tom. I Alph. 5 pl. 4, Tom. II Alph. 4 pl. 12½.

Quod divinaramus, accidit. Simul ut in ſeſquipedalia inſcriptionis verba, & in eum, a quo profectus eſt Liber, oculorum converteremus aciem: ex his indiciis, parum aut nihil ſani, cum cura elaborati, & ſingulari opera artificioque perfecti, nos hic exploraturos, jure nobis videbamur poſſe conjicere. Neque nos anteceptum noſtrum ea in re fefellit judicium. Da barbara, cujus in hoc vaſto Volumine, quoquo nos vertimus, veſtigia perſpeximus, latinitate nihil commemorabimus, ipſarum potius rerum in medium propoſitarum habituri rationem. Certa, quæ nullus non recta valens ratione probabit, principia ponemus, unde, quænam præcipuæ boni *Hæreticorum* Indicis, quem *Lexicon* appellant, eſſe debeant virtutes, manifeſtum reddatur. Ante omnia, ut ſciatur, unde tota proficiſcatur tractatio, in Præfatione, ſi qua præmittitur, definitione, quid ſit *hæreticus*, explanandum. Is nimirum homo eſt, qui, errores capitales, & concentui dogmatum, in ſacroſanctis literis divinitus traditorum, vere adverſantes, pertinaciter tuendo ac propagando, ſacram conturbat civitatem. Ex hac perſpicuum erit definitione, quinam in odioſum *Hæreticorum* concilium ſint adſciſcendi, quinam vero ex eo delendi. Tum veso ipſe Index ſic erit concinnandus, ut 1) prænomina & cognomina *Hæreticorum* accurate ſecernantur & ſejungantur; 2) loco, die, annoque nativitatis, quoad ejus fieri poteſt, deſcriptius indicatis, ſtudia Philoſophica & Theologica eorum inprimis recenſeantur; 3) errores capitales ex Symbolicis Libris, ac genuinis ipſorum ſcriptis, ſenſu haud in pejorem partem rapto, cum debita animi moderatione, ſine omni partium ſtudio, fideliter, ac plene, non generatim ac univerſe tantum, ſed ſpeciatim, idque 4) ex genuinis fontibus, enarrentur. Cumprimis 5) veritati hiſtoricæ in litium, & eorum, qui ſeverunt illas,

commemoratione ſtudendum; 6) πρῶτον ψεῦδος erroris cujusque breviter quidem, verum haud ſegniter, ſed perite ſcienterque, enodandum. Errores ipſi 7) haud multis verbis erunt convellendi ac diluendi, ſed ad optimos eruditiſſimosque, qui in iis refellendis verſati ſunt, Autores ablegare Lectores decet. Neque *Hæreticorum* nomina 8) temere ac ſine teſte augere fas eſt. Obſervandum 9) ſedulo erit ac ſtudioſiſſime, quinam duces & capita magni errantis fuerint cœtus, quinam contra vel nullos, vel paucos, conducere milites potuerint, ſub eorum vexillis militantes, & ſtipendia merentes. Huc etiam 10) pertinet curatior annotatio, quonam tempore, quave occaſione, & orta ſit hæreſis, & diſſipata, quibusque item autoribus fuerit oppreſſa, & ex Chriſtiana civitate proſcripta. Res ipſa 11) loquitur, derivationes nominum, *Hæreticis* ex linguis exteris ac peregrinis attributorum, ex harum genio ac natura evolvendas eſſe. Verbo, 12) ἀκρίβειαν, hoc eſt, *accuratam* omnium, vel minimarum, quæ hæreticum atque hæreſin circumſtant, rerum *obſervationem*, & notionum omnium *diſtinctionem*, ejusmodi deſiderat labor, ad quem nullum ineptius accedit ingenium, quam in Romano natum educatumque ſolo. Cui rei argumento eſt ille, qui *Lexicon* hoc, cujus modo inſcriptionem recitavimus, *Polemicum* compilavit, *Jo. Sianda*, homo Romanæ ſedi addictus, deditus, obſtrictus. Is enim, nulla certa & rectæ rationi ac Sacris Literis conveniente, vocabulo *Hæreticus* poteſtate ſubjecta, diem hæreſeos, cuicunque placuit, dixit, majorem, quam Dictatoriam, exercere animadverſionem auſus. Eos maxime nigros in ſacra vult eſſe civitate, quos Romanus Pontifex in *Hæreticorum* numerum, vibrato fulmine, detruſit. *Lutherum* dum ſuo adducit loco, ejus *nomen* ait *Martinum* eſſe: cum tamen *prænomen* dicere debuiſſet, ne cum *cognomine* confunderetur. Ita, ſi nomen *Servetus* evolvere deſideras, ſub prænomine *Michael* illud invenies. Ad id, quod ſecundo poſuimus loco, boni *Hæreticorum* Lexici indicium, dici non poteſt, quam negligenter animum adverterit. Gravius aliquid ſcifcimus: interiorem ſtudiorum rationem, quam ſecuti ſunt hæretici, plane omiſit.

Nec

Nec mirum: nam ignoravit. Frustra laborat, qui tertium hic quærit indicium. Plurima quidem hujus judicii nostri excerpere, si quidem usus foret, possemus argumenta: unicum vero *Lutheri* nomen satis habebimus exempli gratia protulisse, quippe quod unum, in quod inveheretur contumeliosissime, delegisse videtur. Evomit eructatque de novo, idque magno hiatu, antiquata jam diu convicia, & sic, dum Romanenses fabulas, velut anus delira, enarrat, simul debacchatur, ut hominem Herculis mysteriis nuper initiatum, aut Menadem in Bacchi orgiis tumultuantem, te crederes cernere. Non plures, quam *quinquaginta*, a divina veritate aberrationes divo attribuit Viro: quas autem ullo sine negotio pueri nostri dissiparent, qui nondum ære lavantur. Unicum *Arminii* nomen argumento esse poterit, ut generatim modo, non speciatim, de hæreticis dixerit. Præterisse ipsum prorsus historicæ veritatis, ex ratiocinandi arte addiscendæ, naturam, & eruditam ejusdem æstimationem, paginæ loquuntur omnes. Nec principia scisciatus est falsa, ex quibus *Hæreticorum* manarunt errores. Hos autem non modo atro quodam *r* notat, hoc est, reprobat, sed etiam, quod sejunctum plane a re proposita est, infirmare audet, tam insulsis, tamque ab omni sale ac judicio vacuis circumvallatus præsidiis, ut mirum haud sit, si hi, quos in *Hæreticorum* ille adscripsit civitatem, ex levissima ejus armatura melius de copiis suis judicent. Ludibrium ergo homo debet Lectori, quod sic triumphat, ac si opes adversariorum ad internecionem usque prostravisset. Commendat quidem Autores, qui se objecerunt errori, sed non meliores, verum eos, qui nil Sacris Literis, nil rectæ judicio rationis, omnia vero Concilii Tridentini dederunt autoritati, & pro receptis in Ecclesia Romana opinionibus, velut stipendiarii milites, pugnarunt. Hi sunt uni, qui & in *Lexico*, & in *Bibliotheca* annexa *Polemica*, excitantur. Auxit *Hæreticos* mirum in modum Scriptor, qui, quid *Hæreticus* sit, ex recta ratione & sacris paginis haud didicit, sed ex Romani tantum Pontificis cognovit autoritate, cujus verba, ut sacrosancta, & velut oracula ex tripode dicta, recipit ac veneratur. Nomina finxit, ne

fando quidem in *Hæreticorum* Indice audita, & male interdum scripta, quorum & ratio fingendi a norma & præscriptione sanæ rationis & Grammaticæ artis nonnunquam recedit. Sub litera *A* inveniuntur antiquatæ, vagæ, & incertæ appellationes, quibus nullam omnis vacuam dubii subjicere potestatem licet, ut *Anti-Calviniani*, *Anti-Catholici*, *Anti-Dæmoniaci*, *Anti-Diaforistæ*, *Anti-Lutherani*, *Anti-Marianitæ*, *Anti-Mariani novi*, *Anti-Osiandri*, *Anti-Papi*, *Anti-Puritani*, *Anti-Scripturiani*, *Anti-Stancariani*, *Anti-Sturmiani*, *Anti-Sventkfeldiani*. Quodsi omnes illi, qui se aut toti cuidam cœtui, aut uni duntaxat homini, in errore versanti, opponunt, rectiora ipsum erudituri, novo idcirco nomine notandi forent; quot, quæso, verba in *Anti* confingenda essent? Vox *Anti-Scripturiani* incommode formata est: nam totum nomen est *scriptura*, non *scripturia*. Ab hoc vox *Scripturiani* exsisteret, ut a *Maria Mariani* derivatur. At a voce *Scriptura* rectius ducitur vocabulum in literatam dudum civitatem adscitum, *Scripturarius*; quandoquidem & Autor quidam librum Gallice confecit, *les raisons de Scripturaires* inscriptum, & A. 1706 editum. *Jo. Clericus*, Vir Celeberrimus, in *Hæreticis* ideo annumeratur a D. *Sianda*, quod in *Quæstionibus Hieronymianis* doctissimum Congregationis S. Mauri Monachum, *Jo. Martianaum*, & ipsum S. Patrem *Hieronymum*, subide castigavit, ac de Judicibus Romanis & Hispanis, nec non de sacrosancta Synodo Tridentina, male sensit. Veritati quidem, ac partibus suis, fecisset convenientius, si sub nomine *Arminiani* hos in *genuinos* & *Socinianos* distinxisset, atque observasset, illos in omnia magistri sui jurare verba, in quibus *Philippus a Limborch*, cujus vitam & scripta in his iisdem *Actis A. 1713 Mens. Jan. pag. 41* recensuimus, inprimis emineat: hos vero doctrinis *Arminii* receptis eas præterea, quas *Conr. Vorstius*, *Sim. Episcopius*, & *Steph. Curcellæus*, invenerunt, addere. Atque his a nostro Autore *Jo. Clericus* adjiciendus erat, quippe qui publice quidem, *Socini* se decretis favere, nunquam profiteri voluit, at scriptis tamen variis, ut *Epistolis Theologicis*, quas A. 1697 sub falso *Librii de S. Amore* nomine publicæ luci exposuit, item

Tra-

Tractatu *de l' Incredulité*, aliisque, *Sociniana* hæreseos suspicionem incurrit. Ven. Autor in ejusmodi Sectas dividit *Lutheranos*, quarum nomina in cœtu nostro ignorantur. Immiscet iis ineptis divisionibus haud pauca, quorum nullum testem idoneum citavit, nec citare valuit. Modo *Lutherani* quidam *Ariani novi*, modo *Confessionistæ*, ei dicuntur, atque hi denuo in *novos, recalcitrantes, Provinciales*, & *Civitatum*, ab illo distinguuntur. Idem dividit *Lutheranos* in *rigidos* & *molles*, seu *Semi-Lutheranos*: ut alia taciti prætereamus. Sunt hæ, ut cum *Prudentio* dicamus, minutæ ambages, quibus dissecat *Hæreticos*. Si divisiones in eruditione ab ejusmodi accessoriis rebus, quas *accidentia* vocant Philosophi, desumere liceret; in infinitum illæ numerum evaduræ essent, multoque adeo detrimento rerum cognitioni eruditarum futuræ. Sed utatur per nos suo quodammodo jure Scriptor *Lexici Polemici*, insignia nova *Hæreticorum* nomina comminiscatur, ducibus suis amicis, *Luthero-Papistas*, *Lutbero-Calvinistas*, *Lutheriosiandrinos*, *Lutbero-Zwinglianos*: istud modo unum det largiaturque nobis haud invitus, ut ne cum fictis nominibus fictas etiam conjungat narrationes, quas ne veri quidem speciem habere sciunt omnes. Quo, malum, Autore, anne secunda veritate, potuit ad nomen *Lutbero-Papistæ*, *Tom. I pag.* 423, hæc in chartam conjicere: *Tales sunt Witembergenses & Lipsienses Theologi, qui in multis cum doctrina Romani Pontificis conveniunt.* Nominet nobis, si quidem vir est, eas doctrinas, in quibus concentum nostratium cum Pontifice suo Maximo tam magnum, tamque illustrem, te invenisse putat, ut *Witembergenses* ac *Lipsienses Theologi* idcirco *Lutbero-Papistæ* appellari mereantur. Hominem ex nostris aliquem forsitan excitabit, qui a sana desivit doctrina, neque unquam in venerandum Theologorum Collegium cooptatus fuit. Fac etiam, esse ex his aliquem, anne huic rationi locus dandus: *unus* nonnullis Tridentinis favit opinionibus, ergo *omnes*? Anne valet conclusio, quæ a particulari ad universum ducitur? Judicet nos ex divinarum norma Tabularum, Librisque Ecclesiæ nostræ Symbolicis, non ex unius aut alterius capite hominis, quod cerebro vacuum fuit.

Excerpemus ex magno adauctorum in *Lexico Polemico Hæreticorum* numero adhuc unum, eundemque Deorum cultorem, *Apollonium Tyanæum*. Est ridiculum, hunc videre in *Hæreticorum* Indice, quippe qui, per se ipse, quantum nobis quidem scire datum est, nulla orbi Christiano infesta disseminavit dogmata. *Mæraginis* de vita hominis narratio temporum interiit injuria. Perierunt etiam *Celsi* κατὰ μάγων Commentarii, quibus, *Luciano* teste, fraudes & artificia, ut aliorum, qui se Magos profitebantur, sic & inprimis *Apollonii*, aperuit. Unicus hodie restat *Philostratus*, ex cujus ambiguis verbis certo exsculpi nequit, eum aut vivum, aut mortuum, in Deorum relatum concilium. Quicquid de *Apollonio* scimus, id deploratæ *Damidis*, hominis obscuri, unice debemus fidei, qui agrestem & inconditam de eo fabulam *Juliæ Augustæ* obtulit, aliquam ab ea, librorum ejus generis cupida, gratiam inituras. Hæc, cum artis dicendi studiosa esset, *Philostrato*, Rhetori, cum imperavit laborem, ut expoliret, & meliori ordine digereret fabulam. Atque is sane nil reliquit intentatum, quo nugas verbis phaleratis ornaret, atque inaudita *Apollonio* miracula, cum ipsis Christi rebus gestis comparanda, affingeret. Quo labore id consequebatur, ut Sacerdotes, simulacrorum veneratores, & ceteri, qui Diis favebant, haberent, quem Domino nostro opponerent. Levis autem hæc est ratiocinatio, quæ eadem facili, qua profertur, exploditur opera: fuerunt, qui, post fata *Apollonii*, varia homini miracula, vim cœlesti Christi disciplinæ illaturi, tribuerent; ergo *Apollonius* est Hæreticus. Oportet, ut *Standa* aut artem ratiocinandi prorsus non salutarit, aut ut eam vix e limine salutatam nimis celeriter jusserit valere.

Nec nono indicio locum concessit ille. Sæpius etenim nominat pastores sine grege, duces sine milite, magistros sine discipulo & sectatore; id quod vel unum *Jo. Clerici*, antea in medium allatum, confirmat exemplum. Dumque *Antinomos*, & eorum parentem, *Jo. Agricolam*, Islebio ortum, commemorat, ejus hæ erant partes, ut moneret, *Lutherum* huic se mascule sic opposuisse hæresi, ut in ipsa, quod ajunt, herba

Digitized by Google

ſuffocata ſit. Cavit Autor noſter etiam atque etiam, ne decimi indicii copiam faceret Lectori. Quantum in Græco ſermone profecerit, vel hoc eximio ſcilicet ſpecimine ſatis declaravit luculenter, dum ad vocem *Chiliaſtæ* hæc adſcripſit: *Chille* eſt vox Græca, quæ Latine ſignificat *mille*. Utinam nobis Grammaticam illam haud invidiſſet, ex qua hanc ſingularem hauſit notationem. Nos quidem in noſtris ſcholis docemur, Græcos voce χίλιοι idem deſignare, quod nomine *mille* Latini. Atque ita *Chilii* ſcribenda erat vox Græca, ſi Græcas literas Doctor ignoravit Romanus. Nulla hic denique *diſtinctio*, nulla accuratio quærenda: omnia ſunt confuſa & conturbata. Qui apud nos *Pictiſtæ* dicti ſunt, eorum Antiſtitem appellat, ſine *prænomine*, ſub Lit. F, *Franchen*. Eosdem adducit ſub nomine *Pientes*, iisque tribuit *Platonicam* ſuam de purgatorio ſententiam: quo teſte, haud ſcimus. Id quoque fugit nos, quam ob rem novum nomen, *Pientes*, confinxerit. Ducit nos conjectura, eum Latinum linguam nova aliqua voce barbara locupletare, aut caſcam quandam, & Evandri olim matri uſitatam, in lucem revocare voluiſſe dictionem. Namque *Piens* nemo melioris notæ Scriptor dixit Latinus; quanquam *Pientiſſimus* quidem in antiquis Inſcriptionibus reperiatur.

Ex his paucis documentis nemini non, cui mens haud læva eſt, perſpicuum erit, ex hoc *Lexico Polemico* ad ſacra bella divinæ veritati congruenter convenienterque adminiſtranda gerendaque nulla peti arma poſſe, nihilque verius laborioſum ejus ſcripſiſſe compilatorem, quam hoc, quo auſpicatus eſt Præfationem, ubi, *Viribus*, inquit, *imparem me huic Operi manum admoviſſe, ingenue fatcor, Lector benevole.* Venia igitur detur nobis hoc ſubnectendi judicium, id quidem *incapibile* nobis eſſe, (utimur vocabulo Antoris,) vel, ſi mavis, captum noſtrum vincere videtur, hominis ſani eſſe, laborem aliquem, qui ſupra vires ipſius eſt & ſucceſſu caret, ſuſcipere. Hoc autem omni vacare dubitatione, compertum habemus, ſapientem quemvis hominem ſecum cum cura putare, quid humeri valeant, quidve recuſent ferre.

OBSER-

OBSERVATIONS UPON THE PROPHECIES of DANIEL, and the Apocalypse of St. JOHN. &c.

h. e.

OBSERVATIONES IN VATICINIA DANIELIS, & Apocalypſin S. JOANNIS; Autore ISAACO NEWTON.

Partes II.

Londini, apud Jo. Darby & T. Browne, 1732, 4.
Alph. 1 pl. 20.

Incomparabilem Geometram & naturæ indagatorem fuiſſe *Iſaacum Newtonum*, vix vulgus hodie ignorat. Quantopere idem in monumentis optimorum Autorum atque omni Hiſtoria verſatus fuerit, excellentiſſimum Opus Chronologicum declarat. Denique de ſtudio ejus plane inſigni in ſacris literis præſens Liber teſtatur. Diviſus ille eſt in *Partes duas:* in quarum altera Vaticinia *Danielis*, in altero vero Apocalypſin *S. Joannis*, Autor Celeberrimus illuſtrat. *Caput primum* Introductionis loco eſt, de Collectoribus Librorum Veteris Teſtamenti agens. Et Pentateuchus quidem cum Libris oppido cohærentibus *Joſuæ*, *Judicum*, *Ruth*, ab uno & eodem Scriptore ſacro, regnante *Saule*, ex ſcriptis antiquioribus ipſius *Moſis*, *Joſuæ*, & aliorum, in bello Philiſtæo partim amiſſis, partis diſperſis, collecti, & in præſentem formam redacti videntur. Nam & in Geneſi Genealogia Regum Edomiticorum pertexitur uſque ad initia regni Iſraelitici; & in Libris Judicum variæ res factæ memorentur, priusquam Rex eſſet in Iſrael. Itaque, ipſum *Samuelem* primum Sacrarum Scripturarum Collectorem fuiſſe, ab eodemque unum eorum Librorum, qui ejus nomen præ ſe ferunt, alterum vero ab ejus diſcipulis profectum eſſe, *Newtonus* noſter arbitratur. Inſtitutum *Samuelis*, poſt captivitatem Babylonicam, ſecutus eſt *Eſra*, qui Libros Regum & Chronicorum, ex Actis regum vetuſtioribus, opera variorum Prophetarum memoriæ traditis, collegit, tum ipſa *Jeſaiæ*,

Jeſaiæ, *Jeremiæ*, & aliorum plerorumque Prophetarum, vaticinia in præſentem ordinem diſpoſuit. Liber *Jonæ* alium habet autorem. *Daniel* plures complectitur partes, diverſis temporibus & autoribus conſcriptas. Sex Capita poſtrema exhibent vaticinia, ab ipſo *Daniele* exarata. Denique etiam Pſalmos congeſſiſſe *Eſræ* videtur. Poſt templum ab *Antiocho Epiph.* ſpoliatum, & ſacros Codices combuſtos, *Judas Maccabæus* exſtitit, in colligendis iſtorum Librorum reliquiis ſedulo occupatus. Eo tempore factum eſt, ut pars vaticiniorum *Jeſaiæ*, vel alius Prophetæ, ad vaticinia *Zachariæ* adjiceretur, itemque ut Liber *Eſræ*, a Libris Chronicorum, quibuscum antea conjunctus erat, ſepararetur, atque in duas partes divideretur. Ceterum Liber Chronicorum Regum Iſrael tum plane periit. Devicto a Romanis ac diſperſo populo Judaico, Talmudiſtæ ad fidem unius exemplaris ita ſacros ſuos Libros exegerunt, omnibus etiam literulis numeratis, ut nullæ nunc ſuperſint antiquiorum Codicum variantes lectiones, niſi quas forte vetuſtiores interpretes ſuppeditare poſſunt. Sed progrediendum nunc eſt ad alterum Libri Caput, quod agit de prophetico loquendi genere. Fundatur enim, judice *Newtono*, figuratus Prophetarum ſermo in analogia, quæ inter mundum naturalem intercedit, & inter regnum ſive imperium quodvis, quod conſideratur tanquam mundus aliquis politicus. Itaque cœlo & rebus cœleſtibus Principes in Republica & ſummæ dignitates, rebus terreſtribus populus inferior, ipſo denique inferno abjectiſſimi & miſerrimi quique deſignantur. Adſcendere in cœlum, ac deſcendere ad terram, idem eſt, ac potentia & honore augeri, vel minui. Similiter emergere ex aquis, vel in easdem delabi, uſurpatur pro adſcenſu ex ſtatu humiliore ad altiorem, vel ex hoc in illum delapſu: moveri ex alio loco in alium, pro mutatione officiorum ac dignitatum: ingentes terræ motus & cœlorum concuſſus, pro concuſſis & everſis regnis: creatio novi cœli & terræ, pro ortu novi imperii: finis mundi, pro regni interitu. In cœlo ſol ponitur pro Rege ac domo regia; luna pro Republica, quæ tanquam uxor Regis conſideratur; ſtellæ pro principibus perſonis, ſive politicis, ſive

etiam ecclesiasticis: lumen pro gloria, justitia, & sapientia: tenebræ pro ignobilitate, errore, & ignorantia: obscuratio, extinctio vel delapsus solis, lunæ, & stellarum, pro devastationibus & eversionibus regnorum; novæ lunæ, pro reditu populi dispersi in unum corpus politicum vel ecclesiasticum. Porro flammis aliquid exurere, dicitur pro bello consumere: conflagratio terræ ponitur pro regni interitu ex bello: constitutio in fornace pro servitute: venti & tempestates pro bellis: pluvia moderata, ros, & aqua viva, pro gratia & doctrina Spiritus Sancti. Jam terræ aridæ & congelatæ aquæ, maria, fluvii, sunt variæ gentes & regiones mediterraneæ vel maritimæ. Inundationes aquarum sunt invasiones per maria & classes. Domus & naves sunt familiæ & civitates. Similiterque etiam animalia, plantæ, & res aliæ terrestres vel marinæ, pro nationibus sumuntur, quæ vel in terra, vel in mari, maxime potentes sunt. Quodsi mundus politicus in vaticinio consideratur, tanquam consistens ex pluribus regnis, tum hæc exhiberi solent per plures mundi naturalis partes: nobilissimum per formam cœlestem, atque ita luna & nubes, pro populo fere sumuntur: minus nobile per terram, mare, fluvium, animal, plantam: quo pacto fortissima quæque animalia, itemque celsiores arbores, pro Regibus & integris regnis ponuntur. Cum homo vel bestia regnum exhibet, tum ejus partes variæ ac qualitates pro hujus qualitatibus ac partibus substituuntur: caput pro Principe, cauda pro inferiori plebe: plura capita pro pluribus dynastiis: cornua pro numero regnorum, quæ ex aliquo regno oriuntur: visus pro intelligentia: oculi pro viris sapientibus: loquela pro latione legum: os pro legislatore: vox magna pro potentia: pedes pro vili populo: ossa pro fortitudine: caro pro divitiis: dies pro annis. Hæc & plura similia postquam Autor noster Celeberrimus commemoravit, in sequentibus Capitibus ad ipsa *Danielis* vaticinia explicanda pergit. Capite scilicet tertio de visione imaginis differit, ex quatuor metallis compositæ, per quam omnino quatuor illa præcipua mundi imperia sive monarchias designari judicat: Capite quarto, de visione quatuor bestia-

beſtiarum, eandem rem notantium: quinto de regnis, per pedes imaginis, partim æreas, partim argillaceas, expreſſis, quæ eo tempore exſtiterunt, cum partes Imperii Romani, in Orientale & Occidentale diviſi, & multis modis diſcerpti, male cohærerent: ſexto, de regnis per decem cornua quartæ beſtiæ repræſentatis: ſeptimo de quarti animalis cornu undecimo: octavo de vi cornu undecimi in mutandis temporibus & legibus: nono de regnis per arietem & hircum denotatis, hoc eſt, de integris Perſarum & Græcorum imperiis: decimo de vaticinio ſeptuaginta hebdomadum: undecimo de vero tempore nativitatis & paſſionis Chriſti: duodecimo, de vaticinio ejus, quod *expreſſum* dicitur *in Scriptura veritatis*: tertio decimo de Rege, qui facit juxta voluntatem ſuam, & magnificat ſe ipſum adverſus omnem Deum, venerans Mahuzzim, & ſpernens concupiſcentias fœminarum, id eſt, matrimonia: quarto decimo de Mahuzzim, id eſt, imaginibus & animabus defunctorum, quas tanquam Deos, protectores ac defenſores ſuos, venerari ac colere dicitur Rex, qui facit juxta voluntatem ſuam, per quem, interprete *Newtono*, intelliguntur Imperatores Græci, quorum autoritate introductus eſt cultus imaginum & mortuorum, itemque abſtinentia Clericorum a matrimonio. Hactenus ſumma Libri capita exhibuimus: nunc pauca quædam, exempli cauſa, enucleatius proponenda videntur. Igitur, quod ad decem cornua quartæ beſtiæ attinet, iis denotari judicat *Newtonus* decem illa regna, in quæ diſciſſum fuit, quinto poſt C. N. Seculo, Imperium Romanum Occidentale: ſcilicet, 1) regnum Vandalorum & Alanorum in Hiſpania & Africa; 2) regnum Suevicum in Hiſpaniis; 3) regnum Viſigothorum; 4) regnum Alanorum in Gallia; 5) regnum Burgundionum; 6) regnum Francorum; 7) regnum Britonum; 8) regnum Hunnorum; 9) regnum Longobardicum; 10) regnum Ravennenſe, ſive Exarchatus. Jam, quæ porro a *Daniele* de cornu ejusdem beſtiæ undecimo memorantur, ea ad Pontifices Romanos omnino applicanda eſſe, Autor contendit. Annus paſſionis Chriſti ita ab eo definitur, ut inciderit in annum vigeſimum Imperatoris *Tiberii*, atque adeo in

Conſulatum *Fabii* & *Vitellii*, hoc eſt, in annum *Julianum* LXXIX, qui fuit annus Judæorum Sabbathicus, a nativitate Chriſti quartus & triceſimus. Longum eſſet, ſi argumenta, quibus hæc demonſtrat Autor, afferre hoc loco vellemus. Itaque, iis omiſſis, quod reliquum eſt, de *altera* Libri *Parte* brevibus complectemur. Obſervationes in illa *Parte* affert *Newtonus*, quæ ſpectant ad Apocalypſin *S. Joannis* illuſtrandam, atque in *tria Capita* ſunt diſtributæ. Horum *uno* de tempore diſquirit Autor, quo conſcripta a *Joanne* Apocalypſis videtur: *altero* de relatione agit & convenientia, quæ inter Apocalypſin *Joannis*, & Librum legis *Moſaicæ*, cultumque divinum in templo, intercedit: *poſtremo* de convenientia Apocalypſeos cum vaticiniis *Danielis*, & de ipſius prophetiæ argumento, tractat. Quibus de rebus placita ejus ſunt hujusmodi: Draconem *Joannes* ponit pro Imperio Romano, priusquam divideretur: deinceps vero eundem pro Imperio Græco, & beſtiam primam pro Latino, uſurpat. Sed & terra ſubinde pro Imperio Græco, & mare pro Latino collocatur, propterea quod ad illius plerasque partes itinere terreſtri, ad hoc non niſi per mare, Judæis accedere licebat. Res Eccleſiæ poſt quintum demum ſigillum apertum conſiderantur. Ipſam Eccleſiam exhibet mulier, amicta ſole juſtitiæ, & lunam cerimoniarum Judaicarum ſub pedibus habens, in capite vero coronam gerens, ſtellarum duodecim, ad duodecim Apoſtolos & tribus Iſraelis referendarum. Antequam mulier in deſertum fugeret, prima & vera erat Eccleſia, deinde penitus corrupta. Tempore perſecutionis *Diocletianæ* clamabat parturiens, & cruciabatur, ut pareret. Poſt victum a *Conſtantino Maxentium*, peperit filium maſculum, id eſt, Imperium Chriſtianum. Diviſo Imperio, fugit in deſertum, ad Latinos, ubi poſtea reperta eſt ſedens ſuper beſtiam, & ſeptem montes. Atque adeo hæc mulier omnino convenit cum cornu undecimo beſtiæ quartæ *Danielis*. Bellum inter Michaelem & Draconem, pro bello inter Chriſtianos & paganos: characterem vero beſtiæ *Joannis* ita interpretatur *Newtonus*, ut is ſit +++, & nomen ejus ΛΑ-ΤΕΙΝΟΣ, & numerus nominis 666. Sed ſatis has dapes

degu-

deguſtavimus. Qui plura deſiderat, ad ipſum Librum ablegandus eſt: quanquam facile apparet, eum ab Autore non penitus fuiſſe abſolutum.

MECHANICA MEDICAMENTORUM; Autore JOANNE BAPTISTA MAZINO, Brixiano, in Gymnaſio Patavino Medicinæ Practicæ Profeſſore.

Brixiæ, typis Joannis Mariæ Rizzardi, 1734. 4 maj. Plag. 18, cum Tab. æn. 1.

Poſtquam Cl. *Mazini* tribus Sectionibus (quarum ultimam in *Supplementis Actorum Tom. X Sect. IV pag. 164* commemoravimus,) morborum Mechanicen tradidit, quartam de remediorum in partes ſolidas corporis noſtri actionibus, earundemque reactionibus, & hinc pendentibus diverſis organorum oſcillationibus, humorumque ſeparationibus, tanquam totius Operis complementum, ſuperaddidit. Ante vero, quam ad ipſorum remediorum actiones explicandas accedit, binas præmittit Diſſertationes; quarum priori de motu elaſtico, ſive oſcillatorio fibrarum generatim agit. Cum enim, fluida corporis noſtri magnam partem ex elementis elaſticis, aut quaſi elaſticis, conſtare, alibi docuerit, fibras quoque, his undique irrigatas ac repletas, elaterem inde obtinere, colligit. Cum vero illæ ita ſibi invicem intertextæ ſint, ut rectas excipiant circulares, has ad angulum rectum ſecantes, hisque junctæ ſint obliquæ atque ſpirales, actione harum fibrarum ſuccedente in perpetua erunt angulorum mutatione, atque ſive ad majorem contractionis, ſive diſtractionis, ſtatum redactæ, cum vi elaſticitatis propriæ, tum vicinarum fibrarum reactione, ad naturalem ſuæ dimenſionis ſtatum reducentur; prout illæ fibrarum oſcillationes in partibus muſculoſis animalium viventium diſſectis manifeſto in oculos incurrunt, & illuſtre hujus exemplum in motu inteſtinorum periſtaltico a ſucceſſiva circularium & rectarum contractione pendente habetur, qua perpetua & æquabili fibrarum actione fluida

da æquabiliter per easdem urgentur, atque transprimuntur. Altera Dissertatione disquirit, in quo sanitas & ægritudo corporis nostri proprie consistat, atque eandem potissimum ab æquilibrio partium fluidarum inter se, ut & cum solidis, pendere ostendit. Ad particularium, sanguinem componentium, elasticarum pariter atque non elasticarum, proportionem conservandam varia adhiberi artificia docet. Primo huc conica arteriarum figura facere videtur. Cum enim sanguis maxima vi e corde pellatur, profecto facile a se invicem discederent tot diversæ ejus partes, nisi decrescentes sensim arteriæ stringerent, & in nexu detinerent. Cum vero maxima elasticarum pars, dum per arterias transit, secedat a reliquis minus elasticis, venæ contraria ratione ampliantur, valvulisque motus sanguinis juvatur, ut sic aliqua hic etiam proportio servetur. Præterea ad unionem sanguinis diversarum partium conservandam non parum conducere censet filamenta sanguinis reticularia, per quæ reliquæ ejus partes trajiciuntur, sicque magis invicem uniuntur: ipsa denique elementa sanguinis elastica & non elastica in statu naturali proportione reciproca, aut quasi reciproca, (a rigore enim Geometricæ proportionis aliquantum hic remitti debere, monet Cl. Autor,) inter se invicem mixta sunt; his si addatur pressio athmosphæræ, fluida æque ac solida æquabiliter ambientis, perfecta æquilibrii ratio patebit. Quamdiu illud conservatur, corpus se in omnibus suis partibus sentit æquabiliter leve, forte, constans, atque mobile; si vero fluida a ratione proportionis suæ deficiant, vel solida laxa nimis, aut rigida, aliterque vitiose constituta, æqualem illorum circulum impediant, homo in statu ægritudinis sentiet vel gravitatem aut levitatem præternaturalem, vel laxitatem aut duritiem, vel frigus aut calorem, nunc in toto, nunc in parte quapiam excedentem. Tertia Dissertatione actionem remediorum generatim expendit, atque cum *Boyleo* censet, quodlibet corpus peculiari veluti athmosphæra effluviorum, ab eodem promanantium, indolem ejus exacte referentium, ambiri, atque, his mediantibus, vires remediorum per omnes humores deferri; cum vero effluvia illa eo fortius operentur, quo minus illa a centro

corpo-

corporis sui distant, patet, ipsorum remediorum effectus fore maxime insignes in ipso puncto contactus, ubi vis omnis unita est, contra debilitari sensum, quo magis a corpore suo recedunt, & quidem in ratione reciproca quadrati distantiarum a centro corporum, e quibus promanarunt. Hæc itaque sive corpora, sive effluvia remediorum, vel ratione superficierum, aut figurarum, quibus prædita sunt, aut quas cum fluidis & solidis corporis nostri unitæ obtinent, operari. Subinde enim effluvia illa, humoribus nostris admixta, cum illis in unum veluti corpus coalescere, sicque aliam prorsus figuram obtinere, a qua effectus a prioribus diversi producantur, fusius ostendit. Interdum vero effectus remediorum solum pendent ab elatere, fluidis vel solidis corporibus cum quibus juncta sunt, communicato; quo ipso partes humorum fortius erga se invicem impulsæ atterantur, & in minores moles rediguntur, calorque simul non parum intenditur; cum vero remedia assumta menstruis corporis nostri variis solvantur, atque in partes omni fere imaginatione minores dividantur, & ope circulationis ad quævis corporis puncta deducantur, qua ratione variæ inde actiones & reactiones in fluidis & solidis emergant, eleganter explicat. Dum ad specialem medicaminum operandi rationem sequentibus Dissertationibus exponendam accedit, primo alvum moventia expendit, ea asperis superficiebus ob multiplices angulorum prominentias prædita supponit, quibus tunicam intestinorum interiorem villosam, hisque superincumbentes nerveam & musculärem, vellicent, & ad mutandum situm disponant, quæ dum ultra statum naturalem vel contrahuntur, vel distenduntur, ad pristinam se restituere figuram nitentur, sicque oscillationes illorum reddentur frequentiores, vasaque & glandulæ, intra easdem sitæ, fluidum in illis contentum largius effundere cogentur. Neque tamen hic subsistere monet Cl. Autor purgantium effectus, sed eadem in intestinis soluta ad sanguinem deferri, ibidemque aspera sua textura viscidiores particulas dissolvere, vasaque simul ad motum frequentiorem solicitare, ut sic, motu sanguinis etiam per intestina accelerato, copiosior eo humor derivetur, in cavum intestinorum deponendus

dus atque excernendus. Ut vero oſtendat, qua ratione certa medicamenta elective veluti certum humorem evacuare poſſint, exemplo rhabarbari rem illuſtrat, quod quidem in ipſis inteſtinis aliquem ſtimulum generalem excitet, a reliquis vero humoribus corporis parum ſolvatur, aut in illos agat, ad hepar vero delatum & cum humore bilioſo, (quem ejusdem indolis ſalino-ſulphureæ ac rhabarbarum eſſe aſſerit,) commixtum, ab eodem intimius in partes minimas divelli, ſicque, junctis tum rhabarbari, tum ipſius bilis, viribus, hic potiſſimum copioſas fibrarum irritationes oriri, ſicque bilem præ reliquis humoribus excerni. Pari ratione rem ſe cum ſic dictis phlegmagogis habere monet, quæ cum ſero facillime uniantur, illudque ad loca excretoria ſecum abripiant. Cum ergo maxima purgantium vis a ſtimulo tunicis inteſtinorum impreſſo pendeat, illum ita moderandum eſſe monet, ne nimis irritando rigidam in illis contractionem efficiamus. Sic enim, oſcillatione illorum ſublata, dolorem quidem vehementem excitari, ſecretionem vero materiæ peccantis neutiquam promoveri, quod a draſticis remediis cum damno ægrotantium ſubinde fieri obſervemus. In definienda vomitoriorum operatione ad ipſius ventriculi ſtructuram potiſſimum reſpicit, atque particulas vomitorii cum humoribus corporis noſtri unitas, pondere, vel aſpera ſuperficie, aut motu, irritare villoſam ejus tunicam interiorem, & ſuperimpoſitam nervaceam, quæ ſimiles motus cum fibris muſcularibus communicet, unde fundus ventriculi verſus orificia contrahatur; cumque gravia illa irritantia in fundo & circo pylorum maxime hæreant, ille pariter validiſſime conſtringetur, ut ſic contenta exitum per inferiora nequeant obtinere, ſed potius verſus ſuperius orificium magis relaxatum trudantur, & per gulam adſcendant; rationem etiam reddit, cur ſubinde quædam naturæ contraria ingeſta ſola per vomitum rejiciantur, reliquis retentis, atque ea a ſuccis corporis noſtri non ſolubilia ventriculum moleſte afficere, & ideam ingratam in mente excitare, unde in ea potiſſimum parte, ubi illa ventriculo adhæret, motus violentiores excitentur, donec id, quod moleſtum erat, per vomitum rejectum ſit. Diuretica variæ eſſe indolis, oſten-

oſtendit, hinc alia, uti aquea, & his ſimilia, ſerum in vaſis copia ſua augere, atque diametros illorum patentiores reddere, ſicque ad frequentiorem contractionem & excretionem liquidi diſponere, ad quarum cenſum etiam aquæ minerales referendæ, quæ cum mole & pondere maximam partem effectum ſuum præſtent, minus bene ſibi conſulere monet, qui nimia copia eas ingurgitent, ob vaſorum nimis dilatatorum metuendam inde atoniam: alia diuretica oleoſa & emollientia in ſpaſmo & rigiditate fibrarum renalium eundem demulcendo & relaxando conferre; alia ſalina in majori potiſſimum humorum tenacitate eandem angulis ſuis penetrando & diſſolvendo prodeſſe ſuſius probat; quæ ultima tamen non niſi caute uſurpare jubet, ne ipſas partes ſolidas rudius afficiant, &, præter varia mala metuenda, ipſam diabeten, ſive urinæ particulis nutritiis impræegnatæ excretionem, producant. Diaphoretica remedia naturæ vel ſulphureæ, vel ſalino-ſulphureæ, eſſe pleraque, monet, illa admodum elaſtica & in minimas moleculas diviſa, ſummo motu, elatere, & majori magnitudine ſuarum ſuperficierum, validam vim exercere contra particulas humorum, easque ad cutaneas glandulas propulſas ſudoris forma ex corpore eliminare; illa vero, ex ſale & ſulphure compoſita, etſi tanta motus celeritate non gaudeant, tanto ad corporum penetrationem aptiora eſſe, quod ex compoſitione illorum pateat: ſulphur enim, utpote corpus leve, verſus ſuperiora ferri, ſal vero, tanquam grave, recta verſus inferiora tendere, cumque neutræ deſtruantur potentiæ, ſed utraque pro parte agat, motum emergere mixtum, ſicque ſalino-ſulphurea lineam motus deſcribere curvam, eamque ſpiralem, quo ipſo ad perterebranda objecta, & diſſolvenda quævis impedimenta, apta evadunt. Ab attenuantibus hiſce remediis ad adſtringentia tranſit, quæ motum in fluidis minuunt, aut prorſus auferunt, oſcillationemque in ſolidis retardant; atque illa potiſſimum ope effluviorum, de quibus tertia Diſſertatione ex inſtituto agit, operari aſſerit, quatenus illa toti humorum maſſæ permixta fluidorum partes irretiant motumque ſiſtant. Etſi vero effluviorum horum ſubtilitas videatur obſtare; illa tamen ſemper ratione ſuperficierum

ſuarum ſimilia manere corporibus, ex quibus prodierunt, &, licet moles ipſorum decreſcat in ratione cubica, ſuperficies tamen ſolum in quadrata ratione decreſcere, ſicque amplam ſatis ſuperficiem ſupereſſe in minimis etiam moleculis, monet, quæ cum ramoſæ ſint & hamatæ in adſtringentibus, facile in contactus cum humoribus ruent arctiores; interdum etiam adſtrictorium effectum ſequi obſervat, ſi partes fluidiores, quæ motu ſuo cohæſionem impediverant, expellantur, qualia remedia ſint omnia calidiora, humidum tenue e corpore eliminantia, ſolis relictis craſſioribus facile concreturis, propterea exſiccantia dicta. In opiatorum explicatione indicat, illa primario ratione craſeos ſuæ denſare & irretire humores, ſolidorumque oſcillationes ſuſpendere, ſecundario vero interdum diſſolvere, ſudores promovere, & his ſimilia; prius omnino a particulis ſulphureis craſſioribus ramoſis & filamentoſis ſanguini ſeroque permixtis pendere, unde motu ſolidorum & fluidorum retardato ſomnus irruat. Si tamen ſanguis multis particulis ſulphureis abundet, quæ cum opii ſulphure jungentur, hoc ab illis ſolutum & volatile redditum diviſionem, diſſolutionem, motumque, in fluidis & ſolidis excitare, hinc ſecundario calores, ſudores, & vigilias, ab opio produci. Caute vero in exhibitione opiatorum, in morbis convulſivis, hyſtericis, & hypochondriacis, eſſe agendum monet, ſiquidem, etſi motum violentum ſiſtant, ſimul tamen ſecretiones omnis generis cohiberi, ſicque materias impuras cumulari, unde, effectu remedii ceſſante, novi, iique vehementiores, excitentur paroxyſmi. Cordialium remediorum titulo ſe non ea ſolum intelligere, cum antiquis profitetur, quæ potentias & vires cordis augeant vel conſervent, ſed illa ſimul cerebro & cerebello inſervire, ſicque vitales pariter ac animales & naturales potentias ab illis inſtaurari. Tam arctum enim inter has commercium obſervari, ut, una languente, ceteræ pariter corruant, una reſtituta, reliquæ pariter vigeant, mutuamque inter ſe cauſarum & effectuum rationem habeant. Tres horum claſſes conſtituit, primam, quæ volatilia & ſpirituoſa, alteram, quæ oleoſa & balſamica nutrientia, tertiam, quæ utrisque, tum volatilibus, tum nutrientibus parti-

particulis ſimul gaudentia complectatur; his enim prudenter adhibitis, languentes corporis potentias reſtitui, in exceſſu vero propinatis nimis intendi, monet. Cum vero omnia hæc remedia parum profint, niſi humores antea rite præparati & concocti ſint; ultima Diſſertatione de hujus concoctionis humorum neceſſitate, ſignis, modisque, quibus illa juvetur, agit, finemque toti Operi feliciter imponit.

THE BUILDER'S DICTIONARY, &c.

h. e.

DICTIONARIUM ARCHITECTONICUM, ſive Nobilium & Architectorum Comes: exponens non modo terminos artis, in omnibus Architecturæ partibus, ſed & Theoriam & Praxin plurimarum rerum huc pertinentium.

Volumina II.

Londini, apud A. Betteſworth, 1734, 8 maj. Alph. 2 pl. 18, cum Tabb. æn. 33.

Cum uſus Lexicorum, hodie ſatis frequentium, in quibus artes ac ſcientiæ, earumque propria vocabula, explicari ſolent, haudquaquam videtur aſpernandus: tum inter Libros hujus generis eum, quem nunc in manibus habemus, minime poſtremum merert locum exiſtimamus. Congeſta enim ſunt ex optimis Autoribus pleraque omnia, quæ ad Architecturam referri poſſunt, quæque ſcire debent fabri murarii, ferrarii, lignarii, ſeriniarii, laterarii, gypſarii, pictores, vitriarii, tornatores, ſtatuarii, plumbarii: adjectis Problematibus maxime neceſſariis, Arithmeticis, Geometricis, Opticis, Hydraulicis, aliisque Mathematicis. Præterea exhibentur quantitates, proportiones, & pretia omnis generis materiarum, quarum uſus eſt in ædificiis exſtruendis: itemque proportiones quinque ordinum Architecturæ, juxta *Vitruvium*, *Palladium*, *Scamozzium*, *Vignolam*, & *Clericum*: cum regulis æſtimandi ædificia, & ſumtus ad ea requiſitos. Denique omnia Schematiſmis plurimis æri diligenter inciſis illuſtrantur.

LE BOMBARDIER FRANÇOIS &c.
h. e.
ARTIFEX GALLICUS IN PROJICIENDIS ollis igniariis, seu nova Methodus, igniarias glandes propellendi, ut scopum præfixum certo feriant. Autore BELIDORO, Curatore rei tormentariæ, Professore Regio Matheseos in Scholis, juvandæ arti tormentariæ destinatis, Membro Societatum Regiarum Scientiarum Anglicæ & Borussicæ, Procuratore Academiæ Scientiar. Reg. Parisiensis.

Amstelodami, sumtibus Societatis Bibliopolarum, 1734, 4 maj. Alph. 2 pl. 8, cum Tabb. æn. 8.

Quæ *Galilæus Galilæi*, Celeberrimus ille magni quondam Ducis Etruriæ Mathematicus, de projectorum gravium motu in parabola detexit; quæque ab illius solerte discipulo, *Torricellio*, ulterius ad jactus in loca, vel supra horizontale planum explosionis elata, vel infra illud depressa, faciendos feliciter accommodata sunt: ea a *Blondello*, illustri Socio Collegii a *Ludovico M.* Galliarum Rege, ad incrementa artis bellicæ curanda instituti, Libro de hac eadem re jam A. 1683 edito, ad effectus tormentorum explosorum, projectionemque globorum, præcipue pulvere pyrio repletorum, ope ejusdem pulveris pyrii factam, applicata, dubio quidem omni, quod ad veritatem eorum attinebat, huc usque caruerunt, sed ab iis, qui artem hanc exercent, ratis, praxin sine theoria sufficere abunde, partim contemtim neglecta sunt, partim ob calculorum illis in locis, unde globi igniti in hostem jaciendi sunt, vix ac ne vix quidem subducendorum molestiam adhiberi nequiverunt. Ut huic nævo mederetur Cl. Autor, & a solidis principiis theoreticis, & ab harum rerum usu atque exercitio instructissimus, cepit consilium devorandi tædia calculi semel subducendi, illumque cum omnibus communicandi, quo & calculorum struendorum imperiti, qui interdum tractan-

tractandis mortariis bellicis præficiuntur, sola evolutione harum Tabularum obtineant numeros, per calculum alias eruendos. In computandis Tabulis instituit *Blondellianis* vestigiis, quæ & in *Cursu* suo *Mathematico*, quo æque ac aliis scriptis e. g. eo, quod inscribitur: *La Science des Ingenieurs dans la Conduite des Travaux de Fortification*, inclaruit Autor, secutus est, omnia ibidem demonstraturus, quæ ad jactus tormentorum bellicorum cognoscendos pertinent. Fundamento usus est propositione vel ab ipso *Galilæo* jamjam demonstrata, quod parabolarum, quæ a globo ejecto describuntur, amplitudines sint in ratione sinuum, ad duplicatos eos arcus pertinentium, ad quos tormenta vel mortaria erecta vel depressa sunt. Cum itaque summa elevatio sit 45 graduum, quæ maximas jactuum longitudines largitur, & sinus arcus 30 graduum sit dimidius sinus arcus 90 graduum, certum est, longissimi jactus dimidium esse longitudinem jactus ad graduum 15 arcum facti. Facile patet, quod idem tormentum eadem quantitate pulveris pyrii æque boni instructum hisce jactibus hic computatis adhibendum sit. Computatio enim pro omnis generis tormentis, quavis quantitate pulveris pyrii cujusvis qualitatis oneratis, & obtineri difficillime posset, &, si quando haberetur, ob insignem casuum complicationem mutuam vix commode atque expedite satis adhiberetur. Suadet igitur Autor, ut, cuicunque cum hac parte artis bellicæ res fuerit, mortarii, quod curæ ipsius commissum est, experimentum capiat, dum illud ad altitudinem 15 graduum erectum explodit, & jactus longitudinem iis modis metitur, quos Autor præscribit. Inde vero, cum constet, quanta futura sit longissimi jactus amplitudo, nempe dupla ejus, quæ in capto hoc experimento deprehensa fuit, intermedias amplitudines jactuum, inter longissimam, & ejus dimidiam interjacentes deberi gradibus elevationum inter 45 & 15 gradus interpositis. Autor igitur exputat, quot gradibus inde a 15° elevandum sit tormentum pro omnibus amplitudinibus his intermediis, binarum ulnarum Parisiensium spatio singulis crescentibus in distantiis haud adeo magnis: sed in majoribus amplitudinibus, quas enumerat, intervallum quinque talium

ulnarum pro continua differentia assumit. Sed, cum primi jactus, qui experimenti capiendi causa fiunt, diversissimæ amplitudinis, pro ratione tormenti & pulveris pyrii adhibitorum diversa, esse queant, necesse habuit idem singulas tales Tabulas pro singulis amplitudinibus jactuum factorum, tormento ad altitudinem 15 graduum erecto, simili artificio computare, quod & facta suppositione: jactum experimentalem ad 20, 22, 24, 26 &, reliquos in hac proportione crescentes numeros ulnarum propulisse globum, usque ad numerum 1000 ulnarum exsequitur, ita tamen, ut inde a numero ulnarum 230 proportio Arithmetica inter amplitudines calculo subjectas obtineat, cujus differentia continuo est 5. Modus has Tabulas adhibendi facillimus est, quippe qui, ab Autore fusius descriptus, quam ut hic transferri possit, nuda Tabularum evolutione absolvitur, postquam experimentum descriptum fuerit captum, & a quovis perfici potest, qui numerorum notas noverit. Nec illud prætermittendum a nobis est, has Tabulas multoties ab universo Collegio artificum tormentariorum, quod Parisiis floret, sub examinis incudem revocatas, & institutis inde ab A. 1725, quo laboris hujus summam absolverat Autor, pluribus experimentis comprobatas esse. Ceterum *duabus Partibus* absolvitur elegantissimum hoc Volumen, quarum *prima*, præter Tabulas ipsas, quæ maximam ejus partem constituunt, de earum usu, de aliis Tabulis, quæ huc usque ab artificibus rei tormentariæ usu tritæ fuerunt, de proprietatibus tormentorum ratione diversæ magnitudinis & constructionis cavorum, quibus pulvis nitrosus inditur, de globis ferreis ad pulverem pyrium recipiendum excavatis, modoque eos illo replendi commodissimo & debito, de collimatione rectius, quam vulgo fit, ad scopum feriendum instituenda, & de aliis huc pertinentibus rebus, adeo solide exponit, ut Autoris in meditando sagacitas, in experiendo usus atque exercitatio, undique eluceant. Inprimis notatu dignum est plus vice simplici captum experimentum: idem tormentum, eadem quantitate ejusdem pulveris pyrii ad ejiciendum globum ejusdem magnitudinis & gravitatis paratum aptatumque, tempore matutino,

&

Digitized by Google

& præcipue ante solis ortum, itemque vespertino post solis occasum, longius ejaculari eum, quam si circa meridiem explodatur. Quod, quantum aeris expansio ad globi motum conferat, abunde testatur. Idem etiam usu venit, quando tormentum aere crasso & vaporibus repleto exploditur, quo in casu major motus globo imprimitur, quam ubi aer tenuior sereniorque fuerit. Cui dubio amovendo Autor barometri observationes in capiendis cum tormentis experimentis instituendas suadet. *Altera* Libri *Pari* tractat de ignis & pulveris usu tum ad inferendum hostibus damnum, tum ad festivitates celebrandas, adhibendorum, ubi, quicquid ad hanc partem artis igniariæ spectat, dilucide explicatur, novisque argumentis, tum e theoria, tum e praxi repetitis, egregie confirmatur. Præmittitur huic Parti tentamen theoriæ de causa effectuum pulveris pyrii, seu de modo, quo ille tam mirabiles effectus edere possit, quos ab illo edi cernimus, quem habito respectu tum ad aerem, quem vehemens flamma rapidissime extendit dilatatque, tum ad materias, e quarum mixtione oritur pulvis, sulfur, sal nitrum, carbones, tum ad leges, secundum quas inflammatur ille, & a quibus dependet inflammationis rapiditas, vel lenta propagatio, quantum potuit, explanavit Autor. Hanc suam theoriam, ad quam ulterius perficiendam ipse alios, qui artes has norunt tractantque, invitat, postquam cum Societatibus Scientiarum Anglica & Borussica communicavit, & utriusque assensum impetravit, posteriorque illam in Latinum sermonem transferri e Gallico curavit, quo Miscellaneis Societatis inferretur: nos illius diffusiore recensione superfedere possumus, id unicum monuisse satis habentes, Autorem sal nitrum, non pro materia combustibili, sed ad ignis calorem celerrime liquabili, habere, e cujus liquescentis poris rapidissime egressus aer carbones ardentes & sulphuris incensi scintillas afflatu suo excitet & fomentet.

SAL. DEYLINGII INSTITUTIONES PRUdentiæ Pastoralis.

Lipsiæ, sumtibus hæredum Lanckisianorum, 1734. 8.
Alph. 2.

S. Rev.

S. Rev. Autor ex eo ſtatim tempore, quo publicum docendi munus in hac Academia obtinuit, omnes ingenii nervos eo intendit, ut ſacri Miniſterii Candidatos non ſolum eruditos, ſed & pios, ac prudentes, formaret, magno cum fructu Eccleſiæ aliquando præfuturos. Idcirco regulas in ſuis prælectionibus tradidit & inculcavit huic inſtituto inſervituras. Cum autem dictandi labor, præter tædium & temporis jacturam, multas alias pareret difficultates, multorum rogatu has Inſtitutiones exire paſſus eſt in publicam lucem, ut Auditoribus non tantum, ſed & aliis, prodeſſet. In Proœmio ſubſidia commemorat, ex veterum Patrum & recentiorum Doctorum monumentis utiliter depromenda. Poſtea de Miniſterio Eccleſiaſtico *abſtractive & concretive* conſiderando binis Capitibus agit. Quæſtionem, penes quem poteſtas Eccleſiaſtica *radicaliter* ſit, enodate tractaturus, obſervat, Jura Sacrorum, quæ ſummi imperantes hodie apud nos exercent, duplicis eſſe generis. Alia eſſe *Jura Majeſtatica*, & fluere ex ſuperioritate territoriali: alia eſſe *Jura Collegialia*, ſeu *Conventionalia*, quæ, ſi eorum originem ſpectes, penes totum cœtum reſideant. Illa Principi competere, qua tali, abſolute, nec iis unquam carere eum poſſe, quia in Republica eſt ſummus, & per acceſſum ad Eccleſiam, ſuam majeſtatem non depoſuit. Ab his autem Juribus circa ſacra majeſtaticis multum differre Jura Collegialia, quæ, ſi eorum conſideres originem, toti Eccleſiæ, qua Collegio, competunt, & quatenus ſocietas eſt in Republica, quæ, pro libertate naturali coire, & certas confœderationis leges, perinde ac pœnas pactitias, condere, iisdemque ſponte ſe ſubjicere, potuerit. Hoc ipſum autem veteres Chriſtianos feciſſe, ex *Plinio* & *Tertulliano* probat. Hæc Jura ab initio adminiſtraſſe univerſum Eccleſiæ cœtum, quando per civitatem totam nondum erat diffuſus. Eo autem nimium amplificato, Seculo poſt Chriſti natales *quarto*, & deinceps ſub papatu, illorum Jurium adminiſtrationem ceſſiſſe Clero, ſed per ſacrorum emendationem rediiſſe ad Eccleſiam, quæ tacito ſaltim conſenſu ea adminiſtranda reliquerit ſummis Magiſtratibus, quibus nunc adimi non poſſint,

poſt-

poſtquam in Pacificationibus religioſis ſigillum quaſi civile acceſſit. Varios Miniſtrorum ordines, & originem, inprimis dignitatis & autoritatis Epiſcopalis natales, ac incrementa, ex antiquitate inveſtigat, negatque, parochias ad gentilium imitationem in Eccleſiam Chriſtianam introductas eſſe, cum nuda rei ſimilitudo certum originis indicium eſſe haud poſſit. Eccleſiarum limites, ſive parochias, ex pacto potius, & boni ordinis cauſa, ad exemplum Synagogarum Hebræarum, quarum quælibet ſuos habuerit parochianos, & quæ totæ nonnunquam Chriſti doctrinam ſuſceperint, conſtitui cœpiſſe. Expoſitis *Cap. III Protheoriæ generalis* Miniſtrorum Eccleſiæ requiſitis, ac dotibus neceſſariis, progreditur ad ipſam Tractationem, & *Parte prima* oſtendit, qua ratione idoneus Miniſterii ſacri Candidatus in Scholis & Academiis rite præparari, impedimenta removeri, & literæ cum ſacræ, tum profanæ, ab eo debeant tractari. *Cap. III* differit de variis Prudentiæ Paſtoralis fontibus, &, occaſionem nactus commodam, opportune monet, Jus Canonicum vetus, quod commendat, a Jure novo, quod feces olet, accurate diſjungendum eſſe, quippe quod dominatui Pontificum ſtabiliendo unice inſerviat, & Eccleſias noſtras non obliget, niſi quatenus unum alterumque caput in noſtris foris & Conſtitutionibus, Principum autoritate emiſſis, receptum ſit. *Parte ſecunda* commendat Prudentiæ Paſtoralis regulas, circa ſacri muneris ingreſſum obſervandas. Ubi vocationis neceſſitatem propugnat, ejusque jus, ſacrarum literarum autoritate & pervetuſta conſuetudine fultus, univerſæ Eccleſiæ vindicat, directorio tamen manente penes Collatorem. Qua occaſione in originem Juris patronatus inquirit, oſtenditque, illud Seculo quarto privata autoritate introductum, & poſtea ab Imperatore *Juſtiniano* confirmatum, apud nos, ſi recte adminiſtretur, & ultra ſuos limites non extendatur, tolerari, a Patrono tamen obaerato, cujus fundi ſub ſequeſtro ſunt, ob Simoniæ periculum exerceri non poſſe. Expoſita *Cap. II* Miniſtri novi ordinatione & ſolenni introductione, quam diu differendam non eſſe monet, varias explicat quæſtiones, an quis ſine titulo, aut androgynus, ad ſacrum munus inau-

gurari poſſit. Jusjurandum religionis utiliter retineri, monet, ut Eccleſiæ certo conſtet, cui religioni in præſenti addictus ſit ille, qui officio ſacro admovetur. *Cap. III* de reditibus & immunitatibus Clericorum agit, oſtenditque ſalariorum neceſſitatem, poſtquam ſpontaneæ populi oblationes, quarum quædam olim menſtruæ, aliæ hebdomadales & quotidianæ, erant, & a locupletioribus, ſacrum epulum ſumturis, afferri ſolebant ad altare, unde Miniſtri perinde ac pauperes alebantur, dudum ceſſarunt. Quando nonnulli hodierno tempore Paſtorum ex ſolis eleemoſynis ſuſtentationem reduci voluerunt, opinati, hac tandem ratione ambitum, Simoniam, & alias malas artes, evitari poſſe, cum nemo facile egeſtatis periculum aditurus ſit, S. Rev. Autor monet, conſilium non fore aſpernandum, ſi ſincerus veterum Chriſtianorum amor & liberalitas, quæ in antiquis monumentis tantopere prædicatur, noſtro ævo ſimul reſuſcitari & reduci poſſit, quod tamen in ultima hac mundi fece, rebus omnibus in pejus euntibus, vix ſperandum ſit. Decimas, apud nos retentas, non divina, ſed humana duntaxat, lege, & pacto, vel diuturna conſuetudine, niti opinatur. De foro Clericorum privilegiato loquens, obſervat, illud perantiquum eſſe, & in utroque Codice plurima exſtare Imperatorum Chriſtianorum Reſcripta, ſed ex ipſius veteris Eccleſiæ praxi merito ceſſare in criminibus a Clericis admiſſis, quæ ad civiles judices jam olim deferri conſueverunt. Prudentiam Paſtoris in ipſa muneris ſacri adminiſtratione deſcripturus, inprimis requirit purioris doctrinæ cuſtodiam, atque exactam vitæ ſanctimoniam, cum diligenti Scripturarum meditatione ac oratione conjungendam. Deinde diſſerit, qua ratione rudiores inſtituendi ex Catechiſmo, verba e ſuggeſtu cum fructu facienda, & cum recto clavium uſu Sacramenta adminiſtranda ſint. Qua occaſione plurimæ quæſtiones dubiæ & vexatæ enodantur & explicantur. Occaſione partus monſtroſi & deformis quæſtio movetur circa *campſores*, vulgo *Wechſelbælge*, de quibus docetur, eos non ex concubitu Satanæ cum ſagis, nec ex ſemine ſurreptitio, quod multis in mentem venit, generari, nec a maligno Spiritu pro genuinis infantibus ſupponi, ſed infigni laborare morbo, quem Medici

Rha-

Rhachitidem appellant. Baptismum in solo Christi nomine collatum improbat, & confirmationis ritum Baptismi appendicem in veteri Ecclesia fuisse probat, eumque ut utilem, atque postliminio, si ab omni superstitione purgetur, reducendum, commendat. Publicam peccatorum deprecationem, multis in locis apud nos usitatam, velut residuam veteris disciplinæ Ecclesiasticæ portionem, repetit ex pœnitentium ritu. Hi recipi volentes in fidelium cœtum, prostratione & lacrymis in sacco & cinere offensæ Ecclesiæ *satisfacere*: Episcopi autem, illum rigorem paululum mitigantes, φιλανθρωπεύεσθαι, & *indulgentiam dare*, dicebantur. Tandem S. Rev. Autor Ministri prudentiam circa sponsalia, & matrimonialia, nec non circa liturgica & œconomica, ac cerimonias, privato ausu non mutandis, & circa cadaverum sepulturam, copiose describit. Ad extremum, commemorato *Parte IV* Pastoris e munere sacro vario egressu, universo Libro, Sacri Ordinis Candidatis & novellis Pastoribus diligenter commendando, finem imponit.

SAMUELIS CHRISTIANI HOLLMANNI, Philos. Prof. Publ. paulo uberioris in universam Philosophiam Introductionis Tomus primus, qui Logicam & Metaphysicam complectitur.

Vitembergæ, sumtibus Prænumerantium, 1735, 8. Alph. 2 pl. 17.

Etsi Scriptorum, quibus vel nonnullæ solum, vel omnes etiam ad universæ Philosophiæ ambitum vulgo relatæ disciplinæ simul, illustrantur, tanta hodie jam multitudo prostat, ut illorum fere copia jam laboremus; supereresse tamen & in his eruditionis humanæ partibus non pauca, quæ perfici adhuc ulterius possint, novamque omnino disquisitionem mereantur, negari vix a quoquam rerum harum perito poterit. Unde & eo minus vitio verti Operis hujus Cl. Autori debet, quod, cum inde jam a multis annis rebus philosophicis operam navaverit, cogitata sua, ad singulas disciplinas pertinentia, scripto peculiari complecti

decreverit. Edidit eum in finem jam *A. 1728 Inſtitutionum Philoſophicarum Tomum I*, quo *Logicam* & *Metaphyſicam*, & *II*, quo *Phyſicam* & *Pneumatologiam*, tradidit, *III* quoque jam tum additurus, qui *Philoſophiam Practicam* comprehenderet, niſi conſilium illud poſtea mutaſſet. Longe vero plenius, majorique ſtudio elaboratum, Opus eſt, quod *uberioris in univerſam Philoſophiam Introductionis* nomine in lucem jam emittere cœpit, atque a priori illo plane diverſum. Non enim ſolum qua *rem ipſam* tractandique methodum, multa in eodem aliter, quam in priori illo, tradita ſunt; ſed ſingulis etiam, quæ alicujus modo momenti eſſe videbantur, argumentis præcipui, qui de iisdem hactenus expoſuerunt, Scriptores ubivis additi, ut *Bibliothecæ* cujusdam *Philoſophicæ* inſtar Opus iſthoc eſſe ſimul poſſit. *Logica* vero, & *Metaphyſica*, hoc *primo Tomo* comprehenſæ ſolum ſunt; reliquæ diſciplinæ philoſophicæ ſubſequentibus Tomis includendæ erunt. Utrique harum diſciplinarum præmittuntur *Prolegomena*, quæ partim *hiſtorica* ſunt, & de ortu, progreſſu, atque incrementis cujusque, ad noſtram uſque ætatem, exponunt, partim vero quoque *Dogmatica*, quæ optimam diſciplinam illam pertractandi rationem tradunt. Eadem methodus etiam in *Prolegomenis*, quæ toti Operi præmittuntur, *de Philoſophia in genere*, obſervatur. *Logices*, quæ primo loco pertractatur, *tres* conſtituuntur *Partes*, quarum *prima* de naturalibus intelligendi & judicandi viribus in genere partim, partim quoque ſingulatim de ideis, illarumque non minus, quam terminorum, quibus easdem efferimus, differentiis, tum & judiciorum atque propoſitionum Logicarum diverſis generibus inprimis, agit. Uti vero *Parte ſecunda* eum de veritate in genere, hujusque vocabuli diverſis ſignificationibus, tum quoque inprimis de veritatis Logicæ criteriis, cognoſcendique principiis, adverſus Scepticos & Idealiſtas recentiores copioſe ſoliciteque agitur, hisque doctrina de variis cognoſcendæ veritatis modis, quo, præter alia, fides quoque divina & humana, totaque præjudiciorum & probabilitatis doctrina, referuntur, ſubjungitur; ita *Parte tertia* uſus illo-

illorum omnium, quæ prioribus duabus Partibus theoretice modo tradita sunt, docetur, multaque ad cognitionem veritatis perquam necessaria & utilia circa illorum applicationem proferuntur. Speciatim distinctis Capitibus paulo copiosius ostenditur, quomodo rite uti ratione nostra debeamus, sive ipsi in veritate aliqua propria meditatione invenienda versemur, quo tota inprimis doctrina *de ratiocinii* refertur, & a priori demonstratur; a doctrina vero *de Syllogismis* proprie dictis, quippe quos medium demonstrandæ, & cum aliis communicandæ, veritatis solum esse, Cl. Autor ostendit, distinguitur; sive veritates quoque, ab aliis jam cognitæ & inventæ, addiscendæ nobis sint, ubi & *de viva institutione*, & *de librorum lectione*, atque *interpretatione*, doctrinarumque iisdem comprehensarum *dijudicatione*, & *de methodo* tandem *studendi*, in genere agitur; sive ultimo tandem veritatem, a nobis quomodocunque cognitam, communicare cum aliis velimus, ubi partim *de demonstratione*, ejusque variis generibus, modisque, ad quos *Syllogismus* quoque pertinet, unde & tota ejusdem doctrina hic dilucide traditur, partim quoque de ratione, modoque, sive viva, sive scripta, voce cum aliis, alia omnia sentientibus, ita de re aliqua, in controversiam vocata, disserendi, ut veritati utrinque unice litetur, diligenter, alioque, quam a plerisque quidem factum hactenus est, modo disseritur.

In *Metaphysicen*, quæ eidem præmittuntur, *Prolegomenis*, ostenditur, *Aristoteli*, a quo natales hujus disciplinæ repeti plerumque solent, ne in mentem quidem unquam venisse, vel *Theologiam* quandam *naturalem*, vel *Ontologiam* quoque aliquam, vel *utramque* etiam simul, uti plerisque fere omnibus hucusque persuasum fuit, in illis, qui hodienum inter ejus Opera exstant, *quatuor & decem Metaphysicorum Libris* pertractare; sed scopum totius Operis longe alium potius esse. Quoniam enim *Heraclitus* jam in eam sententiam ingressus erat, *sensibilia* omnia semper *fluere*, perpetuisque mutationibus obnoxia esse, unde &, *neminem* unquam *bis in eundem amnem descendisse*, affirmabat,

quam ſententiam etiam plerique Græcorum Philoſophorum poſtea amplectebantur, qui ſimul tamen, objectum ſcientiarum perpetuum & immutabile eſſe debere, tantum non omnes contendebant; oriebatur inde controverſia illa, num in rebus *ſenſibilibus*, perpetuæ mutationi obnoxiis, aliquid adhuc detur, iisdemque ſubſtet, ſubjaceatque, quod *perpetuum* & *immutabile* in iisdem ſit, & *ſcientiarum* propterea *objectum* proprium conſtituat. Hocque cum plerique fere affirmarent, alii tamen *numeros Pythagoricos*, alii *ideas Platonicas*, alii *figuras Mathematicas*, alii aliud, id ipſum eſſe contenderent; hanc controverſiam jam dirimendam ſibi *Ariſtotelem* his in libris ſumſiſſe, oſtenditur, idque evidentiſſimis ex ipſo *Ariſtotele* adductis locis confirmatur. Imo, quo inveteratum illud circa hos libros præjudicium eo felicius omnium animis evelleretur, ſumma omnium librorum & capitum librorum iſtorum Metaphyſicorum *Ariſtotelis* ordine recenſetur, hicque *Ariſtotelis* ſcopus exinde manifeſtus redditur. Atque hoc ipſum quoque *Ariſtoteles* per *ens, prout ens eſt*, intellexit unice; de notionibus vero illis Ontologicis, ex quibus Scholaſtici, verum *Ariſtotelis* ſcopum ſenſumque non aſſecuti, *Ontologiam* ſuam poſtea exſculpſerunt, nonnullas *Lib. V* ſolum attingit, atque ſine omni inter ſe nexu adducit, illarumque, quod in ſubſequentibus ſibi aliquem illarum uſum fore præviderat, Mathematicorum more definitiones præmittit: totam vero *de Deo* & *intelligentiis* doctrinam duobus *Libri XII Capitibus VII* & *VIII* paucis modo attingit. Non infelix tamen hic Scholaſticorum error fuit, ſiquidem occaſionem formandæ cuidam diſciplinæ, de qua nemo Græcorum Philoſophorum unquam cogitaverat, *Ontologiæ* nempe, dedit, licet non æque felix ipſa eorundem tractandi ratio fuerit. Infinitis enim fere nugis, infelicibusque ſpinis loliisque, totam fere illam ita repleverunt, ut vix ſani quid vel in illa ſupereſſet, vel diſcerni etiam ab iisdem poſſet, a quibus adeo hæc ſcientia, qua maxima fieri poteſt induſtria, repurganda eſt. Opus enim eſt aliqua ſcientia, quæ *communiſſima* illa *principia*, omnibus fere ſcientiis communia,

nia, neque ad hanc magis, quam aliam quandam, disciplinam pertinentia, tradat, quo illa *fundamenta demonstrandi* aliarum veritatum evadere queant. Ad hanc vero nulla, quam Scholasticorum, *Ontologia* aptior est, quippe quæ multa huc facientia jam tradit, quæ retineri quoque propterea ex eadem commode possunt. Supplenda tamen eadem simul, omniaque in eadem occurrentia ita pertractanda, sunt, ut summa ipsis & certitudo & evidentia sua constet, hæcque adeo disciplina vera *Philosophia prima*, & *Geometria* quasi quædam *Philosophica*, evadat. Quod Geometria enim inter scientias Mathematicas est, idem Philosophia prima inter philosophicas esse disciplinas debet, qualis merito tamen hactenus inter *desiderata* reponenda fuit. Ad hunc ergo usum omnia quoque referenda sunt, quæ ad ejus ambitum pertinere censentur; imo potius ex hoc fine dijudicandum omnino est, num quid referendum ad eandem sit, an vero minus. Hunc sibi scopum in ejus pertractatione Cl. Autor quoque proposuit, omniaque eo simul ordine tradidit, ut non solum, quare hæc illave ad hanc potius, quam aliam quandam, disciplinam philosophicam, relata ab eodem sint, sed &, quare hoc potius, quam alio quocunque, ordine pertractata sint, facile exinde conflare posset. Id enim in disciplinis quoque philosophicis necessarium inprimis esse judicat, nisi autoritatem potius, & meram consuetudinem, quam rationem, justæque methodi leges, in illarum pertractatione sequi velimus. Opus ipsum propterea in *duas Partes* distribuitur, quarum *priori* de illis, quæ rebus omnibus, sive mere *possibilibus*, sive vere *existentibus*, competere, vel *essentiæ*, vel *existentiæ* intuitu, *necessario* debeant; *altera* vero de illis, quæ intuitu vel *essentiæ*, vel *existentiæ*, *possibilia* quomodocunque esse intelliguntur, atque ex his possibilitatibus porro *necessario* nexu consequuntur, solum exponitur. Qua tractandi methodo non solum omnia, quæ in vulgaribus libellis Metaphysicis occurrunt, quatenus illa fundamento suo non carent, suo quæque ordine locoque traduntur, atque ex fundamentis suis demonstrantur; sed his etiam multæ aliæ, magni momenti, veritates,

tes, ex iisdem cum reliquis principiis deductæ, v. c. *de ſpatio & loco, de duratione, de unione, variisque* ejus *generibus, modisque poſſibilibus, de quantitate* in genere, *variisque* iterum ejus *modis*, & *generibus, de modis quantitates* varias *determinandi*, & *menſuræ durationis ultima, de duplici* diverſiſſimo *perfecti*, & *perfectionis*, ſignificatu, *de infinito & indefinito, de regreſſu & progreſſu in infinitum* in quantitatibus quibuscunque, tum & *de diviſibilitate* compoſiti cujuscunque *in infinitum, de identitatis & diverſitatis* omnis *fundamento, de principio rationis ſufficientis*, de confuſa *Ariſtotelicorum* & Scholaſticorum *de quatuor cauſis* doctrina, de differentia *cauſæ impulſivæ, finis*, & *uſus, de neceſſitate, contingentia*, & *libertate, de vera notione ſubſtantiæ*, &c. junguntur, quæ vel prætermiſſæ hactenus in Metaphyſicorum doctrina a plerisque ſunt, vel ſaltem non pro dignitate pertractatæ. Omnia vero hæc ita ſunt expoſita, ut nihil in ſubſequentibus admittatur, quin fundamentum ſuum in antecedentibus habeat, neceſſariisque atque evidentibus concludendi legibus ex iisdem fluat, omniaque adeo hujus diſciplinæ capita arctiſſimo inter ſe nexu cohæreant. Hac eadem vero ratione quoque ipſa *Philoſophia rationalis*, de qua antea diximus, quantum indoles illius diſciplinæ permittit, pertractata eſt; ut ad demonſtrationis tamen rigorem ibi omnia æque, ac in Philoſophia quidem prima, propius accedant, argumentorum, ibidem occurrentium, natura non patitur. Quoniam vero Cl. Autori eo ipſo tempore, cum Opus hoc ſub prelo ſudaret, ipſæ illæ diſciplinæ, quas *primo* hocce *Tomo* complexus eſt, publice in nova *Gœttingenſi* Academia docendæ a *Sereniſſimo* atque *Potentiſſimo Magnæ Britanniæ Rege*, & *Electore Hannoverano*, clementiſſime demandatæ ſunt, non putavit, committendum a ſe eſſe, ut Opus illud ſine *Potentiſſimi Regis* illius auſpiciis in publicum prodiret, eaque de cauſa idem, more antiquo, humillime Ipſi dedicavit. Tanta quoque clementia *Rex Potentiſſimus* illud excepit, ut & gratiæ ſuæ Autorem certiorem fieri, &, teſtandi beneplaciti cauſa, nummis aureis, magni pretii, donari eundem clementiſſime voluerit.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Maji Anno MDCCXXXV.

GLOSSARIUM AD SCRIPTORES MEDIÆ & infimæ Latinitatis; Autore CAROLO DU-FRESNE, Domino DU CANGE, Regi a Conſiliis, & Franciæ apud Ambianos Quæſtore. Editio nova, locupletior & auctior; opera & ſtudio Monachorum Ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri.

Tomus I, II, III & IV.

Pariſiis, ſub Oliva Caroli Oſmont, via S. Jacobæa, & Francofurti ad Mœnum, apud Franciſcum Varrentrapp, 1733, fol.

Tom. I A-B Alph. 4 pl. 18, Tom. II C-D Alph. 4 pl. 16, Tom. III E-K Alph. 4 pl. 14, Tom. IV L-O Alph. 3 pl. 21.

Bona tandem fortuna preli carceres ex parte evaſit *Gloſſarium* hoc *Cangianum*, ultra duo fere luſtra promiſſum expectatumque; quod quo minus factum ſit prius, impedimento fuiſſe perhibentur potiſſimum infeſta ſemper Muſis nomina, editorum quorundam *συνέργων*, ſive valetudo, ſive obitus. Parata hinc facile apud æquioris animi viros tædioſiori alioquin moræ fuerit venia: præſertim ſi cognoverint ipſius Operis inſpectu, magis illud per hoc intervallum adhuc maturuiſſe, tarditatemque gravitate egregie compenſatam. Nil attinet de

Gloſſarii hujus *οἰκονομία*, pretio, laudibus, & id genus argumentis aliis, commentari hic ex inſtituto; quod perſuaſum fere habeamus, vix centeſimo cuique, qui noſtra hæc legit, minus illa explorata exiſtere. Prærogativas ergo ſaltim novæ hujus *ἐκδόσεως* ſtrictim juvat indicare. Univerſim ſponte poteſt exiſtimari, ita comparatam eſſe ſimilium ſcriptorum naturam, ut, quantumvis Autor improbo labore & pertinaci induſtria meſſem fecerit, nunquam non tamen ampliſſimi ſpicilegii faciundi poſteris copiam relinquat. Neque vero id pro ſua modeſtia, qua floruit præter alios, ipſe diffiſus unquam eſt Cl. *Cangius*. Noſtri autem Editores, *Benedictini* doctiſſimi, ita impoſito ſibi negotio defuncti ſunt, ut largum & infinitum fere Anecdotorum apparatum, poſt primam illam *Gloſſarii* emiſſionem divulgatum, adhiberent quidem, atque in uſus ſuos converterent, ſicubi illud opus aut utilitatis plenum fore cognoſcebant; hac tamen cautione diligenter ſervata, ne transſcripta paſſim, quæ dicta fuerant prius abunde ab ipſo *Cangio*, cum nauſea Lectorum recoquerent. Hoc præterea eorundem maxime nobis quidem probatur conſilium, quod religione quaſi quadam duci ſe paſſi fuerint Autorisque reverentia nihil prorſus immutandum delendumve in priſtino Opere, in illis etiam locis, ubi, falſum ipſum fuiſſe, humanitatis vitio, palam exſtabat. His enim ſingulari ſubinde nota medelam attulerunt, peculiari quodam ſigno ſignificatam; quod idem ſtudioſe factum eſt de illis Articulis, qui numero non contemnendo Cl. Editorum induſtria noviter plane acceſſerunt; quemadmodum &, quæ in ipſo Operis contextu intercalata paſſim ſunt hypomnemata minutiora, uncinulis incluſa, non a *Cangio* autore profecta fuiſſe, manifeſte ſatis produntur; ut Lector inde, quid cuivis debeatur, facillimo negotio poſſit diſtinguere. Poſt *novam Præfationem*, in qua hæc, ejusdemque commatis alia, fuſius enarrantur commendanturque modeſte, *Epiſtola* legitur Cl. Viri, *Stephani Baluzii*, ad *Euſebium Renaudotium*, de vita & morte *Cangii*, Pariſiis data ipſis Cal. Novembr. A. 1688. Quod hæc a doctiſſimo homine, *Cangii*que familiariſſimo, & ſumma quidem cum accuratione

Digitized by Google

tióne & fide conſcripta ſit, vicem illam præſtare recte maluerunt *Biographiæ Cangianæ* Editores, quam novam plane conſcribere; interim tamen ejusdem *Epitaphio, Librorum*que, a ſuperſtite vulgatorum, *Elencho*, & *Effigie* demum, in æs elegan-ter inciſa, ac nondum prodita hactenus, jucunde illam exornarunt. Non ingratum, putamus, fuerit, *Epiſtolæ Baluzianæ* ſummam huc compendio traductam perluſtrare. Scilicet ortum duxit Noſter ex antiqua & nobili *Dufreſniorum* apud Samarobrinam Ambianorum urbem, in Provincia, quam Picardiam dicunt hodie, ſitam, gente, ex ſecundo parentis, *Ludovici Dufreſnii*, Toparchæ Frigidæ vallis, & Præpoſiti Belliquerani, (*Froideral* & *Beauqueſne*) connubio prognatus, editusque in lucem Cal. 15 Januar. A. 1615. Poſito literarum feliciter & cum ſumma diligentiæ erectæque indolis laude in Collegio Ambianenſi Societatis Jeſu Patrum tyrocinio, apud Aurelianenſem Academiam legitimæ ſcientiæ ſtudium ſuum addixit, receptus in Advocatorum numerum Pariſiis medio anno 1631. Non multo poſt in patriam reverſus, ingentem ex doctrina famam autoritatemque conſecutus eſt apud ſuos. Patre deinde ex vivis A. 1638 erepto, matrimonium mox iniit cum ſplendida fœmina, *Catharina Boſia Drancurtia*, ultra quinquaginta annos concorditer, nec ſine prole, traductum; illuſtri ſimul Regiæ Quæſturæ (*Treſorier general de France*) apud ſuos A. 1645 dignitate exornatus. Hac aliquo temporis intervallo, peſte patriam A. 1688 flebiliter infeſtante, ſponte ſe abdicavit; & uxorem, liberos, ac libros, Lutetiam, futuram in poſterum ſedem fortunæ, tranſtulit. Enimvero auſpicatiſſima & utiliſſima eruditæ civitati *μελοιπηοία* iſthæc *Cangiana* contigit. Quod enim in aliis univerſi Gallici regni urbibus fruſtra requiſiverint homines ſtudiis dediti, in hac Metropoli abunde invenit, inque ſuos & publicos uſus ſtudioſe convertit; Bibliothecas tum publicas, tum privatas, librorum exquiſitiſſimorum, & ſcriptorum & impreſſorum, apparatum infinitum, amicos & familiares, omnigena doctrina præcellentes. His adminiculis ſuffultus atque ſubſidiis, uno pluribus in hac urbe ſcriptis rem literariam locupletavit, nomen vero ſuum ipſe

æternitati asseruit. Exstant inter hæc præcipue notatu digna: *Joannis Cinnami* Historiarum Libri sex, & *Pauli Silentiarii* Descriptio *S. Sophiæ*, cum Notis in *Nicephorum Bryennium*, *Annam Comnenam*, & *Connamum*, Parisiis A. 1670, fol. *Cyrilli*, *Philoxeni*, aliorumque veterum, Glossaria Latino-Græca & Græco-Latina, ibid. A. 1679, fol. *Historia Byzantina* duplici Commentario illustrata, ibid. A. 1680, fol. *Joannis Zonaræ* Annales, cum Notis, ibid. A. 1687, fol. Glossarium ad Scriptores mediæ & infimæ Græcitatis, Lugduni, A. 1688, fol. & Chronicon Paschale, sive Alexandrinum, cum Notis, Parisiis, A. 1688, fol. Postremo huic Operi immortuus est Vir Clarissimus Cal. 3 Octobr. anni ejusdem ex dysuria, quem morbum vocant Medicorum filii, vita tam laudabiliter gesta defunctus. Nos de cetero faustam reliquis *Glossarii* hujus Tomis & benignam Lucinam serio precamur.

RACCOLTA DI TUTTI GLI ANTICHI POEti Latini, &c.

h. e.

CORPUS OMNIUM VETERUM POETArum Latinorum, cum eorundem Italica versione.

Tomi VI.

Mediolani, apud Josephum Ricchinum Malatestam, 1731-1733, 4.

Tom. I Alph. 2 pl. 1, Tom. II Alph. 2 pl. 5, Tom. III Alph. 2 pl. 2, Tom. IV Alph. 1 pl. 11, Tom. V Alph. 2 pl. 5, Tom. VI Alph. 2 pl. 9.

Ad *Tomi* demum *quarti* Syntagmatis hujus vestibulum collocata legitur luculenta admodum Præfatio, qua destituuntur tres antecedentes omnes, inibique exposita redditur universi instituti, eximia certe laude digni, ratio. Non diffitetur illius, quisquis est, doctissimus certe, conditor, casum potiores partes, veluti contingit quandoque in rebus humanis, initio habuisse magis in hoc Opere, quam deliberatum consilium. Prodierat paucis abhinc annis Romæ Italica *Thebaidos P. Papinii Statii* conversio, Autore Eminentissimo Cardinale *Bentivoglio*, haud

haud ita pridem vivis erepto, qui nomen Libro perſonatum *Selvaggio Porpora* inſcripſit. Hæc quod ſingulari plauſu undique exciperetur, paratu tamen difficilia admodum eſſent illius exempla, in animum induxerat Bibliopola Mediolanenſis perinduſtrius, *Malateſta*, ſub finem anni 1730 novam illius editionem typis ſuis procurare, quæ minori quidem pretio emtoribus conſtaret, commodior tamen eſſet lecturis atque fructuoſior, quod ex adverſa parte Latinus *Statii* textus una exhiberetur. Calculo ſuo probarunt hanc rem non inter Italiæ tantum eruditos ingenia elegantiora, ſed & ultra montes longe plurimi; quo nuntio alacrior factus librarius ad urgendum Opus, conſpirantibus quibusdam amicis, in mentem venire ſibi paſſus eſt, non inique fortaſſe ſe de Reipublicæ literariæ commodis promeriturum eſſe, ſi quidem ad exemplum hujus *Statii*, reliquos etiam, imo vero omnes, priſci Latii Poetas, tum ſua lingua, tum in Italicum idioma ſcite translatos, prelo junctim ſubmitteret pedetentim, & in unum quaſi quoddam corpus pangeret, plurimis Voluminibus cum die abſolvendum. Occurrerunt ſtatim ſaxum hoc deliberatius agenti momenta uno plura, eademque ponderis haud leviſſimi, quæ ad exequendum hæc deſtinata fortius impellerent. Primum enim exiſtimavit, commodiſſima ſic via juvenum Italorum manibus ingeri, & ad legendum ſtudioſius, quam fieri vulgo ſoleat, proponi poſſe carminum Autores Romanos veteres, quorum diurna nocturnaque volutatione ad illam doctrinæ ἀκμὴν & ingenii excellentiam majores ipſorum unice perveniſſent, qua antecellerent hodienum poſterorum ſuorum plerosque omnes. Graves hac occaſione inſtituuntur querelæ de ſumma in legendis priſcorum ſcriptis apud univerſos fere ſcientiarum ac diſciplinarum reliquarum cultores oſcitantia & neglectu, unde non poſſit non imminere iterum Italiæ priſtina mentium morumque barbaries. Scribit inter alia Autor, in ipſiusmet fori circulis, ubi quotidie tractarentur Romanæ leges, puriſſimum elegantiſſimumque, ſi quod unquam aliud, Latialis vetuſtatis monumentum, adeoque obtinere deberet caſtiſſimæ Latinitatis ſtudium præ ceteris, iniquiſſimo fato in tan-

tum conculcari ac vilipendi Romanas Muſas, ut, ſi contingeret, priſcos Legumlatores redire ex inferis, idem ſine dubio præ indignatione facturi eſſent, quod ſimili affectu permotus apud Hebræos aliquando fecit de divinæ legis tabulis ipſarum Dux ſanctiſſimus. Neque vero inter ſcholaſticos tantum juvenes hujus inſtituti commoda ſubſiſtunt, ſed ad ipſos etiam Viros literis jam probe excultos derivantur. Quemadmodum enim illis inde priſcorum lectio expeditior multo atque jucundior efficitur; ita utrisque Commentarii luculenti vicem exhibet translatio Italica cum cura facta, ad obſcuriſſimos quosque Autorum ſenſus declarandos, & recondita quævis priſcæ doctrinæ ac morum myſteria recludenda atque colluſtranda. Quin & ipſis fœminis, quarum hac tempeſtate plures in Italia literarum, & Latinæ inprimis linguæ, ſtudio ducuntur, non minori uſui, quam voluptati futura, eſt præſens Collectio, cujus ſingulos Tomos illuſtris cujusdam & natalium ſplendore & eruditionis fama fœminæ nominis inſcriptione exornare conſtitutum eſt Bibliopolæ. Poſtremum & exteris quibusvis Latini idiomatis haud ignaris atque Italici ſtudioſis fructuoſum admodum accidet hoc Syntagma, ſiquidem inde vel ſine magiſtro etiam ſolidam ſibi illius intelligentiam comparare, atque ſe in intimos elegantiarum ac venerum Italicæ linguæ receſſus ultro penetrare poterunt, quas in Poetis magis, quam Grammaticis, aut proſæ orationis Scriptoribus quibusvis, obvias inveniri, certiſſimum eſt. Novum calcar, præter hæc omnia, ad expediendum tantæ molis ac operæ propoſitum addidit, quod hac ratione univerſi ac ſinguli Poetæ veteres Romani Italico ore loqui juberentur. Quamvis enim primi Itali inter reliquas gentes Europæ cultioris omnes manum applicuerint ad convertendum in vernaculum ſermonem Autores priſcos; negari tamen haud poteſt, ſuperatos illos fuiſſe ab exteris, Gallis præcipue, iſtiusmodi translationum copia. Hunc itaque defectum expletum ſic iri, certum eſt. Quem in finem in hoc *Corpore* comprehendentur inter translationes, quæ jam exſtant, elaboratiſſimæ atque optimæ, eruditiſſimorum hominum arbitrorumque pluribus ſuffragiis deligendæ; quæ vero adhuc dum ſunt deſideratæ,

ratæ, recens conficientur opera Virorum quorundam præſtantium, & eximia laude in utraque lingua facultatis & poeticæ inprimis artis florentium.

Dicta hæc de inſtituto univerſim ſufficiant. Jam & cujuslibet Tomi contenta, more noſtro, Lectoribus veniunt indicanda. *Tomus primus* ſex priores Libros, *ſecundus* totidem poſteriores *Thebaidos Statianæ* cum *verſione*, quod ante dictum fuit, Illuſtriſſ. *Bentivoglii* repræſentat. *Silvarum Libros V Tomus III*, & *Achilleida Tomus IV* continet, cum nova utriusque translatione. Illarum Academico cuidam *Arcadi*, hujus, Academico *Quirino*, debetur. *Silvarum* textus Latinus ex editionibus antiquis, Parmenſi, Romana, Veneta, exhibetur deſcriptus, non inconſulta quandoque, inemendatiſſima licet, editione *Domitii*; adhibitis etiam *Enſii*, *Gronovii*, *Gevartii*, aliorum, *in Silvas Animadverſionibus*. *Achilleis* ex typo *Plantiniano* deſumta eſt. Frontem *Tomi quarti* ornat *vita Statii*, Clariſſ. *Philippi Argelati* calamo eleganter & ad amuſſim deſcripta; ad calcem vero exſtat *Index locorum maxime difficilium*, qui per integrum *Statium* occurrunt, & ita ſtudioſe quidem declarantur, ut nulla temere in intelligendo textu Latino difficultas ſupereſſe perhibeatur. Promiſſum eſt, de ſingulis Poetis ſimili & *vitæ* & *Indicis* exemplo actum iri ad finem Operum cujusvis proponendo, magno certe, ſi quid judicio valemus, commodo lecturorum. *Tomus V* & *VI* ſiſtunt partito, ut de *Thebaide* factum, Opere in æquales partes *Æneida Virgilianam*, cum traductione Cl. *Annibalis Cari*, ſæpius jam quidem excuſa, ſed quæ principatum ita tenere exiſtimatur doctiſſimis Viris inter translationes reliquas, veluti *Maro* inter Poetas ipſe. Ceterum, qui Chronologicum ordinem ſervatum moroſius forte deſideraverint in edendo hoc *Corpore*, illis, cum ad finem fuerit perductum, ſatisfacere contendet librarius novis cujulibet Tomi titulis, ſecundum quos diſponere tum poterunt juxta propriam ætatem Poetas ſingulos. Jam enim potius viſum fuit ita quamque prelo committere, prouti elaborata ad manus adeſt cujusque verſio; ne in nimis longum tempus protrahatur ampliſſimi in ſe inſtituti perfectio. *Manilius* enim, verbi cauſa, *Plautus*, *Prudentius*, *Silius*

Silius, traducti nondum, majus otium poſtulant. Nos vero, quod reſtat, bene precamur Virorum Clariſſimorum laboribus, quamprimum aliquando exierint in lucem, ſimiliter illos in his Annalibus pro merito commendaturi.

PROSE FIORENTINE, &c.

h. e.

PEDESTRIS ELOQUENTIÆ SPECIMINA, collecta ab Academico Florentino, dicto SMARRITO, Societatis della Cruſca quondam Conſorte.

Tomi IV.

Venetiis, apud Dominicum Occhi, 1730-1734, 4.

Auſpicium facturus mercaturæ librariæ Bibliopola, haud meliori omine fieri illud abs ſe poſſe, exiſtimavit, quam ſi talem Librum typis ſuis ac ſumtibus excudendum eligeret, qui civibus ſuis, Italis, patrii ſermonis amatoribus, non gratus eſſe non poſſet. Hoc ſemel fine ſibi præſtituto, commodior aptiorque ad illum conſequendum vix occurrebat præſenti *pedeſtris Eloquentiæ Speciminum Syntagmate*, elaboratorum variis temporibus a variis famigeratiſſimæ binis abhinc Seculis *Academiæ Florentinæ*, quæ *della Cruſca* nomen ſibi impoſuit, & excolendæ purgandæque vernaculæ linguæ ſtudio coaluit primum, & ad hunc diem perduravit, Sociis. Primus iſtiusmodi collectioni manum animumque ſuperiori tempeſtate applicuit *Carolus Dati*, humaniorum Literarum & Eloquentiæ Doctor quondam Florentinus valde inclytus, & Societati, quam diximus, cognomento *del Smarrito* adſcriptus; primamque Sylloges hujus Partem eodem ſub indice: *Proſe Fiorentine*, anno circiter 1670, 8, vulgavit. Intercedens autem non multo poſt elegantiſſimi hominis obitus impedimento fuit, quo minus hanc telam, erudiendis in patrio ſermone civibus præclaro inſtituto ſuſceptam, ulterius texere poſſet aut pertexere. Inter-

termissum & illud quinquagesimo plus minus anno atque decimum quod, donec reluxerint vel atque Viri quadrantes discussi, qui vero nomina sua modestiæ reticuerunt ac præsertim eodem tenuia tenebræ amplius. Exinde hinc ill præsens Collectio, varia Tomis, Partibus, Voluminibusque diffusius, pro varietate materiarum gesserunque elaborationi. Complicius enim primo loco collocatur *Oratione* propria facile appellatur, partem in Principium illustrimque Virorum laudes *panegyricus*, partem *funebres*, partem minutum *encomiastæ*, & quæ sunt id genus alia; gravioris argumenti fingulas. Sequuntur his intermixtæ *Tomo altero*, numero licet minores, haberi genio nihilo, vernacula immine indigitare. Oratore; cujusmodi in Solemnibus Academiæ consuetudinibus, partim recepta ejusve a vetibulo, & absque pravia meditatione, recitari conservarent dignata ministeque gratia; v. c. elogia senatoria, nuptialia, funebria, quæ, sive, fabrorum, sub hypochondriaci &c. Jungantur tandem *sertis quarteque Tomis Aeraglio*, habitæ in doctorum hominum conventibus *super diversis* materiarum, ænumeremque quo disciplinarum copiarum. Videas enim modo his locum dicimus, seu Poetæ prisci Græci aut Latini, seu recentiores Itali, infigniorum fere atque atque explicatores; modo dicendi nam aliquam Physicum, Metaphysicum, Moralem, rationibus linguæ dudu dicendum; modo aliquod antiquæ Philologiæ præceptum, symbolorum, symbolum, expositum atque collatione, & simile. Contrarie a præstantissimis in docendo magistris prudentia omnia, & quod non obtinuerunt maxime laudem sedere fuit inter hoc, sum litalis modo locis jucunda & utilis modum quidem judicio, accidere, fed & erudicionis exercitorum ingenia inservire poterunt ad formandum fibi *ter-*
marum apud hanc genium Eloquentiæ habitus gultum; qui, si non obtenta omnia fuerit fint mens, haud difficulter intelligent, egregie multa in dicendi studio naturæ partim bonitate, partim laborum perficiendi; partim omnidisciplinarum veteris arti exemplorum imitatione *habite* præstitisse; eosdemque, licet non ad ilorum gloriam, quod difficillimum habetur, adumbrari: non plane, eorum tamen fuisse nonnullos locorum non omnino infelici.

Digitized by Google

Zeit- und Geſchicht-Beſchreibung der Stadt Göttingen, ꝛc.

h. e.

DESCRIPTIO URBIS GOTTINGENSIS, in qua illius Hiſtoria Civilis, Naturalis, Eccleſiaſtica, & Scholaſtica, ex perplurimis antiquiſſimis Tabulis manu exaratis, & aliis fide dignis relationibus, traditur.

Pars I.

Hannoveræ & Gottingæ, apud Nic. Fœrſteri hæredes, 1734, 4. Alph. 2 pl. 13, cum Fig. æn. 1.

Commemoravimus nuper, interprete Illuſtri *Grubero*, prima novæ Academiæ Gottingenſis initia. Jam fas & æquum eſſe cenſemus, ut urbem, quam tantæ felicitatis particeps eſſe voluit Auguſtiſſimus Magnæ Britanniæ Rex, curioſo perluſtremus oculo. Præſertim cum ſingulari accurataque induſtria in enarrandis memorabilibus hujus urbis fatis verſati fuerint Viri doctiſſimi, quibus hoc negotium demandatum fuit. Binis Libris hæcce *Pars* abſolvitur. Priorem Librum debemus cognitiſſimæ diligentiæ Conſ. *Frid. Chriſtophori Neuburii*, Prætoris Regii & Collegæ noſtri venerandi, qui de illius denominatione, antiquitate, incrementis, mutationibus, præcipuis fatis, & præſenti regiminis ſtatu, copioſe & advocatis in ſubſidium incorruptis rerum geſtarum tabulis, tribus Capitibus diſſeruit. De prima urbis Gottingenſis origine variæ variorum afferuntur ſententiæ. Autori probabile videtur, Gottingam urbem Saxonicam fuiſſe in terris Saxonicis non admodum procul a Caſtello Saxonico Gronenſi ſitam, & a quibusdam piſcatoribus & ruſticis Saxonicis occaſione fluvii Leinenſis piſcatilis, & agrorum ubertatis, quinto aut ſexto poſt Chriſti natalem Seculo fuiſſe conditam. Aut, ſi veritas proloquenda eſt, de primis urbis initiis nihil certi dici proferrique poteſt. Hoc pro certo affirmat Autor, quod circa A. 778 aut 779 urbs hæc jam Got-

Gottingæ appellata, & pagus aut fubiurbanus ad caſtellum Gro-
nauiæ pertinens fuerit, quo loco *Carolus M.* annuum interpo-
ſitis plerumque vnum trimeſtre, & præceptum, quo omnes *Dia-
ceſani* Monaſterii immunitates confirmat, e *Matthiæo* edito
chronico ſcripſit: *Data in media Octobr. anno 37. & quinto
regni noſtri. Actum Goddinga villa in Dei nomine feliciter.* Pro-
bat hic Conf. Autor *Meyer*, Originum Veſtfalicarum Scriptor, ar-
gumentis, quibus villam Gottingen hodieraam Gottingenſem
urbem eſſe evicit, & quæ nemo quisquam ad hanc vſque diem
euidenter refellit eſſ. *Hiſtoriæ Imperii*, ad quem jure territorii
jam ante originitatem imperialem urbis noſtræ pertinet, mutis
quodammodo antiſtitibus, quibus ante A. 1300 & 1270
omnes annimentes, folio, valle, & præcipue, quibus hodie fuper-
bit urbs, commentus adciderunt. Maximus autoritate femper
ſtatuit diſſenſus. Enimvero & ſecundi ſuperioris ſæculi ſcrip-
tores parique ludo cognitiues ibi catechizandi, & Autoritas ch-
ronicorum non ante ultimum ſæculi in ſenſum ſuiſcientem cona-
men examinandique inducere recuperunt, & invita illius dimidium vel
etiam ab enatorentium quantum cum ſudati illi de aq Mah
A. 1270 remanſerint, & eundem ſepe, quamvis ſtudium, ad
partes ſuas pertrahere conatus fuerunt, præſertim ipſi Principes,
de quorum alia civitate, paſſu ſcientiarum cum urbe non
ſtare iudicium. Illi enim tantum vehementer amant, & ſtuvere
nopse agunt, qui Gottingam liberis S. R. I. civitatibus adſcri-
bunt, cum illa ſemper pacuerit Domino Brunſuico-Luneburgi
genſium imperio. Hoc ſtatendum eſt, quod negari nequit,
modio' ævo Gottingenſes ferocem nonnunquam ſtomillis ſpiri-
tum, armis & vi tenuis impoſitis Principes ſuos, & inſurgere
jura & privilegia munitum immunitatis. Inde factum eſſe arbi-
tramur autor, ut ad nonnulla Comitia Imperialia vocati fon-
ti, & Recellum Imperii Augſtburnenſe A. 1500 per delegatum
fubſcripſerit. En tamen ex eroore profecto fuiſſe, & Princi-
pes interpoſita protestatione ibi conſuluiſſe, certum Autor. Arce-
diatus, Conf. Autor duce, ut Principes, ſub quorum tunela ſteriit
Gottingenſis civitas, ab illorum opinioni adſentire, qui, Got-
tingam parvilla olim Saxonie Principibus, & jure territorii

Gothofredi *Wittekindum Magnum*, contexit, hic adnotabit, & ipse *Henrici Leonis* tempora Saxoniæ Principum Annalibus non sine calore, donec A. 1701 virilis sexus cum *Henrico Ottone* emoreretur, cujus filia *Adelaïs* mariti suo, *Lotharii* Saxonis, prætor illius terræ situm Gottingam dotis nomine attulit. Ita cum nullo haberet filios, Ducem Saxoniæ, *Henricum*, Sancti cognominem illustrem, ex Guelphico domo oriundum, ad filium *Gertrudam* A. 1137 in matrimonium collocaverat, cum Ducatu Saxonico & tertio ad Viburgum flaviam feminæ inveniret. Sic ad Guelphicam familiam pervenit Gottingæ, & præfectus latronum eorum fortunarumque fautum fuit & fuccessit, sed nec dubitavit urbi vetuli in Scandal fen, bellis civilibus frequenti, in quibus illius civis fortuna atque fanctum magnanimumque animum oblanderant, in novo magnæ Virginis bellicofarum nomen illi tribuere quoque. Ita *Ef*, quem Cl. *Cyriacus Henricus Heilius*, Gottingensium Physicus, conscripsit, *Capitolium publicum* Principum Gottingensium, & præsertim urbis forum, portas, monumenta, palatia, templa, edificia, & alia res memoratu digna, complectentur. Fuit hic perlegendus Autor aperturus fertilissimum, quo ejus patria, & immensum commodatus, quæ vitam civium Gottingensium tranquillam beatamque reddunt. Id tantum nobis fingulare inprimis commemorandum fuerit, quod ejus urbis quod Senatus populusque Gottingensis amantissimi filii sua temporis hic non tantum excludi haberet, & omnem alii cuivis ad aliter vulgarit Gottingæ, quam fi ejusdem ortum hominis pectus, & fatis deprehendit, nimirum urbe figillo confirmata Satis Subtexit huic Operi Cl. *Christophorus Henricus Pfaffius* cinctum & brevem de serie & æque Gottingensis falubritate dissertationem. In fronte Operis conspicuntur Viri Illustris, *Dn. Dan. Otraberi*, Magnæ Britanniæ Regi a Consiliis Aulicis, Meditationes super antiquitatem relationes de urbe Gottingensi, & Gottingensibus regionibus, in quibus habentur eorum fundamentum egregie, & allatis felectiffimis ex Historia Germaniæ observationibus, offenditur, digne, quæ a gente noftra antiquitatum amatoribus integre perlegantur.

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIONES PHYSICO-MATHEmaticæ, partim antea editæ in Actis Philoſophicis Londinenſibus, jam auctiores & emendatiores, partim nunc primum impreſſæ; Autore JACOBO JURIN, Med. Doct. Collegii Medici Londin. & Reg. Societ. Socio, in Noſocomio Thomæ Guy Am. Medico, olim Colleg. Trinit. apud Cantabrigienſes Sodale.

Londini, impenſis Guilielmi Innys, 1732, 8.
Plag. 8½, cum Tabb. æn. 3.

Diſſertatio prima de cauſis ſuſpenſionis aquæ in tubulis capillaribus edita eſt A. 1718 in *Transact. Philoſ. n. 355.* In ea Cl. Autor cauſam ſuſpenſionis non conjicit cum *Hauksbejo* in integræ ſuperficiei concavæ tubuli, ſed in peripheriæ, ſeu ſectionis annularis tenuiſſimæ ſuperficiei concavæ tubi, cui contigua eſt & cohæret ſumma aquæ ſuſpenſæ ſuperficies, attractionem: iſtam enim ſolam tubi partem eſſe, a qua receſſura ſit aqua inter deſcenſum, & proinde ſolam eſſe, quæ vi attractionis ſeu cohæſionis, aquæ deſcenſum impediat. Hanc etiam cauſam eſſe effectui proportionalem, cum & iſta peripheria, & columna aquea ſuſpenſa ſint in eadem ratione cum tubuli diametro. Jam, immerſo tubuli oſculo in aquam ſtagnantem, cum prima aquæ guttula, ſubintrans tubum, ſuſpendatur attractione annuli contigui & proinde non gravitet in aquam ſubjectam, eam neceſſario altius attolli partim preſſione aquæ ſtagnantis, partim attractione annuli proxime ſuperioris. Diſſertatio ſecunda de actione tubulorum vitreorum in aquam & argentum vivum edita eſt A. 1719 in *Transact. Philoſ. n. 363.* In hac experimenta de ſuſpenſione aquæ in tubulis capillaribus continuat, &, omnia eundem eventum habere in vacuo ac in aere, oſtendit, ſi utaris aqua cocta & ope antliæ pnevmaticæ ab aere purgata. Deinde iſtiusmodi phænomenorum hanc theoriam adſtruere conatur, ſcilicet particulas aquæ itemque mercurii attrahere ſe invicem, & mercurium pariter ac aquam ad vi-

trum attrahi; particulas tamen aquæ ad vitrum fortius attrahi, quam ad ſe invicem, contra particulas hydrargyri fortius ad ſe invicem trahi, quam ad vitrum. Adjecit additamentum, in quo obſervat, experimentum Cl. *du Fay* in Hiſtoria Academiæ Regiæ Scientiarum Pariſinæ A. 1724, quo tota ipſius theoria ſubvertitur, non ſatis circumſpecte ab eodem fuiſſe inſtitutum: ipſe enim, periculo facto, contrarium prorſus deprehendit. In Diſſertatione tertia ſolvit dubia quædam, a Cl. *Bülffingero* in Commentariis Academiæ Scientiarum Imperialis Petropolitanæ *Tom. II* circa theoriam in præcedentibus Diſſertationibus expoſitam propoſita. Diſſertatio quarta de motu aquarum fluentium edita eſt A. 1718 in *Transact. Philoſ. n. 355*. Agit in ea Autor de aquæ motu ex imi vaſis foramine defluentis, ſecutus *Newtonum* in principiis, quem primum veram aquæ fluentis velocitatem determinaſſe pronuntiat. Applicat deinde theoriam ad œconomiam animalem, veluti ad inveniendum motum aeris ex pulmone effluentis ad determinandum impetum, quem excipit interna pulmonum ſuperficies ab aere exſpirando, ad definiendum impetum ſanguinis in vena cava prope dextram auriculam cordis, ſive motum ſanguinis per omnes arterias & venas fluentis præter pulmonares, itemque motum ejusdem abſolutum in vena cava, ſublata vaſis reſiſtentia, motum in vena pulmonari prope ſiniſtram cordis auriculam, ſeu motum totius ſanguinis per pulmones fluentis, ac ejus momentum abſolutum in vena pulmonari. *Michelottus* in Opere de ſeparatione fluidorum hanc Diſſertationem pluribus in locis impugnavit. Eam igitur adverſus ipſius animadverſiones defendit Autor A. 1722 in *Transact. Philoſ. n. 373*. Atque hæc defenſio Diſſertatione quinta continetur. Diſſertatio ſexta de potentia cordis, publici juris facta eſt A. 1718 in *Transact. Philoſ. n. 358, 359*. Rejicit tanquam a veritate aliena, tum quæ *Borellus* in Opere de motu animalium, tum quæ *Joſephus Morlandus* in Diſquiſitionibus de cordis vi, ſermone Anglicano editis, tum quæ *Jacobus Keill* in Tentaminibus Medico-Phyſicis, ad œconomiam animalem ſpectantibus, dedere. Definit autem ipſe potentiam cordis hoc modo. Nempe, ſi pondus ſanguinis in

ſiniſtro

ſiniſtro ventriculo $=p$, ſuperficies interna ventriculi $=S$, longitudo media filamèntorum ſanguinis ex eodem prodeuntium $=l$, ſectio aortæ s quantitas ſanguinis ventriculo ſiniſtro contenti $=q$, tempus, quo ſanguis ex corde expelleretur, ſublata arteriarum & ſanguinis præcedentis reſiſtentia $=t$, velocitas variabilis, qua ſanguis ex corde proſiliens per aortam flueret, ſublata reſiſtentia $=v$, longitudo variabilis aortæ a ſanguine ex corde effluente percuſſa $=x$, tempus, quo longitudo x percurritur $=z$; potentia ſiniſtri ventriculi Noſtro eſt $=\frac{q}{t}\left(\frac{p}{S}+\frac{q}{2s}+l\right)$ motus ventriculi $\frac{sv}{S}$, motus ſanguinis effluentis $sv\,(l+x)$. Quodſi literis Græcis eadem ſignificentur in dextro ventriculo, quæ Latinis in ſiniſtro; potentia dextri ventriculi prodit $\frac{q}{\tau}\left(\frac{\Pi}{\Sigma}+\frac{q}{2\sigma}+\lambda.\right)$ Cum *Keillius* ſuam Problematis ſolutionem defendiſſet, & contra ſolutionem Autoris difficultates nonnullas moviſſet; eas removere ſtuduit Noſter A. 1719 in *Transact. Philoſ. n. 362.* Reſponſio continetur Diſſertatione ſeptima: quæ cum lucem viderit *Keillio* jam mortuo, ad eam nihil amplius repoſitum fuit. Diſſertatio octava de ſpecifica gravitate ſanguinis humani edita primum fuit A. 1719 in *Transact. Philoſ. n. 361.* Ex *Leeuwenhœkii* Obſervationibus conſtat, ſanguinem humanum conſtare ex globulis rubris ſero innatantibus. Cum *Boyleus* in Hiſtoria naturali ſanguinis humani gravitatem ſpecificam ſeri ad aquam repererit ut 1190 ad 1000, ſanguinis vero ipſius ut 1040 ad 1000; inde collegerunt communiter, globulos rubicundos eſſe ſpecifice leviores, adeoque tenues veſiculas aere repletas. Noſter, experimentis pluribus accurate factis, docet, globulos iſtos non eſſe veſiculas aere plenas, & gravitatem ſpecificam ſeri ad aquam eſſe ut 1039 ad 1000, globulorum vero innatantium ut 1126 ad 1000, conſequenter materiam ſanguinis rubicundam eſſe ſero ſpecifice graviorem. Diſſertatione tandem ultima, quæ de vi motrice agit, ſententiam communem de menſura virium vivarum contra *Leibnitianam* defendit, quam levi lapſu *Leibnitii*

nitii ortam, contentione deinde & partium ſtudio longius provectam, arbitratur. In eo autem fallitur, quod ſibi perſuadeat *Leibnitio* autore, in æſtimandis effectibus nullam habendam eſſe rationem temporis: etenim *Leibnitius* hoc non admiſit, niſi in effectibus nocuis, qui vim motricem abſorbent. Enimvero, cum eos, qui *Leibnitianam* ſententiam tuentur, invitet, ut aliquod ipſi opponant experimentum, ubi temporum æqualitas ſervetur, ſicuti in iſtius demonſtratione factum ſit; hanc ipſis Autoris verbis huc apponere libet. Præmittit autem propoſitiones ſequentes: 1) Si corpori cuicunque, vi quacunque motrice prædito, adjiciatur inſuper altera vis motrix priori æqualis, corpus illud habere vim motricem duplam; 2) Plurium quotcunque corporum, æquali vi motrice præditorum, vim motricem unitam æqualem eſſe ſummæ virium motricium ſingulorum corporum; 3) Data preſſione dato tempore generari vim motricem datam. Hæc Autor conſequi exiſtimat ex eo, quod ex uno ad unum æquale adjecto fiant duo, & cauſarum æqualium æquales ſint effectus. Sequitur jam ipſa, quam Noſter vocat, demonſtratio, dati corporis vim motricem eſſe in ratione celeritatis. *In menſam*, inquit, F G I H *planam, horizontalem, & plano horizontali inſiſtentem, rotulis ſubjectis inſtructam, ut ope idonei machinamenti adjuncti nunc antrorſum, nunc retrorſum, ſecundum longitudinem* I H *ipſius menſæ moveri poſſit æquabili velocitate, adigatur paxillus* B, *cui affigatur alterum extremum* B *laminæ elaſticæ* B C. *Retrahatur altera extremitas* C *laminæ hujus* B C *uſque ad* D; *deinde reſiliendo per vim elaſticam & irruendo in corpus* A *impellat id corpus per lineam* A E *menſæ longitudini* I H *parallelam uſque ad* E. *Cognita autem habeatur per experimenta ſæpius repetita celeritas, qua corpus* A *poſt ictum laminæ elaſticæ percurrat lineam* A E. *Reponatur jam in ſedem priorem corpus* A, *& quieſcente, lamina elaſtica trahatur menſa ope machinamenti prædicti ſecundum lineam* A E, *eadem præciſe celeritate atque corpus* A *prius obiverat eandem lineam* A E. *Jam itaque corpus* A *licet relatione ad menſam quieſcens re vera ciea-*

TAB. III Fig. 1.

tur eadem

Fig. 3.

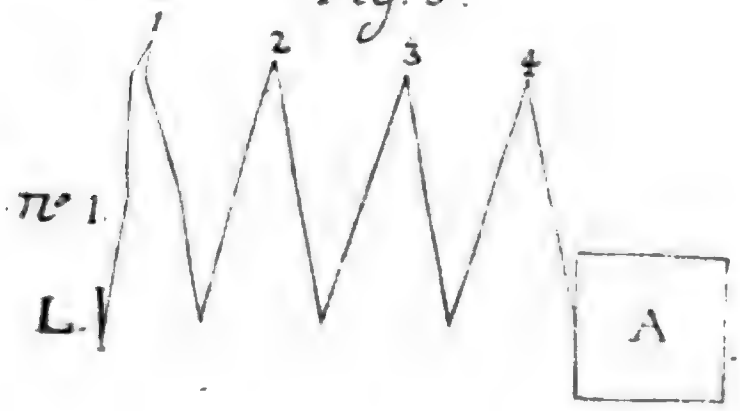

Fig. 2.

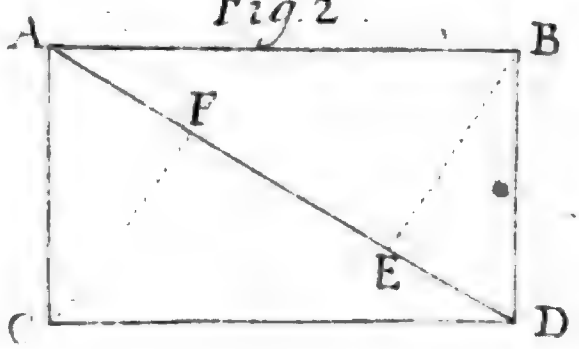

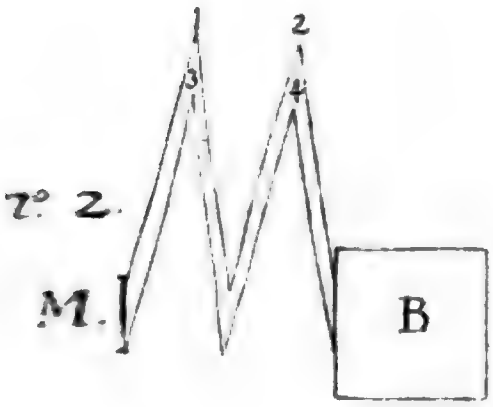

Fig 1.

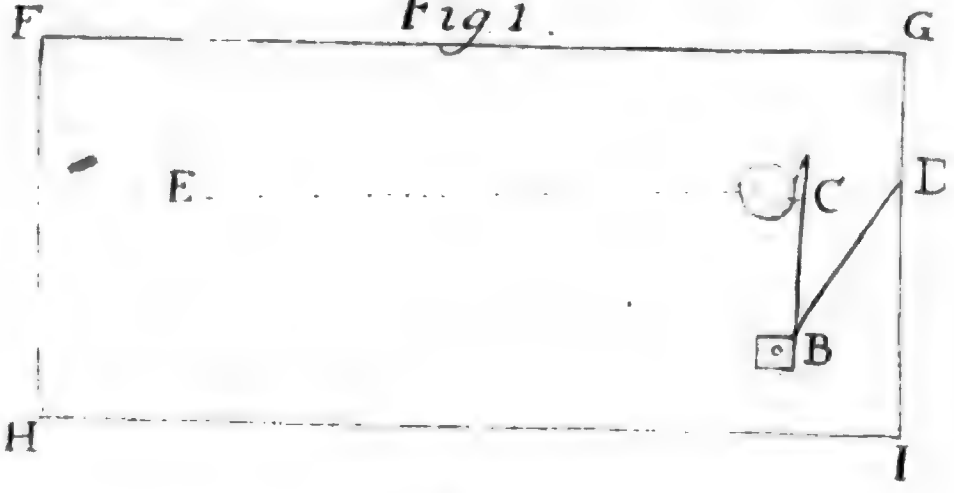

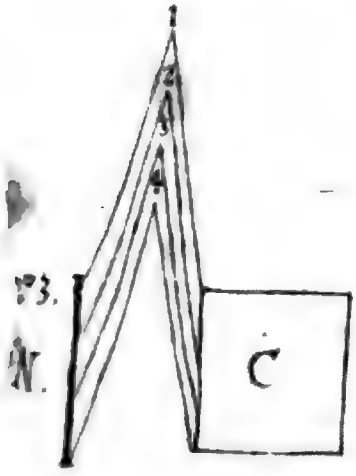

Fig. 4.

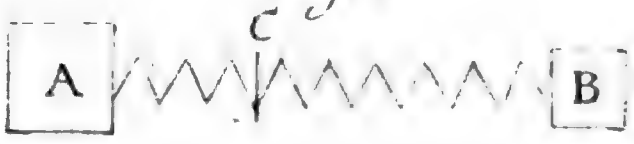

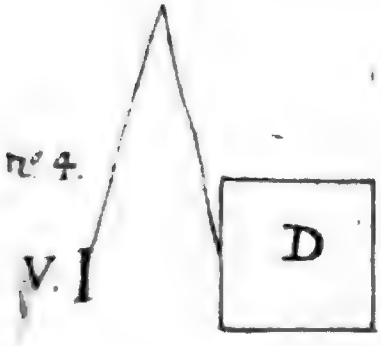

Fig. 5.

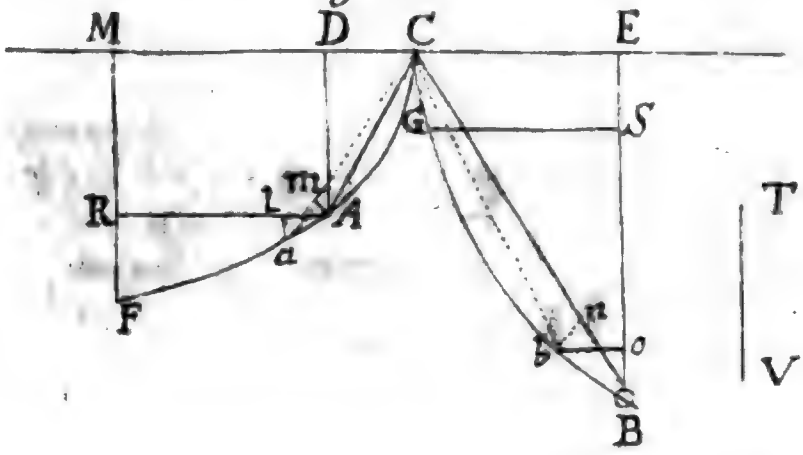

Digitized by Google

Digitized by Google

dem celeritate ex menſæ motu, quam prius conceperat ex ictu lamina elaſticæ, & proinde vis motrix ejusdem A ex motu menſæ concepta æqualis erit vi motrici, qua prius laminæ operæ ciebatur. Perſtante hoc motu menſæ, lamina elaſtica retracta ad D. & inde dimiſſa feriat iterum corpus A. Jam in menſa feretur corpus A eadem velocitate, ſive eodem tempore percurret lineam AE, atque prius fecerat, menſa quieſcente, cum eadem ſit lamina æqualiter retracta, & incidat in idem corpus eodem loco poſitum atque antea. Unde adjicietur corpori A vis motrix altera æqualis vi motrici jamjam inſitæ ex motu menſæ. Ergo per Prop. 1 habebit jam corpus A vim motricem prioris duplam, &, cum celeritas quoque prioris ſit duplex, patet, vim motricem eſſe in ratione celeritatis. Exiſtimat Autor, ex ſententia *Leibnitiana* debere laminam inter motum menſæ vim motricem triplicem corpori adjicere; ſed *Leibnitius* vim motricem inſtar potentiæ conſiderans, quæ per celeritatem modificatur, eam ex particulis celeritatis, inſtar lineæ non compoſuit, nec unam eandemque rem nunc vim motricem, nunc celeritatem, appellavit. Addit Noſter demonſtrationem alteram, quæ ita habet: *Cum aquis fluentibus objicitur ſuperficies plana quæcunque, vis impreſſionis in illam ſuperficiem ab aqua facta rationem obtinet duplicatam celeritatis aquæ: quod* Cl. Mariotti *experimentis compertum eſt. Atqui vis hujus impreſſionis eſt, ut vis motrix unita omnium illarum aquæ particularum, quæ puncto temporis, ſive tempore infinite parvo, in ſuperficiem impingunt. Unde dividendo quadratum celeritatis per numerum particularum impingentium, h. e. per celeritatem, (nam eſt numerus particularum impingentium, ut celeritas aquæ,) habetur vis motrix unius particulæ aquæ in ratione celeritatis.* Ceterum Autor monet, ſi quis demonſtrationes iſtas impugnare velit, illum uti debere principiis claris, certis utrinque, & ante ortam controverſiam de menſura virium vivarum receptis, aut, ſi quid novi adducat, id demonſtrandum prius eſſe. In Additamento impugnat demonſtrationem menſuræ virium purarum, quam Cl. *Büffingerus* in Commentariis Academiæ Petropolitanæ

Tom. I pag. 15 dare errarunt: ubi cum ex 30. quod vires Sanctorum intra parallelogrammi lat. egere, ut motum motum alterius augeat, vel imminuat, concludat, non ex datibus compositum per diagonalem reputant esse illorum aggregatio, parallelogrammi ipsum redargui. Quia enim vires duæ puncto pro non augeat, aut imminuat, inclinent, quamdiu in propria directionibus veritatem; attamen cum corpus unitis his viribus per diagonalem defferendum est, tum utique de invitum imminere, quod altera alteri parte adversetur. Exempli, si vis *AB* moveatur in duas *AE* & *EB*, atque ita in duas *AF* & *CF*, evidens est, vires æquales *CE* & *BF* sibi mutuo oppositas se invicem destruere, compositum motum *AD* ex solidas *AE* & *AF* componit. Eodem paralogismo laborare arbitretur demonstrationem *Bernoullianam*, ab elatis tenuis petitam, qua in Elementis Mechanicæ Wallisianæ legimus. Contra experimenta Cel. Polleni excipit, quod inæqualis fuit temporis, quibus forem a globis cadentibus in labo effectionem.

TAB. III Fig. 2.

DE VERA NOTIONE VIRIUM VIVARUM, earumque usu in Dynamicis, ostensis per exemplum, propositum in Comment. Petropolit. Tomo II pag. 263. Scriptatio; Autore §O. BERNOULLI.

§. I. Postquam Oeconetre vidiffent Diatribam meam de Motu, A. 1726 Galliæ editam, in eaque explicationem eorum motuum, quibus vivarum, non defluentium, qua prodiderit expositio, fuisse, tradiderunt ad cafus multos. Vis viva non consistit in actuali exercitio, sed in *facultate exercendi*; fubtilia nimis, etiamsi non ego, saepius habeat, in quod agat: fic e. g. Elasticum tenfum, vel etiam corpus in motu constitutum, habere in se agendi facultatem, etiamsi extra se nihil inveniat, in quod suam facultatem exercere possit, si, quamdiu nihil adest, cum quo illum communicet, retinet utique totum, tum duo fubfilens, & non efficiens, quod efficere possit, si agendi occasionem haberet.

Digitized by Google

§. II. Elaſtrum quippe tenſum, quamdiu tenſum eſt, vel corpus in motu æquabili poſitum, quamdiu nulli alii externo occurrit, non poſſunt dici agere; nam nihil aliud faciunt, quam perſeverare in ſuo præſenti ſtatu; jam vero omnis actio ſupponit mutationem ſtatus in agente, & perſeverare in ſtatu ſuo non eſt mutari. Adeoque elaſtrum tenſum, quamvis continuum habeat niſum ſeſe expandendi, nihil tamen agit, quia irritus redditur conatus, donec demum vinculo ſoluto effectus ſubſequatur per amolitionem corporis, quod, ſeſe dilatando, in motum concitat. Ita quoque corpus viciſſim, data velocitate motum, nondum agit, quia in eo nulla fit mutatio ſtatus, atque in ſe retinet omnem ſuam agendi facultatem, ſeu omnem ſuam vim vivam, donec vel in elaſtrum tendendum incurrat, vel habeat occaſionem occurſu in alia corpora mutandi illam ſuam vim, quod fit vel transferendo in hæc alia corpora, ſeu totam, ſeu partem, vel accipiendo ab his majorem, quam habuerat, pro diverſitate circumſtantiarum.

§. III. Hinc patet, *vim vivam* (quæ aptius vocaretur *facultas agendi*, Gallice *le pouvoir*) eſſe aliquid *reale* & *ſubſtantiale*, quod per ſe ſubſiſtit, &, quantum in ſe eſt, non dependet ab alio. Unde concludimus, quamlibet vim vivam habere ſuam determinatam quantitatem, de qua nihil perire poteſt, quod non in effectu edito reperiatur. Hinc ſponte fluit, vim vivam ſemper conſervari, adeo, ut, quæ ante actionem reſidebat in uno pluribusve corporibus, nunc poſt actionem reperiatur neceſſario in alio, vel aliis pluribus corporibus, niſi quid in prioribus remanſerit. Atque hoc eſt, quod vocamus *conſervationem* virium vivarum.

§. IV. Vis *mortua* nihil aliud eſt, quam ſolicitatio, qua corpus ad motus acceleratione vel retardationem urgetur, ſicuti gravitas, quæ incitat corpora ad deſcenſum, & deſcendentia accelerat, adſcendentibus vero reſiſtit, eorumque motum retardat. In genere vis mortua vocari poteſt *preſſio*. Differunt autem toto genere vis viva & vis mortua. Illa, ceu vidimus, exiſtit & ſubſiſtit independenter ab omni alio corpore, ita, ut nihil requirat extra ſe ad exiſtentiæ ſuæ continuationem vel per-

ſeverantiam. Eſt igitur vis viva aliquid abſolutum & ſine correlato. Altera vero, nempe vis mortua, ſeu preſſio, eſt relativum quid, quod ſupponit duo a ſe invicem diverſa, ſcilicet cauſam prementem, undecunque illa veniat, & deinde corpus, quod premitur. Ceſſante cauſa premente, ceſſat & ipſa preſſio, perit effectus cum cauſa, niſi quatenus corpus cedit prementi, & ſucceſſive in motum concitatur, quo ipſo generatur vis viva in corpore aliquandiu preſſo, quæ ſemel generata fit ſubſtantialis, ac perire, vel diminui, nequit, quin tantundem, quantum periiſſe viſum eſt, in aliud vel alia corpora tranſierit.

§. V. Confundunt Adverſarii ambo genera virium, quia vident, ex libera actione vis mortuæ generari in corpore (actionem iſtam in ſe recipiente,) vim vivam, dum ex quiete in motum perducitur majorem vel minorem, prout cauſa premens fortius & diutius, vel debilius & brevius, in illud agit. Sed perinde faciunt, ac ſi vellent confundere lineam cum ſuperficie, ideo, quia per motum lineæ deſcribitur ſuperficies. *Vis mortuæ libere* agere dicitur, quando corpus, quod ab ea premitur, preſſioni obſequitur, & præter inertiam ſuam prementi nihil opponit.

§. VI. Corpus continuo preſſum, & a quiete ad motum accelerando perductum ope elaſtri, donec hoc per ſui dilatationem omnem ſuam vim exhauſerit, atque gradatim in corpus propulſum tranſtulerit, merito dicitur corpus in tali vel tali motu uniformi finaliter acquiſito conſtitutum, quod ab initio quieverat, poſſidere ſolum omnem vim vivam, quam ab elaſtro (cui nihil amplius remanet virium,) accepit. Dictat hoc clarus conceptus, quem habemus de perfecta æqualitate inter cauſam efficientem atque effectum plenum & adæquatum. Extrinſecus enim nihil aliud datur, ut ſupponimus, præter corpus, quod partem aliquam virium elaſtri in ſe recipiendo inſumat.

§. VII. Hæc ipſa perfecta æqualitas inter cauſam & effectum porro confirmatur, ſi attendimus, quid fiat, ſi, jam mutato effectu in cauſam, corpus cum acquiſita ſua velocitate in directionem contrariam vertatur, ita, ut in elaſtrum laxatum recurrat; annon vel ſolo rationis lumine percipimus, elaſtrum in priſti-

priſtinum tenſionis ſtatum reſtitutum iri, poſtquam omnis motus in corpore ab elaſtri reſiſtentia abſumtus fuerit? atque ita alternatim accipere poſſunt reddereque viciſſim.

§. VIII. Quodſi elaſtrum aliquod per ſui dilatationem duo plurave corpora in motum dederit, quocunque id fiat modo, ſive ſimul, ſive unum poſt alterum; dicendum eſt omnino, omnium iſtorum corporum vires vivas junctim ſumtas æquivalere vi toti, quæ in elaſtro reſidebat, adeoque & ei vi corporis unici, in quo ſolo movendo elaſtrum ſuam vim totam exhauſiſſet. Hoc verum eſſe ſuadet axioma de æqualitate inter totum & partes omnes ſimul ſumtas. Diſtribuit enim pluribus, quod uni ſoli dare potuiſſet.

§. IX. Poteſt motus in quolibet corpore conſiderari tanquam productus ab actione alicujus elaterii, quod vim ſuam in movendo corpore conſumſit. Quare, ſi corpora perfecte elaſtica & in motu conſtituta ſibi mutuo quomodocunque occurrant, eorum velocitates poſt occurſum ita mutabuntur, ut vires vivæ omnium ſimul ſumtæ fiant æquales illis aliis ſimul ſumtis, quas eadem corpora ante occurſum habebant, atque in hoc conſiſtit conſervatio virium vivarum. Si corpora non ſunt perfecte elaſtica, aliqua pars virium vivarum, quæ periiſſe videtur, conſumitur in compreſſione corporum, quando perfecte ſe non reſtituunt, a quo autem nunc abſtrahimus, concipientes, compreſſionem illam eſſe ſimilem compreſſioni elaſtri, quod poſt tenſionem factam impediretur ab aliquo retinaculo, quo minus ſe rurſus dilatare poſſet; & ſic non redderet, ſed in ſe retineret vim vivam, quam a corpore incurrente accepiſſet, unde nihil virium periret, etſi periiſſe videretur.

§. X. Qui ex non intellecta vera natura virium vivarum earundem theoriam rejiciunt, hoc unico nituntur fundamento, quod in æſtimatione earum virium nulla habeatur ratio temporis ab illis, qui per effectus homogeneos de quantitate virium judicandum eſſe contendunt. Sed ineptum eſt, aliter judicare de quantitate alicujus rei per ſe actu exiſtentis, quam per determinatam menſuram, quæ aliquoties ſumta totum exhaurit, neque attinet, quo tempore durante illa menſuratio perficia-

ficiatur, neque quale adhibeatur mechanismus, ac an minor, fit-ne, an major vis requisita sit? Sensus colligi posse nemo dixerit.

§. XI. Finge, ut apicibus similis sint, aut de invisibilibus circulare centris aqua plani, diversae fint, & rectae quidem, meridiem effe quintettum aqua in creatore conftare per tantum quindam numerum. Quid id tamen alius rei dicent, cognofci prius debere, quanto tempore omnia tantum imperfectionis implevisse crederem, aut quanta fit amplitudinis spatium? nam, per quod, tempus iam cessat, quia omnia deficere, aut fi aliam eiusmodi circumferibam, quae ad tria tefta fe fe erigerat; videre profecto obscillationis mea magnitudinem. Jam enim non aliter de modo, quo aliquid in creatore aqua attrum erit hoc factum per canalem amplissimum, ac nudum per angufticum, adeo ut proxime creatorem aqua per hanc, quam effingam, ex lentior per angufticum magnitudinem ratio. Obftat modo omnibus, ad idem proxime aqua copia in creatore; hinc ergo oritur, quotiam ex theoria, mi tutemet, mea opinione eandem aqua quantitatem, Nicolaus Copernicus ter repetendam modum generationis via vivus in regione, cum duo vasa depictionis meminit gratis influxus haud male refert modum quidammodo translaverit vim vivam ut suo corpore in alia aequilibrio fe & mutuo celeritate commodo, magnum ad transferre aequale, ex quarum numero judicium fuum de quantitate tollit.

§. XII. Deinceps, unum eandemque effectum, plenum & aequalem, variis modis produci posse, fere res patentia ad manus, five ut aliter circumfantibus modebor? Idem enim numerus effectus eaticus quilibet, & circumferit in eadem vel aequali causa fuerit productus, hocque in producendo & totum effectum fuerit. Etenim non dantum dici possit, ius alio in effectu, quod fuerat in causa. Ex partibus enumerum mutatis nonnullis, habitari potest de quantitate totius, fed non dantum, quando certum eft, eandem haberi partem. & nullam de toto manere, illique non fubiacit mutationi. De hoc fi confiat, nihil amplius pro vires exigitur mentibus. De modo & tempore manifestissime, non eft, cur fit folicitus, hoc quippe in avenue non

augeat

auget, nec minuit quantum ipſum. De opulentia hominis male judicares ab ejus expenſis quotidianis; prodigus quippe largiori manu expendit, quam alius multo opulentior, qui parſimoniæ ſtudet. De eorum ergo opulentia ut recte judices, oportet noſſe & in numerato habere utriusque facultatum ſummas totales.

§. XIII. Claram ideam habebimus de viribus vivis æſtimandis, ſi commodum aliquod exemplum eligamus. Concipe igitur quatuor elaſtra perfecte æqualia & æqualiter tenſa; haud utique negabis, ſingula ſeorſim præſtare poſſe quartam partem ejus, quod poſſunt omnia junctim ſumta; unumquodque enim tantumdem contribuit ad totalem effectum, quantum quodlibet ex reliquis, nempe ſuam ſymbolam, quæ eſt quarta pars totius, poſito ſcilicet, unumquodque id unicum agere, ut vim ſuam exhauriat in promovendo aliquo corpore. Hoc corpus proinde ab initio ſine motu exiſtens, nunc motum habens ab elaſtris, habebit vim, quæ viva vocatur, conſiſtens in facultate reddendi elaſtris id quod ab iis accepit, nimirum vim, qua rediguntur ad priſtinum tenſionis gradum. Fateberis ergo mecum, ſingula elaſtra participare pro quarta parte effectus totius, quem omnia junctim produxerunt; quid clarius? ſi hoc negas, contra diem loqueris.

§. XIV. Videamus autem, quam diverſis modis, quamque diverſo tempore, hic idem effectus produci poſſit: Sint primo quatuor illa elaſtra ordine collocata in una recta linea, unum ante alterum, (*Fig. III n. 1*) ita ut, extremitas ſiniſtra fulciatur in obice fixo *L*, dextra vero ad corpus quieſcens *A*, mox movendum ab actione elaſtrorum. Deinde ſint illa quatuor elaſtra poſita, ut videre eſt, (*n. 2*) ubi nimirum duo tantum in recta linea unum ante alterum, ſed duo hujusmodi paria juxta ſe invicem, a ſiniſtro extremo in obicem firmum *M*, a dextro in corpus *B* æquale ipſi *A*, nituntur. Denique quatuor noſtra elaſtra (*n. 3*) diſponantur ſingulatim juxta ſe motuo, habeantque crura ſiniſtra ſuſtulta ab obice immobili *N*, dextra antea ſimul omnia innixa corpori *C* æquali ipſi *B* vel *A*.

TAB. III Fig. 3 n. 1. n. 2. n. 3.

§. XV.

§. XV. Ita in potiri, corpus porro, fibi elaftica ita, ut eorum pofitione continua extenatur, fire nodatur, fire tumefcat, in corporis A, B, C, hacque pofitione mutuo incipiant, & accelerando pergant, donec pervenerint ad terminos dilatationis elafticorum, corpore anchoreo tuffim, ac, manente inquiim velocitate, in motu fuo uniformi continuent. Quid nunc ortum de quantitate motus virtutum in illa corpora translatarum? Erunt utique in fingulis tribus caufibus aequales, & quidni dicam? quandoquidem tanta quoque corporum A, B, C, in tres incipit effectus partium elafticarum, quantum tantum, fine plus, nec minus poteft, quam alterum ex fingulis vim fuam integram transmittere ad movendos fuo refpective corpora; nihil enim, praeter corpora, adeft, cui aliquid impertiri poffint. Adhibendum fuiffent a materia pila elafticiora, quae quidem etiam movere, & eft, fed tunc tempus nullum, nifi admodum exiguum, fuppeditaret, in, ac nihil in illis praeter eorum virtutem elafticam conficerenta. Elaftica itaque aequalia & ad aequalem gradum tenfa fuam poffunt pro conftanti aequalium virtutum vi corporibus quorumcunque, vel adhuc quiescentibus, &

§. XVI. Quod tam certum ac demonftratum interpretis ita explicet noftro exemplo, ille profecto non poterit non alia aequalia, ob aequalitatem tam corporum, quam virtutum, ab aequali momento celeritatis impreffa, aequaliter moveri, & pergere, in quibus ille vires funt producta dicat valde inaequales, habere enim rationem inter fe, ut 2, 2, 2, hoc eft, corpora A aequale & fuam vim, & manifeftum velocitatem tempore dato pergere, quam corpus B, & hoc duplo longiori, quam C. Cujus vanitas demonftrari poteft per vulgatum principia mechanica, ex ipfis quoque Adverfariis recepta.

§. XVII. Sunt etiam pendulum inaequales, quibus corpora A, B, C, oscillando vergantur. Sunt namque quafi pendulum eft, in fingulis dilatationibus fimilibus dilatationem reciprocas, ut *V. fig. 2.* Corpus enim A in ejus primo haud aliter pendulum, quam (*n. 4.*) corpus D premeretur ab unico elaftico, a quo unico recipiet vim virtutem, quae tantum quantum pendulum fuum, quam recipit a quatuor elafticis, id quod ex dictis fatis fuperque patet.

TAB. III Fig. 2. n. 6.

Google

§. XVIII. Igitur, non obſtante diverſitate cum temporum, tum preſſionum, corpora noſtra *A*, *B*, *C*, æqualia eandem vim vivam, eandemque proin velocitatem, acquirunt: adeo, ut, vi viva ſemel transfuſa in corpus e. g. *A*, amplius non quæri debeat, quomodo, vel quanto tempore, fuerit generata, an primo, an ſecundo, an tertio modo; *unde habeat, quærat nemo, ſed oportet habere.* Id duntaxat conſiderari debet, quot requirantur elaſtra datæ tenſionis ad hunc vel illum motum excitandum in dato corpore, nec refert, quo ordine, qua arte, qua lege, elaſtra diſponantur, modo agant tantum in corpus promovendum, eique unico vires ſuas largiantur, & nihil aliorſum prodigant. Vis elaſtri tenſi eſt aliquid reale, quod ſubſiſtit, quod permanet, quamdiu vinculo coercetur; modus vero elaſtra applicandi, & tempus, quod in agendo inſumitur, dependent ab arbitrio applicantis, & ſunt mere accidentalia, quæ ad rem ipſam non pertinent, & quæ poſt peractam motus generationem pereunt, nullaque ſui veſtigia relinquunt. Verum enim vero, quod eſſentiale eſt, nempe vis viva in corpore genita, non perit, ſed permanet, donec tranſeat in aliud, vel tota, ut nihil ſibi relinquatur, vel in tantum, ſi nimirum pars ſolummodo tranſit; hæc cum reliqua, quæ ſupereſt in priori, ſemper conficiet totum.

§. XIX. Hinc in communicatione motus corporum, in ſe invicem impingentium, vel etiam in varia modificatione motus partium unius ejusdemque corporis a vi propria pendente, ubi nihil perire poteſt ſine æquali effectu, pro fundamento & principio univerſali poni debet *conſervatio virium vivarum*, hoc eſt, illius *facultatis agendi*; quæ ſola eſt interna, realis, & perſeverans in exiſtentia ſua, ac quæ habet determinatam ſuam quantitatem vel menſuram independentem ab omni modificatione externa, ut ſunt tempora & preſſiones, ſicuti vidimus, æqualem vim datam eſſe tribus corporibus *A*, *B*, *C*, ideo tantum, quia æqualis cauſa illam in ſingulis produxit, nempe vis quatuor elaſtrorum, licet id factum ſit tribus diverſis modis, ratione tam temporis, quam preſſionis. Quodſi præterea aliud quæris, næ! idem facis, ac ſi ad æſtimandam aquæ quantitatem in cratere contentam, præter actualem menſuram, attendere vel-

les ad amplitudinem canalis, qui craterem implevit, vel ad tempus, quod in implendo fuit insumtum; desine igitur quærere nodum in scirpo.

§. XX. Restat tandem, ut explicemus, quantam habeant vim vivam corpora, quæ diversa velocitate moventur. Nam ea, quæ habent velocitates æquales, palam est & extra controversiam, gaudere viribus vivis in ratione massarum; sed, si velocitates sunt inæquales, erit in quolibet corpore vis viva, seu, quæ in illo est, facultas agendi, (quamvis actu ipso non agat,) in ratione composita massæ & quadrati velocitatis, non simplicis velocitatis, ut contendunt Adversarii, qui non intelligunt, vel qui, nescio, quo contradicendi pruritu, intelligere nolunt discrimen inter vires vivas & mortuas.

§. XXI. Propositionem autem istam de viribus vivis, quæ in corporibus æqualibus se habent in duplicata ratione celeritatum, multis adeo demonstrationibus invictis munivi in Dissertatione mea de Motu supra allegata, ut actum agerem, si eas omnes hic repeterem. Lubet tamen unam referre, quæ præ ceteris brevis est, & non minus clara, eoque lubentius, quod, quæ in præcedentibus disserui, mirifice conspirant ad ejus dilucidationem & confirmationem. Sint duo corpora inæqualia *A* & *B*, quibus quiescentibus, interposita concipiatur series elastrorum æqualium & æqualiter tensorum. Finge jam, relaxari elastra, ut hinc inde corpora ab illis pressa gradatim in motum concitentur, unum dextrorsum, alterum sinistrorsum, donec, omnimoda dilatatione peracta, utrumque eam velocitatem acquisiverit, quæ moli suæ convenit, & qua postea uniformiter moveri perget. Ubi sequentia sunt notanda: 1) Corpus majus *A*, & corpus minus *B*, quolibet momento pressiones patiuntur sibi mutuo æquales. Hinc 2) incrementa velocitatis corporis *A* erunt ad incrementa velocitatis corporis *B*, reciproce ut massa corporis *B* ad massam corporis *A*, per receptum ubique principium Dynamicum; 3) erunt ergo in eadem quoque ratione velocitates totales, seu ultimæ post peractam dilatationem acquisitæ, hoc est, dicendo velocitatem corporis $A = a$, & velocitatem corporis $B = b$, erit $A.B :: b.a$.

TAB. III Fig. 4.

Quare

Quare 4) erit $a A = b B$, quod monſtrat, quantitatem motus utrobique eſſe æqualem, in qua æqualitate falſo putarunt Antagoniſtæ, ut mox patebit, conſiſtere æqualitatem virium vivarum. Tempus 5), quo utrumque corpus ad ultimam ſuam celeritatem pervenit, eſt utrobique æquale, quod ſane nulla probatione indiget; preſſio enim in utroque corpore ſimul incipit, & ſimul definit. Denique 6), quod ſummam meretur attentionem, ex eo, quod tam acceleraciones corporum, quam eorum celeritates ultimæ, ſunt maſſis reciproce proportionales, clariſſime ſequitur, commune centrum gravitatis C conſtanter quieſcere interea, dum corpora a ſe invicem recedunt, ac proin totam ſeriem elaſtrorum ita dividi in puncto C, ut pars una eorum inter C & A, ſit ad alteram inter C & B, ut maſſa B ad maſſam A, ſeu ut velocitas a ad velocitatem b.

§. XXII. Hoc igitur centrum C erit inſtar obicis immobilis, cui hinc inde elaſtra innituntur, atque, ſeſe in utramque partem expandendo, transfundunt vires ſuas in corpora A & B. Ea proin vis viva, quam accipit corpus A ab elaſtris inter C & A contentis, erit ad alteram, quam ſortitur B ab elaſtris inter C & B, pariter ut a ad b. Dicantur itaque f & φ vires illæ duæ, illæ, inquam, facultates reales, quas nunc corpora poſſident, & in quibus unice generandis elaſtra utrinque ſuas vires penitus impenderunt, dicatur nempe vis viva corporis $A = f$, & altera corporis $B = \varphi$; habebimus $f . \varphi :: a . b$, modo autem demonſtratum eſt $a A = b B$; adeoque multiplicando analogiæ terminos a & b per hos alteros æquales $a A$ & $b B$, erit ſane $f . \varphi :: a \times a A . b \times b B :: a a A . b b B$, hoc eſt, in compoſita ratione maſſarum & duplicata velocitatum. Quod erat demonſtrandum.

§. XXIII. Non capio, quid pertinaciſſimus Adverſarius, ſi vel Scepticus eſſet, huic evidentiſſimæ demonſtrationi opponere queat; negaveritne, ex numero elaſtrorum, vires ſuas in corpore movendo prorſus exhaurientium, determinandam eſſe vim totalem in eodem productam? annon, quantum poteſt unum ex elaſtris, tantundem poteſt alterum quodlibet? Video clariſſime, ſi e. g. corpus A fuerit duplo majus corpore B, fore vice

vice serfa duplo plura elatica corpora B pellentia, quam fint, quæ pellunt corpus A; accipit igitur corpus A duplo majorem, tamen duplo majorem vim, quam corpus A. Quod nunc Adverfarii tanquam urgent, habendum eft minorem tempus, qua durante motu fanctis prodeffet, eo facilius adimere debere, quod minus in utroque corpore, adeoque etiam tempus vires, eodem tempore, non diverfis temporibus, generatas fint. Vis vivi igitur in corpore, cujus maffa, fit A celeritas, ut a, cum fit duplo alterius vis in corpore, cujus maffa, ut 2 A, celeritas, ut a. Si poftremo maffa fuerint, ut quadrata, habitus maffam primi, ut 2 cum celeritate in a vim vivi habentis quadrupla majorem, quam habet corpus maffæ cum celeritate in a.

§. XXIV. Inftquam in directe demonftratum eft, corporum in motu confiftentium vires vivas, hac methodo non effe, nifi in cafibus duplicem, fi corpora fint æqualia; & in compofitis ex ratione illa duplicata velocitatum & maffarum, & corpora fint inæqualia. Jam nulla fupereft difficultas circa veritatem principii indirecti *Leibnitiani*, de corporum viribus affirmandæ per adminicula, ad quæ adfcendendo, non videntur innitura, vel, per quæ defcendendo ad ea quæm, eadem acquirunt. Etenim, rem confule ex Galilæanis, circulicus illis eft in duplicata ratione celeritatum, quæm corvuntur pondorum tuiorum vitium, quidni ergo adfcendus vel defcendus gravium mafiarum pro vitium menfura fumeretur?

§. XXV. Hanc intuligis, quemadmodum corpuscula gravia particulam elementarem, cum defcendit vel adfcendit per datum fubftantiam, tantum acquirere vel amittere vim vivam ab effectu gravitatis, quantum acquireret vel amitteret ab effectu fortis illiformem, data attractus, quodlibet, polito fcilicet, elatico vi maffa premente, qua urget gravitas, five id fiat diverfum ordinatim per particulam elementarem, per modum accelerationis gravitatem defcendentem, dum elaftica fe dilatant, five eadem perfecte elaftica mutuo, per modum retardationis gravitatem adfcendentium, dum elaftica ab oceurfu particulæ comprimuntur. Quare corpus grave copiamque figura, vel integrum plenum plurium

Digitized by Google

plurium corporum, ſi a ſolo gravitatis effectu quomodocunque deſcenderit, eam vim vivam in omnibus partibus collectim ſumtam acquiſiviſſe, cenſendum eſt, cujus menſura habetur capiendo aggregatum productorum partium ſingularum per ſuas cujusque deſcenſus altitudines. Ex Staticis autem patet, aggregatum illud eſſe æquale unico producto totius Syſtematis maſſæ per altitudinem deſcenſus communis centri gravitatis. Hinc colligitur ex conſervatione virium vivarum, commune centrum gravitatis, ſi acquiſita ſua velocitate ſurſum dirigatur, ad priſtinam altitudinem, unde deſcenderat, eſſe adſcenſurum, idque ſive integrum Syſtema indiſſolutum adſcendat, ſive, ſolutis vinculis, quibus partes inter ſe cohærebant, ſingulæ ſeorſim ſuis acquiſitis velocitatibus adſcendant; utroque quippe modo conſervari debet eadem quantitas virium, utpote effectus unius ejusdemque cauſæ, nempe dilatationis & ſubſequentis compreſſionis determinati numeri elaſtrorum. Rem fuſius expoſui in Opuſculo de Motu.

§. XXVI. *Hugenius* uſum hujus Theoriæ eleganter primus applicuit ad inveſtigandum centrum oſcillationis in pendulis compoſitis. Neſcius tamen eo tempore naturæ & conſervationis virium vivarum, principium illud ſuum de æquali deſcenſu & adſcenſu communis centri gravitatis, haud aliter, quam pro axiomate, aſſumſit, veram ejus rationem nondum perſpiciens. Quare a multis tanquam poſtulatum nimis temerarium fuit impugnatum, donec rei veritas, primo per experientiam confirmata, dein etiam ex intervallo per principia ordinaria ab omnibus admiſſa directe demonſtraretur, qualem demonſtrationem ego dedi univerſaliſſimam in *Actis Lipſ. A. 1714*, omni ſane exceptione majorem. Nunc vero ipſius quoque axiomatis *Hugeniani* ſoliditatem ex theoria virium vivarum demonſtrative probatam & corroboratam arbitror, ut in poſterum inter propoſitiones dynamicas æque recipi mereatur, quam quæ ſunt certiſſimæ.

§. XXVII. Fortaſſis invita rationum allatarum evidentia ne nunc quidem obtineri poteſt, ut, qui Theoriam virium vivarum hucuſque pertinaciter repudiarunt, poſthac ſe illi favorabi-

rabiliores præbeant. Certe in noſtra poteſtate non eſt, aliquem eo adigere, ut fateatur, *dieſcere*, quando videt, *ſolem horizontem adſcendere*, tametſi ſe ſentiat interne convictiſſimum. Poſſunt aliquando homines apud ſe agnoſcere veritatem rite demonſtratam, ſed poſſunt etiam internam ſuam convictionem & agnitionem diſſimulare, mutare, præſertim ſi ſibi probro ducant, eam tam diu ignoraſſe, aut quod primæ inventionis gloria non ſibi ſuisve, ſed exteræ nationi, debeatur. Quis ſcit, ſi magnus *Newtonus* hanc Theoriam eruiſſet, annon univerſa Magna Britannia, ut probabile eſt, ei jam dudum applauſiſſet?

§. XXVIII. Si *Newtonus* perſpectam habuiſſet veram virium vivarum naturam, ſane non ſtatuiſſet duo diverſa principia, unum ad movenda corpora, alterum ad motum eorum conſervandum. Unum idemque enim principium, quo motus communicatur, facit etiam, ut conſervetur, non in quantitate motus, ſed in quantitate virium vivarum, quo ipſo luculenter patet, motum in rerum natura nunquam perire poſſe, ut *Newtonus*, vano terriculamento perterritus, metuiſſe videtur. Vid. ejus *Opt. Edit. ſecundam Lat. A. 1719, Londini impreſſam, pag.* 404, ubi ſequentem in modum (ridiculum dicerem, ſi a tanto Viro non ſcripta eſſent,) ratiocinatur: *Alio aliquo*, inquit, *principio* (præter vim inertiæ) *omnino opus erat ad movenda corpora; & jam, cum moventur, alio itidem principio opus eſt, ad motum ipſorum conſervandum. Nam ex variis binorum motuum compoſitionibus, manifeſtum eſt, non ſemper eandem eſſe in mundo quantitatem motus. Etenim, ſi duo globi, virgula tenui conjuncti, motu uniformi circa commune ſuum gravitatis centrum revolvantur, interea, dum centrum illud motu uniformi feratur in linea recta, ducta in plano motus ipſorum circularis, utique ſumma motuum binorum illorum globorum, quoties illi erunt in linea recta a communi ſuo gravitatis centro deſcripta, major erit, quam ſumma motuum ipſorum tum, cum erunt illi in linea, quæ ſit ad lineam illam rectam perpendicularis. Quo quidem exemplo appareret, motum naſci poſſe & perire &c.*

§. XXIX.

Digitized by Google

§. XXIX. Dudum quidem obſervatum eſt a multis, præſertim ab *Hugenio*, (vid. *Opuſc. poſthuma de vi percuſſionis in fine*,) motus quantitatem, etiam in corporibus perfecte elaſticis, in immenſum poſſe augeri & minui, ſed nemini in mentem venit, præterquam *Newtono*, inde conſequentiam eſſe formandam, quod ideo motus omnino perire vel annihilari poſſit. At hoc potius *Newtonus*, ex eo, quod motus quantitas, licet nulla nova cauſa ſuperaccedat, ſit tamen ex ſe ipſa variabilis & mutabilis, concludere debuiſſet, in quantitate motus non conſiſtere quantitatem virium, utpote quæ eſt conſtantiſſima, nullique mutationi obnoxia, quod non tantum in exemplis *Hugenianis*, ubi tam ingens eſt quantitatis motus mutatio, eleganter demonſtrari poteſt per calculum, ſed & in ipſiſſimo exemplo *Newtoniano*, duorum globorum, virgula tenui conjunctorum, & combinato motu uniformi rotatorio ac progreſſivo latorum, luculentiſſime & ſine magna difficultate probare poſſumus, globis illis duobus eandem ſemper ineſſe ſummam virium vivarum, quocunque in ſitu verſentur; hoc eſt, ſi globus uterque, non per velocitatem, ſed per quadratum ſuæ velocitatis actualis, multiplicetur, fore productorum ſummam conſtanter eandem atque invariabilem. Quo ipſo conſervatio virium vivarum mirifice adſtruitur; tantum abeſt, metum ſubeſſe, ne aliquando motus omnis in rerum natura pereat, indeque totum univerſum in chaos duriſſimum & immobile relabatur; dormiamus ergo ſecure, res eſt in ſalvo. Quod autem ex concurſu corporum mollium vel imperfecte elaſticorum, ubi ſecundum ſenſus noſtros aliquid de viribus videtur perire, allegari poſſet contra virium conſervationem, ad hoc jam ſupra reſpondimus, nec hujus loci eſt, ei diutius inhærere.

§. XXX. Ne vero diſputando militare pergamus, lubet nunc urgere conſenſum, quem generaliſſime deprehendimus in ſolutionibus Problematum ad hanc materiam pertinentibus, quotiescunque ea duplici modo ſolvere inſtituimus, nempe via indirecta, (ſed plerumque commodiori, ac magis compendioſa,) per Theoriam virium vivarum; altera directa, & petita ex notiſſimis atque a nemine non conceſſis principiis Staticis. Audebit

bitne aliquis duram ſatis habere frontem, ut, viſa harmonia conſtantiſſima in omnibus exemplis per utramque viam ſolutis, etiamnum tamen dubitet de probitate prioris methodi, aut, quod magis foret abſonum, ne dicam impudens, ut dicat, conſenſum iſtum caſui fortuito deberi, etiamſi talis caſus ſit moraliter impoſſibilis; ſiquidem ex centenis & pluribus exemplis, quæ hactenus tractavimus, ne unicum quidem occurrit, cujus non perfectiſſimum conſenſum exitus probaverit

§. XXXI. Præter exemplum centri oſcillationis in pendulis compoſitis feliciſſime determinati per utramque methodum, indirectam & directam, quædam alia Problemata huic fini inſervientia propoſueram in *Comment. Petropol. Tom. II pag. 200*, ſuppreſſis tunc quidem ſolutionibus, viſurus, num qui forent ex Eruditis, qui vadum tentare vellent. Inter memorata Problemata occurrit quæſtio de chordarum vibrationibus definiendis per oſcillationes pendulorum datorum. Hujus Problematis ſingulos caſus (nam varii erant propoſiti) poſtea ſolutos dedi in eorundem *Comment. Tom. III pag. 13 & ſeq.* & quidem ita, ut præcederent ſolutiones erutæ ex doctrina conſervationis virium vivarum, hasque ſtatim exciperent alteræ ex vulgaribus principiis Staticis petitæ, quæ cum prioribus ſingulis ad amuſſim conſpirare deprehenduntur. Quod idem non ſine jucunda animi voluptate (ſaltem pro virium vivarum ſautoribus,) obſervare eſt in ſubjuncta ſolutione Problematis de chordæ muſicæ vibrationibus determinandis per utramque methodum exhibita, quæ non abludit a *Tayloriana*, per viam longe diverſam inventa. Vid. *Method. Increm. pag. 93.* Quo conſenſu *Taylorus* forſan, ſi viveret, & tantillum ingenuitatis haberet, permoveretur ad amplectendam virium vivarum Theoriam.

§. XXXII. Conſtitui hoc loco ulterius monſtrare mutuum iſtum conſenſum inter utramque methodum per enodationem alterius alicujus Problematis Dynamico-Mechanici, quod ibidem cum reliquis propoſueram, ſed cujus ſolutionem legitimam nemo huc uſque in lucem emiſit. Senſus Problematis talis erat:

Sit

Digitized by Google

Sit curva data CGB, *per quam descendat pondus* B, *post se trahens sursum aliud minus pondus* A, *per aliam curvam datam* FAC, *adscensurum ope funiculi* ACB, *trochleam* C *ambientis, & binis ponderibus alligati. Quæruntur velocitates ponderum in quibuslibet locis* B *&* A. TAB. III Fig. 5.

1) *Solutio indirecta, deducta ex Theoria virium vivarum.*

Intelligatur transire per trochleam *C* recta horizontalis *MCE*, habeatque funiculus situm quemcunque *ACB*, eique proximum *aCb*. Ex punctis *B* & *A* ducantur verticales *BE*, *AD*; atque centro *C* & radiis *Cb*, *CA*, descripti sint arculi *bn*, *Am*. Denique per puncta *b*, *A*, ducta intelligantur elementa horizontalia *bo*, *Al*, occursura elementis verticalibus *Bo*, *al*. Dicantur $CB = x$, $Bn = am = dx$, $Bo = dy$, $bB = ds$; sitque $z =$ rectæ verticali *TV*, ex cujus altitudine pondus aliquod libere cadens acquirat velocitatem æqualem illi, quam pondus *B* acquirit in curvæ puncto *B*. Quæritur itaque altitudo *z*.

Hoc fine dicatur porro $Aa = dr$, & $la = dq$. Atque, cum velocitas in *B* sit proportionalis radici quadratæ altitudinis *TU*, ponatur hæc velocitas $= \sqrt{z}$; erit (ob *bB* ad *aA*, ut velocitas in *B* ad velocitatem in *A*) ipsa hæc velocitas in $A = \frac{dr}{ds}\sqrt{z}$.

Nunc, quia ex conservatione & natura virium vivarum in ponderibus descendentibus & adscendentibus summa productorum ex ponderibus per descensus, demta summa productorum ex ponderibus per adscensus, debet æquari summæ acquisitæ virium vivarum in universis ponderibus, hoc est, summæ productorum, quæ fiunt multiplicando singula pondera per quadratum suarum respective velocitatum; vel, ut ad sensum *Hugenianum* loquar, quod eodem recidit, quia commune centrum gravitatis duorum ponderum per funiculum colligatorum tantum descendit, quantum postea, soluto vinculo, (si utrumque pondus sua acquisita velocitate separatim sursum dirigatur,) adscendere potest. Habebimus hic (supponendo, *G* esse initium descensus ponderis *B*, & *F* initium adscensus ponderis *A*, ducendoque ver-

ticalem FM, cui occurrat horizontalis AR, ſicuti ipſi BE occurrit ducenda horizontalis GS, ita, ut SB ſit $= y$ & $FR = q$) habebimus, inquam, $SB \times B - FR \times A = z \times B + \frac{dr^2}{ds^2} z \times A$; unde $z = \frac{(B \times SB - A \times FR)\, ds^2}{B ds^2 + A dr^2}$, vel ſcribendo y pro SB, & q pro FR, erit $z = \frac{(By - Aq)\, ds^2}{B ds^2 + A dr^2}$. Q. E. I.

2) *Solutio altera directa, ex principiis pure Mechanicis.* Ut ponderum in ſe mutuo agentium & reſiſtentium vires commode determinentur, in auxilium voco vim tenſionis funiculi ACB, quam voco T, quæ renititur conatui, quo pondus B ſuper bB deſcendit, dum eidem T renititur pondus A, quod ab ea ſuper aA adſcendere cogitur. Sit nunc g vis gravitatis, ſeu acceleratrix naturalis, qua nimirum corpora gravia ad deſcenſum verticalem animantur. Adeoque, ſi jam B & A deſignent maſſas corporum, erunt eorum pondera abſoluta exprimenda per gB & gA, quorum vires ſeu conatus deſcendendi ſi deriventur ad directiones obliquas bB & aA, habebitur vis ſuper bB a gravitate oriunda $= \frac{gB\,dy}{ds}$, & ea ſuper $aA = \frac{gA\,dq}{dr}$. Similiter vis tenſionis T (quæ in utrumque pondus oblique agit,) derivanda eſt ad directiones obliquas bB & aA, prodibitque vis ſuper bB a tenſione oriunda $= \frac{T\,dx}{ds}$ priori a gravitate derivatæ contraria; & altera ſuper aA, quæ eſt $= \frac{T\,dx}{dr}$ (ſunt enim incrementa & decrementa nB & ma partium funiculi CB, CA, æqualia,) alteri illi vi a gravitate oriundæ $\frac{gA\,dq}{dr}$ pariter contraria. Proinde $\frac{gB\,dy}{ds} - \frac{T\,dx}{ds}$ dabit vim motricem, qua corpus B ſuper bB deorſum urgetur, & $\frac{T\,dx}{ds} - \frac{gA\,dq}{dr}$ vim motricem, qua corpus A ſuper aA ſurſum

ſum trahitur. Ibi enim ſupponitur vis obliqua a gravitate derivata prævalere alteri a tenſione derivatæ, hic vero obtinet contrarium.

Unde, ſi utrobique vires iſtæ motrices dividantur per ſuas reſpective maſſas corporum B & A, emerget $\frac{g\,dy}{ds} - \frac{T\,dx}{B\,ds}$ pro vi acceleratrice corporis B, nec non $\frac{T\,dx}{A\,dr} - \frac{g\,dq}{dr}$ pro vi acceleratrice corporis A.

Jam autem, poſito receptiſſimo principio dynamico, ($P\,dS = V\,dV$) ubi P denotat vim acceleratricem, dS elementum ſpatii percurrendi, & V velocitatem, de cujus veritate nemo dubitat, habebimus (nominando u velocitatem in B, & v velocitatem in A,) has duas æquationes $\left(\frac{g\,dy}{ds} - \frac{T\,dx}{B\,ds}\right) ds$, ſeu $g\,dy - \frac{T}{B}\,T\,dx = u\,du$, & $\left(\frac{T\,dx}{A\,dr} - \frac{g\,dq}{dr}\right) dr$, ſeu $\frac{T}{A}\,T\,dx - g\,dq = v\,dv$. Utrobique integrando, erit $gy - \frac{T}{B}\int T\,dx = \frac{1}{2}uu$, & $\frac{T}{A}\int T\,dx - gq = \frac{1}{2}vv$. Ex priori elicitur $\int T\,dx = gBy - \frac{1}{2}Buu$, atque ex altera $\int T\,dx = gAq + \frac{1}{2}Avv$, adeoque $gBy - \frac{1}{2}Buu = gAq + \frac{1}{2}Avv$.

Sed per hypotheſin z deſignat altitudinem, ex qua grave libere delapſum acquirit velocitatem u; erit ergo per principium dynamicum, ab omnibus conceſſum, $g\,dz = u\,du$, indeque $gz = \frac{1}{2}uu$; &, quia præterea $uu.\ vv :: ds^2.\ dr^2$, habetur $\frac{1}{2}vv = \frac{dr^2}{2ds^2}\,uu = \frac{g\,dr^2}{ds^2}\,z$. Subſtitutis his valoribus pro $\frac{1}{2}uu$ & $\frac{1}{2}vv$, ac diviſo per g, dabit inventa æquatio $gBy - \frac{1}{2}Buu = gAq + \frac{1}{2}Avv$ hanc alteram $By - Bz = Aq + \frac{dr^2}{ds^2}\,dz$, quæ rite reducta dat quæſitam $z = \frac{(By - Aq)\,ds^2}{B\,ds^2 + A\,dr^2}$,

omnino uti per priorem ſolutionem ex viribus vivis elicuimus. Q. E. I.

Coroll. 1. Per hanc methodum directam determinatur eadem opera (quod per indirectam fieri nequit,) vis tenſionis T, quam patitur funiculus, dum eo mediante pondera in ſe invicem agunt. Quoniam enim $\int T dx = gBy - \frac{1}{2} Bun = gBy - gBz$, erit differentiando & per dx dividendo, $T = \frac{gB(dy-dz)}{dx} = \frac{gB \times d(y-z)}{dx} =$ (ſubſtituto pro z ejus valore) $\frac{gB}{dx} \times d\left(y - \frac{Bydx^2 - Aqdx^2}{Bds^2 + Adx^2}\right) = \frac{gB}{dx} \times d\left(\frac{Aqds^2 + Aydx^2}{Bds^2 + Adx^2}\right)$ = (omittendo g, vel ſumendo pondus B pro ipſo gB, hoc eſt, pro maſſa B multiplicata per vim gravitatis g, atque evolvendo A) $\frac{A \times B}{dx} \times d\left(\frac{qds^2 + ydx^2}{Bds^2 + Adx^2}\right)$. Et ſic habentur z & T in quantitatibus finitis. Nam ob datas curvas CGB & CAF, datamque longitudinem funiculi totius ACB, dabitur utique relatio inter dx, ds & dx, ac proin quoque relatio inter ds^2 & dx^2, unde ambo valores ipſorum z & T reſultabunt in terminis finitis.

Coroll. 2. In caſu ſpeciali, cujus ſolutionem in Comment. Petropolit. ſine demonſtratione expreſſeram, ubi recta verticalis pro linea CAF ponitur, propterea dx, dq, dx, ſeu elementa Aa, la, am, Bn, ut & FR, ſeu $q = x$, fiunt æqualia, ſumto initio deſcenſus G in ipſo C; nulla alia mutatio prodibit in generali valore ipſius z, quam ut pro dx^2 ſcribi poſſit dx^2, ac pro q etiam x, quo facto erit $z = \frac{(By - Ax)ds^2}{Bds^2 + Adx^2}$ & ipſa $T = \frac{A \times B}{dq} \times d\left(\frac{xds^2 + ydx^2}{Bds^2 + Adx^2}\right)$.

Scholium.

Noſter quondam *Hermannus* viderat hunc a me inventum valorem ipſius z pro hoc ſpeciali caſu æqualem $\frac{(By - Ax)ds^2}{Bds^2 + Adx^2}$,

in

in Epiſtola mea coram Academia Petropolitana prælecta. Ille igitur, volens generalem exhibere ſolutionem pro linea non tantum recta, ſed pro qualibet data curva CAF, occaſionem arripuit hanc materiam tractandi in fine ſuæ Theoriæ generalis motuum, *Comment. Tom. II ad Menſem Junii A. 1727* inſertæ, quod autem additamentum non niſi diu poſt Octobr. ejus anni Theoriæ ſuæ accedere potuit; ſiquidem hoc demum tempore theoremata iſta a me Petropolin dimiſſa fuere. Quod ideo monendum duxi, ne Lectori mirum videatur, unde venerit, ut proponantur Theoremata & Problemata tanquam aliquid novi, quorum tamen (ſaltem nonnullorum) ſolutiones tempore priores (etſi re vera poſteriores) fuerint inventæ.

Sed aliud majoris momenti non eſt diſſimulandum, quod Lectori ſcrupulum injicere poſſet, quando obſervabit, præſentis Problematis ſolutionem *Hermannianam*, loco citato *pag. 170* traditam, in terminis generalibus diſcrepare ab ea, quam in hoc Schediaſmate duplici modo inventam exhibui. Ut diſcrepantia exponatur diſtinctius, invenit Cel. *Hermannus TV* vel $z = \frac{\left(By - \int \frac{A dp^2 dq}{dx^2}\right) x ds^2}{B ds^2 + A dx^2}$, ubi notandum eſſe $dp = dx$. A me vero aliud diverſum & ſimplicius inventum habetur, nempe $z = \frac{(By - Aq) ds^2}{B ds^2 + A dx^2}$. Conveniunt hi duo valores in ſolo caſu, ubi linea CAF eſt recta, quod forſan fraudi fuit *Hermanno*, ut, conſenſum animadvertens in hoc caſu ſpeciali, tanto minus dubitaret de bonitate ſolutionis ſuæ generalis; at differunt ſane in omnibus ceteris caſibus. Qui ambas meas methodos, indirectam & directam, tam egregie conſpirantes, probe examinaverit, non poterit ambigere de ſolutionis meæ veritate; neceſſe eſt igitur errorem ineſſe in *Hermanniana*. Obſervavi reapſe Virum bonum, hic & alibi dynamica verſantem, ſæpe hallucinatum fuiſſe; quod non ideo dico, ut ipſius meritis aliquid detrahatur, ſed ut diſcant alii hanc materiam, denſa adhuc caligine obſeptam, cautius tractare, cum viderint, magnos quo-

que Viros in ea frequenter cespitasse. Habet certe *Hermannus* hac in re sibi comparem in *Newtono*, qui & ipse aliquando suos manes passus est, ceu supra ostendi & alibi sæpius.

EXPOSITION DES PREUVES LES PLUS SENsibles de la veritable Religion.

h. e.

EXPOSITIO ARGUMENTORUM PRÆCIpuorum, quibus, tanquam fundamento suo, innititur vera Religio; Autore BUFFIERIO.

Parisiis, 1732, 12.

Plag. 20.

Argumenta maxime probabilia propositurus Cl. Autor, quibus vera Religio confirmari defendique ab Adversariis potest, eos primum omnium ridet, qui ubique demonstrationes, easque Geometricas, sibi dari volunt, quæ, quod nemo, naturam & rationem earum intelligens, ignoret, in multis rebus locum non habeant. Religionis eam esse rationem, ut ejusmodi demonstrationibus stabiliri nequeat. Probabilia igitur argumenta conquirenda esse; quæ quidem in his rebus eandem, quam demonstrationes in Geometria, vim habeant.

Totum Opusculum in *tres Partes* divisum est. *Prima* docere satagit, valde esse rationi conveniens, ut, quæ Deus dixit, vera esse existimemus. Quo loco Autor illud primum agit, ut, existere Deum quendam, ostendat; quam quidem in rem iis fere, quibus plerique alii, argumentis utitur. Eorum autem laborem, qui *Spinozam* refellere student, utut laudabilem, minime tamen utilem, esse putat, propterea quod una eademque absurda, & ei persimili, propositione omnis ejus disputatio nitatur, quæ, unum tantum numerum esse, affirmaret. Quodsi enim anima nostra & rupes arborve eadem substantia sint, eodem jure etiam denarium & senarium unum numerum dici posse. Cum autem certum exploratumque sit, esse Deum, non posse dubitari, quin non modo non repugnans, sed valde consentaneum, sit, eum curam hominum habere, eisque se revelare. Neque deesse Deo, quibus id ipsum fieri præstarique possit, vires subsidiaque, ut miracula; nec, qui efficere potuerit,

ut

Digitized by Google

ut homines cognitione sua alia declarare possint, ipsum id præstare non posse, ſtatui debere. Dicit autem: Deum manifestum ſeipſum dedisse fidelibus, facile eo conſtat, quod hæc ſpes ejus cognitionem quidquam, neque cadere ulla fraus in ſummum eius ſpectatorem benigniſſimumque poſſit. Et quando quidem, quæ rationi recte repugnant, a Deo profiſciſci nequeant, etiamſi ejusdem vim ſuperare poſſint, notice eſſe in ejus effatis aequidem dum. Atque inquirere eſſe, an falſa ſint ea, quæ concipi plane perfectque nequeant, quorumque notionem nullus teneamus, id eſt intelligere eſſe, propterea neque, quod eorum ſolum non habeat, aut tabulam pictam, quam plurimo eſſe, tabi præcipitaſtrationis peciem quandam aut imaginem exhibere.

Altera Pars offendit Autor, rationi conſentire eſſe, ut Deum diuiſis, quo Chriſtus, quo tempore inter homines verſaverit, docuit, credimus. Vera eſſe, quæ Chriſtus ipſe docuerit, non ipſum Chriſtianorum, tum inimicorum Chriſtiani Religioni, teſtimonia plane conſtat, dettiodiſtur. Ipſi autem miracula vera fuiſſe, minimeque confiſta, aut quæ ſpeciem tantum miraculorum habuerint, argumenta in hoc negotio adhiberi falſis conſtituere diligenter atque accurate.

Tertia, atque ultima, huius libri *Pars* demonſtrare Autor conatur, rationi conſentaneum eſſe, ut ita fideri habeamus, ac Chriſtus dicſis eſſe certo ſtatuamus, quæ ab Eccleſia, five ordine ſacro, ab ipſo Chriſto inſtituto, traduntur. In multis genere eos eſſe diſtractus, qui ſe Chriſtianæ Religionis affectos profiteantur, at quod unum ignorent. Non eſſe diſſidendum, quin doctrinam Chriſti non omnes ſequantur. Jam, ait, quæ facta patrum illum ambitionique corruptam teneat, cognoſcamus, non ſufficere ſolum ipſius Sacri Codicis lectionem, ſed ad Eccleſiam & ordinem ſacrum eſſe confugiendum, qui vivo voce docuit Religionem Chriſtianam, qui Patrum auctorum habeat, ac cui explicatio Sacri Codicis reliquenda ſit. Quæ quidem omnia copioſe expoſita facile prudent hominem locis Scripturæ addictum, & ſtudio partium imbibitum. Sed nova non ſunt, quæ affert, verum jam a multis nota eum & explicata & refuta, maximeque adeo illigus, quibus immoreatur.

Appen-

Appendicis loco adjectæ sunt *tres Dissertationes*, quarum *prima* id, quod supra dixerat, pluribus declarat, inutilem esse, quæ refutandis *Spinozæ* erroribus tribuatur, operam; *altera*, non esse dubitandum, quin ab ipso *Josepho* profecta sint, quæ de Christo hodie apud eundem leguntur; *tertia* vero, quid de *Apollonio Tyaneo*, ejusque miraculis, statuendum sit. Sed, quandoquidem ipse, nihil se afferre, dicit, quod non sit pridem ab aliis dictum, ab iisdem fusius recensendis merito nos abstinemus.

HISTOIRE CRITIQUE DES JOURNAUX, par Mr. C***

h. e.

HISTORIA CRITICA DIARIORUM LITERARIORUM; Autore DIONYSIO CAMUSATO.

Tomi II.

Amstelodami, apud J. F. Bernard, 1734, 12.

Tom. I plag. 13½, Tom. II plag. 10.

Non nisi perexigua particula hæc est ingentis & vasti Operis, quod decem abhinc, & quod excurrit, annis animo agitaverat Clarissimus Literator Gallus, *Camusatus*, sed morte, qua Amstelodami d. 28 Octobr. A. 1732 decessit, præpeditus, ulterius promovere haud valuit. Is, naturali quadam ingenii sui indole ad concipiendum mente designandumque ampliſſimi ambitus Libros, quam ad exequendum, promtior, inter alia destinata longioris halitus scripta, & hunc sibi laborem ipse imposuerat, pauciſſimorum certe humeris perferendum, *Historiam* nempe *Diariorum* ad unum omnium *Literariorum Criticam*, quotquot ab octoginta circiter annis in diversis Europæ cultioris Provinciis dilatandæ doctrinæ universæ causa, nobiliſſimo instituto, in lucem publicam prodiissent. Præclari hujus Syngrammatis hanc sibi ideam finiverat Vir præter alios doctiſſimus, ut vitas inibi curate describeret, quos habuerunt illa, Conditorum atque *συνέργων* omnium, porro & formæ, & methodi, quas elegerat quisque, rationes ad rationis trutinam

Digitized by Google

nam penſicularet, de ſtilo ſingulorum ſententiam ferret, eruditorum de pretio operæ hominum judicia conquireret, Autorumque alias tum laudes, tum vitia, demonſtraret, & quæ his ſunt gemina. In animo ſimiliter habuit enarrare præciſe cujuslibet Diarii progreſſum, plauſum, exitum, fautores, adverſarios; exornaturus paſſim hanc telam amœniſſimarum digreſſionum literariarum floſculis, dum, data qualibetcunque appellandi Autorem aliquem occaſione, illius notitiam fatorum ſcriptorumque ſuppeditaret, pluriumque adeo inſtauraret memoriam, *Camuſati* diligentia ſi defuiſſet, æternæ oblivionis nocte citra dubium conſepeliendam. Belle hæc excogitata omnia nemo non agnoſcit, ſed & ita comparata haud difficulter intelligit, ut unius hominis, licet maxime longævi atque χαλκεντέρου, & vitam & vires quam longiſſime ſuperent. Amaverat Noſter, naturali quaſi quodam vitio, deſultoriam valde ſtudendi, legendi, ſcribendique, rationem, animumque cognoſcendi avidiſſimum modo in hunc, modo in alium, diſciplinarum Autorumque campum circumferre conſueverat; tunc vero, cum huic *Hiſtoriæ Criticæ* compilandæ ſemel ſe accinxiſſet, ita priſtinos mores exuiſſe certa fide perhibetur, uti, unius propoſiti jam tenax, calamum mutaret nunquam, & non niſi extremis fatis urgentibus manu deponeret. Atque abſolvit ita, quin imo inchoavit ſaltem, theatri ampliſſimi veſtibulum, ex quo, velut ex ungue leonem, cognoſcent literariæ rei ſtudioſi πολυίστορα *Camuſatum*, doctrinæque amœnioris arbitrum feliciſſimum. Enimvero meretur ab illis, qui ſerio hanc amant, totus perlegi, & in Bibliothecæ ſcriniis ſervari; neque capiet profecto harum paginarum anguſtia vel levem materiarum ſingularium, quæ hac Prodromo continentur, indicationem. Suffecerit, aliquas, guſtus dandi gratia, hic enotaſſe, unde de reliquarum pretio fieri queat judicium. Primum locum occupat *Hiſtoria Diarii Pariſienſis (Journal des Sçavans)*, Autore *de Sallo* incepti, & poſt varia fata ac impedimenta ad hunc uſque diem non ſine melioris orbis plauſu perducti. Eadem opera ſtrenue Gallis gloria illa vindicatur, quod principes omnium exſtiterint, qui ſimilis generis ſcriptis literariam rem

illuſtrare inſtituerint. Ipſa narratio, ad filum ſuperius deſcriptum exacte conſignata, variis *Annotamentis* concluditur, haud panca complectentibus, quæ vix nota fuerant in vulgus antehac; licet & trita paſſim occurrant interſperſa. *Pag. 95 ſeq.* legas *vitam Chriſtiani Junckeri*, qui viam prævit Noſtro inſtituti ſimilis; *pag. 119* Obſervationem *de Origine novellarum publicarum*, juſtoque hujusmodi foliorum pretio; *pag. 127* Biographiam *Ludovici Jacobi a S. Carolo*, Carmelitæ, *Bibliothecæ Pontificiæ & Pariſienſis*, Libri item *de Bibliothecis orbis univerſi*, conditoris. *Pag. 202* leguntur quædam *de Carolo Patino*, Profeſſore Patavino, veluti & *pag. 209 de Ezechiele Spanhemio*. Sequuntur *pag. 212 de P. Labbeo* ὑπομνήματα quædam, articulique primi ſummam finiunt. Articulo ſecundo delineantur *Diarii Pariſini* fata, ſub Directore Abbate *Gallois*, qui *de Sallo* ſucceſſit, ſimulque ipſius vita ſtrictim traditur; curioſa itidem de plurimis, quæ ipſi cum eruditiſſimis Viris ex hoc labore enatæ ſunt, controverſiis momenta in medium afferuntur. Conſpicias hic rurſus de *Tanaquillo Fabro* nonnulla ad poſteritatis memoriam transſcripta, ſcitu minime indigna.

Succeſſit Abbati *Gallois* novus, idemque diligentiſſimus, *Diarii* Autor, itidem Abbas, *Joannes Paulus de la Roque*, qui hanc telam ab anno inde 1675 ad 1686 texuit; continuatam poſt ad annum 1701 a *Ludovico Couſino*, rei nummariæ perfecto, & ex variis priſcorum Autorum in ſermonem Gallicum converſionibus emendatiſſimis ad hunc diem ſatis celebri. Hoc extremis fatis erepto, novo quodam magisque ſalubri inſtituto *Diarii* elaboratio non amplius unius humeris fuit impoſita, ſed integra coaluit hanc in rem quædam, ſub illuſtris *Bignonii* auſpiciis, eruditiſſimorum in quocunque diſciplinarum genere hominum ſocietas, qui viribus conjunctis non poterant non melius ſufficere Operi exſequendo latiſſimi ambitus. Et hac norma, hisque legibus, adhuc perficitur, communi cum intelligentiorum plauſu. Exſtiterunt inter hos præcipui nominis fama *du Pinius* atque *Fontenellius*; de quibus adeo, veluti & reliquis, nonnulla commemorat *Camuſatus*

Digitized by Google

ſatus. Concludunt *Tomum* hunc *alterum* Obſervationes miſcellæ *de variis Libellis periodicis Literariis*, ad Annalium Pariſinorum formam hinc inde componi cœptis, qui vero ſinguli ſimilis diuturnitatis celebritatisque fortunam minime ſunt experti, ita, uti hodienum vel de ſimplici titulo vix ſint cogniti illorum plurimi in re literaria noſtri temporis hominibus omnium etiam longe verſatiſſimis. Interim & hæc extemporalis fere ac tralatitia narratio argumento eſſe poteſt incredibilis *Camuſati* induſtriæ, quam utinam amplius ipſi impendere Lectorum uſui ac jucunditati licuiſſet.

PUBLICA ILLUSTRIS ERNESTINÆ RINTELIENSIUM Academiæ Bibliotheca. Accurante JO. NICOLAO FUNCCIO, Marburgenſi.

Rintelii, ſumtibus Bibliothecæ, 1733. 4.
Alph. 3 pl. 6.

Repræſentat hoc Libro Cl. *Funccii* diligentia enumerationem Librorum, quos ſervat inclyta Academia Rintelenſis. Cum variis illa ab origine inde ſua calamitatibus conflictata, ante hos quatuor demum annos, juſſu atque auſpiciis Potentiſſimi Succorum Regis, Haſſiæque Landgravii Sereniſſimi, *Friderici*, Principis in literas earumque cultores munificentiſſimi, fuit inſtaurata, excuſſoque priſtino ſqualore & pulvere, novum ac decentem habitum induere occœpit. Communia tum Patrum Academicorum ſuffragia Bibliothecarii provinciam detulerunt Doctiſſ. *Funccio*; qui, ſolenni 4 Cal. Dec. anni 1730 habita Oratione *de Bibliothecæ in Academia Rintelienſi origine & incrementis*, ſic reſtitutam inauguravit, primumque iterum publicis eruditorum hominum uſibus adaperuit. Præmiſſa hæc Indici iſti, juſto quatuor, quas vulgo appellant, facultatum diſcrimine diſtributo, conſpicitur, ſtilo minime inculto elaborata. Juvat inde ſumma quaſi narrationis capita

in gratiam rei Bibliothecariæ ſtudioſorum delibere. Sub ipſa ſcindi poſſit tricennalis inſtar, annus ſuperioris Decennii, mox primo Kintelianum urbem Muſarum feliciter ſeque Academiam conſtituente Hollatia Principe incomparabili, *Imo meſtur*, prater alia inſignia beneficia de Bibliotheca quoque eidem proviſurus munificentiſſima. Sed optime hæc delibata Principia meos poſt triennium mentore nimia infirmitate, tantisque in tertia Schaumburgicis belli ſtamma, miſerabiliter intervenientes. Multo tunc minore fuit iuſto, & haſtanter ſecere Monachii, non ulli demum anno quadrageſimo quarto reverſura ; quo ipſo tandem aliquando tempore de cuſtegenda per Profeſſorem Horungen ſtudio matheſeos, ſuperiorum ſymbolos Bibliotheca publica ſeria iterum ac tranquille cogitari potuit ; quorum hic nonnulla grata & pia recordatione ſuggeſtum commorare. Lata interim, ſub auſpiciis tutelam *Chriſtina*, Regina Sueciæ, & defendens Kintelianus ab ulterioribus hoſtium infeſtibus, & occaſione hujuſmodi eundem in fluctuum Patronis amultitione, hinc Bibliotheca ſenſim ſenſimque copit incrementa ; donec, tranquillitate Germaniæ orbi univerſim reſtituta, & ipſa pacis bonis plene poſſimus gaudere, auguſtiſſimis Virorum quoque Principum Legatorumque ad Weſtphalicum fœdus, quod vocant, plenitudinem largitionibus recreata, honeſtata, inſtructa, qui ita dein acuminatim hic celebrantur. Trunſierat tum Comitiva Schaumburgica ad Auguſtam ubi nunc Bibliotheca ; quia Principes, utrinque ſexus, *Gwilelmus* præceps *Principe Carolus*, acta aliquot dierum unius defunctus, paterna proſtitus affecta Academiæ fulcrum complexi, Bibliothecam etiam ſacris donationibus beneficiisque plurimis ubi excreuerat. Qui Carolo ſuccedit heres, Auguſtiſſimus Successor Rex, *Fridericus*, longe omnium beneficiorum ſuos munificentia ſuperavit. Primus enim, quod ab Anno, decentem Bibliothecæ locum, primus ipſe, conſtituto Bibliothecario, dignitatis decoravit. Amplo hinc & diſerto ſermone in nuni Principis laudes exercito, & in vota pro ipſius ſuccloſumme gravitate ac pie numinique defixis.

DE

DE VITA ET SCRIPTIS JOANNIS MOLLERI, Flensburgenſis, Rectoris quondam Scholæ patriæ optime meriti, Commentatio; edita cura BERNARDI & OLAI HENRICI MOLLERORUM, JOANNIS Filiorum.

Altonaviæ, apud Jonam Korte, 1734, 4.
Plag. 10.

Nemo bonus improbabit pietatem *Mollerorum* Fratrum, quam beatis optimi Parentis manibus hac de ipſius Vita ſcriptione, eleganti certe atque curata, demonſtrare inſtituerunt. Meruit profecto non ſterile ſaltem aliquod ac jejunum Elogium *Joannes*, cujusmodi plurimis poſt obitum eruditis deeſſe non ſolet plerumque; ſed plenam & elaboratam fatorum factorumque enarrationem; qui ipſe quondam maximam vitæ ſuæ atque literati otii partem eo impendit, ut præſtantium doctrina præter alios hominum memorias aſſereret ſcriptis, uno pluribus immortalitati De his qui ſæpius in *Actis* noſtris relatum legerunt olim, jam quoque non illibenter, putamus, ipſam *Molleri* imaginem breviori penicillo depictam intuebuntur. Editus fuit in hanc lucem *Joannes* Flensburgi, oppido Ducatus Sleſuicenſis non ignobili, patre *Olao*, verbi divini Miniſtro, matre autem *Chriſtina Brecklingia*, A. 1661 d. 27 Februarii menſis. Literarum tyrocinium poſtquam in Lyceo patrio poſuiſſet, Kilonium, Academiam, vix dum ſedecim annorum adoleſcens, majoris ingenii cultus capiendi ergo adiit, ſummosque ibi viros, *Morhoſium*, *Hanemannum*, *Chriſtianum Kortholtum*, & *Chriſtophorum Franckium*, divinæ humanæque ſapientiæ conſultos, ſectatus eſt diligenter. Poſt biennium exactum Lipſiam ſalutavit noſtram, & in familiaritatem *Jacobi Thomaſii*, inclyti illius Polyhiſtoris, admiſſus, ingentes rei literariæ theſauros, quos impenſius deamare jam tum videbatur, ſibi comparavit. Peragrata dehinc

doctrina scholasticorum cunis Scholas utroque Hamburgi ad-
mittas, meas Indias, per aliquod tempus commorantes, ubi
ego privata perpetuum influentiam de bonitate tolerandi vix
fidelium fibi persuasit, Patronosque ingenii dolentes & mœrori
maximi plenissimos conciliavit, qui per singulos vitæ Socie-
tatis aliquot offerunt. Sed venit tandem annus positionis,
quod in literas elegantiores & non scholasticum naturam ha-
beret nobis propositorem, in ludusque finita vitam præcipe-
ret finis. Dumvivit & ipsum vel inja nocentes, ejusdem
mens jam 26 ab. annum. A. 1691 quarto. A. 1692 Septembr.
& post hominum primum tentamen liber doctoris locum, Re-
ctoris applaud. apud Scholas Flensburgenses, Hamburgi ad-
gliat in urbe exemplo, neque multo attribuit, continuus
quadraginta annos illi inservit Lyceo, neque indoli potuit an-
quam, ut tantum alii Patroni, quos inter hac dedicatoria
apud Academiam Oxoniensem, unde 400 literarum Scholas-
ticarum stipendio obtinuit, fodalpere; quemadmodum
locum inter Societatis Imperialis Berlinæ Collegas Tobe Lu-
dolfo & Christiano Francisco Paullini, Jobus Franciscus, dol-
gnarum parcus accedere. Certum laborum immensa-
rum natis ac intellectus nutrimento, quod nec laudatum,
nec infamchum, habet, confulo integrum; tamquam tan-
dem, post fuperata varia & ægre ferenda malo ex parte
collegia concionatoria arumque pii concludat die 20 Octobr.
A. 1735. Multimus, compendi gratia, quæ de Patroni ejus
moribus, ingenio, studiis, habitique corporis, non indigna la-
des alias proferunt in medium doctissimi lectores, & qua de
fatigati Viri porro tradere etiam inedito, affectum, paucis nun-
mus adhuc debitamus. Inter edita Majori habentur: 1) *Pa-
rentum Cimbrica literata*; Slesvici, A. 1684. 4. 2) *Specimen
Historiæ Christianæ Cimbricæ Geographicæ, Naturalium, Ar-
tificialium, Civilium, Genealogicarum, Ecclesiasticarum, & Literari-
arum; Pars prima*, Hamburgi, A. 1695. *Pars secunda* ib. eo-
dem A. 1696. 8. (vel hæc duo à 1690 pag 54 fqq.) 3) *Disser-
tationes Historico-Philologico-Criticæ, seu Scholasticæ varie-
gatæ & perjucundæ*. Hamburgi, Hamburgi, A. 1697. 8.

(vid.

(vid. hæc *Acta A. 1698 pag. 120 ſeq.*) 4) *Bibliotheca Septentrionis eruditi*, Hamburgi, A. 1699, 8, (vid. hæc *Acta A. 1699 pag. 204.*) 5) *Diatribe de Helmoldo Presbytero*, Hiſtorico Seculi XII inedito, Lubecæ, A. 1702, 4, (vid. hæc *Acta A. 1703 pag. 137.*) 6) *D. G. Morhofii Polyhiſtor, cum Præfatione & Hypomnematis Molleri*, Lubecæ, A. 1702 & 1714, 4, (vid. hæc *Acta A. 1708 pag. 292 ſeq.*) 7) *Minutiora quædam, variis Diariis eruditorum inſerta*, quibus enumerandis nolumus detineri. Ex ineditis jam tum, ſed edendis cum tempore, primum locum meretur vaſtum & elaboratiſſimum *Cimbriæ literatæ* Opus, cujus rationes & pretium hic fuſe deſcribuntur, quibus cognitis haud facile fuerit aliquis, qui non ingenti illius videndi deſiderio teneatur, fauſtamque edituris filiis Lucinam comprecetur.

NOVA LITERARIA.

Venetiis *Franciſcus Piterus*, hujus loci Bibliopola non ignobilis, cujus curæ noviſſimam Operum *Irenæi* editionem ferimus in acceptis, jam in eo eſt, ut ſimili typo & nitore omnia, quotquot ſuperſunt, *Photii* Scripta, aliquot Voluminibus collecta, quam proxime publico offerre poſſit. Præeſt huic editioni *Antonius Catiforus*, natione Græcus, Vir in linguis, humanioribus literis, & Theologia, bene verſatus, qui, jactis Romæ in Collegio Græcorum Philoſophiæ fundamentis, privata Patrum, Theologorum, optimorumque cujusvis generis Librorum, lectione eo uſque enituſ eſt, ut aliquot annos Sazinthi, Cephaloniæ, & Corcyræ, Sacerdotii munere fungi; hinc, irruentibus Turcarum cohortibus, ad Venetum Gymnaſii Flaginiani Rectoratum confugere; Sazinthi iterum rebus compoſitis ex Moſcovitico itinere & Belgico naufragio per Galliam & Germaniam redux, quinquennalis autoritatis Archi-Presbyterum, & Archi-Epiſcopi Vicarium, agere; tandem Venetiis in vita privata & honeſta literis & libris operam navare, hactenus potuerit. Prodibunt hujus Viri ſtudio primum *Photii Myrobiblon, Epiſtolæ*, & *Nomocanon*, Opera jam translata & edita, ſed, quæ polirentur, dudum deſiderata. *Mirobibli* verſionem novam quatuor & decem menſium

ſium labore abſolvit laudatus *Catiforus*, priusquam ab *Andrea Schotto* vulgatam vidit. Contulit vero & hanc, mirratus *Schotti* in mille locis ſeu incuriam, ſeu verſutiem. Jungetur Græco textui utraque interpretatio, ut attentionis integritatisque facilitetur judicium. Excipient & aliorum obſervata Editores gratiſſimi, ſi, qui hactenus in *Photio* emendando deſudarunt eruditi, ſua ſymbola cum ipſis benevole communicare non detrectaverint. Ex ineditis *Photii* laboribus comparebunt 1) ἀμφιλόχια, ſeu 313 Quæſtiones ſuper difficilia Scripturæ loca & Theologiæ & Philoſophiæ capita, quarum illæ, exegetica & morali methodo enodatæ, lectionis operam ſua utilitate compenſant. Citantur paſſim veterum Græcorum loca, tantum veritati conſona, quantum ſunt receptis opinionibus adverſa. In verſione horum Amphilochiorum, quam fere ad umbilicum perduxit *Catiforus*, loca Vulgatæ verſionis a LXX recedentia ſolicite annotat. Accedent 2) Sermones de proceſſione Spiritus Sancti contra Latinos; 3) quatuor Sermones de novo germine Manichæorum, ſive de Paulitianis; 4) alia minoris molis Opuſcula, quæ, cum prioribus ex Bibliotheca Vaticana ſolicite transſcripta, jam induſtriam exercent interpretis. Spes eſt, & Lexicon *Photii* ex Anglia iri ſuppeditatum. Quamprimum Opera ſingula prelo parata fuerint, publico Programmate inſtituti certiores faciet, & ad honeſtas prænumerandæ pecuniæ conditiones invitabit eruditos, Bibliopola *Piterus*. Edidit anno elapſo laudatus *Catiforus* hic Venetiis per Bibliopolam *Antonium Bartoli* Grammaticam Græcam unius Alphabeti, in octavo, cui titulus: ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΑΘΗΦΟΡΟΥ τοῦ χρηματίσαντος, Ἀρχιπρεσβυτέρου Ζακύνθου, γραμματικὴ ἑλληνικὴ ἀκριβεστάτη περιέχουσα τῶν ὀκτὼ τοῦ λόγου μερῶν τὸν Σχηματισμὸν καὶ τὴν σύνταξιν ἔτι δὲ καὶ τὴν ποιητικὴν μέθοδον, quam tyronibus ſuæ nationis & informationis maxime propter Syntaxin judicavit fuiſſe neceſſariam. *Doſitbei de Patriarchis Hieroſolymitanis*, quo Libro multa de Chriſtianiſmo inter Arabes & Turcas tanguntur, *verſionem* accuratam daret, ſi quis exterorum Bibliopolarum operam compenſare, & typum quovis alio loco procurare vellet.

) o (

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Junii Anno MDCCXXXV.

SCRIPTORES REI RUSTICÆ VETERES Latini, CATO, VARRO, COLUMELLA, PALLADIUS, quibus nunc accedit GARGILII MARTIALIS Fragmentum, & VEGETIUS de Mulo-Medicina, cum Editionibus prope omnibus & MStis pluribus collati; adjectæ Notæ Virorum Clariſſimorum integræ, tum editæ, tum ineditæ, & Lexicon Rei Ruſticæ, curante JOANNE MATTHIA GESNERO.

Tomi II.

Lipſiæ, ſumtibus Caſpari Fritſch, 1735, 4 maj.
Alph. 8 pl. 10, cum Tabb. æn. 5.

Quod diu multorum votis expetitum fuerat, quod expectabatur a Viris Clariſſimis, *Joſ. Waſſe*, *Petro Needhamo*, *Jo. Conr. Schwartzio*, & *Chriſtiano Schœttgenio*, illud tandem aliquando factum læti nuntiamus, & ita factum, ut mora iſta non incommoda hiſce libris fuiſſe videatur. Dantur hic Scriptores, quorum modo laudavimus nomina, eo cultu, quo Latinum veterem in Germania Scriptorem nullum adhuc editum vidimus, qui par & ſimilis eſt illi, quo in *Delphini* uſum exornati ſunt plerique, præter noſtros, libri Latinorum homi-

nunc antiqui. Tertio, quem vocat, in capite illo antiquo, haec nunquam mutatae fectiones diuisae: ut verba de Amoenitatibus Italiae, tum alias, longe laudati commodius ponerentur, & in posteriorem partem. Vltimo loco citatus, ex Mscto antiquo atque editis prope omnibus studiose collectis, quae a reliquis Annotationum aliorum corpore (praetergeam in Fragmenta) separata sit, facile confectui Posteriorum subiiciatur, omnis facile patebit ab his, qui eo genere non delectantur. Annotationes Virorum doctorum hic habentur, non ex modo natorum, quae hodie ubique tuo nuquam sunt, de quibus a *Fabricianis* Bibliothecis satis confiat, & quae ex *Rare Curiosities* familiarissimae Scriptoribus, Cl. *Schertzerum* praesertim laudabilia collecta, facile patebit, plane utentibus inclita, adeoque nunc perpetuis prope Commentariis illustrati fini Scriptores, qui propter vetustatem, inter Secula integra & quadringenta inferior annis editi sunt, vel, qui apud difficultatem, paucos satis Lectores inventant, qui tantum maneant ab curiositate cognita, qui vel propter antiquitatem, vel verborum Latinorum, quas prudentia eiam adamantibus erit familiaris, studiosi sint. Sed jam propius manus accedere ad memorabilia Opera, & partes etiam hujus modi accuratiae inficere. Praefatio bona longa, & jocus Dubiorum Scriptorum, quae frigidarum Rei Rusticae Scriptorum fons fortis, exponit, tum, quam jucidi quatuor priores experti fint fortiorum, declarat. De *Catone* ita jovat accerpere. *Catonina* elle, quo fub hoc nomine legantur, pauca praeque omnia. Sed librum *Catonis*, qualis nunc eft, *Catone* profectum negat, his ufus argumentis. Antem *Catonis* ad fil. *Cato fcripfit libros de agricultura ad filium*. At hic plus liber eft, & quod fortius, nullum fuperfit veftigium, ni fallor, ejus fcripturi, qualis in *Ciceronis* v. g. Officiis plura exftant. Si *Cato* fuit tam, qualem pingit *Cicero* de Sen. *Cap. 15.* dicentis operae illum uberrimum longe, quam hic fcripfum eft, de vite & agrorum cultura egiffe, neque librum tantum tenuem, quam *Varronis* & *Columellae* fcriptorum eft, digeriffe, nullus quidem atque defcriptionibus redolebit, ut *Virgilius Plinius lib. 8. c. 2.* teftificatur libri *Catonis* eft ut in opere

regio: et in eadem libris ipsorum adhuc de pensu salandis, &c. quod ex nostri interpunctione colligitur, sequabatur ab Ortu Persicum. Firmiliannum sit illud, quod funt apud *Columellam Lib. 10. Coll. Plin. XVIII. 8. 2. II. 17. 2. III. 2. 3. XIII. 19. 9.* et *Catonem* laudant, quæ in nostro Catone frustra requiras. Eoquis vero portet, iterum incipiet fusilis lapienti virodi ipse pallorida oppidus immiscuit *Cap. 4.* verum pro bubus, aut inter vini continum *pallet Cap. 104.* præceptum de cauliculo interdiu claufo. Subjecitur etiam *C. Segnius* stilo hic, quo non fint *Catonis*, imitatus est *Plin. XVIII. 19. 49.* coll. *Cato Cap. 40.* Deinde obscurus, *Sextianum Papinum* multis *Turnebi* explicationem in hunc Notus nostro Autori nonnisi tradissilla, qui illum emendatissimum *Varronis* multo fæpius adeat, postea commemorent. In *Varrone* notat methodum exquisitiorem, divisionibus variis utentem, membrum atque subdivisum distinguentem, & pofteriorem Autorem, Græcum præsertim literaturam, ubique refpicientem, insigne Etymologiæ studium, e quo Auctorem Librorum de lingua Latina facile perspicias: proverbia, simplicia, & logion, historiarum, fabularum, commentorum, metaphoræ denique, omnia, quæ generis ejusdem, illustrilla, quorum recensionem exempli divitis manu Index suppeditat. Etiam hunc non inquemque integrum ad non perverfile, ex *Plin. XVIII. 29. 3. & Nonio VII. 21.* ut e *Lupis Mercurium* emendatum: ut, *Scipionem*, præclare deinde illius felicitatem, quod Scipionem, *Scipionem*, & *Pilleriorum* infelicium explicationem, nachis est. Hoque viri Note pleniores hic, collatis diligentia earum editionibus, exhibentur, reftituta etiam ita verba ad *p. 2. 21.* ex prima edizione, quibus *Marcel* vedicitur *Tradus* fuppositio usque *decies* laudaverunt impendentes. De Gabinodo imperitæ scriptore agit Cl. Auctor, quod ille quarto quinto ab exulatus eft, cum superiores dein, propter aliquam Oppressum, quæ fuspicari, fragmenta, ad alicuem etiam earum pertinere. Inspectorum hunc videri *Plinium*, obiervat, & male eum pugnare *Pachonio* : copiam illius & admirabilem orationis tibumnum laudat, qui, ut uno maximo exemplo utamur, (fint etiam a Cl. *Gesnero* probata plura,) non unus eandemque ger-

ætatissimum nempe plinianum, e stirpe sua vel familia proditum, quodnisi fallor, fere diverſa ſententia, eſſentque universi. Et, cum nonnulla admodum ſignantibus, explicaverit, ipsique nos naturæ mentis veſtigium notabilius ſit: Forte breviter ſic illud enunciemus, de quo & hic, & in principio libri de arboribus, accuratæ actum eſt. Primo quatuor Libris totum rei ruſticæ diſciplinam complexus videtur *Columella*: quorum deinde ſeberem locupletiore materiam in ampliſſimæ urbis ſuburbiis, ut decem exhiberet reperire præſtitionis Liber. Cumque non reſervari, forte nec fieri facile poſſet, qui reſervæ illi abolescentur: hinc factum, ut non tantum decem Libros inscripſerit *Columella* Libr. Lib. cap. 1. ſed & ſine ullo ordine, tum laudatus nobis Liber de arboribus: quem in reliquo corpore, in quo tertium aliquando locum occuparet, non animadverſum, primo dabo indicem: Secundo, quæ ſententia? quidam plura *Columellæ* obſervarunt: commodo partes ſingulas tum primæ editionis, tum ulteriori, & ſeriorum & vetuſtiorum, ſignificatu Cl. *Gesnero* illuſtrato: quæ ſi ſingulis ſuis ſerviat, deſiderio videri aliquando *Columellam*, *Palladii*, aut & *Gargilii* ob obſcuritatem, & labores & barbariem ſermonis averſatione videretur, hominibus illis officiens. Cura *Petri Crescentii*, qui rebus ſingulorum mensium, ſuum locum non ſignavit. Qui Codices MSS. eſſent, qui illa ſint, quæ Viri docti de *Columella* promiſerint, quid eorum ſperari ſolere poſſit, in deinde exponitur, ut Cl. *Fabricii* obſervationes paſſim vel augeantur, vel emendentur. *Reponam eſt enim*, ut ipſis Cl. *Gesneri* verbis utamur, *quo magna ſua commoditate utuntur quotidie* Fabricianis *Thesauris, non vetamur committere, ſi ei non viderit omnia, ſed etiam pro virili unumquemque nostrum aliquid in diversum earum conferre. Nec quidem, pergit, hæ Præfationis tuæ quid timebunt, nisi autem, quid emendari poſſunt quidem in libris præſertim priscis. Vive multis nominibus eruditis superstes.* Per occaſionem Horrii, five Libri X. *Columellæ*, de Julia *Pomponia Florentina*, qui idem *Sabinus* alias vocatur, quorum non inveniuntur cognita reſtituntur. *Palladium* eundem eſſe, qui *Rutilius* altero

ubero *Itinar. I. 20.* commemorante. *Barthii* non improbabile conjectura Cl. *Gesneri* videtur. Nempe limum Territorium, cujus mentionem ipse facit *Martio I. 16.* a Sardinia Neapoli dictum ire, eorum illi videtur, ut erroris convinci queant locos feminarum. *P. Fagii* vero veteratoria, seu malevolentia, Libri IV suum primum Rufticæ Rei Scriptoribus adjecti fuit, eum quod satis multa in his fint ad verbum fumta e *Columella*, tot edoto mutuare fibi interdum operæ pretium, non quod dimittere nolim Cl. *Gesneri* eruditionem juvandi hujus Scriptoris, in quibus laudem habuit, ubi obtinere. Nimirum mihi ad ipsum Cl. *Fabricium* non *Gesnerica* modo, cum Codicibus hactenus collatis usus *Martyr. Gualtheri* illum ritum fervat Interpunctionis in Notis reperi, ut sed etiam *Pagii* editionis nem, cum Codicibus libro accurate conspectum: Cl. *Gesneriana* autem, in Jenensi Academiæ nostræ literarum Bibliotheca, super loc. cit. Codex, ejusdem editionis exactissimus, quod cum altero Sambuci editione scripturis diligenter contendat, Cl. *Gesnero* duxerunt. Videbit ille communitus ejus Meteorum, & lectionibus præfertim Corbeiensibus, accedente aysopo quadam, tum ipsum, tum etiam Codicem, quem laudat, *Plantinum* inficias ubi ejus in correspiciamus ad hanc diem Operæ, & manifeste lectionem adhærentem fontem, pendentibus Operæ, ejus emendatione vel explicatione indigenet. Conferunt, male cohærere hujus Operis compagem, & non fola *Gesneri* fed aliorum etiam, præcepta negligenter interdum contenta fuit dicti, tota probabili argumentatione *Gallæi*. *Gargilii Martialis* brevi Fragmentum, quod e Corbeiensi Codice hic dabat, ex eum bonus, nec ipsum ab autore fuo his verbis, quibus mane conflat, conscriptum esse, judicat Cl. *Gesnerus*, cum illud ne *Columella* quidem, qui elegantiam *Gargilii* laudat, pulcherrimi videri potuerit. Ceterum inter Præfationes, quæ hic exhibentur, editionem loco XVI collocatur Cl. *Schæpperi* de *Gargilii Martialis* Differtationcula. Pofi hoc Rei Rufticæ Scriptores antiquos, qui Cl. *Gesnero* etiam de notis evi hoc mum *Petro Crescentio* hac de causa, quod ille multa, *Varronis* præfertim & *Palladii*, in fuum Opus commodorum tradiderit, circa

circa confinia Sæculi XIII & XIV editum, tranſlatis ſignis locis recta emendandi occaſionem præbuit, cum ille libelli minimum fane antiquioribus, quam qui hodie ſuperſunt. Ubi eſt ad eum collationem Cl. *Scipionis* editum antiquitatis ſtudioſis haud parum habentibus, quod ex neodum cognitum manuſcripto, huc eſt, ad Rerum Kalliacarum Scriptorum exactis, vindicatur. Gaudent, *Parrhasii*, *Columbini*, *Paſcalini*, conjunctus primum editio *Nic. Stenonius* A.1479. Quid in hac editione, quid in his, quæ eam ſecuta ſunt, preſſibus ſit, haud ſane attinet; ſolennia perierint de *Pellaria*, quibuſque illa tuga Mutinam impreſſa libelli, ubi ſit. Quodcunque ſtudioſi, cognoſcant, ſin hac editione ſteti non *Pellariarum* tantum, ſed & *Pellariorum* emendationibus, his tantum, quod ſciatur, ſecuto XVI editæ, & vix centeſimo cuique oculis uſurpato, fed Nonnarum etiam *Pellariorum* ſpecie *Petri Cacciani*, de illius in ipſo patriæ ſolo ingenio, ut tuo. *J. B. Morgagnus*, cum *Tuſcis Frontibus*, grandiſſimi laus per totum peritiam hanc Viri, diu ſibi ſuperſtiti curarunt. Quin illud inprimis gaudebunt, eorum ſpecimen, quos honoris cauſa interim nominamus, doctiſſimorum hominum cura tantum decoris huic editioni acceſſiſſe, ut non minime, ſi nihil aliud haberet, gratiſſimo ſe munere affectus amicitiæ homines judicaturi ille videatur. *Italis Frontibus* hoc laudi verſionis cognitæ in omnes penæ Scriptores Scriptoresque hic dantur, non priores modo, quos ante hos aliquot annos jam miſerat, ſed hos quoque ſecundarios poſteriores, quarum hoc ſpecie. Quod profligato jam opere vexillis, in Appendicem commodiſſime huic. *J. B. Morgagni* omnia Epiſtolæ quatuor, ad familiæ, quibus Cajetan illuſtravit, minime paratenda fuit adiicienda hujus acceſſio. Accepere præterea ab illuſtri, dum viveret, *Capero* Oldenburgenſi in *Varronem* aliquantenſia Cl. *Schrieferiani*, inveniit in Vivariani Bibliotheca Cl. *Guiſerii*. *Buchneri* haud pauca in Columella Hortulum pertinentia. A *Scharfenbergio* aliquot Annotationes, aliquot item *Antiquitatum* ex ab Cl. *Uffenbachio* acceptæ: ipſe vero, quocunque difficultatis aliquid habere videretur, e ſuperioribus omnibus explicatum, ac quibus etiam ingenio Cl. *Schrieferi* ſagacitate conſu-

Digitized by Google

enumeremorda eſt, illud vel declarvit, vel certe, ibi opus eſt breviori, ingenue indicavit, perſpicuus, ut quo perpetuis Commentariis eſſe poſſint nuſcæ eandem Annotationem. Denique Index adjectus eſt Cl. *Gefneri* operi, qui Lexici Ruffi. ac nomen tenet ſuis pene valentur, ita copioſus eſt, ſplendi- dus quippe conſtat, ut ita diſtinguat ſignificationes vocum, multaque copioſe vel ſatis, vel aliorum, vel hic explicat, ita ut mon, ut, quæ ad *Fabricium* Thefaurum vel ab ipſo, vel ab alio, circa hunc, non remore reperit. Vel ſolus hic Index Com- mentarii eſſet magnum pretium poſſet, & hoc perfectus, ac ab vi- rum aliquam partem, quod ſatisfecerim propria eſt, intellectum ad emendandum aliquis, hoc eſt, corrigendum, hoc eſt, ſupplendum. In hunc Indicem concludat etiam ſunt aliquammodo *Remedia, Poema, Mauſoli*, Explicationem, in Notis alias collo- cata, quod non tam ad unius certi alicujus loci explicationem, quam ad intellectum vocis ſæpius occurrentis, pertinerent. Eſt hoc locis longe dignitatis ſub *fidus* de eo, an veteres ſolum fe- rio alteris fuerigerent, & affigere ejusmodi ſpecula, ſolidi fint. Negat Cl. *Gefnerus*, & plura veterum loca adfert, atque fatetur eam ab ipſo *Salmaſio*, interpretatur. *Carnarium* non collatus fuiſſe aut conclavia genus, ſed inſtrumentum mobile, quod in alto ipſum ſuſpendi poſſet, & ex eo denique carnes aſſarent, ex *Plauti Pœnulo* paſſagio locis edendatur. Pretor hunc eſt etiam Autorum locos, quibus utuntur rollis, & alias breviu quo- rumdam locorum, quæ obiter in Notis vel emendata ſunt, vel explicata. Sed retro quæ ſunt eundum eſt, & ſpatiuma quadam Annotationum Emendationumque ſtrecenda. Ad *Catonem* non ita multa notavere Cl. *Pontedera*, ſed politicribus Notis tan- to plura habet, de orthographia præſertim verare, de corruptis per librorum fere ſcriptorum Autorie verbis, qua de re etiam non longa Cl. *Gefneri* diſputatio Prælationi annexa. Idem Cl. Vir ad *Cato. IX. c. 3. ſpicas* vitiat recte tuetur emendatum alias ſolvetur *Salmaſium*, qui *ſpicas* fabilinis volebat. Cato *M. c.* tulit poſſuit. qui *ferum demant*: hic *ferum* reſtitui volebat *Meurſius*. Sed Cl. *Gefnerus*, qui ad *Ferum* alium obſervat, *ferum* esse vinum ex fermento vino immixtum, ferum *Cornu* ſimm

fuam vocem, & pluribus ex *Plinio* confectum; ibidem *arma Spartana* ita declarat, ut fimul oftendat, per quæ antiquitatem hanc certo cafu fuccinam *Ulpianus*, tum *nates nimirum Cacias* pro earum formatu decoras & fatius ede declaratas. Ad mentem ficilicet vel continentem, per quas offa, vel accretum *Ad Cap. 12. fubtrahitur vel fubtrahitur* vocem ex concepti, vel educere non vult *fuccinari* illum fuccinum recognitum a Fabro cui *Schurzfleischius*. Eodem Capite vulgo legitur *nonnunquam* fimul *Bellonium*, *neque quicquam*, *videlicet*. Hic primo, quæ tenet tantæ legi vult Cl. *Schurzfleisc.* deinde, cum *Mars* dicitur appellatus, in hominis, qui ftatim fequitur, pro *Martem* fubftitui *Mars* debere *partem*, intelligo facilefi, quæ fequuntur, tantum. In ipfa facrificia fua non eft necessitate partem ali- quam, fed femper totius nomine, neque *fuminis* etiam, ubi- quitur *pars*, *agnus*, *vitulus*. Poffe etiam pro *totius* videri pro *partem*: fed hoc pariter, cum facrificia in Martem ob- cuiquam natum pertant. Sed quod & de nimia ejus accu- beuta vitio in *partem* tranfiit: *partem* dicimus in *Martem* ali- quid unatuvit? Certe audius eruenit cum *agno* & *vitulo* unum *partem* nominari. *Ad Farr. l. 2. 22. quia ex* & *ovium* de- ci quida deftinare. Fuit adeo ftatum nomen, ut *quidam* inveni- tetum, *quidquam*. Difficillimus adhuc fuit defectus omnium *Farronianus III. 5. 3. p. 60.* varia a variis tentus. Penfitat ju- Cl. Auctor, quod in hifce *Actis A. 1703 Mens. Mart. pag. 110 sqq.* promiferit, & fi explicarit omnia defiderantibus etiam ad- pecta, ut nihil admodum defiderari videatur ftudiis. Se- milem operam viticulture, a *Columella* defcripta, profitus Cl. *Pontedera*, qui partes omnes opus poficinus videre, an exem- te illius non defcripferit modo, fed imaginibus etiam accuratior expreffit. *Falces* verticulatas *Col. li. 10. p. 200.* crediderim, ne- ceffarii: offendit Cl. *Geforius*, *alle vericulas*, hoc eft, vertica- les, vel ftriffi pro brevitate mendofe manuum. De vermiti & ter- ra agenda multa difputantur in Indice. *Lib. 8. 1. 16.* ubi negan- ri jubetur operario *mercurialis* potuiffe, a bono fenatu ad- prodeftum *aurum*: qui nullus intelligeret, qui effet *aurum* ri- *auri*, quum quid *tricuri*, quod vocabulo tertium quidem Mul-

Sunt

Sunt inprimis in *Columella* plurima ex libris & ex ingenio emendata. Sed non licet nobis longioribus esse. Itaque hoc modo monemus, non tantum hic operam datam, ut religiose omnia ex veteribus libris emendata proponerentur: conjecturas etiam liquidissimas non temere in contextum receptas: &, si qua id factum sit, certe nunquam non admonitum ea de re Lectorem. Ad loca autem obscuriora explicanda parallelismum, quem vocant, fidissimum interpretationis omnis adjumentum, rerum ipsarum & naturæ adeo cognitionem, pulveremque illum eruditum esse adhibitum, quæ res in mensuris agrorum, in machinis quibusdam describendis, opportune admodum his libris cecidit. Unum ex Physicis speciminis causa afferemus. *Cuneum* sæpe jubet *Palladius* adigi arboribus sterilibus. Hac de re *Januar. XV, 3*, *Si hoc totum*, inquit, *non sit superstitiosum, & ad commentitium aliquem initum pertineat, quo fecundetur tanquam a mari arbores: videtur rationem eam habere, ut, effectis in fibrarum & canaliculorum fasce per cuneum adactum angustiis, tanto concitatiore motu feratur commeans per omnia cum humore spiritus, eumque deinde motum, post eluctatas angustias in liberiora spatia delatus, aliquantum continuet, ea fere ratione, qua fumum felicius educunt camini in medio angustiores, & conis aut pyramidibus truncatis, atque illa ipsa parte, qua truncati sunt, sibi impositis, similes. Sed plura hujus generis ipsa natura in ipsis quoque plantarum animantiumque corporibus machinata est, quæ persequi nobis jucundum, sed, haud scio, an huic nostro labori valde accommodatum, fuerit.* Simile quid nobis in recensendo hoc Opere usu venit. Nondum diximus de *Morgagni* Epistolis, nondum de aliis ornamentis. Scilicet præstat ad ipsum Opus ablegare Lectores, quorum *φιλοκαλία* etiam oblectabitur in typorum chartæque nitore, in dispositionis & proportionis elegantia, in qua *Casparis Fritschii* ingenio subservivit commodissime Typographi artis suæ peritissimi, *Breitkopfii*, diligentia; in elegantissima Tabula, quæ frontem Libri ornat, & ultimum fuit *Piccarto* mortalium, quin immortalium, operum, cujus importuna mors intercessit, quo minus reliqua ornamen-

ro, quorum ſpes in Programmate, ibi ipſa *Alta Mens*, Vol. 4. 1730 pag. 27 inſerta, facta fuerat, perficerentur, quod magis errores eo tolerabiliorem illius jacturam putabant, cum hic praeſertim profecto, de quibus nulla in nec Programmate mentio ſit, eſſe certe praeſertim fecundos Cl. *Pontedera*, quae multis nummorum, alias exſtantium, iconibus ſcito, qui gaſtum habet talium rerum, praeſerent. Unum adjiciam. Cum juvet ſit hac editio, quum ut commode circumferri poſſit, & ut prior, quem ferunt ſtudioſorum quorundam angultiae, in eo eſſe Cl. *Oeſterum*, ut autoritati quoque ſchedarum parci. Cum parte aeque omni olim chorago modo Scriptorum verba dolentur, emendentiuntur, quorum portio, adjuncta illa tantum lectionis varietate, quae momentum aliquod ad ipſum ſcriptorum locum poteſt, & indicio paulum contractiore. Magis laſſandus, nihil formoſi, ſeri poſſit, ut per hanc legem, quae ſtudioſis ſit, item loca quaedam a ſuis Auctore atque aliis Viris doctis expendantur atque illuſtrentur, quorum ingenia atque indoles ut deſcribi. Interim omnia in parva atque indocta accenſa, ut nulla deinde intercedant mora, ſtudiosi utriuſque generis ſtudioſis poſſit.

SAPPHUS, POETRICE LESBIE, FRAGMENTA & Elegia, quotquot in Antiquis antiquos Graeci & Latini reperiuntur, cum Veterum doctorum Notis integris: cura & ſtudio JO. CHRISTIANI WOLFII, *in Gymnaſio Hamburgenſi Profeſſoris Publici, qui Vitam* SAPPHONIS & *Indices adjecit.*

Hamburgi, apud Abrahamum van den Hieck, 1733. 4 maj. Alph. 1 pl. 16.

Ullem non minus, quam gratum Graecarum Veterum amatoribus, operam fuſcepiſſe cenſebit eſt Vir Cl. *Jo. Chriſtianus Wolfius*, quod inſignia Carminis nomen illuſtriſſimae Poëtiſ-

inlustrium & Lyricorum, quos ex bibliotheca *Fulvii Ursini*, amanuensis, & ex collectione *Gerhyni Vossii*, Antonii etiam collectaneis penes se habuerat, non solum typis editos lectitem, sed & multos auctores, & recte eruditorum Virorum Annotationibus omnibus exemplaribus emendatos. Nam, quae rara inventa & difficulter conquirenda adhuc fuerit lectio *Ursini* editio horum Carminum, tum multa similium inprimis tenuissimum illud premium cum Scriptore demonstravit, lucubratio, quo hunc Librum Philologus instituerat, vel in archetypo publicato, vel in tabernis forte obvium, emere non dubitarunt. Itaque, sed vel *Fulvi Ursinime* editionis raritas ad gratiae maximas Cl. Editori rem non hic Editione habendas potuit oblitrigere Grammatici literarum studiosos, tamen multi alii auctoris gratia gravissimi, quorundem longe plurimum in debito Decoris, *Vossius* citius eruditos accedit habere profecto. Nam, de *Horatii Porta Pyrane*, quae non ex singulis locorum, judicare licet, typis quibusdam iterum excriptis comparebit Carminum horum Editio ab *Ursino* procurata, sed vel Fragmenta Deperdita, vel interpretum Observationibus, in admodum, ex omni, ac palmam illi praeferat lingulisse. Quamobrem, licet id ibi inprimis negotii datum crediderit Cl. Editori, ut *Fulvii Ursini* typographi emendationibus excusa frequenter potiffimum, (tam, nonnunquam quoque hac in Poeta *Vossius*, vel *pag. 44* argumento ejus potuit,) fit ex, quae in *Ursiniana* Collectione tantum reperiuntur, fictilia protulit, ut ab iis, quae in hac *Scripta* editione accefferunt, distinguerentur. Inde Graeci verbi, praeter Latinae interpretationem regione lingulis paginis poliam, fubjicimur Virorum doctiffimorum Annotationes ex variis Scriptorum editionibus, quibus vel Fragmenta *Sapphus*, vel Elogia, continentur, Tumque studio ac diligentia collecta. Itaque hic inveniuntur praeter *Ursini*, *Faffi*, *Cafauboni*, *Turnebi*, Interpretes, Observationes, recentiorum hinc quoque *Heinsii*, *Barthii*, *Schurzfleischii*, *Pearcii*, *Bentleii*, *Tollii*, *Pauw*, ultroneque, interpretationem integre, quibus verba *Sapphus* exprimuntur non magis, quam expositiones. Ipfe Cl. Editor ad lingula Fragmenta accurate indexit fub initium ftatim Annotationum, ubi ita tam in Auctoribus ut-

quin, quam recentioribus, occurrat familiare. Inprimis tra-
tum fuisse eum locis Carminum Sapphus & Alcæi, quos
ellum Enendationes & illustrationes veterum Sapphicarum ob-
scurionum, a Viro Per-ill. Georgio Alberto a Strishenbe com-
plimenta. Cum enim Dodwell. Editor ad 7. Fragmentum
Ufenbach Indicem Autorum veterum, quod vel Fragmenta vel
Elogia Sapphus haberent, mutilum, & ab eo penitus, ut Per-ill.
Strishenbium & hoc Indice fugerunde obtulerunt, hic quidem
petitis ita fatisfecit, ut voces Sapphicas obscuriores innumeris
pene aliorum Autorum locis, atque Epigrammatibus illustra-
ellis, ex Codice Ufenbachiano olim descriptis, illustraret, con-
ruptasque conjecturis emendaret. Atque hic quidem Viri De-
mercullimi Observationes, lectissimæ & eruditionis plenissimæ,
maximam partem Annotationum Fragmentis subjectarum con-
ftituunt. Praterea Cl. Wolfio ad manus fuit exemplum Co-
dicis Urfinians a Cel. Muratorio Fossiore in Græs transmif-
fum, in quo non folum Nota & Accentibus Arab. Solaris &
Pauli Calosyri ad illa Carmina, fed etiam Excerpta Grammati-
corum MSSa Apollonii Dyscoli, a laudato Viro ex apographo
Spanheimiano minus accurato olim descripta, nec non varia Epi-
grammata Posteriorum, quæ in Urfini editione defiderantur, ex-
ftabant. Denique eidem Cl. Phil. Jac. Dorvillius accuratas
Emendationes duorum Epigrammatum Sapphus, & Fragmen-
ta adhuc inedita, ad res hujus Poetriæ pertinens, suis non
extrectum, mihi, qui omnia huic Editioni nunc primum ac-
cellere. Ipse vero Cl. Editor non folum Virum doctum, qua
potiffimum ex Annotationibus doctiffimorum Virorum hic hanc
Poetriam, hac ipfa Editione obvia, eleganti ftilo & copiofi-
ffime confecta eft, promifit, verum etiam tres Indices fubjecit,
quorum primus Autorum locos continet in hac Editione adde-
ctos, alter complectitur voces cum ipfius Sapphus, tum ab
Annotatoribus expofitas, tertius denique res exhibet & locu-
lentiffimas memorabiles. Cæterum tanta occurrentium tum-
me ftudio hac prima Pars Ufenbachiana editionis in lucem pu-
blicum emifit ad a Cl. Editore, ut omnes, qui literariæ Gra-

ex bene cupiunt, eidem & vires & otium nobiſcum ſint apprecaturi ad reliquas, quas jam inſtitutas habet, Partes eodem apparatu primo quoque tempore publicandas.

SYNOPSIS TOMI SECUNDI DE ACTIS Sanctorum Menſis Auguſti, collectis, digeſtis ac illuſtratis, a JOANNE BAPTISTA SOLLERIO, JOANNE PINIO, GUILIELMO CUPERO, PETRO BOSCHLO, Societatis Jeſu Presbyteris.

Prodit modo in lucem Auguſti Menſis Tomus ſecundus, *ordine quartus & trigeſimus, complectens dies omnino octo, Sanctos vero nominibus ſuis expreſſos viginti duos ſupra ducentos, præter plurimas Anonymorum claſſes, in variis orbis partibus & ſub diverſis tyrannis martyrio coronatas. Porro tot inter glorioſos pugiles præcipue elucet longe illuſtriſſimus Martyr,* Laurentius, *gloria Hiſpanorum, qui de ejus natali loco quantumvis diu certaverint, non eſt, qui pias eorum contentiones facile componat. De Sancti reliquiis par ferme æmulatio eſt, verum ea facilius ſopita. Nec prætermiſſa ſunt ſtupenda ejus miracula, de quorum Scriptore etiam inquiritur, uti & de variis Eccleſiis, ejus nomini conſecratis. Ceterum ſervatur hic a Patribus Soc. Jeſu ſolita rerum diſpoſitio, ſeu variorum ſtatuum ordo, in Eccleſiaſticum nimirum, Monaſticum, & Secularem, quarto ſeu poſtremo loco ſanctis Fœminis, ſeu Virginibus, ſeu Viduis, ſeu Martyribus, relicto. Nec minus ſervatus eſt ſolitus regionum ordo. Inprimis hic nominandi ſunt tres præcipui Græci Antiſtites, hoc eodem* Tomo *illuſtrati, celeberrimus nempe* Alexander Carbonarius, *Comanæ in Ponto Martyr,* Miro Thavmaturgus *in Inſula Cretenſi, nec non* Æmilianus, *Cyzici in Helleſponto.*

EX STATU ECCLESIASTICO.

Ordinem hic ducunt Sixtus II, *Papa, rebus geſtis non minus, quam martyrio, illuſtris, de cujus ſociis nonnulla diſquiruntur;*

rem Horbillius, & apud Romanos Pontifex, a nobis & aliis Imperator, Basilikos, varie multis appellatur, qui non solum Pontifices, sed & Episcopos, presbyteros, abbatesque præcipuos, & gesta Ecclesiam illustrauit. Sequuntur illustres tres Reges, & Martyres, Kanutus, Eskilus, & Petrus Dacianus, Aretinus in Tuscia, Rubium castrum, Marsorum vrbem in Italia, alias Synonyma distinguendo, dubitantesque alios præclares Episcopos confessores, Eskilum, Hadalandensem, Hemmingium, Brixiensem, Calixtum, Benedictinum, & Eskilum, Thuanensem.

Memoratis Catalogum in Gallia Ecclesiæ & apostolos, primum his inter Gallos locum merentibus vindicauimus &, tum gesta plane miranda in eis Ecclesiæ Christianæ & administratione, quam hinc disquisiti, Dotationem & Dominium, in eadem sede fabricata sunt, quorum ætatem & Parochiarum temporis adortum non satis patet. Ecclesiam, Ecclesiamque, & milites in eadem, non penitus innouatos fuisse ab, S. Paulino vindicauit, in hoc certe a nobis laudatur, quod etiam Belgii filiam Christianam annuntiarit. Sunt & alii adstricti in Gallia Ecclesiæ, ut Actium, seu Aonium, Lugdunensis, quia Synonyma aliena distinctus, & antiquitatem vindicatus est. Item Collinum, Augustodunensis, cum alio non confundendum, Venantium, Fortunatum de Gestarum, Pictauensis, Hugo, Autissiodorensis, de illustribus natalibus, vita monastica, & ornatu Presbyteri dignis verosimilius, laudatus, Eborius, Eborum, Rhemis, Gallia metropolis olim ab. Autoris Metensis ætas definitenda fuit, in quam non sunt errore irruisendum. Hic vero accedere iussit Camaracensium Ecclesiæ & plebis, Gregorium, multis præclarissimæ gestis & sanctitate plane eximium. De Stapleti inquisitione, fuerint Episcopi Constantiensis. Hic Sanctum de Insulis, Prædecessorem & Martyrem Confessorem, neque de Severo, Presbytero Confessore apud Viennenses,

Germaniæ decorior Almanaco, celebri Petavianis Epistolarum, satis superque illustratus; atque item Hathumaco, primo Archiepiscopo ac Wolphalia Episcopo, cujus memoria glorio-

se renovata est, & gestorum series ad rectam Chronologiam reducta. Adde Rathardum, *Presbyterum, Confessorem in Bavaria, Diessensis Cœnobii conditorem. Hibernia* Malchum, *Lismorensem Episcopum, suggerit, unde* Abel *ortus creditur, apud Monachos Lobienses depositus & cultus.* Blanus *vero, seu* Blaanus, *ad Scotos pertinet,* Samuel, *Presbyter Edessenus, ad Græcos.*

EX STATU MONASTICO.

Inter præcipuos hujus status, non ut Monachus solum aut Abbas Lerinensis, sed & ut Martyr collocandus est fortissimus Porcarius, *cum quingentis Monachis dire laniatus a barbaris Saracenis, de cujus martyrii tempore, aliisque ad Lerinenses spectantibus, accurate disputatur.* Mummoli, *Abbatis & Confessoris non minus celebris, memoria apud Burdigalenses.* Albertus, *Carmelita, Messanæ in Sicilia & alibi de Ordine suo præclare meritus est, quemadmodum & de Benedictino* Jordanus Forzate *Patavii, ubi diu moratus est, æstimatissimus. Laboriosior fuit illustranda ac celebranda vita* Cajetani Thienæi, *a mirabilibus gestis, a præclaris virtutibus, a multis miraculis, atque a novi in Ecclesia Ordinis religiosi institutione.* Famianus, *ex Ordine Cisterciensi, mirus locorum sacrorum visitator, multarum suarum peregrinationum finem invenit Gallesii in agro Romano, ubi corpus ejus adhuc incorruptum servari dicitur. Tres Viros præclarissimos ex Ordine Franciscano producit hic Tomus,* Vincentium, *Aquilæ,* Joannem Firmanum, *a commoratione dictum* Alvernicolam, & Amadeum, *Hispanum, gestis & scriptis prorsus mirandum.* Jacobus, *Eremita,* & Theodorus, *Hegumenus, a Græcis laudantur potissimum.* Chremes, *Abbas in Sicilia notissimus,* Falcus & Nicolaus, *Eremitæ in Apulia. Tales etiam fuere* Gerardus *in Castro Gallinario diœcesis Soranæ,* Getzelinus *prope Coloniam Agrippinam,* & Schetzelo *in agro Luxemburgensi.*

EX STATU SECULARI.

Multiplices Martyrum Classes non parum exornant Cyriacus, Largus, & Smaragdus, *Romæ,* Afer, Quiriacus, & *multi alii,*

alii, duo alia Pandulfenses, Sanctinus, Modestus, Julius, Eleusius, Cassius, Victor, & Victorinus, Firmus, Firmianus, Quintianus & Sociæ nominati duodecim, ut loquebatur ibi translatio, Anglicum dicunt Oswaldus, Rex & Martyr, Cutbertus Scotiæ præsul, Britannicus pariter Martyr, Elphinus, Inter Graecos insignes Eudoginus, Maximus Senex, Anicetus, & Photinus, Schismaticus, cum tot aliis Sanctis pulcri, Hermolaus in Perside, Abo, sanguine Confessor, Deuldedit, Romæ, Dionysius, Rusticus Corneli, Victor, apud Auxilianenses in Gallia, Cassius, apud Lausanenses, Claudius vero Nannetenses, & Basilissa.

EX SEXU FOEMINEO.

Et hic sexus in hoc Tomo multis illustrior Martyrum exercitus, Balbi, Paulæ & Agathonicæ, Carthaginis in Africa triumphantum; Juliani, Agapes, & Metrodoræ, Nicomediæ, Maximæ Fabiolæ, ab impiis homunculis cornutæ; Alicis, virgo Martyr Bergomi, Dignæ, Thalerii in Italia; præcipue autem Sulamitæ, V. M. Romanæ, de cujus aliorum sanctitate vere asseguatum, quod post pœnas, explicatas, Dei præsentia sum est, ita Cleta, virgo Ostiensis, ut ipsa sibi amicos sanctos enumeratur, uti & Hospitium, virgo Forolivensis. Agnetes, nitiæ, Adauctæ Serenæ, Julitæ magnæ, quam rebus mirandis, uti & Caecilia, alias Cæsa, Romanæ, monachæ in Lechæreis, ut Rusticulo, Arelatensi, Florentinæ nobilis & præclarum sui sexus Scriptorum. Nonnæ, matris Gregorii Nazianzeni, quam ornat eo, magno etiam Margaritæ, virginis apud Septemplebem Pictavi Italiæ.

Atque hi sunt præcipui Sancti, quorum Acta, seu breviores etiam elogia, hoc Tomo illustrantur: qui autem alii quibus paginis quærenda sint singuli, docet Index Alphabeticus exprandum, sed Eulemini præfixus; ætatem porro Chronologicam. Cetera in subsecutis adhibitis quærenda sunt.

HISTORIÆ ANCIENNE DES EGYPTIENS, &c.

HISTORIA ANTIQUA ÆGYPTIORUM, CARthagi-

Digitized by Google

thaginenſium, Aſſyriorum, Babyloniorum, Medorum, Perſarum, Macedonum, & Græcorum; Autore ROLLINO, *Rectore Academiæ Pariſienſis, &c.*

Tomus V.

Amſtelodami, ſumtibus Societatis, 1733, 12.

Alph. 1.

Quam ſuperioribus Tomis laudem jure merito tribuimus, eam, tantum abeſt, ut edito nunc in lucem *quinto Tomo* retractare neceſſe habeamus, ut omni potius modo ampliſſimisque encomiis extollendam eſſe exiſtimemus. Supererat *Libri decimi Caput tertium*, quod ea, quæ tum ad rem religionis, tum ad ludos, & certamina Græcorum pertinent, pertractaret. Idque initio hujus *Tomi* exſtat. Agitur in eo de feſtis Græcorum diebus generatim, & de Panathenæis, ſacris Bacchi, atque Eleuſiniis nominatim, neque minus de Auguribus & Oraculis; tum etiam de ludis & certaminibus, athletis, lucta, pugilatu, pancratio, jactu diſci, pentathlo, curſu pedibus, equis, curribusque, inſtitutô, honoribus & præmiis victorum ſpei propoſitis, diverſitate etiam guſtus, ut vocant, inter Græcos Romanosque, ratione ſpectaculorum. Neque certamina ingenii, ſpectacula & repræſentationes theatri, prætermittuntur, ubi guſtus extraordinarius Athenienſium in ejusmodi repræſentationibus, æmulatio Poetarum, quorum alii aliis palmam præripturi erant, brevis poematis dramatici idea, & origo progreſſusque Tragœdiarum, enarratur, &, memoria illuſtriorum ex Athenienſibus Poetarum, *Æſchyli*, *Sophoclis*, *Euripidis*, renovata, de Comœdia antiqua, media, & nova, diſſeritur, Theatrum antiquorum deſcribitur, atque nimius ejusmodi ſpectaculorum amor inter cauſas præcipuas inclinationis, relaxationis, & corruptionis Athenarum refertur. *Liber undecimus*, de Syracuſanorum Tyrannis, in *duo* abit *Capita*, quorum *primum Dionyſio* Seniori deſtinatur, & media, quæ ille, Syracuſanorum tyrannide potiturus, in uſum vocavit, motus ejus cauſa Syracu-

se & in toto Sicilia coortus, bello contra Carthaginenses gesto, ubi regnum *Platonis* in Syracusanorum urbem, quam latissimum cum *Dionis* amicitiam, & summum *Dionysii* in Poesin amorem, cum observationibus & judicio suo in rem exponit. *Secundum Capus* ad *Dionysium* luminum pertinet, & de duplici *Platonis* itinere Syracusas suscepto, cuique commoratione in urbe. *Dionysii*, & cuique ejus contentionibus, demonstratur. *Tertium Capus* ad fontem, de hujus exilio bellisque sub *Dionysium*, Syracusiosorum in ipsum animo ingruentibus, huius vero in Syracusanos hostiliter immodicamentum pertinet. *Quartum Capus* unico fatus Graecis poli pretio, quinto *Aristoclis* titulo, illinus, bellumque Locrensium cum *Dionysio Olympiam*, variaque bella Rerumpublicarum Graecorum continet. *Sextum* vero etiam cum exitu, hucque occasione res ab *Hermocrate*, *Polyaeno*, *Iphicrate*, *Agathocle*, & alio, gestas, usque quoque Eugenio, Regis Salaminiorum, & facetiae *Menelai*, varia simul, quae ad *Artaxerxem Mnemonem* pertinent, exponuntur. *Liber decimus tertius* res Gallas, inculcationem *Attali*, & *Darii Codomanni*, attingit, *Dionysium* Junioren, demque Imperio potentem, Syracusanos Carthaginem maximis infestantem, *Timoleontem* suppetias iis ferentem, & *Dionysii* reditum, libertati Syracusanis vindicem, & subsidiariorum legum motorem, refert, atque data occasione Rerumpublicam Mamertinorum, *Hieronis* regnum, turpem *Hieronymi* exitum, *Mythi* historiam, *Artemisiae* regnum, turpem *Demetrium*, cum aliis historiam ad ultimum usque Oratorem Philippicum perfequitur, diligenter conferet.

REFUTATION DES CRITIQUES DE BAYLE sur Saint AUGUSTIN, &c.

h. q.

REFUTATIO CENTORIARUM ANIMADVERSIONUM Cl. BAYLII in S. AUGUSTINUM, quæ tres continentur Tractatus: I) Vera clavis ad Opera S. AUGUSTINI, contra Pelagianos Scripta, reseranda; II) Examen Confessorum, in Dictionario BAY-

Digitized by Google

BAYLIANO passim dispersarum, super varia scriptorum ejusdem S. Doctoris loca; III) Dissertatio de natura Legis Mosaæ.

Parisiis, apud Rollinum, Fil. 1732, 4. Alph. 1 pl. 2.

Ingeniosissimus *Baylius*, ut in censoriis suis Animadversionibus nullius temere, magni licet hominis, pepercit autoritati, sic venerandos etiam civitatis Christianæ Antistites acriter identidem castigare non formidavit. In his *S. Augustinus* præcipue numerandus, cui, in certaminibus *Pelagianis* versanti, rationis ac veritatis violatæ, nullo rubore suffusus, diem dixit. In eo in primis multus erat ille, ut in multis Dictionarii sui locis asseveraret, *Augustini*, *Cornelii*, & *Jansenii*, Iprensis Episcopi, doctrinam unam eandemque fuisse. Hinc graviter idem molesteque tulit, quod Curia Romana *Jansenii* dogmata damnanda judicaverit, neque putaverit melius, eadem se opera ipsius Divi *Augustini* autoritatis nervos incidisse. Bene igitur de hoc Reverendo Patre meriturus Autor indicatæ scriptionis, in eo totus est, ut incursionibus *Baylianis*, in *primo* præsertim *Tractatu*, mascule se objiciat. Absolvitur vero ille, præmissa Pag. 4.
brevi Præfatione, in qua loca *Baylii* recensentur, *tribus Partibus*: quarum *prima* fidem *Jansenii* in citandis *Augustini* locis in dubium vocat, ipsum generale hæreseos *Janseniana* principium huic Patri falso tributum esse, ostendit, & adulteram clavem ad reseranda *S. Augustini* Opera a *Jansenio* datam proscribit. *Pars altera* declarat, doctrinam de perfectione justitiæ veram & genuinam clavem esse ad recludenda *S. Augustini* Opera, quæ *Pelagianis* oppositit. In *tertia Parte* Examen clavis cujusdam, qua Opera *S. Augustini* contra *Pelagianos* edita aliquis aperire voluit, non ita pridem Patavii inventæ, instituitur. Indicatur hac clave *Dissertatio* quædam *Theologico-Analytica de vero intellectu trium celeberrimorum Capitum, X, XI & XII, Libri S. Aug. de correptione & gratia.* Autor hujus est *Steph. Lorenzoni*, Sacerdos ex Congregatione Ora-

10.

31.

52.

75.

155.

Pag. 1.

tem Patavii, quippe quem ibi Extravi A. 1704. 4. pagina 144 enunciavimus, in lucem edidit *Herandus*, qui scribendo *Theatrum* quatuor continet *Partes*. In prima examinatur, quonam jure *Baylius* & *Augustinus* omnibus aliquam fere rationis in rerum doctrina admittendæ obtrudendo. In altera *Parte* inquiritur, quidnam de illa antithesi prædicentes Cl. *Bayle*: *Tui relanguis & Augustin, dignorum & exercitatorum Judicii & Augustinum*, quæ in Commentario Philosophico, *Contrains-les à entrer* inscripto, leguntur, fatuorum cum videatur. *Tertia Pars* etiamsi eruditi exhibet commenta, quæ *Baylius* in iis locutus est objectionum fundum evertendum, quam *Augustinus* Dictum oppositum est, quod Scripturæ sanctis *Lucernis*, lumini in cœtum laudibus ab ipsi datur. *Quarta Pars* quarta Examen illius est loci, qui antiqua probat Scripturæ *Judicii*, & *Augustinum* Scripturæ sanctæ Interpretem, quam fuisterit. *Tertius*, qui superest, *Tractatus*, quique *Disputationem de Natura Legis Mosis* continetur hos complectitur articulos, quatenus habet *Lex*; quatenus habet Institutum quotiensa, licet inter Apostolos utrqa Judæos appellatur, nobis ob oculos ponit. *Secunda Lex* explanat Decalogum, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Digitized by Google

hoc dissimulandum, quod obscurari non potest, sed præ nobis ferendum, plurima hic, quæ haud sane levia esse videntur, literatissimum, quisque sit ille, Cl. *Baylio* oppositisse Autorem. Nos autem iidem certissimi etiam sumus, Cl. *Baylium*, si in vivis adhuc esset, multa, quæ, si operæ duceret pretium, responsurus esset, in promtu habiturum.

CHRIST. GODOFR. HOFFMANNI, S. R. Boruss. Maj. Consil. Intimi, & Fac. Jurid. in Academia Viadrina Præsidis, Historiæ Juris Romano-Justinianei Volumen primum.

Lipsiæ, in officina Grossiana, 1734, 4.

Alph. 5 pl. $10\frac{1}{2}$.

Quod jam dudum communibus omnium votis expetitum erat Opus, cujus prior editio mirifico excepta fuerat plausu, nunc tandem salutari omine denuo prodit in conspectum eruditorum. Ergo nunc habent Juris Romani studiosi, quo præstantius, quo præclarius, quo magis fructuosum, Opus vix possint desiderare. Cum enim ceteri, qui ad condendam Jurisprudentiæ Historiam animum appulerunt, vel compendiaria tractatione perfuncti sint, vel nimis duram importunamque crisin exercuerint, vel sola hominum facta literis consignaverint, id, quod jam antea *Mense Septembri A. 1719 pag. 382* ingenue fassi sumus, habet singulare hic Liber, ut naturam, ortum, incrementa, vicissitudinesque Legum Romanarum accurate, & ex ipsis Reipublicæ rationibus domesticis tradat, Magistratuum seriem describat, Patriciorum artes, fraudes, malitiam, commemoret, Jurisprudentiæ Romanæ nævos atque errores detegat, denique omnia ad prudentiæ legislatoriæ regulam exigat. Quo ipso magnam gratiam iniit ab illis, qui non fabellis, suavissimis illis puerorum deliciis, pascuntur, sed qui omnem

Historiam sterilem, insuscundam, & ab omni vita plane remotam, ex vero judicat, quæ recensendis hominum animis fuisset inlevit, neque non profecto mollioribus nobilis Ipsa Literarum & studiorum, qui in hoc Volumine continentur, series, quam amplissimum cumpatum manifestum habuerit Ill. Auctor, manuque quamplurimos laculeatos docere poterit. *Liber I de Pontifice, quod Roma ante Septimium tempora viguit, agit.* Caput I *Imperium & progressus Turis Romani* enarrat, & in particulas Periodos hujus temporis ambitum includit. Deinceps tota Periodus prima *Historiam Turis Romani ab Urbe condita ad Augustum & Regum ejusdem; Periodus secunda ab eodem Augusto ad Hadrianum; Periodus tertia ab Hadriano ad Alexandrum Severum; Periodus quarta Historiam Turis ab Alexandro Severo ad Diocletianum; Periodus quinta Historiam Turis & Legum ab eodem Diocletiano, Caput II Collectiones Turis ante Justinianum factas, Basilicum portissimum, Codicem Gregorianum & Hermogenianum, Codicem Theodosianum, Novellas Theodosio ac subsequentium Imperatorum, tribus Sallentibus particulis. Liber II Jus Romanum, ab Imperatore Justiniano in Corpus redactum, aliaque Imperatorum in Romanum Imperium beneficia meritaque, exhibetur. Et Caput quidem primum in Justiniani & Theodora originem, Imperium, & mores, Secundum Caput spectandum de Collectione Turis Romani a Justiniano in certa Volumina instituta disserit. Liber III Particularia Romana Jura post Justinianum in Orientali Imperio facta perlequitur.* Occurrunt *Capita I Forfitana Turis Justinianei in Imperium Graecum; Capita II Conflictationes Imperatorum, qui Justinianum sucesserunt, usque ad Leonem Philosophum.* Sequitur *Capita III Historia Basilicorum.* Excipiunt hanc *Capita IV & V Novella Leonis & successorum Imperatorum, qui post Leonem Imperavit tenuerunt ciavum, Constitutiones.* Denique *Capita VI* componunt *Scripta Pontificum Romanorum, qui vel Basilicis recentiora, vel incerta statui, sunt.* Age nunc, veniamus in rem propiorem, & specialiori ratione

ciliem scribendum aliatis ea, quæ scripserim, comprobentur. Egregium scribendi & explicandi Iuris Publici ingenio III. Autor. Superavit, inquit, certe omnes scriptores Sec. Pag. 11.
tviæ adeptæ, atque Senatui & Populo, quæ quid rebilium esset perficiebat, maximus ſenſim erigere conatus. Hinc etiam ſyſtemis diſſidia inter plebem & Patricios, ſaevæ plurimum moliti-ones. Pleb: enim forma perfecta, & populorum regimi-nis formam introducere volo. Iura Romanum antiquo pa-tum cognitum, in debitores tinctum fuiſſe contra Ryckerſ. Ruckium defendit, quem reprobat credibilium quidem ac-cumulatio ille Legum Romanar, ſed, neceſſarie permotus fuiſſe Quirites, ut ea recte permittent creditoribus in imperio-rio delictum ſeva, vel quinde contendit, quia in tam graves turbas exoriturus plebes, ut debitorum remiſſionem Patricii quasi ultro concederent. Ante eti ſuppoſuit ex veteri Romanorum recenſionem Chronologicam ab A.U.C. 307 ad an-num 504. & quæ, paucis plagulis interjectis, annales excipit, ab A.U.C. 504. ad annum 601. Gallis Captis 367. Neque minorem momentum peraliis Indices Legum præcipuarum Romanarum, 38 - 199.
quam Alphabetico diſpoſitos, actionum Legis autores non qui- 200.
dem indices ſtravisſe plebi, vix tamen ab omni ſuſpicione fra-udis alienos poſſe noſtros cenſet, quod eas nunquam fundiſſimo ſtudio in cognoviſſet, ad univerſa propemodum negotia ac-tendentur, atque indem tam infignes effectus affiguraverint. Quibus collatis fedulitate arrogo nihil aliud quodvertant Romanum Legis autores collubuerit, quam ut tali publi-cus uſuitatis penuria privatis commodis ſua ſtuderent, & ſeorum, teſtimoque plebem Romanam ſub pigmi ſenati nitre-rent. Sermonem agit formularia Jurisprudentiæ oforem. Ex- 203.
timat ea poſſibile eſſe omnibus actionibus perpetuo & adequa-te præſcribere formulam, praeter ea ſevile eſſe & humane in-genio, indigenas, ut certum verborum poſſimus & uniformem formam omnes actiones componere, denique formulæ Jurispru-dentiam in rem memoria commutare, cum tamen illius me-moria via in judiciali arte ſit. Efficiatis juris indigen 235 -
rerum Jurisprudentia Romanæ indicem, neque hic legem ad- 240.
aquate.

Digitized by Google

imputatem reducendi malis commode carere posse, & interea alio ordine laborem, qui fidissimi ad naturalia & publica principia referre conantur, decernit. Praterea Edicta valde contubalis Jurisprudentiæ Romanæ ordinem, sequentia species incautis atque credulis imponendi, incertum, profanum, & confusum redditis tempus Jurisprudentiam, ex vero fonte. Bulla Romanorum opimo jure interdictis appellari potest exulta-
Fig. 241. mat. Ad tam frequentia bella occasionem dedisse res angelica & superbum Romanorum, privatarum, qui per bella fervet, divitias gentiles augebant, ambitionem, Conditio & Dominio ambitionem, Senatus auditum, qui corruptæ contra bilium gentes arma diffidebat, ne judicia & causæ eius manibus tantum, quibus ipsi libertatem ejecere volebat, fieri
318-346. rer, neque illi sese opponere posset. Laudem meretur recentio & Ictorum, quorum Propositiones & Pandectæ tantopere illustrant, ordine Alphabetico inflituta, in quas mas, scripti, & le-
361-393. cta, qui Ictus fuit cudibus, hraviter, sed accurate, traduntur. Gratum semper fuerit, percurrere Ictorum ita locupletem Catalogum, Catalogum singulari industria ab Historiæ conditoribus. Nec minus placebunt elegantes Jurisprudentiæ Romanæ
410. hus generales tit de Reskriptis principalibus Observationes. Sunt Constitutio Principalis, quæ in Lege de diu. Reskript. definitur, tractata & certibus additis & Princeps diligentiæ adhibitorum reprobatis ad precem, vel orationem, vel suggestionem judicis & advocati. Differunt a Rescriptis, quia hæc ad petentem precem, & subscriptor fabricipitio tenetur. In Propositis vero Sanctionibus non solebant inferi preces, sed tollebat precem vel relationem omnino fieri. Nunc plerumque Pragmaticæ sanctiones dabantur ad suggestionem & finitionem Magistratuum, vel etiam corporis alicujus. Confirmatum etiam erat, ut in privatorum causis fieret, quamvis, ex aliquando privatis contendat finite, ex ipsis legibus apparet. Ad causas magis in tenua superbiorum bono conditionem, quæ
420. dictionem Juris fuscipiat, indicat, & in causa, cur deferunt. Præterea Edicta Antecessorum forum Reskripta pertinent, falsitate loquitur. Refert ad has omnium Principum literas, quibus

Digitized by Google

quibus Antecessorum institutis plerumque discedere. Accedet primipilorum Reformationis penitus. Confirmat maxima Iurisprivati vis in Praetorum Edictis. Denique evertebatur haec tantissima corruptio Edicto perpetuo formula Praetorum regnante, & eorum penitus obtundebatur cervicula. *Theodosium*, *Iustinianum*, imperatorii, quicquam sibi ab omni inhonestae vitae praesumtione immunitatis habendum esse, arbitrantur illi. Ante ... liter, *Procopium* in ea deliberanda odio & affectibus omnium detulit, verolimile est, largiatur. Falli eos docet, qui *Theodorum* dolorum malarum causam illatarum attribuunt, quia aliquibus facile negari posset eruditorum Regiarum Augustalium contagio. Non plegiohominum ... ligere, quo de *Procopii* fatis, de adscripticiis, de ... & imprimis de barbaro illo *Eschalio* copiose differit ill. Antor. Caeca ipsi cum ill. *Hoffmanno* fuerunt praeclara oculis ... gumenta Virorum doctorum, quibus *Procopium* impetunt, & humana injuria accufari *Alemannum*, quem plerique, infans ex *Procopianum*, *Theodorum*, & *Trithemium* parum, veracium personis, injuriarum & criminum focium faciat. Sed haec impudentem, quibus cum *Iustiniano* & ejusdem affectatorum senatu *Procopium* & *Alemannum* proficiunt, calumnia fingulari Libro propediem refpondebit Confultiffimus *Gottlieb Augustus Tunius*, Collega noster, & Antecessorum argumenta confutabit, & horum Martyrum jurisdictorum defendionem ita fe fufcipiet. Ea, quae de Variorum Fundoribus Gracis *Thalelaei*, *Cyrilli*, & *Suidae*, dixerunt, aut inventa sibi, aut plane falfa arbitrabitur ill. Antor. Illos & de illos egregie decipere conjicit, qui Barbarorum compilatores Codicis & Fundoribus textum Latinum in Graecum linguam transtulifle, confitentur affirmant. Quum dicam ita quoque fcribi, qui, *Leonis* Novellas ab imperatore, uti non habentes, fcilic edictas, exiftimant, & fententiam fuam ex Procemio, illa praefixo, muniant. Hoc enim nihil aliud eft, quam Conftantio de Lupino, quo minime fe referat ad Gothicos Novellas, fed potius, fi verba illud infpiciamus, de Barbarico agit. Atque probabile eft, hac ab eo, qui Novellas *Leonis* inclusavit, primo loco collocatum fuiffe, & arroasse huic opinio-

Pag. 512.

514.

544 - 551.

638-639.

655.

opinioni præbuiſſe occaſionem. In *Parte ſecunda* Operis hujus reperitur *Chriſtiani Thomaſii Delineatio Hiſtoriæ Juris Civilis*, *Fr. Hottomanni Anti-Tribonianus*, *Jo. Seldeni Diſſertatio ad Fletam*, & *Virginii Valſechii Epiſtola de veteribus Piſanæ civitatis Conſtitutis*, quos Libros, cum alio tempore prolixo celebraverimus elogio, nunc prudenti prætermus ſilentio.

SYSTEMA NOVUM MECHANICO-HIPPOcraticum de Morbis fluidarum & ſolidarum, ac de ſingulis ipſarum curationibus, Opus Theorico-Practicum JOSEPHI THOMÆ ROSETTI, Phyſicæ & Medicinæ Profeſſoris, D. O. M. ut donum ſuum redditum atque dicatum.

Venetiis, apud Antonium Bartoli, 1734. fol.

Alph. 5 pl. 7.

Poſt tot tantasque principiorum in re medica mutationes nondum deeſt rerum novitas, &, quandoquidem nihil dici aut cogitari poteſt, quod non dictum ſit cogitatumve prius, connubia inſtituuntur recentiorum veterumque Scholarum, ita, ut antiquis non prorſus incognita fuiſſe neotericorum placita aſſerantur, aut, poſſe primam noſtramque, qua vivit Medicina, ætates inter ſe conciliari, affirmetur. Inde eſt, quod optimus ille *Hippocrates*, qui Chymicus eſſe incepit, ex quo ſic viſum eſt *Tachenio*, jam novam induat faciem, Mechanicumque ſe profiteatur magno eorum tædio, qui ſingularem a ſe excogitatam hypotheſin arbitrantur, magnosque exinde ſpiritus alunt, ex quo omnia ſecundum leges motuum mechanicaque neceſſitate fieri demonſtrant, quaſi hæc omnia ignorata fuerint primis Medicinæ ſtatoribus. Inde maximum eſt Doctiſſ. Autoris in venerabilem antiquitatis canitiem meritum, quod unica ex *Hippocratis* theſauro deſumta locutione *τῶν ἐνορμεύντων*, *impetum facientium*, novum Syſtema condere anniſus ſit. Res

ex

ex animi ſententia ſucceſſit, & qui acidum & alcali ignoraſſe negari poterat *Hippocrates*, quandoquidem diſertis verbis, *amarum & acidum ſanguini ineſſe*, in Libro de antiqua Medicina allegat, quomodo Mechanicus eſſe deſineret, qui *impetum facere*, cui termino ſimilis nullibi ob ſignificandi Græcum valorem invenitur, principia corporis profeſſus eſt. Ita ſane ſe res habet, ſermonis brevitate uſi veteres, multa ignoraſſe dicuntur, quod loquaces minus fuerint, & menti Lectorum divinandum aliquid reliquerint. Concedimus nos quidem Seculo noſtro inventionum gloriam in plurimis, verum negari inſimul non poteſt, plurima a noſtris non apponi, ſed recoqui, novisque ſaporibus imbutas veterum veritates menſis noſtris admoveri. Ergo & *Hippocrates* virium motricium efficaciam probe calluit, poſſuntque ejus opiniones in noſtras commode permutari, ſed mutandi ſunt termini, qui ſpiritus hactenus dicti ſunt, *enormontica pars audiet*, non morbi ſpirituum appellabuntur, ſed *morbi enormontici* non ſpiritibus medebimur, ſed *enormonticis* & *enormontica* exagitanda erunt remedia. Sic rerum, morum, vocabulorumque, tyrannus eſt uſus, qui principium vitæ noſtræ modo animam, modo ſpiritum, modo Archæum, & ſecundum diverſas, quibus ineſt, corporis partes, modo Gaſteranacta, modo Rachamelcam, ſtilo *Dolæi*, & noſtra hac ætate fluidum nervorum, vocitari juſſit, qui effecit, ut ſpiritus ex foro Medicorum, modo relegati, modo civitate denuo donati & vindicati fuerint. Jam enormontica pars dicentur ſpiritus, cetera omnia convenient, ſicut τῶν ἐρεθιστων ex *Hippocrate* jam mentionem fecit, & de ſpiritibus interpretandos eſſe edocuit *Helmontius*. Inde ſuæ famæ inſigniter conſuluit Autor, quod, novam eſſe hanc ſuam de enormonticis ſententiam, negat, ſed renovatam, & ex cineribus, quibus poſt *Hippocratis* tempora ſepelita fuit, denuo exſtructam, quo ipſo non minus in Rempublicam literariam beneficium contuliſſe cenſendus eſt omnium bonorum ſuffragio. Sunt adeoque enormontica pars ſpiritus aliquis, medius inter animam & corpus, cujus miniſterio utatur anima, ne ſcilicet, ſicut conſcia actionum ejusmodi non eſt, neceſſe habeat, ſordi-

diffimas quoque functiones obire. Competit autem quatenus principio enormitatis triples officiorum genus, quidem, aut vitalium nifum exercendi, cibilicum concipiendi rorbar, & quamdam arbitrii fimilitudinem exprimendi, quo ipfo efficitur, ut rationalium inflantiae videantur animantia brata, eum non nifi fenfu communi objectorum imperfectum dicerunt. Quodi eum ulla re fimilitudo intercedit inter enormitatis corporis partibus, intercedet eum igne, cujus eft, nullo carere commodi poffe & ad omnia intera impetum facere & arumpere valet, quo ipfo virtutum motuum mechanicorum caufa & autor eft. Interim ita legibus, quas natura tulit, non obtemperant enormitatis partes, ut petulantiores, quo magis impetuose quibus, ut non laborioe fenamque exutere de in diem tentant, quo ipfo morborum ingruit neceffitas, quorum multos enumero eft, qui non enormitatem tertiam, (inflexibilitatem) eft eremino, cetera omnia fenfe fibi habent, fuo modo involvat. Aut enim fervidiffimo conflicto fuerunt cuilum morbitatem evincere conatur, morbi nexui, aut vehiculum fuorum pugnam inflituit, quod inpar & tanta tamque gravi caufa fuorum fentiat, ut fe paulatim & per infenfus, qui quotidie fuorum non poterat, fefe turbetur humane labris hoftis, prout in morbi chronicis. In genere autem confentaneum morbos nobis aliud effe, quam comma naturae, & in partem fanitatis fin principii enormitatis virtus, qua materiae morbifice extenuationem in agri fuluem eruitur. Quo ipfo clarum, alienum fuis naturae indolem non conflituta enormitatis ad morbi, quod pofle, quod caufa morbifica nihil aliud fit, quam eat legi vitae naturae, & reflurum vita ad conflictum provocata, quo conflicto durante agentur dicatur corpus. Atqui haec fpiritum feu enormitatum irritandis neceffitas eft, corpus a vitalis accidentibus nocua. Dare autem & fpontanea fpiritum stasin, & propria thymosi fuchi concedimus, quo tempore ferocior fpiritus absque aliano ilimulo dicendur eft, qui haud rato, eumdi legitime compofitus fit ut morem fanguinis, vita nis in habeant, effervescatur, repata fermentatione, & neruchiquoque excitata, aut in debitum per le partem fervidus, effluvia exhalia-

exitiales corpori, cui præeſt, tragœdias ludit. Atque ſic ſuo laſciviente impetu *Enormon* proprii defectus cauſa eſt; deficiens enim, ubi deferbuit, vappeſcentem relinquit ſanguinem ſuum, imo jam in chylo rite præparando peccat, quod *Enormonticus* ejusmodi languor non tantum propriæ rei privatæ male proſpiciat, ſed & invadentibus hoſtibus, cauſis ſcilicet morbificis, debita ratione per motus criticos ac coctiones debellandis par eſſe non poſſit. Neque autem per ſe vitioſus eſt enormonticus ille impetus, ſed mali radices a ſanguine, qui ejus origo eſt, agit. Talis enim eſt ſpiritus, qualis maſſa ſanguinis, imo vero in ipſo ſanguine ſpiritus, ſeu enormuntes ſedem domiciliumque figunt, de quo dubium nullum eſſe poteſt conſideranti, cum ſanguinis jactura ipſum vitale principium excedere, ut animi deliquium patiantur, quibus ſanguis ex vena ad decem uncias educitur, cum alii plurium librarum ſanguinis pondus impune dimittant, manifeſto indicio, majoribus ſanguinis fluminibus plus ſpiritus, quam parvulis capillaribusque rivulis, ineſſe. Quodſi quis ſanguinis utriusque, arterioſi ac venoſi, differentiam, quod ille floridus ſit, hic vero obſcurus, & ad quietem properans, explicare ſuſcipiat, dici aliter non poterit, quam enormonticis partibus divitiorem eſſe arterioſum, pauperiorem venoſum ſanguinem. Proinde vel in muſculorum ſubſtantiam mutantur arteriæ, vel in cerebro hanc, qua abundant enormonticarum particularum quantitatem deponunt. Dolendum ſaltem, ſuo, quod hactenus legitime perfecit, officio deponi cerebrum ab Autore, ut nulla omnino eidem concedatur ex ſanguine ſpiritum eliciendi libertas. Sententia, quam *pag. 26* proponit Autor: *Spirituum geneſis ex pulmone*, & paulo poſt: *in cerebro ſpirituaſcentia eſſe non poteſt*, ſic nova eſt, ut omnem Anatomicam de nervorum propagine veritatem ſubruat & evertat, dubiumque relinquat, utrum embryo, cui nullus pulmonum uſus eſt, ſua vita vivere credi poſſit, aut utrum, quibus nulla eſt aut parcior reſpiratio, uti aquatilia animalia, impetum facientibus gaudeant; neque alia, quam poſſibilitatis, argumenta, eademque ſatis pauca, adducuntur, niſi forte ab aere in pulmonibus partes enormuntas ſanguini

quid accedere contendat, in quo omnium diſſentiunt hæ-
dierna eſt. Quocunque tamen & quo in loco fales excremen-
ticarum partium ſit genitus, ratione eodemque nobiliſſimus, in
corpore humano ultro præſtant, *ſanguinem deparant*, excita-
tisque ſanguinis perturbationibus, motibuſque inordinatis, in
peripheriam cutaneam eliminant, cruſtaque provocant
ſalutiferas, nili turbentur in angotis, id quod multo egrotos
rum ſatu fieri ſolet, cui fini aliquando nulle nequam fer-
mentationes ſanguinis, ferunchun leges Chymicæ ſicbat, inter-
vinnt. Demonſtrare enim nimirum, C. Autor ſanguinem contra-
riorum eſſe, ut ab inteſtinis particularum, eundem con-
flituentium, pugna, cauſam ſalutem diverſis indole ſubſequi
poſſit. Cum autem inter tres corporis humani humores nobi-
tiſſimum *Hippocrates*, *continuenter contentat & temperum facitenter* ſalitus ſanguis, & in reliquas imperio fuperior, ab eiusmodi
latitium ab eodem facit. Clarius & pectus hoc de acerbis mer-
monticis, feu ſpirituum propriis, melancholia, delirio, ulcuſque
hujus generis morbis, *quemque* ſanguinem ſine fabre humoriumve
conſenſu adolefcere deprehendimus, ſervata reliquorum habi-
tu, qui humorum vitium pro cauſa agnoſcunt, quamvis ſa-
pius primario afficiant. Cluſi, quæ de Febribus habitur,
feu de Morbis fluidorum, quo in negotio, fortaſſem, tibi dicta-
rentum magis, aut majori indufiria perpolitum, Autoris de Fe-
bribus indole judicio dici vel exoptiſſet poſſe, utpote qui non
modeſtus magis eſt, ita, ut demum profitetur Liber ſecundi
Prædictus, *ibi non de novo, ſed de accidente quod materiæ
temptum faciens* fermonem ſuſcepit, eo plus indubitate in
perlegendis Autorum cæteris fere artis placitis, collectifve de-
prehenditur, ita, ut, & judicii & laboris opus hoc ſuum eſſe,
merito fatendus ſit. Magnopere placet placetque omnibus
hodie ejus de natura curationeque, feu de cauſa, in quam febris
terminatur, judicium. Medicum ſpectatorem ſaltem eſſe de-
bere cenſum, ſi natura demonſtret, ſe tentare curationis nego-
tium ſibi arrogatis, ſociam, eundem eſſe debere & obſervato-
tem, ſi languidiorem eandem aut impotentiorem pro exi-
gendo crifi deprehenderit. Primum silentio debere eſſe na-
turæ,

ctura, fecundum hinc artis curationem monet, qua in loco diuti-tis curationibus & curatis vicha cauſis ſpiritus reſtituendi ſunt, quo facto omnia omnium febrium, fecundum ſingulas indolem accurate deſcripturum, remedia rationali balance trutinat. Tertius Liber *de Morbis ſolidarum cum febre & ſine eadem* inſcribitur, quo loco denuo Encemon ſuum irracunlæ, excandeſcentiæ, & thymoſeos, fitis prorſus *Helmontianæ* itemist, in, ut, ſi ſitus auxia regionem capitis invadat, cephalalgiæ, delirium, ſtupor hujus generis unà, chorizantur, ſi ad thoracem concitatio feratur, varii hujus regionis affectus ſubſequuntur, ab ipſo dominin evigilent tuvmiæ, in peripheria corporis variolæ, morbilli, petechiæ. Verum non ſemper fatis Encemon, magnifice imperii cauſam medicinæ repellere tentat, ſed non ſufficientibus viribus, in capite lethargum, lipothymiam, ſialorrhœam indolis morborum genuini, in peripheria corporis inertiam, hyſticatem, & ita porro, prodicit. Inde hæ methodi capitis, thoracis, infimique abdominis, morbis, eatenus ſimulque peripheriæ affectus labentibus, chirurgicarum vero morborum mentionem faciendi fortaſſe conſilium non ſuſcepit. Tantum autem abeſt, ut invericres judicus non elegantia & apprime utilis Libri profiteamur, ut potius certo perſuaſum nobis habeamus, nec ſine ingenii cultura eruditos legi, nec ſine indigni humani generis ſalute ad ufum petrahi, qua eodem contineatur, Theoremata poſſe.

MISCELLANEA BEROLINENSIA, AD INcrementum Scientiarum, ex Scriptis, Societati Regiæ Scientiarum exhibitis, edita Continuatio tertia, five Tomus quartus, cum Figuris & Indice materiarum.

Berolini, ſumtibus Jo. Andr. Rüdigeri, 1734. 4.
Alph. 2 pl. 6, cum Tabb. xii. xx.

Nonnihil temporis diuturnioris effluxit, ex quo *Continuatio* harum *Miſcellaneorum* nondum eorum, qui *Reipublicæ* literariæ

rerunt hujus fen Societatis famarum tenuerunt, fuit retardata Praefes, Progressus, ac Directorius Regia Berolinensis Societatis Scientiarum nobis ipsum, aeque ac alia, exponunt in formula Dedicatoria, ad Illustrissimum *Adamum Ortenum*, L. B. *de Patrick*, Protectorem Societatis fuae, directa. *Pars Tertia* hujus *prima* continet *Mathematica*, quibus, interpolita *Partis secundae de Literatis*, aggregandi fine *Mathematicis* pag. 230-245 exhibita. *Pars tertia* complectitur tria *Physica & Medicae*. Deliberatione fingula carpitim. In limine Operis reprehendimur Cel. *Aepinus de re Figuli* Tractatu de *Annis Aegyptiacis*, Autoris multiplicem lectionem, falutiferque, cum Rhromicorum, tum Chronologicum, consensum. Reprehendimur primo loco quod ex obscuro nobis loco meridiani, cacorum ingenii, auftralium capiti inuntiamus. Pag. 2. Cum tamen 90 gradum Celebrantur, aeque ignotum nobis esse, ubi Solem duodecies replicari animadverterint, annum folarem ad dies 360 aliquarum. Cl. Autori videtur certum, Secula Nonchio hanc fuiffe Annum. Sed quam difficile facile innotuit. At cardines folftitiorum Aegypti determinare haud uti, ad Solftia fen Coeticulum directorum, cujus ortum hujusmodi obfervationes confervarunt. Annum folarem 5. deducit Autor ab anno Periodi Julianae 2259, quem Mutacum ab anno Periodi Julianae anni ante exortus fui. Sirius hic locandus eft vero in annum 2429, diem Julii 20, horum 3. min. 27, fole exiftente in cancri 5. 6. min. 38 ', a. horizonte depreffo ad 5. 4. min. 6. Hic oriebatur Sirius ibi figentia Aftronomica Cel. *Chriftfried Kirchii*. Tanus Servius 6. *Porphyrius* dictum fundamentum hoc fupponentes, fubminiftrarunt. At quia Sirius annum apparentem diebus circiter quinque, revolutio ejus annotata fuit annis antiquis 69 min. for, annis 730 minor. Praeterquam 7 revolutionibus enumeratis, Sirius ortui ellis eft ipfo anni die primo. Unde patuit, 7. annum circiter exactum folarem quam proxime diebus 364. *Ramsfeyn de Opus Phyf. Nat. XXXV. 24.* 2. tradit, Stellas illas Regum *Rend. f. 4.* conditorem urbis cognominis, qui pyramides exftruxisse converet, obfervare Nubes. Hafce non nifi cum obser-

Digitized by Google

observationum Alticonicarium fieri potuiſſe, cum *Ioannes Matthæus Angelonius* idem certe vidiſſe. Anni ſolaris deficiunt
dies 5 horæ 48 minuta 57 ſecunda. Pericolum hanc per Phœnicum hieroglyphica repræſentantem *Aegyptii*, ut patet ex *Tacitii dicto Ann. 6.* Quod ubi interpretum *Taciti* cognoſcitur, locum tantopere haud corruptum. Ann. Egyptiacus *Vernier*, Alticonem, Pradoxum potuiſſe addicit. Ann. 30 Julii, quo *Cairi* fub latit. 30 ½ anno Periodi Julianæ 7980 Sirius ortus eſt Alticonimie, mane, hora 4, fole tunc exiſtente in *Cancri* 14 ſ. fub dies Saturni, ſi fecus, qui dies Temporis & hebdomadis habetur. Hinc ratio, cur a Saturno Judæorum in inchoata, hac ufque Latini. Et hoc ſimilia Græcis & reliqua gentium loca. Poſt hanc Commentationem ſubſequitur Viri immortalis compacti Diſſertatio *de Cycle Sothiaco ejusque Periodis*, ſcripta, *Amſtelodami* 1732. 8. quæ ſatis ſuperque, adhibi admodum ſimplex. Annales Sinenſium, in Bibliotheca Regia Berolinenſi obvios, de quibus idem *Agortus* egit in Prolegom. ad Muſeum Sinicum pag. 21. in vita ſine addubitato. De hiſce notitia affertur locuples his pag. 25-29. Mirabeli & Neuvi anni & alter cœtus illos errue detegitur. Dubia eft cyclus ipſa obortum exponitur. Hinc compare *J. H. Hottingerum Exercitatio Cycli, a lapidi in Monaſterio Sinenſi Arcano, ad hanc inſcripturæ ætatem ſic, incipi.* Miſandit Aegyptum, unum innotuit Palchalem *Dionyſianum*, ſen Annum Nabonaſſaræum, in lapide exhibeti. Sequitur ejusdem *Hottingeri Dissertatio contra eum Volatæ Iconica interpretem*, qui tum Thebas *Ogdoadicamenas* annotatur. Quinto loco appetet *J. L. Frischii his opera ſolem d. 21 April. d. 1715 obſervata Berolini.* Remotus cognitus de origine *Charaktrum ſiderarium*, quibus in *Calendario ſigna Zodiaci* indicentur, exhibentur loco *Sextus*. Signum enarri ſig ortum debet duabus chelis cancri ex adverſo oppoſitis. Signum Scorpionis ex ejus cauda & aculeo unico deducitur. Signum Leonis eſt cornigerum Græcum Lunulis majuſculum, minum vocis Hapſidibus. Signum Capricorni eſt ſe contractum, ex vocis Tapyne, idem adhuc cognitus de origine *Charaktrum*, qui apud *Africanum* Mm *ſigni-*

Pag. 25.
24 ſeq.
54 ſeq.
62 ſeq.
64.
65 ſeq.
66.
67. 69.

Repellant Planetae. Apex in Martis vertice eft cornu. In quo olim stella gelent. Pimur pauli Mercolis cum Jovis conflderantes in tuni cornua. Signum Jovis fuit proclivum ex charabere squilis volantis. Saturni figurae fuit falx, portas pallas deportans. Idem loco celsius exhibet *Orbis primarius ultrarium, quam primum fortitem Atlantis Germanici Aera Evangelica repetitis*, in qua Patentia Neapolitana ad Atlantem flavium in interiore Principatus Brandenburgici Boreae parte, cum omnibus Pircolis, earumque filiabus, ad eandem pertinentibus: omnibus locis, Villis, pradiis, quibus Ars in chaos Geographiae depingitur. Vox ex appellato *Wolfe* ter peritur ex Latino-Barbara collata, id eft, loco, in quo nec lupus nec ovis reperiuntur, quae omnibus Parochiis Christianis. Alias fortaffe arridebit originatio ex *Wolly*, mons, cumulus. Idem loco exhibentur *Observationes aeronautarum immortalium, ac emeritorum fatalium Jovis*, in *Observatorio Regiftenae Berolinei fatis* a Jo. Wilh. Wagnero, *magistro aurorum & observatore* Jo. Henr. Heckmanno, *alias Hackmanno*. Observationes infcriptae fuerunt annis 1700, 1701 & 1702. Sequitur habes *Chriftophori Kirchii*, Aftronomi infignis, *Observatio Eclipsis fatis prope Horizontem*, 16 Sept. A. 1701 poft meridiem in Obfervatorio Regio Berolinenfi peracta. Sequitur ejusdem *Eclipsis lunae*, d. 1 Octobr. mane Berolinenfi Obfervatorio eodem obfervata, in tabulam reducta: nec non *Eclipsis Solis*, d. 14 Sept. A. 1731 aute meridiem itidem animadverta. Notatur, magnum fefe eo tempore Solis obfcurum, qui magis convenum fit virtus oculare, quod in caelo eft refractionis inaequalis. Exinde hanc Obfervationem tabulam feries *Eleutinum Poli quarundam, Menfe Julio A. 1731 obfervatarum*. Elevatio Poli Pranenburgi ad Viadrum phoenomenis eft 52°, 25'. Gubrae in Lufatia 51°, 56'. Monafterii 51°, 15'. Oppidi Fuerftenberg 52°, 33'. Poli Tuli, duos 52°, 29' tendet. Haec in genere fufficiant, qui magnos chartisque adornat Geographias exemplo Cel. Homannianae. Sequitur loco XVI tractum *Communi zeo de Portis Caelestibus, earumque vero ufu*. Autor praeftantiffimus non diffentire com-

Pag. 69 seq.

74 seq.

79

82 seq.

84 seq.

conatus eft. Imperii. Perfici. Geographiam antiquam, corrupturum, qui eidem aliunde intrudere conatus fuiſſet. Ceterum haud inficiatur. Hyrcaniam populis in Provincia hodiernis *Turgiana, five Schuyſchan, & Astrabat. Caſpius, Colus, & Mardus*, in hodierna *Asian ſupr.* Astrabatenſes perhibet eſſe *Amardenſes*. Vindicatur locus *Tacit. Ann. IV. 51.* contra Celarii conjecturam. de mandr. *Geogr. antiqu. Lib. III. Cap. 14. pag. 416.* Ecbatana vocatur non non *Tauri, ſed Hamadan*. Media magna in hodierno *Irac Agemi* potentia eſt. Pag. 87. *Caſpiae portae* Caſpium pelle loco poſuit. Media tectum & regnum magna Geographiae praeſtabuli hic ſiſtemus. Reſtitutores hic pulſum continuimus errorem, non minus artificii. Sequitur *Tranſitus Lunae quoad duas declinationes Borealis & a. Febr. & 1724 a. St. Vidi. Magnetes.* Idem A. 1730 Palumbo Neapol. & Romanis Mathematicis ob motum Saturni retrogradum. Silitur hinc *Eclipſis Lunae totalis eum mor.* d. 8 Aug. A. 1729 obſervata Norimbergae a D. St. *Carolo Sadio*. Ejusdem eclipſis *Romae Demerio fub Lu. pio, quoque Romae*, d. 19 Sept. A. 1729 interdiu habitus obſervatus. Quam excipit *Bernardi de Bolduc Deſcriptio de Theoria pulſuris tormentorii*, e formone Gallico tranſlata. Attendit Auctor ad gravitatem aeris, quam communem pulſu gravium, ad qualitatem corporum, e quibus pulſa gratia componuntur, & ad legem naturalem, quibus inſtrumentio perficitur. Subjungitur qua Problemata, Gallice ſcripta, *Jo. Bapt. Clairaut* a. 1) docet indigitandum cubiculum intra eft domum, in quo ſtatim; 2) docet modum faciendi cubum in horizontio regulari; 3) trahi rationem notandi tempus convenit. Addita ſunt *Alexis Clairaut*, ſilii, *Problemata quatuor ſuper novis Cartis*. In *Parte ſecunda* obſervatur Veris, ad cum literarium ſpectantia. Agunt duo *Carli Gerhardi Dickmanni Obſervatio de Marcha Landsbergenſi, cui nunc nitidus eſt ſuperatus Marchionus & Electores Brandenburgenſes*. Unum jam obſervationum ex ſtirpe Arcanorum Marchionum Brandenburgenſium, *Otto & Conradus*, A. 1218, & quidem a Marchio Landsbergenſi in Marchionatu Milnia circa Mm 3 flavium

1705 ſeq.
1706 ſeq.
1707 ſeq.
116 ſeq.
145 ſeq.
155 ſeq.
156.

flavium Sabam fec. & Nobiscredimus *Ludovicus cum Retiarii & Gerdus* [illegible] P. in Diplomatibus hic pulsus Marchionis Brandeburg
Pag.259 seq. tritique parti flavi Sabæ accipunt. Sequitur *Dissertatio Isagogica de Advocatis Augustæ Vindelicorum*, Supplementum eo ad ea, quæ de Advocatis Augustanis in Historiæ regiminis Augustani diserat *Tecnor Brackerus*. P. L. *Projecti concursu*, cui Matthæi Feiersingen appellatio & *Hornung*, dicatur, vocem *Cornumus* esse legendam *Kornumus* in monumento Parisiis effosso, Februarium vero quafi *cornifton* dictum esse ex voce teutonica, *Hare*, *Hase*, &c. ut, inquit, sanctus Arcatius hac ab obtundam. Idem docet, *gerdinde Knechte* tuffis nobilis olim milites, qui poft exercitationem obtinuere ac meritis erat, ut *gerdan*, id eft, accingebantur. Multa occurrunt in *Ele & Schalo* in Diplomate *Ottonis Magni* idem tale ac *Ele & Schalo*, ungulatæ fortunæ ministri, qui ad equos curandos & eorundem aliud a ventre hinc vocat *Schalen*. Malumus hic codicem illuftrari, fignificans Diplomatis dictatoris eloquentiæ, laudat quidem Teutonicæ linguæ cognitum fuit ac *Sibele*, quæ poftponuntur cervis, urfis, caprris, aprris. Brutium Principum olim vocabulo *Trofckmonne*, quod nomen enatus, ut idem oftendit, ducatus porro in vernaculam & fignificationem vocum, *Pratanie*, *Pranac*, & *Pallerus*, *vanilla*, *crappa*, *prisan*, *fourdac*, *Mifpikel*, &c. Jus fpectare ad linguæ Sclavonicæ cognitio de jure *mortuarii*, *Curmede*, *Hauptfall*, *Baudeen*, *Gulla* in *mein mutz*. Hæc illuftrari eft pars alibi fuperius potens Geographiam veterem *Germaniæ* illuftrari. Idem exponit vocem *babin* ex *is*, interjectione geftricula, & dum, id eft, hominem, civem. Vox occurrit ipfa in Verfione Bibliorum inferioris Saxonia & Datica, *Jer. III, 6.* Conf. *Thom. H Script. Brunfw. Lubic. pag. 104. 418. 868. Tom. III. pag. 754.*
198. Sequitur *Maximus Martin Belli de Linguæ Hungaricæ propriatitate*, puritatis, Hunnos, Abares, & Hungaros, antiquitus eandem gentem. Affpectu eft *Georg. Gadofr. Kufero* Commentationibus de *Pago veteris Marchiæ Balkerberg* in *Schriftenbergk Rudolfum*, ad Arnhemium ftuarie, dicto. Interfuit Gubernator nobilis *Ludolf. Stuarii*, obtervens Barolini a Cl. *Kircher* 13 Maji

Digitized by Google

Maji A. 1733, & *Andrea Celſio*, ac D. *Chriſtophoro Langhanſio* Regiomonti, nec non D. *Jo. Frid. Weidlero* Vitembergæ, die eodem, recenſiones. Subjuncta eſt differentia meridianorum inter Berolinum & Regiomontum, deducta a Cl. *Kirchio*, nempe 29′, 9″, ſuppoſita elevatione Poli Regiomontana 54°, 43′. *Alphonſi des-Vignoles Parergon Sinicum* exponit rem Calendarii Sinici haud unam. Promovemus gradum ad *Partem tertiam*, eique indita tum Phyſica, tum Medica, capita. Præcedit *Davidis Hermanni*, Paſtoris Maslenſis in Sileſia, *Idea Schediaſmatis de Conchitis Maslenſibus*. Compendium hic legitur decerptum ex Schediaſmate, quod Autor A. 1729, 4, Maslæ imprimi curaverat, inſcriptum D. *Franciſco Erneſto Bruckmanno*, ſub titulo: *Monumentum gratitudinis marmoreum, conchitibus Maslenſibus expreſſum.* Curioſæ & copioſæ utilitatis eſt, quæ ſequitur Generoſiſſimi & Venerandi *Alphonſi des-Vignoles*, Claſſis Mathematicæ Directoris, Hiſtoria optica de variis oculorum ſuorum incommodis, Gallice & Latine explanata, ac Obſervationi *Mich. Matthiæ Ludolfi*, M. D. *de Viſu per ſpontaneum cataractæ deſcenſum reſtituto*, hic adjectæ, præmiſſa. Deinde demonſtrat *Caſpar Neumannus*, *Sirupi violarum commixtionem ad probanda liquida non eſſe ſufficientem, ſed fallacem*, idque præſtat & fuſe & ſolide, experimentis ſufficientibus adductis. Idem *Correctionem olei ſeminis raparum* examinat, inſtitutam a D *Jo. Hartm. Degnero* in *Collect. Uratiſl. A. 1725 pag. 208 ſeq.* Sequitur *Abrahami Vateri Diſſertatio Epiſtolica* de *Ductuum lachrymalium ſubpalpebralium vera conſtitutione, ac viarum, lachrymas ad nares derivantium, diſpoſitione.* Oſcula ductuum ſubpalpebralium primus detexit *Meibomius*, Juliæ Profeſſor, in Epiſtola ad *Langelottum* de vaſis palpebrarum novis. Eam Exercitationem excipit *Jo. Jac. Schillingii* ſeries *Obſervationum & Experimentorum de vi electrica vitri aliorumque corporum.* Statuit Vir Experientiſſimus, cuique corpori electrico circumdatam eſſe atmoſphæram materiæ viſcidæ, frigore condenſabilem, calore dilatabilem. Alii ſunt in ea hæreſi, fricti & motu aerem incluſum & permeantem fere eva-

Pag. 244. 245 ſeq. 249 ſeq. 258 ſeq. 310 ſeq. 321 ſeq. 327 ſeq. 334 ſeq.

emi ob rarefactionem; cedente vero rarefactione secum ad pristinum redit, se equilibrium inter se restituens. Sequitur Ex-
Pag. 343 seq. *cerptum ex literis Cel. de L'Isle, ex Galileo conversum, continentem notam ejusdem ex Astronomia compendium, de Mensura Graduum Meridiani & universali.* Scripsit simul literas Petropoli datas Mart. A. 1733 ll. vet. Provehitur hic ad majorem perfectionem methodus *Fahrenheitiana.* Sequitur *Descriptio Hygrometri, in Societatis Regiæ usum ab Augustino Gryschow adornati*, cum cura Secretio Observationum Hygrometricarum, Berolini ab
340 seq. eodem habitarum. Diligentia Celeberrimi tenuit denique
377 seq. ad *Jo. Theodori Klein Observationem de Ingenti Mostruo, seu Serpente, intra annum prodeunte mutato.* Exoticus indicus exhibet porro *Calculi vesicæ membrana cincti vel inclusi generationem, theoriæ illustratam, & practicæ comprobatam.* Ultissima hic fam pandunter observata, sed quæ ipsum adjectus vix dextre comprehendens. Ultimo parua loco ob-
381 seq. vii cl. C. M. D. *Relatio de officio Inspectionis*, de libris a peregrinis inferiantis in finibus Occidentalibus Principum Ecclesiis. Autor eo proposito, figura palcium & obtinentium in terra coercita hodieque gaudent. Aptum videtur tres Observationes *Jo. Leonhardi Frischii*, Viri fane perquam laudatis, una *de multiplici scholarium separatione, & de causis in formandis hujus ipsius disciplinæ discrimen & incrementis*
393 seq. *facientibus*, tertia *de tonsis in principio autumni*, vulgo *Sommerung* vocatis. Operarum, ut Autoribus vix & vacatio, ita pauperibus porro enitendi cupiditas abunde suppetat in prima literaria ulum propicuamque gloriam.

A DISCOVERY OF THE TRUE CAUSE OF the wonderful multiplication of Corn, &c.

h. e.

VERA CAUSA ADMIRANDÆ MULTIPLIcationis frumenti detecta, una cum Observationibus nonnullis generalibus de natura Arborum & Planta-

rum

rum; Autore D. WOLFIO, Membro Societatis Regiæ Londinenſis & Berolinenſis, & Profeſſore Matheſeos in Academia Marburgenſi.

Londini, apud Jo. Roberts, 1734, 8 maj.

Plag. 4.

Tractatum hunc Cel. Autor conſcripſit idiomate Germanico, unde in Anglicum tranſtulit *Anonymus*. Prima ejus Editio prodiit A. 1718, quam recenſuimus in *Actis* ejusdem anni *pag. 187 ſeq.* Secunda vice Tractatus idem lucem adſpexit A. 1725 cum Appendice, ubi inprimis aliorum experimenta recenſentur, quibus inventum Autoris confirmatur. Interpres Appendicem non adjecit, forſan quod alteram editionem non vidit. Cum Anonymus quidam, inſtitutum Cel. Autoris non ſatis capiens, varias Objectiones propoſuiſſet, ipſe ad easdem in peculiari Schediaſmate reſponderat A. 1719: quæ Reſponſio recuſa A. 1730, propterea quod in eadem continentur non modo, quæ ad illuſtrandum Tractatum faciunt, verum etiam quæ theoriam vegetationis illuſtrant. Quamobrem non male conſuluiſſet Interpres Lectori ſuo, ſi per modum Notarum ſingulis Capitibus adjiciendarum notatu digna inde excerpſiſſet.

VIRI ILLUSTRIS, GODOFREDI GUILIELMI LEIBNITII, Epiſtolæ ad Diverſos, Theologici, Juridici, Medici, Philoſophici, Mathematici, Hiſtorici, & Philologici argumenti. E MStis Autoris cum Annotationibus ſuis primum divulgavit CHRISTIANUS KORTHOLTUS, A. M. Ordinis Philoſophici in Academia Lipſienſi Aſſeſſor, & Collegii Minoris Principum Collegiatus.

Lipſiæ, ſumtibus Bernh. Chriſtoph. Breitkopfii, 1734, 8.

Alph. 1 pl. 3.

Viros

Virus meritis gravem, Ideoque laude dignus Multa venit mori. Mentis omnino summa, rectitudo, & simplicitas Illi. Leibnitii dignitas, doctrina, & scientia, qua olim effulsit, ut intra mortalia memoria ipsius continuis accendatur ibidem, & igne desiderii haud unquam intermissurus sidere. Sequebatur acquissimo illi desiderio memoriam novem CL. Editor, qui, hoc Libro partem Epistolarum *Leibnitii* complexus, reliquias expenden in posterum enitendarum liberalissime promisit. Inscripsit hunc Fasciculum, literis Londini datis, *Carolo Sybrando*, Haerdti Norvegiae, Secretario Siefici Holsteinici Duci. Praefatio dechiram fpirat egregium, & cautionem inditum pericule. Thesaurum hunc Epistolarum exhibiturus erat CL. Editor parte, *Schafhusae Rethiae*, Academiae Holsatica Senior, atque Eloquentiae & Poeseos Professor Ordinarius, ejusque nobiles quamquam superior. At ipse, quo tempore cautionem curaverit, impedimo fuit fcriptorum propriorum studiosissimus. Filius igitur impunde fibi a patre tradium novis curavit, eorumque publica utilitati expedit. Non omnes *Literas Leibnitianas* hic cum orbe eruditio communicat Autor; primi dumtaxat Voluminis, a fide profeffi, copiam facit. *Leibnitius*, etiam cum erat, docet. Nodum contentis difficultatem, fingulis suavis, cultores omnium pro viribus avens & promovit. Hoc vel ex hifce perfpicue liberis, quarum ad ad D. & Theol. Profeff. Helmstadienses, *Joannem Fabricium*, Abbatem Lutterae Regie, ab A. 1697 usque ad A. 1706 fcriptae dare, quo tantum non omnes Theologici tum eorum, & in confeniione doctrinarum Lutheranos inter & Reformatos, quin imo inter Protestantes & Pontificios, conciliandi fuius agunt. Praesubsat doctiffimi Pontificiorum *Leibnitium* quos admodum blandiebatur. Ex hac aliisque caula philosophis eis eadem fuit eorum fludiofior, eundemque animum Duci Serenissimo, *Antonio Ulrico*, infpirare, imprimis Cancro, Jurisconsulto, qui penultimis septembris, ejus patre, memoratis beneficiis, liberalius ad fervandam Academiae fua spem decuerat. Accedit Dominicis *Joannes Fabricius*, Vir multis laudatus, opusculo Hiftoriae literariae inducbrat, quo, ut de Do-

ellet, dartum fele ita probare nobis, qui potentat obedit. Quo vehementer, Cl. Editori petulitæ reliquæ *Leibnitii* inclinatæ *Jo. Andr. Schmidium* & *Jo. Fabricium* conferipsit! Quod ad ipsum cum Fabricio collatio, respecta Augustissimi Imperatricis, ad eos progressa, mirer, occasionem quærentis ex *Joannis Maximi* Hiſtoria ejus temporis MSta, ex conciliis, theologicis, tum hinc inde communicatis, & ab Abbate Baldingeriano, *Christiano Specklio*, collectis, ad ultimos eorum ablegata, quorum partem elucidum edidit *Joannes Fabricius*, ita non ex literis Serenissimi *Antonii Ulrici* ipſis, sunt publicanda. Verum hæc verisimus adhuc intra penetralia Vie. Aulæ, ne iterat nonnulla, quæ ego retuli, Fabricio. Quod ad Serenissimi Ipſius *Leibnitium Epiſt. 77 & 82* in tom. 3. hac Pag. 84. & lege Epiſtolarum harum editionem, in ultimo poſteritatis. Ipſa ibi non plane conſilia patrona confidentia Fabricia. Siquorum dogmatum, cum Pontificia inſtituenda: anne enim nullus in arrogitus Pontificorum judicat, & diffinitum dari ſolidum existimamus negat; nunc, necessitate ſi ita minima excludamus, qui, de veritate religionis Evangelicæ convicta, ad Pontificium tranſeat, diffinitus. In Epiſtola 2. 1708 Ducis Serenissimi nubibus utemperato ita pugnat, ut videatur uno ore flare & ſorbere ſimul volutilla. De Kaſtemanni Doctrinæ ſuaſione cauſſa, ac tantum non omnes eorum interceſſio in optimam partem fuit interpretatus. Consideremus, quæſumus, generalem ſummam, quo vinperet Diſſuaſionem inter conſilia ſincera & eventum. De negotio unico tandem A. 1708 deſperare cepit. Eo certe tempore *Fabricium* fortuna inclementior afflixerat, & Antiquis ejus conſiliis *Leibnitii* videbantur incongrua & nulla monumenta. Vela tum verterat *Leibnitius*, & vix ac ne vix quidem Abbatem *Joannem Andream Schmidium*, ingenii ſimilitudini Virum, turbator, quo minus & hic de potens deſperaverat. Tropidus tum *Schmidius* elaboravit ad Virum Ill. Fabricii literas; & Ven. *Fabricius* totus in eo fuit, ut publice ea negaret, quæ privatim conſultaverat, & quæ, ipſa ratiocinatio deceſſaret, denuo approbaret, & ad vias ani-

tum usque confirmarit. Si quid iudicendo absque posthumio, credidit eft, *Ludovicum* majora fuiffe habitum, a vocabitur vel videri Theologus. Quid enim de doctrina Chriftiana futurum, haud occulte in Praefatione ad *Theodicaeam* prae fa rufit. Sed haec quoque lege docuit fuis exemplis Vir illuftris, quid imitandum fit, quidve fugiendum. Dubitavit nonnulla, neque potuit, ex Epiftolis ipfis. Exputa Vir tantus, ac exftarat ter Gallicum, quale de Anglis & Batavis *Brachenius*, & de Italis *Joannes Mabillonius* & *Joannes Fabricius*, confeffarium. *Joannes Augufter* Salmuthius Mitum Verfaillis Ftilice *Sandertinum* agre cum quotannis communicante. Transfyvanie incolas nonnullos Sotocinos Invitamenti Regium, numerarie Miniferium, ac ne- 8. ceffitie, vercomulitum. Cingarus *Wagenfeilius* a Jus- 9. deis, utique Germanis pulfis, ingreffus decretum Pa- 10. cificatorum fe obftrinxit, ut nil refert, quod Judaifmum fapiat. *Joannem Ludovicum Fabricium*, Heidelbergenfem, *Ludovicus* vocat Virum doctiffimum & judicio verfatiffimum fui cavum, qui fcripferit de perfona Chriftii, & fub nomine *Joni Alexandri Ferrarii Euchidion carholicum*, id eft, 15. eleganten in Pontificios libellum, prout Libros antiquos ac *Gerhardi* fere feverenda explicifte dicitur. *Ludovicus* pu- 16. tat, in omni Republica, nihcque ab Ecclefia Chriftiana, jure exiftere fupremum Magiftratum, five is in una civitate, fhat perfona, five in pluribus, quarum una fit praeter. Eam praerogativam concedit Pontifici Romano in Libris *de Jure Suprematus ac Legationis Principum Germaniæ*, & in 20, 21. *Praefatione Codicis Juris Gentium* praefixa. Illud ipfum hac Monarchicum in Ecclefiam Chriftianam gubernandam oppofitur divinum, nefarium, qua fignificatione vocis & penitus, certe non ex, quam reperis Jud. Lex. XXII, 24 fq. Veritia enim nota non quaerenda eft in arbitrio hujus vel illius. Nec via ad veritam tum occulte perfcripta eft doctrina, ut non quivis, modis corrupta, a facris literis ignorantia & tenere haud poffit. Et ovium eft, fugere pulverem ad

ad vita deductantes? Cur quæsupra coperet rationem pro fe-
ris credere? Cur omnes fermè debeant credere prophetis
& disputare, ac meliores reddere? Cur Corinthiorum error,
qui, cum *Paulo* docebat, dissidiose? Si unus Episcopus fidem
omnium moderetur, & in arbitrio fit constans. Hæc probe
intelligens *Leibnitius*, ad ceremonias & sacra externa Mo-
rauicum Ecclesiæfilium aliquandiu cæcutit, portenta pro-
fequutus Romana fedis effe juris humani exiſtimavit. *Aug.*
Herm. Francke constans in rem augendam literarium, eamque
primus laudavit, singularia Pietismum dogmata haud aspe-
ra. Corpora vi achoræ infita non videntur ſpolianda, ſint en
ad legis mechanicæ exitum. *Christophorus Sturmius*
vectus, non ex stellulis, a Metaphysica ſublimiori haud pe-
renni. De gratia Dei, per quam homo ad ſalutem move-
tur, cum externa, tum interna, varia diſputationum con-
troverſia. Ubique intentus Cl. Editor animadverſiones &
illuſtrationes hinc, tum literarias, tum Philologicas, tum
Theologicas. Solida eſt ratio quæ ab conſtantibus ſen-
timus, ex abſoluto decreto profecta, vel profluxiſſe non vi-
detur. *Guilielmi Furſeti Considerationes Cantuarienſes*. Ad-
ditamenta *Joannis Fabricii* prodeunt *Leibnitius*. *Cultrum*
acutius acuit notatus ac ſubtilemptum perceptionum corporis
& ſanguinis Chriſti in ſacra cœna, diuerſiformis atque
vix, ut nuper fere Cl. *Cantzius* noſtrum, demonſtrabit *Leibni-*
tio credimus. *Cantzii* accedit Cl. Editor pp. 61. 62.
Elementa ad *Lapidis Lydium* exquirere non ponit. *Pau-*
li Sarpii Antiquum Hiſtoriæ Concilii Tridentini tranſlationem
adornavit *Alanus Wuarnus*. Scotus, Equitum ſtudio-
rum Principis primum ex *Jacobo I* genii. Ephemerides
ejusdem, quæ inscuite hoc ſeculo Hannoveræ formâ pro-
lixâ ſuerunt deſcripta, nec penitus operi *Leibnitii*, nec ſine re,
vulgatæ ſunt. Ipſe enim eas adjuvit, tum communicando ta-
ctatim, tum revidendo, tum domi cum imprimis. Reſpon-
ſum Jesuitis contra eos, qui adeo Pieciſtarum nomine di-
ſimunt, laudavit ad A. 1702. *Arnoldum* ſuum ſum. Ita-
tione ſua *Nicolaus* improbavit. Cl. *Colberg* prædicator Do-

pp. 30 59 & 25. 27 seq. 32 seq. 25 seq. 38. 41. 45. 50. 52. 61. 62. 74. 79. 81.

Christ. pag. 56. Optatur, ut Sebastiani Edzardi, consilio Ec-
clesiae inclusionis, juventa tum Hamburgensis, cum quotidiana
exegetica pericopium, Consentaneum habitur, Joannem
Alstaphium & M. Kaufmann, in publica correctione omnes
Bibliorum non minus, quam aegritudo, exemplis Sedini Quae-
stionis, publicae Ecclesiae. Alii item judicarunt. Jacu-
bus Sylvius in Ravenna, tum Pastor Primarius Evan-
gelicorum, Antonius Schmidius in Gothaia,
Opus Apocryphorum Veteris Testamenti. Reposcitum, quod
Joannes Fabricius cum voce & auctoritate Ecclesiae
ad Pontificios transiit, fabricaverit, Jubilus ephemeridum
Trivultinis eodem anno pag. 500 seq. inseruerunt. Proto-
fluisse debet ordo Theologicus, descripto ad Ecclesiae ab-
lutae conbitatum. Copiosiat in hac Lithuaniae. Cl. Edzard
consilio Theologorum Helmstadiensium fuerint ignota, ea-
dem ab Ecclesiae Evangelicae ad Servestrum decessione ver-
sari meruerit. Pharque edidit publicis Fabricius, &
Christianus Thomasius in Gentilium Superstitionem de
ea libere satis sensa animi aperuit. Pharque nunc
adhuc literis ob rationes notissimas, quae tamen evulgatum
ut tandem, ut quo fensu & quibus defendi Thomasius
sit evolverit, & ad plurium manus perveneruit. Thomae
Sec. Jordani, Dominicanus Lovaniensis, hac religione ad-
dictum duxit Responsum, Helmstadiensibus vulgo attributum,
quod tamen Pontificiis maxime favet. Lithuanicae dedu-
ne de separatisti omnium fervida, parte tum vulgaris,
in Petersiensium congestu, tum ex argumentis, Ultraiectinis
suppeditatis. Alibi tamen fabulabitur, & speculandi ve-
ritas facere fium. Ipsius Commentatio de rhetoricae historiae
hic apparet integra pag. 59 seq. & eo praeterea hic occur-
runt Physica, Medica, Juridica, Historica, & Mathematica
memoranda digna, ut fructus effemus, si fingulorum pollicitus
significare laborem. Quod Cl. Editori ob Typhoeae ac ho-
rum emissi, & explicationibus effectus illustrationem meritae
agimus gratias, appreciates ut Nostrum propalam, quo plura
ejusmodi edere queat.

NOVA

Digitized by Google

NOVA LITERARIA.

Parat jam Pariſiis ſenex octogenarius, *Bernardus de Montfaucon*, Opus magnum & ad omnem poſteritatem illuſtre, brevi proditurum duobus Voluminibus formæ majoris, hoc cum rubro: *R. P. D. Bernardi de Montfaucon, Mon. Bened. e Cong. S. Mauri, Bibliotheca Bibliothecarum Manuſcriptorum nova, ubi, quæ innumeris pæne Manuſcriptorum Bibliothecis continentur, ad quodvis literaturæ genus ſpectantia & notatu digna, deſcribuntur & indicantur: cum Indicibus locupletiſſimis.* Pretioſiora & utiliora in quovis genere μαθήσεως, quæ in Europa Bibliothecis & in literatorum muſeis hactenus latuerunt, hoc Opus indicabit, & ad uſum orbis literarii nota faciet. Inter has autem Bibliothecas bene multæ ſunt, quæ nuſquam memoratas Hiſtorias, Codices ſingulares, Chartas & Chartularia, demumque Opera multa, quæ, licet occulta jam obſcuraque ſint, non minoris tamen pretii ſunt; quæque fortaſſe nunquam in lucem perventura erant. E re igitur fuit, illa omnibus patefacere, & loca, ubi latent, indicare, ut cuivis ea perquirendi facultas ſit. Ea mente Cel. Viri Manuſcriptorum Codicum, qui in Bibliothecis quibusdam exſtabant, Catalogos edidere, idque tam felici exitu & tanto fructu, ut hinc augurari liceat, quam utile futurum ſit Opus, ubi non modo ea, quæ in jam cuſis Bibliothecis, ſed etiam quæ in innumeris pæne aliis notatu digna ſunt, indicantur. In Præfatione ſua hujus Operis Autor enarrabit, quanto labore, quibus modis per annos plus ſeptem & quadraginta ſeſe ad tantum edendum Opus apparaverit. Noſtrum eſt, quæ in toto Opere continentur, declarare. *Primus Tomus* Bibliothecas Italiæ complectetur, initiumque ducetur a Vaticana celeberrima illa Bibliotheca, cujus Manuſcriptos Codices bene multos per biennium integrum evolvit, atque amicorum etiam ope, quæ in illa præcipua erant, poſtea recepit. Aliarum quoque pæne omnium Romanarum Bibliothecarum Catalogos huc retulit, quorum maximam partem ipſe manu ſua concinnaverat; item Bibliothecarum Montis-Caſſini & Neapolis civitatis, Bi-

Bibliothecæ etiam Laurentianæ Florentinæ, qua inter celeberrimas ea Manuscriptorum præstantia numeratur, & ab Auctore ipso diu frequentata fuit, qui ex ea ruricolam Codicem multis excerpsit suo loco ponendis. Qui fequitur autem ejusdem Bibliothecæ Catalogus paucaginta, a duabus Viris doctis decennali fpatio concinnatus fuit, quem Catalogum *Cæsareæ III*, Magnus Hetruriæ Dux, prælaturatione Autori cuilibet exhibendum. His additur Bibliothecæ alia Florentinæ, quarum quadam Manuscriptorum pratio infignes funt. Has excipiunt nonnulla Bononiensia, & Cefenatenſia illa, quæ olim Malatestarum fuere; inter hæc rich rimum Ravennatense, triplo auctius ea, quod in Historia Ravennatensi cufum fuit. Sub hac accedunt Mediolanensia Comitum Mediceum, agro Cardinalis *Bafilæ* Senatui Venetum dicti; & cetera Venetæ Bibliothecæ, quarum Catalogos Autor ipse scripserunt. His additantur Bibliothecæ Patavinæ, Veronensis, Domus Canonicorum Regularium Lateranensium, Bibliothecæ Monasterii Montisvirg. S. *Benedicti de Padulibus*, celebriaque illa Bibliotheca *Ambrosiana* Mediolanensis. Italicis Bibliothecis Germanicis locandis, quarum prima eſt Cæsarea; neque *Lambecii & Nesselii* Catalogis omissis quæque accepta fuere, limitibus ea Bibliotheca Augustana, ac Wolfenbuttelana clauditur. His jungitur Catalogus Hispanicæ Bibliothecæ Scorialensis. Agmen absolvit in hoc *primo Tomo* Bibliotheca Regia Anglica, cæteraque Anglicana. *Tomus vero secundus* Gallicarum complectetur Bibliothecarum, Prasit autem Regia, omnium, quo tempore fuere, amplissima præstantissimaque. Hanc *Carolus V* dum in Lutetia Parisiorum exularet, *Carolus VI* & *Carolus VII* auxere, *Franciscus* vero primus, pater inflauratorque litterarum, Manuscriptis Latinis, Græcis, aliisque, locupletavit. Subsequentes Reges plurima addidere. *Ludovicus* vero *Magnus* tot interemtis aliquot, ut præstantissimas Europæ Bibliotheças & penitus & numero superavit. Verum nulla unquam tanta fuerat accessio, quantam unus vidimus beatissimo temporis fatchum, curantes Francias rel eblandiffimo, Eminentiſſ. Cardinale de *Polignac*, qui, jubente Rege, Viros duos eruditione præstantes mifit in Orientem, qui Manuscriptos Codices Græcos, & alios Orientalium linguarum, perquirerent & conspecerent. Illi quoque cum ampli-

Digitized by Google

ampliſſima meſſe reverſi ſunt, Orientalium, ut ita dicamus, ſpoliis onuſti. His adjuncta eſt etiam Bibliotheca Manuſcriptorum Colbertina, inter ampliſſimas numeranda; nec non Bibliotheca *S. Martialis* Lemovicenſis, & aliæ; ita, ut triennii ſpatio fere decem millia Manuſcriptorum Codicum in Regiam Bibliothecam induxerit, qui cum aliis juncti ad triginta trium millium numerum pertingunt, inter quos quater mille Græci comparant. Nulla certe Bibliotheca tot inſtructa Codicibus viſa fuit, ne excepta quidem Ptolemaica. Regiam ſequetur Sangermanenſis Bibliotheca, quæ nunc inter præſtantiſſimas Europæ cenſetur. Harum Catalogos excipient Bibliothecarum Gallicanarum plus quam ſeptuaginta Catalogi. His tot tantisque Catalogis conſtabit Opus, nec ſine ſtupore lectorum tanta ſupellex diſpicietur, ubi non Manuſcriptorum modo numerus deſcribitur, ſed etiam multorum ætas & pretium plerumque indicatur. Qui emendandis Latinis, Græcis, & Hebraicis Scriptoribus dant operam, Indicum ope hic, quot Manuſcripti in ſingulos Scriptores, & in quibus exſtent Bibliothecis, ſtatim perſpicient. Hic innumeri Autores in omni genere *μαθήσεως* occurrunt, de Philoſophia nempe, Mathematicis, naturali Hiſtoria, Medicina, Chymia, Aſtronomia, Aſtrologia, &c. Hiſtoriæ Scriptores veteres, recentiores, anonymi, & alii, ſæpe ignoti; Hiſtoria generalis, Hiſtoria quoque Nationum, Regnorum, Rerumpublicarum, Regionum, Urbium, Eccleſiarum, &c. Chartæ veteres, Chartularia, Chartæ cenſuum & terrarum; quæ curias Senatuum ſpectant & Cameras computorum, &c. Uno verbo omnia, quæ ad rem literariam, ſacram, profanam, cujusvis generis, pertinent, hic enuntiata occurrent; multaque Opera, hactenus ignota & admodum utilia, hic haud dubie reperientur. Ut facilioris uſus eſſet hæc Bibliotheca, ampliſſimi duo Indices concinnati ſunt. Prior, in fronte *primi Tomi* poſitus, ſecundum materiam omnia & ſingula minutatim indicabit; alter in fine *ſecundi Tomi* ordine Alphabetico omnia proferet cum paginarum numeris. Sperandum autem eſt, plura in Opere repertum iri, quam nos hic breviter annuntiamus. Opus *duobus* in folio *Tomis* conſtabit, quorum ſinguli ducenta viginti

gimi quinque circiter folia complectentur. Character ille eſt, qui *Cicero* dicitur appellatus. Charta nitidiuſcula, & ſat bona, ſed non pulcra. Bibliopola jam magnum *primi Tomi* partem edidit, ſolis typis data aqua illum diſponere cœpit. Tomum Opus conſtituunt tredecim tractatus inſuper Appendix. Pretium Operis erit quinquaginta librarum; ſed minuetur in gratiam illorum, qui, priusquam in lucem prodeat, exemplaria ſibi retinere volunt. Compenſari ſibi Opus egregium, ſolerter Typographo; ſed opus nonnum ſperatum abeſt, ubera ea hoc tempeſtate, adſtuet hic aliud, ubi liber fortis magnus.

Poſtliminum *Tomus I Nititia Hungaria Nova Hiſtorico-Geographica Viri, Matthiæ Bela*, typis expreſſus eſt, quorum ante de re facere, admonuerique decet hos, qui, prænumerato in eundem hunc *Tomum* ære, factos in impreſſionem ſumtus fubſtituerunt, ab nonnullum *Tomum* hoc ipſo impoſſibile, ut, tantique in *Appendicem*, qui jam exprimi capit, ſuccurſus & prænumerata deponunt. Cum vero prima adhuc *Tomi* ſint exemplaria *Tomi hujus primi*, quæ ita, qui tempore & ordinem prænumerationis excitetur, ea lege prænumerata, *Partale Edictis*, ut pro dicto exemplari Volumine ſtet, ſolvatque, in futurum autem diſtinctius ſtet, & eodem tempore prænumerandi; id quoque eruditi & Hiſtoriæ amantibus ſignificandum duximus. Qui quidem, quotcunque eo promtius ulteriora ſperamus Lectores, quod *Tomus* adeo ſtat in publica venundabitur. Ita enim Bibliopolæ in locum ſocii, & apud Fautores eorum, poteſt, apud quos facta eſt mora. Morem, quem excitavit *Tomi hujus* fere inexſpectabilis impreſſionis, nulla tamen in Annalibus culpa, injectum, eo prænumerantes ferme aquum, quod duobus Alphabetis, quam erat promiſſum, auctus Opus fint acceptum, cum ſpe haud dubia, *Tomum ſecundum* circa ſeſtum Michaelis dum, feu ipſa mundum Liprodibus autumnalibus, proditurum omnino.

Tomi primi Supplementorum ad Nova Acta Eruditorum hinc ita pridem publicata ſunt *Sellimus VII, VIII, IX, X & XI.*

Digitized by Google

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Julii Anno MDCCXXXV.

NOTITIA HUNGARIÆ NOVÆ HISTORICO-Geographica, diviſa in Partes quatuor, quarum prima Hungariam Cis-Danubianam, altera Trans-Danubianam, tertia Cis-Tibiſcanam, quarta Trans-Tibiſcanam, univerſim XLVIII Comitatibus deſignatam, expromit; Regionis ſitus, terminos, montes, campos, fluvios, lacus, thermas, cœli ſolique ingenium, naturæ munera & prodigia, incolas variarum gentium, atque harum mores, Provinciarum Magiſtratus, illuſtres Familias, urbes, arces, oppida & vicos, propemodum omnes, ſingularum præterea ortus & incrementa, belli pacisque converſiones, & præſentem habitum, fide optima, accuratione ſumma, explicat. Opus, huc uſque deſideratum, & in commune utile, Sacratiſſimis auſpiciis CAROLI VI, Cæſaris & Regis indulgentiſſimi, elaboravit MATTHIAS BEL. Accedunt SAMUELIS MIKOVINII Mappæ ſingulorum Comitatuum, methodo Aſtronomico-Geometrica concinnatæ.

Tomus I.

Viennæ Auſtriæ, impenſis Pauli Straubii, 1735, fol. Alph. 7 pl. 19, cum Tab. æn. 1, & Mappis Geograph. 2.

Tandem, quod ſuperat, obſt, & Hungriæ ſeptimis, flerumque regiæ, bona terra, ſalubri cœlo, immenſo ubertate celebratæ *Bellona Mala*, quam ante hos duodecim annos corpore ſalutiſſimâ auſpicia, telum pulcherrime pertexit, Operique præſtantiſſimi, cujus Prodromum Ann. A. 1735 publicavimus, luſtitutisque ſii his *Mitt. A. 1739 Mens. Mart. pag. 99 ſeq.* recordamur, explaudendum bono omnibus, bono præſertim *Patriæ primum ſolitis*. Quæ cum externo patrio cernere oculos omnium alliciat, patriæ rerum bonarum apparatu inſtructiſſimo ingenii ultimisque palmæ præmiis foris latè patentes proſolemus, qui Operis tam elucubrati *Partes* reliquas impatienter expectant. A meram quamdamnoſam Hiſtoriam Hungaricam in tanto Scriptorum numero, ego vanam Hungariæ Hiſtoriam Commentariis amplifimis compoſitam fuit, ſolumque genus antiquum, vindicatum indigena, bello cum finitimis geſto, pace denique conſultationibus utnuque varios, literarum monumentis commendatum, deſiderantibus fuit indulſiſſe Scriptores quoſdam, qui illa veteris aevi religione adhuc teſtimonia in tempora colligerent, hodieraum regionis faciem in quibus velut tabula delinearet, ſingulorum illorum finus accurate deſcriberet, harumque terminos diſtingueret, recentioris aevi ritu gentis explicaret, cumulatiſſimus tamen omnem, vix ullo ſi alii genti tam liberaliter concedit, adeſtiſſimi vetuſtatis vocaverit, & quod maximum patrii potuit, imperatorum nominum, eorum felicitatem, exaltaret. In quibus omnibus ſi, poſt alios eorum cura, aut ſtudium, ſi non ea, quæ reliqui omnibus longe felicius, verſatum *Bellum* dicamus, minimus non *Bellus* omne Virt. nec mili mentis fuit debitum ſit a nobis laudem ferat. Sed, ut, talis perficere, magni utique laboris, ſtudiique hominis primi majoris, res fuit; ita ſplendidiſſimi & immenſi libris præcocis celebranda utique videtur Augustissimi Imperatoris, *Caroli VI.* clementia, cujus quippe ante benignitatem nemo Auctori potuit ad illuſtrium Hungariæ rerum ſcriptionem, & ipſa Operis jam publicati vendatio adversus forditi benignitatem inquirentium conſilia lege ſervatissima nomine est. Cujus beneficii, vere Imperatorii, gratissimum conſilegit locum.

Digitized by Google

hæc profequitur politifima & prorfus magnifica Autoris ad Imperatorem Ruffiæ Scriptura in limine Operis, quæ pene fola pulcherrimi palatii reple propoliorum decus. Univerfi Operis ajunctum fibi CLAuctor ftemmam fcripfit, vel ex hinc pene ipfa ftemmi indicatus fuit, duinde intelligis. Geographia ea eft Hungariæ in fua quæque dividendæ ratio, ut alium Cis- Danubianum, alium Trans-Danubianum, Cis- Tibiscanum alium, alium denique Trans-Tibiscanum, nuncupet. Eandem in ftemmi ordinem fecuturus C. Auctor, dabit in manus noftras Hiftoriæ Hungaricæ *Partes quatuor*, fed qua *Tomos fex* implebunt: Itaque Tomus hoc *primus* exhibet Hungariam Cis-Danubianam, hujusque eam tantum partem, quæ Comitatum Polonienfem ubiviet. Ea vero cum longius lateque diendi materiam præbet Autori, ut dicebamus, quippe regionis hujus res civiles & naturales pro cæteris cognitas habenti; facilius ipfe Lectoris fatisfaciet curæ, qui hæc pulchrè, portionem, inprimis qua de fua regione dicenda videbantur, referenda duxerit in Tomum proximè fequentem. Qui in re ipfa eft ego Cl. Autoris, reali ea omnia ad incredibilem ejus induftriam, ftudiumque investigandi mirantiffima quæque, & labolas omnes ex Hungaria Hiftoria petitas confecutus. Poftea non haud vulgares Lectoris non Nobiles, ne quid tenere præterniittere, quod lifter cum gentis patriæ fpectat aliqua conjunctum, nec ea tantum, in quibus ftrum effet momentum præcipuum, fed leviffima etiam, teftimonia Scriptorum partim, partim, fi id fieri poffet, Diplomatum, corroborant. Qua, in difficulter nec fine multis vigiliis contexta, hoc nomines Lectorum folum metuunt, quod ab ipfo Comitatus Polonienfis & dictorum ei fubjectarum Magiftratu fuperno, principum celeritur, ad veritatis cherchum, ne quid fall fubreperet, diligentiffime fint excita. Accedit præterea Beleus huic Operi decus infigne & prorfus fingulare a Mappis Geographicis, aut univerfæ regionis, aut fingularum Comitatuum, fecundis accuratæ elegantesque exprimentibus, nec pro ingenio, ut folent plerumque vulgares illi Tabularum ejusmodi conditores, fed ad Geometricas & Aftronomicas, quas de Magnetica, Hydrographicaque lege

non fint labore multo defcripta. Deliniavit hac demenſuravit generoſus *Mikovinius*, Nobilis Hungarus, de Szakolcza Scientiarum Rerumque Solidi, qui, privata primum inſtitutus, poſtea publica Imperatoris Auguſtiſſimi cancellaria, regni Hungarici dignitatem ſuſtinuit, & hoc ipſo ſalutem tempore laborem hunc impigre profequitur. Cujus ut aliquis ſit ad noſtri temporis notitiam, five ad omnem poſteritatem, fructus redundet, quisquid dimenſionum fuarum in Tabulas redegit, commodum eum immortali hac *Hungaria nova* Opera enumerat, ita, ut *Tomo hoc primo* ante oculos eam poſitam habeas Comitatus Poſonienſis ſedem, reliquarum omnium haturus ſe *Tomis*, qui ſequentur, in ordine deſcriptionis. Inque ea confili fui rationem ſecutus Doctiſſ. *Mikovinius*, Magnis ſuis perceptionibus ad Lectorem Epiſtolam praemiſit, & de Magnis ſuperficiis, & de ipſa Mikovinia, quae ſuperficies, ingentium vulgi comparatu, copioſis fabulisque diſſerentem.

Satis diu haſitatum in *Bolzano* Operis noſtrum, & jam introductus capitum, & artificioſiſſimum exhibuit ſtructurae oculo lubricus. Exhibet igitur, quem in manibus habemus, *Tomus* illa *primus* magnificentiam tanti Comitatus Poſoniſſenſis, urbis cognomina, hiſtoriam, quam *Partibus duabus*, altera generali, qua phyſicam poſſeſſionem univerſi Comitatus noſtrum ſuppeditat, altera ſpeciali, qua urbium ſingularium ſecum, oppidorum, auſtellorum, vicorumque, res memorabiles perſequitur, Francofurtino Autore vitae eſt abſolutus. Enumeratio ordinem ſervabit in reliquorum Comitatuum deſcriptionibus, quibus accommodatiſſima utique haec edifferendi ratio videtur. *Partem generalem* in duo *Membra* dividit, quorum *primo* de ſitu, natura, & opportunitatibus Comitatus Poſoniſſenſis agit. In tanta tertiarum copia amoenitate & ſalubritate copia ſufficit. In limine conſtituit ſibi de nomine Poſoniſſenſi, ſeu, quod utique dicere, Poſoniſſenſis, Comitatus, ab urbe cognomine acceſſi, diſtet; ampliſſimoque ejus limites, univerſum ambitum, longitudinem ac latitudinem intuentem, ſplendore ſitus amoenitatem, deſcribit. Origo regionem nunc dictam Carpathos, & poſtea ſuo *Jacumbum* ejusdem ſpecticulum praebens, & fertilitate

foli fontinaceque permixtæ cultiffimus. Sylvis omnis per Pofonienſem tractum obſita; fed eminet in his præ cæteris Lauro, vallifiimum nemus, & immenſorum locis extenſionum. Per univerſum Comitatum folum pingue & fœcundum, fru- ctuoſius tamen Transvaniæ ille, quod eſt vltra Dubrogeam & infra Szentgyrom, multo magis ab, quod eſt infularum. Frumenti tam ſirmæ ſatis, ut poſſit liberalis eſſe in vicinas. Maius in granariis condendi & reſtaurandi haud ita pridem novo ratio inventa. Frata etiam largiſſimum graminis & ſani fœtoris 10. præbent. Plumbea Poſonienſia, dicuntur ubi ſunt nigra, minus ea alia. In illis Dumbius, Moravus, atque Vagus, monetarum; horum alii cricetorum Hungariæ patrem permeat, ut Dubravius, Bonfinius, Turca, Pauli-Weda, Perna, Gubra, Vilarchaica, Sitica fontes, Bazingenſium fluvialia, Chinaviensia & Szent- 7. Gyorgyenſia etiã, nõ ad ulteriorem regionis oram pertinent, ut Rankava, Dercheskava rivus, Sanlosnicaeſis rivulus, Pyrgo- rienſis, Barbochienſis, Kenybeelis, Peruskenſis, Almadienſis, Zobarienſis, & Szentgyorgienſis, pleriſque vivacis mutationis partem inſtruſtiſſimi. In fingulorum origine inveſtigandis, obſervando curis, & notanda aquarum indole, copioſius eſt, in ea alia omnibus, Autor. Acidularum & thermarum non eſt, ut per Poſonienſem dicemus, quæ per ceterum Hungariæ latum, copia, habent tamen virtutem fuam aquarum Dunubialium ſalutem, nec non Szent-Gyergyenſi & Szamphenſis fontes. Per regionis perquiſitiones plerumque, ex maxima in parte, quæ montibus aſperga eſt. In univerſa Hungaria ab Pofo- nienſibus aquarum, longa manu fua munere Bacchus diſpenſa- vit: in noſtrifinibus habentur Szent-Gyorgienſes, Retienſes, Franciſci, Banizpatis, Poſonienſes, Modrenſes, & alia, vino- rum genera. Omnes præterea regionem horti, tam olitorii, quam arborei, fructuum cuius genus ferentes, aſſuetos etiam, & olerácia, quorum præcipua habentur Kirſilyfolenſe, & Chalidanica. Pimſinorum, cum Hungarice, tum ex gerl, & in 13. vernacia hos educant, hoc pabulo fatisfiunt eſt. Et ipſis vena- 14. tio, nec non piſcatio, & aucupium, civibus afferunt commo- ditatis plurimum. Eos peccaria non ad quæſtum, ſed ad 15. victum,

§. 35. vitum, follicite. Eafdem ſtatuere bovem fuiſſe, quem intra omnem alium, præcipuum, qui gubula eſt campis pertulit. Neque mira-
culoſa hæc inferri regioni corperunt. Quos Hungaricæ ancipitis quidam, fed nec lachi, nec tuni, ſuperiore extremos. Sunt parcius educantur, ab gladio perimitur. Multæ equitum cu-
pia, quo nobilis quisque, inter Paſſios inprimis, curæ & alit diligentes. Avitaria etiam & apiaria in ufus domeſticos in-
17. Fruchiſſima. Ultimum hujus Membri locum occupat proli-
gia Polonicæ; quo pertinent intra Stompharum, Lupos Szcmolgamcolla, & Bacigenſes, quorum ultimus dentibus pa-
ferratum Autor, variæ refert non jucunda minus, quam mi-
morabilia. Jam ad Partis generalis Membrum poſterius tran-
verſis, Poloniella Comitatus non politiorem reperiuntur. Inque de Locolia, Magiſtratibus, & Familiis hujus Comi-
tis copioſe differentem legimus. Antiquiſſimi quidem Hun-
pull inhabitarunt Quadi & Marcomanni, quibus poſt longum
temporis intervallum penitus deletis, magno numero Rugi,
Heruli, Longobardi, Sarmatæ, Slavi, Avares, & multi Bul-
guri, fucceſſerunt, qui ſub Attilæ&o, Imperatore, inunda,
deorſus Slavi Moharcuſdum, imperii nunquam coercuerunt. Im-
mifimus Italiæmum peccavit. Qui noſtra etiam regione ha-
habitant, funt veterum Hungarorum, Germanorum, & Sla-
vorum, reliquiæ. Hungarorum genus habitus corporis (ipſe
Cl. Autoris verbis utimur) eſt compactus, brevitate ac, quem lon-
gitate; oculi pingues claucitis; faciei ſpes ſubcarnoſitas, fa-
cia, rubor indomitus, & ſactis ad labores agrorum aptissimum.
Ingenio trifles & morosi ſunt, irritabiles facile, & ad vindictam
proclives. Agriculturam ita exercent, ut prudus ad unum ſa-
vilentur. Nobiles Viri moribus politiſſimi ſunt, & extre-
rum elegantiam imitantur. Literarum ſtudia imperio ſunt,
longos a nonnullis Bibliothecæ colligi concernit, in quibus in-
lum Comitis Joſephi Eſterhazy. Croatiæ ſunt, principui jam
du Noſter. Armis olim valentissimis fuiſſe constat. Longos
utuntur pectiis Hungaricis, eaque, quod minimis proprium
quodammodo nominis agrariis, quum in civitatibus degentes,
qui, latius fermoni noſtrarum Provinciarum quam
4. Germanorum, notandi olim, communicabat, quod pene Au-
ſtriæ

tor, Hungaris, domicilium hic ferunt, unde propagatus ad hunc diem stirps, jam Sylvio Hungarorum ope & potentia nonnihil. Qui præterea Isolæ Sicvi, Hungariæ ultimi comitatus, formæ interim ad Ilabericum quam proxime accedentes, eorque robusti & humorosi, cordibus jocundi, fed irritum inexcellini. Habet & Croatæ origo, fedibus olim fuis Turcarum ni depulsis, & ab Hungaris fpecie receptus, fed ethnie fuæ inftitutis viventes, & lermone loquentes patrio. Nec minor Ilabericum inter Polonicnles numerus; qui, fa- §. 5. gaciterrimi ftudiis Imperii, demum tamen radices hic agere transfulos fuis, quos & hoc ipfo nempore licentiofius exercent, univerfa genti cuiclufiffimi. Summa rerum Polonicarum penes Comitem, qui *Perpetuus Supremus Generalis* dicitur. Tenet hanc dignitatem ab antiquiffima temporibus, Imperatorum conceffione, illuftriffima gens *Paffbrum*. Vicaria Comitis munia Vice-Comes obit, cum effe nolit Comes ipfe, Hungarorumque, oportet. Habet & Comitatus ille fuos Judices ordinarios, quos, literis conflictis, *Judices* vocare folent, pecco *Fifcum, Jurium Notarium, & Tabulæ Judicialis Aflefores*, de caufis Provincialibus jus dicentes. Nec gra- 10. viores ad Comitatum judicias delinuntur, quorum alia *generalia* celebratur, *particularia* alia. In Optimatibus enu- 11. merantur *Gubernatores, Epifcopi, Archiepi, &* 12, 14. *Epifcopi*, de quorum origine & majoritate, horumque 15, 16. in Hungariam meritis, præclariffima quæque commemorat 17, 18. Author, nobilis Tabulæ Regiæ Genealogicus, ex probatiffimis Hiftoricarum monumentis concinnatas. Nec filentio 19. prætereundus putavit *Amadeus*, Liberos Baronis *de Farkony*, Ma- *Bolfanski*, L. B. de *Palocznay*, *Perenfius*, L. B. de *Semeffey*, & *Or-* 20. *gyrius*, L. B. de *Felfo-Sarony*, ftirpium Optimatum ordini adfcriptos. De *Partis generali* fatis dictum; jam recto itinere ad *fpecialem* deicenus, fed cujus non nifi fumma argumenta indicabimus, his ipfis, fatis habentes, perfcrutandi Operis univerfi in animis Lectorum cupiditatem accendifle. Agere hic Author inftituit de *ordine Provinciæ*, & *jure dijudicar Provincia*. Procedit nihil aliud eligens pro regione, nifi *Judicia nobi-* *lium* per delectatos adhibita. Horum Proceffum primum *Extra-* *ta*

tres superiores, idem Extremus inferior, tertius *Superior Infimus*, *quatuor inferiores Infimus*, quatuor denique *Extremus* constituere. Dicitur. Accedit his *Sedes Parlamenti*, Nobilium Praedialitarum Colonia, quae & ipsa praecipuos fines magistratus habet. Itaque *Parlamentum* hinc *fluviatile*, atque ut *generalius*, in fine *Membra* dividit Cl. Auctor, quorum primum *Praecipue Superiori Extremo* definitum est. Est hujus Procedens pars alia superior, quae ab urbe Folcinienſi, prope incolas, ad Blayam vsque extenditur, inde inferior, quae per late patentem palatinatus in meridiem flumen. De Superiore principium commemorat Cl. Auctor, eius liberas regias urbes, arces, caſtella, oppida, & vicos, *Stellionatus quinque* in ſenatum proſcidit. Urbes Folcinienſem Comitatus quinque ambitus Pafſionium, Eyrvasia, Modra, Batinga, & Sancti-Gyorgyenſem. Pafſionium hinc, tanquam in Comitatus principia, habitantibus *Electoribus Superiori* adſcripſit, *quorum prima originem ſub Romanis, altera ſub ſub* Barbaris, *tertia ſub* Hungaris, *quarta ſub* Arcivinco Regibus, *quinta* praeterea ab Arcivinco, *ſexta* denique hoderniori urbis habitum, exponit. Amplius inſuper eſt Caput *quintum & ultimum*, quorum altera de Regum inauguratione, de Iuriſdictione, de Consodalitatibus, Curia, in ara, & inaugurationis templum in urbe Folcinienſi, hoc ſummitur, de Comitiis Folcinienſibus primis, de regia Proceſſione administrationes, Pafſionii conſilium, de Erario regio, ſive Camera Hungarica, Pafſionium tranſita, de Sede Archi-Epiſcopali Strigoniensi, Pafſionii collectam, de praepoſitione Archi-epiſcopali Capitulo Pafſionienſi, *Articulis VII*, altero de urbe Pafſionienſi ſeu, atque noſticia facris, de noſticia religiosa, de magiſtratibus, & Magiſtratibus, deque opportunitatibus urbis Pafſionienſis, *Articulis IV*, tum docte copioſoque commentatur, ut nobis quidem, quae videmur delectari univerſi Operis labore, omnibus diligentiam Hiſtoriei egregie delectus partibus videatur. Abſolute urbis Pafſionienſis hiſtoria, propoſitione ante Cl. Auctor ad urbes reliquas, & alia, quae ſequuntur, habet. Pafſionienſis monumenta; ſed jam in tantum exquiſitae cautae videſ. *Folcinienſe primum*, ut quae de poſſe in hac ſumitur, quae cenſum, quam exiſtimatur. Itaque conſilio hoc relatu-

vanda duxit *Tomo* proxime proditurο, quem cupidiſſime nos expectamus cum iis omnibus, qui de *Beliana* Muſæ elegantia vel ex primo hoc partu, faventiſſima Lucina excluſo, recte exiſtimare norunt. Etſi enim labori per ſe tam præſtabili minime opus eſt commendatione noſtra, aperte tamen & per fidem noſtram judicamus, ſive rerum hic commemoratarum copiam & delectum, diſpoſitionemque congruam, ſive Scriptorum ac monumentorum apparatum, ſive in fabulis confutandis acumen criticum, ſive rerum ſeriarum cum jucundis commixtionem, ſive denique ſermonis elegantiam & nitorem, ſpectemus, deſiderari hic ad immortalitatem *Beliani* nominis prorſus nihil poſſe. Ne in laudando verboſiores ſimus, facit terſiſſimum *Theophili Sigefridi Bayeri*, Academiæ Petropolitanæ Socii, & Antiquitatum Profeſſoris, ſcriptorum fama dudum clariſſimi, ad *Matthiam Belium* Carmen Jambicum, in fronte hujus Operis conſpicuum, quo cum vix ſcribi quidquam in laudes *Belianas* ornatius venuſtiusque poſſit, id unum agimus, ut in plauſus & acclamationis tam auſpicatæ ſocietatem veniamus, & fronti tam merenti pulcherrimam a manu Imperatoria lauream auguremur.

ALEXANDRI XAVERII PANELII, E Societate Jeſu Presbyteri, de Ciſtophoris.

Lugduni, ſumtibus Fratrum de Ville & Ludov. Chalmette, 1734, 4.

Plag. 15.

Vix ulli rituum priſcorum, quos Viri doctiſſimi certatim ſibi explicandos ſumſerunt, ea contigit felicitas, quæ Bacchanalibus, ut ex monumentis antiquiſſimis, quæ certamine jucundiſſimo arbitri quondam idonei, *Gudius* & *Spanhemius*, commiſerunt, hodienum reſiduis, uno fere eodemque tempore ab ingeniis clariſſimis & laudis hujus haud obſcure æmulis feliciter eruerentur. Eadem enim ſacra nefanda egregie illuſtrandi anſam ut Tabula ænea vetuſta, Muſeo Cæſareo Vindobonenſi illata, quæ Senatusconſultum de iis factum complecti-

tur, ante ſexennium Viro Cl. *Matthæo Ægyptio* præbuit, ita ſuperiori anno Doctiſſ. *Alexandro Xauerio Panelio* veteres, quos indefeſſa induſtria tractat, nummi, & ex iis Ciſtophori inprimis, uberioris utique lucis, quam affuſa iis adhuc ab Antiquariis erat, indigi, ſubminiſtrarunt. Tractationi de iis animum Vir diligentiſſimus adjecit, exſtimulatus ab Illuſtriſſ. *Jo. Natali Alletio*, Raguſinorum Cancellario, qui, oblato ex gaza ſua Ciſtophori, ſub frontem hujus lucubrationis ære expreſſi, exemplo, ei negotium dedit, ut ſuam de eo ſententiam exponeret, id quod non ſine laude ingenii doctrinæque præſtitiſſe æquis judicibus facile cenſebitur.

Ciſtophori, non dicti a ciſtiferis, vel nunquam, vel rariſſime, in iis obviis, (ciſtiferam enim virginem in *Croichetiano* nummo ipſe agnoſcit & *Panelius*,) neque ἀπὸ τῦ κιστῦ, frutice *Dioſcoridis*, cujus florem, nominis hoc indicio permotus, in Ciſtophoris venatur *Eiſenſchmidius*, cui illi proinde non diverſi a Rhodiorum nummis, roſam, ut vulgo, balauſtium, ut alii arbitrantur, præferentibus, de quibus digna eruditione vaſta, qua veteres nummos dilucidavit *Spanhemius*, legas in Operis de uſu & præſtantia nummorum Tomo priori, ubi tamen in nummulis duobus explicandis ſibi fruſtra difficultates nectit Vir magnus, ΣΤΑΣΙΩΝ in altero, in altero ΖΕΙΝΕΙΩΝ legendo. In poſteriori ſaltem nihil aliud niſi nomen proprium ΖΕΙΝΩΝ reperiri docet exemplum ejus nummuli, in *Fridericiana*, quæ Gothæ aſſervatur, gaza obvium, in qua & ſimiles permulti occurrunt, cum aliis hujuſcemodi nominibus, unde, altera illa voce ΣΤΑΣΙΩΝ geminum viri nomen deliteſcere, non immerito colligas. Sed alii hi Rhodiorum nummi, alii Ciſtophori, qui ita, non κιστηφόροι, quod fruſtra requirit *Eiſenſchmidius*, appellati, ut nummi ab ciſtiferis hominibus, ciſtam in Orgiis præferentibus, diſcerni poſſent. Dicti autem a ciſta, in iis expreſſa, quæ myſtica eſt Bacchi, cujus ad ſacra & hæc, & cetera, quæ complectuntur, ſymbola haud dubie pertinent.

Ex iis primo omnium ſeſe corona offert, hederæ foliis & corymbis conſtans, quæ nunc major in his Ciſtophoris, nunc minor,

minor, apparet, & cujus uſu, variis rationibus, iisque & phyſicis, ſubnixo, in Orgiis nihil frequentius. Ea ciſtam, unde Ciſtophoris nomen, ut vidimus, ambit, eamque ſemiapertam, quaſi quæ probroſa arcana ſua, Bacchi nempe obſcœnas partes, ibi reconditas, proferre in lucem vix audeat, prodeuntis inde ſerpentis, in plura volumina contorti, ſpectaculo inſignem, ceteroqui, ut *Iſidorus* & *Origenes* tradunt, non refragantibus his nummis, in quibus ſtrias obſerves, e cannis fiſſis aut ligno exili contextam, & a virginibus potiſſimum, qualis in nummo Trallianorum *Croichetiano*, ſupra jam laudato, inter tot alias, non æque venerabiles, nec tanti momenti arcana complexas, quæ in Dionyſiacorum pompa præferebantur, ciſtas portari ſolitam. In poſteriori Ciſtophororum parte obvia rurſus Bacchi ſymbola, ſerpentes duo, cernuntur, ſeſe erigentes in altum, ore diducto exſerentes linguam, aliquando ad ramuſculi figuram accedentem, unde in ſuo quodam ramuſculum plantæ balſami agnoſcit, qui ſuis id nos literis docuit, Cl. *Havercampius*, inferiori parte corporis, in ſpiras multiplices convoluti, mutuis ſibi invicem amplexibus conjuncti. Inter ſerpentes medium locum occupat non tam pharetra, quam corytus, una cum arcu & ſagittis inde prominentibus expeditionum Bacchi bellicarum index. Vannum hic myſticam agnoſcit & *Panelius*, ſed, niſi omnia nos fallunt, parum cum vanno convenit figura hic expreſſa, quæ tam manifeſte corytum prodit, ut in Cretenſium nummis vel invitus eum admittere cogatur. Nec patet, ad vannum myſticam quid faciat arcus ei junctus, quid ſagitta, quæ prominet, ſymbolum virtutis bellicæ, qua Bacchus floruit, tot inclytus triumphis, ut non tantum triumphantem ſæpiſſime vetera monumenta ſiſtant, ſed & ipſe Triumphi nomen tulerit. Huc & thyrſus pertinet, haſta cuſpide, quæ hedera lambente & quernea glande vel pineo pomo obtegitur, munita, & frequentiſſimi in ſacris Bacchicis uſus. Alio vero, quæ thyrſi aliquando locum occupat, tæda, ad ſacra Bacchica, quæ in lucis, ſpecubus, & ſubterraneis locis, peragi moris erat, perneceſſaria, alio, qui itidem occurrit, caduceus, ſpectat, Libero Patri, pacis & concordiæ, perinde ut bellorum & victoriæ, præ-

TAB. IV Fig. 1.

Fig. 2.

Mr. Jones, Mr. Hutchinson.

poſſunt; nondum vulgatos ille, ſed æneos plerosque, (neque enim niſi quatuor in iis argentei reperiuntur, interque eos duo ad magnitudinem Ciſtophororum accedentes, ΚΕΛΕΝδερι-τῶν nempe alter, alter ΣΕΛΓΕΩΝ) ex Muſeo *Guerinia-no, Lebrætiano, Caryano, Mazzaguenſi*, aliisque, appellat, quibus cum nihil commune ſit, quod ad plura pertineat oppida, & Ciſtophori contra omnes ejusdem magnitudinis, iisdem Bacchicorum ſacrorum ſymbolis inſignes, diverſarum civitatum, quæ eos cuderunt, literas initiales præferant, quid vero propius, quam ut ii ad ſolennia Sabaziorum, quæ a civitatibus Aſiaticis peragebantur, celebranda ſpectaverint?

Sabaziis his præfuerunt Prytanes, quorum indicium ex Monogrammate ΠΥ laudabili ſagacia eruit Cl. *Panelius*. Neque enim uni Veſtæ, quod *Spanhemio* & *Vandalio* viſum, litabant illi, ſed alia quoque ſacra, ut Dearum Nemeſium, Matris Deæ, Dianæ Epheſiæ, Æſculapii, & Bacchi, curabant, ea potiſſimum adminiſtrantes, quæ magni momenti viderentur, & publico nomine peragenda eſſent. Quod ut luculenter pateat, obſervat & *Panelius*, ad Πανιόνιον & cetera τὰ κοινὰ provinciarum Aſiæ, Lyciæ, & ſimilium, Prytanes videri miſſos, principemque ex iis Pontificis maximi, nonnunquam & Aſiarchæ, titulo, aliquando ſimul utroque, uſum, porro in illis conventibus Baccho ſacra fieri ſueviſſe, aut ad minimum fuiſſe eos ad Dionyſia majori cum apparatu celebranda inſtitutos, curamque eorum geſſiſſe Prytanes, & ſumtus aliquando in eos erogaſſe: ceteroqui *Archontis & Prytanis* appellationem unum idemque munus deſignaſſe, Senatum item Athenis ac Prytaneum, itemque Senatus & Reipublicæ Principem ac Prytanem, unum antiquitus idemque fuiſſe, tituloque eo poſtea & ad Senatores translato, illum tamen ἐπώνυμον aut πρῶτον Πρύτανιν dictum; Prytaneiam apud Athenienſes obtinuiſſe menſtruam, apud Rhodios ſemeſtrem, apud Corinthios annuam; annuos & Aſiaticos Prytanes fuiſſe, & dignitatem eos hanc, poſtea ſub Cæſaribus hæreditariam factam, plus ſemel obiiſſe, eamque in uſu fuiſſe cum in civitatibus, quarum ſeriem poſt *Caſaubonum*

Spanhemius contexuit, tum in aliis quoque, Pergamo, Laodicea, Trallibus, Apamea, Mileto, Anchiale, Nicodemia. Candida eos veſte & corona, pro Deorum, quibus ſacra faciebant, varia ratione varia, in Sabaziis certe, qualis in his nummis, hederacea, uſos. Literis ΠΡΥΤ, ut aliquando in *Gallieni* nummis diſtinctæ occurrunt, in compendium ΠΡ redactis, haud dubie dignitas eorum deſignatur, cui præmittuntur nomina eorundem propria, qualia in Ciſtophoris, quos hac occaſione delineatos damus, gazæ *Fridericianæ* ΚΤησίᾳ, ΑΡίσωνος & ΠΤΟΛεμαίᾳ, & *Havercampianis* ΑΡΤΕμιδώρᾳ, ΤΕΥτάμᾳ, ΙΦΙκλέως, & ΠΑΛαμήδᾳ.

TAB. IV Fig. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

Poſtquam in Aſia rerum potiti ſunt Romani, non carent quidem Ciſtophori Prytanum, quanquam ſine dignitatis hujus mentione, nominibus Græce ſcriptis, ſed multo ibi luculentius tamen Proconſulum & Proprætorum, qui provinciis iis præerant, nomina, ut *P. Lentuli*, *Ap. Pulchri*, *M. Tullii*, *Cl. Pulchri*, *Q. Metelli*, Latinis expreſſa literis cernuntur. Editi ſunt hujuſcemodi a *Patino*, *Seguino*, *Harduino*, *Haymio*, *Liebio*. *Haymius* in ſuo coryti, intra angues ſe mutuo amplexos expreſſi, loco aſpergillum una cum acroſtolio agnoſcit, ſed fruſtra, coryti ibi figura, perinde atque in aliis, qualis & *Gothanus* primus, non diverſa a reliquis, niſi quod paulo negligentius, quam ceteris, inſculpta eſt. Propter inſcripta iis Magiſtratuum Romanorum nomina magno Hiſtoriæ antiquæ inde uberius illuſtrandæ commodo ſuis Ciſtophori hi annis aſſignari certiſſime poſſunt, ceteri, qui antiquiores, non item, niſi forte Epheſinos inde tres, ex gaza *Surbeckiana* laudatos, exceperis, in quibus juxta literas ΕΦΕ. numeri Κ, ΜΔ, ΞΖ. h. e. XX, XLIV & LXVII. Quanquam, cum ad Epocham, de qua conſtet, revocari illi nullam poſſint, ſed forte ad ipſa hæc Sabazia ſpectent, eo tempore, quo adhiberi cœpit, vel inſtituta primum apud Epheſios, vel reſtaurata, nummi hi, ſi fatendum, quod res eſt, ceteris, in quibus nihil ſimile, non magnopere præſtare utique videntur. Certe illis haud proponendi Ciſtophori Cretenſium, adhuc niſi ex *Goltzio* non ſatis noti, e

quorum

Digitized by Google

quorum numero is, qui juxta literas ΔΙ vocem ΤΡΥ præfert, quin literas uno nexu junctas ΠΥ habuerit, ΠΡΥτανιν Διόδοτον designantes, minus dubitari potest, quam quid Monogramma ΛΔΕ sibi velit in eo, qui ΚΡΗΤΑΙΩΝ nomen, quod in ceteris ΚΡΗ est, totidem scriptum literis, ob oculos ponit. Nihil similius vero, quam quod conjectat Cl. *Panelius*, Asiaticæ Romanorum Provinciæ Cretam, ad exemplum Cypri, quæ ad Cilicienſem spectabat, fuisse attributam; sed, cum Cistophori hi antiquiores longe Romanorum in iis partibus imperio censendi sint, nihil id quidem lucis affert ad eos recte explicandos, quos symbola iis insculpta Sabaziis, ab Asiaticis ad eos derivatis, vindicant, non abludentibus minoribus illis signis, quæ iis impressa cernuntur, cujusmodi Solis sidus, unde, & quod nullæ in iis faces comparent, sacra illa apud Cretenses non nocturna, sed diurna, fuisse, conjectat Vir doctissimus, & tripos. Sed neque pharetra, vel potius corytus, quem inter geminos angues, ut alibi, expressum, missa vanno non agnoscere, pro candore suo, non potuit Cl. *Panelius*, Bacchum, ejusve sacra, excludit, adeo, si cetera conspirent, non abjudicandus Baccho, ut injuriam feciſſe Cl. Autori Gothæ nummariæ Vir doctissimus videatur, contrariam ei sententiam tribuendo, cum loco eo, qui tenebras offudit Cl. *Panelio*, nihil ille aliud velit, quam corytum, quem adjecta clava ad Herculem in nummis Erythrensium revocat, male tanquam solenne & nulli homonymiæ obnoxium symbolum sine manifesta, quæ id suadeat, ratione ad Bacchum trahi ab *Harduino*.

Sed ad Cistophoros tempore posteriores paulisper redeundum est, ut eos, qui *Antonio* IIIViro cusi sunt, præeunte Cl. *Panelio*, expendamus. Atque illorum quidem tres numerantur, haud una ratione a superioribus diversi. In tertio eorum, ex *Gorlæo* petito, ipsa etiam Bacchica cista, unde Cistophoris nomen, desideratur. *Antonio*, iterum designato Consuli, post res in Armenia feliciter gestas, in Asia eo tempore, quo Sabazia celebrabantur, stativa habenti, eos cusos Cl. *Panelius* conjectat, testimonio nummorum nixus, persuasusque, *Antonium*, *Cleopatram*,

Bishop Hall, in his Life of Archbishop Abbot, says that he was "a man of a very low stature, but of a very great spirit, and of a very strong body, which he had exercised in his younger years in the laudable practice of archery, wherein he was so expert that he was usually chosen for the best archer of the University." Wood says that he was "a man of a tall stature, of a strong body, and of a very active mind." Fuller says that he was "a man of a tall stature, of a strong body, and of a very active mind."

Ammonia, Liquor Ammoniæ, Aqua Ammoniæ, Spiritus Ammoniæ, Ammoniæ Aqua, Ammoniæ Spiritus, Ammoniæ Liquor, Ammoniæ Solutio, Ammoniæ Aqua Fortis, Ammoniæ Aqua Pura, Ammoniæ Aqua Caustica, Ammoniæ Aqua Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Pura, Ammoniæ Aqua Spirituosa Caustica, Ammoniæ Aqua Spirituosa Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis Pura, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis Caustica, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Pura Caustica, Ammoniæ Aqua Spirituosa Pura Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Caustica Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis Pura Caustica, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis Pura Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis Caustica Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Pura Caustica Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis Pura Caustica Volatilis.

Ammonia, Liquor Ammoniæ, Aqua Ammoniæ, Spiritus Ammoniæ, Ammoniæ Aqua, Ammoniæ Spiritus, Ammoniæ Liquor, Ammoniæ Solutio, Ammoniæ Aqua Fortis, Ammoniæ Aqua Pura, Ammoniæ Aqua Caustica, Ammoniæ Aqua Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Pura, Ammoniæ Aqua Spirituosa Caustica, Ammoniæ Aqua Spirituosa Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis Pura, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis Caustica, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Pura Caustica, Ammoniæ Aqua Spirituosa Pura Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Caustica Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis Pura Caustica, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis Pura Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis Caustica Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Pura Caustica Volatilis, Ammoniæ Aqua Spirituosa Fortis Pura Caustica Volatilis.

Fig. 1. Ventral view of the head of *Ceratophyllus fringillus* Wagner, 1903, ♂. Scale 0.1 mm.

Fig. 2. Ventral view of the head of *Ceratophyllus fringillus* Wagner, 1903, ♀. Scale 0.1 mm.

Fig. 3. Lateral view of the head of *Ceratophyllus fringillus* Wagner, 1903, ♂. Scale 0.1 mm.

Fig. 4. Lateral view of the head of *Ceratophyllus fringillus* Wagner, 1903, ♀. Scale 0.1 mm.

Fig. 5. Lateral view of the head of *Ceratophyllus fringillus* Wagner, 1903, ♂. Scale 0.1 mm.

Fig. 6. Lateral view of the head of *Ceratophyllus fringillus* Wagner, 1903, ♀. Scale 0.1 mm.

esse magni Operis, cui aliorum ex *Alletiana* gaza nummorum explicationem reservat Cl. *Panelius*, numismata quæcunque vetera, Græca, Ægyptiaca, Latina, cujuslibet moduli ac metalli, Regum, Virorum illustrium, populorum, urbium, Familiarum Romanarum, & Imperatorum, accurate & sigillatim descripta, ac Notis, ad Historiam, Chronologiam, Geographiam, spectantibus, illustrata, uno, sed in plura haud dubie Volumina se diffusuro, ambitu, si fortuna conatibus adspiret, complexuri. Simile post alios *Morellius* quondam noster moliebatur, sed irrito successu, ipsis quippe tanti laboris, qui consociatas plurium in hac palæstra exercitatorum vires requirit, ἀπεσπασματίοις, ad quæ absolvenda omne otium suum postremo contulerat, immortuus. Secundiora fata Cl. *Panelio* & promtas ab iis, quos compellat, suppetias apprecamur, ut, si minus forte omne id curriculum emetiri industria sua possit, de pluribus tamen utilissimi hujus studii partibus bene merendi occasionem nanciscatur. Reipublicæ quidem literariæ hujusmodi pollicitationes, utcunque plus justo liberaliores, ingratæ esse nullo modo possunt, quod, utcunque ceciderit res, alii, iis excitati, cœptam a se telam majori fere alacritate pertexunt. Certe Cl. *Havercampio*, certiori de hoc instituto & geminis aliorum consiliis facto, si recte eum novimus, nihil jam prius erit, nihil antiquius, quam ut, editis *Morellianis* reliquiis, Regium Thesaurum suum, cui perpoliendo tot annos insudavit, bonis avibus in lucem primo quoque tempore producat.

CORNELII VAN BYNCKERSHOECK, JCTI & Præsidis, Observationum Juris Romani Libri IV, quatuor prioribus additi, nempe V, VI, VII & VIII, in quibus plurima Juris Civilis aliorumque Autorum loca explicantur & emendantur.

Lugduni Batavorum, apud Jo. van Kerchhem, 1733, 4.

Alph. 3 pl. 12½.

Jam

Digitized by Google

Jam dudum bene mereri cœpit de maſcula ſolidaque Jurisprudentia Ill. *Bynckershœckius*, qui ſub fauſto auſpicatoque ſidere ad id natus eſſe videtur, ut opportuna ſalutarique criſi laxatis & truncatis legum particulis medicinam afferret, imperitorum in corrigendis legibus inſcitiam detegeret, Jus denique Romanum antiquæ majeſtati ſuæ feliciſſime reſtitueret. Nunc pluribus exequitur præclaros conatus, & Obſervationum Juris Romani *Libris quatuor*, ante hos quatuor & viginti annos Lugduni Batavorum editis, & in *Actis* noſtris *A. 1710 Menſ. Januar. pag. 1* recenſitis, alios *quatuor* addit, eadem, qua priores, cura induſtriaque elaboratos. In quibus priſcum ordinem tenet, eademque veſtigia premit. Neque enim ex illorum numero eſt *Bynckershœckius*, qui, perverſo quorundam more, Anteceſſorum ſuorum ſcrinia bene gnaviterque expilant, & alienis plumis, corniculæ *Phædrianæ* inſtar, ſeſe belle ornant, ſed ſemper vel novum atque ſingulare argumentum profert, vel aliorum bene dicta amplius illuſtrat. Si quid vero ipſi ignaro exciderit, quod forte alius, neſcimus, quo angulo, recte jam monuit, tunc culpam ingenue fatetur, & ea, quæ ita ſcripta ſunt, confeſtim delet, & pro non ſcriptis haberi cupit. JCtorum ſententias ſæpe refellit, ſed ſine bile atque acrimonia, niſi incidat in portenta prodigioſaque commenta. Boni Interpretis partes cumulatiſſime explet, majeſtatem Codicis Tuſci comiter obſervat, raro, & non niſi extrema neceſſitate adductus, ad emendationem confugit, atque, ſi id aliter, ſalva lege, fieri nequit, modeſte & circumſpecte criſin exercet. Ceterum in amœnioribus & difficilioribus, quæ ceteri Interpretes vel prætermiſerunt, vel negligenter tractarunt, locis occupatur, controverſias Juris illuſtres ſcite componit, & ulcera ab aliis intacta præſentibus remediis ſanat. Præcipue manes *Triboniani* ab importunis Virorum doctorum injuriis fortiter defendit, illum omni culpa vacare, &, ſi quid adhuc labis humanæ remaneat, *Juſtinianum* in culpæ venire ſocietatem, & pleraque Emblemata fœdiſſima ſpurciſſimaque monſtra eſſe in infelici Interpretum cerebro enata, docet. Pluribus id confirmat Vir Illuſtris. Græci etenim Interpretes nullibi agnoſcunt

Triboniani interpolantem manum. Latini, quo vetuſtiores, eo modeſtiores in hac cauſa ſunt. Fateri tamen oportet, quod negari nequit, *Alciatum*, *Balduinum*, *Cujacium*, *Hottomannum*, *Petrum* & *Antonium Fabros*, quem ultimum hoc nomine maxime infamem eſſe decernit, *Pithœum*, *Giphanium*, *Merillium*, *Marcum Vertranium Maurum*, in hoc muſtaceo laureolam quærere, & bonam *Triboniani* famam horrendis proſcindere conviciis. Sed bene ſe res habet, quod graviſſimi Viri, literarum inſtructi præſidio, peſtiferas haſce, quas pleno ore in *Tribonianum* evomunt, calumnias retuderint, illiusque cauſam maſcule ſtrenueque tuendam ſuſceperint. Id igitur negotii ſibi datum eſſe exiſtimavit Noſter, ut caute verſaretur in Emblematibus agnoſcendis, nec ullum temere admitteret, niſi legi aliter conſtare non poſſet ratio. Laudat proinde *Jo. Wybonis* inſtitutum, qui in Diſſertatione inaugurali ſua *Wiſſenbachii*, quibus *Tribonianum* improbe & inverecunde impetiit, injurias feliciter abſterſit. Conſtituerat quidem olim *Byncker*ſ*hœckius Wiſſenbachii* Opuſculum ſingulari Libro refutare, quod non plane abjecit, ſed poſtea, nimia operis prolixitate deterritus, pauliſper mutavit conſilium. Dedit igitur ſaltem aliqua ſpecimina *Libro* inprimis *VII* & *VIII* operæ in Emblematibus *Triboniani* inveniendis fruſtra collocatæ, &, quicquid ipſi in poſterum ſupererit otii, Juri Publico vel patrio conſecrabit. Age, in rem præſentem veniamus, & excutiamus potiora hujus Libri Capita. Pag. 14. In *l. 59 §. 2 de Manumiſſ. teſt.* verba: *libertatem adimi potius, quam dari*, legenda eſſe arbitratur: *libertatem dari potius, quam adimi.* 52. Occaſione *l. 9 de Grad. & affin.* monet, gradum non ſemper eſſe agnatorum cognatorumve inter ſe diſtantiam, ſed & quorumcunque propinquorum ordinem, ſive lineam. 61. Unam & ſolam luctus viduarum rationem eſſe metum incerti partus propter turbationem ſanguinis, exiſtimat. Nihilo minus, viduam intra annum luctus, quem decem menſes ex lege *Romuli* conſtituunt, nubere potuiſſe alii, ſi vel partum ediderit, vel vacua reperta fuerit, opinatur. Neque diſcrimen fuiſſe inter eam, quæ maritum luctu dignum amiſit, & eam, quæ amiſit luctu indignum, ſed

Digitized by Google

ſed utramque per annum elugere debuiſſe maritum, niſi priores cauſæ eam defenderent. Denique Jus Pontificium ab infamia vindicat, quaſi mulieribus permiſiſſet a rogo mariti ad novas provolare nuptias, ſine ulla nota infamiæ, nec exſpectato partu, nec abſoluto anno luctus. Propinquorum luctum apud Romanos voluntarium fuiſſe, & propinquos ſe invicem luxiſſe *ſecundum animi ſui patientiam*, quemadmodum *Ulpianus* in *l. 23 de his, qui nat. infam.* loquitur, diſerte affirmat. Illa enim verba, quibus *Paulus l. 1 Sent. Tit. ult.* cognatos proximioris gradus octo menſibus lugeri debere, eosque, qui ſecus faciunt, infamia notandos eſſe, ſcribit, ab *Antiano* interpolata eſſe, judicat. Siquidem ſtare pro *Ulpiano* Edictum Prætoris, quod de viduis, non de reliquis propinquis, præcipit, Annales Romanorum, & alia Jurisprudentiæ capita. *Jus Commentitium* in *l. 20 de Pœn.* dici putat *pro eo jure, quod ex Prudentum autoritate obtinuit contra regulas Juris Civilis, quod ſcilicet non eſt profectum ex Jure Civili & ſeveris ejus regulis, ſed quod, æquitatis ergo, finxerunt & commenti ſunt ii, qui diſputationibus ſuis rigorem Juris plus ſemel temperarunt, quin & ſubegerunt.* Sub Anteceſſorum nomine non ſolum illos, qui leges docent, verum etiam eos, qui Pragmatici dicebantur, & fere occupabantur componendis inſtrumentis, quæ ad rem judiciariam pertinebant, comprehenſos fuiſſe, conjicit. Oratoris & JCti officium libera Republica diſtinctum, poſt, cum per unum Reipublicæ conſuleretur, conjunctum, & ex ea conjunctione JCtos dictos fuiſſe Oratores & Rhetores, arbitratur. Vocem *Munis*, quam *Papinianus* in *l. 8 §. 1 de Public. & Vect.* uſurpat, ſatis Latinam eſſe, & in uſu fuiſſe, atque rem ſignificaſſe, pro qua veſtigal ſolvitur, comprobat. Eleganter, peracute, erudite omnia.

Pag. 67. 84. 147. 303. 480.

HENRICI CHRISTIANI SENCKENBERGII, JCti, & Conſiliarii Rhingravici, Selecta Juris & Hiſtoriarum, tum anecdota, tum jam edita, ſed rariora.

Tomus

Tomus II.

Francofurti ad Mœnum, ſumtibus Jo. Frid. Fleiſcher, 1734. 8.
Alph. 2 plag. 7.

Bonum factum! Servat Conſultiſſ. Editor, quam dederat, fidem, pergit præclare de bonis literis mereri, & hoc etiam *Tomo* talia offert, quæ nec ingrata ſunt publice, & in Jure Germanico Hiſtoriisque utiliſſima. Exhibet I *Petri Herpii* Annales Dominicanorum Francofurtenſium ab A. 1306 uſque ad A. 1500 ex *Bibl. Uffenb.* In quibus quidem nihil fere, quod ad ordinem, vel ad inquiſitores hæreticorum pertineat, ſed alia cognitione dignißima. Sequuntur II Diplomata XXXVI de Vaſallis nobilibus Francofurtenſium, extra urbem olim habitantibus. Nempe neceſſitas temporum Seculo XIV & XV civitates, præcipue imperiales, coegit, quoniam tarda erant Cæſarum auxilia, vicinos
Pag. 61 ſeq. & 7 in Præf. Equites ſibi adjungere. Hi civibus ad tutelam & obſequia fuerunt obligati, &, præter pactitium pretium, quotannis plerumque veſtimenta, colore civitatis tincta, quo arctior nexus appareret, acceperunt. Erant & alii Vaſalli, qui mutuæ defenſionis cauſa civitatibus bona ſua feudi lege offerebant, quorum hic exempla habentur. Habes III Diplomata XXII Moguntina, ex quibus inter alia intelligitur, Præſuli Moguntino pro opera coronandi Regem Bohemicum, olim mille marcas argenti ſolutas fuiſſe, & qualis nexus fuerit olim inter Moguntiam & Præſulem ſuum. Affertur etiam fœdus antiquiſſimum inter Moguntiam, Wormatiam, & Spiram, de A. 1293, a *Lehmanno* prætermiſſum. Locum IV tenent *Anonymi* Collectanea Hiſtorico-Diplomatica, magni pretii, variique uſus, de Ducatu Wurtembergico,
238 ſeq. ex *Bibl. Uffenb.* Notantur plane eximia Tubingenſium olim privilegia de recipiendis proſcriptis, de aſylo homicidarum, &c. (*)

Jungit

(*) Frequentiſſima eſt in antiquis Documentis *renuntiatio auxilii Juris Canonici & Civilis*, in quibus verbis quidam vigorem Juris Romani jam tum Seculo XIII & XIV deprehendiſſe

Jungit his Editor V Chartas Naſſovicas, numero XXI, Seculi XIV, XV & XVI. Vetuſtiora Cl. Editor ſervat Genealogiæ Naſſovicæ, inde a primis originibus deducendæ, quam his *Tomis* proxime inferere conſtituit, demonſtraturus, gentem Naſſovicam ſurculum eſſe Familiæ *Auguſtæ Francicæ* & ejusdem originis, cujus Merembergios Dynaſtas. In Præfatione ſuppeditat interim quasdam inſcriptiones lapidum ſepulchralium, qui in Valle *S. Arnoaldi* prope Saræpontem habentur. Leguntur hinc ſexto loco Diplomata Megapolitana, quibus Cl. Editor notulas quasdam inter legendum natas adjecit, ut notatu digniora mox appareant. Quod conſilium Pag. 24 ſeq.

hendiſſe ſibi videntur. Cl. Editor repugnat in Præfatione *pag.* 17, & monet, ejusmodi formulam ſignare ſolum *Judicia Eccleſiaſtica & Secularia.* Quodſi vero Diplomata perluſtramus, hanc interpretationem nonnunquam quidem valere, ſæpiſſime autem locum non habere, conſtat. Nam 1) in plurimis Diplomatibus Seculi XIII & XIV renuntiatur beneficiis & exceptionibus Juris Romani, adjecta generali clauſula: *& omni auxilio Juris Can. & Civ.* ita, ut interdum etiam auxilium *Juris municipalis* commemoretur. Vid. *Ludewigii Rel. MSS. T. V. pag.* 523; 2) ſæpe Juris Romani exceptiones vocantur *neue Fünde*, manifeſto argumento, jam tum cavillari cœpiſſe in Germania cauſidicos, quibus boni majores obviam ire conſultum putabant. Etſi autem non ubique nec tanta, quantam ſibi quidam fingunt, Juris Romani erat autoritas; tamen fuit aliqua alicubi, præcipue in Judicio Aulico Imperatorum; item per exceptiones Juris Civilis facile infringi poterant contractus, bona fide Germanorum initi. Nam, ſi judices & Scabini ſeculares (ut ſolebant,) non admitterent allegatas exceptiones, querela denegatæ juſtitiæ dabatur apud judices Eccleſiaſticos, vel etiam Weſtphalicos. Hæc hunc ſtrictim a nobis; alibi copioſius a quodam Collegarum noſtrorum. *Pag. 262 lin.* 10 compendia literarum, quæ in Codice erant, ſic legenda putamus: *pro bono pacis & honore civitatis noſtræ.*

filium pridem placuit eruditis. Memorabile pactum est Deputatorum Regni Sueciæ cum civitate Wismariensi ratione privilegiorum. Claudunt hunc *Tomum* Miscella Diplomata XLVI, & Chartæ Seculi XIII, XIV & XV, ad illustrationem Juris Publici, Feudalis, & Historiæ Germanicæ, maxime pertinentes, cum notulis (ut
Pag. 599. Autor vocat,) *plus quam subitariis.* Egregium omnino & ratum Diploma est, in quo Dominus *de Munzenberg* A. 1294 allodia sua a feudis distinguit. Sicut Cl. Editor indefessa est industria, ita porro prodesse constituit seculo, Historiarum,
476. Jurium & Antiquitatum bonæ frugis, cupidissimo. Promittit
642. *Systema rei nummariæ Germanorum medii ævi*, prelo jam paratum, item Tractatum *de Monetariis Germanorum. Tomus III*, quem proxime videbimus, complectetur utplurimum Hassiaca, item forte aliqua Francofurtensia, &, quæ *Tomo I* debentur, Commentationes varii argumenti.

CONSULTI MEDICI DEL SIGNOR DOTTORE GIUSEPPE DEL PAPA, &c.

h. e.

CONSILIA MEDICA DOCTORIS JOSEPHI DEL PAPA, Aulæ Toscanæ Archiatri, & Medicinæ Lectoris Publici in Academia Pisana.

Tomus II.

Venetiis, ex officina Sebastiani Coleti, 1734, 4.

Alph. 1.

Quas *priori* Consiliorum Medicorum *Tomo* non denegavimus, *alteri*, postquam ille ex voto omnium comparuit, decernimus laudes. Neque enim vel sermonis elegantia, vel casuum recensitorum pondere, vel ingenio Autoris, & in solvendis Quæstionum propositarum nodis dexteritate, discrepant. Utrinque inventurus est, in quo cum jucunditate versari possit, Lector, utrinque haud mediocris emanat utilitas vel in ipsos, qui Medicinam jam profitentur, artis magistros, vel in illos, qui tyrocinium facturi bene gerendarum rerum exempla ante oculos habere cupiunt. Quamvis enim non bene loquentem, sed bene facientem, Medicum exoptandum ægro pronuntiet

Lucia-

Digitized by Google

Pleasure, and Pain, and Desire, and Fear, and Hope, and Sorrow, and Joy, and Love, and Hate, and Emulation, and Envy, and Jealousy, and Anger, and Revenge, and Gratitude, and Benevolence, and Pity, and Mercy, and Cruelty, and Shame, and Impudence, and Modesty, and Vanity, and Pride, and Humility, and Admiration, and Contempt, and Ridicule, and Wit, and Gravity, and Melancholy, and Mirth, and Laughter, and Tears, and Sighs, and Groans, and Sobs, and Screams, and Cries, and Sighing, and Groaning, and Sobbing, and Screaming, and Crying, and Laughing, and Weeping, and Singing, and Dancing, and Leaping, and Skipping, and Jumping, and Running, and Walking, and Sitting, and Standing, and Lying, and Sleeping, and Waking, and Dreaming, and Thinking, and Reasoning, and Judging, and Deciding, and Resolving, and Acting, and Doing, and Suffering, and Forbearing, and Enjoying, and Hoping, and Fearing, and Desiring, and Loving, and Hating, and Emulating, and Envying, and Jealousing, and Angering, and Revenging, and Gratifying, and Benevolencing, and Pitying, and Mercying, and Cruelling, and Shaming, and Impudencing, and Modesting, and Vanitying, and Priding, and Humbling, and Admiring, and Contemning, and Ridiculing, and Witting, and Gravitating, and Melancholying, and Mirthing, and Laughing, and Weeping, and Sighing, and Groaning, and Sobbing, and Screaming, and Crying

Year. ...ge, and Mr. Hutchinſon, Mr. Oliver, Mr. Cuſhing, Mr. Sewall, Mr. Auſtin, Mr. Phillips, Mr. Dana, Mr. Lowell, Mr. Quincy, Mr. Sullivan, Mr. Gray, Mr. Otis, Mr. Tudor, Mr. Prentiſs, Mr. Wendell, Mr. Sullivan, Mr. Dawes, Mr. Ames, Mr. Parſons, Mr. Thacher, Mr. Dexter, Mr. Bowdoin, Mr. Lincoln, Mr. Gore

perbirent coloribus. Quod niſi faceremus, periculum eſſet, ne, quod jam accidit, peregrini accederent rerum *Kleinianarum* Commentatores. *Tithymaloides* ſane *Nerii Folio*, nec cacalia, nec cacaliaſtrum, antequam a celebratiſſimis Galliæ Academiis Pariſienſi & Burdegalenſi, cumprimis a magnis *Juſſavits* Fratribus Lutetiæ *Kleinia* appellaretur, haud obſcure, nobis primum in rei indignitatem, quod aliquis alius ſpurio nomine indicaſſet, animadvertentibus in *Actis A. 1730 Menſ. April. p. 172*, eidem haud obſcure inſcripta fuit. Nolumus, hoc nobis in opprobrium verti, quod rerum indigenarum, quandoquidem idem Majeſtatis Sacratiſſimæ cultus nos *Kleinio* conjunctiſſimos efficit, frigidi perhibeamur admiratores. Res ipſa loquetur. Hiſtoria animalium, ſi in ſingulis ſui partibus eruditos inventura eſt, qui ſimilem illi, qua Opus hocce conſcriptum eſt, induſtriam collocabunt, parum ſuo tempore habitura eſt poſteritas, in quo, vel addendo, vel in meliorem ordinem redigendo, ingenia exercere poſſit. Dubii ſane hæſimus, majoremne in conquirendo apparatu, prout Tabulæ ab Amicis Autori oblatæ, & in ſui memoriam ſculptæ, loquuntur, induſtriam, an in diſponendo dexteritatem, adhibuerit Noſter, cujus in invenienda methodo etiam paulo poſt addendis apta, &, quantum fieri potuit, pauciſſimas anomalias admittente, felicitatem haud ſemel admirati ſumus. Deprehenſus ſane eſt, quæ duo omnis methodi anima eſſe debent, perſpicuitatem & conſtantiam undique pro baſi agnoviſſe; Character talis eſt, qui non a figura tantum, aliisve, ſuperficiei echinorum aut echinodermatum adhærentibus, utpote lubricam plerumque ſignificandi virtutem habentibus, deſumtus ſit, quamvis & hanc viam cum aliqua difficultate ingreſſus ſit Noſter, ſed qui id, quod omnium maxime conſtans eſt, organicas animalis partes, *os* atque *anum*, pro ordinandis claſſibus indigitet. Equidem echinodermatum ſeu cruſtæ echinorum ratio potiſſimum habenda fuit, partim quod animalculum ipſum *Echinus*, eundem vivendi Mechaniſmum ſervans, cute tamen vel cruſta ſua diverſiſſimum eſſe deprehendatur, partim quod, ſi ad animalculum reſpiciendum eſſet, de illis echinodermatibus nihil pronuntiari poſſet, quo-

[illegible] [illegible] [illegible] [

ſionis Claſſes, Sectiones, & genera, concatenata ſerie incedunt: Claſſis ſcilicet primæ anocyſtorum, ſubdiviſæ Sectiones, altera *Cidares*, *Miliares*, *variolatas*, *mammillatas*, *coronales*, *corollares*, *aſterizantes aſſulatas*, *Botryoides*, *Torevmaticas*, altera vero *clypeos*, continet. Quæ ſane comparationum pro effingenda idea in mente Lectoris ratio elegantior multo, reique magis analoga eſt, quam ſi quis cum Furno globoſam cruſtarum ejusmodi figuram comparare ad mentem *Rumphii* velit, nec difficile omnino intellectu erit, terminis a conſtanti quapiam concretorum figura, maxime ſi illorum ſignificandi valor ab artis peritis receptus agnitusque fuerit, varias ſuperficierum inæqualitates & condecorationes, quibus intima genera diſcrepent, indigitari ac deſcribi poſſe ac debere. Et quid impedit, quo minus ei, qui artis magiſter a plurimis agnoſcitur, integrum ſit, prægnantes inteſtina declarandi potentia excogitare terminos, maxime ſi eorum geneſis mathematica ſit, & ad linearum angulorumve menſuram reduci poſſit. Inde, ne obſcuritatis culpam ferret Autor, ſingularum vocum, quarum plurimarum nobiliſſima eſt Græciæ Latiique proſapia, etymologias ſtudioſe affert, monetque, quid in echinorum cruſtis poſſit debeatque hoc vel illo vocabulo efferri. Fatendum eſt ei, qui vel primis ſaltem labris deguſtavit, quam recte ſic appellavit *Buonannus* delicias mentis & oculi, Oſtrocodermorum & Malacoſtreorum hiſtoriam ſic quidem artificialibus, quas Mathematici effingunt, figuris æquiparari poſſe corporum iſtorum modificationes, ut inter decem Mathematices gnaros vix unus futurus ſit, qui diſpar de eorundem ſuperficiali aſperitate linearum decuſſationibus, angulis, parallelogrammis, punctorum tuberumque ſeriebus, judicium laturus ſit, quo ipſo inter æquos rerum æſtimatores neminem fore arbitramur, qui, Autore etiam non monente, id quod quandoque fecerit ejus omnibus ſatis facturæ induſtriæ tribuendum eſt, non intelligat, quid ſint coluri, tæniæ, peripheriæ, ſinus, quibus notionibus non minus illuſtrem ea, quam artifex dedit, picturam menti omnium affert. Et, ne quis arbitretur de cruſtis echinorum tantum ſolicitum fuiſſe Autorem, monendus eſt Lector, paſſim addi ea,

quæ

quæ ad ipſius animalculi in cruſta viventis anatomiam uſumque partium pertinent. Exempli loco eſſe poteſt erudita de verrucis, quæ circa anum anocyſtorum obſervantur, diſceptatio, cujus, uti nullibi diffitetur, ſi quid aliunde acceptum habuit, primam opportunitatem eidem dedit Cl. *Breynius*. Inſervire iſtud organon generationis negotio, non tam declarat, id quod quilibet alius facturus fuiſſet ob argumentorum pondus, quam iſtius rei probabilitatem innuit, quæ veritati propior eſt, quo experientia magis comprobatum habemus, firmiter connexos, & hac potiſſimum parte cohærentes, inveniri echinos, cum prolem faciunt, cujus cohæſionis vinculum rigidi aculei ſpathulæ aut claviculæ quandoquidem eſſe nequeunt, ſane verruca iſthæc, quæ in omnium remotiſſimo inter quinque foramina exiſtit, in ſubſidium vocanda eſt. Quod Catocyſtos attinet echinos, quorum anus inferiori loco prope os ad baſin collocatur, illi quidem a figuræ, quam effingunt ad menſuram circuli, diverſitate in regulares atque irregulares ſua ſponte dividuntur. Et horum quidem elegantiſſima & numeroſiſſima eſt diverſitas, quorum ſi quis conſcius & memor eſſe velit, fruſtra laboraret, niſi eſſent, quibus unumquodque eorum apte indicatur, nomina *Fibularum*, *Conulorum*, *Caſſidum*, *Galearum*, *Scutorum*, quandoquidem & pleurocyſti, illi ſcilicet, quibus in latere anus eſt, plurimis inter ſe nominibus diſcrepant, ſuoque jure uſus eſt Autor, cum derelicta & vacua antiquiſſima iſta *Ariſtotelis*, quæ echinis quibusdam rariſſimis inventu attribuit, ſpatagorum & briſſorum nomina inveniret, eadem nobilioribus quibusdam generibus attribuendi. Sunt eidem ſpatangi omnes pleurociſtæ cordati inſignem habentes lacunam in dorſo: Briſſorum autem nomine eidem veniunt Pleurociſti figuræ ovatæ. Quodſi aſſens opus eſt, poſtquam celebratiſſimorum in arte Virorum autoritate ejus opiniones jam conſtant, & nos haud difficulter ſubſcribimus, jamque prævidemus, fore, ut iſte Liber, in ſua ſcientia claſſicus futurus, & noſtrorum & aliorum pinacothecis pro inſtruendo Echinorum ordine inſerviat. Quæ de aculeis echinorum inſcribitur lucubratiuncula, rebus ad anatomiam animalculi echinodermatis incolæ ſpectantibus luxuriat.

riat. Jucundiſſimum viſum eſt, fere omnia, quæ in animalculi ſectione obſervantur, ad Quinquenionem redire. Quinque foramina circa anum, petaloides haud paucorum & pentaphylloides figura, quinque dentes, quinque ligamenta, totidemque annuli. Inteſtinum magnum quinquifidum, ſeu ſtomachus ex mente *Rumphii* quintuplex: ovarium itidem ovulis refertiſſimum, a quo ſcilicet echini antiquis ovarii & echinometræ dicti fuerunt, & quintuplici ordine diſpoſitum, ſpatiis eleganter & æquali inter ſe diſtantia diſpoſitis. Dentibus carere ſpatangos & briſſos, quod vivi raro deprehendantur, noſtrorumque marium incolæ non ſint, in dubio relictum fuit; quorum hoc prorſus peculiare quidpiam eſt, quod labium alterum altero ſuperius ſit, quo ſcilicet arenas aquasque, uti ſuſpicatur Autor, haurire poſſint. Mirabilis eſt aculeorum, qui beſtiolæ cruſtam ſpinis horridam & marium incolis periculoſam efficiunt, ſeries, & cum interioribus nexus numerus eorum pro corporum mole varians: *Bellonius* ſex millia in ovariis, *Reaumurius* duo millia, & ducentos aculeos, & mille ter centum pedes numeraverunt. Incedit enim animalculum aculeis iſtis, eosdemque ſicut & cornua cochlearum cornubus æmula muſculis movet, qui prorſus tendinei a communi quadam & cruſtæ ſubtenſa membrana propaginem ducunt, quo efficitur, ut, iſthoc velo putreſcente, aculei vere omnes defluant. Neque vero iſtorum aculeorum una eademque exiſtit facies; quandoquidem & magnitudine & apicum diverſitate diſcrepant. Quo ipſo ab Autore *Aciculæ, ſudes, ſpathulæ, radii coronati, & claviculæ*, appellantur, quorum ſingulorum adhuc magnum inter ſe diſcrimen eſt, uti legentibus id magno cum animi oblectamento perſpicietur. Doctiſſima eſt de *Belemnitis* Diſſertatio, iſtis ſcilicet foſſilibus, quæ aliquo modo cum radiis echinorum conveniunt. In ea tamen opinione non verſatur Autor, ac ſi, quicquid denique belemnitarum nomine venire in vulgus ſolet, echinodermatum propago ſit, quin potius, cum *Scheuchzero* removendo ſpurios, qui ſtalactites potius ſunt, itidemque illos, quos Lyncurios appellamus, quamvis non neget iſtos animalis cujusdam marini echinoidis jamque ut plura alia ignorati par-

tem esse posse, in illo suam collocat operam, ut demonstret, claviculos læves Dactyliformes vere esse echinorum radios, quibus meditationibus plures aliæ de alveolis, ceraunitis, lapidibus caudæ cancri, adjunguntur. Accessit ad calcem Operis Tabula Zoologica, quæ Synopsin eorundem omnium concinnam, omnibusque modis adæquatam, exhibet, quamvis, quod in nulla methodo evitari potest, anomaliis non careat ordo. Valet enim de omnibus methodis, quæ hac ætate orbis eruditi ingenia plurium exercent, non eam esse optimam, quæ nullis, sed quæ paucioribus laborat difficultatibus. Nec minori ornamento est, quod musei sui apparatum communicare cum rei naturalis amatoribus haud dedignatus fuerit. Quodsi fertile Autoris ingenium & improbus labor inter turbas felicissimos ejusmodi fœtus parere potuit, quid tranquillitate publica concessa ulteriusque confirmata fiet? Faxit Deus, ut in tam caro corpore ad magna quævis natus animus virium robore ad ulteriores conatus polleat ac sustentetur.

JO. GOTHOFR. LAKEMACHERI, GRÆC. & Orient. Lingu. Prof. Ordin. Antiquitates Græcorum Sacræ.

Helmstadii, impensis Christ. Frid. Weygandi, 1734, 8. Alph. 2 pl. 1.

Quo utilior magisque necessaria est Antiquitatum Græcarum cognitio literarum studiosis, quæ liberaliores vocari solent, eo melius consulere rei literariæ censendi sunt illi, qui in hoc genere eruditionis etiam atque etiam elaborant. Non defuerunt quidem post renatas in Europa literas Viri doctissimi, qui huic parti scientiarum operam suam impenderunt; at, horum si quis labores conatusque recte pensitaverit, & cum iisdem Cl. *Jo. Gothofr. Lakemacheri* Antiquitates, quas recensere jam est animus, Græcorum Sacras comparaverit, næ, is fateatur, oportet, omnibus omnino palmam dubiam esse redditam a Viro, quem modo laudavimus, Clarissimo. Cumque singuli

ſinguli Autores ſuum habeant inſtitutum, ad quod laborem omnem in elaborando quodam argumento dirigunt, Cl. Autori harum Antiquitatum non fuit propoſitum, Antiquitates Græcorum ita pertractare, ut omnia, quæ de iis dici ſcribive poſſent, in unum collecta corpus effuſius exponeret. Contra ex hoc conſilio expoſitionem rituum Græcis quondam uſitatorum ſuſcepit, ut eas comprehenderet libro, qui cum iis, qui in Academiis, duce præceptore, notitiam eorum ſibi comparare ſtudent, tum illis quoque, qui ſine Magiſtri ope eorundem conſectantur ſcientiam, utilis eſſet atque accommodatus. Quocirca in id omni ſtudio incubuit, ne vel brevis, vel copioſus nimis eſſet, quorum hoc lectioni Academicæ minus convenire, illud vero fraudi futurum videbatur iis, qui ſine præceptore cupiunt proficere. Atque hac ex parte Cl. Autoris inſtitutum hoc vehementius laudabunt omnes Græcarum Antiquitatum cupidiores, quod nemo unus omnium, qui ſe huic operæ unquam ſubduxerunt, id ſecutus reperitur in explicandis Græcorum ritibus. In rebus autem diſponendis eam ſibi rationem ſervandam duxit Autor, quam in Antiquitatibus Ebræorum Sacris ſecutus eſt *Hadr. Relandus*. Hinc factum eſt, ut *quatuor Partibus* abſolverentur hæ Antiquitates Græcorum Sacræ: quarum *prima* de locis ſacris, *altera* de perſonis ſacris, *tertia* de rebus ritibusque ſacris, & *quarta* de temporibus ſacris, exponitur. In Prolegomenis quinque potiſſimum utilitatis ex cognitione harum Antiquitatum redundantis genera afferuntur, dum docetur, hanc ſcientiam juvare lectionem Autorum veterum accuratam, cum jucunditate quadam conjunctam; conferre ad interpretationem utriusque Fœderis, maxime vero Novi Fœderis, plurimum; adjumento eſſe egregio in legendis intelligendisque Patribus ſeu Doctoribus Eccleſiæ antiquæ, ac denique conducere Antiquitatum Græcarum comparationem cum ſimilibus quibusdam Judæorum ac Chriſtianorum cerimoniis ad perſpiciendam poſteriorum originem. *Pars I Capita* habet *ſeptem*, quorum *I* agit de Græcorum regione, exponitque Græciæ nomina varia, terminos, ingenium & naturam ſoli, fluvios, lacus, montes, valles, ac campos, inſulas tum propinquiores,

Pag. 2. 3. 5. 8. 9. 13 ſeq.

Pag. 38 ſeq. quiores, tum remotiores, & colonias; *II* de urbe Athenarum, cujus urbis præſtantia, claritas, & antiquitas, docetur, nomina explicantur, ſitus, ambitus, muri, portæ, arx, hujusque opera memorabilia, templa, ſtatuæ atque aræ, curiæ, fora, porticus, theatra, odeum, Gymnaſia & ſtudia, tholus, Bibliotheca & λέσχαι, deſcribuntur, habitatores, annonæ ratio, aer, ſuburbana, Academia ſcilicet, Lyceum, Cynoſarges, ſtadium Panathenacium, ac portus, indicantur; *III* de Sparta, Corintho, & Thebis, quarum nomina, claritas, ſitus, conditores, ambitus, muri, templa, & alia loca nobiliora, commemorantur; *IV* de Græcorum Diis, Dæmonibus, ac Heroibus, ubi, repetita a capite religione Græcorum, de primis apud Græcos Diis, nec non de Diis, tum ex hominibus, tum ex civitatibus factis, de tribus Deorum, cœleſtium, terreſtrium, atque inferorum, ordinibus, exponitur, non omiſſis Athenienſium Diis peregrinis atque ignotis; *V* de agris lucisque Deorum honori atque cultui conſecratis, ubi, oſtenſa cauſa, cur agri & luci Diis ſacrati fuerint, inprimis docetur, in lucis aras & ſimulacra, aſyla, templa, fuiſſe, ac flagitia exercita; *VI* de templis, quorum nomina afferuntur, diſpoſitio, magnificentia, forma, portæ, partes, tam generales, quam ſpeciales, conſignatio &c. delineantur, cur & quibus in locis exſtructa, utrum uni Numini tantum, an pluribus ſimul, ſacrata fuerint, diſquiritur; *VII* de ſimulacris, aris, menſis ſacris, & donariis. Demonſtrat hic Cl. Autor, præmiſſis ſimulacrorum nominibus, & declarata origine ſtatuarum, & fine, propter quem poſitæ fuerint, prima ſimulacra truncos & rudes lapides oleo pertinctos fuiſſe, poſtea humanam formam, quam Dædalus expoliverit, accepiſſe, & βρέτη vocata, & alia ſtantis, alia ſedentis, alia denique jacentis, ſpeciem retuliſſe, plerumque ex ligno, lapide & marmore, nec non ex auro, argento, atque ære, confecta, quibus Deorum inſignia addebantur. Quod ad aras attinet, earum diſcrimen, materia, altitudo, cornua, coronæ, uſus, caminus, conſecratio, traduntur, &, breviter explicatis menſis ſacris, donariorum materia, & cauſa, cur oblata fuerint, illuſtratur, &, aſyli privilegium & templis nonnullis & civitatibus tributum fuiſſe, evincitur.

76 ſeq. 99 ſeq. 134 ſeq. 154 ſeq. 189 ſeq. 229 ſeq.

Para

Pars II, de perſonis ſacris, *tribus* conſtat *Capitibus*: *I* de Sacerdotibus, eorumque nominibus, triplici conſtitutione, requiſitis, ordinibus, reditibus, veſtitu, exponit, & Sacerdotes fœminas, earumque nomina, refert; Pag. 261 ſeq.
II de Miniſtris Sacerdotum agit, qui fuerunt δαδοῦχοι, κήρυκες, νεωκόροι, θῦται, βαθῦται, ſeu βάτυποι, πυρφόροι, ὑμνωδοὶ, ὑμνήτριαι, ſive ὑμνητρίδες; 294 ſeq.
III de initiantibus, & initiationis cerimoniis, de expiantibus, de vatibus, eorumque nominibus, & vaticinandi facultatis adminiculis. 303 ſeq.

Pars III, de rebus ritibusque ſacris, *decem* continet *Capita*. *I* eſt de Sacrificiis, quorum nomina & origo prima oſtenditur, doceturque, antiquiſſima Sacrificia ex herbis, frugibus terræ aliis, arborumque fructibus, conſtitiſſe, & deinde ex animalibus, cumprimis ſuibus, ovibus, capris, bubus, &c. ita quidem, ut ſingulis Numinibus ſingulæ fuiſſe victimæ demonſtrentur, quo etiam referuntur mola ſalſa, liba, ſuffitus ex thure & ſtyrace, libamina. Septem hic ſpecies ſacrificiorum cummaxime conſtituit Doctiſſ. Autor, eaque affirmat fuiſſe τιμητικὰ, quæ in honoris ſignificationem offerebantur, ἐυκταῖα, votiva, χαριστήρια ad gratias Diis perſolvendas, σωτήρια, quæ ſalutis cauſa fiebant, αἰτητικὰ, quibus vel bona a Diis obtinere, vel mala per eos avertere, conabantur, ἱλαστικὰ, vel διαλλακτικὰ, quæ ad iram Deorum placandam adhibebantur, & denique τὰ ἀπὸ μαντείας, quæ ab oraculo vel vate aliquo injungebantur. *II* de precibus, earumque claſſibus, vi & efficacia, occaſione ac temporibus, formulis, & reliquis precantium requiſitis, de diris, de votis, de hymnis, & de jurejurando, ejusque formulis & ritibus; *III* de luſtrationibus, Sacrorum & oraculorum cauſa factis, de luſtrationibus homicidarum, poſt uſum Veneris, & de rebus in luſtratione adhibitis; *IV* de oraculis generatim, ubi eorum nomina, dignitas, & autoritas, explicatur, quibus in rebus conſulta fuerint, diſquiritur, & cauſa eorum efficiens declaratur; *V* de oraculo Dodonæo; *VI* de oraculo Delphico; *VII* de oraculo Trophonii; *VIII* de Amphiarai, Colophonio, Branchidarum, Delioque oraculis; *IX* de divinatione ex ſomniis, per Sacrificia, eorumque ignem, fumum & vinum, per ſortes, ῥίχας & virgas, per mortuos & umbras, per 321 ſeq. 410 ſeq. 460 ſeq. 480 ſeq. 492, 498. 519, 530. 542 ſeq.

Pag. 561 ſeq. aquas, per gallum, per cribrum; *X* de ominibus & rebus externis, & verbis, diſſeritur.

Pars IV, de temporibus ſacris, abſolvitur *ſeptem Capitibus*. *I* exponit de tempore in genere, ſeu de annis, menſibus 573 ſeq. & diebus; *II* de feſtis, quorum præter cetera hic illuſtrantur 582 ſeq. *Adonia, Antheſteria, Apaturia, Buphonia, Brauronia, Diamaſtigoſis, Diaſia, Dionyſia*, ſive *Bacchanalia, Eleuſinia, Thesmophoria, Panathenæa*; *III* de exercitiis corporis apud 635 ſeq. Græcos uſitatis, hinc de curſu, ſaltu, diſci jactu, ſagittatione & 647. ſaculatione, lucta, pugilatu, ac pancratio, diſſeritur; *IV* de lu- 668. dis Olympicis; *V* de ludis Pythiis; *VI* de ludis Nemeis; 679. *VII* de ludis Iſthmicis. Atque hæc quidem Antiquitatum Græcarum momenta ita pertractantur, ut ubique ipſorum Autorum veterum verba, ex quibus probantur dicta, afferantur, non omiſſis tamen iis, qui jam data opera hoc ipſum argumentum recentioribus temporibus elaborarunt. Nos non dubitamus, quin opera Viri Clariſſimi eruditis gratiſſima ſit futura, & quin omnes elegantioribus literis faventes Doctiſſ. Autori vitam, otium, viresque ſint apprecaturi, quo eadem ratione Antiquitates Græcorum civiles, militares, domeſticas, & literarias, proxime in lucem emittere poſſit.

WILH. ERN. EWALDI, V. D. M. ALTON. Emblematum Sacrorum Vet. & Nov. Teſt. Liber III & IV, ſive Pars altera, cum Nummis & Figuris æneis. Accedit Specimen Obſervationum Philologicarum in Epiſtolam ad Epheſios, ex Hiſtoria & Antiquitatibus Aſiæ illuſtratam.

Altonaviæ, apud Jonam Korte, 1733, 4.

Alph. 3 pl. 9.

Datam Pl. Rev. *Wilh. Ern. Ewaldus* a ſe fidem nunc præſtitit, &, quod promiſit, *alterum* Emblematum Sacrorum Veteris & Novi Teſtamenti *Volumen* exhibuit. *Pars* hæc *altera* continet duplicem Emblematum Decadem, quæ, licet eadem, qua in *priori Volumi-*

Digitized by Google

tualis,totius orbis terrarum ipſius Dei, doctrinæ, gratiæ,ac Scripturæ & inprimis Eccleſiæ, & externæ, & internæ, nec non tri-
Pag.165 ſeq. umphantis,hortus eſſe dicitur. Exercitatio VII *de curru Aminadab, ſeu populi ingenui, Symbolo verbi Evangelii, Cantic. VI, 9* vel *12*,exponit, ubi currus Symbolum imperii,protectionis,ac tutelæ Principum erga populum, exercituum robore inſignium,Angelorum,ſeu exercituum cœleſtium,nubium ac ſtellarum, eloquentiæ & ſermonis & in ſacris verbi veritatis & Evangelii adſtruitur.
203 ſeq. Exercitatio VIII *de deſerto Symbolo gentium, Jeſ. XXXII, 16*, agit. Deſertum in Sacra Scriptura eſt Symbolum populi Judaici,
225 ſeq. Anti-Chriſtiani Imperii, & maxime gentilium. Exercitatio IX *de Speculatoribus montium Symbolo Doctorum Novi Teſtamenti, Jeſ. LII, 8*, commentatur. Præter Doctores, Sacerdotes & Prophetas in monumentis ſacris Speculatores quoque ſignificant
260 ſeq. ſymbolice Deum & Angelos. Claudit hunc *Librum* Exercitatio X *de lapidibus conſecrationis erigendis in vexillum, Symbolo teſtium veritatis, Zach. IX, 16*, ubi lapides evincuntur eſſe Symbolum hominum in genere,& in ſpecie fidelium,Deorum apud veteres, Imperatorum, Regum ac Doctorum, hoc eſt, teſtium veritatis.

Libro IV, ſeu *altero*, in hoc *Volumine ſecundo* ſequentes habentur Exercitationes: *de columba, Spiritus Sancti Symbolo, Matth. III, 16: de vulpibus in luſtris, Symbolo Pſeudo-Doctorum & Sadducæorum, Matth. VIII, 20; de portis inferorum, Symbolo regni tenebrarum, Matth. XVI, 18: de galli cantu Symbolo præconii Apoſtolorum, Matth. XXVI, 74: de forma ſervi, Symbolo ſtatus Chriſti exinanitionis, Phil. II, 7: de palmis in manibus turbæ electæ, Symbolo vitæ æternæ, Apoc. VII, 9: de mari, cui pedem dextrum impoſuit Angelus, Symbolo gentilismi, Apoc. X, 2: de Zonis aureis ſeptem Angelorum, Symbolo præconii veritatis Apoc. XV, 6: de muris Hieroſolymæ novæ ex Jaſpide, Symbolo doctrinæ veritatis, Apoc. XXI, 18: de margaritis Hieroſolymæ novæ portis myſticis, Apoc. XXI, 21.* His vero Exercitationibus,Emblemata confirmantibus,ſubjectum eſt Specimen Obſervationum Sacrarum in Epiſtolam Paulinam ad
570 ſeq. Epheſios, ubi Doctiſſ. Autor inter alia verbis *σοφίᾳ ἐν μυστηρίῳ & ἀποκαλύψει τῦ μυστηρίυ* ad myſteria ſacra Dianæ Epheſiæ,

ἱερὰ

Digitized by Google

ερὰ ejus γεάμματα, & ad artes ſapientiæ occultas Magorum Epheſiorum alludi cenſet; nomina vero σφραγίζεσθαι & ἀβρασβὼν de Spiritu Sancto adhibita ex annulis Epheſiorum magicis, quibus occulta ſciri, & ſe contra quævis mala muniri, credebant, voces σῶμα καὶ πλήρωμα, quæ de Eccleſia & Deo uſurpantur, ex ſymbolica Dianæ Epheſiæ ſtatua, quæ corpus habebat πολύμαστον, multis mammis & uberibus inſtructum, illuſtrat. Ceterum præmiſſa eſt huic *Volumini* figura nova, æri inciſa, arcæ fœderis cherubim, & columnæ nubis & ignis, in qua Angelus fœderis in forma viſibili apparet ſummo Pontifici, additis quatuor nummis rarioribus, qui Sphingum Ægyptiarum, quas ex Cherubinis confinxiſſe Ægyptii dicuntur, formas referunt, adjecta inſuper tabula numiſmatum, ad illuſtrationem Emblematum facientium. Finem vero huic *Voluminis ſecundo* imponunt tres Indices, *I* locorum Scripturæ, vel brevius, vel copioſius, explicatorum; *II* Vocum Hebraicarum & Græcarum; *III* Emblematum & rerum memorabilium. Id denique vere confirmare poſſumus, *Volumen* hoc *alterum priori* multum præſtare & elaborationis & typorum accuratione. Pag. 574. 576 ſeq.

ELOGIUM JOANNIS FREINDII, MEDICI Anglorum nobiliſſimi.

Sextus jam agitur annus, quod, expletis mortalitatis legibus, diem ſuum obiit *Joannes Freindius*, Medicus Britannus, cujus doctrina atque fama ampliſſima vereri nos non ſinunt, ne memoria ejus cum corpore intercidat, quouſque Viris præclare doctis beneque meritis decus ſuum poſteritas rependet. Quandoquidem igitur & nos de Libris ejus, cum ſeorſim, tum conjunctim, uno Volumine editis, identidem commemoravimus, nunc etiam ipſius horum Autoris Elogium in Commentarios noſtros, ſupremi honoris cauſa, referemus, idque eo lubentius, quod ita, edita animi ab omni partium ſtudio alieni, & nec amori, nec odio, aliquid dantis, ſignificatione, de integritate noſtra conſtare poſſit, cum alias Virum illuſtrem judicio, de prælectionibus ipſius Chymicis quondam a nobis lato, offenſum, rationibusque noſtris

Bishop Hall, Dr. Donne, Sir Henry Wotton, Sir Thomas Roe, Sir Dudley Carleton, Mr. Thomas Locke, Mr. George Herbert, Mr. Nicholas Ferrar, Mr. Christopher Harvey, Mr. Isaac Walton, Mr. Henry Vaughan, Mr. Thomas Ken, Mr. Robert Nelson, Mr. Charles Wesley, Mr. John Keble, Mr. Robert Southey, Mr. Henry Kirke White, Mr. Reginald Heber, Mr. Thomas Moore, Mr. Robert Montgomery, Mr. Alfred Tennyson, Mr. Robert Browning, Mr. Matthew Arnold, Mr. Coventry Patmore, Mr. Christina Rossetti, Mr. Jean Ingelow, Mr. Augusta Webster, Mr. Adelaide Procter, Mr. Dora Greenwell, Mr. Frances Ridley Havergal, Mr. Edmund Gosse, Mr. Andrew Lang, Mr. Austin Dobson, Mr. Robert Bridges, Mr. Lewis Morris, Mr. Alexander Smith, Mr. Sydney Dobell, Mr. Philip James Bailey, Mr. Gerald Massey, Mr. Thomas Ashe, Mr. Arthur Hugh Clough, Mr. Aubrey de Vere, Mr. Edwin Arnold, Mr. Sir Francis Doyle, Mr. Sir Henry Taylor, Mr. Sir Samuel Ferguson, Mr. Sir Theodore Martin, Mr. Sir Lewis Morris, Mr. Sir

retur, in Flandriam discessit, eodem anno in Societatem Regiam Præside *Newtono* cooptatus. Intra annum vero rediit, Londinique rursus consedit, nec postea eo emigravit, sed artem perpetuo ibi exercuit. A. 1716 Librum *Hippocratis* Epidemiorum primum atque tertium edidit, hisque accommodavit novem de febribus Commentarios. Notavit in his nonnulla Cl. *Trillerus*, quæ tamen magis ad Critica, quam Medica, pertinent, in Epistola ad *Freindium*, A. 1718 edita, cui *Joannes King* respondit. A. 1719 *Freindius* publicavit de purgantibus in secunda variolarum confluentium febre adhibendis Epistolam, ad Virum Celeberrimum, *Richardum Mead*, perscriptam. Quandoquidem enim hanc opinionem jam tum in Commentariis suis proposuerat, eandem *Woodwardus* in libro de Medicinæ statu aggressus erat. Huic *Freindius* nihil serio respondendum esse existimans, libellum sub Empirici cujusdam nomine emisit, & injurias, quas accepisse sibi visus est, facete propulsavit, instituti autem sui utilitatem & rationibus, & autoritate idonea, & historiis, *Hippocratico* plane more scriptis, hac Epistola corroborare instituit. A. 1720 Orationem habuit Anniversariam, ex *Harvæi* instituto, in eorum commemorationem, quos sua in Collegium Medicorum Londinense beneficentia claros reddidit. Inter alia dona, huic Collegio impertita, *Harvæus* publicis tabulis constituit, ut epulum quotannis suo sumtu fieret, & Oratio Anniversaria recitaretur. *Freindius*, ut erat Medicorum concordiæ & festivitatis perquam studiosus, cumprimis elaboravit, ut epulum hoc, diu intermissum, instauraretur, & Oratoris munus in se suscepit. Theatrum Anatomicum in æde Christi Oxonienſi ædificare, & liberale prælectori stipendium constituere, decreverat. Quod quo minus efficeret, mors præmatura eum impedivit. At moriens tamen, post suam familiam, Medicæ familiæ consuluit. Nam, si filio ejus sine liberis mori contigerit, mille libræ ab eo in usus supra dictos legatæ fuerunt. Ac, si duo fratris filii etiam sine prole obierint, hæreditatem omnem ad ponenda in eadem urbe Nosocomii initia erogari jussit. Per omne illius Senatus

Britan-

Britannici, qui A. 1722 congregatus fuit, tempus Senator conſedit, qui honor præcedenti anno ipſi non niſi per paucos menſes obtigerat. Sub initium anni 1723, neſcimus tamen, qua ex cauſa, incluſus fuit turri Londinenſi, ibidemque Epiſtolam de quibusdam variolarum generibus ad *Richardum Mead* conſcripſit, Hiſtoriam quoque Medicinæ a *Galeni* tempore uſque ad initium Seculi XVI inchoavit. Primum ejus Volumen A. 1725, & ſecundum anno proximo, prodiit, utrumque Anglice ab Autore ſcriptum, poſtea Gallice, item Latine, verſum. A. 1727 *Joannes Clericus* in Bibliotheca veteri & nova Reſponſionem edidit ad cenſuram, qua *Freindius* Specimen illud Hiſtoriæ Medicinæ, a *Daniele Clerico* editæ, adjectum, quo eadem Hiſtoria a Seculo II ad medium XVI ſummatim continuari perhibetur, caſtigarat. Adverſarium quoque nactus eſt idem Medicum quendam Edimburgenſem, cujus in hanc Hiſtoriam proſtant Animadverſiones, non niſi calumniarum plenæ. Quamvis vero turri antea incluſus fuiſſet, Rex tamen & Regina Britanniæ, tunc adhuc Walliæ Principes, ejus uti conſilio poſtea non dubitarunt, cum liberi ipſorum gravibus & periculoſis morbis laborarent, plenamque in integritate & peritia ejus fidem poſuerunt. Quin imo primis Imperii, a Potentiſſimo *Georgio II* A. 1727 ſuſcepti, diebus Auguſtiſſima ejus Conjux, *Carolina*, illa tam ſagax & acuta rerum hominumque judex, honorifico eum cohoneſtatum ſtipendio, Archiatrum ſuum, vehementer id comprobante Rege, conſtituit, haud alius cujusque vel in ſua, vel in prolis Regiæ, valetudine tuenda, aut reſtituenda, quam *Freindii*, quoad in vivis fuit, arte & conſilio nixa. Sed non diu admodum eo honore frui licuit *Freindio*. Etenim, accumulatis ita in dies negotiis, cum ei antea occupatiſſimo vix tempus aut vires ſufficerent, media anni ſequentis æſtate, aliorum ſaluti intentus, ſuæque immemor, nimia defatigatione fractus, languorem perſenſit. Caput autem ab initio ſtatim tentatum eſt. Unde nec imminentis mali præſcius, nec

præſentis gnarus, ab ægris curandis haud prius deſtitit, quam in ipſa circumcurſitatione, viribus plane defectus, concideret. Quo audito, Rex & Regina graviter perculſi, Medicis arceſſitis Viris Doctiſſimis, eique amiciſſimis, nuntiari juſſerunt, gratiæ loco ſe habituros, ſi præcipuam in illius curatione operam collocarent. Quod quamvis ſedulo factum eſſet, tamen, invaleſcente febre, & irritis quibuscunque remediis, intra breve tempus diem ſuum obiit, annos natus duos & quinquaginta. Quo cognito, tantus homines mœror invaſit, ut luctus adeo publici, adeo univerſi, in unius Viri morte vix unquam civitas meminerit, atque, ſi *Roberto Freindio*, *Joannis* fratri, in Dedicatione Operum *Freindianorum*, haud ita pridem Londini junctim editorum, credimus, Regina pretioſiſſimam lachrymam ejus memoriæ conſecravit. Ita vitæ curſus & finis æque glorioſus ei obtigit. Nec poſt mortem gratia Regia ceſſavit. Nam viduæ ejus Regina liberalem in ſingulos annos penſionem elargita eſt, filiumque, quem *Freindius* unicum ſuſcepit, & adoleſcentulum reliquit, omni gratia, quam recipit ejus ætas juvenilis, amplectitur; fratrem modo dictum Rex amplis in Eccleſia muniis repetito favore cohoneſtavit. Sepulto juxta prædium ſuum in oppido Hitcham in Comitatu Buckinghamiæ *Freindio*, Cenotaphium in æde Weſtmonaſterienſi poſitum fuit.

NOVA LITERARIA.

Antonius Franciſcus Gorius, in Academia Florentina Hiſtoriarum Profeſſor, eruditiſſimis multis ſcriptis percelebris, cum omnes antiquas Inſcriptiones, tum Græcas, tum Latinas, quæ in urbibus Etruriæ exſtant, illuſtraverit, quæ duobus Voluminibus, jam editis, continentur, quarum tertium, exornatum Tabulis 40, quanto fieri citius poterit, in lucem prodibit, aliud Opus, antiquorum Monumentorum copia inſigne, aggredi alacri ani-

Digitized by Google

animo ſtatuit, quod, volente Deo, abſolvet, ſi, ut ſperat, adfuerit ipſi favor ac præſidium illorum illuſtrium Virorum, qui priſci ævi reliquias vel plurimi faciunt, vel ſtudiis eruditorum hominum præſto eſſe, quam maximi gloriantur. Id igitur Opus, *Muſei Etruſci* nomine proditurum, complectetur inſigniora omnia, quæ ad hoc tempus inedita ſunt, veterum Etruſcorum monumenta, *duobus Voluminibus* in Folio comprehenſa, quæ *Dempſteriano* Operi adjungi poterunt; nam ejus erunt auctarium locupletiſſimum. *Primum Volumen* ducentis Tabulis æri inciſis exhibebit vetuſtiſſima Deorum ſigna, quæ Etruſci coluere; pateras aheneas, aliaque ſacrificalia inſtrumenta, in ſacris adhibita, quæ etiam Figuris graphice cælata ſunt: deinde vaſa, picturis omnium, quæ exſtant, antiquiſſimis exornata, quæ magna copia afferet Cl. *Gorius*, præſertim e *Vaticana* Bibliotheca; quæ profecto multa eruditionis fruge ſunt referta, quæque nuper conquiſita in ejus ornamentum *Clemens XII*, Pontifex Maximus, dedicavit. Ad hæc depromet Annulos & Gemmas aliquot veterum Etruſcorum, Scalptorum opere inſignes; item pondera & nummos; ſepulchrales etiam urnas marmoreas, vel fictiles, ferme centum, vel etiam, ut ſperat, plures, inſcriptione & anaglypho opere elegantiſſimas, quas nuper, luſtratis ſingulis Etruriæ urbibus, a diligentiſſimo ac peritiſſimo Pictore & Chalcographo, *Vincentio Franceſchinio*, ante ſuos oculos delineandas curavit; e quibus varii ritus, luſtrationes aqua, igne, & ſanguine peractæ, ac mores vetuſtiſſimorum Etruriæ populorum, demonſtrantur. Primum igitur in *altero Volumine* proferet ad ſingulas a ſe allatas CC Tabulas Explicationes & Obſervationes ſuas; deinde etiam *ſex Diſſertationes*, quarum *prima* de Theologia; *ſecunda* de Mythologia; *tertia* de Thyſiologia; *quarta* de Ethologia veterum Etruſcorum; *quinta* de Lingua eorundem, de Alphabeto, de Literis, deque inſcriptis Etruſcis Monumentis, copioſe diſſeret. Quod vero novum, ac maxime curioſum, omnique laude dignum eſt, ſubjiciet *Etruſcarum Inſcriptionum* interpretationem,

nem, quam primus omnium fecit, *Gorio* etiam rogante, Vir doctiſſimus, omniumque fere linguarum conſultiſſimus, *Ludovicus Bourquet*, Philoſophiæ Publicus Profeſſor; qui alia quoque cum *Gorio* communicabit, quæ ad antiquæ Etruſcorum linguæ ſcientiam & cognitionem inveſtigavit. *Sexta Diſſertatio* erit de Etruſcorum antiquorum inventis, ſtudiis, & artibus; quæ omnia ex eorum ſculpturis, & picturis, atque ex autoritate veterum Scriptorum, oſtendentur. Nihil dicimus de ceteris ornamentis, quæ ſuis locis occurrent tanquam neceſſaria coronamenta. Ex his ducentis Tabulis æri jam inciſæ ſunt *Gorianis* impenſis octoginta. In reliquis incidendis, typisque mandandis Explicationibus, Obſervationibus, itemque Diſſertationibus, cum Cl. Autoris vires ſufficere minime poſſint, noſtro ore rogat obteſtaturque Viros humaniſſimos, egregios optimarum artium fautores, ut his laboribus opem ferre, eidemque Operi, ut aiunt, ſubſcribere dignentur, his conditionibus. *Duo* hæc *Volumina*, elegantiſſimis typis edita, Socii, qui ſubſcripſere, accipient abſque ulla alia impenſa Menſe Junio A. 1737, dummodo ipſi Autori hujus Operis ſolvant, vel ſolvendos curent, intra proximum Menſem Septembrem hujus anni 1735, Paulos ſive Julios 80. Socios ſubſcribentes nec plures, nec pauciores, quam ducentos, deſiderat. Eorum nomen in primo Libri limine non ſolum ſcribet, verum etiam, ſi citius ſolvent, incidendum curabit in Tabula, quam eorum auſpiciis dedicabit, ut apud omnes poſterosque conſtet, quorum ope ac præſidio hæc Volumina publici juris fecerit. Symbola dictorum Paulorum 80 ſibi numerata, ſchedulam tradet, ſua manu ſubſcriptam, pro cautione, & fide data ſancteque ab ipſo ſervanda; quam poſtea ipſi exhibebunt, cum prædicta *duo Volumina* ſtato, ut diximus, tempore accipient. Qui vero non ſubſcripſerint, edito Opere ſtatuto tempore, ſciant, Bibliopolis ſolvendum eſſe pretium Paulorum CXX. Menſes vero ſex, antequam hoc Opus in lucem prodeat, curabit, ut omnes per Epiſtolam typis editam id ſciant.

)o(

Digitized by Google

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Auguſti Anno MDCCXXXV.

LOCUPLETISSIMI RERUM NATURALIUM Theſauri accurata Deſcriptio, & Iconibus artificioſiſſimis expreſſio, per univerſam Phyſices Hiſtoriam. Opus, cui in hoc rerum genere nullum par extitit, ex toto terrarum orbe collegit, digeſſit, deſcripſit, & depingendum curavit, ALBERTUS SEBA, Etzela-Ooſtfriſius, Academiæ Cæſareæ Leopoldo-Carolinæ Naturæ Curioſorum Collega, Xenocrates dictus, Societatis Regiæ Anglicanæ, & Inſtituti Bononienſis, Sodalis.

Tomus II.

Amſtelodami, apud J. Wetſtenium, & Gul. Smith, & Janſſonio-Waesbergios, 1733, fol. maj.

Alph. 1 pl. 16, cum Tabb. æn. 114.

Eadem felicitate, qua in *priore Tomo* uſus eſt, Clariſſimus & in acquirenda rerum phyſicarum copia feliciſſimus Autor *alterius Tomi* immenſos fere labores exſuperavit, quibus tandem maximam partem abſoluta nobis conceſſa fuit Serpentologia, & eleganti dictionis genere, & ſculpturæ magnificentia, commendabilis. Metuendum ſane non eſt, ne quispiam

facie animalculorum istorum, quorum familiæ enumerantur, offendatur, quod fieri posse suspicatur Cl. Autor, quandoquidem ille nobis eosdem adeo venustos, ingenuo haud raro vultu, habituque ad naturam rei maxime compositio, dedit. Cujus Operis eo major futura est dignitas, quo majori industria & serpentum genera evoluta, & æquivocorum reptilium errores, siquidem serpentibus aliquando remotissimæ ab isthac gente bestiolæ accensentur, extricati, & uniuscujusque historicæ æque ac physicæ rationes adjectæ fuerunt. Quo constare Autori de rerum hoc Thesauro dispositarum ordine possit, monendum, duo sibi exhaurienda doctrinarum capita sumsisse eundem, quorum alterum serpentum & viperarum historicam recensionem, alterum Anatomicam organorum, quibus animalia isthæc utuntur, declarationem, contineat. Equidem non unius generis animalia eadem Tabula depinguntur; noluit enim scholasticam in dividendo, subordinando, classificando, argutiam & aliquando superstitionem adoptare, veritus anomaliarum discussiones & characterum declamationes, quibus charta, tempus, laborque teritur; neque tamen ordinis adeo nullam rationem habuit, ut non possint series serpentum quædam instituí. Quod ut accuratius fieret, præmonendum duxit Autor, non perinde esse serpentum & viperarum notionem, quandoquidem oviparum sit animal serpens, viviparum, ova in utero concipiens, vipera. Convenire summo genere utramque familiam, cum & reptilia sint, & apoda. Mirum naturæ ordinem declarat eo, quod affinitates animalium varias, ceteroquin inter se discrepantium, instituerit. Exemplo sunt Lacertæ, quas serpentes quadrupedes diceres. Conveniunt hæ cum iisdem organorum structura, partiumque quarundam usu utrinque pari. Lingua utrique bestiolarum genti bifida est, utrique epiglottis deest, quod pari vitæ genere assuefactæ sint, &, deglutiendo integra insecta aliquando satis spatiosa, alantur. Qui character a lingua desumtus efficit, ut Salamandræ, Igvanæ Gekko, utpote quibus lingua est crassa, lata, & brevis, a Lacertis magno spatio absint. Quodsi quis præter sese multiplicandi, quo

utum-

utuntur, modum, aliud diſcrimen inter ſerpentes & viperas quærere ſuſcipiat, non obſcure utriusque reptilis diſcrepantiam capite cognoſcet, quod planum eſt, obtuſum, coloribusque varium in viperis, in acumen extenſum in ſerpentibus, de quibus notandum, ſenſoriorum externorum conditione, aut noxam inferendi facultate, eosdem diſcrepare: ſunt, qui dentibus carent, adeoque & innoxie morſicant, alii cœcutiunt, aliis ignei, fulgidi, & prægrandes, intuiti corporis, ſunt oculi, aliis minuſculi, cœrulei, aut rubicundi. Quandoquidem vero veneni ſuſpicione ſerpentes in vulgus non carent, quid de hoc negotio ſentiat Autor, in Præfatione exponit: *Morſus*, ait, *vel eum præcipue nocent, quando uncinatis ſuis dentibus acutiſſimis tendinem aut nervulum pungunt atque dilacerant; unde mox oritur inflammatio late proſerpens.* Sane prævideratAutor rei difficultatem, ſuſcipere ſerpentum atque viperarum legitimam diviſionem: ſuppoſito enim, quod caput debeat eſſe utriusque characteriſticum ſignum, obtuſius in vipera, acutius in ſerpente, nihilo ſecius habiturus eſt methodicus quiſpiam, quo ungues præmordere poſſit, animadvertendo, dari ſerpentes, quibus elongatum eſt caput, alios, quibus brevius, alios, quibus latum, quo cum viperis poſſent quandoque confundi. Neque dentes ſufficiunt, ſi quis ſerpentes inermes, viperas vero armatas, pronuntiare velit, cum & inter ſerpentes ſint, qui uncis dentibus metuendi exiſtunt. Id tamen videtur in viperarum diagnoſi omittendum non eſſe, quod earundem mares teſticulos habeant extus conſpicuos, ſecundum Tab. VIII n. 4, ex quo judicari poſſet, viperam eſſe, quæ ſerpentis nomine Tab. XXXVI n. 1 depingitur, quo ipſo, ſuo jure in ſeligenda methodo uſurus, quam norat eſſet liberrimam, hiſtoricam ſelegit, & pro patriæ ſerpentum vel viperarum diverſitate, qua notum eſt & beſtiarum ejusmodi mores & qualitates internas inſigniter diſcrepare, earundem hiſtoriam, ſecundum mundi partium quaternionem, quadrifariam ſecat, quandoquidem Europæ, Aſiæ, Africæ, & Americæ, incolas ſeorſim enumerandas ſuſcepit. Graciliores ſerpentes primo loco, eosdemque vel minus flexuoſos, antiquis a baculi rigiditate ſcytalas dictas,

ARTICLE 1 ARTICLE 2 ARTICLE 3 ARTICLE 4 ARTICLE 5 ARTICLE 6 ARTICLE 7 ARTICLE 8 ARTICLE 9 ARTICLE 10 ARTICLE 11 ARTICLE 12 ARTICLE 13 ARTICLE 14 ARTICLE 15 ARTICLE 16 ARTICLE 17 ARTICLE 18 ARTICLE 19 ARTICLE 20 ARTICLE

The Cleveland Museum of Natural History.

The Cleveland Museum of Natural History was opened to the public on the 1st of January, 1920. It is the result of the efforts of a group of public-spirited citizens who, in 1915, organized the Cleveland Museum of Natural History Association. The Association has been incorporated as a non-profit organization, and has been given the use of the building by the Cleveland Board of Education. The Museum is open to the public free of charge every day in the year except Sundays and holidays. It is open from 9 A.M. to 5 P.M. on weekdays, and from 1 P.M. to 5 P.M. on Saturdays. The Museum is located in the building of the Cleveland Public Library, on the corner of Superior Avenue and East 9th Street. The Museum is open to the public free of charge every day in the year except Sundays and holidays. It is open from 9 A.M. to 5 P.M. on weekdays, and from 1 P.M. to 5 P.M. on Saturdays. The Museum is located in the building of the Cleveland Public Library, on the corner of Superior Avenue and East 9th Street.

Ἀθηναίων ἐπὶ τὴν Σικελίαν ἐκπλεόντων ἐπὶ τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον ἐπὶ τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον ἐπὶ τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον

& *Minianæ* discipuli, Præfatio, & *Majansii* Epistolæ commendatoriæ utriusque Operis, præmissæ sunt. Excerpamus ex Præfatione *Minianæ* vitam, ut, qualis Vir fuerit ille, inde appareat. Natus fuit *Miniana* Valentiæ Edetanorum idibus Octobr. A. 1671, & mature S. Trinitatis Sodalitio nomen dedit, ibique illas disciplinas, quibus juvenilis ætas informari solet, celeriter arripuit, ea memoriæ felicitate, ut omnes Libros sacros, præcipue Historicos, memoria recitare posset. Postea ad majorem Latinæ linguæ apparatum sibi comparandum Neapolim commigravit, pictoriæ arti sese dedit, & haud vulgaria dexteritatis suæ monumenta reliquit. Docuit deinceps Liriæ, Sagunti, & Valentiæ, sed sponte, invita reluctanteque Academia Valentina, Doctoris se abdicavit munere, & ad Historiam scribendam sese totus composuit. Debemus huic liberali otio *Bellum Rusticum Valentinum*, quod vero privatos carceres adhuc mordet. Deinde *Marianæ* Continuationem aggressus est, eandemque, post infinitum duodecim annorum laborem, paucis diebus ante mortem suam, quæ sexto Cal. Aug. A. 1730 contigit, auspicato absolvit. Reliquit præterea *Poema de Sagunti excidio*, *Dialogum de Theatro Saguntino*, quæ Opera, cum *Epistolis* ejus ad literatissimos nostræ ætatis homines, propediem lucem videbunt publicam. Latinam linguam usque ad miraculum tenuit, *Plauto* inprimis duce, quem memoriter recitavit. Græcam linguam adeo impense amavit, ut morti vicinus Orationem Dominicam Græce recitaverit. Servabimus hic quoque morem nostrum, dabimusque ex utroque Opere
Tom. I pag. 7. nobiliores præstantioresque quasdam particulas. Hispanorum hodierna lingua, quam Castellanam vulgo homines appellant, ex multarum colluvione linguarum, ac præsertim ex Latinæ degenerantis corruptione conflata est. *Domitio Calvino* &
102. *Asinio Pollione* Coss. *Cornelius Balbus*, Gaditanus, Consul suffectus fuit, quæ fortuna ante illum nulli externo homini ob-
106. tigerat, ut Romæ Consulatum gereret. Idem ille primus externi sanguinis Romæ de Garamantibus triumphavit, privato-
110. rumque postremus. *Portium Latronem*, Oratorem ævi sui insignem, orationis initio vehementius conturbari solitum esse,

legi-

leginus, quam aut ætas, aut usus, postularet. *Vespasianus*, Imperatorum Romanorum primus, præmia eruditionis propo- Pag. 113.
suit, Latinis Græcisque Rhetoribus annua mercede ad Scholas invitatis. Tam eximia erga Christianos clementia fuit
Adrianus, Imperator, ut Christianam religionem cuiquam 117.
fraudi esse vetuerit, & de Christo in Deorum numerum transferendo, & de templis sine simulacris ædificandis, cogitaverit. *Alaricus*, Gothorum Rex, cum antea institutis more 166.
majorum firmatis vitam bello paceque gubernare soliti essent Gothi, primus leges in scripturam redegit promulgavitque, Codice *Theodosiano* in compendium relato, & non. 3 Febr. A. 1506 edito, quo anno quoque ferro confossus, periit. *Sisebutum*, Regem, belli & pacis artes eximiæ, religionis amor, 201.
atque literarum studium, clarum & illustrem reddiderunt. Erat enim Latini sermonis non expers, (res illis temporibus comparanda miraculo,) & Epistolas Romano idiomate conscriptas reliquit. *Isidorus Hispalensis* in juvenili ætate discendi 210.
desperatione, ob ingenii tarditatem, & superbi pædagogi metum, e domo paterna aufugit. Sed, cum per agros hinc & 211.
inde discursaret, putealis aspectu, funis usu & attritu excavati, monitus, quantæ vires diuturnæ consuetudinis essent, vincique natutam arte & constantia, & labore, retro pedem retulit. Ad famam ejus multum contulit *Leandri*, fratris, astutia, qui eum intra conclave concluſit, ademta omni prorsus vagandi libertate, quod otium ad evolvendos legendosque libros, & vastum illud Etymologiarum volumen componendum, prudenter impendit. Ingens est *Suinthilæ*, Regis, elogium, quod tanta erga pauperes munificentia fuerit, ut incomparabile patris pauperum nomen inde acceperit. *Almohades*, nobilis Mahu- 205.
metanæ legis interpres, & præcipua sanctitatis & doctrinæ Tom. II
opinione fuisse dicitur. In *Jacobi*, Regis Aragoniæ, pueri pag. 1.
vix sex egressi annos, verba juratum a cunctis ordinibus. Novum id exemplum fuit in Aragonia, neque prioribus Regibus instituendis usurpatum. *Alfonsus* latrocinia & maleficia 33.
in Hispania sustulit, novas leges sanxit, judicia constituit, & 106.
tam mirifica in egenos, & sortis aliqua acerbitate oppressos, li-

Pag. 107. beralitate fuit, ut, exhauſtis ſæpe theſauris, pro redigenda pecunia domeſticam ſupellectilem in pignus dare cogeretur. Primus quoque Hiſpaniæ Regum Latinæ linguæ uſum in judiciis publicis antiquavit, ejusque loco Hiſpanicam introduxit.

Tom. III pag. 55. *Georgius Caſtriota*, ſub *Scanderbegii* cognomine celebris, procero compactoque corpore, conſpicua forma, animo magno, gloriæ appetentior, quam voluptatum fuit. Seculo XV pudenda literarum inſcitia Sacerdotes Hiſpaniæ invaſit, ut pauci Latine ſcirent, uniceque ventri ac gulæ obſequerentur.

107. Avaritia rapaces in Eccleſiam Dei manus injecerat; emere Sacerdotia, olim Simonia, tunc doctrina, erat; neque intelligebant cæci Principes cæcique Pontifices, irato Deo fieri impium commercii genus: quod facias, an patiaris, perinde eſt.

434. *Alphonſus Alburquerquius*, Indiæ Prætor, Vir, haud dubium, inſigni cumprimis virtute, felicitate, & pugnandi ſcientia, comparandus eorum dicitur, quos ab ulla memoria

438. Hiſpania genuit. *Ferdinandus Catholicus*, Princeps juſtitiæ cultu, prudentiæ laude, animique præſtantia, excellentior fuit

Tom. IV pag. 14. omnibus, qui unquam in Hiſpania vixerunt. A. 1520 primum Proceres Hiſpaniæ tectis capitibus adeſſe cœperunt Regi, vocatique ab eo Patrueles ſunt. Infra eum gradum ditione pollentes illuſtres Viros propinquorum nomine nuncupavit; revocato quodammodo veteri more, quo Regis amici

353. appellabantur. In ſepulchro *Antonii Auguſtini*, Epiſcopi Tarraconenſis, veriſſima hæc legitur Epigraphe: *Oraculum terreſtris ſapientiæ. Philippo II*, Hiſpaniarum Regi, hoc Elogium tribuit *Miniana*: Fuit in fortuna moderatus, prudens, gravis, pius, atque adeo veritatis diligens, ut ne joco

405. quidem mentiri quemquam pateretur impune. Nihil amplius dicimus de magnificentiſſimo Opere, quod typorum elegantia, chartæ nitore, imaginum belle affabreque ſculptarum præſtantia, externoque ſplendore, ſeſe ultro commendabit Lectoribus.

SACROSANCTA CONCILIA, AD REGIAM Editionem exacta, quæ olim quarta parte prodiit auctior

ctior ſtudio PHILIPPI LABBEI & GABR. COSSARTII, Soc. Jeſu Presbyterorum, nunc vero, integre inſertis STEPHANI BALUZII & JOANNIS HARDUINI Additamentis, plurimis præterea undecunque conquiſitis Monumentis, Notis inſuper ac Obſervationibus, firmiori fundamento Conciliorum Epochas præcipue fulcientibus, longe locupletior & emendatior exhibetur, curante NICOLAO COLETI, Eccleſiæ S. Moyſis Venetiarum Sacerdote Alumno. Apparatus primus.

Venetiis, apud Jo. Baptiſtam Albrizzi, Hieronymi fil. & Sebaſtianum Coleti, 1733, fol.

Alph. 9 pl. 16.

Notius eſt, quam ut multis memorari debeat, duas eſſe Sacrorum Conciliorum Collectiones, reliquis longe præſtantiores, quarum altera *Labbeana*, altera *Harduina*, appellari ab Editoribus ſuis conſuevit. Cum vero id inprimis Eruditis improbaretur in poſteriore Editione, quod plura *Joannes Harduinus* reſecta omiſiſſet, quæ tamen in ſua voluerat eſſe *Philippus Labbeus*; huic malo mederi ſtuduerunt nobiliſſimi Venetorum Bibliopolæ, *Jo. Baptiſta Albrizzius*, & *Sebaſtianus Coleti*, conſiliumque ceperunt utramque editionem componendi, &, quæ præterea inveniri poſſent, inſerendi, quo una poſſint Conciliorum editione harum rerum ſtudioſi acquieſcere. Ut igitur hæc, quam moliebantur, Conciliorum Collectio typis exprimenda evaderet locupletior, *Nicolao Coleti*, S. Moyſis Venetiarum Sacerdoti, Bibliopolæ ejusdem nominis fratri, rem commiſerunt ea lege, ut non ſolum ea, quæ *Labbeus* & *Coſſartius* ediderunt, & quæ *Harduinus* addidit, in unum corpus redigeret Conciliorum, ſed &, ſi qua aliunde arceſſi poſſent, inſereret. Cui quidem provinciæ Cl. *Coleti* ita ſatisfecit, ut intra ſexenninm novam ac locupletiorem Conciliorum editionem, *Tomis XXIII* abſolutam, orbi erudito ſiſteret, in qua

licet ſit *Labbeanam* maxime ſecutus, multa tamen eidem tam ex *Harduino*, quam ex aliis, addidiſſe Scriptoribus cenſendus eſt, propterea quod nova hæc editio *Labbeanam* ſex Voluminibus excedit. Itaque in hac nova editione *Labbeana*, quanta quanta eſt, Collectio recuſa eſt, nihilo penitus omiſſo vel immutato, niſi ſi quando menda typographica occurrerent, & monumenta a *Labbeo* adeo corrupta exhiberentur, ut nulla ex iis ſententia emergeret. Tunc enim non religioni ſibi duxit Cl. Editor a *Labbeo* diſcedere, & monumenta, prout ab *Harduino*, vel *Baluzio* MStorum Codicum ope caſtigata fuerant & reſtituta, exhibere. In reliquis vero erroribus Chronologicis Conciliorum, & ſi qua alia in *Labbeana* editione emendanda erant, ita verſatus eſt, ut de iisdem in Annotationibus, vel ad paginæ marginem, vel ad calcem adjectis, Lectores ſuos moneret. Cumque *Harduinus* plurima tam e MStis, quam editis Codicibus, in Conciliorum corpus primus invexiſſet, non ſolum ea omnia in hac editione ſuo quæque loco inſerta leguntur, verum etiam omnes ejusdem Viri doctiſſimi Annotationes atque Emendationes huc translatæ ſunt, variantibus *Harduini* lectionibus vel ad marginem, vel ad imas paginas, exhibitis. Ad augendam vero & locupletandam novam hanc editionem multa monumenta ſuppeditarunt Doctiſſ. Editori *Stephanus Baluzius*, *Edmundus Martene*, *de Aguirre*, *Guilielmus Beſſin*, *Petrus de Marca*, *Jo. Chriſtianus Lunigius*, *Joannes Mabillonius*, *Ferdinandus Ughellus*, Cardinalis *Urſinus*, ſummus deinde Pontifex *Benedictus XIII*, *Antonius Pagi*, aliique complures. Et, quamvis ea, quæ primum in lucem edita fuerunt, in hac editione non ſint adeo multa, tamen propter acceſſiones, quæ ex laudatis modo Scriptoribus huic Collectioni factæ ſunt, reliquis omnino omnibus palmam longiſſime præripit. Itaque, abſoluta hac Conciliorum editione *Tomis XXIII*, Cl. *Coleti* nonnulla inſuper, eidem, cum haberet, quæ adderet, dedit eorum partem in hoc *Apparatu primo*, (*alterum* vero jam exiiſſe A. 1728 novimus, de quo diximus in *Actis A. 1731 Menſ. Maj. pag. 207.*) in quo hæc potiſſimum continentur: Præfationes, præcipuis Conciliorum Collectionibus a ſuis

Digitized by Google

a ſuis Editoribus præmiſſæ, nominatimque *Gabrielis Goſſartii*, S. J. *Jacobi Merlini*, Theologi Pariſienſis, *Petri Grabbe*, Mechlinienſis, Ord. Sancti Franciſci, *Franciſci Joverii*, Valentini, *Laurentii Surii*, Carthuſiani, Anonymi, hoc eſt, *Dominici Bollani*, Veneti Ord. Prædic. in Collectionem Venetam A. 1585, *Severini Binii*, Doct. Colon. Anonymi, in Concilia generalia, Romæ edita A. 1608, *Jacobi Sirmondi*, S. J. in Concilia antiqua Galliæ, *Garſiæ Louiſæ*, in Concilia Hiſpaniæ, *Stephani Baluzii*, in novam Conciliorum Collectionem, *Joſephi Saenz de Aguirre*, in Collectionem maximam Conciliorum omnium Hiſpaniæ, *Joannis Harduini*, S. J. in maximam Conciliorum omnium Collectionem. Præter has Virorum Clariſſimorum, qui Concilia ediderunt, Præfationes Apparatu hoc primo habentur Collectionis Conciliorum Synopſis hiſtorica, in qua, quæ ſingulis Tomis ac toto Opere continentur, ſigillatim omnia indicantur ac deſcribuntur: Tabula Geographica Patriarchatuum *Guilielmi Sanſon*, *Nicolai* Filii, in qua Patriarchatus antiqui, Romanus, Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, in Exarchatus & Provincias Eccleſiaſticas diſtribuuntur, & Provinciarum urbes metropoles ſeu Epiſcopatus deſcribuntur: Conciliorum Index Alphabeticus: Tabula ejusdem *Sanſon* Geographica regionum, urbium, & locorum, ubi Concilia Oecumenica, Nationalia, Provincialia, & Synodi Diœceſanæ, celebratæ ſunt: Conciliorum Index per gentes orbis terrarum præcipuas: Tabula Geographica ejusdem Autoris regionum, urbium & locorum, per Italiam, Galliam, & Angliam, ubi Concilia habita fuerunt, & Synodi: Romanorum Pontificum Index Chronologicus, atque Alphabeticus: Index Imperatorum Romanorum: Chronologia Regum Hiſpaniæ, nec non Galliæ: Index Epiſcoporum & aliorum, qui Conciliis interfuerunt: Index Geographicus Epiſcoporum, qui in his Conciliorum *Tomis* appellantur, una cum nominibus Epiſcoporum, qui ſingulos eos Epiſcopatus rexiſſe in iisdem Voluminibus perhibentur: denique Index locupletiſſimus rerum, quæ omnibus Conciliorum Tomis continentur.

JUSTI HENNINGII BOEHMERI, JCTI, Regi Boruſſ. a Conſil. Intim. Directoris Acad. Frid. & Vicarii Præſidis in Facult. Jurid. Prof. Jur. Ordin. Conſultationum & Deciſionum Juris Tomus primus. Ex Schedis paternis collegit, conveniente ordine digeſſit, conſpectu Argumentorum, Summariis, ac Indice locupletiſſimo, inſtruxit, filius, CAROLUS AUGUSTUS BOEHMERUS, D. in Conſil. Rerum Bellicar. ac Domanial. Regis Boruſſ. Audit. & Scabin. Regii Aſſeſſor.

Halæ, impenſis Orphanotrophei, 1733, fol. Alph. 14 pl. 6½.

Omnium, qui unquam ad Reſponſa ſua publici juris facienda applicuerunt animum, longe multumque vicit induſtriam Ill. *Bœhmerus*, æternum non ſolum Fridericianæ Academiæ, verum etiam univerſæ Germaniæ, ornamentum. Sive enim concinnum, quo uſus eſt Vir magnus, ordinem, ſive ſelectiſſima, quæ in his Reſponſis pertractantur, argumenta, ſive ſingularem & pæne inuſitatam, quam horum elaborationi impendit, curam atque induſtriam, conſideres, ita comparatam eſſe hanc Reſponſorum Syllogen invenies, ut non poſſit non ingens in Jurisprudentiam meliorem inde redundare utilitas. Fas itaque eſſe cenſemus, ut pro præclaro hoc munere gratias maximas ipſi habeant Juris ſtudioſi, præcipue illi, qui vel Judiciis aſſident, vel jus dicunt, vel cauſas in foro actitant, quibus locupletiſſimum variæ & omnigenæ doctrinæ theſaurum aperuit diligentiſſimus Autor. Præmiſit Operi ſuo terſam elegantemque Præfationem, in qua *de more JCtorum antiquo & recentiori de Jure reſpondendi, & Reſponſorum Collectionibus*, agit. Magna erat JCtorum ſub libera Republica in reſpondendo de Jure autoritas, quod ſinguli, qui fiduciam ſtudiorum habebant, facere poterant. Scite admodum propenſam illam prolixamque de civibus ſuis bene merendi voluntatem urba-

urbanam militiam vocat *Cicero.* Qui igitur Conſulentibus vacabant, hi vel in foro, vel domi, exequebantur pulcherrimum munus, & hanc ante *Tiberii Corruncani* tempora, quibus paucis cognita erat civilis ſapientia, laborum ſuorum mercedem referebant, ut illorum Reſponſa ſacratiſſimorum inſtar oraculorum haberentur, qua occaſione obſervat Cel. Autor, & ab oraculis & vaticinatoribus Reſponſa accepiſſe Conſultatores. Inde *Cicero* eum ampliſſimo JCti nomine dignum cenſet, qui legum & conſuetudinis ejus, qua privati in civitate utuntur, & ad reſpondendum, & ad agendum, & ad cavendum, peritus eſſet, quales Viros etiam Jurisprudentes vocarunt Romani. Multum auxit JCtorum autoritatem vafrum & callidum *Auguſti* inſtitutum, qui illud ſolenne de Jure reſpondendi officium bene merentibus & petentibus tantum concredidit. A quo tempore JCtorum Reſponſa vim avthenticæ autoritatis obtinuerunt, & Principes ipſi in Reſcriptis ſuis ad eorum Reſponſa provocarunt. Signata itaque, cum antea viva voce reſponderant, dabant Reſponſa JCti, ut judex ex ſignaculo poſſet cognoſcere, utrum is, qui Reſponſum dediſſet, eſſet ex numero eorum, quibus Imperator hoc jus conceſſerat. Reſponſa illa breviſſimis concepta erant verbis, &, etiamſi nulla adjecta eſſet ratio, valebant, prouti ex *l. 21 de LL.* quam ſimul mirifice illuſtrat, evincit Cel. Autor. Neque defuerunt Romæ, qui Reſponſa ſua in unum corpus volumenque cogerent. *Labeo* primus omnium ejusmodi tentavit atque perfecit Opus, cujus veſtigia *Sempronius Proculus*, *Neratius Priſcus*, *Javolenus Priſcus*, *Maſſurius Sabinus*, *Julius Aquila Gallus*, *Sextus Cæcilius Africanus*, *Ulpius Marcellus*, *Q. Cervidius Scævola*, *L. Æmilius Papinianus*, *Domitius Ulpianus*, *Julius Paulus*, *Calliſtratus*, *Herennius Modeſtinus*, & *Papirius Fronto*, legerunt, neque dubium eſſe arbitratur, quin reliqui quoque JCti hujusmodi Compilationes inſtituerint, quamvis earum fragmenta ad nos non pervenerint. Sed immenſa hæc Reſponſorum, Epiſtolarum, (nam & per Epiſtolas reſpondere ſolebant priſci JCti,) Quæſtionum, vel Conſultationum, moles incertam reddidit Jurisprudentiam, & infeliciſſimos introduxit

duxit nævos, donec desperato illi morbo salutarem medelam afferret *Justinianus*, & ea tantum Responsorum fragmenta conservaret, quæ amice conspirare inter se credebantur. Non solum vero JCti, sed etiam Episcopi primarii, de causis dubiis Ecclesiasticis consulebantur. Hinc orta fuerunt Responsa Ecclesiastica, inprimis Ecclesiæ Romanæ, ad Consultationes aliorum, quibus tamen non novum Jus conditum fuit, quamvis id sedulo curarunt, ut instar avthenticæ interpretationis esset, & parem cum prudentum Responsis haberent autoritatem. Consultum itaque videbatur Pontificibus ambitione turgidis, ea colligere, & in certam Syllogen redigere; id quod primum *Dionysius Exiguus* fecit, cujus Collectio postea mirifice aucta fuit, atque itidem singulorum Pontificum Responsa in Conciliorum Collectionibus integra exstant. Quæ Responsa Ecclesiastica a Romanorum JCtorum Responsis differebant, quod illa multis verbis concepta, & perplurimis instructa erant rationibus. Inepta hæc praxis in fora civilia demum involavit, & JCti gloriæ sibi duxerunt, si Decisiones suas multis dubitandi & decidendi rationibus, Interpretum allegationibus, & præcipuorum JCtorum autoritatibus, confirmare possent. Neque negat Cel. Autor, nimia fere Responsorum nos obrutos esse mole; nihilo minus se in ea versari opinione, & utilitate & necessitate hodienum adhuc sese commendare diffusiorem argumenti cujusdam in Responsis pertractationem. Quapropter & ad præconceptas opiniones vulgares contra publicationem Responsorum solide respondet, &, eandem & Responsorum & Decisionum esse utilitatem graviter decernit. Ascivit Ill. *Bœhmerus* in curarum laborumque societatem Filium secundo genitum, *Carolum Augustum Bœhmerum*, D. in Scabinatu Halensi Assessorem, & Rerum Bellicarum & Domanialium Borussiæ Regis Auditorem, cui ordinem, summaria, argumentorum conspectum, & locupletissimum Indicem, debemus. In *duas* igitur *Partes* divisit *priorem* hunc *Tomum*. *Prior* Juris Ecclesiastici argumenta persequitur. Dabimus accuratum illorum indicem. Agit itaque I *de Libertate conscientiæ, exercitio religionis libero, & anno decretorio secun-*

ſecundum Inſtrumentum Pacis; II *de Jure circa Sacra, & Jurisdictione Eccleſiaſtica Principum, ſummorum Imperii Tribunalium, Nobilium, Magiſtratuum municipalium, & Conſiſtoriorum*; III *de Deſertione Ordinum ſacrorum*; IV *de Juribus Capitulorum & Monaſteriorum*; V *de Jure Parochiali, & quidem de Jure Patronatus, de finibus & artibus Parochialibus, de oneribus Parochialibus, de remotione & ſuſpenſione Miniſtrorum Eccleſiæ*; VI *de Hoſpitalibus*; VII *de Gymnaſiis & Schola*; VIII *de Privilegiis cauſarum & perſonarum Eccleſiaſticarum*; IX *de Cauſis matrimonialibus, & quidem de Sponſalibus, de Matrimonio, de Divortio*; X *de Teſtamentis ad pias cauſas, & Stipendiis. Altera* hujus *Tomi Pars* in *duas Sectiones* abit. Una Juris Publici argumentis occupatur. Differit ibi I *de Statu Germaniæ antiquo*; II *de Jure dandi Privilegia*; III *de Jure dandæ civitatis*; IV *de Jure erigendi Academias*; V *de Jurisdictione & Homagio*; VI *de Jure Principis circa metalliſodinas*; VII *de Jure Grutiæ*; VIII *de Jure circa molendina*; IX *de Jure venandi*; X *de Collegiis vectigalibus, & aliis oneribus publicis*; XI *de Jure detractionis*; XII *de Bonis Domanialibus, & alienari prohibitis*; XIII *de Oppignorato territorio*; XIV *de Jure Apanagiatorum & Paragiatorum*; XV *de Pactis & Succeſſione Illuſtrium*; XVI *de Judiciis Imperii & Auſtregis.* Alteram Juris Feudalis argumentis conſecravit Conſ. Autor. Diſceptat hic I *de Qualitate Feudali*; II *de variis Feudorum ſpeciebus, eorumque Juribus ſingularibus*; III *de Perſonis Feudum acquirentibus*; IV *de Modo acquirendi Feudum*; V *de ſimultanea Inveſtitura, ejusque indole*; VI *de Succeſſione Feudali*; VII *de Jure Domini directi & Vaſalli in Feudo*; VIII *de Oneribus, Hypotheca, Dote, Dotalicio, Meliorationibus, & Debitis Feudalibus*; IX *de Retractu Feudali*; X *de Actione Feudi revocatoria*; XI *de Delictis Feudalibus*; XII *de Judicio Feudali.* Ex quo conſpectu pronum eſt intelligere, quam egregie Conſulta-

ſultationum ſuorum editione Jurisprudentiæ conſuluerit Cel. Autor. Id unum adhuc, duce Ill. *Bœhmero*, monemus, hoc *Tomo*, tanquam ſpecialibus exemplis, illuſtrari ea, quæ in *Tomo IV* Juris Eccleſiaſtici in theſi propoſuit. Præterea in his Conſultationibus mentem ſuam uberius declaravit, & infinitis Obſervationibus auxit Juris Eccleſiaſtici doctrinam. Plura quidem Reſponſa in *quatuor* illis Juris Eccleſiaſtici *Tomis* inſeruit, quæ in hoc Opere, ne crambem coctam bis apponeret, exulant, nihilo minus illorum tenorem breviter locis convenientibus retulit, & non niſi illa adjecit, quæ ob connexionem cum ſequentibus locum quendam jure quodam ſuo in hoc Opere flagitare videbantur.

THE ANCIENT PHYSICIAN'S LEGACY TO his Country, &c.

h. e.

SENIS MEDICI LEGATUM, PATRIÆ CONſtitutum, eorum, quæ ipſe novem & quadraginta annorum experientia collegit, ſive Collectio diverſorum morborum, generi humano fatalium, ſic perſpicue deſcripta, ut unusquisque naturam proprii morbi exinde cognoſcere poſſit. Cui acceſſerunt diverſa remedia pro unoquoque morbo ſumma fide deſcripta. Editio quarta.

Londini, apud Thomam Dowerum, 1733, 8.

Plag. 22.

Novas in Templo Sanitatis Tabulas, quales olim *Iſidi* & *Æſculapio* Ægyptii Græcique dedicaſſe feruntur, & quarum exem-

pla

pla a *Grutero*, *Reineſio*, & *Hieronymo Mercuriali*, proferuntur, ſuſpendit Opuſculi præſentis Autor, & novis curationum Obſervationibus Medicinam locupletare anniſus eſt, probe gnarus, quæ prima arti incrementa dederunt variarum Scholarum olim, maxime vero *Cnidiæ*, ab *Hippocrate* caſtigatæ, annotata, nunc etiam plurimum utilitatis afferre poſſe, ſi ſapienti ratione inſtituantur. Quartam hanc Libri Editionem plurimis in locis auctiorem reddiderunt Epiſtolæ, ex diverſis Angliæ locis de curationibus Mercurio crudo factis ad Autorem ſcriptæ. Quibus ipſe Autor ſuas de uſu & abuſu Mercurii Meditationes adjicere promiſit in titulo, ſed id ipſum non præſtitit, inde, ut faceret, ab Amico monitus. Inductus eſt ad ſcribendum Autor, tot annorum experientiæ confiſus, eo, quod deprehenderit, inſigniter errari in comparatione morborum inſtituenda, & quod ſæpius ob nimiam affinitatem & ſimilitudinem pro iisdem habeantur, quæ diverſiſſimæ ſint, ægritudines, &, cum a diverſis omnino cauſis procedant, diverſam etiam omnino requirant curandi methodum, cujus ſtudii neceſſitatem Autores Medicinæ primævi agnoverunt, ad analogiam revocantes perfectam omnium circumſtantiarum convenientiam, obſervationes majorum, aut obvios alio tempore morbos, priusquam ſuam de negotio ſententiam proferrent. Maximam inde debere eſſe Medici, ad lectum ægrotantis conſtituti, ſagaciam, qualem inimitabilem fere jam ſuo tempore habuit *Galenus*, uti ex Libris de Prognoſi clarum eſt, quo appoſitis interrogationibus ægri de ſe ipſo judicium expiſcari poſſit. Equidem, in morborum complicatorum dijudicatione Medicos errare poſſe, absque famæ tamen diſcrimine, largitur; quodſi autem in ſimplicium morborum definitione deficiant, in crucem agendos, & veniæ immerentes, pronuntiat. In hujus rei gratiam peregrinationem Medicis juvenibus ſuadet, ſed decimo, poſtquam medicinam exercere cœperint, demum anno inſtituendam, & ita quidem ſuſcipiendam, ut terras potius morbis acutis obnoxias, quam innocuas noſtras, pervagentur, quo ſic exercitatas difficillimarum rerum uſu animi dotes ſecum in patriam afferre poſ-

ſint. Cujus rei ſi quæ eſt in Medici virtutem efficacia, le omnibus Magnæ Britanniæ Medicis ſuperiorem ſponte fatetur. Convenit cum Viri fama ſuſceptarum curationum felicitas, in obſervando acumen, in cauſarum morbi perquiſitione ſagacitas, & artifice digna legislatoria certitudo. Facta morborum in duas claſſes, chronicorum & acutorum, diviſione, arthriditis pedum, podagræ, apud Anglos morem deſcribit. Majoris digiti in pede primum ſaltem articulum arripit, circa mediam noctem cruciatus initium facit, nec niſi quadraginta octo horis, poſtquam affligere incepit, deſinit cum tumore & inflammatione. *Aretæus*, ſui temporis podagras præter majorem digitum, *τὴν ἐπιπρόσω πλέυρην καὶ τὸ κοῖλον*, dorſum plantamque pedis, id quod etiam apud nos faciunt, afflixiſſe, teſtatur. Gratiſſimum præſtituros nos hoc morbo laborantibus officium arbitramur, communicata iisdem, qua Autor cum ſucceſſu uſus eſt, methodo, abigendi juratum hunc publicæ & privatæ tranquillitatis hoſtem, nec gravius aliud futurum eſt dignitatis Libri argumentum, quam ſi ſic feliciter, uti in Anglia, etiam apud nos experimenta antipodagrica ſuccedant. Recipe Tamarindorum unciæ ſemiſſem, foliorum ſennæ drachmas duas, Rhabarbari drachmam unam. Ebulliant invicem cum tribus aquæ unciis, quibus paulo poſt ſolvatur Mannæ & Syrupi purgantis de roſis anaticis unciæ una partibus, adde Syrupi de Tragacantha, Elixir Proprietatis ana uncias duas. Pro diæta ordinat potum tenuem, motumque corporis. His una vel altera per ſeptimanam vice aſſumtis, materiam podagricam infringi aſſerit. Inde ad mentem Præceptoris ſui *Sydenhami* opiata ordinat. Recipe Opii unciam unam, Nitri & Tartari Vitriolati, invicem in mortario detonati, ana uncias quatuor, Ipecacuanhæ unciam unam. Hujus doſin a quadraginta ad ſexaginta & ſeptuaginta grana, in vino albo aſſumta, antequam lectum petat æger, expectato ſudore, ſic efficacem eſſe, certo affirmat, ut, duobus aut tribus, poſtquam aſſumſerit divinum hoc remedium, horis, omni dolore liberos fore artus, polliceatur. Eadem felicitate uſus eſt in contumaci Hydropiſeos, omnis generis, morbo,

quo

Digitized by Google

quo centum, ſe curante, convaluiſſe prædicat, plurimum confiſus remedio ex Croco Martis antimoniato & diagridio confecto, ut, ſi diætam ſervare velit æger, hoc unicum pro cura ſufficere arbitretur. Magna eidem fiducia eſt venæſectionum, eo uſque, ut, quando occaſione Empyematis de Pleuritide ſermonem inſtituit, certo affirmet, ſervo vicini, antequam doloris punctorii ſenſus evanuerit, ducentas ſexaginta uncias ſanguinis, adeoque ultra dimidium totius maſſæ ſanguineæ, quam ultra triginta libras in corpore humano non eſſe, computum inſtituunt *Craanen* aliique, eductas fuiſſe optato cum ſucceſſu. Mercurii uſum, quem contra morbum venereum primum detexit *Berengarius Carpus*, ſic ſibi domeſticum reddidit Autor, ut paſſim eundem ægris ingurgitet, maxime vero in aſthmate plethorico, conſilii eſſe, opinetur, crudi unciam unam omni die, cum portione ſulphuris aqua mixti quinta poſt meridiem hora aut lectum petendi tempore, aſſumendi, ægris præſcribere, ſicut, eundem Mercurium ad unciam unam per menſis ſpatium quotidie aſſumendum calculum renum debellare, aſſerit. Cujus rei rationem, & cur in omnibus fere morbis Mercurii crudi uſum ægris exhibere ſoleat, reddit. Hæc res eidem tantam famam peperit, ut, ceu propria ejus verba ſonant, *the Quickſilver Doctor* vocaretur. Redditur ratio primum negando, venenum eſſe, quo tempore ad metallarios Hungariæ provocat, quibus innocuus ſit Mercurii uſus, quamvis, quæ Cel. Doctor Pariſienſis, Dominus *de Juſſieu*, in metalli fodinis Hiſpaniæ obſervavit, contrarium innuere videantur. Secundo loco, nihil efficacius Seminium verminoſum, cui plurimorum morborum ortum adjudicat, debellare poſſe, quam ipſum Mercurium, pronuntiat. Inde, reſerandis viſcerum obſtructionibus inſervire, & balſamicam in ſanguine corrigendo virtutem edere, declarat. Largitur quidem, effluvia Mercurii periculo non carere, aſt crudum, ob molecularum rotunditatem, & figuram ſpiculi omnis expertem, pro innocente omnino eſſe habendum contendit. Neque vero crudo tantum Mercurio patrocinatur, ſed & omnibus præparatis Mercurialibus, Æthiope minerali, Mercurio dulci, Cinnabari antimonii, aliisque antimonialibus, inſigni-

ter delectatur, quorum usum prædicat in mali regii (*the King's Evil*,) seu scrophularum, cura. Multo magis, vero in morbis a seminio verminoso, Elephantiasi, scabie, aliisque exanthematicis morbis, eo, quod vermes enecare soleat, ad Mercurium suum interne & externe adhibendum provocat, quo ipso ad morem Seculi, cui demonstrationes physicæ a vermibus factæ mirum quantum placent, novam pluribus & inauditam visam de morbis ab acaris & seminio in humoribus verminoso sententiam elegantibus argumentis asserit. Ortum vermiculorum in sanguine attribuit Horæorum fructuum usui. Cum enim, maturationem ipsam principium putredinis esse, asserat, putredinis autem conceptus notioni de generatione vermium sit conjunctissimus; inde cum fructibus si non vermes, certe vermicularium ovulorum myriades, deglutiri, & in calente stomacho nidulantes excludi, tradit. Digna sunt, quæ de curatione variolarum inter Anglos usitata affert. Distinguit easdem in *confluentes*, quarum dira phænomena, maxime vero Hæmorrhagias, per varia corporis loca describit, *anomalas*, inde dictas, quod partim distinctæ sint, partim confluentes, *distinctas*, & eas, quas Favum mellis (*the Honycomb Small Pox*) idiomate Anglico appellare solet, recens observatas, & novo ideo nomine insignitas. In omnibus venæsectionis largioris usum commendatissimum efficit, prudenter omnino concludens, si Hæmorrhagia narium sanguinem, uti ipsi videtur, arteriosum sine noxa, imo vero cum Euphoria, in variolis evacuat, quidni liceat venosi massam imminuere. Sibi ipsi, cum variolis laborare inciperet, viginti duas sanguinis uncias missas, datumque paulo post vomitorium esse cum successu, testatur, quo tempore non calidiore lecto, sed conclavi insuper janua fenestrisque repandis refrigerato, usus sit. Cujus quidem rei inter nostros neminem, ni fallimur, habiturus est imitatorem. Sic in rebus ad praxin spectantibus magnam artis fiduciam commonstrat, non minus clarus in theoria medica, siquidem hinc inde structuræ corporis humani peritissimum, *Tacheniana* opinioni de acido & alcali, morborum & causa & cura, addictum, *Aretæo* & Pnevmaticis antiquis

antiquis quoad ſpiritus animales, quibus favet, addictum, quandoquidem non deſunt, qui, contra Mechanicorum mentem, hodienum eosdem ſupereſſe, & corpori imperare, cum *Helmontio* velint, ſe profitetur. Quæ in calce Operis adjectæ ſunt Epiſtolæ, Mercurii crudi, &, quæ exin'e fiunt, medicamentorum merita ad cœlum extollunt. Eminet præ reliquis, elegantia ſtili & contentorum nobilitate, ultima, quæ Autorem modeſte reprehendit, Epiſtola, quod nimiam penetrandi vim Mercurio ſuo tribuat, quem tamen unquam in canales urinæ pervenire, (alioquin in urina reperiretur,) aut calculum referare poſſe, negat, adeoque monet Epiſtola, ne Autor ſuam de uſu & abuſu hujus jam nocui, jam innocui, remedii, diutius celare velit ſententiam id quod, ſi fieret, multum lucis Hydrargyrologiæ lucraturum eſſe confidimus.

HISTOIRE DE L'ACADEMIE ROYALE DES Sciences A. 1731, &c.

h. e.

HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ SCIENtiarum A. 1731, cum Commentariis Mathematicis & Phyſicis ejusdem Anni.

Pariſiis, ex Typographia Regia, 1733, 4.
Alph. 3 pl. 12, cum Tabb. æn. 33.

In *Phyſica generali* novam aeris proprietatem declarat, hactenus Phyſicis non obſervatam, quam *adhærentiam* appellat. Probat nimirum per experimenta complura, particulas aeris ſibi invicem facile adhærere, tum etiam corporibus aliis, quemadmodum obſervamus particulas olei & ſibi invicem, & corporibus aliis, uniri. Hanc aeris proprietatem obſervare licet in ſolutionibus metallorum. Videmus enim, aerem ad ſupremam menſtrui ſuperficiem adſcendere, ac ibidem cum particulis aeris uniri, relictis metallicis, quæ per menſtruum ſpecifice levius deſcendunt. Quoniam particulas metallicas per fluidum

dum ſpecifice levius attollunt, neceſſe eſt, ut iisdem adhæreant; quia vero in ſuperficie easdem derelinquunt, particulis aeris facilius adhærere debent, quam particulis metallicis. Multa phænomena particularia recenſet Autor, & ſimul uniuſ alteriusque phænomeni rationem reddit per hanc aeris adhærentiam, veluti quod folja metallica in fluido non ſubſidant, quin potius ad fundum depreſſa adſcendant. *De Reaumur* thermometrum ſuum perficere ſtudet, cujus conſtructionem in Commentariis A. 1730 expoſuit. Succeſſiva nimirum immerſione in aqua fervente ſpiritum vini ab aere purgat, donec nihil amplius expelli poſſit. Obſervavit autem, thermometrum hoc cum aliis conferens, aerem intra ſpiritum vini contentum nil conferre ad ejus dilatationem, quæ ope caloris aeris ambientis contingere ſolet. Detexit propterea, aerem intra fluida contentum non amplius eſſe compreſſibilem, quando particulis fluidi fortius adhæret, aſt, ubi vi caloris ab adhæſione ex parte removetur, etiam intra ipſum compreſſibilem eſſe. *Du Fay* continuat Obſervationes ſuas de magnete, quas in Commentariis A. 1728 & 1730 communicavit. Equidem *Carteſius* ex levicula & merito contemnenda ratione defendit, vim attractricem poli borealis eſſe majorem vi attractrice auſtralis; ſed Noſter demum experimentis exquiſitiſſimis, quæ non in cujusvis erant poteſtate, evidentiſſime evicit, polum unum eſſe fortiorem altero, ſed nullo habito reſpectu ad ejus directionem. Admiratione vero dignum videtur, quod non ſemper polus majoris vis attractricis majus ſuſtentet pondus. Extraordinaria quædam fulguris deſcribuntur phænomena, ad Dn. *de Mairan* perſcripta, una cum ferro in quadam turri in magnetem converſo. In trunco quercus annoſæ bufo vivus repertus, quem ex ætate quercus 80 vel 100 annorum ſpatio ibidem absque aere & alimentis vitam conſervaſſe colligit Obſervator. Recenſentur Obſervationes meteorologicæ, factæ a *Caſſino* A. 1730, & a *Maraldo* A. 1731. A. 1730 quantitas pluviæ Pariſiis fuit 16 digitorum cum tertia lineæ parte. Maxima barometri altitudo fuit d. 22 Jan. 28 dig. $\frac{1}{2}$ lin. minima d. 9 Mart. 27 dig. 2 lin. *Montvalon* phoſphorum Mercurialem obſer-

obſervavit in barometro, in quo bulla quædam aeris ingreſſa intra Mercurium unius circiter lineæ ſpatium occupabat, non minus in hoc aere compreſſo, quam in ſuperiori vacuo, illumque hoc multo vividiorem. Deſcribuntur quoque a *Caſſino* varia auroræ borealis phænomena, eodem anno tum a ſe Pariſiis, tum ab aliis in aliis locis Galliæ, obſervatæ. *Maraldus* vero alia recenſet, A. 1731 a ſe obſervata. Quantitas aquæ pluvialis A. 1731 Pariſiis fuit 10 dig. $3\frac{1}{8}$ lin. Minima Mercurii elevatio in barometro eodem anno fuit d. 9 Febr. 27 dig. 1 lin. maxima d. 10, 11, 12 & 13 Jun. 28 dig. 4 lin. Declinatio acus magneticæ in Occidentem obſervata 14^{d} $15^{'}$. *De Mairan* exhibet quasdam Obſervationes auroræ borealis, quæ a d. 26 Sept. uſque ad 28 Oct. A. 1731 quindecies apparuit.

In *Anatomicis* de ſectione laterali veſicæ, calculi eximendi gratia facta, agit. Hanc operationem Chirurgicam Londini a *Cheſeldenio*, celebri Chirurgo, feliciter adminiſtrari obſervavit, nec minus feliciter eadem ipſi ſucceſſit Pariſiis. Etſi autem eodem die operatione abſoluta duo ægri vitam finirent; cadaveribus tamen apertis aliam mortis cauſam ſubfuiſſe didicere, qui ſectioni intererant. Cúm de figura cordis in ſyſtole diverſæ ſint Medicorum ſententiæ, *Hunaud* in canibus, felibus, columbis, cuniculis, cyprinis, ranis, & viperis, in ſyſtole cor ſemper contrahi, ſeu brevius fieri, obſervavit. Rationem reddere conatur *Baſſuel* ex ſtructura cordis. Academia tamen Scientiarum, etſi rogata, ne deproperaret judicium, controverſiam nondum decidere voluit. Singularis refertur caſus partus cæſarei. Etenim fœmina 48 annorum, primam enixura prolem, partu difficillimo laborabat. Quamobrem obſtetrix fruſtra tentatis omnibus mediis, cum propter viæ anguſtiam nec fruſtatim extrahi poſſet, tandem ſeptimo die conſenſu Chirurgi ad ſectionem cæſaream confugit, tam felici ſucceſſu, ut nullum inde damnum perciperet mater, integra valetudine a puerperio uſa. *Petitur* diſſerit de modo ſiſtendi ſanguinem in hæmorrhagiis, & machinam deſcribit, qua, membro amputato, ſola compreſſione vaſa conſolidantur. *Maupertuis* varia deſcribit experimenta de Scorpionibus, quibus probat, ictum eo-

rum non esse, nisi ex accidente, lethalem, suspecta ideo reddens antidota & remedia, contra eum commendari solita, & nonnullas refellit fabulas, quæ de iis narrantur, veluti quod intra circulum carbonibus candentibus comprehensum collocati, proprio ictu necem sibi inferant, & a muribus ictis remedii loco devorentur.

In *Chymicis* novum quoddam vegetationis metallicæ genus describit *Condamine*. Inter arcana medica hactenus fuit sal quoddam, a Medico quodam Gallo, *Seignette*, inventum, cui ab inventore inditum nomen. Plurimi oleum & operam perdidere in eo detegendo: sed *Bulducco* tandem licuit esse tam felici, ut idem revelaret. Præparatur nimirum ex cremore Tartari resoluto per alcali ex herba Kali extractum. Eodem tempore haud communicato consilio in idem arcanum incidit *Geoffroy*. Idem vero *Bulduc* detexit quoque arcanum salis Epsomiensis, tantopere celebrati, docens, quomodo ex aqua marina vel aquis salsis fontanis extrahatur.

In *Botanicis* anatomiam piri continuat *du Hamel*, curiosissima subtilitate inquirens in diversa vasa, quæ in eodem deprehenduntur. Idem quoque continuat Dissertationem suam de surculis insititiis, ubi non minus multa curiosa occurrunt, quam in Schediasmate præcedente. Inter alia notatu dignum est, quod iterata insitione fructus evadant & meliores, & copiosiores.

In *Geometria* Meditationes suas de lineis quarti ordinis continuat *de Bragelongue*. Calculum integralem perficere studet *Maupertuis*, novam proponens methodum separandi indeterminatas in æquationibus differentialibus, diversam ab ea, quam dedit *Craigius* in libro de calculo fluentium. Applicat methodum suam ad formulas *Craigianas*, monet tamen, eandem successu destitui in æquatione $ay^r dy = by^n qdx + pdx$, & *Craigium* humani quid passum, dum sibi persuasit, methodum suam ad eandem applicari posse. *Nicole* nova quædam communicat inventa de sectionibus conicis. *Clairaut* formulas pro determinando centro gravitatis simpliciore modo eruit, quam hactenus a Geometris factum, usus principio

ſimpliciſſimo, quod centrum gravitatis duorum ponderum reperiatur, ſi linea, jungens eorum centra gravitatis, dividatur in ratione reciproca ponderum. *Condamine* ſectiones conicas nova quadam ratione contemplatur. Concipit nimirum ſuperficiem conicam tanquam compoſitam ex innumeris circulis vel hyperbolis, aut etiam parabolis & ellipſibus: unde ſimpliciſſima via pervenitur ad æquationem localem ſuperficiei coni. Hinc vero porro deducit æquationem ſectionis cujuscunque in particulari, quæ æquatione ad ſuperficiem continetur. *Mayerus* in Diſſertatione de aurora boreali, quam inſeruit Commentariis Academiæ Imperialis Petropolitanæ A. 1726, cum ex principiis opticis deduxiſſet, auroram borealem oriri ex materia luminoſa, circulum æquatori parallelum occupante, regulam tradit diſtantiam ejus a terra ex unica obſervatione determinandi, ſed absque ſchemate & demonſtratione. Quamobrem *Maupertuis* in eandem inquiſivit, & ob utilitatem, quàm habere poteſt, communicat. *Clairaut* docet generaliter modum inveniendi æquationes curvarum, quæ prodeunt ſecando ſuperficiem quamcunque datam plano poſitione dato. *Newtonus* ſub finem enumerationis linearum tertii ordinis, ſeu curvarum ſecundi generis, affirmat, lineas haſce omnes formari poſſe, ſi a puncto lucido illuminatum planum, in quo deſcripta eſt una parabolarum divergentium tertii ordinis, umbram projiciat in aliud planum quodcunque. Veritatem aſſerti nemo hactenus demonſtravit. Etſi enim *Jacobus Stirling* in Tractatu, qui ſub titulo: *Lineæ tertii ordinis Newtonianæ*, ſive *Illuſtratio Tractatus D. Newtoni de Enumeratione linearum tertii ordinis*, prodiit, ea demonſtranda ſibi ſumſerit, quæ de lineis tertii ordinis prodidit *Newtonus*; hanc tamen illarum deſcriptionem non attingit. Operæ igitur pretium fecit *Nicole*, quod demonſtrationem hactenus deſideratam dederit.

In *Aſtronomia* in motum realem Cometarum inquirit *Caſſinus*. Ex obſervationibus Cometarum conſtat, alios fuiſſe toto obſervationis tempore directos, alios retrogrados, alios vero partim directos, partim retrogrados. Dicuntur nimirum directi, qui ex Tellure circa Solem moveri videntur ab Occidente in Orientem; retrogradi verò, qui contraria via

ab Oriente in Occidentem incedunt. Quinam horum motuum ſit realis, quinam apparens, non unanimis eſt Aſtronomicorum & Philoſophorum ſententia. Alii enim ſibi perſuaſere, Cometas directos circa Solem vel Terram, Planetarum ſolarium inſtar moveri; retrogrados vero circa aliquam fixam, vel Planetam a nobis remotiorem, ut conſpectui noſtro ſubducatur: alii contra omnibus quidem Cometis motum circa Solem tribuerunt, ſed ſecundum quamlibet directionem, & hac hypotheſi ad impugnandum Syſtema vorticum cœleſtium uſi ſunt. Quamobrem, cum *Caſſinus* in Cometa anni 1729 deprehendiſſet, motum, qui retrogradus apparebat, re vera fuiſſe directum, operæ pretium duxit, in omnem Planetarum retrogradorum, de quibus accuratæ proſtant obſervationes, motum inquirere. Oſtendit autem, omnium motum repræſentari poſſe tanquam directum, qui non niſi inſtar Planetarum, vel ſuperiorum, vel inferiorum, apparuerit retrogradus: quo ipſo concidit prætenſa Demonſtratio *Newtoniana* de impoſſibilitate vorticum cœleſtium, utpote hypotheſi nondum ſufficienter probata, ſeu levi quadam conjectura innixa. *Godinus* deſcribit quadrantem Aſtronomicum muralem fixum, propterea quod talem in uſum ſuum fecerit. Agit autem primo de ejus conſtructione & diverſis, ex quibus componitur, partibus, deinde de ejus verificatione, & tandem de modo, quo in ſitu ſuo rite firmatur. Utitur autem dioptris teleſcopii, & micrometro, quod ab ordinario plurimum differt, & inventorem agnoſcit Dn. *de Louville*. Equidem inventor ejus mentionem injecit in Commentariis A. 1714; ſed, cum deſcriptionem nullibi publicaverit, *Godinus* ipſum accurate deſcribit. *Caſſinus*, *Godinus*, & *Grandjean*, obſervarunt eclipſin Lunæ d. 20 Jun. A. 1731. Ille initium annotavit h. mat. 1. 14′ 22″, finem h. 2. 41′ 22″, quantitatem 2 dig. $\frac{5}{6}$. Hi initium certum ponunt h. 1. 14′ 20″, finem h. 2. 40′ 0″, quantitatem 2 dig. & minimum 12, ad ſummam 13 minutorum. Ceterum *Godinus* ſingularia quædam de modo obſervandi eclipſes lunares monet, ad theoriam Lunarem perficiendam utiliſſima. *Pitotus* uſum linearum meridianarum prægrandium, qualis erat illa *Caſſinianæ* in

in templo Bononienſi *S. Petronii*, inſigniter promovit. Docet enim juxta latera ejusdem deſcribere lineas alias, in quibus imago Solis monſtrat tempus ante- & pomeridianum in minutis horariis. Apparet hic inſignis uſus Algebræ in re Aſtronomica, laudandusque eſt Autor, quod formulas Algebraicas ad praxin quoque aptet. *Grandjean* novam deſcribit formam Tabularum Aſtronomicarum, eamque dubio procul optimam, qua calculus Aſtronomicus in definiendis locis Planetarum mire facilitatur, & ephemeridum inprimis conſtructio ab omni tædio liberatur. Cum eam nuperrime in nova Elementorum Matheſeos editione *Tom. III* deſcripſerit Cel. *Wolfius*, quæ hodie in omnium manibus ubivis verſantur; plura de re utiliſſima hic non addimus.

In *Geographia* de limitibus Imperii *Alexandri M.* diſſerit *Buache*, ut illuſtretur Mappa Geographica, in uſum Regis a Dn. *Delisle* confecta. Lit in *Chronologia* Opus quoddam MStum Academiæ Regiæ obtulit *Filliolus*, in quo Paſcha per calculum Aſtronomicum determinat, & hunc calculum ſubinde diſſidere oſtendit a Calendario *Gregoriano*, in quo Paſcha æquinoctium verum præcedit. Enimvero Academia idem non approbat, cum in diſtributione temporis politica nec ſpectari poſſit, nec debeat, præciſio Aſtronomica, propterea quod in definiendo motu ſiderum nondum conſentiunt plane Aſtronomi, nec Paſcha, ſecundum veritatem Aſtronomicam celebrandum, ubivis terrarum eodem die celebrari poſſit; ut adeo Eccleſia prudenter retineat Calendarium *Gregorianum*, ſalva poteſtate emendandi idem in poſterum, ſi neceſſarium videatur.

In *Mechanicis* conſtructionem tectorum demonſtrativam reddere conatur *Couplet* ex principiis Mechanicis. Conſiderat autem in cantheriis duplicem tendentiam, alteram verticalem, qua deorſum nituntur, alteram vero horizontalem, qua ſe extendere nituntur. Quoniam cantherii, in angulum ſuperne coeuntes, nituntur adverſus ſe invicem, ob eorum æqualitatem & ſitum eundem, viribus æqualibus, tendentia verticalis deſtruitur, ut non reſtet niſi horizontalis; cui opponuntur catenæ ſecundum longitudinem murorum exporrectæ. Conſtat, *Newtonum*

tonum defendiſſe vacuum, & coacervatum, & diſſeminatum, &, qui placita ejus defendunt, eundem utriusque exiſtentiam demonſtraſſe, contendunt. Vacuum coacervatum ſibi adſtruxiſſe viſus eſt, quod oſtenderit, in æthere reſiſtente fieri non poſſe, ut Planetæ motus ſuos per tot Secula citra ullam celeritatis diminutionem continuent. Abbas itaque *de Molieres*, nullam ætheri reſiſtentiam concedens, quemadmodum faciunt *Carteſiani*, Geometrice demonſtrat, in hoc caſu reſiſtentiam fluidi eſſe infinite parvum ſecundi ordinis, quod, quoad diminutionem celeritatis motus Planetarum, haberi debet pro nullo. Atque ita concidit prætenſa *Newtoni* de vacuo demonſtratio, fiducia hypotheſeos gravitatis univerſalis concepta. *Maupertuis* ſub titulo Baliſticæ Arithmeticæ ope Algebræ mira brevitate & commodiori ratione expedit, quicquid in prolixis Tractatibus de Bombis jaciendis demonſtratur, ita, ut totam theoriam unica pagina capere poſſit. Utile foret, Tabularum conſtructione theoriam ad praxin aptari. Nemo hactenus motum corporum curvilineum conſideravit in mediis mobilibus, ſeu quæ & ipſa moventur, cum tamen certum ſit, Planetas in iſtiusmodi mediis moveri. Hunc igitur defectum ſupplet *Bouguer*, ne quid in Geometria deſideretur, quod uſui eſſe poſſit in Phyſica, accedentibus obſervationibus. *D'Onzembray* deſcribit machinam, nautis utilem ad obſervandum in mari angulum, quem facit rumbus, ſeu linea venti, itemque linea meridiana pyxidis nauticæ cum mali principis ſtereobata, nec non angulum, quem facit linea meridiana pyxidis cum rumbo. A. 1714 *Bernoullius* edidit Manuariam Nauticam, quam in his *Actis* ejusdem *Anni pag. 272* recenſuimus. *Pitotus* theoriam iſtam ad praxin aptavit, ut uſui eſſe poſſit naucleris, in libro, quem publici juris fecit A. 1731, ſub titulo: *La Theorie de manoeuvre des Vaiſſeaux reduite en pratique, ou les principes & les regles pour naviguer le plus avantageuſement, qu'il eſt poſſible.* Hujus Libri recenſio agmen claudit in Hiſtoria anni præſentis, de qua hactenus diximus, niſi quod pro more adjiciantur Elogia Doctorum Sociorum, quos hoc ipſo anno amiſit Academia. Primus illorum eſt *Stephanus Franciſcus Godofre-*

Digitized by Google

dofredus; ſecundus *Fridericus Ruyſchius*; tertius *Joannes Renatus de Longueil. Godofredus* natus fuit Pariſiis d. 13 Febr. A. 1679, patre *Matthæo Franciſco Godofredo*, Pharmacopola, Scabino, & Conſule, & matre *Ludovica de Vaux*, filia Chirurgi, ſuo tempore non incelebris. Parens eum deſtinaverat a primis unguiculis ſibi ſucceſſorem in arte ſua. Quamobrem, cum in Phyſica generali non contemnendos feciſſet progreſſus, Botanicæ, Chymiæ, & Anatomiæ, operam dedit, horis ſubſecivis in poliendis vitris & conſtruendis machinis minoris formæ conſumtis. Linguæ etiam Italicæ copiam ipſi fecit Abbas *Roſelli*. A. 1692 parens ipſum miſit Montem peſſulanum ad eximium Pharmacopolam, ut pharmaceuticæ arti ibidem operam daret, ubi & Profeſſorum lectiones ex ipſorum ore avidus hauſit. Antequam Pariſios reverteretur, per Provincias regni meridionales iter fecit, & portus oceani viſit. A. 1698, cum *Tallardus* Legatus Extraordinarius in Angliam mitteretur, eum ſibi Medicum adjunxit. Londini Noſter in amicitiam Ill. *Sloane* admiſſus eſt, & in Societatem Regiam adoptatus. Inde in Bataviam trajecit, & A. 1700 iter in Italiam ſuſcepit cum Abbate *de Louvois*, cujus erat Medicus. Hiſtoria inprimis naturalis & materia medica erat, ad quam omnem cogitationem convertebat, cumque pater vellet, ut Pharmacopolam ageret, filius maluit eſſe Medicus, ac, patre tandem conſentiente, Medicinæ ſe dedit, cui filium natu ſecundum deſtinaverat, pharmaciæ poſtea conſecratum. A. 1702 Baccalaureus, & A. 1704 Medicinæ Doctor creatus, pro Baccalaureatu diſputavit, num Medicus ſit ſimul Chymicus Mechanicus? pro Doctoratu autem, num homo generetur ex verme? Diſſertationem poſteriorem in ſermonem Gallicum transferre coactus eſt, ut curioſitati fœminarum illuſtrium ſatisfaceret. Antequam ſe praxi traderet, integrum decennium in Muſæo conſumſit, theoriæ certitudinem conſecuturus, antequam eidem fideret in praxi; quam deinde cum applauſu exercuit. A. 1709, mortuo *Tournefortio*, locum inter Profeſſores Medicinæ in Collegio Regio accepit, ubi Auditoribus ſuis omnem Hiſtoriam Medicinæ in calamum dictaturus, abſol-

absolvit regnum minerale, in vegetabili substitit ad Melissam, secutus ordinem Alphabeticum, animale vero non attigit. A. 1712 Professionem Chymiæ in horto Regio ipsi cessit *Fagonus*. A. 1726 Decanus Facultatis Medicæ electus est; sed, cum electio a nonnullis impugnaretur tanquam irregulariter facta, a Rege confirmata fuit. Biennio absoluto, quo a Decanatu iterum erat discedendum, consensu eorum, quos ante adversarios experiebatur, eundem retinuit. Nimis vero hoc pacto laboribus oppressus, sanitatis jacturam fecit, & d. 6 Jan. A. 1731 vitam finiit. In Academiam receptus erat A. 1699.

Ruyschius natus est Hagæ Comitum d. 23 Mart. A. 1638, patre *Henrico Ruyschio*, Secretario Statuum Hollandiæ, & matre *Anna van Berghem*. Elegit studium medicum, & materiæ medicæ, Chymiæ, & Anatomiæ, studio totum se dedit. A. 1661 uxorem duxit, ut a curis domesticis liber esse posset. Illo tempore Lugdunum venit *Bilsius*, Anatomicus multæ famæ, quem Rex Hispaniarum Professorem in Academia Lovaniensi constituerat. Hic cum omnes Anatomicos vasto supercilio contemneret, suaque jactaret inventa de motu bilis, lymphæ, chyli, pinguedinis, *Sylvius* & *Hornius*, Professores Lugdunenses, fastum hominis retundendum committebant *Ruyschio*, quod cadaverum sectionibus plus operæ impenderat, quam ipsis licuerat. *Ruyschius* A. 1664 Doctor Medicinæ creatus fuit in Academia Lugdunensi, & id potissimum sibi dedit, ut Anatomiam ad eum perfectionis gradum perduceret, ad quem perduci posse videbatur. *Regnerus de Graaf* invenerat Syringem, vi cujus materiam quandam coloratam in vasa sanguifera injiciebat, ut in conspectum prodirent, sed, cum ea non satisfaceret, alium injectionis modum excogitavit *Swammerdam*. Noster vero hanc injectionem, cum ignoraret *Swammerdammianum* secretum, proprio marte adeo perfectam effecit, ut vasa capillaria minima in conspectum producere potuerit: invenit etiam modum cadavera conservandi, ne in putredinem abeant, utque odorem non ingratum spirent, etsi corruptioni jam obnoxia antea essent. Adversarii ipsius fuere gravissimi *Bidloo* & *Rau*; sed veritas tamen tandem triumphavit, non obstan-

obſtantibus malevolorum & maledicorum obtrectationibus. Plurima detexit nova in Anatomia, non tamen vidit omnia. Præter functionem Medici,& Profeſſionem Anatomiæ,Conſulatus quoque dignitas in urbe Amſtelodamenſi, ubi erat domicilium ejus, ipſi delatus. Egit etiam Profeſſorem obſtetricum nomine publico,& præterea Botanicæ Profeſſio ipſi demandata fuit. Muſæum rerum naturalium, quod ipſi erat, adeo dives fuit, ut pro Theſauro rerum naturalium Regio haberetur. A. 1717 idem magno ſumtu redemit *Petrus I*, Ruſſorum Monarcha, & Petropolin transferri curavit, cum idem jam A. 1698 non ſine multa admiratione contemplatus fuiſſet: mox tamen *Ruyſchius* Muſæum novum non minore cura inſtruxit. A. 1727 in Academiam Scientiarum Regiam receptus eſt, cum jam eſſet Membrum Academiæ Naturæ Curioſorum, & Societatis Regiæ Anglicanæ. A. 1728 lapſu graviori os coxendicis ipſi fractum, ut incedere non poſſet, cetera ſanus. Sed A. 1731 omnem vigorem corporis & animi ſimul omiſit, & d. 22 Febr. anno ætatis 93 vitam finiit. Plurima ſcripſit ad rem Anatomicam ſpectantia.

De Longueil, Marchio *de Maiſons*, ex genere antiquo ſanguinem ducens, natus eſt Pariſiis d. 15 Julii A. 1699. Pater ipſi erat *Claudius de Longueil*, Supremi Senatus Præſes; mater *Charlotta Roque de Varangeville*. Studiis humanioribus ſatis imbutus,anno ætatis 14 Phyſicæ operam dedit, experimentis mire delectatus. Anno ætatis 15 ad Jurisprudentiam animum appulit, cui ſeſe conſecrare debebat. Patre tum mortuo, ſpe ſucceſſorem fecit Rex filium, & anno ætatis 18 Senatus ipſi votum & ſeſſionem conceſſit. Hoc tamen non obſtante, Phyſices ſtudio conſtanter delectatus, & ad ædes ſuas non modo hortum rarioribus plantis inſtruxit, verum etiam laboratorium Chymicum excitavit. A. 1726 locum honorarium in Academia Scientiarum obtinuit, cujus Præſidem A. 1720 Rex nominavit. Variolis extinctus eſt d. 13 Sept. A. 1731.

S. K. EPISTOLA AD GEOMETRAS.

Quam longe fines Geometriæ, Seculo hoc noſtro bonarum artium feraciſſimo, ſolutionibus Problematum, quæ Geo-

metræ alii aliis propoſuerant, fuerint prolatæ; neminem ignorare cenſeo, qui vel primis, ut ajunt, labiis Hiſtoriam deguſtavit Literariam. Fretus egregio hoc, nec unquam ſatis laudando, more, Geometras quam humaniſſime invito ad conſiderationem quorundam Problematum, quorum conſummata ac perfecta analyſis ingenium & induſtriam, non unius, ſed multorum requirit.

Profecto fortunatum me prædicarem, ſi, quas in his Problematibus reſolvendis adhibeo methodos, aut confirmare, aut corrigere, aliorum poſſem opera atque auxilio. Uti vis unita fortior, ita etiam, quæ plures conjunctis viribus commeditantur, illuſtriora multo fiunt atque expreſſiora, quam ea, quæ unius conatibus in lucem protrahuntur.

Si ipſe magnus ille *Newtonus*, ea, quæ in primo poſtulantur atque ſecundo Problemate, calculis Mathematicis ſubjici poſſe, deſperavit; quanto minor mirandi erit cauſa, ſi tenuioris doctrinæ homines, his in rebus vera afferri poſſe, tam diu dubitabunt, uſque dum demonſtrationum vi ſimul etiam multorum accedat autoritas.

Rogo itaque etiam atque etiam Geometriæ peritos, ut, quæ ex his forſan jucunda videbuntur, ſuis dignari velint ſtudiis; me ſane in omne ævum ſibi devinctum, & ad hujusmodi officia viciſſim pro ingenii viribus, ut & ad omnia ea, quæ a mea tenuitate expectari poſſunt, ſemper habebunt paratiſſimum.

Si qui ſunt, qui intra proximos ſex menſes (forſan in his *Actis*) ſuis nos dignabuntur ſolutionibus, primæ inventionis laus atque gloria merito ipſis concedetur; ſin minus, meas tum publicabo, quæ ſi intelligentium calculum mereri poterunt, abunde ſatis operam, quam in iis concinnandis adhibui compenſatam puto.

Quæſtiones autem hæ ſunt.

Problema I.

Data amplitudine Canalis Cylindrici liquoris pleni, ut & figura ac magnitudine Corporis Conoidici, data velocitate in liquorem incurrentis; quæritur, quantam reſiſtentiam ab inertia fluidi hoc corpus ſit perlaturum?

Proble-

Digitized by Google

Problema II.

Data, ut ante, amplitudine Canalis Cylindrici, Longitudine ac Latitudine ſolidi, verſus liquorem in Canali ſtagnantem impellendi; indagetur natura corporis, aquam omnium facillime ſulcantis, minimamque a fluido reſiſtentiam offendentis.

Problema III.

Data figura Canalis, per quem fluidum data velocitate fertur; quæritur preſſio, quam hoc fluidum in latera atque fundum hujus Canalis exercebit.

Problema IV.

Data longitudine fiſtulæ, ex rotatione Curvæ, circa axem genitæ; poſtulo naturam ſoni, quem hæc fiſtula inflata edet.

Problema V.

Jaceat Corpus Conoidicum cujuscunque demum figuræ in Plano horizontali, irruat in illud Globus data velocitate, illudque percutiat in dato puncto. Scire jam velim, quænam futura ſit velocitas, cujuscunque puncti, in hoc Corpore Conoidico, ſtatim poſt ictum?

Cumque certum ſit, quodvis punctum Corporis Conoidici non procedere poſſe in ea directione, in qua Globus percutiens advenerat; requiro naturam curvæ, quam unumquodque punctum ſuo ſit delineaturum curſu?

Problema VI.

Eſto Corpus cujuscunque figuræ. Quæritur, quonam modo ſit axe trajiciendum, ita, ut, hoc Axe in gyrum acto, adeoque & ipſo Corpore, quod in divulſo nexu Axi eſt connexam Corpus nusquam abeat, ſed jugiter eodem in loco in gyrum turbinet? Vocabo punctum hoc, per quod Axis tranſire debet Centrum turbinationis, illiusque naturam, literis transpoſitis, hunc in modum explicabo. $a^3\,bc^3\,e^3\,ghi^6\,m^3\,n^4\,o^2\,pr^4\,s^3\,t^7\,u^4\,v$.

Problema VII.

Trajecto Corpore Axe, in dato puncto, illoque, ut ante, in gyrum acto; quæritur, quamnam viam & Axis & quodvis punctum Corporis Conoidici ſint deſcripturi?

Ecce Problemata, in quibus aliorum quoque operam valde deſiderarem. Nemo autem conqueratur, præmium huic labori a me non eſſe conjunctum; gloria alit artes, felix in ardua re ſucceſſus maxima ſemper optimo cuique merces. His qui non incitatur ſtimulis, vix Problemata ſolvet noſtra. Quæ quanti ſint momenti, paucis hic docuiſſe, operæ erit pretium.

Poſtquam Vir ſummus, *Iſaacus Newtonus*, in æterno cedroque digno & artis & ingenii ſui monumento (quod principia Philoſophiæ Naturalis inſcripſit,) naturam ſolidi, quod, in fluido ſecundum directionem Axis latum, minimam perferat reſiſtentiam, ſuppreſſa Analyſi tradidiſſet; extemplo ſummi Geometræ huic Problemati certatim incubuerunt. Dedit hanc Analyſin, more ſuo, elegantiſſime Vir omni laude major, *Jo. Bernoullius*, dedit illam Marchio *Hoſpitalius*, dederunt alii. Hic vero requiritur aliud *reſiſtentiæ minimæ ſolidum*, cujus indaginem omnem calculum effugere, crediderat *Newtonus*; & quidem tale, prout natura ipſa poſtulat, & neutiquam in hypotheſi illa imaginaria, quam ſibi finxit *Newtonus*. Nec enim Aquæ in corpus motum impingere poſſunt, uti ille dixerat, nec ita libere dein a Corpore ad Lateta reſiliunt, quin circumfluentem infinitis modis turbent. Prodibit ſane longe diverſæ naturæ ſolidum etiam in caſu *Newtoni*, imo nova plane de Reſiſtentia corporum theoria, adeoque non *Newtono*, ſed quæſtionis enodatori, propria.

Tertium Problema ante clariſſima Helvetiæ lumina, Celeberrimos *Bernoullios*, nemo unquam ne conjectando quidem aſſequi auſus eſt. Nec quæſtionem hanc facile quisquam expediet, quin integram ante de univerſo aquarum motu theoriam ſibi comparet. Quæ cum in Phyſica infiniti ſit uſus, nemo erit, qui operam ſuam non ſatis abunde compenſatam ſit habiturus. Eſt mihi hujus aſſerti teſtis, omni exceptione major, Vir ſummus, *Chriſtianus Wolffius*. Ea enim, quæ ſcripſit in Præfatione ad ſua Hydraulica Elementa, præcipue Germanica, abunde declarant, quid in his fieri velit inſignis Scientiarum Promotor.

De

De *Problemate quarto* nihil dico. Nemo non facile videt abſolvi enodatione hujus Problematis magnam novæ & hactenus fere incognitæ ſcientiæ partem, quæ Acouſtica dici poteſt, & de natura ſonorum agit. Adeoque hoc Problema cuivis ſe ſatis commendabit.

Addimus denique *tria ultima Problemata*, de variis motibus, quos quotidie ante oculos videmus, quorum quidem ſolutio facilis, ſed jucunda, & elegans, eſt. Habent autem *tria* hæc *Problemata* arctam inter ſe affinitatem, pendentque ab una eademque theoria, quæ dici poteſt Mechanica inertium, ſeu de motibus, qui ex inertia Corporum oriuntur. Videmus illos excitamusque quovis fere momento manibus noſtris, & adeo frequentes occurrunt, ut ſatis mirari nequeam, obviam hanc atque curioſam Mechanicæ partem incultam huc uſque ac neglectam, neminem ſaltem publice, contemplatum fuiſſe. Utilem itaque hanc & late patentem materiam diligentibus Geometris etiam atque etiam commendatam velim.

Latet præterea in his Theoria nova de motu rotatorio, in quem gyrantur Corpora in percuſſione, uti id ſemper accidere oculis noſtris obſervamus; etſi hujus Motus leges a nemine adhuc publice ſint manifeſtatæ.

Hiſtoriſche und Theologiſche Einleitung in die Religions-Streitigkeiten der Evangeliſch-Lutheriſchen Kirche, ꝛc.

h. e.

INTRODUCTIO HISTORICO-THEOLOGICA in Religionis Controverſias, quæ præcipue extra Eccleſiam Evangelico-Lutheranam ortæ; Autore JO. GEORG. WALCHIO, Theol. Doct. & Prof. Publ. Ord. in Academia Jenenſi. Editio tertia.

Tomus I.

Jenæ, apud Jo. Meyeri viduam, 1733, 8.

Alph. 2 pl. 5.

Quanto applauſu hic *Tomus* Hiſtorico-Theologicæ Introductionis in Controverſias Religionis, extra Eccleſiam Evangelico-Lutheranam ortas, exceptus fuerit ab erudito orbe, vel ex eo colligi poteſt, quod intra pauciſſimos annos tertio fuit typis exſcribendus. *Primus* hujus inſtituti autor exſtitit B. *Buddeus*, qui, cum propter negotiorum multitudinem manum huic Operi admovere ultimam non poſſet, rem omnem, ut ex Præfatione a B. Viro præmiſſa perſpicitur, Viro Cel. *Jo. Georg. Walchio*, genero ſuo, ad finem perducendam tradidit. Qui quidem provinciam ſibi demandatam ita adminiſtravit, ut, retenta methodo, a B. Socero præſcripta, omnia momenta ac Capita, in hoc *Tomo* occurrentia, breviter quidem, at ſolide tamen pertractaret. *Septem Capitibus* hic *Tomus* abſolvitur. *Primum* agit de natura & neceſſitate Theologiæ
Pag. 2. Polemicæ, deque ſubſidiis eidem operam dandi. Poſtquam hoc *Capite* Cel. Autor declaravit, quid ſit Theologia Polemica, & quo ſenſu dicatur habitus, tria commemorat media, quibus ad eam pervenire poſſit Theologiæ cultor. Unum conſtituit in Scripturæ Sacræ intelligentia, alterum in ſcientia Philoſophiæ inſtrumentalis, tertium vero in cognitione Hiſtoriæ
14. Eccleſiaſticæ. Objectum ejus facit divinas veritates, ex ipſa Scriptura Sacra hauſtas; formam vero dicit eſſe, qua hæ veritates adverſus hoſtium & Adverſariorum objectiones defenduntur, qua ſartum tectum conſervetur verbum divinum. Tandem, demonſtrata hujus Theologiæ neceſſitate, indicantur
26. Scriptores ad Polemicam Theologiam pertinentes. *Secundum Caput* præcipit de prudentia & cautione in Theologia Polemica & in Controverſiis tractandis rite adhibenda. Hinc in Controverſiis agitandis Theologicis finem præcipit reſpiciendum eſſe, & in Polemico Theologo neceſſariam eruditionem imperiumque in animi motus, accuratam cognitionem & ſententiæ refutandæ, & veritatis defendendæ, requirit, & cauſas originesque errorum inquirendas, & una ſerie conſiderandas, & qua ratione ex Hiſtoria quoque Eccleſiaſtica
103. veritas noſtræ Religionis oſtendi poſſit, docet. *Caput tertium*, in quo Controverſiæ Theologicæ inter noſtram & Romanam

manam Eccleſiam agitatæ exponuntur, *tres* habet *Sectiones*. *Prima* evolvit originem, incrementum, & fata Papatus, & ejus rationem, ac propria Dogmata, tradit. Evicta ab initio hujus *Sectionis* neceſſitate hiſtoriam Papatus tenendi, eam ipſam in varias diſtinguit Autor periodos, quarum 1) eſt ab altero Seculo uſque ad *Conſtantinum Magnum*; 2) a temporibus *Conſtantini Magni* uſque ad *Gregorium Magnum*; 3) a *Gregorio Magno* uſque ad *Carolum Magnum*; 4) a *Carolo Magno* uſque ad *Gregorium VII*, Pontificem; 5) a *Gregorio VII* uſque ad *Ludovicum Bavarum*; 6) a *Ludovici Bavari* temporibus uſque ad noſtram ætatem. Ad declaranda vero genuina ac propria Dogmata Pontificiorum, duas eorum conſtituit claſſes, & ad primam ea refert, quibus ab omnibus Chriſtianis diſcedunt, ad alteram autem illa, in quibus a Proteſtantium quidem doctrina diſſentiunt, cum Græca tamen & Orientali Eccleſia fere conſentiunt. Ubi etiam diſquiritur, an inter Romanam & Evangelico-Lutheranam Eccleſiam fundamentale in doctrina diſcrimen intercedat, an unio earum fieri poſſit, & an quis poſſit ſalva conſcientia a Lutherana Eccleſia ad Romanam tranſire. In calce commemorantur Scriptores, qui tam pro Papatu, quam in eum, ſcripſerunt. *Sectio ſecunda* hujus *Capitis* internas Eccleſiæ Romanæ Controverſias explicat, ubi primum Controverſia inter Janſeniſtas & Jeſuitas agitata, & Dogmata *Janſenii* a Pontificibus damnata, & quas Conſtitutio Unigenitus dederit turbas, commemorantur. Deinde explicantur Controverſiæ, quæ Dominicanis partim cum Franciſcanis de immaculata Mariæ conceptione, partim cum Jeſuitis de libero arbitrio & de Religione Chinenſium, interceſſerunt. Denique de Quietiſmo, ejus origine, progreſſu, & placitis, diſſeritur. *Sectio tertia* eſt de argumentis generalibus Pontificiorum, quibus adverſus Religionem Lutheranam utuntur, eorumque refutationem complectitur, & ſimul indicat, Pontificios ſibi ipſis contradicere, & Pontificum vitam moresque repugnare veritati, quam jactant, religionis. *Caput quartum*, quod exhibet Controverſias, quas in Religione cum Reformata Eccleſia habemus, pariter *Sectionibus tribus* conſtat.

Pag. 232 ſeq.

314.

382.

ſtat. *Prima* originem, incrementum, & fata Eccleſiæ Reformatæ conſiderat, ejusque indolem, & genuina Dogmata, declarat; *altera* internas complectitur Eccleſiæ Reformatæ Controverſias, quem in cenſum referuntur Controverſiæ Remonſtrantium, Supralapſariorum, Sublapſariorum, Hypotheticorum, Abſolutorum, Coccejanorum & Voetianorum, Epiſcopalium & Puritanorum, in Anglia; *tertia* hiſtoriam pandit ſæpius propoſitæ & quæſitæ unionis inter Lutheranam & Reformatam Eccleſiam, docetque, tentatum id eſſe Seculo XVI, XVII, XVIII, & noſtra cum primis tempeſtate, ubi ſimul Theologice diſquiritur, an diſſenſus & diſcrimen doctrinæ noſtræ & Reformatorum fundamentale ſit, & an unio illa fieri poſſit. *Capite quinto* Controverſiæ cum Antitrinitariis & Socinianis obviæ explicantur, & de Antitrinitariis, tam priſci, quam recentioris ævi, de origine & progreſſu Socinianiſmi, de libro Symbolico Socinianorum, deque eorum Dogmatibus, ſubjectis, qui extant in utramque partem, Scriptoribus, exponitur. *Caput ſextum* recenſet Controverſias cum Enthuſiaſtis ac Fanaticis, ſpeciatim Anabaptiſtis, Quackeris, Inſpiratis, &c. *Caput ſeptimum* Controverſiis cum Atheis, Naturaliſtis, & Indifferentiſtis, dicatum eſt. Atque ibi Cel. Autor demonſtrat, dari omnino Atheos, & Atheiſmum vel practicum eſſe, vel theoreticum, horum hominum principia communia, ac propria Dogmata, commemorat, & Scripta contra illos edita refert. Naturaliſtarum æque atque Indifferentiſtarum hiſtoria, præcipui errores, & Scriptores contra illos, traduntur. *Caput octavum* de Controverſiis cum Orientali, nominatim Ruſſica & Græca, Eccleſia, quarum & ratio & a Latina Eccleſia diſſenſus, & cum Pontificia conſenſus, oſtenditur, & Scriptores huc pertinentes nominantur. *Capite nono* exſtant Controverſiæ, quæ nobis ſunt partim cum Muhamedanis, de quibus generatim, ac ſpeciatim de eorum Alcorano, ac dogmatibus, diſſeritur, partim cum Judæis hodiernis, quorum Religionis ratio, & præcipua dogmata, referuntur. Accedit denique notitia quædam de Ethnicis recentioribus, & inprimis de Miſſionariis in terras gentilium noſtrorum temporum. Atque hæc eſt ſumma Li-

Pag. 435. 492. 550. 583. 671. 704. 721.

bri

bri præſtantiſſimi, cui non magis laudatione noſtra opus eſſe putamus, qnam vino vendibili ſuſpenſa hedera. Temperare tamen nobis non poſſumus, quin Cel. Autori majores virium acceſſiones, plusque otii, ad alia excellentis doctrinæ monumenta in lucem aſpectumque publicum proferenda, etiam atque etiam apprecemur.

DEL TEATRO OLIMPICO DI ANDREA PALLADIO in Vicenza, &c.

h. e.

DE THEATRO OLYMPICO ANDREÆ PALLADII, quod eſt Vicentiæ, Tractatus; Autore Illuſtri Comite JOANNE MONTENARI.

Patavii, apud Jo. Baptiſtam Conzatti, 1733, 8 maj.

Plag. $5\frac{1}{2}$, cum Tabb. æn. 5.

Tanta fuit veteris Italiæ in ædificiis publicis magnificentia, ut vel rudera eorundem, poſt tot Secula ſuperata, Romani Imperii ſtupendam loquantur magnitudinem. Circos præcipue atque Theatra, ſpectaculis populo exhibendis deſtinata, & in multis Italiæ civitatibus adhuc in ruinis ſuis obvia, non minimum ejus rei argumentum præbere, nemo eſt, qui neſciat. Alia tamen, præter hanc, idem confirmandi ratio ex recentiorum Architectorum operibus peti poteſt; qui feliciſſima induſtria antiquorum in ſtruendis ejusmodi molibus prodigioſam prorſus peritiam imitati ſunt. Eminuit inter hos Seculo XVI *Andreas Palladius*, cujus palmarium in arte Architectonica monumentum deſcribendum ſibi ſumſit Ill. Comes *Montenarius*; cujus opera omnibus & Antiquitatis & Architecturæ peritis gratiſſima futura eſt.

Suſcepiſſe ſe, in Operis Dedicatione fatetur, deſcriptionem hanc, ſuaſu *Henrici Biſſari*, Vicentini, Academiæ Olympicæ Præſidis; nec ſine cauſa de egregio hoc urbis

patriæ ornamento gloriatur. *Olympici* cognomen nactum eſt Theatrum hocce Vicentinum, ab *Academia Olympica*, quæ, cum a multo tempore Vicentiæ floruerit, privato ſumtu Sociorum ſuorum, inter quos *Palladius* etiam, Architectus celeberrimus, cooptatus erat, exſtrui idem curavit. Primas tamen inter tanti autores operis tenuere extranei Academiæ Socii, qui Jus Civitatis Vicentinæ eo ipſo ſibi acquirere ſuſceperant, & re ipſa acquiſivere: id quod ex Tabulario Reipublicæ ſe didiciſſe ſcribit Autor.

Secutus autem eſt Architectus in exſtruendo tanto ædificio regulas *Vitruvii*, adjutoremque habuit *Jo. Georg. Triſſinum*, Architecturæ non minus peritum, quam Poetam ſui Seculi celebrem. Documenta artis ſuæ antea dederat ille, exſtructo Venetiis Theatro ligneo; quod ex *Georgio Vaſario* in Vita *Taddei & Friderici Zucheorum*, Pictorum, hauſiſſe ſe, teſtatur Autor. Lapideo autem, ſive marmoreo, urbem patriam ornaturus Theatro, Romani veteris Theatri ideam ſequi, quam Græci antiquioris, maluit: id quod ex comparatione utriusque, a *Vitruvio* inſtituta, ſatis apparet. Abſolutum fuiſſe tantum opus A. 1585, vel exinde patet, quod ex Epiſtola quadam *Antonii Riccoboni*, Profeſſoris Patavini, conſtet, eo anno Oedipum *Sophoclis*, Italice translatum ab *Orſato Juſtiniano*, ab Academicis Olympicis recitatum in eo fuiſſe.

Eo magis autem *Palladii* in tanto opere exſequendo inſigne ingenium fuiſſe apparet, quo majores ipſi difficultates creabat ipſe loci ſitus, cui inædificandum erat Theatrum Olympicum. Ex verbis *Vitruvii Lib. V Cap. 6* proatum eſt, circularem prorſus fuiſſe perimetrum, ſive figuram, Theatri Romani. Ipſius autem Vicentini area, latitudinem 92 pedum Vicentinorum exæquans, non niſi 85 pedum longitudinem habebat. Et, licet obtinerent a Magiſtratu ſuo Academici A. 1582 caſas aliquot vicinas, Theatro addendas, minor tamen manſit Theatri longitudo ſeptem pedibus ipſa latitudine, ita, ut oblongam exinde figuram nanciſceretur. Quanta hinc in omnibus Theatri partibus, diſtan-

distantiis, & proportionibus, ex æquo dimetiendis, mutatio necessaria fuerit, quilibet, artis Architectonicæ vel mediocriter gnarus, facile perspicit. Ellipticam igitur figuram obtinuit *Palladii* opus Olympicum, cum circulari ambitu gavisum, sit quondam Romanum; quemadmodum ex Tabulis æri incisis I atque II in hoc libello satis perspici potest, quarum hæc delineationem Olympici, illa Romani, exhibet nitidissimam. Multis rationes utriusque & symmetriam artificiosam exponit Autor, quæ apud ipsum legi, quam multis hic commemorari, præstat.

Historiam scenæ in sequentibus exponens, a Judæorum festo, cui a Tabernaculis nomen erat, primas ejusdem origines repetit. Ad Græcos procedens, *Æschylum* nobilitandæ scenæ multam impendisse operam, addit, usum in eo opera *Agatharchi* cujusdam, Architecti celeberrimi; (ex *Vitruv. Lib. VII Præf.*) *Sophoclem* porro ex *Aristotele* memorat, qui ad regalem prorsus magnificentiam Theatrum Græcorum deduxisse fertur. Græcos itaque magistros & inventores scenæ secutos esse Romanos, ita tamen, ut ligneam eam struerent primis temporibus, uti *Ausonius* memorat, ita canens:

Ædilis olim scenam tabulatam dabat,
Subito excitatam, nulla mole saxea.

Eminuit tamen inter eas a *M. Scauro* ædificata, tantæ capacitatis scena, ut octoginta millia spectatorum continere posset: donec a C. *Curione* superaretur. *Pompeji* demum tempore lapidea facta sunt Romæ Theatra, *Tacito* teste.

Descriptionem Scenæ aggreditur postea Autor, eamque multa accuratione quoad singulas partes ita persecutus est, ut nihil facile desiderari passus fit in eadem. Non enim tantum quinque valvas ejus, seu januas, mediam nimirum, regiam dictam, eamque latissimam, hospitales duas, utrimque sitas, & reliquas versurarum itineribus proximas, ex difficilioribus *Vitruvii* locis explicat, quæ intellexisse, multum ad Tragicorum Comicorumque, veterum intelligentiam juvabit; verum alia plura, de versuris sive machinis, de fronte scenæ, seu episcenio, de proscenio, quod etiam Pulpitum proscenii, suggestus, vel scena simpliciter, audire nonnunquam solet, erudite & curiose disputat. Ad per-

rum & Philoſophiæ fundamentis, jam A.1695 ab Ordine Philoſophorum ejus urbis primos Baccalaurei, tum anno ſubſequenti ſupremos Magiſtri, honores obtinuit. Inde ad Theologiam animum applicuit, magnos in ea ſine dubio facturus progreſſus, niſi altiores in animo ejus radices egiſſet inuſitatus rerum Mathematicarum amor. Nobiliſſimis his ſtudiis totum ſe dedit præeunte Mathematico incomparabili, *Jacobo Bernoulli*, ejusque induſtriæ tam felices habuit ſucceſſus, ut jam A.1700 eruditam *ad Cl. Viri Bernhardi Nieuwentyt Conſiderationes ſecundas, circa calculi differentialis principia editas, Reſponſionem* (vid. hæc *Acta ad A. 1701 Menſ. Jan. pag. 28*) vulgaverit. Tulit iſte labor, ut aliorum, ita cumprimis Societatis Scientiarum Boruſſicæ, quæ Berolini floret, ſuffragium, quæ, tanti ingenii præſtantia perſpecta, *Hermannum* noſtrum ſibi Socium adſcivit. Præterea aditum ſibi hoc Opere paravit ad magni *Leibnitii*, cujus hic ſtrenue adverſus *Nieuwentytum* cauſam egerat, benevolentiam; cujus commendatione factum, ut a Venetorum Republica demandaretur ei docendæ in Academia Patavina Mathematices provincia. Adminiſtravit hanc ornavitque mirifice ab anno inde 1707 ad 1713, quo, volente ita Rege Boruſſiarum, Patavinam cum Viadrina commutavit. Prælegit hic doctrinam naturalem, ejusque muneris initium fecit Oratione publica, *de duobus in Phyſica teſtibus, omni exceptione majoribus, ratione & experientia*, quæ an prelo ſit commiſſa, nos quidem fugit. Publicavit hic notiſſimum in vulgus Phoronomiæ Opus, (vid. *Acta ad A. 1716 Menſ. Jan. pag. 1,*) eorum, quæ ſunt a Noſtro edita, præclariſſimum omnium eruditiſſimumque. Francofurto *Hermannum* inſignis meritorum & doctrinæ fama A. 1724 in Academiam Scientiarum Petropolitanam vocavit, lautiſſimas conditiones offerente *Petro I*, Ruſſorum Imperatore maximo. Quantum attulerit ad florentiſſimæ illius Academiæ honorem conſilio partim, partim opera & labore ſuo, ſi non aliunde, certe ex *Compendii Matheſeos in uſum Imperatoris Ruſſorum adornati*, & Gallico ſermone ſcripti, *Parte I & III*, Petropoli A.1728 & 1730 editis, (vid. *Acta ad A. 1728 Menſ. Jul. pag. 289*, & *A. 1731 Menſ. Jan. pag. 29,*)

29,) & ex Dissertationibus compositissimis, quibus locum dedit in illustris hujus Academiæ Commentariis, nemo non intelligit. Orationi, quam coram Imperatrice Russorum, *Catharina*, sermone Gallico dixit, locus datus est in *Novis Literariis*, quæ vernaculo sermone Lipsiæ prodeunt, *Anni 1725 pag. 732.* Conf. eadem *Nov. Liter. A. 1726 pag. 178.* A. 1726 jussus erat cum aliis Viris doctis secundum solennem Conventum Academiæ Scientiarum Imperialis celebriorem reddere Oratione publice recitanda. Delegerat huic argumentum de ortu & progressu Geometriæ, Latino sermone explicandum. Cum vero Cl. *Theophili Sigefridi Bayeri* Oratio Germanica, de Originibus gentis Ruthenæ, maximam temporis partem absumsisset, & ipsa Imperatrix cum comitibus aulicis adesset, Latina Oratione non fatiganda, *Hermanni* Oratio dicta non est, sed jussu Academiæ postea prelo subjecta. Continet hæc multa haud proletaria momenta, vix alibi sic obvia, ad Historiam Geometriæ pertinentia. Non abiit hoc munere ante annum 1731, quo ipso finibus Russorum honorifice, & servato ipsi, dum viveret, ducentorum aureorum (*Roubles* vocant) annuo stipendio, dimissus, ad suos Basileam rediit, & prælegendæ doctrinæ moralis Jurisque Naturalis spartam, inde ab anno 1727. a doctore vicario administratam, ipse ornandam suscepit. Sed noluere fata diuturnam esse hanc felicitatem civibus *Hermanni.* Vix enim biennio exacto, fatali correptus morbo, vitam hanc mortalem cum immortali commutavit. Cujus jacturam non patria tantum, sed eruditi etiam ad unum omnes, maxime qui Philosophiam & Mathematicen amant, vehementissimo luctu prosequuntur. In Geometria sublimiori & divina Algebra vix parem sua ætate quemquam habuit. Nec ulla Mathematices universæ pars est, quam non excellenti ingenio complexus sit. Magnus præterea in rerum naturalium scientia, harumque historia. Servant incomparabilis hujus doctrinæ æterna monumenta hi Annales nostri, quos Dissertationibus & numero multis, & argumenti dignitate præstantissimis, locupletavit, famæ suæ his aliquando constantissimis præconibus usurus. In his nominari inprimis merentur Demonstratio geminæ formulæ, a Cel. *Jo. Bernoulli* in *Actis Mens. April. A. 1701* pro multisectione anguli,

vel

Digitized by Google

vel arcus circularis, ſine demonſtratione exhibitæ, (vid. *Acta A. 1703 Menſ. Aug. pag. 345,*) Diſquiſitio dioptrica de curvatura radiorum viſivorum, atmoſphæram trajicientium, cui accedit indefinita Sectio angularis ope Tangentium & Secantium, (vid. *Acta A. 1706 Menſ. Jun. pag. 256,*) Diſſertatio de nova acceleratione lege, qua gravia verſus terram feruntur, ſuppoſitis motu diurno terræ & vi gravitatis conſtanti, (vid. *Acta A. 1709 Menſ. Sept. pag. 404,*) Diſquiſitio de Vibrationibus chordarum tenſarum, (vid. *Acta A. 1716 Menſ. Aug. pag. 370,*) Solutio Problematis de Trajectoriis Curvarum inveniendis, (vid. *Acta A. 1717 Menſ. Aug. pag. 288,*) Ejusdem Solutionis Supplementum, (vid. *Acta A. 1718 Menſ. Jul. pag. 335,*) Additamentum ad easdem Schedas, (vid. *Acta A. 1719 Menſ. Febr. pag. 68,*) Methodus nova ſolvendi Problemata, quæ circa figuras iſoperimetras aliasque proponi poſſunt, (vid. *Acta A. 1718 Menſ. Jan. pag. 32,*) Solutio duorum Problematum, quorum alterum Integrale ex data quadam formula differentiali per areas circulares & hyperbolicas exhibendum poſtulat, alterum vero Curvam projectorum in medio reſiſtenti conſtruendam proponit. (vid. *Acta A. 1719 Menſ. Aug. pag. 351,* & *A. 1723 Menſ. April. pag. 171.*) Præterea in Diario Eruditorum Italiæ, *(Giornale de' Letterati d' Italia,)* Venetiis olim vulgato, leguntur Diſſertationes ejus variæ, ſermone ſcriptæ Italico, de methodo inveſtigandi orbitas Planetarum, *(Tom. II pag. 447, Tom. V pag. 312,* & *Tom. VI pag. 441,)* Obſervationes Geometricæ, *(Tom. VII pag. 173,)* & Modus facilis determinandi leges vis centralis *(Tom. XIII pag. 321)*. Præterea Diarii literarii (*Journal litteraire*) *Tomo IX* Epiſtolam, *Jo. Keillii* quædam plagia recenſentem, nec non Miſcellaneis Berolinenſibus inſeruit Diſſertationem, qua explicatur *Methodus generalis puncta ſtationum in orbitis planetariis determinandi, Obſervationes* etiam *in Schediaſma* Rollii *de Conſtructione aequationum, Commentariis Academiæ Scientiarum Regiæ Pariſienſis A. 1708 inſertum*, porro *de Quantitate virium recte æſtimanda*, & *de motu corporum in mediis reſiſtentibus*, Schediaſmata, denique *Meditationes Analyticas de Motu ad Phoronomian ſuam.* In Commentariis Academiæ Scientiarum Imperialis Petropolita-

næ ab eo elaboratæ Dissertationes comparuerunt *Tom. I de Mensura virium corporum, de Problemate Kepleriano de Calculo Integrali, de Epicycloidibus Sphæricis; Tom. II de Constructione cujusdam Æquationis Differentialis primi gradus; Theoria generalis motuum; de Constructione Æquationum Differentialium; Tom. III de Oscillatione pendulorum compositorum.* Meminimus aliquando, cum Lipsiam transiret, ab illo audire, ipsum Schediasmata plura elaborata reliquisse Academiæ Petropolitanæ, deinceps edenda, ut de figura telluris, &c. Adhæc *Elementis Geometricis Sereniss. Burgundiæ Ducis, a Guisnæo ex Gallico sermone in Latinum translatis, ad usum Seminarii Patavini*, adjecit *quatuor Propositiones ad Trigonometriam apprime utiles.* His addimus Epistolas ejus nonnullas ad *Victorium Franciscum Stancarium*, in Bononiensi Archi-Gymnasio Analyticæ Lectorem, quæ sunt cum hujus Schedis Mathematicis conjunctim publicatæ. Nec illud prætereundum, ἀνωνύμως ab eo editam *Exercitationem de Mechanica Gravitatis causa nondum inventa*, aliamque *de Motu Gravium*, quarum illa quarta, hæc quinta est inter Exercitationes Subsecivas Francofurtenses, *Tomi I Sectione I* contentas; itemque in ejusdem *Tomi Sectione II* quartam *de motu chordarum, quibus instrumenta musica instrui solent, ac stabili sonorum mensura*, & septimam *de Legibus virium Centralium, quibus Planetæ in orbitis suis urgentur.* Eruditissimis his Scriptis facile *Hermannus* noster meruit, ut A. 1733 in Academia Parisiensi locum, quem vacuum fecerat Comitis *de Pembrock* obitus, occuparet, suffragante & Academia, & ipso Rege, Academiæ supremo Præside. Ad doctrinam tam excellentem & admirabilem adjunxit morum elegantiam insignem, carus & civibus, & auditoribus, & ipsis Collegis suis, alienæ gloriæ non raro cum obtrectatione æmulis. Vitam transegit non honeste tantum, sed ita etiam, ut aliis exemplo esse posset virtus ejus; finivit placide, pie, ac religiose.

Prodiit his ipsis diebus *Tomi I Supplementorum ad Nova Eruditorum Acta Sectio XII*, cum *Indicibus & Præfatione* in *Tomum* universum.

Digitized by Google

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Septembris Anno MDCCXXXV.

BISHOP BURNET'S HISTORY OF HIS own time, &c.

h. e.

GILBERTI BURNETI, EPISCOPI SALISburienſis, Hiſtoriæ ſui temporis Volumen II, a Revolutione ad pacem uſque Ultrajecti, Anna Magnæ Britanniæ imperante, conſtitutam. Addita eſt Vita Autoris ab Editore, THOMA BURNETO.

Londini, ſumtibus Editoris typis impreſſit Joſephus Downing & Henricus Woodward, 1734, fol.

Alph. 8 pl. a.

Commentariorum, quibus ſuæ ætatis Hiſtoriam complexus eſt *Burnetus*, *Volumen primum* jam olim commendavimus Lectoribus in *Actis A. 1725 Menſ. Febr. pag. 49.* Convertimur nunc ad horum *Volumen alterum*, nuperrime demum prelo emiſſum, in quo, quæ ab A. 1689 ad 1713 in univerſa Europa ad poſteritatis memoriam inſignia ſunt geſta, ſummatim exponit, ſingulari autem cura enumerat, quæ in magna Britannia evenerunt. Primum, quæ contigerunt regnantibus *Guilielmo III* & *Maria* in Anglia, a *pag. 1* ad *138* refert. Tum ad *pag. 309*, quæ poſt mortem *Mariæ*, *Guilielmo III* Rege, evenerunt, tradit. Poſtea, quæ regnante *Anna* geſta

ſunt, memoriæ prodit. Nemo horum Magnæ Britanniæ Gubernatorum *Burneti* conſiliis non uſus eſt, &, cum ab anno 1689 Salisburienſis Epiſcopus, &, quod conſequens eſt, Summi Angliæ Senatus, quem *Parliamentum* vocant, Socius, fuerit, publicorum conſiliorum, hoc temporis articulo agitatorum, *Burnetus* ſemper fuit particeps. Res igitur geſtas majoris ponderis atque momenti recenſet, non quas audivit, ſed quas vidit, non quibus interfuit ſolum, ſed quas ipſe nonnunquam egit. Candoris ejus atque ſinceritatis documenta ubivis in hoc *Volumine* reperias. Licet enim forſitan nonnunquam minus recte rationes ſubduxiſſe, & propterea characteres ſummorum Principum atque Virorum, de quibus diſſerit, haud recte expreſſiſſe, nonnullis poſſit videri; nemini tamen, opinamur, jure accuſari poterit, quod data opera fucum fecerit, &, quæ ipſe non credidit, ab aliis credi voluerit.

Noſtrum non eſt, omnem *Burneti* Hiſtoriam hoc loco in compendium mittere; quædam tantum exempli loco commemorabimus, unde Lectori de ratione hujus *Voluminis* conſtare poſſit. Ipſe *Burnetus* illis infenſiſſimus eſt, qui Epiſcopalem, quam vocant, doctrinam unice in Anglia tolerandam, Presbyterianos autem & reliquos diſſentientes e regno expellendos, atque quovis modo vexandos, judicant. Numero multis locis ſuum erga diſſentientes animum benignum declaravit, & peſſimos dixit hominum, qui ob diverſas in religione opiniones ſe invicem perſequuntur. Eodem tamen modo, quo de reliquis diſſentientibus, de Pontificiis doctoribus non judicat. Pontificii doctores, præter ſuam religionem, nullam aliam volunt tolerari: nemo igitur Pontificiorum doctorum tolerationi favere poteſt, niſi ſuam, quam profitetur, religionem velit prodere. Cum Pontificiis non faveret erroribus, *Jacobi II* conſiliis plaudere non poterat. *Guilielmi* igitur *III* & Succeſſorum cauſam ſuam facit. Ex quibus quidem *Burneti* ſententiis judicare potes, e quibus principiis judicia ſint lata, quæ in hoc *Volumine* de ſummis Viris tulit. Ceterum, cum *Burnetus* noſter pietatis ſtudioſiſſimus, & in eleemoſynis erogandis ſolertiſſimus fuerit, iis ſemper plaudit, quos eodem modo comparatos reperit.

Quam

Quam libere *Burnetus* noſter de ſummis Angliæ Gubernatoribus ſentiat, & quam parum illorum taceat nævos, a quorum partibus ſtetit, ſuo de *Guilielmo III* ſatis ſuperque declaravit judicio. Licet enim *Guilielmus III* ſub initium imperii omni ſolertia & cura id egerit, ut civium ſuorum conſuleret commodis, atque in omnes virtutes propenſiſſimum declararit animum, judice tamen *Burneto*, Magnæ Britanniæ regimini par non fuit. Diſſenſionibus enim, quæ inter duas factiones, Pag. 46.
quas *Whigs* & *Torries* vocant, ita *Guilielmus III* afflictus eſt, ut utrique diffiſus ſit, &, cui parti ſe confideret, ignorarit. Cumque intelligeret, ſe, quæ in publicum deſtinarat commodum, exequi non poſſe, difficultate deterritus, de felici conſiliorum exitu deſperare cœpit, & omnem curam de regimine miſſam fecit, feliciorem ſe judicans, ſi nunquam ad Magnæ Britanniæ perveniſſet imperium. Illud etiam *Guilielmo III* vitio vertit *Burnetus*, quod minus fuerit affabilis, neque ſciverit verbis ad humanitatem compoſitis Anglorum ſibi devincire animos. Non tamen cuidam animi morbo, ſed adverſæ Regis valetudini, hoc tribuit, quam, dum civibus ſuis celaret, auxit.

Mariam, *Guilielmi III* conjugem, *Burnetus* ſummis celebrat laudibus. Cum *Guilielmus III* in Anglia eſſet præſens, tam parum Regina ſe declarabat fœminam, qui ſexus nimia plerumque curioſitate laborat, ut publicorum conſiliorum particeps fere nunquam fuerit. Gratia tamen ſingulari atque humanitate eximia omnes ad ſe venientes excepit. Id ſibi præcipue datum eſſe credebat, ut ſummo Numini & publice & privatim cultum præſtaret debitum, marito ſuo placeret, & lectione librorum optimorum atque labore & ſe & viragines ſuas a perverſo vivendi genere, quod in aulis eſſe ſolet, abſtraheret. Pauperibus erogandis eleemoſynis ſe præbuit liberaliſſimam. Cum Rex A. 1690 apud Batavos ageret, rebus gerendis ſe maxime idoneam eſſe declaravit. Imperio enim præfuit, &, licet ex ejus octo Conſilii intimi Sociis quatuor eſſent *Tories* & quatuor *Whigs*, tanta tamen cum prudentia rem ſuam egit, ut omnes in ſui traxerit admirationem. 49.

Annæ, Britanniarum Reginæ, characterem *Burnetus* ſequentibus verbis exprimit: *Nemini*, inquit, *ad ſe præ-* 661.

præcludit aditum, ſed omnium vota ſingulari cum gratiæ audivit. At enim vero tam generalibus reſponſionibus ſatisfacere ſtuduit illis, qui opem ejus implorabant, ut certi eſſe non potuerint, utrum Regina preces exaudiverit, nec ne. Quod cum intelligeret populus Anglicanus, ad ejus Conſilii intimi Socios confugiebat, quos penes, permittente Anna, *arbitrium erat & jus & norma dicendi. Illud etiam gratiam ejus apud populum parum juvit, quod ſolennitatibus, quarum Angli ſunt amantiſſimi, aulam ſuam non reddiderit ſplendidiorem, & quod publice raro apparuerit.*

Sub finem Commentariorum hiſtoricorum a *pag. 633* ad *670 Burnetus* noſter concluſionis loco pia quædam deſideria cum Lectore communicavit. Quæ in rebus Eccleſiaſticis, Politicis, Civilibus, atque etiam Domeſticis, in Anglia in melius mutari poſſe cenſuit, ſingulari cum cura *Burnetus* hic declarat. *Exiſtimo*, inquit, *ob graviſſima, quæ olim ipſe geſſi, negotia, & ob Commentarios hiſtoricos, quos elaboravi, aliquam mihi competere libertatem, publice omnis ſtatus atque conditionis homines alloquendi, & de rebus in melius mutandis cogitata mea cum eis communicandi, præſertim cum poſt obitum meum demum publicata ſint, quando inimicitiæ, invidiæ, atque odio aliorum amplius non ſum expoſitus. Sint igitur hæc deſideria mea loco teſtamenti alicujus, & vim habeant ſermonis morientis, quem legant atque perpendant, cum quibus loqui jam nequeo.*

Singulari cum zelo hæc pia deſideria ſcripta ſunt & inſignis *Burneti* in pietatem & publicum commodum promovendum ſtudii documentum plane ſunt egregium. Exempli loco quædam recenſebimus. Neglectum catechizationis inter Epiſcopales vehementer reprehendit, atque tuetur, inter Diſſentientes majori cum fervore juventutem de rebus ſacris erudiri. Exiſtimat etiam, multos ritus in gratiam Presbyterianorum commode poſſe abrogari. Quare enim, (*Burneti* referimus opinionem,) ſignum crucis in Baptiſmo non poſſet omitti? Quare ſingulares Clericorum habitus non poſſent mutari? Quare in Templis Cathedralibus cantus precum non poſſet omitti? &

cui

cui uſui inſervit, quod Orator facer & Auditores verſus Pſalmorum *Davidis* alternatim legant? Genua coram altari flecti, licet in ſe nihil mali habeat, nullius tamen eſt uſus. Non permittere, ipſos liberorum, qui baptizantur, parentes in Baptiſmo eſſe ſponſores, & in eorum locum ſubſtituere alios, admodum inconveniens eſt, & multis aperit occaſionem de ſanctiſſimo Baptiſmo perperam judicandi. Ad eleemoſynas quod attinet, *Burnetus* noſter optat, morem illum abrogari, quo unaquæque Parochia e certis reditibus ſuorum pauperum gerit curam. Hæc enim conſuetudo e pauperibus homines efficit ignaviſſimos, qui certi ſunt de ſuis alimentis, quæ jure quodam ab adminiſtratoribus eleemoſynarum in ſua Parochia exigunt. Exiſtimat, illum eleemoſynas erogandi modum eſſe optimum, quo efficitur, ut & pauperum induſtria & eorum reliqua vitæ ratio in cenſum veniat, ubi eleemoſynæ ſunt erogandæ. Batavos igitur Anglis ad exemplum proponit, apud quos pauperes labore atque diligentia divitum benevolentiam provocare oportet. Magis e re eſſe cenſet, unumquemque pauperibus, quos dignos judicat, eleemoſynas ipſum erogare, quam alterius judicio hanc rem præter neceſſitatem relinquere.

Ordo requireret, ut de ipſius *Burneti* vita faceremus verba, de qua Cl. Editor Diſſertationem Commentariis ejus hiſtoricis attexuit. Sed tam multa *Burneti* vita complectitur ſingularia & notatu digniſſima, ut malimus alio loco ex inſtituto de ea diſſerere, quam hic, pauca quædam referendo, Lectores noſtros multarum rerum utiliſſimarum privare notitia.

Sammlung Rußiſcher Geſchichte.

h. e.

COLLECTIO RERUM A RUSSIS GESTARUM.

Pars I, II & III.

Petroburgi, typis Academiæ Imperialis Scientiarum, 1732 & 1733, 8.

Plag. 18.

Multum debemus in rebus Ruſſicis *Sigiſmundo L. B. ab Herberſtein*, *Antonio Poſſevino*, *Paulo Oderbornio*, *Petro Petrejo*, *Jacobo Reutenfelſio*, *Adamo Olearío*, *Auguſtino L. B. a Mayerberg*, *Korbio*, *Bruynio*, *Weberó*, aliis. Sed dudum eſt, quod in hac luce literarum, quam a *Petro Magno* ipſi Ruſſiæ illatam novimus, hiſtoriarum ſtudioſi certiora amplioraque ſecum communicari deſiderarunt. Scilicet requiſivimus in antiquis, loco fabellarum, centies e charta in papyrum conjectarum, Scriptores coævos, aut ab iſta ætate propius remotos: in rebus geſtis Czarorum & gentis, non quæ exterorum hominum vel odium in Ruſſos eorumque Principes, vel ob beneficia adulatio, transmiſit ad poſteros, ſed Hiſtoricorum domeſticorum, ab affectibus partiumque ſtudiis, quantum fieri poteſt, alienorum, Annales Commentariosque: in regionum, Reipublicæ, morum, rituumque, deſcriptionibus, non quæ pauci Legati, illorumque Comites, ſermonis Ruſſici fere imperiti, in ſuis a regni finibus Moſcuam, & Moſcua ad regni fines, non ex ſua, ſed Priſtaforum, voluntate, confectis itineribus, fando dicamus, an fabulando, acceperunt, ſed indigenarum potius, & *αὐτόπτων*, integras juſtasque narrationes; & en! damnamur voti præter ſpem atque opinionem, hoc libello ad nos allato. Quamvis enim eundem auroram rei hiſtoricæ apud Ruſſos cultæ rectius appellaveris, quam ipſam lucem, nulli tamen dubitamus, magis magisque iſtas tenebras depulſum iri, poſtquam ex hoc ſpecimine conſtat, laudatiſſimam Academiam Scientiarum Petropolitanam, poſt alias artes, etiam rei hiſtoricæ patrocinium ſuſcepiſſe. Gratias habemus agimusque maximas erudito Viro, *Gerhardo Friderico Müllero*, Hiſtoriarum in Academia Petropolitana doctori digniſſimo, cujus beneficio hæc ad nos pervenere, majores omnino habituri, ſi in tam pulchro curriculo, quam licebit celerrime, fuerit progreſſus.

Collectionis noſtræ *Pars I quinque Capitibus* abſolvitur. *Caput primum* notitiam continet MSti Codicis Ruſſici, in Bibliotheca Academiæ Scientiarum ſuperſtitis, cui titulus: *Annales, ſive Hiſtoria ſecundum temporum ordinem, Monachi* Theodoſii *in Cœnobio Petſcherano Kiovienſi, de Origine Imperii Ruſſici, & Principum, quibus paruit.* Omnium Hiſtoricorum

Ruſſi-

Bridge Street in the Parish of Saint Mary Abbots Kensington in the County of Middlesex Gentleman and Thomas Hall of Number 1 Bridge Street aforesaid Gentleman the Executors named in the Will of the said Testator the Probate whereof was granted by the Court of Probate on the Twenty-fifth day of August One thousand eight hundred and seventy to the said Executors the Oath being duly sworn by the said Executors

Effects under £20,000.

Effects under £20,000.

Effects under £20,000.

Pag. 27. Hæc Ruſſica *Capite tertio* doctiſſimus Epitomes Autor cum Chronographis Hiſtoricisque Byzantinis confert, &, quam bene inter utrosque conveniat, oſtendit.

34. *Capite quarto* narratur, quibus ritibus & cerimoniis cum A. 1731 Moſcuæ, tum A. 1732 Petroburgi, Legati *Nairlatu Bogdochani*, Sinarum Imperatoris, ad Imperatricem Ruſſorum, *Annam Joannownam*, acceſſerint, atque iterum diſceſſerint. Res jucunda nobis viſa, quod in fine *Capitis* relatum legitur, Legatos Sinicos poſteriores cum Academicis ſua Imperatorisque ſui nomina charactere Sinico communicaſſe, eadem, cum verſione Ruſſica & Latina, d. 6 Julii, cum Legati Typographiam Academicam luſtrarent, non opinantibus e prelo madida fuiſſe oblata, ut hoc Typographiæ Europææ ſibi haberent ſpecimen.

74. *Caput quintum* pariter ad Hiſtoriam recentiſſimam *Annæ* Imperatricis pertinet. Prodiit nempe: *Umſtændliche Beſchreibung der hohen Salbung und Krœnung der Allerdurchlauchtigſten, Groſsmæchtigſten Fürſtin und groſſen Frauen, Anna Joannowna*, &c. hoc eſt, Accurata Deſcriptio Unctionis & Coronationis Sereniſſimæ Potentiſſimæque Principis & Magnæ Dominæ, *Annæ*, *Joannis* Filiæ, Imperatricis & Avtocratoris totius Ruſſiæ, uti illa d. 28 April. A. 1730 inter communes Imperii Ruſſici applauſus peracta eſt. Secundum Avthenticum Ruſſicum in Germanicam linguam translata, & Figuris æneis exornata. In Burgo S. Petri apud Academiam Imperialem Scientiarum, 1731, plag. 8, fig. æn. 16, ch. aug. Ruſſicum exemplar Avthenticum Moſcuæ cura Conſiliarii Status, *Tatiſchewii*, eſt impreſſum, figuræ
75. ſub oculis Academiæ æri inciſæ, cui etiam interpretatio Germanica eſt imperata. Hujus Operis vernacula nobis lingua editi luculenta hic exſtat Epitome.

Parte II hujus Collectionis *Capite primo* Chronici *Theodoſiani* Kiovienſis compendium continuatur. Cædem Ma-
95. gni Ducis *Igori* Vidua, ejus *Olga*, & Filius, *Swetoslaus*, Drewlianis ſtratagemate ſuperatis, graviter ulti ſunt. *Olga* in itinere, ad *Conſtantinum*, *Leonis* Filium, Imperatorem Conſtan-
98. tinopolitanum, ſuſcepto, ad fidem Chriſtianam converſa eſt. *Swetoslaus*, poſt felicia bella, ſedem ſuam Perejaslaviam ad Danubium

Digitized by Google

nubium transtulit, regno inter filios diviso. *Jaropolco*, maximo natu, obvenerat Kiovia, *Olego* Drewliani, *Wladimiro* Novagorodia. *Svetoslaus* in itinere in Russiam a Petschenegis occisus est A. 972. Post obitum patris dissidia inter fratres & bella orta. *Olegus* a *Jaropolco* prælio superatus, in fuga periit. *Jaropolcus* post bella cum *Wladimiro* per insidias cæsus est. *Wladimirus*, Monarcha, cum tandem ambiret nuptias *Anastasiæ*, vel *Annæ*, Imperatorum Constantinopolitanorum sororis, illa autem homini ethnico nubere recusaret, sacro lavacro ablutus per Corsunensem Episcopum, cupitam conjugem a Græcis obtinuit A. 988. Post varia bella, post ædes sacras Kioviæ magnis sumtibus exstructas, d. 15 Jul. A. 1015 Berestowæ, districtus Kiovienſis, obiit. *Capite secundo* Vir doctissimus Res Russicas Seculi X & XI cum *Snorronis Sturlesonii Historia* comparavit. *Capite tertio* novissima Chalmyccica continentur, maxime in Orientali ilius gentis parte, sub ultimis duobus Contaischis, (Contaischa Chalmyccis Principem denotat,) *Baschtuchano* & *Erdeno Zuructu*, contigerunt. Debemus hæc *Joanni Unkowskio*, *Petri M.* ad istam gentem quondam Legato, qui ex sermonibus unius e Proceribus Chalmyccicis (*Saissanos* appellant,) illa hausit. Eidem *Unkowskio*, Rerum Bellicarum nunc primario Commissario, debentur, quæ de Chalmyccorum traditionibus nonnullis, ceremoniis, & ritibus, *Capite quarto* afferuntur, ex ejusdem Actis illius Legationis diurnis depromta. *Caput quintum* occupant Leges Pacis Rætschenſis, d. 21 Jan. A. 1732 inter *Annam Joannownam*, Russorum Imperatricem, & *Tachmasibum*, Persarum Schachum, initæ, quarum Articulus II, de Limitibus utriusque Imperii in istis regionibus, *Capite sexto* Annotationibus Geographicis illustratur. Limes hodiernus utriusque gentis est flumen Kar, sive antiquis celebratissimus Cyrus, Κυρος, sive Κυρρος.

Pag. 102. 103. 105. 108. 114. 123. 141. 154. 164.

Partis III frontem Epitome iterum exornat Chronici *Theodosiani*. Post *Wladimiri* mortem *Svetopolcus* Kioviæ imperii habenas capessebat, multa in populum benevolentia novum firmare cupiens regnum, cujus tamen omnem gratiam amiserat, fratribus duobus, *Borisso* & *Glebo*, misere trucidatis,

Principibus tanta vitæ innocentia conſpicuis, ut inter Ruſſicæ Eccleſiæ Sanctos referri meruerint. Paria metuebat *Jaroslawus*, frater, Novagorodiæ Princeps, unde bellum civile ancipiti fortuna geſtum. Pulſus *Svetopulcus* ad *Boleslaum*, Poloniæ Regem, confugit, cujus auxilio ſuffultus, A. 1018 *Jaroslawum*, fratrem, magno prælio victum, viciſſim pepulit. Tandem novo prælio, eoque internecino, res deciſa. *Jaroslawus*, licet ægre victor, Imperium Ruſſicum tenuit, *Svetopulcus* victus in
Pag. 184. deſertis Bohemiam inter Poloniamque vitam finivit. Sub hoc demum *Jaroslawo* altitiſſimas radices egerunt Chriſtiana ſacra inter Ruſſos, Kioviam regiam ſibi ſedem, urbem Metropolitanam eſſe juſſit, multis ædificiis, maxime ſacris, eandem ornatiorem reddidit, & tandem A. 1055, regno inter duodecim filios diviſo, ubi tamen potior pars & Kiovia, Imperii caput, natu maximo, *Iſjaslawo*, obtigit, anno ætatis ſeptuageſimo ſexto deceſſit.

194. *Caput ſecundum* agit de Opere rariſſimo: *Noord- en Ooſt-Tartarye door Nicolaes Witſen.* Vir ſummus, *Nicolaus Witſenius*, qui Amſtelodamenſium Conſul d. 10 Aug. A. 1717 ætatis anno ſeptuageſimo ſeptimo obiit, Belgarum olim apud Ruſſos Legatus, per omnem deinde vitam in eo totus fuit, ut Tartariam, Septentrionem verſus & orientem ſolem ſitam, magnam, ſed parum notam, orbis terrarum portionem, ſua induſtria illuſtraret. Prodiit Geographica illarum regionum Charta A. 1687. Huic Commentarii loco eſſe debebat Opus illud: *Noord-en Ooſt-Tartarye.* Typis etiam excuſum A 1692, atque iterum A. 1705. Sed, quod illa omnia nondum ſatisfacerent accuratiſſimo Viro, ita preſſit ſuppreſſitque utramque editionem, ut ne amiciſſimis quidem, exſtare Opus, innoteſceret. Sunt in Bibliotheca Petroburgenſi exempla utriusque editionis, quæ res
222. merito impulit Cl. *Müllerum*, ut in *Capite ſecundo*, ut diximus, Operis Hiſtoriam daret, in *Capite* vero *tertio* Indicem Operis locupletiſſimum, ex quo veluti ex ungue diſcere eſt, quam præclara nimia *Witſenii* magni nihil falſi dicendi cupido nos celaverit.

277. Claudit hanc *Partem Capite quarto* Conſpectus Operis, cui titulus: *Commentarii de Rebus Chalmyccicis Libri IV, Autore*

tore Gerardo Friderico Müllero. Erit horum *Librorum I* de Hiſtoria Chalmyccica; *II* de Religione Chalmyccica; *III* de Literatura Chalmyccica; *IV* Vitæ & morum gentis deſcriptio. Euge! bonum factum! Quis unquam crediderit? Sacerdos & Politicus Chalmyccus, Legati ad Magnam Ruſſorum Imperatricem, ſuos Libros, ſuos Commentarios, ad ornandam Hiſtoriam patriam, promiſerunt. Nec exiguo uſui erunt *Unkowskiana, Witſeniana, Kyrilowiana,* alia. Nos Cl. *Müllero,* cujus, nos ante aliquot annos inviſentis, eruditionem humanitatemque cognoviſſe cum voluptate recordamur, iter longinquum, quod ante aliquod tempus ingreſſus eſt, etiam literarum cauſa, fortunatiſſimum precamur, &, ſi hæc redux aliquando legat, ut *Res Chalmyccicas* urgeat, ſtudioſe rogamus.

ISTRUZIONE INTORNO ALLE FEBRE, &c.

h. e.

INSTRUCTIO CIRCA FEBRES, SCRIPTA Autore JOANNE DOMINICO SANTORINI, Protomedico Anatomico, dedicata Summo Sanitatis Magiſtratui Venetiarum.

Venetiis, prelo Joannis Baptiſtæ Recurti, 1734, 4.

Plag. 19.

Qui jam ſtudio rei Anatomicæ magnam nominis ſui celebritatem conſecutus eſt Cl. Autor, eo majorem hujus Operis ſui dignitatem fore, certo confidere poteſt, quo luculentiores eſſe ſolent obſervationibus Anatomicis ſuperſtructæ cauſarum morbificarum declarationes. Equidem in arte medica minus verſatis, Chirurgis ſcilicet, qui militum curam ſuſcipiunt, ſe ſcripſiſſe profitetur; verum enim vero, &, ſi qui alii magis exercitati ſunt, invenient de quo Autor gloriari poſſit. Febrium ſigna ex pulſus, cujus differentiæ allegantur, conditione, ex linguæ ariditate, reſpirationisque intenſiore motu, judicantur. Omnium autem febrium generatim conſideratarum cauſa eſt

ſanguinis viſciditas, ex qua, circa vaſorum extremitates hærente, cordis impotentia oritur, ut finem ſuum, ſecretiones, aut excretiones, aſſequi nequeat, nec non totius ſanguinis, ad motus ſui principium regurgitantis, inordinatus circuitus. Ad hæc enim potiſſimum momenta redit, quicquid de viſcedine humorum, a lymphæ defectu exorta, tanquam febrium cauſa, dici poteſt. Pituitæ ortus ille eſt: innatant limpidiſſimo ſanguinis fluido partes diametro minutiſſimæ arteriolæ minores, quamdiu legitima ſolutione in parvitate ſua verſantur; augetur moles, ſi, pauperie ſeri oborta, plures inter ſe coiverint, inde arteriolæ diameter, tranſituris moleculis, minor non admittit ſanguinem ſic formatum, inde febres inter ſe diverſæ pro pituitæ quantitate, qualitate, & obſtructionis intra vas capillare modo. Hæc cauſæ morbificæ varia modificatio febres alias periodicas, alias acutas, chronicas alias, efficit. Periodicæ, quæ typum exercent ſunt, intermittentes, remittentes, & perniciosæ, qui terminus haud ita pridem Medicorum ſcholis recens illatus eſt, ejusdem cum febre erratica incerti ordinis, ſed malignaſcente ſignificatu. Acutarum febrium familia ſimplices benignas, acutas vehementes, malignas puta & inflammatorias, ſub ſe comprehendit. Chronicæ autem ſeroſæ ſunt, ſcirrhoſæ, & ulceroſæ. De ſingulis ſpeciatim monet: Periodicæ intermittentes quotidianæ ſunt ſenibus periculoſæ, hieme potiſſimum ingruentes pulſu minuto, tardo, urina, diſcolore, alba. Tertiana modo ſimplex eſt, modo compoſita, nunc intermittens, nunc continua, jam legitima, jam ſpuria. Tertiana continua ea eſt, quæ medio tempore, quo paroxyſmi alterni ſunt, dolore ſtomachi, capitis, ſudoribus, lipothymiis, quibus ardens eſſe videri poſſet, ægrum affligit, de quibus, tum etiam de aliis intermittentibus, ſignum ſalubre eſt anticipare paroxyſmos, inſalubre, aut conſtare, aut poſtponere. Tertianæ duplices eodem die bis increbreſcunt; tertianæ continuæ plerumque ſunt duplicatæ. Quartana reliquis omnibus diuturnior, ſed boni nominis variorumque malorum debellatrix; quodſi tamen pertinax fuerit, viſcerum, maxime vero lienis, tumores ſocios habet. Periodicæ remittentes claræ aliæ ſunt, aliæ vero obſcu-

ræ.

ræ. Claras appellat Autor, quarum luculentum principium & accessus sensibilis, incrementum etiam & decrementum, facile cognoscendum; obscuras, quæ, non advertente ægro, & sibi male esse, nondum professo, jam aliquo tempore durant, remittunt etiam, ægro præter corporis atrophiam viresque minus constantes nihil conquesto, inde de novo insultant, novam se febrem mentientes, cum prima illa sit. Hecticæ sunt illæ. Pernicioſæ ex periodicis illæ sunt, sed pessimæ notæ, quæ ex tertianis in duplicatas, ex duplicatis in continuas, denique in malignas, atrocibus symptomatibus, vomitionibus, lipothymiis, stipatas, degenerant, ex quarum ordine sunt, Hemitriteæ, Leipyriæ, syncopales, & cardialgicæ, antiquorum. Acutæ febres brevi spatio decurrunt, & pro symptomatum gravitate, aut periculi metu, modo simplices benignæ sunt, modo vehementes & malignæ, modo denique inflammatoriæ. Simplices, si unius diei, Ephemera, si quatuor ad summum spatio decurrunt, Synochos audiunt. Sunt tamen ex isthac acutarum classe, quæ vel tertianis duplicatis, vel iisdem continuis, accenseri merentur, sicut jam declaratum, intermittentes continuas cum ardentibus acutis facile confundi. Acutæ vehementes, ob symptomatum atrociam & imminens vitæ periculum sic dictæ, varios habeat malignitatis gradus, sed vix determinandos, sicut & acutæ simplices aliqua sui parte malignitatem haud raro induunt, aut in vehementes degenerant. Has si quis apte & convenienter ab inflammatoriis acutis distinguere velit, attendat in illis, incerto loco & undique sanguinis motum retardatum fieri, in his vero fixum quendam allegari posse locum, in quo sanguinis grumescentia cum inflammatione grassari susceperit. Inflammatoriæ istæ medio modo sese habent inter acutas & vehementes, & utrinque participant. Sunt autem sanguinis in inflammatoriis istiusmodi variæ affectiones. Aut enim retardatur, aut subsistit, aut denique grumescit. Tribus istis motus vitiis aliquid separati vere inest, in quibus rite dijudicandis partim ad grumi intensiorem gradum, partim ad partium teneritatem, respiciendum est. Addendum, & hoc modo febrem esse symptomata inflammationis, modo febrem præcedere, sub-

ſequi inflammationem. Inde inflammatoriæ aliæ ſunt eſſentiales, aliæ ſymptomaticæ, aliæ internas, aliæ externas, aliæ utrasque invadunt corporis humani partes, hoc modo inter ſe differunt, omnes exanthematicæ, quæ aliquando, prout Eriſipelas capitis etiam nobiliora viſcera in conſenſum trahunt, internorum viſcerum inflammatoriæ haud raro in chronicas ulceroſas mutantur. Chronicæ febres, vehementia in acceſſu, gravitate ſymptomatum in progreſſu, & durationis mora, aut incerti termini fine, a reliquis omnibus diſcrepant. Ex his aliæ ſunt ferosæ, quarum ſcilicet cauſa morbifica in humoribus hæret, quas Cl. Autor in cachecticas, ſcorbuticas, & celticas, (videtur enim Gallos, Italiæ tyrannos, offendere noluiſſe, quando morbum teterrimum conſueto morbi gallici nomine privet,) denuo ſubdividit. Scirrhoſæ febres ſunt, quæ viſcus quodpiam nobilius, maxime vero glandulas, obſtructas habent, aut prægreſſas, aut concomitantes, aut ſubſequentes. Ulceroſæ, a prægreſſa inflammatoria ortæ, apoſtemati partis vel internæ, vel externæ, vel utriusque ſimul, accidunt. *Altera* nobiliſſimi Operis *Pars* curam febrium pro diverſitate cauſarum diverſiſſimam ſuppeditat, cujus medelæ quamvis pauciores fontes ſuppeditet, eosdem tamen puriſſimos indicat & maxime defæcatos. Quotidianarum anchora ſacra ſunt Emetica, ſubſequentibus aromaticis incidentibus, ammoniacalibus, cum Chin-Chinæ uſu junctis. Eadem remedia tertianam profligant, quibus tamen Sal amarum Anglicum itidem haud male convenit: Specificum in una quotidianarum ipſi eſt: Radix Bryoniæ, vino macerata addito Salis marini tantilli, quo vim ejus vomitoriam infringi arbitratur. Intermittentes continuæ, tertianæ duplicatæ, aut pernicioſæ, dictæ, venæſectionem, non omiſſo tamen Corticis peruviani uſu, imperant, interſperſis ſudorificis & anodynis, qualia ſunt Diaſcordium Fracaſtorii & Theriacales formulæ ipſi conſuetæ: veſicatoria & frigidæ potus pro exigenda neceſſitate admittuntur. Vehementes dictæ ſudorificis curantur, itidemque venæſectione, veſicatoriis, clyſteribus, diæta cibi, aquæ potu. Chronicarum panacea eſt vomitorium, quo ſubſequentis curæ uſus luculentior eſſe poſſit, ſcorbu-

Digitized by Google

ſcorbuticæ ſero Lactis chalybeati infringuntur. Celticum malum Elleboro, Colocynthide, antimonio crudo, & mercurialibus, aſſuevit. Scirrhoſæ omnis generis aperientia poſtulant. Accedit Pharmacorum catalogus, qui cum totius Libri, Practico apprime neceſſarii, doctrina comparatus, Autori famæ augmentum, ægris certam ſalutem, pollicetur.

DELL' ARITMETICA COMUNE E SPECIOſa Trattato, &c.

h. e.

DE ARITHMETICA COMMUNI ET SPEcioſa Tractatus FRANCISCI XAVERII BRUNETTI, Sacrario Pontif. Max. Clementis XII præfecti: dedicatus Eminentiſſ. Cardinali, NERIO CORSINI.

Romæ, apud Roccum Barnabum, 1731, 4.

Alph. 1 pl. 11, cum Tabb. æn. 2.

Non quidem alius hujus Libri ſcopus eſt, quam ut introductionis loco ſit, ad legenda atque intelligenda præſtantiſſima recentiorum Autorum ſcripta Arithmetica & analytica; ſed fatendum tamen eſt, ſingularem in eo elaborando operam collocaſſe Doctiſſ. *Brunettum.* Nam non ſolum exquiſitiſſimis, ex variis diſciplinis, utitur exemplis, ad regulas ſuas illuſtrandas, & paſſim de inventionibus inventoribusque præcipuorum theorematum mentionem facit, ſed & integras addit tractationes, curioſas, jucundas, atque utiles, quas in aliis hujus generis libris fruſtra quæſiveris. Totum Opus diviſum eſt in *Partes duas.* Quarum *prior quinque* abſolvitur *Capitibus*, in complures Articulos denuo diſtributis, quæ ad Arithmeticam communem pertinent. *Capite primo* de vulgaribus Arithmetices ſpeciebus, de extrahendis radicibus quadratis & cubicis, & de calculo rabdologico *Nepperiano*, agitur; *Capite altero* de fractionibus; *Capite tertio* de algorithmo decimali,

&

& de methodo computandi, ope lapillorum, ſive calculorum, proprie ſic dictorum ; *Capite quarto* de proportionibus, cum ſimplicibus, tum compoſitis, Arithmeticis, Geometricis, & harmonicis, de regula trium directa & inverſa, de regula ſocietatis, de regula compoſita, de regula falſi, tam ſimplici, quam duplicata, & de applicatione operationum Arithmeticarum ad quantitates continuas, ſive Geometricas ; *Capite quinto* denique de computo Eccleſiaſtico, de feſto Paſchali, de cyclis & periodis Chronologicis, de Calendario, & ejus reformatione *Gregoriana*. Sequitur *Pars altera*, in qua Arithmeticam ſpecioſam Cl. Autor *ſex Capitibus* pertractat. *Capite primo* generatim de Algebra diſſerit, deinde de calculo quantitatum ſimplicium & affectarum, ſive incommenſurabilium, itemque de ſignis poſitivis & negativis, & de quantitatibus imaginariis ; *Capite altero* de reductione æquationum tam primi, quam ſecundi, & cujusvis altioris gradus, de Problematibus indeterminatis, & de applicatione hujus calculi ad Phyſicam & Geometriam ; *Capite tertio* de progreſſionibus Arithmeticis & Geometricis, de formatione potentiarum, de ſeriebus infinitis, de infinite parvis, de ſeriebus numerorum figuratorum, & de methodo applicandi ſeries ad Geometriam ; *Capite quarto* de calculo logarithmico, de ſinibus, tangentibus, & ſecantibus, de trigonometria, & de uſu calculi analytici trigonometrici in Problematibus Geometricis ; *Capite quinto* de combinationibus & permutationibus, & de applicando illo calculo ad ſcientiam ludorum ; *Capite ſexto* denique & poſtremo de calculo differentiali & integrali. Atque hæc de ordine & inſtituto Autoris dicta ſufficiant.

DE NOVA QUADAM FACILI DELINEATU Trajectoria, & de Methodis, huc ſpectantibus, Diſſertatiuncula ; Autore SAMUELE KOENIG.

Accidit aliquando caſu fortuito, ut ante oculos meos ſuper menſa horizontaliter poſita, corpus promoveretur, cui aliud

Council, and to the Lord Admiral, to be delivered to the Lord Mayor of London, to be published in the City, and to be sent to the Lord Lieutenants of the Counties, to be published in their several Counties, and to the Lord Admiral, to be published in the Ports

TAB. V Fig. 1. $CB = a - x$. Dicatur velocitas, qua fertur corpus A, quando pervenit in $M = V$, velocitas autem, qua corpus projicitur secundum tangentem $AH = f$. Velocitas, quam habet corpus $B = u$, & velocitas, quam corpus B libere cadendo ex altitudine BC aquirere potuiſſet $= c$. Dicatur elementum curvæ $Mm = ds$, $Rm = dy$, $MR = dx$. Maſſæ autem dicantur A & B.

Artic. II. Quia vis viva conſervari debet, illaque menſuratur per quadratum velocitatis ductum in maſſam; vis viva, quæ ineſt corpori A, dum velocitate f ſecundum tangentem AH projicitur, una cum vi viva, quam acquirere potuiſſet, corpus B, libere cadendo ex altitudine BC, æqualis eſſe debet vi vivæ, quæ ineſt corporibus A & B, ita connexis; adeoque habetur hæc æquatio $ffA + ccB = V^2A + uuB$.

III. Sed, quia elementa $Mm = ds$ & $Bb = MR = dx$ æqualibus temporibus percurruntur, velocitates corporum erunt, ut hæc Elementa, ſc. $ds : dx :: V : u$, adeoque $uu = \frac{V^2 dx^2}{ds^2}$. Et, ſubſtituendo hunc valorem in æquationem præcedentem, ritequе illam reducendo, prodibit tandem $VV = \frac{(ffA + ccB)\,ds^2}{Ads^2 + Bdx^2}$.

IV. Conſtat autem ex notiſſimo illo Theoremate *Newtoniano* Velocitates corporis in Trajectoria eſſe in ratione inverſa ex centro virium perpendiculariter ductarum ad tangentem. Eſt autem hac perpendiculari $CP = \frac{xdy}{ds}$, adeoque vi Theorematis erit $f : V :: \frac{1}{a}$ (nam in A ipſa CA ad tangentem perpendicularis eſt) $: \frac{ds}{xdy}$. Conſequenter erit $V = \frac{fads}{xdy}$ & $VV = \frac{ffaads^2}{xxdy^2}$.

V. Sed paulo ante jam inveneramus $VV = \frac{(ffA + ccB)\,ds^2}{Ads^2 + Bdx^2}$, adeoque, æquando hos duos valores, habetur hæc æquatio

TAB. V ad Nov. Act. Erud.

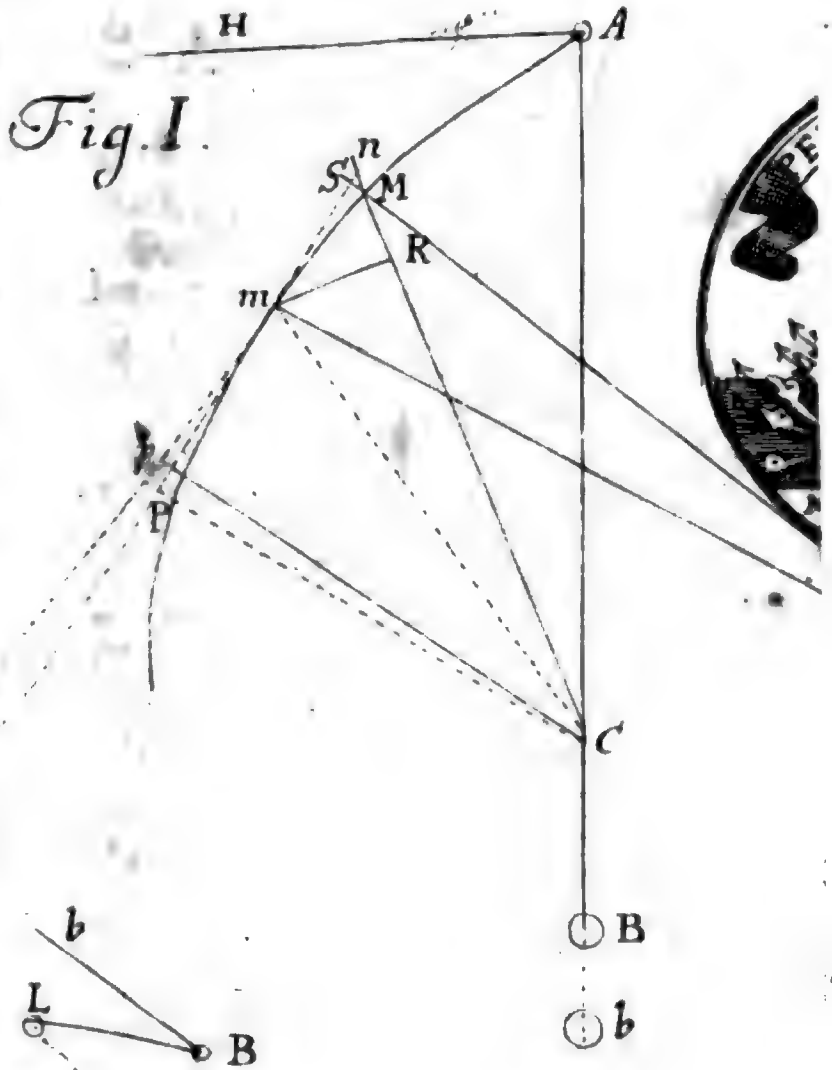

Fig. I.

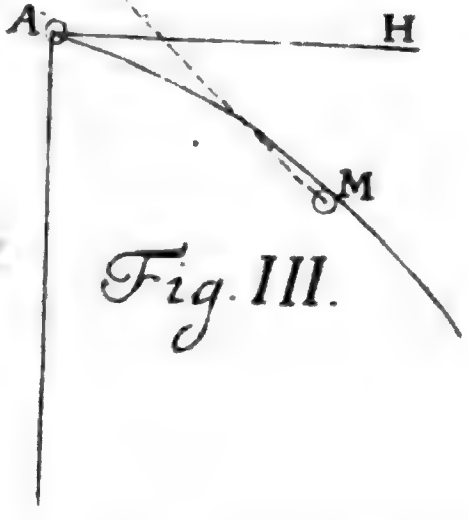

Fig. III.

Digitized by Google

$\frac{ffaads^2}{xxdy^4} = \frac{(ffA+ccB)ds^2}{Ads^2+Bdx^2}$. Quæ rite reducta, poſitoque pro ds^2 Valorem dx^2+dy^2, dabit hanc $dy^2 = \frac{ffaadx^2(A+B)}{Affxx+Bccxx-Affaa}$.

Quia autem c deſignat velocitatem, quam grave libere cadendo ex altitudine $CB = a-x$, acquireret, erit ex formulis Dynamicis $cc = 2g.\overline{a-x}$. (g deſignat gravitatem naturalem.) Ponatur, ſimili modo velocitatem f acquiri lapſu liberò gravis ex altitudine b, & erit ex iisdem formulis $ff = 2gb$, quibus valoribus in æquationem præcedentem ſubſtitutis, naſcetur tandem hæc finalis, naturam curvæ quæſitam declarans Artic. VI.

$$dy^2 = \frac{baa(A+B)}{Abxx+Baxx-Bx^3-Abaa}.$$

Sequitur jam Solutio ejusdem Problematis per principia Dynamica, præmiſſo tantum hoc Lemmate.

Lemma.

In omni curva, cujus applicatæ ex centro ducuntur, radius oſculi (quem dicam R,) ſemper eſt $= xdx : diff.\left(\frac{xdy}{ds}\right)$. VII.

Demonſtratio.

Ducatur tangens mP, & alia infinita propinqua Mp. Demittantur ad illas perpendiculares cP, Cp. Ob triangula ſimilia MmR, MCP habetur $mp = \frac{xdx}{ds}$, & $CP = \frac{xdy}{ds}$, adeoque Pp ejus differentiale $= diff.\left(\frac{xdy}{ds}\right)$. Sed triangula Pmp, mLM ſunt ſimilia, ut attendenti facile patebit, adeoque hæc analogia locum habet. $Pp : Pm = Mm : ML$. i. e. $diff.\left(\frac{xdy}{ds}\right) : \left(\frac{xdx}{ds}\right) = ds : \frac{xdx}{diff.\left(\frac{xdy}{ds}\right)} = ML$, ſeu radio oſculi. Q. E. D.

Scholion.

Poſſem hanc quantitatem $\frac{xdy}{ds}$ actu differentiare, ſed malo differentiationem tantum indigitare, ob inſignem commoditatem, quæ integraturo inde redit, ut ſtatim manifeſtum fiet.

Artic. VIII. Hoc Lemmate conſtituto, ipſum Problema, retentis omnibus denominationibus, quemadmodum illas (Artic. I) aſſumſimus, hunc in modum ſolvi poteſt.

Cum elementum Mm, quod a corpore A velocitate V percurritur, ſit particula circuli, radio oſculi ML deſcripti, erit illa vis, quæ corpus normaliter ad curvam urget $= \frac{VVA}{R}$. Et hæc vis proportionalis eſt lineolæ MS, inter hoc curvæ elementum & tangentem interceptæ, uti notum eſt. Hinc jam inveniri poteſt vis centralis, agens in directione radii vectoris MC, inſtituendo hanc analogiam.

$$MS : Mn = \text{ſive } mR\,(dy) : Mm\,(ds) : \frac{VVA}{R} = \frac{VVAds}{Rdy}.$$

Adeoque $\frac{VVAds}{Rdy}$ eſt illa vis centripeta, quæ ſemper in directione radii vectoris requiritur, quo corpus in hac curva maneat. Sed vidimus jam in præcedente Solutione (Artic. IV), VV æquale eſſe ipſi $\frac{ffaads^2}{xxdy^2}$, adeoque, ſubſtituto hoc valore, erit hæc vis centralis $= \frac{Affaads^3}{Rxxdy^3}$. Sed per Lemma $R = xdx : diff.\left(\frac{xdy}{ds}\right)$. Adeoque erit $(Affaads^3) : Rxxdy^3$

$$= \frac{Affaads^3 . diff.\left(\frac{xdy}{ds}\right)}{dx . x^3 dy^3} = \frac{Affaa . diff.\left(\frac{xdy}{ds}\right)}{dx . \left(\frac{xdy}{ds}\right)^3}.$$ Quia in

hac

hac fractione denominator eſt potentia integralis numeratoris, quantitas hæc integrari poteſt. Integretur itaque, & deinde indigitetur potius differentiatio, & induet expreſſio vis centripetæ hanc formam, $-\frac{Affaa}{2dx}\,diff.\left(\frac{ds^2}{xxdy^2}\right)$.

Cum autem in hoc caſu tenſio funis corpus A in orbita ſua retineat, erit hæc tenſio $= -\frac{Affaa}{2dx}\,diff.\left(\frac{ds^2}{xxdy^2}\right)$, adeoque hac vi corpus B etiam retrahitur: nam tenſio ſe exſerit hinc inde æqualiter. Conſequenter vis motrix, qua corpus B ad deſcenſum animatur, erit differentia harum virium motricium ſc. $= gB + \frac{Affaa}{2dx}\,diff.\left(\frac{ds^2}{xxdy^2}\right)$, & vis acceleratrix erit (dividendo ſc. per maſſam B) $= g + \frac{Affaa}{2dx.B}\,diff.\left(\frac{ds^2}{xxdy^2}\right)$, (ſeu ponendo $2gh$ pro ff,) $= g + \frac{gAhaa}{dx.B}\,diff.\left(\frac{ds^2}{xxdy^2}\right)$. Multiplicetur hæc vis acceleratrix per elementum ſpatioli $Bb = -dx$, (nam $CB = a - x$, adeoque $Bb = -dx$), & erit $u\,du = -g\,dx - \frac{gAhaa}{B}\,diff.\left(\frac{ds^2}{xxdy^2}\right)$, &, integrando & addendo conſtantem C, erit $\frac{1}{2}uu = -gx - \frac{gAhaads^2}{xxdy^2} + C$. Ut determinetur hæc conſtans C, cogitandum, ab initio deſcenſus corporis B, quando $u = o$, x æquale fieri a, & $dy = ds$, adeoque erit in illo caſu $-ga - \frac{gAh}{B} + C = o$, conſequenter $C = ga + \frac{gAh}{B}$. Et ita æquatio inventa & rectificata hæc erit $uu = 2g.(a-x) + \left(1 - \frac{aads}{xxdy^2}\right)\frac{gAh}{B}$. Adeo- Artic. IX.

que $VV = 2g.\overline{a-x} + 2\left(1 - \frac{aads^2}{xxdy^2}\right)\frac{gAb}{B}.\frac{ds^2}{dx^2}$. (Artic. III).

Artic. X. Sed vidimus (Artic. IV), idem VV = esse $\frac{ffaads^2}{xxdy^2} = \frac{2gbaads^2}{xxdy^2}$, (ponendo pro ff, $2gb$). Adeoque, æquando hos valores, prodibit hæc, $2g.\overline{a-x} + 2\left(1 - \frac{aads^2}{xxdy^2}\right)\frac{gAb}{B}.\frac{ds^2}{dx^2} = \frac{2gbaads^2}{xxdy^2}$; multiplicando duo membra per $Bxxdy^2$, & dividendo illa per $2gds^2$, habebimus hanc, $Baxxdy^2 - Bx^3dy^2 + Abxxdy^2 - Abaads^2 = Bbaadx^2$, & substituto loco ds^2 valore ejus $dx^2 + dy^2$, ac, æquatione dein rite reducta, invenietur $dy^2 = \frac{baadx^2.\overline{B+A}}{Abxx + Baxx - Bx^3 - Abaa}$, prorsus uti Artic. VI invenimus.

Corollarium I.

XI. Velocitas corporis A, in quovis curvæ puncto, jam sine negotio determinari potest. Vidimus $VV = \frac{2gbaads^2}{xxdy^2}$. Habuimus etiam Articulo X hanc æquationem $Baxxdy^2 - Bx^3dy^2 + Abxxdy^2 - Abaads^2 = Bbaadx^2$, quæ abibit in hanc, ponendo pro dx^2, potius $ds^2 - dy^2$, illamque reducendo; $(Baxx - Bx^3 + Abxx + Bbaa)dy^2 = (Bbaa + Abaa)ds^2 = baads^2(A+B)$, adeoque $\frac{baads^2}{dy^2} = \frac{Baxx + Abxx - Bx^3 + Bbaa}{A+B}$, &, multiplicando ambas æquationes per $\frac{2g}{xx}$, habetur $\frac{2gbaads^2}{xxdy^2} = VV = 2g\left(Ba + Ab - Bx + \frac{Bbaa}{xx}\right) : A+B$.

Corolla-

Corollarium II.

Eodem modo tenſio funis, ſeu Vis centripeta haberi poteſt. Artic. XII.

Invenimus illam ſupra Art. VI $= \frac{-gAbaa}{dx}$ *diff.* $\frac{ds^2}{xxdy^2}$.

Sed $\frac{-gAbaads^2}{xxdy^2} = \frac{gA}{A+B} \cdot \left(-Ab - Ba + Bx - \frac{Bbaa}{xx}\right)$.

Adeoque $\frac{-gAbaa}{dx}$ *diff.* $\frac{ds^2}{xxdy^2} = \frac{gA}{(A+B)dx} \times$ *Diff.* $\left(-Ab - Ba + Bx - \frac{Bbaa}{xx}\right) = \frac{gA}{(A+B)dx} \times \overline{Bdx + \frac{2Bbaadx}{x^3}}$, &c. actu multiplicando, habetur tenſio funis quæſita $= \frac{gAB}{A+B}\left(1 + \frac{2baa}{x^3}\right)$.

Hinc jam facile haberi poteſt Solutio ſequentis Problematis, haud quoque injucundi.

Problema.

Habeant ſe plane omnia, ut in Problemate præcedente, excepto eo, quod corpus *B*, non jam verticaliter, ut ante, ſed ſuper curva *CBL*, deſcendat, cujus natura datur, poſtulo naturam curvæ *MmT*, quam corpus *A* ſuo delineabit curſu. TAB. V Fig. 2.

Solutio.

Retineantur omnes linearum denominationes, prout illas ante primo deſignavimus, additis adhuc inſuper his, $Bb = dr$, $BK = t$, conſequenter $bk = dt$. Artic. XIII.

Corpus *A* a tenſione funis in curva *AmT* retinetur, ſed hæc vis ſeu tenſio funis $= \frac{-gAbaa}{dx}$ *diff.* $\left(\frac{ds^2}{xxdy^2}\right)$, (Artic. VI).

Adeoque hac vi etiam retrahitur corpus *B* in directione funis *BC*. Decomponatur hæc vis in duas alias *CP* & *BP*, quarum

rum quidem prior CP, ad tangentem BP normalis, ab illa gravitatis parte, quæ corpus ad curvam CBL adigit, deſtruitur; altera vero BP directe contraria eſt vi motrici corporis B, a gravitate oriundæ, ſecundum directionem tangentis Pb. Deſignetur gravitas per lineam BN, & decomponatur in duas alias Bn & Nn, quarum altera Nn ad curvam normalis eſt, altera autem Bn tangenti parallela ob Triangula BbK, BNn ſimilia, erit $Bb : bk :: BN : Bn$, i.e. $dr : dt :: Bg : \frac{gBdt}{dr} = Bn$, ſeu vi motrici corporis B ſecundum tangentem, a gravitate ſola oriundæ.

Decomponatur ſimili modo tenſio funis expreſſa per BC, ſeu illa vis, qua corpus B, ſecundum directionem BC, retrahitur, ponendo $BC : BP :: Bb :: be$, i.e. $dr : -dx ::$ $-\frac{gAbaa}{dx}$ diff. $\left(\frac{ds^2}{x^2dy^2}\right) : \frac{gAbaa}{dr}$ diff. $\left(\frac{ds^2}{xxdy^2}\right) = BP$. Adeoque vis motrix in directione tangentis, qua corpus B animatur $= \frac{gBdt}{dr} - \frac{gAbaa}{dr}$ diff. $\left(\frac{ds^2}{xxdy^2}\right)$. Et $udu =$ $\frac{gBdt}{dr} - \frac{gAbaa}{dr}$ diff. $\left(\frac{ds^2}{xxdy^2}\right) \cdot \frac{dr}{B} = gdt - \frac{gAbaa}{B}$ diff. $\left(\frac{ds^2}{xxdy^2}\right)$. Conſequenter, integrando & æquationem, ut jam ante factum eſt, rectificando, prodibit $\frac{1}{2}uu = gBt + \frac{gAb}{B} - \frac{gAbaads^2}{Bxxdy^2}$. Sed, quia ſpatiola dr, ds, eodem tempore percurruntur, erit $uu : VV :: dr^2 : ds^2$, hinc jam haberi poteſt $VV = 2\left(gBt + \frac{gAb}{B} - \frac{gAbaads^2}{Bxxdy^2}\right)\frac{ds^2}{dr^2}$. Sed idem

$VV =$

$VV = \frac{2ghaads^2}{xxdy^2}$, adeoque, æquando hos valores, dividendo per ds^2, facile habetur hæc, quæ naturam curvæ exprimit, ſcilicet $Btxxdy^2 - Ahaads^2 - Abxxdy^2 = Bbaadr^2$.

Hinc jam ſine negotio aliud Problema ſolvi poteſt, cujus ſolutio difficilior videri poterat. Quod ſcilicet poſtulat, ut data natura curvæ deſcribendæ AML, inveniatur curva CBb, ſuper qua corpus B deſcendens; alterum corpus A per hanc viam datam curvilineam ducat.

Solutio.

Quia curva AMm datur, in qua corpus A retinetur, vi directa verſus datum virium centrum C, etiam hæc vis datur. Nam, data orbita, in qua corpus moveri debet, & dato centro virium, etiam datur vis centralis, quæ corpus in hac orbita retinere poteſt. Dicatur hæc vis centripeta Φ; per Φ intelligo functionem ex indeterminata x & conſtantibus. Adeoque, quia omnis vis centralis a tenſione funis oritur, erit hæc tenſio funis $= \Phi$. Et, inſiſtendo veſtigiis analogiæ, Artic. XIII expoſitæ, invenietur vis, quæ corpus B retrahit, ſecundum tangentem $Bb = \frac{-\Phi dx}{dr}$. Adeoque vis motrix corporis $B = \frac{gBdt}{dr} + \frac{\Phi dx}{dr}$, ejusque vis acceleratrix $= \frac{gdt}{dr} + \frac{\Phi dx}{Bdr}$. Conſequenter $udu = gdt + \frac{\Phi dx}{B}$, & integrando $\frac{1}{2}uu = gt + \int \frac{\Phi dx}{B}$, & $uu = 2gt + \frac{2}{B}\int \Phi dx$, adeoque (Artic. III) $VV = \left(2gt + \frac{2}{B}\int \Phi dx\right)\frac{ds^2}{dr^2}$. Sed,

quia uu, etiam $= \frac{2gbaads^2}{xxdy^2}$, habetur hæc æquatio

$$xxdy^2\left(gt+\frac{1}{B}\int\varphi dx\right)=gbaadr^2.$$

Sed ex hac æquatione eliminandum adhuc eſt dy^2, quod quo pacto commode fieri queat, quoque oſtendendum. Diximus vim centripetam, qua corpus A in ſua orbita retinetur $=\varphi$. Repræſentetur hæc vis per MC, & decomponatur in duas Cl & Ml. Quarum altera Cl ad tangentem perpendicularis conatum corporis centrifugum retundit, altera autem Ml, utpote tangenti parallela, corpus accelerat. Quia itaque Triangula MCL, MmR ſimilia ſunt, habetur $ML=\frac{\varphi dx}{ds}$. Conſequenter vis acceleratrix corporis A ſecundum tangentem $=\frac{\varphi dx}{Ads}$. Et ſic $VdV=\frac{\varphi dxds}{Ads}=\frac{\varphi dx}{A}$, & integrando $\frac{1}{2}VV=\frac{1}{A}\int\varphi dx$, ſed denuo ob ſpatiola ds, dr, eodem tempore percurſa erit.

$VV:uu::ds^2:dr^2::\frac{1}{A}\int\varphi dx:gt-\frac{1}{B}\int\varphi dx$, conſequenter $ds^2=\frac{dr^2}{A}\int\varphi dx=dx^2+dy^2$, adeoque

$$ds^2=\frac{\frac{dr^2}{A}\int\varphi dx}{gt-\frac{1}{B}\int\varphi dx}$$

$$dy^2=\frac{\frac{dr^2}{A}\int\varphi dx}{gt-\frac{1}{B}\int\varphi dx}-dx^2.$$ Subſtituto hoc valore in æquatione ante inventa, prodibit tandem hæc, quæ naturam curvæ quæſi-

Digitized by Google

quæſitæ exhibet, $\frac{xxdr^2}{A}\int\varphi dx - xxdx^2\left(gt - \frac{1}{B}\int\varphi dx\right) = gbaadr^2$.

Problema Geometris propoſitum.

Si qui forte in hæc incident, quos hæc ſpeculari juvat, tentent ſequens Problema, quo, quid valeant methodi, quibus forte utuntur, explorare poterunt.

Cogitetur, corpora *A* & *B* ſe invicem attrahere vi qualicunque data, & projici corpus *A* velocitate data, ſecundum tangentem curvæ *AH*, & ita progredi ſecundum ductum hujus curvæ *AM*, quia in concavitate curvæ movetur, adeoque ex ea elabi nequit. Eodem tempore corpus *B* projiciatur in directione data *Bb*, velocitate data, & vis, qua corpora continuo, alterum verſus alterum, propelluntur, libere agat. Doceatur natura curvæ *BL*, quam corpus *B* hoc motu deſcribet. Hoc Problema adigit ad inventionem quorundam theorematum, quæ noſſe operæ pretium erit.

Hiſtoriſche und Theologiſche Einleitung in die Religions-Streitigkeiten der Evangeliſch-Lutheriſchen Kirche, ꝛc.

h. e.

INTRODUCTIO HISTORICO-THEOLOGICA in Religionis Controverſias, quæ præcipue extra Eccleſiam Evangelico-Lutheranam ortæ; Autore JO. GEORG. WALCHIO, Theol. Doct. & Prof. Publ. Ord. in Academia Jenenſi.

Tomus II.

Jenæ, apud Jo. Meyeri viduam, 1734, 8.

Alph. 3 pl. 9.

Pag. 178. Ad. Jac. Wilcox Theologiæ Antiquitatum Professoris Regii Cantabrigiensis Epistola, qua Ejus Dissertationi de Sacrificiis Abelis & Cainis, Ejusque Sententiæ, Sacrificia Cainum Deo Gratia Fuisse, Respondet Joannes Clericus. Ejus Dissertationis, qui Abelis & Cainis sacrificiis occasionem dedit, argumentum est, quod Abelis sacrificium Deo gratum fuisse dicatur, Cainum vero non item. Quod ut explicetur, Wilcox ait, Abelem sacrificium obtulisse ex animo pio, Cainum vero ex animo impio. Quæ sententia Clerico non placet, qui ait, Abelis sacrificium Deo gratum fuisse, quia ipse Deus ita voluit, Cainum vero sacrificium Deo ingratum fuisse, quia Deus ita voluit. Quæ ut probet, ostendit, Deum Abelis sacrificium ignem de cœlo misso consumsisse, Cainum vero non item. Quæ ut probet, Clericus ait

Catalogus Scriptorum, qui de Monarchia, quam Pontifex Romanus ſibi arrogat, egerunt, & deinde oſtenditur, non rem antiquam eſſe, ſed novam, & ineptum eſſe, *Petrum*, ſtatuere, primum Pontificem Romanum fuiſſe. Pro cujus antiquitate quoniam Jeſuitæ cumprimis deſudarunt, Scriptores huc pertinentes copioſius commemorantur, &, qua in re conſiſtat Pontificis poteſtas Eccleſiaſtica, & quatenus ſe extendat, & nec ſecularem potentiam, nec divitias & opes, ipſi deeſſe, docetur, & tandem artes, quibus ad tantum Imperium in ſacris ſibi conciliandum uſi fuerint Pontifices, deteguntur. His præmiſſis, ad ipſam Pontificiorum doctrinam, qua ſingularem Sectam inter Chriſtianos conſtituunt, accedit, &, præmiſſa brevi Concilii Tridentini hiſtoria, eorum Dogmata ab aliis Eccleſiis diverſa dividit in theoretica & practica. Ad illa revocantur doctrinæ de Scriptura Sacra, de traditionibus, quas in rebus fidei Scripturæ Sacræ adjungunt, de Eccleſia, cujus ſententia pro principio venditatur, de Pontifice Romano, ejusque infallibilitate. His Pontificiorum principiis in religione explicatis, diſcutiuntur eorundem Dogmata, de purgatorio, de Sacramentis, eorumque numero, ac ſpeciatim de Conjugio, de pœnitentia, de extrema unctione, &c. nec non de Baptiſmo, de Confeſſione auriculari, de Sacramento Euchariſtiæ ſub una ſpecie tantum ſumendo, de uſu linguæ Latinæ in ſacris, & cœlibatu ordinis ſacri. Ad practica Pontificiorum Dogmata, in quibus quidem cum Orientali & Græca Eccleſia plerumque faciunt, ſed a Proteſtantium tamen Eccleſiis diſſentiunt, referuntur doctrinæ de invocatione Sanctorum, eorumque reliquiarum, de libero arbitrio hominis in ſacris, de juſtificatione peccatoris coram Deo, de ſatisfactione tam pro ſuis, quam aliorum, peccatis, cui quædam de indulgentiis Eccleſiæ Pontificiæ adjiciuntur, de perfecta legis impletione, de fide ſalvifica, de incertitudine ſalutis, de transſubſtantiatione, & ſacrificio miſſatico. His omnibus Cel. Autor nonnulla ſubjungit de doctrina morali, & de cultu divino inter Romanos recepto, & ex his tandem concludit, fundamentalem eſſe differentiam inter Pontificiam & Evangelico-Lutheranam Eccleſiam, nec unionem

Pag. 262.
273.
290.
301.
309.
322.
333.
377.
432.
503.
577.
634.
714.

earum fieri posse, ostenditque, neminem salva conscientia a Lutheranis ad Pontificios transire posse; ubi Scriptores, qui de
Pag. 769. hoc argumento egerunt, diligentissime afferuntur. Tandem disquirit, qua ratione contra Pontificios disputandum sit, & quo modo refutandi, additis Autoribus, qui tam pro Ecclesia Romana scripserunt, quam qui contra eam calamos strinxerunt. *Sectio secunda* hujus *Capitis III* exponit Controversias Ecclesiæ Romanæ intestinas. Atque hic non solum ipsæ Controversiæ inter Pontificios agitatæ fusius traduntur, sed & Auto-
856. res in unaquaque Controversia diligentius nominantur. Sic, præmissis Scriptoribus de *Jansenismo*, ejus origo, occasio & præcipuæ circumstantiæ, explicantur, defensores ejus, eorumque diversa genera, una cum Adversariis ejusdem, commemorantur, ipsum Controversiæ caput indicatur, & Controversiæ de *Cœlest. Sfondrati* libro orta exponitur. Inprimis autem Historia Controversiæ *Quesnelliana* ita panditur, ut primo de ipso *Quesnello*, ejusque scriptis, deinde de constitutione Unigenitus, & denique de ipsa Controversia, inde prognata, curatius agatur. Præter Controversias, de immaculata conceptione Mariæ Virginis, de gratia & libero arbitrio hominis naturalis in rebus sacris, de conversione Chinensium, & tandem de Quietismo, pluribus, quam ante factum fuerat, declaratas, nunc demum accessit expositio Controversiæ de peccato phi-
1017. losophico. *Sectio tertia* complectitur argumenta generalia Pontificiorum, quibus ad impugnandam Lutheranæ Ecclesiæ
1030. veritatem utuntur, e. g. quando clamant, novam esse Ecclesiæ nostræ doctrinam, Lutheranos esse schismaticos, *Lutherum* impium hominem fuisse, nec vocationem legitimam ad Reformationem habuisse, &c. quæ prout omnia a Cel. Autore doctissime refutantur, ita ab eodem accurate afferuntur testimonia, in quibus se ipsa oppugnat Ecclesia Romana, &, vitam Pontificiorum veritatem, quam jactant, suæ religionis destruere, demonstratur. Tam erudite, tamque curate, hæc omnia pertractata fuerunt, ut certissime confidamus, eo magis hanc novam Controversiarum cum Pontificiis editionem Sacrarum Litera-

Digitized by Google

Literarum cultoribus, & omnibus, quibus Religio noſtra ac doctrina curæ cordique eſt, placiturani eſſe, quo majoribus aucta acceſſionibus in lucem denuo emiſſa fuit.

DANIELIS VECHNERI, AURIMONTANI, Hellenolexias, ſive Paralleliſmi Græco-Latini, Libri duo. Ad exemplar Argentoratenſe recenſuit, caſtigavit, Supplementis Lipſienſibus, novisque Acceſſionibus & Obſervationibus, auxit, vitam Autoris, doctorum Virorum de eo judicia, & novam Præfationem, præmiſit JO. MICH. HEUSINGER, Illuſtr. Gymnaſii Gothani Profeſſor.

Gothæ, ex officina Reyheriana, 1733, 8.

Alph. 1 pl. 21¼.

Quarta hæc eſt editio Libri omnium ſuffragiis probatiſſimi, utiliſſimi, dignitſimique, qui in tabernas librarias, in quibus jam pridem deſiderari cœptus eſt, revocaretur. Primum ille vulgatus eſt Francofurti A. 1610, 8, quanquam pauca exemplaria eum annum hodie præferant. Cum enim Bibliopolæ Hellenolexias inſcriptio diſplicuiſſet, quod minus popularis illa videretur; reliquis exemplaribus, quibus hederæ quaſi loco *Dan. Heinſii* Oratio de conjungendis Græcorum lingua & diſciplinis acceſſit, ut facilius conciliaret emtores, hunc titulum fecit: *Illuſtres ac perpetui Grammaticorum canones & obſervationes linguæ, tam Romanæ, quam Græcæ, quibus ſcholaſtica pubes, tam quoad Etymologiam, quam quoad Syntaxin, carere nequit, docens* (hunc Syllogiſmum *Heuſingerus* argumento eſſe putat, non *Vechnerum*, ſed mangonem aliquem, hæc ſcripſiſſe, *Jutriusque linguæ inflexiones, ſignificationes, elegantias, imitationes, Autore M. Daniele Vechnero, Pædagogiarcha Goldbergenſi, Francofurti, 1611.* Iterum ſecundis *Vechneri* curis prodiit Argentorati A. 1630, 8, cum Præfatione *Matthiæ Berneggeri*, quam editionem *Heuſingerus* ideo ſecutus eſt, quod tertia, Lipſienſis,

sis, A. 1680, 8, aliena manu post Autoris fata interpolata, multas Accessiones habet, quas *Vechneri* non esse, satis apparet. Eas vero a *Jo. Nicolao Wernero*, *Jo. Weizii* ex filia nepote, profectas esse, cum *Placcio* conjicit *Heusingerus*, qui, ut suum utrique redderet, a *Vechnerianis* has separavit, & extremis paginarum oris, una cum suis Annotationibus, exhibuit. Hinc aliquam jam partem constabit Lectoribus, quid nova hac editione præstitum sit; quæ tamen aliis etiam nominibus tribus illis prioribus longe est præferenda. Nam & Tabulæ, quibus Autor totius Libri Capita sub uno conspectu posuerat, concinniore multo forma hic repræsentantur, & Index, qui nova cura huic editioni accommodatus est, paulo etiam plenior subtexitur. Præterea Scriptorum loca, quibus *Vechnerus* in testimonium utitur, diligenter & accurate indicantur, &, ubi non optimis ille exemplaribus fidem habuit, aut in verborum interpretatione errasse visus est, Lectores admonentur. Ita *pag. 25* notatur *Servius*, cujus fide *Lucani* versus a *Vechnero* adscribitur: *Occurrat Iberibus alter*, cum *Lucanus Lib. II v. 54* scripserit: *Occurrat Iberis alter*. Quanquam & *Isidorus Hispal. Lib. IX Orig. Cap. II pag. 1041* edit. *Gothofr.* ita versum illum *Lucani* profert. *Pag. 72* observat, *claudere*, absolute positum a *Gellio* & *Apulejo*, non esse interpretandum *claudi*, sed *claudicare*. *Pag. 344* a *Vechnero* dissentit, qui verbum *imitari*, Dativo junctum, in *Sallustio* sibi reperisse visus est. *Pag. 359* ostendit, falso Patavinitatis accusari *Livium*; cum Latinissima sint, quæ *Vechnerus* suspecta habuit. *Pag. 366* negat, *est*, pro *licet*, *Cicerone* autore dici. *Pag. 371* falli docet *Vechnerum*, adverbia positionis, quæ vocant, apud Græcos generis & numeri terminationibus carere, affirmantem. Similem ac notabiliorem etiam ejusdem errorem in Addendis ad *pag. 373* castigat, qui, Latine dici posse, sibi persuasit, *dolus præstandum est*, pro *dolus præstandus*, *natura putandum est*, pro *natura putanda*. *Pag. 380 simul* Dativum regere, perperam a *Vechnero* præcipi, monet. *Pag. 388 scio, quod verum sit*, ut vulgo nunc id dicitur, cum *Gronovio* rejicit.

Nec

Digitized by Google

Nec *Vechneri* tantum errata indicat, ſed & recte dicta ſæpe illuſtrat, pluribus argumentis & exemplis confirmat, vindicat, &, quid adoleſcentibus imitari liceat, quid Romanus ſermo reſpuat, ſubinde commonſtrat. Inſignes inprimis ſunt acceſſiones ad *Cap. VI, VII, VIII & IX Partis prioris Libri II*, de verborum ſignificatione inſolentiori, & a Grammaticorum præceptionibus diſcrepante, ubi & activa, quæ abſolute intelliguntur, abſolutaque, quæ active interpretanda ſunt, & activa, quæ paſſivorum locum, contraque, obtinent, magno numero collegit.

Eſt etiam, ubi ad alia, in quibus a Viris doctis diſſentit, digreditur, eaque adſpergit, quæ paucis hic attingere licebit. *Pag. 41 Demetrii* cognomen, *Phalereus*, male vulgo pronuntiari *Phalerēus*, penultima producta, autoritate & rationibus vincit. *Pag. 75*, non recte a Cel. *Heumanno* mutatum eſſe, putat, locum in *Dial. de cauſis corr. eloqu. Cap. X: Quod cum natura tua in ipſam arcem eloquentiæ ferat. Pag. 90 Cortium* miratur *Palmerii* emendationem in *Salluſt. Catil. IV, 1*, non tetigiſſe, qui reſcripſerit: *Igitur ubi animum ex multis miſeriis atque periculis requievi. Pag. 110* præſens tempus paſſivi verbi *interpretor* apud *Aut. ad Herenn. Lib. II Cap. XI* legi indicat, quod *Cellarius* florentis Latinæ linguæ ætatis eſſe negaverat. *Pag. 126, Horatianum* illud, *ventum erat ad Veſtæ*, ab *Heineccio* jure improbari, negat. *Pag. 129* rejicit phraſin, *ſilentium tenere*, pro *tacere*. *Pag. 239 Schwarzium* refellit, qui ad *Turſellinum* de particulis, *eo* cum genitivo minus uſitatum & probatum eſſe, adſcripſit. *Pag. 297, idem illis* apud *Ciceronem* legi, quod *Vavaſſor* in *Antibarb.* affirmat, falſum eſſe, docet. *Pag. 314 Munkeri* errorem ad *Hygin. fab. 101* coarguit, qui, *Goclenium* in *Obſervationibus* barbarum illud, *poſſum hanc artem*, pueris inculcare, exiſtimavit, cum *Goclenius* hoc ipſo loco id damnet & proſcribat. *Pag. 322* reprehendit *Cortii* interpretationem verborum *Ciceronis Lib. IV Ep. XIII: Ab iis ipſis, quibus tenetur*, &, *quibus* hic non tertium, ſed, ſextum, caſum eſſe, contendit, ellipſi Latinis familiari, qui præpoſitionem poſt pronomen *is* ad relativum ſubaudiunt: cujus rei exempla plura affert, &, locum *Quintiliani* apud *Lactantium V, 7*, fruſtra *Cel-*

lario ſuſpectum fuiſſe, credit. *Pag. 362 Voſſium* & *Sanctium* reprehendit, qui *oportet ſervo Plauto* tribuunt. *Pag. 410*, *habeo dicere*, pro *habeo dicendum*, *oportet dicere*, apud ſequioris ævi Scriptores plures exſtare, comprobat.

Illud etiam ſilentio prætereundum non eſt, quod Cl. *Heuſingerus* aliquoties, veluti *pag. 29, 121, 163,* & *392*, variantes lectiones ex Codice MSto *Quintiliani* affert, qui in Bibliotheca Sereniſſ. Principis Gothani ſervatur, quem ſe, ex voto Cel. *Burmanni* in Præfatione ad *Quintilianum*, cum *Burmanniana* editione contendiſſe ſignificat. Eandem operam præſtitit etiam *Lactantio*, cujus variantes lectiones ex ejusdem Bibliothecæ Codice membranaceo Viro Cl. *Bunemanno* ſuppeditavit, in quibus annotandis ipſius diligentiam laudat *Bunemannus* in *Miſcellan. Lipſ. Tom. III pag. 118*; quare ſe impatientius etiam *Lactantii* editionem *Bunemannianam* exſpectare ait *pag. 345*.

Nec minus gratum erit illis, qui nova hac editione uti volent, locorum quorundam emendationes, ab ipſo factas, & ad nos transmiſſas, hic attexere. In vita *Vechneri* ad *not. d* legendum eſt *Ludovici Hiſtor. Rector. Scholarumque celebr.* pro *Junckeri*, quod nomen deſcribentis errore ſubſtitutum eſſe, patet, ſi inſpicias *pag. 385*. *Pag. 10 d* leg. *Fabri Theſaur. edit. Stubel. Nam in Geſneriana eſt* molochus. *Pag. 13 z* leg. *Verſ. 179*. *Pag. 25 b* pro verbis, *Illud enim de Hiſpanis tantum*, ita reſcribe: *Illud enim, ac potius* Iber, Iberi, (*nam*, Iberus *de flumine tantum dici, obſervo,*) *de Hiſpanis plerumque, hoc de Colchica gente ſolum, legitur*. Vid. *Priſcian. Lib. VI pag. 698, Lib. VII pag. 734, Voſſ. II Anal. 5. Rarius* Iberi *appellantur, qui Colchidem incolebant, ut apud Liv. Epit. CI, Flor. III, 5, 21* & *28, Tacit. VI Annal. 33*. *Pag.* ead. *i* dele verba: *quamvis non negem*, & quæ ſequuntur. *Pag. 29 t* lege: Salamis *vulgo, aut* Salamin, (*quam terminationem Priſcianus præfert Lib. VI pag. 689*) *quæ* Salamina *Juſtino*, cetera. *Pag. 32 c* lege: *Verſu 32 qui ita ab aliis legitur*. *Pag. 39 n* lege: *Verſu 322. Vide Priſcian. Lib. VI pag. 720*. *Pag. 40 p* lege: *Verſu 20*. *Pag. 42 b* adde: *Contra Priſcianus Lib. VI pag. 709 præſcribit* hic Adonis, hujus Adonia. *Pag. 62 q* lege: *Verſu 71*. *Pag. 129 k* pro

ver-

verbis: *Libro II frustra quærat*, usque ad vocem *inquirere*, rescribe: *Lib. II Cap. 3 extr.* *Pag. 168 b* lege: *Cato apud Cicer. Lib. XV Ep. 5.* *Pag. 342 f* ita emenda: *Lib. V Cap. 11. In eandem sententiam eodem Libro Cap. 26 scribit*, cetera. *Pag. 432 v*, inductis prioribus, repone: *Lib. III Instit. Orat. Cap. VII pag. 266. Sic Lib. VII*, cetera. *Pag. 504 t* verbis: *inde est nostrum*, præpone: *rectius vero* a jocus *ducit Car. du Frêne Glossar. Tom. III pag. 1542 edit. Parisin. noviss.*

A DISCOURSE CONCERNING THE USE AND Advantages of the Gospel Revelation, &c.

h. e.

DE UTILITATE EXIMIA EVANGELII divinitus revelati Dissertatio, qua ad Objectiones, in Libro, cujus index: Christiana Religio æque antiqua ac creatio, propositas, respondetur; Autore HENRICO STEBBING, S. T. D.

Londini, sumtibus Jo. Pembertoni, 1733, 8.

Plag. 4½.

Hæc Commentatio summa est eorum, quæ Cl. *Stebbingius*, verbi divini Minister Londinensis celeberrimus, tribus sermonibus, e cathedra sacra publice recitatis, contra *Matthæum Tindalium* disputavit. Nemini ignotæ sunt impiæ *Tindalii* contra Religionem Christianam molitiones, qui propterea Christianam Religionem divinam dicere non vult, quoniam, quæ luminis naturæ opera intelliguntur religionis naturalis capita, ad summi Numinis gratiam consequendam sufficientia judicat. Deo autem indignum esse tuetur, legi naturæ omnibus cognitæ, præter omnem necessitatem, revelationem quandam specialem addere. Sunt numero multi Viri maximæ dignationis in Anglia, quibus impius *Tindalii* Liber occasionem aperuit, Reli-

gionis Chriſtianæ veritatem eruditiſſimis Commentationibus defendendi. Inter quorum quidem præcipuos *Stebbingium* noſtrum numerare non dubitamus; qui in ipſa etiam Anglia multorum fert plauſus. Solidis enim argumentis omne *Tindalianum* Syſtema evertit. Sub initium annotat, ad hanc Controverſiam finiendam non requiri, ut a priori luminis naturæ ad
Pag. 4. beatitatem conſequendam inſufficientia demonſtretur. Cum enim mundus revelatione quadam ſpeciali non ita multo ſit antiquior, difficillimum eſſe definire, quid ſibi relicta ratio in emendandis hominum moribus poſſit. Non enim dubium eſſe, quin, qui de rebus ad religionem pertinentibus e lumine naturæ recte judicarint, cognitione eorum, quæ in revelatione ſpeciali traduntur, ſæpiſſime fuerint adjuti. Sufficere ad judicium de *Tindalii* objectionibus ferendum, ſuppoſita revelationis ſpecialis exiſtentia, ex momento ſuo ponderare, quoſnam uſus revelatio, quæ pro divina habetur, polliceatur? Qua quidem methodo, ſi diſputatio inſtituatur, nullum committi circulum.
7. Non enim argumentum eſſe: *Doctrina Evangelii inſignem præſtat uſum, igitur eſt divina revelatio.* Sed reſponderi ad hanc objectionem: *Revelatio non eſt divina. Nam eſt inutilis.* In Refutatione autem hujus objectionis omnem quæſtionem huc redire, *utrum uſus, quos doctrina Evangelii promittit, ſint in aliquo pretio habendi vel ne?* Ad quam quidem Quæſtionem Doctiſſ. *Stebbingius* reſpondet.
8. Provocat præcipue ad *Rom. VIII, 3, 4.* Quo quidem loco *Paulus* docet, præcipuam Evangelii utilitatem eſſe, ut diſcamus, Jeſum Chriſtum, filium Dei, noſtra peccata ſua expiaſſe morte, atque, ut peccatores cum Deo reconciliari poſſint, effeciſſe. Quam quidem utilitatem omnium maximam
15 ſeq. merito dicit. Neque enim e lumine naturæ conſtat, Deum iis, qui conſulto & data opera peccarunt, peccata condonaturum. Sine ipſius ſummi Numinis nova promiſſione nihil certi de hoc argumento poteſt definiri. Omnia enim ad liberum ejus arbitrium redeunt. Quod etſi ſemper vult ſapientiſſimum, nos tamen non poſſumus judicare, quid ſummæ divini Numinis ſapientiæ conveniat. Illi quidem, qui duce

ſolo

ſolo naturæ lumine ad beatitatem æternam adſpirant, pœnitentia remiſſionem peccatorum & gratiam Dei ſe conſecuturos conſiderant. Sed non niſi conjecturæ ſunt, quibus hæc ſpes nititur.

Ad doctrinas de immortalitate & de precum uſu deinceps provocat. Atque obſervat, neque de hac, neque de illa, certi aliquid ex ratione conſtare. Quodſi enim vel maxime recte ſeſe haberent argumenta omnia, e lumine naturæ ad probationem harum doctrinarum prolata, ſemper tamen hoc dubium eſſe reliquum, quod peccatum homines omnes ſummi Numinis gratia reddat indignos. Pag. 19, 32, 39.

Illud denique adjungit, quodſi etiam concedatur, de remiſſione peccatorum, de immortalitate animæ, de uſu precum, e ratione conſtare, multum tamen præſtare de his omnibus ipſiſſima ſummi Numinis promiſſa habere, quam cognitione e lumine naturæ petita unice niti. Illud enim ipſum Numen, quod hæc promittit, & peccata condonare, & animæ largiri immortalitatem, & preces exaudire. 20.

ORATIO DE VANITATE LUMINIS NATURÆ, habita d. 2 Aprilis A. 1733, in communi Universitatis Andreapolitanæ Auditorio, cum Rectoris dignitatem annuam deponeret; Autore ARCHIBALDO CAMPBELL, *S. T. B. & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Profeſſore Regio.*

Edinburgi, apud G. Hamiltonum, 1733, 8.

Plag. 2¾.

Doctiſſ. Autor in Oratione ſua id agit, ut *Matthæi Tindali* refellat errores, qui in Libro, cujus index: *Chriſtianity as old as the Creation*, i. e. *Chriſtianitas rebus creati coæva*, plane ſatis & aperte negat, poſſe Deum hominibus religionem divinitus impertire, quam ipſi viribus ſuis aſſequi non poſſint. Ex quo enim præcipua religionis naturalis 2. 4-8.

turalis capita recenſuit, de quibus inter eum & *Tindalium* convenit; dedita opera inquirit, num homines, nullis inſtructi adjumentis adventitiis, ipſi tantum ſuo valeant animo, ut omnia, vel maxima ſaltem, religionis naturalis capita, perſcrutari & conſequi poſſint. Tuetur, homines per ſe neque ſatis valere ad immortalitatem animæ explorandam, neque ad rectam ſummi Numinis cognitionem ſibi parandam. Quod quidem ut declaret, *Socratis* argumentum, quo animæ immortalitatem probat, ſub examen vocat, illudque ad eam probandam minime ſufficere judicat. *Socrates* in *Platonis Phædro*, animum eſſe immortalem, hac demonſtrat ratione. Quod ſe ipſum movet, quia nunquam deſeritur a ſe, nunquam moveri deſinit. Animus ſe ipſum movet. Igitur nunquam moveri deſinet; &, quod conſequens, immortalis eſt. *Cicero* maximum huic argumento ſtatuit pretium. *Licet*, inquit, *plebeji omnes Philoſophi* (ſic enim ii, qui a *Platone* & *Socrate*, & ab illa familia, diſſident, appellandi videntur,) *non modo nihil unquam tam eleganter explicabunt, ſed ne hoc quidem ipſum, quam ſubtiliter concluſum, intelligent.* Cl. *Campbellus* vero perſuaſum ſibi habet, hoc *Socratis* argumento, non animi humani, ſed ſummi, id eſt, Dei, æternitatem tantum conſtitui. Namque animam humanam nunquam fuiſſe ortam, & ſe ipſam movere, vi ſibi non conceſſa, quis tuebitur? Fatetur quidem *Campbellus*, præter rationem a *Socrate* prolatam, alias etiam ex perfectionibus ſummi Numinis, ejusque providentia, depromi ad animi immortalitatem confirmandam. Cum omnes hoc nituntur fundamento, quod Deus ſit, resque curet humanas, nemini animi poterit perſuaderi immortalitas, niſi prius fuerit cognitum, Deum eſſe, rebusque conſulere humanis. At enim vero Cl. *Champbellus* exiſtimat, homines, ſibi ſolis relictos, nullaque informatos doctrina adventitia, rectam ſummi Numinis non habituros cognitionem. *Homines*, inquit, *ſolis ſuis viribus inſtructi, quemadmodum ipſi ſibi conſcii ſunt, omnes ſuos motus eſſe voluntarios, id eſt, ejusmodi naturæ, ut in ipſorum ſint poteſtate, ipſisque pareant; ita etiam judicabunt de rebus aliis omni-*

Pag. 23.

omnibus, quæ moveri cernuntur, quasque pulsu externo non cernunt agitari. Hoc certe facient judicium de omnibus quibuscunque beſtiis, ſive nantes, ſive volucres ſint, ſerpentes, aut gradientes. Idem quoque forſitan habebunt judicium de ventis & procellis, fluviis, ac maribus. Mihi autem dubium non eſt, quin illis fuerit perſuaſiſſimum, corpora omnia cœleſtia eſſe animantia, ſuaque vi & natura moveri. Pag. 24. Quæ ubi teſtimoniis aliquot, e ſcriptis paganorum Philoſophorum petitis declaravit, & uberius, expoſuit, *Ad me*, inquit, *quod attinet, cum mihi ſit perſuaſiſſimum, homines rudes, nullaque excultos doctrina, ad magna religionis naturalis capita eruenda & perſpicienda nullo modo ſufficere; non poſſum non plane & aperte declarare, me pro certo atque cognito habere, non ſolum* Tindalium *vehementer errare, ſed tantum abeſſe, ut non ſit religio divinitus revelata, propterea quod capita comprehendat, quæ homines nulla ſua poſſint indagatione explorare, ut, niſi Deus hominibus ea pateſeciſſet religionis naturalis capita, quæ ipſi per ſe inveſtigando non erant, nulla unquam in hoc mundo vera extitura eſſet religio. Quod vero per animos hominum antiquiſſimorum opinio pervaſerit de immortalitate animarum, de ſummo Numine, divinaque providentia; hoc mihi argumento eſt firmiſſimo, Deum cum hominibus ſcientiam rerum olim communicaſſe, eisque divinitus, ſeu via quadam extraordinaria, res ſacras aut religioſa aliqua jura revelaſſe.*

REMARKS ON A BOOK INTITLED: CHRIſtianity as old as the Creation, &c.

h. e.

OBSERVATIONES IN LIBRUM, CUJUS index: Religio Chriſtiana comparis cum Creatione ætatis, quibus præcipuæ Objectiones, Religioni revelatæ

latæ oppoſitæ, ſub examen vocantur; Autore JOANNE JACKSON, *Rectore Roſſingtonenſi in Diœceſi Eboracenſi, & Præbendario Wherwellenſi.*

Londini, apud Joannem Knaptonum, 1731, 8.

Plag. $4\frac{1}{2}$.

Matthæus *Tindalius*, Autor Commentationis, cujus index: *Chriſtianity as old as the Creation*, impio conatu non ſolum generali quodam argumento Religionis Chriſtianæ veritatem ſtudet infringere, verum etiam in ipſa Scriptura Sacra Veteris & Novi Teſtamenti ſibi viſus eſt reperiſſe, quibus contra divinitatem ejus diſputet. Doctiſſimus igitur *Jackſonus* ſuum eſſe duxit, & ad generale argumentum reſpondere, & vindicem agere dictorum Scripturæ Sacræ, quibus *Tindalius* perperam abutitur. Quocirca principe loco annotat, defendi non poſſe propoſitionem, quam *Tindalius* tuetur: religionem naturalem abſolute perfectam eſſe, eique nihil quidpiam poſſe addi, cujus cognitio hominibus cedat ſaluti. Videlicet ne quidem de religione naturali, cum nondum eſſet corrupta, ſumma perfectio dici poteſt. Religio enim naturalis, in optimo ſuo ſtatu conſtituta, relative tantum perfecta eſt, hoc eſt, homines ad beatitatem ducit. Quodſi autem ad creaturas hominibus excellentiores referatur, imperfecta forſitan erit, multo minus abſolute perfecta dicenda. At enim vero, cum experientia teſte conſtet, religionem naturalem præjudiciis numero multis, ſenſim introductis, eſſe obſcuratam, atque etiam nunc obſcurari, nulla dubitatio reliqua eſt, quin etiam relative ad homines religio naturalis queat dici imperfecta, & nova revelatio divina utique ſit optanda, quæ eam priſtino reſtituat ſplendori, & ab erroribus admiſſis præſtet immunem.

Dicta Scripturæ Sacræ, quorum ſanctitatem Doctiſſ. *Jackſonus* contra *Tindalium* tuetur, ſequentia ſunt: *Gen. XVII*, 10, 11,

10, 11, XX, 6, 12, Exod. III, 22, Deut. XXXI, 23, Jos. V, 9, Judic. XI, 30, 31, 39, 2 Sam. XXIV, 15, 1 Reg. XIII, 18, XIX, 15, 2 Reg. II, 23, 24, VIII, 10, 2 Chron. XXXIV, 23, Jer. XX, 7, Matth. V, 43, VII, 22, 23, XXIV, 36, Jo. XII, 24, Rom. XII, 20, 1 Cor. XV, 36, Hebr. VI, 17. Noſtrum inſtitutum non patitur de ſingulis Cl. *Jackſoni* Obſervationibus verba facere; & nonnullæ etiam nihil ſingulare continent. Pleræque enim *Tindalii* objectiones tam exigui ſunt ponderis atque momenti, ut nullo negotio ab omnibus iis poſſint refelli, qui vel ſemel ſerio & dedita opera Scripturam Sacram legerunt. Ne tamen exempla deſint, ſequentia annotaſſe juvabit. *1 Cor. XV, 36, 37*, Apoſtolus *Paulus*, ***Stulte***, inquit, ***tu quod ſeminas, non vivificatur, niſi mortuum fuerit. Et hoc, quod ſeminas, non corpus, quod naſcetur, ſeminas, ſed nudum granum, exempli cauſa tritici, aut alicujus ex ceteris.*** Ad quæ quidem verba *Tindalius* annotat: „At quis eſt agricola, qui ignoret, ex ſemine mortuo nihil quidquam progigni? Quaſi vero, quod *Jackſonus* obſervat, contextus non doceat, de externa parte grani ſermonem eſſe, quæ niſi corrumpatur, ſemen, quod eſt in grano, nunquam fructum feret. *2 Sam. XXIV, 15*, dicitur, ſummi Numinis juſſu ſeptuaginta millia Iſraelitarum peſtilentia fuiſſe affectos, propterea quod Rex *David*, ſuperbia motus, gentem Iſraelis numerarit. Quam quidem pœnam Deo minime dignam *Tindalius* dicit. Qui enim in gentem Iſraelis animadverti jure poteſt, cum Rex *David* tantum peccarit? Sed Cl. *Jackſonus* obſervat, & *Davidem* peccaſſe & Iſraelitas. Ab utroque igitur ſummum Numen pœnas, ſumſiſſe jure meritoque. Videlicet populus Iſraeliticus duarum rebellionum excitatarum erat reus. Etenim & cum *Abſolone* & cum *Sheba* communem fecerat cauſam, *2 Sam. XX, 1.*

Quo jure Iſraelitæ cum Canaanitis bellum geſſerint, eorumque ſibi vindicarint regionem, ſe ignorare, ſæpenumero *Tindalius* profitetur. Sed, Doctiſſ. *Jackſono* judice, ſcire poterat, Iſraelitas ſummi Numinis juſſu Canaanitas bello fuiſſe aggreſſos. Cui utique jus erat, in Canaanitas ob graviſſima ſce-

lera & ingentes ſuperſtitiones animadvertere. Quod quidem proxenetis Iſraelitis propterea facere maluit, quo Canaanitarum exemplo & hi ſapere diſcerent, &, cum ad omnis generis ſuperſtitiones eſſent proclives, quantopere Deus adverſetur ſuperſtitionem, intelligerent.

A DEMONSTRATION OF THE INSUFFICIency both of reaſon and Revelation, &c.

h. e.

DEMONSTRATIO, QUOD ET RATIO ET Revelatio, ſeparatim & junctim conſideratæ, ad oſtendendam viam, quæ ad beatitatem ducit æternam minime, ſufficiant.

Londini, apud Joannem Roberts, 1731, 8.

Plag. 3½.

Et huic Commentationi *Tindaliana* controverſia anſam præbuit. Cum enim *Tindalius* diſputaret, præter rationem nos nulla indigere revelatione ſpeciali, quæ doceat, quomodo gratiam ſummi Numinis conſequi poſſimus; ii, qui cauſam agebant Chriſtianæ Religionis, nos utique revelatione quadam divina ſpeciali opus habere, propugnabant. Neque cum illo facit Autor noſter, neque horum ſententia illi arridet. Ipſi enim neque ratio, neque revelatio, ſufficere videtur. Illud demum ſufficiens medium ad ſalutem
Pag. 6. æternam dicit, quod omnibus hominibus, in omnibus locis, temporibus, circumſtantiis, non ſolum doceat veram religionem a falſis diſcernere, verum etiam vires ſuppeditet, ut veræ religionis præſcriptis non poſſit non morem
15. gerere. Contra rationem & religionem naturalem objicit, eam piis fraudibus & præjudiciis ita eſſe obſcuratam, & etiamnunc obſcurari, ut non ſit uniuscujusque, ſe in religione

ne naturali a graviſſimis erroribus immunem præſtare. De revelatione ſcripta monet, eam non in omnium atque ſingulorum hominum perveniſſe notitiam, nec ejus ſenſum omnibus patere, cum ſermone Ebræo & Græco ſit exarata. Neque enim interpretationes ſemper acu rem tangere. Jam vero quid eſt, quod ſufficit, ut de religione vera edoceamur? *Immediata*, inquit, *inſpiratio divina, ſine qua hominibus impoſſibile eſt, obſcura & abſcondita religionis myſteria intelligere.* Hanc igitur ab omnibus eſſe expetendam, qui ſaluti ſuæ velint conſulere, Deoque placere. Quibus quidem verbis Autor noſter, de cujus nomine nobis non conſtat, aperte ſatis declarat, ſe e familia Quakerorum eſſe, quorum nomine hæc ſcriptio elaborata eſſe videtur. Epiſtola enim Dedicatoria ad Advocatos rationis & revelationis, huic Diſſertationi præfixa, hiſce verbis ſubſcribitur: *Your moſt ſincere and moſt reſpectful Friends.*

Pag. 17 ſeq. 48. 54.

DISSERTATIO DE MATTHÆO TINDALIO; Autore CHRISTIANO KORTHOLTO, M. A. Ordin. Philoſ. Lipſ. Aſſeſſore, & Collegii minoris Princip. Collegiato.

Lipſiæ, literis Breitkopfianis, 1734, 4.

Plag. 3.

Eo conſilio hæc Diſſertatio a Cl. *Kortholto* elaborata eſt, ut haberet, quam S. Rev. *Urbano Godofredo Sibero*, Academiæ noſtræ ornamento egregio, de ſummis in Theologia honoribus recens collatis gratulaturus, offerret, ejusque nomine inſcriberet. In ea principe loco exponit, quomodo *Jacobi II* ætate in magna Britannia de rebus ſacris ſentiendi, dicendi, ſcribendique, libertas invaluerit ſumma. Deinde de *Jo. Tolando*, *Antonio Collino*, & *Thoma Woolſtono*, diſſerit, qui ab illo tempore, quo impune & ſine

Pag. 3, 4. 5, 6.

periculo in Anglia licuit Christianæ Religionis veritatem scriptis impugnare, dedita opera contra cœlestem Servatoris nostri doctrinam impio detestandoque ausu disputarunt. Pag. 7-15. Tum de *Matthæo Tindalio*, ejusdemque vita, aliquot Obs. 17 seq. servationes recenset, quas haud ita pridem in Anglia è scriptis huc facientibus excerpsit, & e sermonibus doctissimo-16 seq. rum Virorum didicit. Postremo in πρῶτον ψεῦδος Systematis *Tindaliani* inquirit, atque declarat, tanti non esse *Tindalii* objectiones, ut ab iis, qui Christi profitentur doctrinam, sibi metuant. In *Actis* nostris *Tindalii* vice plus unafecimus mentionem. Atque institutum nostrum est, non de eorum vita solum commentari, qui scriptis editis præclare de publica literaria & civitate Dei meruere, verum etiam referre, quæ de iis memoratu sunt digna, qui eruditione sua atque ingenio ad maximi momenti veritates impugnandas sunt abusi. Operæ igitur ducimus pretium, e Cl. *Kortholti* Dissertatione ea excerpere, quibus *Tindalii* vitæ ratio describitur, usuri his ad supplenda ea, quæ jam olim in *Actis A. 1733 Mens. Nov. pag. 526* de *Tindalio* commemoravimus.

Matthæus Tindalius lucem primam adspexit d. 10 April. A. 1656, in vico quodam Provinciæ Devonensis, *Beer-Ferrers* appellato. Patrem habuit *Jo. Tindalium*, verbi divini Ministrum, inibi ab Academia Cantabrigiensi constitutum, matrem *Annam Halsiam*, ditissimam fœminam. Ad septimum usque decimum ætatis suæ annum ab ipso parente suo literarum studiis imbutus est. Quo quidem anno Oxoniensem Academiam petiit, atque ibidem Cel. *Hickesii* auspiciis literis dedit operam. Tantos in iis fecit progressus, ut anno ætatis secundo & vigesimo Collegii omnium Animarum eligeretur Socius, atque non ita multo post d. 7 Julii A. 1685 Juris Doctor crearetur. Ab anno ætatis octavo & vigesimo aulica munera gessit, a *Jacobo II*, Rege, ipsi delata. Cui ut placeret, non solum Pontificiis sacris se addixit, sed & Regis causam scriptis editis propugnavit. Cum enim A. 1693 gravissima essent inter Regem atque populum Anglicanum dissidia; librum *de Obedientia Regi a subditis in omnibus*

bus revolutionibus debita Anglico ſermone edidit, atque anno ſequenti *de Lege nationum, atque Jure ſummorum Imperantium*, aliam ſcriptionem luci expoſuit publicæ, quam eodem anno contra *Thomæ Pinſoldii* atque D. *Oldys* objectiones defendit. Non tamen ita a *Jacobo II* ſtetit, ut utramque cum eo tulerit fortunam. Cum enim intelligeret, omnem *Jacobi II* cauſam eſſe deſperatam, neque ſe *Jacobum* defendendo fortunæ ſuæ conſulere, ſententiam mutavit, atque id egit potius, ut adverſæ parti placeret. Eam in rem religionem iterum mutavit, &, relicta Pontificia, ad Anglicanam rediit. Singulari etiam libro, A. 1706 edito, ſe Pontificiæ doctrinæ non favere, propalam teſtatus eſt. Libri index eſt: *The Rights of the Chriſtian Church aſſerted*, &c. id eſt: *Jura Eccleſiæ Chriſtianæ aſſerta contra Pontificios atque omnes alios Sacerdotes, qui independens regimen in Eccleſiam ſibi vindicant.* *Jo. Clerico* judice, in hoc ipſo libro ſolidis argumentis contra Pontificios doctores diſputat, Jura autem Principum Eccleſiaſtica egregie defendit. Conf. *Bibliotheque Choiſie Tom. X Artic. VII pag. 305 - 363*, & *Tom. XXIII Artic. VIII pag. 235.* Quem quidem cum *Annæ*, Britannorum Reginæ, offerret, præmii loco 500 libras, quas vocant, Sterlingenſes accepit. *Tindalius* omnia illa, quæ *Jacobi II* temporibus geſta erant, cognita habebat atque perſpecta. Idem cauſam *Jacobi II* ipſe fortiter antea egerat, atque multum valuerat apud ejus aſſeclas. E re igitur erat Magnæ Britanniæ Reginæ, *Tindalium* ſibi muneribus devincire, cujus opera multis in rebus commode poterat uti. Neque dubium eſt quin prudentiſſima Regina hoc munere effecerit, ut *Tindalius* deinceps in ejus atque ſucceſſorum juribus defendendis ſæpenumero fuerit occupatus. Varios enim Commentarios Politicos hanc in rem eum conſcripſiſſe conſtat. Non ſolis autem Pontificiis doctoribus adverſatur *Tindalius* in libro, cujus ſupra mentionem fecimus. Contra Eccleſiæ Anglicanæ doctores itidem diſputat, præſertim contra illos, qui inter veræ Eccleſiæ notas numerant, ut Eccleſia ab Epiſcopo regatur, & ſucceſſioni Apoſtolicæ mul-

tum tribuunt. Qua quidem occasione cum multa acerbe dixisset in Episcopos & Episcopales, eorum contra se provocavit calamos. *Potterus*, *Hickesius*, *Bennetus*, *Wottonus*, *Oldisworthius*, *Hillius*, *Gibsonus*, *Waterlandus*, *Berrimannus*, *Mangeyus*, & alii præcipuæ dignationis Viri, scriptis editis contra *Tindalii* librum *de Juribus Ecclesiæ Christianæ* disputarunt; *Tindalio* duobus scriptis, publicæ luci expositis, se contra tot argumenta in contrarium adducta defendente. *Tindalius* se Christianæ Religionis hostem publice tum temporis nondum profitebatur. Ipse potius in Christianis numerari volebat. Cum enim *Georgius I*, Magnæ Britanniæ Rex, *Tindalio* 200 librarum annuos reditus concederet, ad finem usque vitæ illi solutos, quo ejus causam oblata opportunitate ageret, Sacra Cœna publice in Æde Anglicana eo consilio usus est, ut, se Anglicanæ Ecclesiæ addictum esse, palam testaretur. Cum nemo in Anglia muneribus politicis possit admoveri, neque a Rege stipendia recipere, nisi Ecclesiæ Episcopali sit addictus; statutum est, unumquemque, cui munus aut stipendium aliquod confertur, ea de causa Sacra Cœna publice uti debere, ut Episcopalem se esse declaret. Quod quidem institutum multis, iisque gravissimis, abusionibus aperit occasionem. Non dubitant enim pessimi homines, qui Sacræ Cœnæ mysteria privatim rident, publice iis uti, quo stipendium vel munus aliquod consequantur. Ita constat, *Antonium Collinum* eo ipso tempore, quo scriptis editis omnis Religionis Christianæ veritatem aperte impugnabat, epulum sacrosanctum in Æde Episcopali adiisse, quo amplissimo cuidam muneri in Essexia præesse posset. Neque aliter se res *Tindalii* habet. Quam enim publice profitebatur religionem, eam privatim sceleratissimo ausu conviciis proscindebat. Exstat Epistola a *Jona Proastio* ad D. *Hickesium*, *Tindalii* quondam Præceptorem, d. 2 Julii A. 1708 data. In ea *Proastius* refert, *Tindalium* sermonibus suis defendere, 1) neque esse, neque esse posse veram aliquam religionem revelatam; 2) rationem hominibus a Deo datam esse ad beatitatem ducem; 3) hanc ipsam sufficiens

esse

eſſe ad ſalutem conſequendam adjumentum. Cum 4) Deus nihil faciat fruſtra, nullam revelationem dari poſſe. Quæ quidem poſitiones ſunt illæ ipſæ, quas deinceps in libro notiſſimo, *Chriſtianity as old as the Creation*, ex inſtituto propalam tuitus eſt. Ab anno 1728 *Tindalius* magis aperte, quam antea, Deiſtarum egit patronum. Eo anno illuſtriſſimus Londinenſis Epiſcopus, *Edmundus Gibſonus*, *Epiſtolam* edebat *Paſtoralem ad fideles Diœceſeos ſuæ Chriſtianos, ſigillatim ad Londini Weſtmonaſteriique incolas*, in qua contra eos, qui veritatem Religionis Chriſtianæ negant, graviter diſputat, atque invictiſſimis argumentis cœleſtem Chriſti doctrinam egregie plane defendit. Ferre non poterat hanc *Gibſoni* Diſputationem *Tindalius*. Omni enim ſolertia id egit, ut alia cives Londinenſes atque Weſtmonaſterienſes doceret. Eodemque anno & ipſe *Epiſtolam ad cives utriusque civitatis* edidit. In qua præ ceteris propugnat, Deiſtas viros eſſe probos, perverſam autem, quæ in Anglia invaluit, vivendi rationem ab Epiſcopis potius, eorumque pravo exemplo, eſſe repetendam. Quemadmodum vero *Tindalius* hiſce literis, *Edmundo Gibſono* oppoſitis, ſe Deiſtis favere, aperte declaravit; ſic A. 1730 libro edito, cujus index: *Chriſtianity as old as the Creation*, id eſt, *Chriſtiana Religio æque antiqua ac creatio*, ex inſtituto ſalutarem Chriſti impugnavit doctrinam. Opus eſſe non judicamus ſummam hujus Libri exhibere, cum in *Actis Anni 1731 Menſe Jun. pag. 252* recenſio ejus exſtet. Animus erat *Tindalio* libri hujus *alteram Partem* publicæ luci exponere, in eaque contra miracula Chriſti ex inſtituto diſputare, ſed morte præventus impia hæc conſilia implere non potuit. Die enim $\frac{16}{17}$ Aug. A. 1733 diem ſuum obiit, anno ætatis 78. Utinam cum *Tindalio* & ſcripta periiſſent, publicæ luci ab eo deſtinata. Sed, quam vivus impugnavit Chriſtianam Religionem, eidem & poſt mortem voluit adverſari. *Euſtathio* enim *Budgello* manu ſua exarata ſcripta ante obitum eo tradidit confilio, ut typis imprimi curaret. Qui quidem id nunc agit, ut *altera Pars* libri, cujus index, *Chriſtianity as old as the Crea-*

Creation, prodeat. Idem etiam alios *Tindalii* Commentarios politici & philoſophici argumenti recudi curabit, manu quoque exaratos, & a *Tindalio* elaboratos, libros alios, e. g. de fine pœnarum infernarum Commentarium, editurus. *Tindalius* moriens *Euſtathium Budgellum* hæredem 2000 librarum fecit, ſi quidem recte ſeſe habet teſtamentum, quod hanc in rem profertur. Non deſunt enim in Anglia, qui, ab ipſo *Budgello* illud ſuppoſitum eſſe, arcte tenent atque propugnant. Sed noſtrum non eſt, hanc controverſiam finire. Illud potius obſervari meretur, quod *Budgellus* omni ſolertia id agat, ut *Tindalius* laudetur. Eam enim in rem iis nummorum aureorum atque argenteorum præmium conſtituit, qui optimis Epigrammatibus, vel Anglicis, vel Latinis, *Tindalium* celebrabunt. Novem hunc in finem elaborata Epigrammata ſcripto, cujus index, *the Bee*, jam ſunt inſerta, quibus impiis plane elogiis *Tindalius* effertur. Deo enim ſimilem eum dicere non reformidant. In eodem ſcripto nummus in æs inciſus reperitur, quorum aliquot inter optimos *Tindalii* laudatores diſtribuentur. In illo ab una parte *Tindalius* amictu Græci Philoſophi conſpicitur, manu libros tenens, pedibus vero Hydram calcans. Supra caput ejus Sol ſplendens eſt, cum inſcriptione: *Pellendis nubibus.* Infra nomen *Tindalii* legas, additis verbis: *ab normis ſapiens.* In altera parte ſepulchrale monumentum eſt, pyramidis formam præ ſe ferens, laurisque cinctum, cui pelicanus inſidet, qui, ut pullos alat, pectus aperit. Addita eſt inſcriptio: *Sola mihi redolet patria.* In ipſo autem monumento exſtat vox: *Immortalitati.* A dextra ejus lucerna Romana eſt, a ſiniſtra Sol occidens, & adſcripta ſunt verba: *Occaſu major.* Infra monumentum legitur: *Ob. XVI Auguſti MDCCXXXIII.*

TAB. V Fig. 4.

Menſe Majo hujus *Anni pag. 214 lin. 2* pro *nobis* lege *notis*; *pag. 215 lin. penult.* pro *antea* lege *autem*; *pag. 218 lin. ult.* pro *ba* lege *b. a*; *pag. 219 lin. prima* pro a *A* lege *aA*; *pag. 222 lin. 6* dele *mutare*; *pag. 227 lin. 13 ſeq.* pro $\frac{r}{B}\,Tdx$ lege ubique $\frac{r}{B}\,Tdx$, $\frac{1}{A}\,Tdx$.

Hoc ipſo *Menſe Septembri pag. 411* ad marginem *lin. 7* pone: *TAB. V Fig. 3.*

Digitized by Google

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Octobris Anno MDCCXXXV.

ROBERTI STEPHANI THESAURUS LINguæ Latiuæ. Editio nova, prioribus multo auctior & emendatior.

Tomi IV.

Londini, typis & impenſis Sam. Harding, 1734, fol. maj. Tom. I Alph. 8 pl. 17, Tom. II Alph. 7 pl. 13, Tom. III Alph. 7 pl. 11, Tom. IV Alph. 6 pl. 17.

Eam habuit jam quondam Græca lingua felicitatem, ut a Grammaticis & Schola potiſſimum Alexandrina in variis Voluminibus, quæ Lexica appellamus, quod ad vocabula attinet & loquendi genera, explicata fuerit & poſteris transmiſſa. Contra ea, qui idem negotium illuſtrandæ Latinæ linguæ gratia inter veteres ſuſceperint, habemus ſane pauciſſimos, ſi quidem ullos, qui ſuperſint. Lætiora vero hac in parte recentioribus temporibus fata habuit Latini ſermonis amplitudo. Nam, quo pauciores poſt renatas literas, & noſtro inprimis Seculo, Græcis condendis Lexicis ſtudium ſuum dicarunt, eo plures in componendis Lexicis Latinis operam ſuam ſtudiumque collocarunt. Quo in numero non ſane ultimum locum tenuit *Robertus Stephanus*, qui *Theſauro Linguæ Latinæ*, ſeu *Foro Romano*, reliquis Lexicorum conditoribus palmam omnino dubiam reddidit. Sed, cum multa in eodem vel omiſſa, vel perperam allata, propter inopiam

librorum satis accurate expressorum, eo, quo *Robertus* vixit, tempore recentioris tempestatis Viri & accuratioribus & pluribus libris instructi animadvertissent, jam diu in optatis fuit eruditis, ut Thesaurus ille a scoriis, ut ita dicamus, suis purgatus iterum prodiret in lucem. Nec defuerunt, qui animum ad hanc ipsam rem appulerunt, & novam *Stephaniani* Fori Romani editionem moliti sunt. Nam, præter *Carolum* & *Henricum Stephanos* ac *Miltonum*, ineunte hoc, quo vivimus, Seculo *Sodalitium Baliolense*, quod Oxonii est, inprimisque *Ludolphus Kusterus*, in perpoliendo ampliandoque *Roberti* nostri Thesauro de industria elaborarunt. Quoniam vero horum omnium labores & conatus vel injuria temporis vel fatum immaturum, intercepit, denuo tanto tamque egregio Operi manum admovendam duxerunt Viri, quos Cantabrigia habet in Anglia, doctissimi. Sunt illi, quemadmodum ex subscriptione Dedicationis, huic Thesauro ad Regem Britanniarum præmissæ, perspici potest, *Edmundus Law*, *Joannes Taylor*, *Thomas Johnson*, & *Sandys Hutchinson*. His igitur Viris *Roberti Stephani* Thesaurum Linguæ Latinæ emendatiorem & auctiorem res debet literaria publica, & sine dubio gratissimo lætissimoque animo debebit. Nam ita sunt in hoc negotio versati, ut, quæ a *Stephano* erant omissa, adderent, quæ ab illo perperam dicta, emendarent, & inprimis Autorum locos curatius afferrent, adjectis Libris, & Capitibus, aut Versibus. Quod quo facilius assequerentur, illa, quæ Viri doctissimi in *Fabro* perpoliendo attulerant, diligentissime in usus suos converterunt, &, quemadmodum antea ex *Stephano Faber* locupletatus fuerat, nunc illum ex hoc partim auxerunt, partim emendarunt. Quocirca, licet illum, quem præscripserat sibi *Robertus* in Thesauro suo, ordinem in novissima hac editione retinendum duxerint, reprobato illo ac rejecto, qui est in *Fabro*, quoque derivata & composita simplicibus suis & primitivis, nulla habita ratione literarum initialium, subjiciuntur, tamen ex hoc ipso fonte plerumque hauserunt, quæ in *Stephano* adhuc desiderabantur, & quæ Autorum suppeditavit lectio, *Stephani* ætate in Bibliothecarum latebris

bris deliteſcentium. Quo pertinent *Phædrus*, *Syrus*, aliique a *Borrichio* annotati, inprimisque Inſcriptiones, & alia id genus monumenta. Quo factum eſt, ut non ſolum complures novæ voces in hac demum editione acceſſerint, verum etiam novæ vocum interpretationes pæne innumerabiles. Ea enim, quæ in *Fabri* Thelauro a Cel. *Geſnero* primum edito legnntur, nunc in *Stephano* quoque reperiuntur, exceptis iis, quæ in noviſſima *Fabri* editione a laudato Viro hoc ipſo anno in lucem emiſſa denuo acceſſerunt. Mirum in modum etiam locupletarunt *Stephanum* Patrum, quos vocamus, Eccleſiaſticorum teſtimonia & loquendi genera, quæ, uti a *Roberto* prorſus omiſſa fuerant, ſic nunc, præeunte *Fabro*, recepta ſunt, & ſuo quæque loco allata. Ipſa ſcribendi ratio, quam orthographiam appellamus, perperam ante tradita, & a *Stephano* exhibita, in multis pariter verbis immutata eſt. Sic pro *accerſo*, & *authos*, quæ *Robertus* dederat, nunc cum Criticis recentioribus, & id quidem rectius, ſcribitur *arceſſo*, & *auctor*. Pari ratione in compluribus locis alia plane ac nova nunc traduntur, rejectis iis, quæ Autor præceperat, e. g. in v. *Andatabata*. Cumque noſtra maxime ætate de puritate linguæ Latinæ inter Criticos diſputatum fuerit, ea quoque doctiſſimis Editoribus annotare nonnunquam viſum fuit. Atque huc ſpectant, quæ in v. *intercedo* monentur. Vulgo hoc verbum ita ſolet uſurpari, ut *intercedere* notet *deprecari pro aliquo*, de quo ſignificatu acquieſcunt in Cel. *Geſneri* ſententia, qui eum non ſolum in priore, ſed & noviſſima, *Fabri* editione improbaverat, quippe idoneis exemplis nondum probatum. Et ſane, quamvis in eo adſtruendo fruſtra laboraſſe videantur *Borrichii*, tamen, ne plane barbarus & antiquis inauditus habeatur, intercedit *Macrobius* Autor non ſpernendus, qui *Saturnal. Lib. II Cap. 3* dixit: *Si obtinueris, & pro nobis intercede.* Verbum *revertor Ciceronis* ætate in præterito extuliſſe Romanos *revertit*, non *reverſus eſt*, contendunt Critici, & Cel. *Heineccius* primos adhibuiſſe affirmat *Aſconium Pedianum*, *Phædrum*, &c. Atque huic etiam opinioni accedere videntur Angli, quando, *Cellarium* ſecuti, ex

Hirtio & *Phædro* afferunt, nec meliora tradente *Fabro*. Sed immerito damnari perfectum *reverſus eſt*, & aurea ætate eximi, *Cornelius*, Scriptor caſtiſſimus, probat *II, 5, 2: Minus diebus triginta in Aſiam reverſus eſt.* Optandum tamen eſſet, ut Viri doctiſſimi in hoc genere majorem nonnunquam diligentiam & accurationem adhibuiſſent, & ſolicitius annotaſſent barbaras vel voces, vel vocum notiones, a Criticis notatas. Quod ſi factum fuiſſet, plura vel rectius dicta, vel copioſius, afferri potuiſſent. Nihil enim monuerunt Angli de illa ſignificatione vocis *perſona*, qua hominem ſonat quemcunque, quæ tamen, autore *Borrichio*, in *Fabro* ſiſtitur. Omiſſa eſt illa notio particulæ *juxta*, qua notat *ſecundum oraculum*, &c. quam vero hoc ſenſu non ſolum *Hieronymus* & *Solinus*, teſte *Fabro*, ſed & *Juſtinus*, non ſemel habet, *I, 7, 1, II, 12, 15*, & *XII, 3, 11.* Nec tactus eſt ille ſignificatus nominis *proximus*, quo vulgo pro *alio homine* adhibetur. Nam tametſi duo illi *Quintiliani* loci, qui in *Fabro* pro eo ſtabiliendo allegantur, recte ita accepti fuerunt, ut vicinum, non alium quemvis hominem, deſignent, tamen hoc magis neceſſarium fuiſſe videtur, quædam hic monere, quod in *Fabro*, ne recentiſſime quidem edito, refragante, huc quoque invita Minerva tractum fuit *Terentianum* illud: *proximus egomet mihi*, ita quidem, ut dubium nobis non videatur, quin hic ſignificatus mere ſit Biblicus & Eccleſiaſticus, nec Romanis priſcis unquam auditus. Adjectivum *prolixus*, & adverbium *prolixe*, quando de ſermone & oratione id ætatis frequentatur, pro barbaro habetur ab inſtauratoribus purioris Latinitatis. Quocirca non negligendus penitus eſt in Lexicis hic ſignificatus, qui, quoniam ne in *Fabro* quidem vel rejectus fuit, vel ſtabilitus, barbarorum numero eximitur *Macrobio* & *Gellio*, quorum hic adverbium *prolixius XII, 1*, ille vero adjectivum *prolixus*, *Saturn. III, 7*, ſenſu, quem diximus, illo poſuerunt. Idem dicendum de nomine *ſuperfluus*, quando pro *ſupervacaneus* collocatur, quod, licet nec Angli, nec *Faber*, annotaverint, tamen ex *Plinio* jam produxit *Cellarius*, cui jungi poteſt *Seneca Epiſt. XLVI.* Negare quidem non poſſumus, corruptam Scriptorum lectionem, a

Stepha-

Digitized by Google

Stephano repræſentatam, doctiſſimos Editores multis in locis ſuſtuliſſe, & meliorem, a Criticis ope Codicum exhibitam, ſubſtituiſſe. Sed in his quoque quædam remanſiſſe, ex *Stephano* ſine dubio eliminanda, obſervavimus. Provocaverat *Robertus* ad probandum adverbium *pacate* ad *Julium Cæſarem*, ex eoque protulerat verba, *pacate per provinciam iter facere*. Et, quanquam *Cellarius* jam monuerat, non inventum eſſe locum in *Cæſare*, tamen in *Fabri* Theſaurum hæc ipſa translata fuerunt a *Stubelio*, & additus locus *Cæſaris Lib. I Cap. VI de Bell. Gall.* Atque hoc etiam, ni' fallimur, duce ipſum locum *Cæſaris* adjecerunt Angli, cum tamen in *Cæſaris* editionibus, quas vidimus, omnibus non *pacate*, ſed *ſine ullo maleficio*, legatur, ita, ut rectiſſime reſectus hic ſit locus in noviſſima *Fabri* editione; ubi vero, quoniam *Petronii* tantum autoritas, quam *Andr. Borrichius* produxit primus, laudatur, aureæ nos ætati verbum inſerimus *Ovidio* autore ex *Pont. I, 2, 109*:

Denique, ſi moriar, ſubeant pacatius arva
Oſſa, &c.

Corrupta etiam & minus proba lectione *Ovidii Epiſt. Heroid. VI, 153*, retinuerunt Editores nomen *ſuccuba*, a *Roberto* propinatum, pro quo emendatiores libri & editiones habent *ſubnuba*, quemadmodum recte etiam confirmat *Faber*. Perperam porro Lexicographi omnes eruditis obtrudunt nomen *lapicidina* in ſingulari, quod plurali tantum numero uſitatum fuiſſe, conſtans evincit uſus Autorum. Itaque & *Roberti* & *Fabri* Theſauro indignum eſſe exiſtimamus ſingularem numerum, quem nobis inculcant. Inſignis æque in utroque Theſauro nævus conſpicitur in v. *advocare*. Inter varias hujus verbi notiones illam quoque *Stephanus* adduxit, qua eſt *advocati officio fungi*, & ad eam probandam attulit *Senecæ* verba *de Brevit. vit. Cap. II*: *Hic advocat, hic adeſt, ille periclitatur, ille defendit*. Sed quis non videt, graviter lapſum eſſe *Stephanum*, cum *advocare Senecæ* ſit *amicos advocare* & *rogare*, non autem *advocati officio fungi*, quod potius verbum *adeſſe* hoc in loco ſignificat. Nihilo ſecius ſine ulla mutatione aut nota Angli barbaram retinuerunt notionem; nam ita eam

vocare non dubitamus, etiamſi aliud nobis perſuadere conetur *Fabri* editio noviſſima, in qua tertia verbi *advocare* notio ita traditur: *Cauſas agere in foro. Plin. V Epiſt. VIII: Ideoque interim veniam, ne a forenſibus verbis recedam, advocandi peto, id eſt, cauſas agendi, patrocinii præſtandi, zu advociren.* Conf. *Cellar. not. ad h. l.* Ita in *Fabro* hæc barbara ſignificatio, & id quidem *Cellarii* autoritate, nobis commendatur. Sed, ut intelligatur, *Cellario* nunquam in mentem forſitan veniſſe, hanc notionem defendere, ipſius verba ad laudatum *Plinii* locum afferemus, quæ ſic ſe habent: *Advocandi eſt moram nectendi, & Advocatio mora: ab judiciis manavit, ubi parum inſtructi ad reſpondendum, advocationem ab judice petunt, id eſt, moram & tempus deliberandi & advocandi amicos & peritos.* Quis ergo non animadvertit, ſummam *Cellario* fieri injuriam, quando is ad barbarum verbi *advocare* ſignificatum corrobandum advocatur? Compluribus illis verborum notionibus, quæ *Stephano* acceſſerunt opera doctiſſimorum Anglorum, quædam ſimiliter addi poſſunt, e. g. *redux*, quod non ſolum *illum, qui rediit*, ſed etiam, *qui reduxit*, denotat, ut in *Fabro* jam habemus, quem poſteriorem ſignificatum Angli neglexerunt. Non immerito quoque aliquis, ut in omnibus Lexicographis, ſic in Anglis quoque, deſideraret illud, quod locutiones, quæ duplicem ſenſum ſuſtinent, non ſatis diligenter & accurate indicant ac proponunt. Factum id quidem interdum annotavimus in noviſſima *Fabri* editione, ſed rarius, quam tanto conveniat Theſauro. Sic *viam facere* duplicem habet ſenſum; nam notat *aperire, parare viam*, quod Græcis dicitur ὁδὸν ποιεῖν, quem in *Stephano* ex *Quintiliano* probatum legimus. Deinde etiam ſonat idem, quod *iter facere, proficiſci*, & quod Græci exprimunt per ὁδὸν ποιεῖσθαι, atque id in *Fabro* ex *Phædro* docetur, cui jungi poteſt *Ovidius Heroid. XVI, 21.* Sic *bellum gerere cum aliquo* ſignificat, & *ſocium*, & *hoſtem eſſe alicui*, uti recte in *Fabro* jam cernitur. Angli vero priorem tantummodo ſenſum adduxerunt. Eadem eſt ratio dictionis *facere ſilentium*. Nam primum illa ſignificat *ſilentium imperare aliis*, ſive *facere, ut alii ſileant*,

ſileant, quod Græci iterum dicunt σιωπὴν ποιεῖν. Atque hanc notionem habet non ſolum in *Quintiliano*, quem & *Stephanus* & *Faber* laudant, ſed etiam *Livius II, 45*, *Curtius X, 6, 3*, & *Phædrus V, 5, 15*. Deinde hæc ipſa formula valet etiam *ſilere*, quod a Græcis effertur σιωπὴν ποιεῖσθαι. Negat Cl. *Reizius* in *Belg. Græciſſ. Lib. II Cap. VIII*, *facere ſilentium* ſignificare *habere ſilentium*, ſive *ſilere*. At, quamvis nec *Stephanus*, nec *Faber*, hanc locutionem afferant, aſſerit tamen *Ovidius Faſtor. I, 183*:

Deſierat Janus, nec longa ſilentia feci,
Sed tetigi verbis ultima verba meis.

Ejusdem cenſus eſt genus dicendi *referre pedem*. Proprie illud notat *recedere*, quod nos Germani dicimus *zurücke treten*, quo ſpectat *Quintiliani* locus, in *Stephano*, ſed ſine ulla explicatione, productus. Præterea vero de longiori quoque reditu adhibetur, & itinere, quo redimus. Atque ita poſuit *Ovidius Heroid. XV, 186*:

Cum profugum poſſis ipſe referre pedem.

Aberrat hic iterum in vera ſententia reddenda *Faber*, cui hic *referre pedem* denotat *zurücke treten*. Sed quis *Phaonis*, de quo Poetæ ſermo eſt, reditum ex Sicilia in inſulam Lesbum Germanice interpretabitur per *zurücke treten*? Idem tenendum de formula *ſanguinem fundere*, quæ uti in *Fabro* jam quodammodo eſt explicata, ſic ejus & aliarum interpretationes plerumque omiſerunt Angli, a Lexicographo tamen probe inculcandas. Nam, id ſi præſtitiſſent, ſine dubio explicatius quoque propoſuiſſent locutionem *imperare ſibi*, quæ itidem duos habet ſignificatus. Alter eſt, quo notat *animum coercere*, *ejusque motibus imperare*, & quem probat *Ciceronis* locus, in *Stephano* laudatus. Alterum vero probat *Terentius*, pariter allatus, *Eunuch. II, 2, 21*: *imperavi egomet mihi omnia aſſentari*. Non addunt Angli, quid hoc in loco ſit *imperare ſibi*. Si *Fabrum* conſulas, ingratiis ille exponit Germanice, *ſein mæchtig ſeyn*. Nam Comico *imperare ſibi* in dicto loco nihil aliud ſonat, niſi *ſibi proponere*, *ſich vornehmen*, *vorſetzen*, mini-

minime vero *ſein machtig ſeyn.* Verbum *ſpeculor* omnia Lexica derivant a *ſpecula*, & proprie notare clamant, *e ſpecula proſpicere.* Nolumus quidem hanc ſententiam penitus rejectam; quo minus tamen eidem ſine ulla dubitatione ſubſcribamus, ſignificatus hujus verbi a nemine, quod ſciamus, obſervatus prohibet, qui cum valeat *in ſpeculo intueri*, tum fortaſſe non ſine cauſa pro proprio accipi poteſt, ita, ut *ſpeculor* a *ſpeculum* deſcendat, & hoc nomen familiam ducat rectius, quam *ſpecula.* Sic enim hoc verbum legitur in *Seneca Nat. Quæſt. I, 16*: *Speculabatur illam libidinem oris ſui, ſpectabat ſibi admiſſor pariter in omnia viror.* Tantum vero abeſt, ut hæc, quæ dicta ſunt, eo nomine a nobis commemorata fuerint, quod de præſtantia utriusque Theſauri detractum eſſe velimus, ut hæc ipſa, pro communi literas promovendi ſtudio annotata, Viris doctiſſimis non ingrata fore ſperemus. Cum enim ipſi Editores Angli ſe fateantur plurima in *Stephano* reliquiſſe feliciori Seculo tollenda; injurii ſane in humanitatem eruditiſſimorum Virorum eſſemus, niſi eos qualiacunque monita noſtra æqui boni facturos confideremus. Neque quisquam tam iniquus rerum erit æſtimator, qui iisdem ſit ingentem illam laudem, quam nova hac editione *Stephani* ſibi pepererunt, denegaturus. Quod niſi quidquam amplius in evulgando iterum *Roberto* præſtitiſſent, quam quod Autorum locos ſecundum Libros, Capita, vel Verſus, a *Stephano* tantum non ubique præteritos, curatius allegaſſent, immortali ſane beneficio & merito prorſus incomparabili orbem eruditum ſibi obſtrinxiſſent. Cum vero huic promerito accedant infinitæ Emendationes, Explicationes plurimæ, Supplementa innumera; neminem humanitatis paulo ſtudioſiorem adeo inhumanum exiſtimamus, quin maximas ſit & immortales gratias Editoribus *Stephani* habiturus. Iis enim debemus, quod nunc in *Stephaniano* Theſauro quoque cernantur literarum Notæ, quæ priſcorum Romanorum nomina & dignitates in vetuſtis monumentis deſignabant, a *Sertorio Urſato* collectæ. Iisdem debemus, quod in *Stephano* acceſſerint publicæ Romanorum formulæ, earumque explanationes, ex *Piliſco*, *Spanhemio*, aliisque

que hauſtæ, nominatis ubique Autoribus, qui breviſſimis tradita declarant uberius. Quid? quod errores, non ab ipſo *Stephano* tantum, ſed & ab aliis Lexicographis, commiſſos, aperuerunt. Vulgo formula, *ad umbilicum ducere*, ex *Horatio Epod. XIV*, 8, affertur, eundem errorem errante *Fabro*. Sed omnes, ut rectiſſime obſervarunt Angli, *Horatii* editiones, ne *Stephanica* quidem excepta, *adducere ad umbilicum* conſtanter legunt. Ex quibus ſatis ſuperque apparet, dignam omnino hanc Theſauri *Stephaniani* editionem eſſe, quæ omnibus etiam atque etiam commendetur, dignam quoque, quæ in Germania typis iterum exſcribatur, præſertim ſi, qui remanſerunt, nævi tollerentur, &, quæ ex Criticis addi poſſent, adjicerentur. Dubium ſane nobis eſt nullum, quin *Stephanus* hac ratione longe ſit anteceſſurus *Fabrum* & locutionum copia, & obſervationum multitudine. Ceterum hæc ipſa editio nitidiſſime ſatisque accurate exſcripta eſt, & in Præfatione Lexicorum Latinorum, quæ poſt renatas literas prodierunt. hiſtoriam continet, quæ, ut ipſe Autor fatetur, locupletior evaſiſſet, ſi Cel. *Walchii Hiſtoria critica Linguæ Latinæ* citius ipſi innotuiſſet. Sic enim ſolummodo agitur *de Catholico Joannis de Janua, de Papiæ Vocabulario, ſive Erudimento elementario, de Hugutione, ſive Ugutione, de Joannis de Garlandia Synonymis & Æquivocis, de Simone de Janua, de Mammothrepto, de Gemma Gemmarum, de Neſtore Dionyſio, de Joannis Tortellii Dictionario vocum Latinarum, de Juniano Majo, de Joannis Reuchlini Breviloquo, ſeu Dictionario Latino, de Nicolai Perotti, Sipontini, Cornu copiæ, de Calepino, de Marii Nizolii Theſauro Ciceroniano, de Baſilii Zanchii Epithetorum Latinorum Theſauro, de Roberti Stephani Theſauro, de Cœlii Secundi Curionis Foro Romano, de Theodoſii Trebellii Promptuario univerſæ Linguæ Latinæ, de Stephani Doleti Commentariis, de Marci Frid. Wendelini Medulla Latinitatis, de Roberto Conſtantino, de Joſepho Laurentio, de Georg. Matth. Kœnigio, de Fabri Theſauro*, aliisque, qui ex *Stephano* ſapuerunt. Præmiſſa etiam eſt vita *Roberti Stephani*, ex Hiſtoria *Stephanorum* & Annalibus Typographicis deſumta.

LES MONUMENS DE LA MONARCHIE Françoiſe, &c.

h. e.

MONUMENTA FRANCICÆ MONARCHIÆ, quæ Franciæ Hiſtoriam complectuntur, cum iis cujusque Regni Figuris, quibus injuria temporum pepercit, per R.P. BERNARDUM DE MONTFAUCON, Benedict. de Congreg. S. Maur.

Tomus V.

Pariſiis, apud Julium Michaelem Gandovin & Petrum Franciſcum Giffart, 1733, fol.

Alph. 5 pl. 5, cum Tabb. æn. 58.

Complectitur hic *Tomus V*, qui eſt univerſi Operis ultimus, monumenta, quæ illuſtrant res *Henrici II*, *Franciſci II*, *Caroli IX*, *Henrici III*, atque *Henrici IV*, qui cognominatus eſt *Magnus*, Regum Franciæ. Quorum quidem Regum ævo tanta vis eſt invecta vel lignearum, vel æneárum, Tabularum, quæ pugnas, obſeſſas aut captas urbes, cædes, ſeu carnificinas, colloquia, conventus, omnisque generis ſpectacula, exhibent, ut Cel. Autori neceſſe fuerit delectu uti, & ea maxime momenta proferre, quæ veſtium armorumque modos varios repræſentant. *Henricus II*, gnarus, Pag. 6. non diuturnam ſibi fore cum Imperatore pacem, Burgundiam inviſit, ut eam propugnaculis & copiis contra Cæſareos muniret, &, ſuperatis Alpibus, in Pedemontium deſcendit, atque, illinc Lugdunum redux, Reginam ibi uxorem invenit. Tam magnifice Lugdunenſes Regem ſuſceperunt, ut, inter alia ſpectacula claſſica, pugna ludicra committeretur, Rege in maxima naviúm ſedente, in cujus medio aula grandis erat, & cujus exterior facies paraſtatis erat ornata, quemadmodum eam prima 9. Figura refert æri inciſa. Inde Rex, Lutetiam ingreſſus, ſpectaculi tantum cauſa arcum fieri juſſit, qui *S. Antonii* vicum ante Turricularum Palatium occupavit, & portæ formam cujusdam

jusdam urbis retulit. Cum Regina Scotiæ, soror *Francisci* Pag. 11 seq.
Guisii, defuncti Regis uxor, in Franciam trajecisset, filiam
suam, *Francisco Delphino* desponsatam, *Mariam*, invisura, ma-
ximo splendore ac pompa Rothomagi ab *Henrico* excepta
fuit. Ex qua solennitate in quinque Tabulis incisis exhiben-
dos curavit Cel. *Montfaucon* unicornes, seu equos unicornium
more cornutos, qui currum trahunt religionis, quam exhibet
mulier, manu tenens Ecclesiam, comitantibus ipsam plurimis
aliis fœminis coronatis. Pone currum vir comparet, parvam
statuam gerens B. Virginis & Jesu infantis. Qui unicornes
ducunt, Orientalium more vestiti sunt. Deinde sequuntur ele-
phantes, sive equi elephantorum ritu compositi, qui gestant
vasa ignea, sive arma, sive turriculas, in quarum fenestris qui-
dam spectantes cernuntur. Tum visitur currus, qui felicis
fortunæ currus inscribitur, apertus totus, equorum bigæ jun-
ctus. In curru sedet vir, Regi vultu similis. Pone illum in
eminentiore sede conspicitur fortuna alis, quæ Regem coronat,
& in anteriore currus parte quidam pueri & puellæ, Regem
comitantes. Post Regem eques incedit juvenis quispiam, qui
Franciscum Delphinum repræsentat. In spectaculo, quod in
ipso Sequana fluvio propositum, & fluvii triumphus appella-
tum est, Neptunus est Deus cum tridente, qui super aquas in
curru sedet. Amphitrite vero in altera parte Tritonibus in-
sidet. Marini quoque Dii alii conspiciuntur, magnis piscibus
aut monstris vecti. Profertur etiam Tabula *Henricum II* in 62.
lecto decumbentem, & lethali vulnere saucium, referens, ex
tabula lignea, ipso tempore facta, desumta, in qua *Henricus*
decumbit in ædibus regiis Turricularum. Prope cervical
ejus est Cardinalis Lotharingus, extensis manibus infelicem
casum deplorans. Paulo ulterius est *Catharina* Regina, junctis
manibus lachrymans. Inter ambo, sed retro, positus est *Mont-
morancius*, Constabularius, petasum capite gestans, quemadmo-
dum hæc in tabula veteri diserte notantur. Junior Prin-
ceps, qui in eodem latere extremam fere partem occupat,
Franciscus Delphinus esse videtur Autori, & tres fœminæ,
quæ a tergo visuntur, *Margarita*, Regis soror, *Elisabetha*, &

Cæsar, Pompeius, Sylla, Marius, &c. Hi sunt enim, qui tam magnos motus, & tam longa bella, & tam varias fortunas, & tam diversas rerum facies, & tam subitas mutationes, & tam celeres victorias, & tam ancipites victoriarum exitus, & tam pertinaces obsidiones, & tam prælia cruenta, & tam fugas, & tam cædes, & tam triumphos, & tam funera, & tam lamentationes, & tam ingentes ruinas, & tam magnificas restaurationes, & tam fœdera, & tam perfidias, & tam pacem, & tam bellum, & tam amicitias, & tam inimicitias, & tam fœdera, & tam conjurationes, & tam exitia, & tam gratias, & tam ingratitudines, & tam clementiam, & tam crudelitatem, & tam omnia, quæ in rebus humanis, & in animis hominum, & in fortuna, & in vita, & in scena, & in tragœdia, & in comœdia, & in historia, & in fabula, & in theatro, & in foro, & in castris, & in urbe, & in orbe, & in terra, & in mari, & in cœlo, & in cœlestibus, & in terrestribus, & in omnibus, & in singulis, & in omnium, & in singulorum, & in omnium, & in singulorum, & in omnium, & in singulorum

ἀεὶ δεῖσθαι τὸν τοιοῦτον. Ἀνάγκη δὲ καὶ τὸν ἀνελεύθερον ἀεὶ δεῖσθαι· ἐπεὶ καὶ τὸν ἐλεύθερον ἀνάγκη ἐνίοτε δεῖσθαι. Ἀνάγκη δὲ καὶ τὸν ἀνελεύθερον ἐνίοτε δεῖσθαι· ἐπεὶ καὶ τὸν ἐλεύθερον ἀνάγκη ἀεὶ δεῖσθαι. Ἀνάγκη δὲ καὶ τὸν ἐλεύθερον ἀεὶ δεῖσθαι· ἐπεὶ καὶ τὸν ἀνελ

quod ultra cubitum non multum descendit: hæc enim ipsius ævo palliorum forma fuit. Inaures gestat, femoralia admodum brevia sunt. In schemate altero veste nigra ejusdem formæ visitur, manum libro impositum tenens. In utraque
Pag. 329. vero imagine Ordinem Spiritus Sancti gestat. Sub *Henrico IV* comparet tabula, processionem, quam unionis Principes ob Cardinalis *Borbonii* mortem fecerunt, memorans, in qua Carthusiæ Prior conspicitur altera manu hastam, altera crucifixum, tenens. Parvus ille Fuliensis, qui in spectaculo claruit, is ipse esse videtur Autori, qui sclopeti ictum emittens, alio caput convertit. Hic observantur quoque plurimi Capucini, Augustiniani, Chordaligati, cum aliis armatis viris intermixti.
366. *Henricus IV*, A. 1594 Lutetiam ingressus, eo ipso tempore in tabula ænea sculptus exhibetur. Rex, & armatorum galeam gestantium turma, per portam novam ingressi, juxta fluvium gradiantur. Ipse Rex repræsentatur lorica armatus, petasum pluma ornatum capite gestans. Qui primi in Regia turma incedunt, viginti quinque vel triginta Germanos illos, qui petasos formæ sat singularis gestant, vel occidunt, vel in flumen
432. conjiciunt. Denique *Henrici IV* in schemate stans sistitur, mensæ innixus, in qua petasum ejus formæ, quæ tunc in usu erat, deposuit, veste nigra, thorace & inflatis femoralibus indutus, mediocris staturæ, recte compositis membris. Claditur & hic *Tomus V* Indice rerum satis copioso.

CHRIST. HENR. TROTZ, JCTI, TRACTATUS Juris de Memoria propagata, seu de Studio veterum memoriam propagandi.

Trajecti ad Rhenum, apud Guil. Kroon, 1734, 8.
Alph. 1 pl. 20.

Occasionem elegantissimo libro huic præbuit *l. 16 de usu & usufr. leg.* quæ anxiam & meticulosam Romanorum diligentiam post fata memoriam suam conservandi describit. Hinc in memoriam revocavit sibi Consultiss. Autor, jam nitidissimis

Digitized by Google

diſſimis *Gothofredi* & *Wachtleri* Opuſculorum editionibus, quas pulcherrimis elaboratiſſimisque Præfationibus non tam inſtruxit, quam mirifice ornavit, percelebris, triſtem & damnatam memoriam, juſtiſſimum atrociſſimorum delictorum vindicem. Denique progreſſus eſt ad veniam, quam judices capitalium criminum reis nonnunquam facere ſolent, & ſic memoriam reſtitutam reperit. Enatæ inde ſunt *tres* Operis *Sectiones*. *Prior*, quam jam perluſtrare aggredimur, memoriam propagatam exhibet. *Altera* & *tertia*, ſucceſſu temporis, damnatam & reſtitutam memoriam exponent. Subſidia fere habuit nulla Autor, niſi quæ priſcæ Hiſtoriæ & Antiquitatis divitiæ ipſi ſuppeditarunt. Raro incidenter aliquid monuit Scriptor, cujus ſuo loco honorificam fecit mentionem. Plurima indefeſſæ Autoris debentur induſtriæ, qui optima quæque ex ampliſſima Antiquitatum ſupellectile ſelegit, juſto ordine diſpoſuit, & nonnunquam novas legum & veterum Scriptorum interpretationes attulit. In *novem Capita priorem* de memoria propagata *Sectionem* partitus eſt Conſultiſſ. Autor. *Caput I* de *Studio veterum memoriam ſui propagandi* agit; *Caput II Liberos firmiſſima memoriæ conſervandæ fulcra eſſe*, oſtendit; *Caput III Honori nominis* conſecratum eſt; *Caput IV Conditionem nominis ferendi* explicat; *Caput V Memoriam priſtinæ dignitatis* ſiſtit; *Caput VI, Memoriam poſt fata honorandam atque tuendam eſſe*, docet; *Caput VII Officia viventium, memoriam defunctorum violatam defendendi*, perſequitur; *Caput VIII* de *Memoria defunctorum ab injuriis vindicanda* tractat; *Caput IX* de *Legatis & fideicommiſſis memoriæ conſervandæ cauſa relictis* exponit. In quibus ſic verſatur Autor, ut in tanto præſtantiſſimarum rerum apparatu difficile ſit optima ſelectiſſimaque dare Lectoribus. Id enim ſalva veritate & ſecundum animi conſcientiam ingenue fatemur, vix eſſe quidquam in hoc Libro, quod non ſit ſelectiſſimum. Nihilo minus, priſtini moris tenaces, quasdam Libri particulas cum Lectoribus noſtris communicabimus. Impenſe laudandi illi ſunt, qui eo dies noctesque cogitationes ſuas intendunt, ut, poſteaquam has mortalitatis exuvias depoſuerint, nomen

Psa. 4. [illegible] Psa. 4. [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

laudibus celebrari a *Plinio Lib. VII Epiſt. XV* ait. In ea enim, quam in partes ſuas vocat, Epiſtola, non de *Priſco Javoleno*, ſed de *Priſco Neratio*, loquitur *Plinius*, cujus frequens & aſſidua in *Plinianis* Epiſtolis mentio fieri ſolet. Adjungit his Pag. 40.
Duumviris *Alfenum Varum*, quem, priusquam JCtus evaderet, ſutrinam exercuiſſe perhibent. Sed vix veroſimile eſſe arbitratur Conſ. Autor, quemadmodum ſutor intra tam breve & exiguum temporis ſpatium Philoſophi acutiſſimi, Grammatici non ſpernendi, œconomi & patrisfamilias optimi, atque JCti ſummi, laudem gloriamque conſequi poſſit. Præterea non conveniunt *Horatii* interpretes, *ſutor* an *tonſor* ſit legendum, & utrum *Horatius* JCtum intellexerit, vel ne? Tum res portento ſimillima videtur, ſutorem tam ſubito in arctiſſimam Magnatum familiaritatem ſe inſinuaſſe, &, eorum adjutum gratia, ad ſplendidiſſimam Conſulatus dignitatem adſpiraſſe. Deinde patris *Alfeni* memoriæ uti conjicit *Bertrandus*, apud *Dionem* celebratur, quod de ſutoris patre, homine nauci, vix dici poſſet. Denique incerta *Acronis* ætas hanc fabulam certiſſime refellit. Variis præmiis ad immortalitatem hominum 57 ſeq.
animos accendebant Quirites. Pertinent huc cognomina Viris bene merentibus a Senatu tributa, ſtatuarum ponendarum honos, domus extructio ex publico, jus ſedendi in primo loco, inuſitata in publico utendi pompa, privilegium vacationis a tutelis, legationibus, & publicis neceſſitatibus. Neque mortis ſolatia invidebant ſuis. Quorſum referebant ſumtum funeris publicum, orationes funebres, in laudem clarorum Virorum ſolenni feſtoque die habitas. 59.
Præterea nomina celebrium hominum carmini ſaliari, & faſtis inſcribebant, & picturis, Inſcriptionibus, atque numiſmatibus, magnorum Virorum conſervabant memoriam. Præcipua cauſa, cur Imperatores, liberis deſtituti, vivi ſpirantesque ſucceſſores ſibi deſignarent, fuit, ne leges eorum immutarentur. Unde ſolennem legibus formulam adſcribebant, *ne lex abrogetur*. 72. 105.
Multum lætabantur Romani uxorum fœcunditate, neque jucundum & fauſtum hunc operis conjugalis ſucceſſum in

nummis & monumentis sepulchralibus silentio prætermittebant. Egregia est apud *Feetwoodum* inscriptio:

Conjugio lætus Placidæ, numeroque frequenti
Natorum exsultans vivax.

Atque adeo invisa erat Quiritibus sterilitas, ut parum felicis uteri uxores domo exigerent, & alias sumerent prolis procreandæ gratia. Veteres per salutem filiorum juraſſe, ex *l. 4 de jurejur.* obſervat. Graviſſima imprecationis formula fuit: *Ultimus ſuorum moriatur.* Elegans non minus, quam lugubris, illa, a legum conditoribus perſæpe uſitata, formula eſt: *Si quod abominor*, qua præmaturam hæredum ſuorum mortem cogitatione contemplabantur. Legi meretur egregia hæc Obſervatio, qua *legem 22 C. de adminiſtr. tutel.* explicat, in qua tres rationes affectionis allegat *Conſtantinus*, ob quas tutori alienationem domus pupillaris interdicit. Prima eſt, in qua pater defecit, altera, minor crevit, tertia, in qua majorum imagines aut videre fixas, aut revulſas videre, ſatis eſt lugubre. Penatibus & locis, in quibus nati fuerant Romani, ſacri aliquid ineſſe, credidiſſe eosdem, probat. Imo, antiquiſſimis temporibus legem fuiſſe, ne ſpolia hoſtium, aut alia ornamenta, ædibus affixa, a novis emtoribus revellerentur ex *l. 41 §. 1, 7, 8, 9 & 12, de Legat. I*, & *l. 21 §. 2 de Leg. III*, didicit. Inter cauſas, cur nonnulli legislatores SCtis nomen ſuum præponere noluerint; refert primo, quod horrerent nomen præmittere legi, cui non poſſet adſcribi: bonum factum. Deinde, ut memoria exciderent tempora illa, quæ ad tam ſalutarem ſeveritatem leges provocaverant. In infligendis pœnis tritum illud legibus proverbium ſervandum eſſe monet: Si perſonarum conditio patiatur, & pro qualitate dignitatis reos eſſe puniendos. Sic in crimine repetundarum reum juvat generis claritas. In ipſo homicidio in conditionem perſonæ inquirunt leges, præſertim ſi ultimus gentis ſuæ ſit, aut inſigni artificis laude clarus ſit. Infauſtum fuit legum autoribus mortis vocabulum, & tam horrendum, ut pro mori dicerent: *Excedere; abire; ſi quid mihi humanitus contingatſi; mihi per conditionem humanam contigerit; ſi quid ei acciderit.* Præcipue

Pag. 114. 115. 120. 150 ſeq. 151. 160. 183. 294. 337.

Prin-

Principum obitum propter fictionem divinitatis exceſſum dicebant. *Si Princeps ab hominibus ereptus eſt; Si Auguſta inter homines eſſe deſierit.* Pag. 338.

Tres fuiſſe rationes, quare fœminæ maritos lugeant, autore *Harmenopulo* obſervat, ne confuſio fiat ſeminis atque ob debitum pudorem & honorem marito. 419.

Cauſæ devotionum ſunt gloria poſt fata, honores, præconia, ſtatuæ, cultus divinus, oraculorum reſponſa, & voluntas Diis placendi. Has devotiones omnes, niſi pro patriæ ſalute fiant, damnandas eſſe, recte cenſet Autor. 428.

Inter alia præmia, quibus militum animos ad fortitudinem & heroica facinora perpetranda impellebant, præcipue hoc eminet, quod bello cæſorum nomina, mortis quaſi neſcia, nunquam ex albo militum delerent, præſcripta defunctorum nomini Græca litera Θ. 446.

Locum difficilem *Gen. IV, 15*, ita cum Anglis quibusdam, qui ſententiam ſuam in *the univerſal Hiſtory from the earlieſt account of time to the preſent, pag. 74*, aperuerunt, ita explicat, ſignum illud *Caino* a Deo datum non fuiſſe notam corpori impreſſam, ſed miraculum quoddam, ſive externum ſignum, quod Deus *Caino*, vix homicidii veniam ſperanti, ideo dederit, ut eo facilius crederet, cruentam fratris mortem vindicaturum neminem. 465.

Apud Græcos paterfamilias, elato occiſi hominis cadavere, teſtandi odii & ſuſpicionis amoliendæ cauſa, ſonora voce, coram univerſa adſtantium corona ad ſepulchrum exclamabat: *Non feci.* 468.

Neque minus notari debet feralis ille clamor, quem agnati apud Germanos, vindictæ teſtificandæ cauſa, excitare ſolebant, cum ſcilicet unus ex proximis ter tumulum evaginato gladio feriret, alta voce illud *Wraeck, Wraek, Wraek*, exclamans. 505.

Variis modis defunctis infertur injuria, 1) in laudatione funebri & invidioſis orationibus; 519. 520, 526. 2) ſepulturam denegando; 3) cenotaphium non erigendo; 527. 4) funus ducentes turbando; 5) cadaver defuncti ob debita detinendo; 528-531. 6) hæreditatem ſuſpectam reddendo; 532. 7) bona defuncti ſub haſta vendendo; 8) luctum negligendo; 533-540. 9) querelam inofficioſi teſtamenti male inſtituendo; 541. 10) hæreditatem recuſando; 11) calumniando 542-544.

Pag. 545. defunctum, liberisque paterna delicta objiciendo; 12) defun-
546, 547. cti viduæ ſtuprum inferendo. Certiſſimum famæ evertendæ
539. ſignum Belgis ſemper viſum fuit clavium in Sarcophago de-
poſitio, in Belgio perquam uſitata. Scilicet uxor, hæreditatem
mariti adire recuſans, ob debita, vel ante matrimonium vel du-
rante illo contracta, quotidiano veſtitu induita ante cadaver, ad
tumulum uſque, clavibus domus in Sacrophago depoſitis, ita
procedere tenebatur, ut hoc pacto creditoribus declararet, ſe
565. penitus abdicaſſe hæreditate mariti. Pulchre proſpiciebant
ſibi veteres, ne quis ſepulchrum, æternam illam domum, viola-
ret, & horrendis exſecrationibus devovebant ejusmodi viola-
566. tores. Graviſſimæ exſecrationis formulæ erant: MALE.
PEREAT. INSEPVLTVS. IACEAT. NON. RE-
SVRGAT. CVM. IVDA. PARTEM. HABEAT.
SI. QVIS. SEPVLCHRVM. HVNC. VIOLAVERIT.
567. QVISQVIS HOC SVSTVLERIT AVT LAE-
SERIT, VLTIMVS SVORVM MORIATVR.
569. Livorem & avaritiam palmarias ſepulchri violandi cauſas fuiſ-
ſe, conjicit Cel. Autor. Eo uſque progreſſi ſunt impii homi-
nes, ut contumeliæ cauſa ornamenta, inſcriptiones, & ſta-
tuas ſepulchrales, corrumperent, luto conſpergerent, locoque
moverent. Hinc in lapidibus ſequentes Inſcriptiones occur-
runt: *Hoſpes ad hunc tumulum ne meias, oſſa precantur.
Qui hinc minxerit cacaveritque, Deos Deasque iratos ha-
beat.* Ipſe *Conſtantinus* violationibus hiſce infeliciſſimam
præbuit occaſionem, qui A. 333 omnes aras ac imagines, qui-
bus & gentilium ſacra ornata erant, dirui juſſerat, quo præ-
textu nequiſſimi homines omnia ornamenta, & ipſa ſepulchra
fœde deſtruebant, donec eorum malitiæ per *l. 2 C. Th. de*
595 ſeq. *Sepulchr. viol.* obex poneretur. In privatorum funeribus ludos
celebratos, munera gladiatoria edita, venationes inſtitutas, &
ferarum certamina inventa fuiſſe, ad memoriam illorum re-
fricandam, deque his certaminibus caviſſe in teſtamentis, mor-
talitatis ſuæ memores, late probat Autor. Verba *ſpectaculum
celebrare* in *l. 16 de uſu & uſufr. leg.* denotant ludum fune-
brem

Digitized by Google

brem frequente populo edere, ad memoriam alicujus renovandam propagandamque. Et verba in eadem lege, *memoriam celebrare*, significant *manes colere, memoriam conservare*. Sub finem libri monet Consultiss. Autor, salva conscientia ritus illos, quos anniversariis diebus celebrare in Legatis memoriæ causa relictis præscripserant olim testatores, hodienum ab iis, qui purioribus sacris nomen dederunt, usurpari posse, eosdemque imitari formulam precum pro Magistratu vel Principe sibi præscriptam. Sed quorsum dilabimur? Finis tandem imponendus est libri optimi, ex cujus perlectione insignem voluptatem percepimus, recensioni. Paucos legimus libros, qui cum hoc conferri possunt. Regnat in illo subactum judicium, concinnus ordo, vasta & diffusa lectio, & solida Jurium cognitio. Sæpe abit Autor ab aliorum opinionibus, sed ea moderatione, quæ & hominem ingenuum, & liberalibus artibus instructum, & JCtorum priscorum imitatorem, decet, quam utinam imitarentur proletarii & capite censi Scriptores, qui dum ab aliorum sententiis divortium faciunt, plenum conviciorum & calumniarum agmen contra Adversarios suos educunt, impotentiam animi sui clare produnt, & cordatiorum risui ludibrioque se exponunt. Uno verbo, ex eorum numero liber hic est, qui & instruunt, & honesta oblectatione perfundunt Lectoris animum, dignus, qui integer ab omnibus, qui memoriam suam ad seram posteritatem propagare cupiunt, perlegatur. Pag. 639, 640.

DE PRÆCIPUIS HUMORIBUS, QUI HUmano in corpore reperiuntur, deque eorum historia, qualitatibus, & officiis, Exercitatio JOSEPHI DEL PAPA, Regiæ Celsitudinis Joannis Gastonis, Magni Ducis Etruriæ, Archiatri, nec non in Pisana Universitate Publici Medicinæ Professoris.

Florentiæ, ex Typographia Magni Ducis Etruriæ, apud Tartinium & Franchium, 1733, 4.

Plag. 13.

Non minori ſcholas Medicorum beneficio obſtrinxerunt induſtrii Collectores, poſtquam Theoreticis *Joſephi del Papa* opuſculis conquirendis & publici juris faciendis animum appulerunt, quam quod practicas caſuum rariorum & Conſultationum ſchedas ſuperiori anno ab interitu vindicaverint. Humorum, qui corporis humani ambitum perambulant, indolem legesque motuum, ad quas illi circuitus ſuos celebrant, dubium eſt, majorine animo aggreſſus fuerit exponendam, an feliciori eventu declaratam dederit Cel. Autor. Præfatur quædam de antiquo humorum quaternione ex Scholis Arabum, maxime Avicennæ, cujus fundamenta, quadruplicem ſanguinis vena extracti faciem, partium nutriendarum, diverſiſſimos humores poſtulantium, diverſitatem, aliaque, ſubruit. Sanguinis vero, univerſalis iſtius corporum animatorum humoris, analyſin tentaturus, quem ſcilicet diſſimilarem, partiumque conſtituentium multitudine variantem, declarat, generalia præmittit de Fluidorum indole, diſputatione prorſus Metaphyſica & tranſcendentali, utpote quæ evincat, cum materia prima non poſſit eſſe liquida, ſed ſolida, impenetrabilis, & quæ omnium corporum, fluidorum æque ac conſiſtentium, eſſentiam ingrediatur, inde humorum indolem idea liquidi, id eſt, conſiſtentis, explicari neutiquam poſſe, quin potius experimentorum fide certum ſit, minimam omnis fluidi, vel ſubtiliſſimi, moleculam eſſe duram, imo duriſſimam, utpote quam dividere ulterius non poſſis, & cui virtus penetrandi corpora denegari nequeat. Fluidorum autem diverſitas a pondere ſpecifico, quod moleculæ ineſt, varioque earundem cohærendi modo, dependet. Cumprimis vero ſanguis, cum facillime concreſcat, ſoliditatis ſuæ argumentum hoc ipſo exhibet, utpote qui non niſi motum ſuum exercens, liquidi faciem inducit. Fluiditatis adeoque corporum, & in ſpecie ſanguinis, cauſas exponit tres, motum, calorem, &, quæ utriusque fomes eſt, aquam, non illam, quæ ſanguinis vena extracti fluidior pars eſt, cui reliquæ innatant, nam ad ignem concreſcit, ſed illam, quam deſtillatione ſanguinis vere adeſſe demonſtramus, non concreſcentem igne, & qualis urinæ materia eſt, utpote quæ itidem a ſero ſanguinis,

glans, quod cauda ambitum, pedale, quae ratione
ad corpus, ut 1 ad 4. Cauda ipsa, quae ratione ad

animalis vitam, omni ex parte Autori satisfecit. Largiendo enim, inchoari cordis primum pulsum ab externo matris fotu, non consentit, illum calorem tota vita continuari posse. Sed totum sic definit negotium. Cor motu suo motus sanguinis causa est, & vicissim motus sanguinis motus est causa cordis, quandoquidem villi, in cerebro arteriolarum pulsu exagitati, fluidum nerveum necessario in fibrarum cordis cavitates concitant, unde motus & calor. Nec mirabitur quispiam, sapientissimum architectum ex simplici motuum lege vitalitatis corporum metra composuisse; qui *Archimedis* vitream sphæram, Tarentini *Architæ* columbam volantem, *Alberti Magni* caput loquens, non pro figmentis habet. Reliqua ad methodum Mechanicorum erudite admodum & ingeniose exponuntur.

OBSERVATIONES IN VETERUM PATRUM & Pontificum Prologos & Epistolas Paschales, aliosque antiquos de ratione Paschali Scriptores. Accedit Dissertatio de Cyclo Lunari DIONYSII & BEDÆ.

Amstelodami, apud Joannem Boom, 1734, 4.
Alph. 2 pl. 10.

In his Observationibus nec Prologi, nec Epistolarum textus, continentur, Observationes tantum exstant. Igitur, ad manus sit, necesse est, alterutra editio Operis *Petaviani* de doctrina temporum, quarum hic Parisiensis perpetuo citatur, nec non *Buccherii* Commentarius de doctrina temporum in *Victorium Aquitanum*. Ordinem vero Chronologicum sequuntur veterum hæc
Pag. 1. Opuscula. Primo hinc apparet loco Prologus *Theophili*, Alexandrini Episcopi, ad *Theodosium*, Imperatorem, de Paschate
2. anni 387. *Petavius* hunc Prologum a *Dionysio Exiguo* versum existimabat. Ex *Caroli du Fresne* vero editione Chronici Paschalis discimus, hunc Prologum constituere ipsam
3. Chronici Paschalis Præfationem, immutatum tamen ab hujus Chronici Autore in his, quæ placitis ipsius contraria erant, ac ideo,

Digitized by Google

ideo, ſuppreſſo *Theophili* nomine, ut ſuum editum. Sequuntur Obſervationes in *Ambroſii* Epiſtolam 83 ad Epiſcopos per Æmi- Pag. 17.
liam conſtitutos, de eodem Paſchate anni 387. Articulo primo 18.
breviter ex *Bucherio* & *Ambroſio* diſquiritur, quo anno hanc exararit Epiſtolam, ac contra *Bucherium* probatur, non A. 381, ſed 385, vel 386, eſſe datam. Hic obſervabis, laterculum, 20.
pag. 20 exſcriptum, nihil differre ab eo, quem *pag. 4* videre licet. *Pag. 21 lin. 5* pro *XXI* legas *XXII.* Paulo 25.
poſt diſquiritur, an menſis Pharmuthi Ægyptiorum, & primus in lege deſignatus, vel novorum dictus, in hoc anno concurraht, aut an non abſurdum ſit, menſem, quo in Ægypto metuntur frumenta, etiam apud Chriſtianos pro primo menſe & novorum computare. Proferuntur hinc Obſervationes in Epiſtolam 36.
Innocentii I, Papæ, ſcriptam ad *Aurelium*, Carthaginienſem, A. C. 413, de Paſchate anni 414. *Petavius* credebat, agi de Paſcha- 37.
te anni 403; *Bucherius* vero ac *Noriſius* pro anno 414 militant. Hoc anno verendum erat, ne Paſcha luna XXIII celebraretur. Tum leguntur Obſervationes in *Cyrilli* Prologum Paſcha- 41.
lem, ſcriptum pro Cyclo XCV annorum. Occaſione hujus 47.
Prologi mentio fit duplicis circuli LXXXIV annorum, unius, ſaltum Lunæ quovis XII Cycli anno, e. g. 12, 24, 36, 48, alterius unoquoque XIV Cycli anno, e. g 14, 28, 42, 56, habentis. De Cyclo *Hippolyteo* verba faciens, anno 222 eum pu- 54.
blicatum, ac illum, LXXXIV annorum, A. 214 incipere, dicit. Cycli vero XCV annorum *Cyrilli* initium in annum 437 figa- 68.
tur. Iterum docemur, Paſcha ad Aprilis 25 extenſum, 73.
non tamen ex menſe primo, ſeu novorum, in ſecundum tranſiturum. Quando *Cyrilli* verba de ſaltu Lunæ 25, 86.
explicantur, videri poſſit, unum diem menſi lunari re vera addi, & ſic annum hunc lunarem uno die abundare, cum tamen re vera per ſaltum Lunæ unus dies ex menſe lunari auferatur, & ſic annus lunaris uno die ſit defectivus. Accedunt his Obſervationes in Epiſtolam *Cyrilli*, Alexandrini, de Paſchate du- 92.
bio anni 444. In hujus Epiſtolæ prima parte ad Synodum Carthaginienſem reſcribit, ſe ad illorum petitionem mittere Acta authentica Synodi Nicænæ. *Petavius* opinatur, eſſe Epi- 93.

Digitized by Google

Sanctus Ephraem S. ejus operibus in Patrum catalogo. Alia, quæ ejus nomine circumferuntur, ab aliis auctoribus sunt. Pag. 1 Ejus Testamentum. Pag. 2 Ejus Encomium, auctore Gregorio Nysseno. Pag. 3 Ejus Encomium, auctore Joanne Hierosolymitano. Pag. 4 Ejus Encomium, auctore Basilio. Pag. 5 Ejus Encomium, auctore Proclo Constantinopolitano. Pag. 6 Ejus Encomium, auctore Joanne Chrysostomo. Pag. 7 Ejus Encomium, auctore Joanne Damasceno. Pag. 8 Ejus Encomium, auctore Joanne Diacono. Pag. 9 Ejus Encomium, auctore Joanne, qui et Cassianus. Pag. 10 Ejus Encomium, auctore Nicephoro Callisto. Pag. 11 Ejus Encomium, auctore Simeone Metaphraste. Pag. 12 Ejus Encomium, auctore Theodoro Studita. Pag. 13 Ejus Encomium, auctore Photio. Pag. 14 Ejus Encomium, auctore Symeone Logothete. Pag. 15 Ejus Encomium, auctore Joanne Geometra. Pag. 16 Ejus Encomium, auctore Joanne Mauropode. Pag. 17 Ejus Encomium, auctore Michaele Psello. Pag. 18 Ejus Encomium, auctore Nicolao Mesarite. Pag. 19 Ejus Encomium, auctore Nicolao Patriarcha. Pag. 20 Ejus Encomium, auctore Nicolao Cabasila. Pag. 21 Ejus Encomium, auctore Nicolao Myrepso. Pag. 22 Ejus Encomium, auctore Theodoro Metochita. Pag. 23 Ejus Encomium, auctore Joanne Cantacuzeno. Pag. 24 Ejus Encomium, auctore Joanne Eugenico. Pag. 25 Ejus Encomium, auctore Joanne Camateno. Pag. 26 Ejus Encomium, auctore Joanne Apocauco. Pag. 27 Ejus Encomium, auctore Joanne Actuario. Pag. 28 Ejus Encomium, auctore Joanne Anagnosta. Pag. 29 Ejus Encomium, auctore Joanne Scylitza. Pag. 30 Ejus Encomium, auctore Joanne Zonara. Pag. 31 Ejus Encomium, auctore Joanne Xiphilino. Pag. 32 Ejus Encomium, auctore Joanne Scylitza Cedreno. Pag. 33 Ejus Encomium, auctore Joanne Glycea. Pag. 34 Ejus Encomium, auctore Joanne Tzetza. Pag. 35 Ejus Encomium, auctore Joanne Curopalate. Pag. 36 Ejus Encomium, auctore Joanne Phurna. Pag. 37 Ejus Encomium, auctore Joanne Cinnamo. Pag. 38 Ejus Encomium, auctore Joanne Petro. Pag. 39 Ejus Encomium, auctore Joanne Lydo. Pag. 40 Ejus Encomium, auctore Joanne Lampadario. Pag. 41 Ejus Encomium, auctore Joanne Monacho. Pag. 42 Ejus Encomium, auctore Joanne Monacho Damascene. Pag. 43 Ejus Encomium, auctore Joanne Monacho Hagiopolita. Pag. 44 Ejus Encomium, auctore Joanne Monacho Hagiorita. Pag. 45 Ejus Encomium, auctore Joanne Monacho Hagiotheodorita. Pag. 46 Ejus Encomium, auctore Joanne Monacho Hagiotheodorita. Pag. 47 Ejus Encomium, auctore Joanne Monacho Hagiotheodorita. Pag. 48 Ejus Encomium, auctore Joanne Monacho Hagiotheodorita. Pag. 49 Ejus Encomium, auctore Joanne Monacho Hagiotheodorita. Pag.

Ἀφορισμοὶ ἐκλεκτοὶ ἐκ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Γαληνοῦ βιβλίων, ἐν οἷς ἐπιτομὴ τῶν ἐν ἰατρικῇ ἀναγκαίων ἁπάντων. Aphorismi electi ex libris Hippocratis & Galeni, in quibus compendium omnium quæ in medicina necessaria sunt. 1
Ἀφορισμοὶ Ἱπποκράτους τοῦ Κῴου. Aphorismi Hippocratis Coi. 1
Ἀφορισμοὶ Γαληνοῦ τοῦ Περγαμηνοῦ. Aphorismi Galeni Pergameni. 1
Ἀφορισμοὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Τραλλιανοῦ. Aphorismi Alexandri Tralliani. 1
Ἀφορισμοὶ Ἀετίου τοῦ Ἀμιδηνοῦ. Aphorismi Aetii Amideni. 1
Ἀφορισμοὶ Παύλου τοῦ Αἰγινήτου. Aphorismi Pauli Ægineta. 1
Ἀφορισμοὶ Ἀβουλκασὶμ τοῦ Ἀραβίου. Aphorismi Abulcasim Arabis. 1
Ἀφορισμοὶ Ἀβενζοὲρ τοῦ Ἀραβίου. Aphorismi Abenzoar Arabis. 1
Ἀφορισμοὶ Ἀβενρόϊς τοῦ Ἀραβίου. Aphorismi Abenroys Arabis. 1
Ἀφορισμοὶ Ἀβεμπατὶρ τοῦ Ἀραβίου. Aphorismi Abenpatir Arabis. 1
Ἀφορισμοὶ Ἀβενμεσοὲ τοῦ Ἀραβίου. Aphorismi Abenmesoe

Pag. 20. primo: Alioqui nihil Ecclesiæ Christi nomen esset. Idem
Ann. 1. Eusebius Hist. Eccles. lib. 1. cap. 1. Ἐκκλησίας δὲ Χριστοῦ
οὐδ' ὄνομα ἦν πρότερον. Nec Ecclesiæ Christi nomen
ante fuerat. Et Hieronymus in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum. Ecclesiæ nomen Novi Testamenti
Ann. 2. auctoritate firmatum est. Ecclesiæ nomen Novi Testamenti auctoritate firmatum est. Ecclesiæ nomen
Ann. 3. Novi Testamenti auctoritate firmatum est. Ecclesiæ
Ann. 4. nomen Novi Testamenti auctoritate firmatum est.
Ann. 5. Ecclesiæ nomen Novi Testamenti auctoritate firmatum est

Et si non sunt in hac proportione, erit alia linea, quæ
erit in hac proportione, & erit minor quam ipsa, aut
major. Sit ergo primo minor, & sit illa linea, quæ
est inter duas lineas, quarum una est quadrata, & alia
est quæ non est quadrata, & sit illa linea, quæ est

Anno Cycli Decemn.	*Anno Cycli Lunarit.*	*Luna 1ª nata*	*Luna 2ª nata*	*Luna 3ª nata*	*Luna 4ª nata*
1	17	Dec. 24	Januar. 23	Febr. 21	Mart. 23
2	18	Dec. 13	Januar. 12	Febr. 10	Mart. 12
3	19	Januar. 1	Januar. 31	Mart. 1	Mart. 31
4	1	Dec. 21	Januar. 20	Febr. 18	Mart. 20
		dicitur Luna Januarii.	*dicitur Luna Februarii.*	*dicitur Luna Martii.*	*dicitur Luna Aprilis.*

Pág. 357. Exceptio notanda in nonnullis casibus, quos Observator explicat. *Pag. 365 seq.* perbene declaratur, quid *Beda* per locum inter Calendas vacuum & congruum velit. Probabiliter concluditur, non *Dionysii*, imo ne *Bedæ* quidem, temporibus aurei 395. numeri usum obtinuisse. Datur Tabella, ad formam illius, quæ exstat *pag. 237*, ubi tamen non a Neomenia Jan. sed a 15 Luna Paschali, dierum in quovis anno numerus computabatur. Tandem totus Liber tribus Diagrammatibus concluditur, quorum primum est Cycli Lunaris ex *Beda*, in quo Lunæ embolimææ nullius mensis Lunæ esse dicuntur. Continet hoc per 399. Cyclum decemnovennalem integrum singulorum mensium Lunas; secundum, ex *Anonymi* Libro de computo petitum, a *Muratorio* inter Anecdota Latina *Tom. III pag. 173, 174*, edito, exhibens ætates Lunæ in Calendis mensium Cycli Lunaris, a Luna Septembris repetiti, juxta ordinem annorum in Cyclo decemnovennali; tertium, ex eodem libro desumtum, exhibens Neomenias Cycli Lunaris, sed a Luna Septembris repetiti, juxta ordinem annorum, in Cyclo decemnovennali.

GUILIELMI IRHOVII, A. L. M. PHILOS. Doct. & V. D. M. Eedeni, de Palingenesia veterum, seu Metempsychosi sic dicta Pythagorica, Libri tres.

Amstelodami, apud Henr. Vieroot, 1733, 4.
Alph. 3 pl. 3.

Plures

Digitized by Google

Ἐπειδὴ τοίνυν ἐκεῖνοι μὲν ἀφεστήκασιν ἡμῶν ἐξ ἀρχῆς τὴν ἀρχὴν ἔχοντες τῆς ἀποστάσεως ἀπὸ τοῦ πρώτου καὶ μεγίστου τῶν ἀγαθῶν, ἡμεῖς δὲ ἐκείνων ἐσμεν ἀπόγονοι καὶ τὴν ἀρχὴν ἔχομεν τῆς ἐπανόδου πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐκ τῆς ἐκείνων ἀποστάσεως,

Ausgabe, Leipzig 1844, S. 1—3. Vgl. Ritschl, Opuscula philologica, Bd. I, S. 1—3.

Die Ausgabe des Lexikons, welche Ritschl in Aussicht gestellt hatte, ist nicht erschienen. Ritschl hatte sich mit dem Plane getragen, eine Ausgabe des Lexikons zu veranstalten, welche sich auf die Handschrift des Photius stützen sollte. Er hatte sich zu diesem Zwecke eine Abschrift der Handschrift verschafft, welche sich in der Bibliothek zu Grotta Ferrata befindet. Diese Abschrift ist jetzt in meinem Besitze. Ritschl hatte sie mir geschenkt, als ich ihn im Jahre 1865 in Bonn besuchte. Ich habe sie mit der Handschrift des Photius verglichen und gefunden, dass sie eine sehr gute Abschrift ist

ciendum. In *ſecundo Libro* contendit pererudite, nec aliis jure tribui ſententiam de peregrinatione animarum poſt exceſſum e corpore, adeoque id nec de Ægyptiis probari poſſe, (de quorum cura circa defunctorum corpora diligentiſſime agit,) nec de *Pherecyde*, nec de *Empedocle*, nec de Chaldæis, nec de Perſis, nec de Arabibus, nec de Brachmanibus, nec de Druidis Gallorum & Britannorum, nec de Germanis priſcis ac Getis, eorumque magiſtro *Zamolxe*, nec de *Orpheo*, nec de *Platone*, nec de Stoicis, nec de Phariſæis Judæorum, (ubi & reſpondet ad duo, quæ e Novo Teſtamento objiciuntur, loca, videlicet *Matth. XVI, 14, & Jo. IX, 2,*) ſed potius contrarium. Quæ ſingula ſingulis copioſe perſequitur *Capitibus*. *Ultimo* in *Capite* hujus *Libri*, quod eſt *duodecimum*, *Origenem* quoque docet injuſte accuſari a nonnullis ejusdem opinionis. *Tertio Libro* per *ſex priora Capita* docet, Metempſychoſin *Pythagoricam* capi oportere ſenſu Symbolico, & hac occaſione fuſius exponit *Pythagorica* de ortu & natura poſtque mortem ſtatu humanarum animarum dogmata. *Capite ſeptimo*, quod eſt extremum, originem vulgaris fabulæ aperit, tumque operoſiſſimo ſuo labori finem imponit. Unum fortaſſe *Caput* deſideraverint curioſiores, quo commemorare Cl. Autor potuiſſet alios, qui ante ſe venerunt in eam mentem, ut putarent, falſo tribui *Pythagoræ* metempſychoſin proprie dictam. Certe, ita jam ſtatuiſſe *Ambroſium Rhodium*, Chriſtianenſis in Norvegia Gymnaſii Profeſſorem, *Whitelocum Bulſtrodium*, Anglum Equitem, *Joannem Baptiſtam Criſpum*, Neapolitanum, & *Juſtum Gothofredum Rabenerum*, popularem noſtrum, docent edita ſuperioribus annis in vicinia noſtra *Acta Philoſophorum Tom. I pag. 379, & Tom. II pag. 787, 791 & 945 ſeq.*

FRANCISCI FABRICII ORATOR SACER.
Acceſſit Heptas Diſſertationum Theologico-Oratoriarum.

Lugduni Batavorum, apud Sam. Luchtmans, 1733, 4.
Alph. 2 pl. 6.

Scandinavicus Thorgni Vatn Gudrida, Ingvaldum, Ingvaldi filium, Thorgnum Vatn Gudridæ filium, Thorgnum Ingvaldi filium, Thorgnum Thorgni filium, Thorgnum Thorgni filium, Thorgnum Thorgni

tore ſacro, partim ab Auditoribus, repetitas, cur horæ unius ſpatio definiri oporteat Orationem Eccleſiaſticam. Concedit tamen, dari tempora, quibus Oratori liceat eſſe longiori. In *ſexta* agens de finali ſacri Oratoris benedictione, copioſiſſime (a *pag. 261* uſque ad *pag. 293*) elucidat notabilem illum locum *Num. VI, 24 - 27.* Addit, hanc ipſam formulam in Eccleſiis Reformatis uſurpari in exitu concionis conſueviſſe diu, donec non ita pridem ab hoc laudabili more multi receſſerint, & illam *Pauli 2 Cor. XIII, 13*, ſuam fecerint: quod quidem libertati Chriſtianæ cenſet eſſe relinquendum. In *ſeptima Diſſertatione*, quæ & ultima eſt, accurate diſputat *de Formulis precum Eccleſiaſticarum.* Ac initio hanc arripit occaſionem §. 3 - 8, interpretandi locum illum *Hoſ. XIV, 3: Accipite vobiscum verba, & revertimini ad Jehovam, rependentes juvencos labiorum veſtrorum;* & illum *Pauli 1 Cor. XIV, 14*, ubi oratio dicitur eſſe triplex, una, quæ fiat *lingua*; altera, quæ *ſpiritu*; tertia, quæ *intelligentia.* Hinc obſervat, in Veteri quoque Teſtamento fuiſſe certas precandi formulas, earumque in numerum refert *Pſalmos Davidicos.* E Novi Teſtamenti tabulis ipſam profert *Orationem Dominicam.* Docet item ex Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ monumentis, ſemper Eccleſiæ placuiſſe adhibere in publico certas precum formulas. Tum oſtendit utilitatem & prope neceſſitatem formularum publicarum, nec ſine nota (§. 27) dimittit eos Eccleſiæ Batavæ Doctores, qui inde a viginti quinque annis invexerunt morem ex tempore fundendi preces e Cathedra ſacra. Opponit his contrariam ſententiam ipſius *Calvini:* in caſibus tamen extraordinariis liberam precandi rationem concedens. Ceterum, cum multi ſint, qui ſpernant formulas precum præſcriptas, eorum argumenta recitat, recitataque refellit, accuratis adhibitis diſtinctionibus. Adducit denique pro formulis precum ſolennibus *Hornbeckium*, Patres Synodi Veſalienſis, A. 1568 habitæ, *Voetium*, *Ameſium*, *Rivetum*, ejusque in Academia Lugdunenſi Collegas, *Lud. Cappellum*, *Amyraldum*, *Binghamum*, *Prideauxium*, & *Marckium:* qui tamen ſinguli non in univerſum rejiciunt libertatem precandi interdum e proprio ingenio.

M. TULLII CICERONIS ORATIONES pro Archia, in Catilinam, poſt reditum, pro lege Manilia, pro Milone, emendatæ & illuſtratæ a CHRISTOPH. AUGUSTO HEUMANNO.

Iſenaci, apud M. G. Griesbachium, 1735, 8. Alph. 1 pl. 16½.

Edidit Cl. Antor ante biennium *Ciceronis Orationem pro Milone*, quanta maxima poterat induſtria ab ſe recognitam & emendatam illuſtratamque: ac nos eam editionem recenſuimus in *Actis A. 1733 Menſ. Octobr. pag. 461 ſeq.* Divenditis exemplaribus cum recudi eam opus eſſet, *octo* adjunxit alias *Orationes* ſummi Oratoris, quas dudum pari diligentia pertractarat, illam videlicet *pro Archia, quatuor Catilinarias, duas poſt reditum* habitas, & celebratiſſimam illam *pro lege Manilia.* Non autem ſolum hic iterum exhibet luculentam illam Præfationem ad *Miloniana*m, verum etiam octo ceteris præponit longum præloquium, in quo de ſingularum harum Orationum pretio diſſerit, eosque, qui antea fuerant in eas commentati, nominat, ſuum ſimul expromens de ſingulis judicium. Colophonem huic præloquio imponit *Livii* narratio de morte *Ciceronis*, quam *Seneca* pater poſteritati conſervavit, & quidem partim emendata, partim interpretationibus illuſtrata. Noſtrum nunc eſſe putamus, cum Philologicarum, tum Criticarum Cl. Editoris Annotationum aliquot proferre ſpecimina. Ac prioris generis hæc ſunt. *Pag. 5 repetere* ſenſu neutrali, id eſt, redire vel regredi. Adjicimus locum *Virgilii Æn. VI, 241: Huc repetit. Pag. 7 humanitas*, id eſt, eruditio. *Pag. 8 periculum*, id eſt, actio forenſis, *ein Proceſs. Pag. 27 exiſtere*, id eſt, provenire, in lucem prodire. *Pag. 40 ruſticus*, id eſt, illiteratus, indoctus. *Pag. 61 nequitia*, id eſt, inertia, qua quis non eſt idoneus ad munus ſuum rite obeundum. *Pag. 85 importunus*, id eſt, crudelis. *Pag. 92 regius*, id eſt, tyrannicus.

cus. *Pag. 99 pertimescere*, sensu neutrali. *Pag. 101 res publica*, id est, utilitas reipublicæ. *Pag. 122 beatus*, id est, dives. *Pag. 129 superare aliqua re*, neutraliter, id est, abundare. *Pag. 140 resistere*, id est, subsistere, remanere. *Pag. 143 prælium commissum*, id est, prælium initum, *die nun angegangene oder angefangene Schlacht*. *Pag. 167 audire aliquem*, id est, audire de aliquo. *Pag. 226 non modo*, id est, non dicam. *Pag. 328 cum* pro *cum tamen*: qua occasione Noster locum aliquem *Livii* interpretatur, qui admodum male habuit Criticos. *Pag. 397 verus*, id est, æquus. *Pag. 411 cupidus*, id est, avarus. Quid sit Latinis *suo jure*, docetur *pag. 409*. Quid sit *arbitria funeris solvere*, *pag. 294*. Non *Ciceronem*, (*Orat. III Catil. Cap. V,*) sed *Sallustium*, verum protulisse & sincerum exemplar Epistolæ *Catilinæ*, ostendit Noster *pag. 151*. Idem *pag. 104* discrimen explicat inter *Gallus* & *Gallicanus*, *Hispanus* & *Hispaniensis*, *Græcus* & *Græciensis*. De phrasi hac: *Latet mihi*, sententiam exponit suam *pag. 75* & *282*. Arbitratur videlicet, defendi eam autoritate *Ciceronis* haudquaquam posse, ac duo loca *Ciceronis*, in quibus ea exstare creditur, perperam adduci ad id probandum. *Latet me* vero dici posse concedit per Græcismum. *Pag. 45* defendit scripturam veterum Codicum, in *Orat. pro Archia Cap. XI* pro *hortatus sum* habentium ἀρχαϊκῶς *hortavi*. *Pag. 43* statuit, *Livio* haud injuria tributam esse stili Patavinitatem. *Pag. 42 Epigramma* in *Orat. pro Archia* non significare censet id, quod Poetæ vocant eo nomine, sed inscriptionem prosaicam: quales *Gruterus* in illustrissimo suorum Operum exhibuit. Venimus ad Criticas Annotationes, & primo loco docemus, plura ex his Orationibus ejecta esse a Cl. Editore Glossemata. E. g. *Orat. I Catil. Cap. V n. 10* hoc par verborum exterminat: *tuorum comitum*; & *Cap. VI n. 3* hæc verba, quæ valde cruciarunt Criticos: *quod privatarum rerum dedecus non hæret in fama*? ab aliena profecta esse manu, nihil dubitat. E corruptis quoque harum Orationum locis pauca producemus una cum Cl. Editoris emendatione. *Grævius Orat. II Catil. Cap. II* cum ita e MStis edi-

ſtis, quæ mens ſe præſtet, ultimum ingenii fulmen, ſed ſæpe ſatis ſterile. Ego ſi quid in hoc genere præſtare poſſum, id ſolum præſtare poſſum, quod ſit ſolidum, & ad uſum aptum. Ita ſi quis ſolidum ſcribat, ſed ſterile, ego ſolidum & fœcundum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum & ſterile, ego ſolidum & fœcundum, & ad uſum aptum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum & fœcundum, ego ſolidum & fœcundum, & ad uſum aptum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum & ad uſum aptum, ego ſolidum, fœcundum & ad uſum aptum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum & pulchrum, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum & pulchrum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum & elegans, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum & elegans præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans & ſublime, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans & ſublime præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime & ſimplex, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime & ſimplex præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex & facile, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex & facile præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile & naturale, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile & naturale præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale & ſuave, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale & ſuave præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave & ſolidum, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave & ſolidum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum & fœcundum, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum & fœcundum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum & ad uſum aptum, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum & ad uſum aptum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum & pulchrum, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum & pulchrum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum & elegans, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum & elegans præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans & ſublime, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans & ſublime præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime & ſimplex, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime & ſimplex præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex & facile, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex & facile præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile & naturale, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile & naturale præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale & ſuave, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale & ſuave præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave & ſolidum, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave & ſolidum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum & fœcundum, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum & fœcundum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum & ad uſum aptum, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum & ad uſum aptum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum & pulchrum, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum & pulchrum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum & elegans, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum & elegans præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans & ſublime, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans & ſublime præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime & ſimplex, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime & ſimplex præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex & facile, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex & facile præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile & naturale, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile & naturale præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale & ſuave, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale & ſuave præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave & ſolidum, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave & ſolidum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum & fœcundum, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum & fœcundum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum & ad uſum aptum, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum & ad uſum aptum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum & pulchrum, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum & pulchrum præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum & elegans, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum & elegans præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans & ſublime, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans & ſublime præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime & ſimplex præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex & facile, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave, ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex & facile præſtare conabor. Ita ſi quis ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile & naturale, ego ſolidum, fœcundum, ad uſum aptum, pulchrum, elegans, ſublime, ſimplex, facile, naturale, ſuave,

Lipſiæ, apud Jacobum Schuſterum, 1735, 8 maj.
Alph. 1 pl. 10.

Cum ipſe egregio humanitatis in literas amore eſſet affectus doctiſſimus harum lucubrationum Interpres & Editor, quo magis eo etiam alios accenderet, publicatas eas cum omnibus inſtituit communicare. Nactus enim elegantem libellum, Anglice conſcriptum, hoc titulo: *An Introduction to the Claſſics, containing a ſhort Diſcourſe on their excellencies and directions, how to ſtudy them to advantage, by Antony Blackwall. The fourth edition. London, 1728*, quem enarravimus antea in *Supplem. Actor. Tom. X Sect. IX pag. 430 ſeq.* & ſtudioſus nimirum illius etiam ſermonis, & Britannorum antea in peregrinatione hoſpes, diligere cœpit Scriptoris illius ingenium, his ipſis ſtudiis, & mirifica veterum librorum admiratione, flagrantiſſimum. Quamobrem Latine, concinno caſtigatoque ſermonis genere uſus, vertit; quæ *ſecundo* libelli *Volumine* traderentur, præcepta Rhetorica, tanquam inter noſtrates multa Scriptorum celebratione protrita, haud ſane improbando judicio, reſecavit: exemplarium veterum fidem in omnibus *Blackwallii* dictis ſedulo exquiſivit & produxit, recentibus exemplis, multimoda lectione, & optimis literis, pleraque colluſtravit: &, quæ magnopere facere ad quæſtionem eam viderentur, non copioſe minus adjecit, quam accurate. Inſcripſit totam eam operam honori atque nomini Illuſtriſſimi adoleſcentis, *Ludovici Sigfridi*, Comitis Vicedomini *ab Eckſtædt*, cui noſtra in Academia, ſplendidiſſimo probatæ indolis, acuti ingenii, virtutisque avitæ, ſpecimine, literarum ſtudiis operam navanti, comes ipſe Vir doctus & cuſtos additus eſt. Qua in re vetuſtis exemplis, *Reineri Reineccii*, Viri mirifica olim doctrina præditi, neque unquam Germaniæ pœnitendi, aliorumque multorum, probandus eſt, qui, cum eam Reipublicæ operam, in cuſtodiendis nobiliſſimis adoleſcentibus, exhiberent, ſimul literarum ſtudia ſcriptis adjuverunt ſuis. Defenderat autem *Blackwallius* primo Græci ſermonis & Latini, præ Anglico atque alio quovis hodierno, præſtantiam. Deinde veterum Scriptorum præclara ingenia, ſumma ſtudia, & illuſtrem in ſcribendo curam, prædicaverat

&

& expeditionem contulit. Hoc exemplum hortatur, ut
quemadmodum ille, ita & nos, quibus ejus rei facultas
datur, Ecclesiæ Christi, quæ in Africa est, opem ferre
studeamus. Quod ut fiat, Deum Optimum Maximum
precibus & votis ille piis adeamus, necesse est. Ita enim
fiet, ut & nos, & illi, quibus auxilium ferre cupimus,
ejus beneficio, qui omnia potest, & omnia gubernat,
salvi esse possimus. Quod ut fiat, Deum Optimum Maximum
ita ex ore congregationis precibus & votis adeamus, ut
ille nos exaudiat, & Ecclesiæ suæ, quæ in Africa est,
opem ferre velit. Ille enim, qui Ecclesiæ suæ, quæ in
Macedonia est, auxilium tulit, ut ejus beneficio illa
tanta in Dacia Ecclesiæ damna resarcire possit, ille
idem, qui Ecclesiæ suæ, quæ in Africa est, opem ferre
velit. Ille enim, qui Ecclesiæ suæ, quæ in Macedonia
est, auxilium tulit, ut ejus beneficio illa tanta in Dacia
Ecclesiæ damna resarcire possit, ille idem, qui Ecclesiæ
suæ, quæ in Africa est, opem ferre velit. Ille enim, qui
Ecclesiæ suæ, quæ in Macedonia est, auxilium tulit, ut
ejus beneficio illa tanta in Dacia Ecclesiæ damna resarcire
possit, ille idem, qui Ecclesiæ suæ, quæ in Africa
est, opem ferre velit. Ille enim, qui Ecclesiæ suæ, quæ
in Macedonia est, auxilium tulit, ut ejus beneficio illa
tanta in Dacia Ecclesiæ damna resarcire possit, ille idem,
qui Ecclesiæ suæ, quæ in Africa est, opem ferre velit.
Ille enim, qui Ecclesiæ suæ, quæ in Macedonia est,
auxilium tulit, ut ejus beneficio illa tanta in Dacia Ecclesiæ
damna resarcire possit, ille idem, qui Ecclesiæ suæ,
quæ in Africa est, opem ferre velit. Ille enim, qui Ecclesiæ
suæ, quæ in Macedonia est, auxilium tulit, ut ejus
beneficio illa tanta in Dacia Ecclesiæ damna resarcire
possit, ille idem, qui Ecclesiæ suæ, quæ in Africa est,
opem ferre velit. Ille enim, qui Ecclesiæ suæ, quæ in

THEOLOGIÆ SOHARICÆ SPECIMEN; Autore GOTHOFR. CHRISTOPH. SOMMERO, Gothano.

Gothæ, 1734, 4.

Plag. 19.

Clariſſimus Autor, Theologiam Chriſtianam cum veteri Judaica amîce convenire, monſtraturus, nonnullos fidei Articulos fundamentales, de imagine Dei, de peccato originis, de Chriſto, ejusque perſona, officio, regno, de animæ poſt mortem ſtatu, de reſurrectione & vita æterna, in hoc ſpecimine exhibet, cui ſimile integrum Syſtema pollicetur. Illo autem non modo ſucceſſio doctrinæ ſalutaris, per Secula Chriſti nativitatem proxime antecedentia, eandemque mox excipientia, demonſtrabitur, errores hodiernorum Judæorum corrigentur, & veritas ipſa ab oppugnationibus reliquorum puræ & veræ religionis hoſtium vindicabitur. Et methodo quidem hac utitur, ut theſin aliquam Theologicam præmittat, eamque dein ex *Zohare*, antiquiſſimo Judæorum monumento, & veterum Rabbinorum teſtimoniis, probet. Cum vero liber ille, ex quo, ceu præcipuo fonte antiquæ orthodoxiæ, hanc ejus partem derivavit, in dubium vocetur, de ejus autoritate in Præfatione ample diſſerere inſtituit, & de nominis ratione, de duplici *Zohar*, antiquo & novo, de illius ætate, de Autore, R. *Simeon Ben Jochai*, de ſtilo, libri argumento, verſione, at imperfecta *Knorrii a Roſenroth*, & aliis quibusdam ſpeciminibus verſionis *Zoharicæ*, agit. Qua occaſione *Conradi Ottonis*, Linguæ Hebraicæ Profeſſoris Altorffini, Ex-Judæi, fidem Chriſtianam aliquamdiu profeſſi, tandem vero ad religionem paternam refugæ, librum, quem occultorum detectionem inſcripſerat, animo tamen in Chriſtianos maligno & fraudulento, *pag. 16* percenſet. Ceterum multis Scripturæ Veteris & Novi Teſtamenti locis lucem in hoc Opere affundere conabitur, & præſenti exquiſitas varias Obſervationes attulit, quarum nonnullas annotabimus. Nempe *pag. 35, 36, 37*, docet, quid vox *Metatron* Judæis

ſignificet. *Pag. 42, 43, 46, 49 ſeq.* quid de *Schechina* veteres Judæi tradiderint, ſuſe exponit. *Pag. 40* aquarum in Feſto Tabernaculi effuſionis ſenſum myſticum profert. *Pag. 44*, antiquitatem *Zoharis* ex luſibus Cabbaliſticis, qui in eo occurrunt, non labefactari, contra diſſentientes monſtrat, ibique, *Pſalmum II* de Meſſia a veteribus Judæis intellectum fuiſſe, probat. *Pag. 55* Sephirarum myſterium recenſet, quod tamen jam in Præfatione, adjectis duabus Iconibus arboris Cabbaliſticæ, copioſe & erudite fecerat. *Pag. 85* de Meſſiæ adventuri ſignis Judæorum ſententiam, ſimulque *Zoroaſtris*, Perſæ, de eo vaticinium, allegat. *Pag. 93*, per duplicem Meſſiam quid veteres Judæi deſignarint, oſtendit. *Pag. 123* convivii juſtis in cœlo parandi ſenſum parabolicum monſtrat. Ceterum optamus, ut doctus Autor conſenſum illum veteris Eccleſiæ Judaicæ cum religione orthodoxa, in ceteris fidei capitibus, quem nonnulli exiguo loco habent, porro, juſtis cautionibus adhibitis, demonſtrare conetur.

MEMOIRES POUR SERVIR A L'HISTOIRE, &c.

h. e.

COMMENTARII, HISTORIÆ CELEBERrimorum in Republica Literaria Virorum inſervientes. Accedunt Catalogi Librorum, a ſingulis editorum, de iisque judicia.

Tomus XXI, XXII & XXIII.

Lutetiæ Pariſiorum, apud Briaſſonium, 1733, 8.

Tomus quiſque habet plag. 18, & totidem plag. dimid.

Accedite huc, Lectores, qui copioſius deſcriptam legere geſtitis vitam, ac ſimul cognoſcere ſcripta, *Cœlii Secundi Curionis*, m. A. 1569 d. 24 Nov. *Jo. Franciſci Buddei*, m. A. 1729 d. 19 Nov. *Nicolai Rigaltii*, m. A. 1654 Menſ. Aug. *Nicolai Sagundini*, qui in Seculo XV vixit, ſed cujus annus mortis eſt incognitus; *Jo. Frontonis*, m. A. 1662 d. 17 April.

17 April. *Angeli Roccæ*, m. A. 1620 d. 8 April. *Stephani Doleti*, ob Atheiſmum combuſti A. 1546 d. 3 Aug. *Jo. Franc. Regnardi*, m. A. 1709 Menſ. Sept. *Beſſarionis*, Cardinalis, m. A. 1472 d. 18 Nov. *Jo. Haleſii*, m. A. 1656 d. 19 Maji; *Jo. Lud. Vivis*, m. A. 1540 d. 6 Maji; *Fortunati Scacchi*, m. A. 1643 d. 1 Aug. *Lud. Boivinii*, m. A. 1724 d. 22 April. *Uberti Folietæ*, m. A. 1581 d. 5 Sept. *Ægidii Andreæ de la Roque*, m. A. 1687 d. 3 Febr. *Matthæi de Larroque*, m. A. 1684 d. 31 Januarii; *Marquardi Freheri*, m. A. 1614 d. 13 Maji; *Dan. Whitby*, m. A. 1726 Menſ. Majo; *Emanuelis Schelſtratii*, m. A. 1692 d. 6 April. *Davidis Martini*, m. A. 1721 d. 9 Sept. *Ponti Thiardi*, m. A. 1625 d. 23 Sept. *Helii Eobani Heſſi*, m. A. 1540 d. 5 Oct. *Bartholomæi Facii*, m. A. 1467; *Franciſci Carpentarii*, m. A. 1702 d. 22 April. *Lucæ Dacherii*, m. A. 1685 d. 29 April. *Laur. Pignorii*, m. A. 1631 d. 13 Junii; *Phil. Cluverii*, m. A. 1623; *Joannis Baleſdens*, m. A. 1675; *Jac. Peletarii*, m. A. 1582 Menſ. Julio; *Roberti Garnierii*, m. A. 1590; *Nic. Hier. Gundlingii*, m. A. 1729 d. 16 Dec. *Epiphanii Ferdinandi*, m. A. 1638 d. 6 Dec. *Jacobi Zeni*, m. A. 1481; *Eduardi Pocockii*, m. A. 1691 d. 10 Sept.

In *altero* horum *Tomorum* vita ſiſtitur *Gilberti Genebrardi*, m. A. 1597 d. 16 Febr. *Franciſci Pinſſonii*, m. A. 1691 d. 10 Oct. *Ant. Deuſingii*, m. A. 1666 d. 29 Januarii; *Adami Blacvodæi*, m. A. 1613; *Burchardi Volderi*, m. A. 1709 d. 28 Martii; *Jo. Druſii*, m. A. 1616 d. 12 Febr. *Franc. Sanſovini*, m. A. 1586; *Nic. Hug. Menardi*, m. A. 1644 d. 21 Jan. *Ælii Everardi Vorſtii*, m. A. 1624 d. 22 Oct. *Adolphi Vorſtii*, m. A. 1663 d. 8 Oct. *Jo. Gelidæ*, m. A. 1558 d. 9 Febr. *Jac. Caſſagnei*, m. A. 1679 d. 19 Maji; *Iſaaci Newtoni*, m. A. 1727 d. 30 Martii; *Varini Favorini*, m. A. 1537; *Scipionis Carteromachi*, m. A. 1513 d. 16 Octobr. *Pauli Tallemantii*, m. A. 1712 d. 30 Julii; *Franciſci Tallemantii*, m. A. 1693 d. 6 Maji; *Jo. Theodori Schenckii*, m. A. 1671 d. 21 Dec. *Franciſci Godwini*, m. A. 1633 Menſe Aprili; *Barthol. Anuli*, m. A. 1565 d. 21 Junii; *Jac. Billii*, m. A. 1581 d. 25 Dec. *Jo. Marſhami*, m. A. 1685 d. 25 Maji; *Guil. Ballonii*, m. A. 1616; *Ant. Poſſevini*, m. A. 1611 d. 26 Febr. *Jo.*

Franc. Vaillantii, ſive *Valentis*, m. A. 1708 d. 14 Nov. *Nic. Ciſneri*, m. A. 1583 d. 6 Mart. *Rob. Burhillii*, m. A. 1641; *Eduardi Brerewodi*, m. A. 1613 d. 4 Nov. *Joannis d'Aubry*, m. A. 1667; *Antonii Sadeelis*, m. A. 1591 d. 23 Febr. *Arnaldi Pontaci*, m. A. 1605 d. 4 Febr. *Joſephi Mariæ Suareſii*, m. A. 1677 d. 8 Dec. *Nic. Durandi Villagagnonis*, m. A. 1571 d. 9 Januarii; *Laur. Humfredi*, m. A. 1590 d. 11 Febr. *Caſp. Contareni*, m. A. 1542 d. 24 Aug. *Petri Ryerii*, m. A. 1658 d. 6 Nov. *Augerii Giſlenii Busbequii*, m. A. 1592 d. 28 Oct. *Eliæ Aſhmoli*, m. A. 1692 d. 26 Maji; *Jeremiæ Drexelii*, m. A. 1638 d. 19 Aprilis; *Mart. Ant. Delrii*, m. A. 1608 d. 19 Oct. *Lud. Cappelli*, & Senioris, qui mortuus A. 1586 d. 6 Jan. & Junioris, m. A. 1658 d. 18 Junii; *Jacobi Cappelli*, m. A. 1624 d. 7 Sept.

In *tertio* horum *Tomorum* deſcripta exſtat Vita *M. Ant. Cappelli*, m. A. 1625 Menſe Septembri. Fuit hic Ordinis Minoritarum Monachus, ac tempore excommunicationis Reipublicæ Venetæ A. 1606 ſcripſit pro Republica illa contra Papam, *Paulum V*, ſed poſtea in caſtra Papæ rediit, proque defendenda Pontificis majeſtate multa edidit. Ac Diſſertationem ejus *de Appellationibus Eccleſiæ Africanæ ad Romanam ſedem* recudi curavit, ſuæque *Introductionis in Hiſtoriam Literariam Theologicam Tomo III pag. 41 ſeq.* inſeruit S. Rev. *Pfaffius*, multisque Notis & Obſervationibus illuſtravit, paſſimque refutavit: cujus quidem rei notitia ad Cl. Autorem noſtrum non pervenit. Sequitur Vita *Georg. Henr. Gœtzii*, Superintendentis Lubecenſis, m. A. 1729 d. 25 Martii. Hujus hic memorantur centum & quinquaginta duo ſcripta, quibus addendæ plures ejus *de Selneccero* Diſſertationes. Deſcribitur hinc Vita *Adami Littletoni*, Theol. Doct. & Prodecani Weſtmonaſterienſis, m. A. 1694 d. 1 Julii; *Ubbonis Emmii*, primi Rectoris Academiæ Groningenſis, m. A. 1625 d. 9 Dec. *Olivierii Maillardi*, Monachi Minoritæ, m. A. 1502 d. 13 Junii. Fuit hic Concionator zeli multum, ſcientiæ perparum, habens, ac ſæpe ita auditores alloquens: *Invito vos ad omnes diabolos.* Sermones ejus ſacri ſunt fabularum pleni ac nugarum. Indulgentias tamen rejecit, his uſus verbis in una Concionum ſuarum:

Suntne

Digitized by Google

Suntne hic portatores Bullarum? Certe ibi eſt magnus abu- Pag. 53.
ſus, & miror, quod Prælati non opponant remedium. Durandus *dicit, quod de Indulgentiis nihil habemus certum in Sacra Scriptura. Legatis* Baſilium, Hieronymum, Auguſtinum: *nihil dicunt de Indulgentiis. Ita dicunt doctores moderni, & aſſerunt, quod materia Indulgentiarum ſemper fuit dubia. Sed diceret aliqua mulier: Pater, ego neſcio, ſi ſint bonæ: nonne melius eſt capere, poſtquam Epiſcopus miſit? Credo, quod capiunt partem ſuam, & omnes ſunt fures. Heu! Sunt aliqui Bullatores, qui dicunt, quod, ſi ſcirent, quod pater eorum* (Indulgentias) *non cepiſſet, nunquam orarent pro eo. Ad omnes diabolos.* Ejus increpationis publicæ en hoc exemplum: *Eſtne pulchrum, quod uxor unius Advocati, qui* 54.
emit officium ſuum, & non habet decem Francos in reditibus, vadat ſicut una Principiſſa, & quod talis portet aurum in capite, & in collo, & in zona. Vos dicitis, quod hoc eſt ſecundum ſtatum veſtrum. Ad omnes Diabolos ſtatus ille, & tu ipſa. Et vos, Domine Jacobe, *abſolvitis eas in tali ſtatu, & tam leviter. Dicetis forte: Maritus noſter non dat nobis tales veſtes, ſed nos lucramur ad pœnam noſtri corporis. Ad triginta mille diabolos talis pœna.* Sequitur Vita *Alexandri Piccolominei*, Polyhiſtoris. Nam non ſolum linguarum Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ, peritus erat, ſed etiam Theologiæ, Jurisprudentiæ, Medicinæ, Philoſophiæ, & Matheſeos. Factus eſt Archi-Epiſcopus Patrenſis, ac dein Coadjutor Archi-Epiſcopi Senenſis, deceſſitque A. 1578 d. 12 Martii. Primus Italico ſermone ſcripſit de argumentis Philoſophicis: id quod ei vitio vertitur, injuſte quidem, a *Joanne Imperiali*. Edidit præſtantiſſimas Comœdias. Indignus vero ſacra ejus perſona liber eſt, quem *de ſexu muliebri* emiſit, docens quippe in eo *Naſonianam* amandi artem. Qui ſequitur, *Franciſcus Piccolomineus*, m. A. 1604, Profeſſor Philoſophiæ in pluribus Academiis fuit per tres & quinquaginta annos. Ex *Andreæ Theveti*, Franciſcani Monachi, magni peregrinatoris, m. A. 1590 Menſe Nov. vita cognoſcimus, eum eſſe referendum inter literatos judicio carentes. Numerari idem ſolet

Digitized by Google

inter doctos impostores. Certe libri ejus scatent falsissimis narratiunculis. Vita sequitur *Guil. Cambdeni*, in cœlibatu mortui A. 1623 d. 9 Nov. Ejus Descriptiones Angliæ, Scotiæ, & Hiberniæ, ita inter se differunt, ut prima sit optimæ notæ, altera mediocris, tertia minimæ bonitatis. Quare Poeta quidam ita cecinit:

Perlustras Anglos oculis, Cambdene, duobus,
Uno oculo Scotos, cæcus Hibernigenas.

Antonius Sherley, magnus miles, mortuus paulo post annum 1631, edidit aliquot Itineraria. Ejus frater, *Thomas Sherley*, m. A. 1627 d. 23 Julii, in itinere suo Persico transiit ad sacra Romana, missusque a Rege Persarum A. 1604 Legatus in Europam, non solum ab Imperatore *Rudolpho* ornatus fuit titulo Comitis Sacri Romani Imperii, sed etiam Romæ a Papa, *Paulo V*, magnifice habitus. Nihil cum scripserit, tamen ob fratrem suum modo laudatum, & ob fata sua singularia, huc translata est historia ejus a Cl. Autore nostro, *Niceronio*. Sequitur Vita *Stephani Pavillonii*, Advocati generalis Parlamenti Parisiensis, & Collegæ Academiæ Francicæ, m. A. 1705 d. 10 Januarii; *Thomæ Cornelii*, Tragici & Comici excellentis, m. A. 1709 d. 9 Dec. *Hieronymi Bignonii*, Advocati generalis Parisiensis Parlamenti, & primarii Regis Bibliothecarii, qui in Epitaphio vocatur *eruditorum princeps & pater*, m. A. 1656 d. 7 April. *Jo. Maldonati*, Jesuitæ, Professoris Salmanticensis, hinc Parisiensis, multum agitati vexatique, quod doctrinam de immaculata conceptione Mariæ non habebat pro Articulo fidei, m. A. 1583 d. 5 Jan. cujus omnia Opera post mortem demum ejus fuerunt edita; *Rudolphi Agricolæ*, m. A. 1485 d. 28 Oct. *Nicolai Fareti*, m. A. 1646 Mens. Sept. *Roberti Creyghtoni*, Episcopi Bathensis in Anglia, m. A. 1672 d. 21 Nov. *Petri Martyris Anglerienſis*, Protonotarii Apostolici, mortui circiter annum 1525; *Petri Martyris Vermilii*, m. A. 1562 d. 12 Nov. Notatu dignum, *Petrum Martyrem* fuisse utriusque prænomen in Baptismo acceptum. Sequitur Vita *Ludovicæ Labeæ*, m. A. 1555, cujus exstant Opera poetica, fœminæ pulchritudine & eruditione pari, sed minus castæ, sui tamen corporis copiam facientis

potiſh-

potiſſimum literatis hominibus ; *Julii Cæſaris Scaligeri*, m. A. 1558 d. 21 Oct. *Joſephi Juſti Scaligeri*, m. A. 1609 d. 21 Januarii ; *Jo. Ludovici Guezii Balzacii*, m. A. 1654 d. 18 Febr. *Joannis Pricæi*, m. A. 1676 ; *Nicolai Lloydii*, m. A. 1680 d. 27 Nov. *Dionyſii Salvagnii Boeſſii*, Conſiliarii Status Regis Galliæ, m. A. 1683 ; *Jo. Geneſii Sepulvedæ*, m. A. 1572 ; *Thomæ Brownii*, Medici, autoris *Religionis Medici*, m. A. 1682 d. 19 Oct. *Thomæ Brownii*, ſive *Brunonis*, Theologi, qui Diſſertationem *de Therapevtis Philonis* edidit, m. A. 1673 d. 6 Dec. *Franciſci Bernerii*, magni Mogolis Archiatri, qui pluribus ſcriptis expoſuit noviſſimam Mogolici regni hiſtoriam, itemque *Compendium* emiſit *Philoſophiæ Gaſſendianæ*, m. A. 1688 d. 22 Sept. *Joannis Bernerii*, Medici, qui, cum ſcripſiſſet *Anti-Menagiana*, a *Menagio* vocatus fuit *antagoniſta levis armaturæ*, m. A. 1698 d. 18 Maji ; *Gabr. Faerni*, m. A. 1561 d. 17 Nov. *Guil. Eſtii*, Theologi Academiæ Duacenſis, m. A. 1613 d. 20 Sept. *Chriſtophori Davenportii*, Franciſcani Monachi, & Reginæ Angliæ Capellani, m. A. 1680 d. 31 Maji ; *Ludovici Dureti*, *Caroli IX*, Regis, Archiatri, m. A. 1586 d. 22 Januar. *Henrici Bluntii*, m. A. 1682 d. 9 Octobr. cujus filii fuerunt *Thomas Pope-Blount*, cujus notiſſima eſt *Cenſura celebriorum Autorum*, & *Carolus Bluntius*, plurium libellorum ſcriptor, qui, cum cupita conjuge potiri non poſſet, A. 1693 ſe ipſe interfecit. Claudit hoc agmen *Petrus Gyllius*, m. A. 1555.

LETTRE CRITIQUE SUR LE DICTIONAIRE de BAYLE.

h. e.

EPISTOLA CRITICA DE DICTIONARIO BÆLIANO.

Hagæ Comitum, 1732, 12.
Plag. 20.

Quam nactus ſit Epiſtolæ hujus componendæ occaſionem, exponit Autor nobis incognitus in Præfatione. Cum ſcilicet *Animadverſiones* edidiſſet in *Dictionarium Moreria-*

num

num, & quidem A. 1719 in *primum* ejus *Tomum*, A. 1720 in *ſecundum*, & A. 1721 in *tertium*, ibique libere judicaſſet, in *Bælii Dictionario* multa reperiri in Atheorum gratiam ſcripta, multa item obſcœna, ac ſcripſiſſe eum odio accenſum erga Pontificios & amore erga Reformatos, nullum denique facere diſcrimen inter Hiſtoricos, adeoque ſæpe niti teſtimoniis fide indignis; quidam id ipſi vitio vertit, contendens, pauciſſimos eſſe nævos in *Bæliano* Opere. Noſter igitur, contrarium demonſtraturus, hanc A. 1725 ad eum dedit Epiſtolam, quam publico nunc ſubjicit conſpectui, ut omnibus appareat, permultos celebratiſſimo illi Operi ineſſe errores. Quæ ſi benevole excepta fuerit, integrum ſe Opus editurum eſſe promittit *Animadverſionum criticarum in Bælianum Dictionarium.*

Ac ſane multa hic deprehendimus, quæ falſo *Bælius* tradidit: e quibus potiora nominabimus. *Fabrum* quidem, Stapulenſem, ſcribit Doctorem fuiſſe Facultatis Theologicæ Pariſienſis. At Noſter clariſſimis probat argumentis, id falſum eſſe. Quanquam facile ignoveris *Bælio*, ubi ex Autore noſtro didiceris, eundem errorem erraſſe *Car. Molinæum*, *Bezam*, *Sammarthanum*, *Spondanum*, *Dupinium*, *Rich. Simonium*. Addit vero & hunc errorem *Bælius*, *Fabrum* illum titulo ſuo Theologico privatum fuiſſe ob doctrinas hæreticas. Quanto partium ſtudio flagret *Bælius*, Noſter demonſtrare ſtudet a *pag. 50* uſque ad *pag. 109* e ſolo Articulo de *Bracheto Milletierio*. Quia enim is, cum antea Sacerdos Reformatorum fuiſſet, tranſiit in caſtra Pontificia, ideo peſſima quæque de eo literis mandaſſe *Bælium*. Eodem modo ſe geſſiſſe eum in Hiſtoria *Natalis Bedæ*, *Cayeti*, *Andreæ* & *Antonii Goveanorum*, *Antonii Arnaldi*, *Ludovici Abellii*, *Florimundi Remondi*, diffuſiſſime oſtenditur doctiſſimeque. Certe de *Remondo* diſſeritur *pag. 329 - 410*, ubi & de vita ſcriptisque ejus copioſe exponitur, ac rurſus *pag. 435 - 444*. Hæc ipſa vero copia oſtendit, nimis propenſum eſſe noſtrum Autorem in Pontificios, nec ipſum carere ſuæ partis amore ac ſtudio. Præterea annotantur hic falſæ *Bælii* narrationes de *Moſe Amyraldo*, de *Joanne Agricola*, de *Beza*, de *Goulartio*, de *Margarita Valeſia*, Regina Navarræ, aliisque, quorum nomina exhibet præmiſſus Index Alphabeticus.

❁ ❁ ❁

Digitized by Google

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Novembris Anno MDCCXXXV.

JOANNIS HARDUINI, E SOCIETATE Jeſu, Opera varia, cum Indicibus & Tabulis æneis.

Amſtelodami, apud Henricum du Sauzet, & Hagæ Comitum, apud Petrum de Hondt, 1733, fol. Alph. 8 pl. 15.

Notius eſt inter eruditos *Joannis Harduini* nomen, quam ut multis verborum lenociniis a nobis commendari debeat: notiora etiam ſunt ejusdem Viri doctiſſimi in Rempublicam literariam merita, quam ut nunc commemoranda videantur copioſius. Sed, quod ſummis quibusque ingeniis proprium quaſi eſt, ut, via, quam terunt omnes, relicta, in avia delabantur, & ingenioſis magis, quam veris, Commentationibus nomen ſuum eruditorum multitudini quærant eximere, idem in *Harduino* obſervari, is demum in dubium vocabit, qui laudati Viri monumenta, plus ingenii, quam ſoliditatis, præ ſe ferentia, nunquam evolvit. Declarant id, quod jam nunc diximus, & confirmant Opera hæc varia, ex quibus ſummi Viri ingenium mirabile clariſſime perſpicitur. Cui rei ut nos fidem faciamus, pro inſtituti noſtri ratione breviſſimis indicabimus, quæ in hoc Volumine contineantur *Harduini* Opera, & quid ſingulis fere inſit mirifici. Primum locum occupant

Athei detecti, quorum in numero Autor omnes illos reputat, qui, ubi de Deo differunt, nunc eum ut realitatem, nunc ut ens præcise, nunc ut verum, ut bonum, ut pulchrum, ut rectum in genere, ut essentiam omnium essentiarum ac veritatum, ut illud, quod decet, vel quod necesse est esse, considerant, & ad hæc omnia complectenda nomen adhibent *infinitum*, vel *ens infinite perfectum*. Quod licet multi doceant Philosophi, tamen *Harduinus* ex ingenti eorum numero undecim selegit, eosque non ex Reformatis aut Lutheranis, quoniam hi in Gallia non habent libertatem sacra peragendi, sed ex Pontificiis & suæ Ecclesiæ addictis, ad unum omnes. Sunt autem sequentes *Cornelius Jansenius*, *Ambrosius Victor*, sive *Andreas Martin*, *Ludovicus Thomassinus*, *Franciscus Malebranchius*, *Paschasius Quesnel*, *Antonius Arnaldus*, *Petrus Nicolle*, *Blasius Pascal*, *Renatus Carteſius*, *Antonius le Grand*, *Silvanus Regis*. Ex horum virorum scriptis variis Autor ea decerpsit, ex quibus eos Atheismi convinci posse judicat, & ipsi tractationi singularem Indicem adjecit, ex quo, tanquam summario, Dogmata Philosophorum illorum cognosci possint, in hoc Opere sigillatim notata. His Atheis proxime subjiciun-

Pag. 259. tur *Reflexions importantes, qui doivent se mettre à la fin du Traité intitulé Athei detecti*, ubi cumprimis id agit Noster, ut *Carteſianam* Philosophiam Atheismi suspectam red-

273. dat. Sequitur *Platon expliqué, ou Censure d'un écrit de M. l'Abbé Fraguier, inseré par M. l'Abbé d'Olivet, dans la Traduction des Entretiens de Ciceron sur la nature des Dieux*. Eo opera Autoris in hoc Volumine spectat, ut ostendat, *Platonem* non solum a Polytheismo non liberum, sed ejusdem autorem esse ac propugnatorem. Nam, licet interdum vocem θεὸς in singulari usurpet Philosophus, tamen, id non nisi de multis Diis capiendum, complures alii ejusdem *Platonis* loci, qui pluralem habent numerum, *Harduino* comprobare videntur, qui & erroribus annumerat, quando titulus li-

276. bri primi *Mosaici Geneſis* de creatione mundi explicatur, propterea quod ex mente Vulgati nihil aliud notet, nisi Genealogiam Patriarcharum, quemadmodum liber *Mosis* secundus

dus vocatur *Exodus* ab exitu Iſraelitarum ex Ægypto. Unde, quando in Codice MSto adductus liber inſcribitur γένεσις κόσμου, hanc inſcriptionem exiſtimat profectam ab homine *Platoniſmo* imbuto. Quarto loco comparet *Pſeudo-Virgilius*, Pag. 280.
ſive *Obſervationes in Æneidem*. Negat, ingenio, ni fallimur, plus juſto indulgens, *Harduinus*, *Æneidem* a *Virgilio* ſcriptam eſſe, & ſuæ opinionis has fere rationes initio profert. Deliberatum fuiſſe *Virgilio*, poſt edita *Georgica* prodere carmine res geſtas non *Æneæ*, ſed *Cæſaris Auguſti*. Jam vero *Georgica* anno U. R. 735 ſcripta eſſe, cum *fulminaret Auguſtus Euphratem bello*, ut ipſe canit Poeta: & *Virgilium*, teſte *Plinio*, anno U. R. 740, vel eodem illo anno, ut Scriptor ejus vitæ vetuſtus memorat, obiiſſe. Itaque vel ante *Georgica*, vel intra quinquennium, *Æneidem* ſcriptam dici oportere, cum *Servius* teſtetur, *Æneidem* opus eſſe annorum undecim. Deinde, ſi *Æneis Plinii* ævo exſtitiſſet, illius ſane mentionem feciſſet, quia plus tricies *Georgica* & *Eclogam octavam* laudet. Quando autem idem *Plinius Lib. VII Sect. XXXI* memorat, Divum *Auguſtum* Carmina *Virgilii* cremari contra teſtamenti ejus verecundiam vetuiſſe, non potuiſſe, per Carmina *Plinium* indicare *Æneidem*, quippe quæ Carmen potius dicenda ſit; nam Carmen dici, quantæcunque magnitudinis ſit, quod in unico verſatur argumento, ut epicum poema quodlibet: Carmina vero dici, cum plura & diſparia tractantur argumenta, ut in *Bucolicis* & *Georgicis*. Porro *Virgilium* in *Georgicis* docere, Trojanos duce *Tithono* in Italiam miſſos eſſe, at in *Æneide* profugi quidam ſub *Ænea* id feciſſe dicuntur. Quæ vero veterum teſtimonia de *Æneide Virgilii* habemus, e. g. *Ovidii*, *Juvenalis*, *Statii*, *Silii Italici*, *Martialis*, *Propertii*, *Quintiliani*, &c. nec non Scriptorum Eccleſiaſticorum, æque ſuppoſititia judicat, ac Scriptores ipſos. Scripta igitur *Harduino Æneis* videtur poſt annum 1230, & 282.
eo ſpectaſſe vatem unice, ut doceret, fato evenire omnia tam bona, quam mala, nihil eſſe, quod fatis poſſit obſiſtere. Cum- 283.
que exemplum illuſtre, ſeu materia inſignis quærenda fuiſſet, ubi ea fati poteſtas ſola valuiſſet, Autori id ſuppeditaſſe cen-

ſet victoriam Chriſtianæ religionis de *Moſaica*, Chriſtianis ſacris Romæ receptis poſt exciſum templum Hieroſolymitanum, & civitatem ſanctam ſuccenſam. Quam vatem comminiſcitur convertiſſe in fabulam, ob eamque rem finxiſſe, pro Hieroſolymis incenſis, Trojam ſuccenſam; pro Chriſtiana religione inde poſtea Romam advecta a Chriſtianis, Trojana Numina ab *Ænea* in Italiam poſt Trojam crematam deducta: pro Judaiſmo extincto & Synagoga abolita, *Turnum* occiſum, & ſuſpendentem ſe *Amatam* præ deſperatione. Itaque hanc non Epicam proprie eſſe, in qua veram oportet eſſe actionem, ſed totam Romanenſem, ut Galli vocant, (*un pour Roman*) affirmat, etſi concedat, in ſenſu arcano veram proponi actionem. Ad vitia *Æneidos* refert fictum argumentum, fictas perſonas, res fictas, actionem geminam, non unam, quod juſtam excedat menſuram, & annum ſaltem integrum poſtulet, quod Numina, quæ in *Æneide* inducuntur, non ſunt, ut in *Homero*, naturæ dona quædam inſignia, ſed mere ludicra & fabuloſa, ut ligneolæ atque avtomatæ hominum effigies, (*des Marionettes,*) quod Dii ex machina ſæpiſſime oriuntur, quod ſcatet vocibus audacter fictis, inanibus epithetis, commutationibus caſuum prorſus inſulſis, ſolœcis denique, quæ vix tironi in
Pag. 284. ſcholis Grammaticæ vel Poetices magiſter ignoſceret. Unde totum Carmen, Gallice prius exaratum, vocat prorſus inelegans, absque poeſi vera, ſola conſtans pedum menſura, ſive ſtructura, quam verſificationem vocant, eaque perſæpe barbara, obſcura, plena verbis prorſus alienis, audaci commutatione caſuum, contra Latini ſermonis uſum, tantum diſſimile *Georgicis* opus, quantum æs auro diſtat. Quæ quidem omnia ita comparata ſunt, ut faciliori negotio refutari poſſint, quam excogitata ab Autore videntur. Interim, ut, quæ dixit Noſter, probet, ſingulos percurrit *Æneidos* libros, & ex iis Barbarismos, Soloeciſmos, Galliciſmos, & id genus alia monſtra, producit. Nos pauciſſima notabimus, ex quibus de reliquis facile judicari poterit. *Lib. I v. 5, Arma cano*, dictum putat imperite pro *bella cano*, idemque valere, ac ſi Gallice dicatur, *Je chante les piques & les mousquets. Verſ. 7, terris & alto,*

to, veretur, ut Latinum ſit. *Verſ. 77*, *Connubio jungam ſtabili*, ſolœcum appellat, quia in *connubio* ſecunda producitur ex verbo *nubo*. Ad *Verſ. 100* ita commentatur: *Verbum* oppetere *ſolitarie poni abſque ſubſtantivo mortem & necem, barbarum eſt. Verſ. 202*, *ante-malorum* ficta vox dicitur, pro *anteriorum malorum*, audacter, & nove, & barbare. *Verſ. 569*, *Trojæ urbem* pro *urbem Trojam*, ſolœcum e Galliciſmo pronuntiat, *la ville de Troie. Verſ 657*, *nata Priami*, inquit, *dictum barbare eſt, non Latine, ut & Lib. II verſ. 527. Eſt ea loquendi forma vulgaris Seculi decimi tertii. Lib. III verſ. 473*, *vento ferenti*, pro *vento ſecundo*, dictum eſt barbare; nam quid eſt ventus ferens, niſi forte Galliciſmus eſt? & *verſ. 475*, *conjugio ſuperbo*, epitheton puerile eſt, inſulſum præterea. Ad *verſ. 576* delirat vates, cum metri cauſa fortaſſis *liquefacta ſaxa*, dicit, pro igne percocta vel exuſta. *Lib. IV verſ. 116 confieri* ficta vox audacter, pro *confici*, ſic metro cogente. *Verſ. 221 Amantes* ſine regimine poſitum abſolute Galliciſmus eſt, *des amans*. Ad *verſ. 229* ita: gravidam fuiſſe imperiis *Virgilii* ætate Italiam, quis intelligat? At re ipſa ſignificat Pag 299.
vates, id quod ſua ætate cernebat, Chriſtum in Italia regnaturum, plena ac veluti fœta regnis, ſive ditionibus, quæ eſſent diverſis ſubjectæ Principibus, regno ſcilicet Neapolitano, Statu Eccleſiaſtico, Ducatu Medionalenſi, Mantuano, Veneto, Genuenſi, & aliis, eademque bellum aſſidue depoſcente factionibus Guelforum ac Gibellinorum, quæ Seculo XIII Italiam quatiebant, circa annum 1228 ac deinceps. *Lib. V verſ. 436*, *tela* pro cæſtibus dici, ratio non patitur: nec, *tela exire*, pro eludere, ſive evitare, leges Grammaticæ ſinunt. *Lib. VII verſ. 111*, *penuria edendi*, pro inopia ciborum edulium, craſſus Barbariſmus eſt, metro cogente admiſſus. *Verſ. 505*, *peſtis aſpera*, pro furia *Alecto* exaſperans occulte ruſticos, barbara & obſcura, metri cauſa, oratio eſt. *Verſ. 543*, *convexa per auras cæli*, dictum perquam inepte & inuſitate, abuſione vocis *convexa*, minime probabili. *Lib. VIII verſ. 3* quid eſt, quærit *Harduinus*, *impellere arma*? ego quidem neſcio. Si poſitum id eſt, pro *ut commovit* homines ad arma capeſſenda,

dictum est obscure & barbare, non Latine. *Vers. 29, turbatur pectora bello*, Græcissimus est; Latine loquentibus improbandus, ut Gallis Belgissimus. *Vers. 72, Tyberi genitor*, pro Tybri pater, dictum inepte, metri causa, ut si de Episcopo dixero, *Reverende genitor*, pro *Reverende Pater*. Ad *vers. 259 seq. In nodum complecti*, quid sit, nescio, *angere oculos*, insana oratio est: & *inhærens* inane versus complementum. Angit guttur, & facit siccum sanguine: elidit autem oculos, scribi oportuit. *Lib. XI vers. 73, Læta laborum*, pro gaudens tali labore, non est oratio congrua, sed solius metri causa audacter projecta. *Lib. XII vers. 334 Thraca* pro *Thracia* dictum est æque impudenter, ac si quis *Galla* pro *Gallia* dixerit. *Vers. 609* acceptus hic mos e sacris libris. Judaicus enim ille mos fuit, *scissa veste* in luctu procedere. Sed, relicto *Pseudo-Virgilio*, ad *Pseudo-Horatium* pergendum est. In his *Animadversionibus Criticis* Noster ostendere conatur, *Horatii Poetæ nihil supereſſe genuinum præter Epistolas & Sermones*. Primum argumentum inde repetit, quod *Plinius*, qui solus ipsi instar oraculi habetur, nusquam commemorat Odas *Horatii*. Deinde ex ipso *Horatio* varios producit locos, ex quibus sibi perspexisse videtur, ipsum *Horatium* Odas sibi abjudicasse, e. g. quando *Lib. I Epist. I* initio sic canit:

Pag. 328 seq.

Prima dicte mihi, summa dicende Camena,
Mæcenas,

ubi, interprete *Hardnino*, prima *Camena* significat Satyras, sive Sermones, summa vero sive altera Epistolas. Præterea scribendi genus in Sermonibus & in Epistolis adeo dissimile esse putat Lyrico in Odis, difficillimum ut sit, in utroque unum eundemque vatem se cum pari virtute exercere. Et, quamvis
329. *Quintilianus Lib. X Cap. I, Horatium* Lyricorum fere solum esse legi dignum, judicet, tamen Noster non dubitat, mentiri *Fabium*, nisi de sua ipsius ætate, hoc est, de Seculo deci-
330. mo quarto, loquatur. Denique neminem enumerare posse putat versus modulationis, sive numerosi soni, expertes; alios sine cæsura in medio: plurimos prosæ similiores, quam poesi, nonnullos una syllaba redundantes: quosdam desinentes in

prono-

pronomen *qui*, vel in conjunctivam particulam *&*; in alias voces diſſectas, ut pars earum priorem verſum compleat, altera ſequentem inchoet; ſtrophen cum ſtrophe in pleriſque illigatam, alioquin ſenſu carituram, &c. His quaſi præmiſſis, ad ipſa Odarum verba progreditur, in quibus idem ubique fere deprehendiſſe ſibi videtur, quod in *Æneide* notaverat. *Lib. I Od. II verſ. 47, vitiis iniquam*, ut barbare, in- Pag. 331.
quit, ſolœcizansque ſcriberet, pro vitiis iratum, nec ferentem illa patienter, manifeſte coegit ſola verſus explendi feſtinatio. Et *verſ. 51, equitare*, pro incurſiones in fines Romani Imperii facere, imprudenter & barbare dictum pronuntiat. Ad *Lib. III verſ. 21, Deus* abſolute poſitum ex Chriſtiana religione eſt, 332.
quæ ſola Deum terræ & maris conditorem ac diviſorem novit. *Od. IV verſ. 1, Solvitur acris hiems*, dictum inepte: ſolvitur enim, quod adſtrictum fuit, non quod adſtringit: hiems & frigus adſtringit: terra gelu adſtricta veris adventu ſolvitur: glebæ ſolvuntur, non hiems. *Od. V verſ. 10*, Quid eſt, *Muſa potens lyræ*, niſi voces canoræ ſine ſenſu? *Od. VII verſ. 2, bimaris*, pro quæ duo maria reſpicit, factitium vocabulum eſt, nove, audacter, imperite. *Od. XXIX verſ. 16, Tendis*, pro cogitas, vel paras, Latinum non eſt, ſed obſequi metro coactus eſt vates. *Od. XXXVII verſ. 10, Quid-* 338.
libet impotens ſperare, barbarum & ſolœcum eſt: pro adeo iræ & ſuperbiæ impotens, ut quidlibet auderet ſperare. *Lib. II Od. VII verſ. 21, oblivioſum vinum* pro eo, quod, 340.
cum inebriat, oblivionem malorum affert, Latinum certe non eſt. *Ciboria* vox eſt e Chriſtianis accepta, apud quos vas eſt corpori Chriſti aſſervando deſtinatum: neque ab aliis uſurpata Scriptoribus, quam cohortis impiæ, qui eam vocem ad pocula potoria ſignificanda tranſtulerunt. Denique *exple* pro *exhauri* audacter magis metri cauſa, quam Latine, poſitum eſt. *Od. XI verſ. 11 ſeq.* quæ ſunt *æterna conſilia*? ut metro ſerviret, *æterna* poſuit, pro alia ex aliis nexa, nec unquam deſitura, barbare & obſcure. *Od. XV verſ. 9, laurea*, pro lau- 341.
ro, prave, barbare. *Lib. III Od. IV verſ. 41, almæ* epitheton inane, complendo verſui quæſitum, & Galliciſmus, *les bonnes*,

mes

Pag. 347. *mes bonnes. Od. V verſ. 42, ut capitis minor*, pro *ut capite diminutus*, verſus coegit dicere, Latinitate tota reclamante. *Od. VI verſ. 27, Impermiſſa* ficta vox eſt ab audaci vate pro illicita, vetita, quæ verſui non congruebant. A nullo alio Scri-
353. ptore uſurpata vox ea eſt. *Lib. IV Od. IV verſ. 70, Poſthume, Poſthume; Ilion, Ilion, occidit, occidit*, &c. geminatio huic vati familiaris, ut tironibus in arte poetica. *Od. VII verſ. 19, Animo amico*, pro *Genio*, ineptientis eſt & metro tur-
361. piter ſervientis Poetæ. *De arte poetica verſ. 40*, & *potenter* pro ſecundum vires, & *res* pro argumento, dicitur inepte. *Potenter, puiſſament*, Galliciſmus eſt. *Verſ. 94, delitigat* fictum verbum metri cauſa. *Verſ. 246, Juvenari*, pro juveniliter laſcivire, verbum, metro poſcente, factitium eſt. *Verſ. 302*, ſive *purgor* legas cum libris omnibus, ſive cum *Lambino* emendes *purgo*, ſolœcum eſt, vel Galliciſmus. Neque enim homo purgat, ſed medicamenta purgant bilem. *Verſ. 441*, *Et male tornatos incudi reddere verſus*; Galliciſmus, *des vers mal tournez. Tornandi* verbum optimum ac *Plinianum* eſt, pro eo, quod eſt torno polire. Sed *male tornatus*,
362. de verſu dictum inprimis, Galliciſmus eſt. Ceterum negat *Harduinus* eundem Epiſtolarum & libri de arte poetica opificem, licet concedat, hunc longe ſuperare diligentia & dicendi facultate Scriptores Carminum & Epodon, aut, ſi ſcripſiſſe idem Carmina exiſtimandus ſit, hunc viciſſe ſe ipſum. Supervacaneum vero putamus his refutandis vel elevandis immorari, quoniam hæc omnia, quæ de *Virgilio* & *Horatio* adduximus, eo ipſo jam ſatis refutata arbitramur, quod maxi-
363. mam partem ipſiſſima Autoris verba retinuimus. Sequuntur Numiſmata Seculi *Theodoſiani*. In præmiſſa nummorum explicationi hiſtoria hujus Seculi monet, quamdiu floruerit Romanum Imperium, uni tantum *Auguſto* commiſiſſe Senatum rerum bellicarum ac civilium in Provinciis adminiſtrationem, qui ob illas *Imperator*, ob iſtas appellatus ſit *Auguſtus*, duosque tantum conſtitutos fuiſſe primarios Imperatores & Auguſtus, *Diocletianum* & *Maximinianum*. Atque hos dicit fuiſſe vel annuos, vel triennales, vel quinquennales, vel quindecennales,

Digitized by Google

es, vel vicennales, quibus adjungit eos, quibus interminatum a Senatu tempus imperii fuit, quique propterea appellantur in nummis *perpetui Auguſti*. Ex ipſa nummorum contemplatione hæc duo de tempore Principatus unicuique Imperatori conſtituto certiſſime colligit, primo nunquam Imperium cuiquam prorogatum fuiſſe ad annos amplius viginti, excepto *Conſtantino Auguſto*, fratre *Conſtantis*, qui ad annos quinque & viginti tenuit Principatum: deinde nunquam a patre Principatum tranſiiſſe ad nepotem, ſed poſt patrem & filium, ſiquidem ſucceſſit patri filius, translatum imperium eſſe ad agnatos. Cumque triplicem ſtatuat fuiſſe familiam *Conſtantinorum*, *Flaviam Juliam*, *Flaviam Valeriam Maximam*, & *Flaviam Claudiam*, uniuscujusque familiæ ſtemmata exhibet, ex quibus, ad quamnam familiam referendi ſint ſinguli Imperatores, perſpicitur. Hinc efficit, unicum fuiſſe *Theodoſium Auguſtum*, ortumque ex *Antonia* gente videri, quæ affinitate olim juncta fuit cum Græca gente, propterea quod nullo indicio probabili diſtingui poſſunt in nummis *Theodoſii* duo; & quod nunquam in nummis ſcribitur *Theodoſius Junior*, quemadmodum ſæpiſſime ſcribitur *Valentinianus Junior*. Negat etiam, *Honorium* & *Arcadium* fratres fuiſſe, & *Theodoſio Auguſto* genitos. Contendit potius, nomina *Honorius* & *Arcadius* tam nomina eſſe gentium diverſarum, quam ſunt *Julius* & *Pompejus*. Nec, *Fl. Victorem* fuiſſe *Maximi Auguſti* filium, concedit, ſed *Fl. Claud. Conſtantini*, Cæſaris, nepotem, *Conſtantini* Imp. Aug. pronepotem, patrem *Conſtantini* Aug. Affirmat etiam, *Valentinianum* fratrem *Valentis* non fuiſſe, ſed cognatum tantum, hoc eſt, maritum ſororis ipſius, *Valentinianum* vero tertium nullum fuiſſe. Exhibetur tandem proſpectus totius Seculi *Theodoſiani* in una tabula, & ad planiorem nummorum tam intelligentiam, quam illuſtrationem, repræſentantur omnia numiſmata, quæ a civitatibus & Provinciis *Auguſtorum* nominibus a *Juliano*, Auguſto, uſque ad *Anaſtaſii* & *Juſtini* tempora cuſa fuerunt, cum ipſis, quæ ſubſcriptæ ſunt, literis. Singulos igitur nummos æri inſuper inciſos percurrit *Harduinus*, &, quid in ſingulis contineatur, more ſuo declarat. Multa profecto in

Pag. 364. 366. 367. 368. 371 ſeq.

iis traduntur, quæ ab aliis numiſmatum ſtudioſis vel neglecta fuerunt, vel aliter expoſita. Ceterum perſuaſiſſimi ſumus, omnes horum ſcriptorum lectores eadem affectum iri voluptate, qua nos ſumus perfuſi in percurrendo hæc *Harduini* monumenta, quæ, licet ubique plus ſpirent ingenii, quam veritatis, tamen vel ideo omnibus commendanda putamus, quod occaſionem rebus in tenebris quodammodo latentibus curatius evolvendis ſuppeditant uberrimam, quam nos ambabus, quod ajunt, manibus amplexati fuiſſemus, niſi verendum fuiſſet, ne longiore excurſione cancellos, quos inſtituto noſtro poſitos non ignoramus, Lectoribus noſtris tranſiliiſſe videremur.

Weſtphäliſche Friedens-Handlungen und Geſchichte, ꝛc.

h. e.

ACTA PACIS WESTPHALICÆ PUBLICA; Autore JO. GOTHOFREDO DE MEIERN, Regis Magnæ Britanniæ & Electoris Hannoverani Conſiliario Aulico.

Tomus III.

Hannoveræ, apud J. A. Gerken, 1735, fol. Alph. 9 pl. 21.

Minime moratur ſpem eorum, qui producta e ſcriniis videre geſtiunt Actis Pacis Weſtphalicæ, Generoſiſſ. Autor, imo mira celeritate nunc exhibet *tertium Tomum*, quo quæ traduntur, non minorem, quam argumenta *priorum Tomorum*, & utilitatem & voluptatem afferent Germanicæ, ſive Hiſtoriæ, ſive Jurisprudentiæ publicæ, cultoribus. Antea vero, quam *Tomum* hunc *tertium* ingrediamur, Prolegomena nobis inſpicienda ſunt haud obiter, quippe perbonæ frugis plena. In ipſius enim Ill. Autoris Præfatione copioſe deſcriptum eſt & peraccurate *bellum literarium Diplomaticum*. En ejus Hiſtoriæ

ſtoriæ compendium. Primo Germani Criticam Diplomaticam occaſione Abbatiæ S. *Maximini*, juxta Treverim ſitæ, coluerunt duce *Zylleſio*. Secuti ſunt Galli, hos Itali, Hiſpani, & Angli. Ad ultimum Germani redierunt in hanc arenam, optimeque de hoc ſtudio meriti ſunt. Dividi autem debet bellum hoc Diplomaticum in univerſale & particularia. Ad prius quod attinet, primi aggreſſi ſunt vetera Diplomata, deque dubia ipſorum fide diſputarunt *Henſchenius* & *Papebrochius*, Jeſuitæ. Quam nactus occaſionem *Mabillonius*, opus ſuum edidit *de re Diplomatica*, ſuoque effecit exemplo, ut ſui Ordinis (Benedictinum fuiſſe, conſtat,) inſignia nunc exſtent in ſtudium Diplomaticum merita. *Mabillonio* cum multi applauderent, & hos inter ipſe *Papebrochius*, tandem *Barth. Germonius*, Jeſuita, omnem auſus eſt fidem demere vetuſtis Diplomatibus. Erudite quidem is refutatus eſt a *Mabillonio*, ſed ita tamen A. 1706 reſpondit, ut ingenioſiſſime in ſuſpicionem falſi vocaret, quicquid eſt veterum Diplomatum. Cui cum per ſenectutis infirmitatem reſpondere non poſſet *Mabillonius*, prodiit *Fontaninus*, *Germonium*que dextre refutavit, eodemque temporis tractu antagoniſtas accepit *Germonius Ruinartum*, *Dominicum Lazzarinum*, & *Antonium Gattum*. Qua occaſione catalogus omnium librorum a *Fontanino* editorum exhibetur, autore Cl. *Reuſchio*, doctis adjectis Animadverſionibus. Ceterum quatuor his Adverſariis Reſponſum reddidit *Germonius* A. 1707, quo libro cum etiam Codices MStos ſuſpectos reddere ſtuduiſſet, horum patrocinium ſuſcepit ſingulari libro *Couſtantius*. Huic A. 1713 reſpondit *Germonius* in libro *de veteribus hæreticis Eccleſiaſticorum Codicum corruptoribus*: cui *Couſtantius* A. 1715 oppoſuit *Vindicias veterum Codicum*. A. 1727 edidit *Scipio Maffejus*, Marchio, ſingulari eruditione conſpicuam *Hiſtoriam Diplomaticam*, cui in Germania ſucceſſit Abbas *Gottfridus*, editor *Chronici Gotwicenſis* A. 1732, quod opus noſter Autor ſummis ornat laudibus, & *coronam* appellat *omnium librorum, qui unquam editi fuerunt a Germanis*.

Præfationem hanc ſequuntur *ſeptem Epiſtolæ* ad *Scheringum Roſenhanium*, Reſidentem Suecicum, (cui hic nomen *Scipionis Scaligeri* imponitur,) A. 1646 & 1647 Monaſterii & Osnabrugæ ſcriptæ, in quibus internus negotii pacificatorii ſtatus exponitur, & quidem ſtilo nitidiſſimo. Nos inde nihil excerpimus præter breve hoc Carmen:

Gallia vult pacem, turbas tamen undique & arma
Fœderaque in bellum continuanda ciet.
Gallia vult pacem, litesque ex lite recudit.
Hoc eſt in media quærere nocte diem.
Gallia vult pacem, ſed bellis implicat orbem.
Gallia, da pacem, vel, dare velle, nega.

Hinc exhibetur D. *Benjaminis Leuberi* liber, illuſtrando Articulo undecimo *Inſtrumenti Pacis Cæſareo-Suecici* deſtinatus, adeo adhuc rarus, ut quibusdam haberetur ineditus. Potiſſimum in eo tanquam ſubditicia rejiciuntur jactata a Magdeburgenſibus privilegia quædam pervetuſta.

E veſtibulo nunc tranſeamus in ipſum atrium, non ſingula, ſed præcipua quædam, perluſtraturi curioſis oculis. Complectitur ſcilicet hic *Tomus Librum XII* una cum *quinque* ſequentibus. Et in *Libro* quidem *XIX* relata legimus, quæ acta fuerunt de ſatisfactione Regibus Galliæ Sueciæque danda; in *XX* & *XXI*, quæ ab utraque parte in medium prolata fuerunt, Gravamina Eccleſiaſtica; in *XXII* & *XXIII* politicas offendimus prætenſiones multorum Germaniæ Principum Civitatumque; in *XXIV* lites memorantur novæ de ſatisfactione cum a Gallis, tum a Suecis, poſtulata. Ex his argumentis noſtro more nonnihil excerpemus, hoc præguſtu invitaturi Lectores ad totum Opus accuratius perlegendum. Videlicet ex *Libri XIX §. 2, 3, 17, 22, 24, 27,* diſcimus, cum Imperator Gallo Alſatiam dare paratus eſſet, Briſacum vero ſibi reſtitui vellet, nec hanc ſententiam ſe mutaturum eſſe aſſeveraret, Electorem Bavariæ a partibus Galli ſtetiſſe, valdeque anniſum eſſe, ut ei Briſacum quoque daretur, imo minatum eſſe, ſe particularem cum Gallo initurum eſſe pacem, niſi iſto poſtulato Cæſar annuat. Proferuntur vero *§. 25* rationes graviſſimæ, cur

Bri-

Briſacum eſſe non debeat in poteſtate Galli. Urgente vero Rege Galliæ, tandem Cæſarei Legati conſenſerunt, addita tamen exceptione, cum novas Gallus objiceret difficultates. Ac diſputatione hac de Briſaco totus prope hic Liber impletur. In §. 39 Legati Suecici Cæſareis Legatis, ita de Suecica ſatisfactione acturis, ut Principum Imperii gravamina aliud in tempus rejiciantur, haud aſſentiuntur, ſed, hoc prius expediri oportere negotium, contendunt. Iidem, cum ipſis Cæſarei exhibuiſſent ſpecimen *Inſtrumenti Pacis*, (quod *p. 66 ſeq.* exſtat,) ſimul rogantes, ne propoſitiones Cæſareas aperirent Principibus Germaniæ, id facere §. 40 recuſarunt, confirmantes, ſe inconſultis iſtis Principibus nihil facturos. Hinc Legati Principum & Civitatum §. 41 ſua monita exhibent contra Projectum Cæſareum pacificationis. *Pag. 86* legimus, cum & Ordines fœderati Belgii apud Reginam Sueciæ & Status Germaniæ apud ejus Legatos egiſſent, ut Electori Brandeburgico relinqueretur Pomerania, Comitem Oxenſtiernam reſpondiſſe, Brandeburgicos ſequi debere ſua principia religionis, & cogitare, ſi Pomerania ſit a Deo prædeſtinata ad parendum regno Sueciæ, id mutari non poſſe: quanquam ſimul apparet, Oxenſtiernam ad acerbius hoc Reſponſum excitatum fuiſſe aſperitate Legati Brandeburgici, dicentis ad ipſum fervidius, Suecis dari Pomeraniam, eſſe ἐκ τῶν ſimpliciter ἀδυνάτων. *Lib. XX §. 1* indicatur, aulam Cæſaream ideo noluiſſe conſentire, terminum amneſtiæ conſtitui annum 1618, quia ex eo tempore uſque ad annum 1621 oppreſſa ſit in regionibus Auſtriacis religio Lutherana, adeoque reddi hoc pacto civibus debuerit libertas religionis. *Paragr. IV pag. 104-109* narratur, quantis malis affecti fuerint cives Lutherani urbis Auguſtæ Vindelicorum inde ab A. 1629, quo juſſu Imperatoris ſine ulla forma judicii civibus ademta fuit libertas religionis, erepta omnia templa, item Gymnaſium, ejecti doctores Eccleſiæ Scholæque, civibus interdictum, domi legere Scripturam Sacram, vel pia cantica cantare, vel extra urbem petere aliquam Eccleſiam, ibique Sacra Cœna uti. *Paragr. IX pag. 133 ſeq.* exhibentur literæ publicæ, quibus *Maximilianus II, Rudolphus II, Matthias* &

Privilegiis. D. Barbeyrac schon Anfangs Lobsprüche ertheilet hatte, so ist er nunmehro noch viel freygebiger damit, und hat sich nicht entblödet, ihn mit Grotio, Pufendorfio und Thomasio zu vergleichen, ja gar über sie zu setzen. Dahingegen P. D. sich in der Vorrede, und auch sonsten, nicht wenig über ihn beschwert, und ihn unter andern einer Unwissenheit in der Historie beschuldiget, weil er gesagt, daß Grotius sein Werck de Jure Belli & Pacis gleich nach seiner Flucht aus Holland geschrieben habe, da doch bekannt, daß er solches erst in Paris ausgefertiget, und nach Verlauf etlicher Jahre, da er schon wieder in Holland gewesen, ans Licht gegeben. Es hat aber D. Barbeyrac in der Vorrede zu seiner Uebersetzung des Grotii de Jure Belli & Pacis, Amsterd. 1724. in 4. p. 6. selbst gestanden, daß er sich geirret habe, und daß Grotius sein Werck gleich nach seiner Flucht aus Holland geschrieben habe. Wie nun Barbeyrac hierinnen seine Unwissenheit in der Historie selbst gestehet, so scheinen sie in der That beyderseits nicht viel zu wissen, und ist es eine Frage, ob sie sich mehr Ehre machen, wenn sie einander loben, oder wenn sie einander tadeln.

Wir wollen also nur kürtzlich anführen, was D. Barbeyrac in seiner Vorrede, und auch sonsten, wider P. D. einwendet. Er sagt, daß P. D. sich nicht genug erkläret habe, was er eigentlich unter dem Worte Gesetze verstehe, und ob er darunter nur die Gesetze, welche GOTT den Menschen durch die Natur, oder auch diejenigen, welche er ihnen durch die Offenbahrung vorgeschrieben habe, verstehe. Allein P. D. hat sich hierüber deutlich genug erkläret, indem er in der Vorrede ausdrücklich gesagt, daß er unter dem Worte Gesetze nur diejenigen verstehe, welche GOTT den Menschen durch die Natur vorgeschrieben habe. Wenn nun D. Barbeyrac dieses nicht gefallen will, so ist es seine Schuld, und kan P. D. nicht dafür. Ferner sagt D. Barbeyrac, daß P. D. sich nicht genug erkläret habe, was er eigentlich unter dem Worte Gesetze verstehe, und ob er darunter nur die Gesetze, welche GOTT den Menschen durch die Natur, oder auch diejenigen, welche er ihnen durch die Offenbahrung vorgeschrieben habe, verstehe. Allein P. D. hat sich hierüber deutlich genug erkläret, indem er in der Vorrede ausdrücklich gesagt, daß er unter dem Worte Gesetze nur diejenigen verstehe, welche GOTT den Menschen durch die Natur vorgeschrieben habe. Wenn nun D. Barbeyrac dieses nicht gefallen will, so ist es seine Schuld, und kan P. D. nicht dafür.

borarint nonnulli, ut Legati Altenburgenſis, Vinarienſis, & Luneburgicus, fortiter quippe conſulentes commodis Proteſtantium, removerentur; ſed fruſtra fuiſſe conatum hunc. Hic *pag. 311 ſeq.* lectu digniſſimæ ſunt Legatorum Altenburgenſis & Luneburgici literæ ad ſuos Principes, quibus ſe contra obtrectatores defendunt. Inprimis Luneburgicus docet, ſi Suecia non ſit auxilio, Proteſtantes non eſſe conſecuturos, quod æquum eſt, adeoque omnino Legatos Proteſtantium debere ſua conſilia communicare cum Suecis, *quicquid fremant* (ſunt hæc ipſius verba,) *Pontificii, qui ereptam ſibi occaſionem dolent Evangelicos perpetuo jugo illigandi.* *Pag. 324* Legati Imperatoris declarant, atque iterum *pag. 325*, adeo alienum eſſe Imperatorem a libertate religionis concedenda Lutheranis in ſuis terris hæreditariis, ut prius extrema omnia expectet, quam in id conſentiat. Reſpondit vero *pag. 327* Luneburgicus Legatus, Juri naturæ & gentium convenire, ut ſua cuique religio ſit libera, nec quisquam contra conſcientiam cogatur amplexari religionem aliam. *Pag. 330-340* Legatis Cæſareis exhibent Legati Principum Proteſtantium ultimas ſuas ſive decretorias propoſitiones ac deſideria ſua, e quibus in facienda pace nihil ſint remiſſuri. Cum autem Catholici ægre ferrent hæc poſtulata, mitiora conſilia ceperunt *pag. 346 ſeq.* Legati Proteſtantium, ad id faciendum eo magis permoti, quod videbant, Legatos Electorales Saxonicos longe plura largiri in hac pacificatione Catholicis. Exſtant quoque *pag. 353 ſeq.* querelæ Catholicorum de punctis pacificatoriis Proteſtantium: ubi *pag. 361* tanquam axioma Metaphyſicum urgetur hæc regula: *Cujus eſt regio, ejus eſt de religione civium diſpoſitio*: quæ tamen & Sacræ Scripturæ, & Jurisprudentiæ naturali, eſt adverſiſſima. *Libro XXII pag. 461 ſeq.* legi potiſſimum merentur exulum Bohemorum, a Catholicis ob diverſitatem religionis ejectorum, literæ ad Legatos Proteſtantium, una cum Appendicibus variis, inter quas *pag. 476 ſeq.* exſtat *Rudolphi II*, Imperatoris, *Conſtitutio Majeſtatica (Majeſtæts-Brief)*, A. 1609 Ordinibus Bohemiæ data ad confirmandam religionis ſecuritatem. *Libro XXIII pag. 622* Legati Gallici A. 1646 d. 29 Maji

Maji poſtulaſſe leguntur, ut Imperator Regi ſuo in literis ad ipſum ſcribendis tribuat titulum *Majeſtatis*. Objicientibus Legatis Cæſareis, id repugnare inveterato mori, tandem res ita eſt compoſita, ut in publicis literis veterem morem ſervaret Imperator, in privatis vero literis, quibus reſponſurus ſit ad literas ipſius Regis vel Reginæ manu ſcriptas, titulo *Majeſtatis* ſive Regem, ſive Reginam, ornaret. *Pag. 680 ſeq.* urbs Oſnabruga recipi ſtudet inter civitates Imperii liberas & immediatas, variasque cauſas adducit, cur id & poſſit & jure debeat fieri. *Pag. 697 ſeq.* exſtat D. *Hœheri*, Legati Vinarienſis, Diſſertatio de obligatione Imperatoris ad permittendam civibus ſuis Auſtriacis libertatem profitendi religionem Evangelicam. Initio principium illud, quod Princeps quisque jus reformandi habeat, hoc eſt, cives ſuos ita ad ſuam religionem cogendi, ut, qui amplecti eam recuſent, iis neceſſe ſit patriis excedere finibus, in dubium vocat. Deinde urget, ſi vel maxime illud principium non rejiciatur, tamen eo uti non poſſe illos Principes, qui parti ſuorum civium ſancte promiſerint libertatem religionis diverſæ. Jam vero *Maximilianum I, Rudolphum II, Matthiam*, & *Ferdinandum II*, (qui A. 1620 his verbis promiſſum ſuum ediderit: *Das Exercitium Augſpurgiſcher Confeſſion betreffend, haben wir uns ſo Heroiſch, Keyſerlich und Fürſtlich gnædigſt reſolviret, daß ſich die Stænde zu beſchwehren nicht Urſach haben werden, in Erwegung wir ſie bey dem Exercitio ermeldeter Confeſſion unperturbiret ruhig wollen verbleiben laſſen. Glaubet unſern Worten, denn wir euch alles, ſo wahr wir ein gebohrner Erzherzog und erwehlter Rœmiſcher Keyſer ſeyn, gewiſslich halten wollen,*) ſanctiſſime confirmaſſe civibus ſuis Auguſtanæ Confeſſionis addictis, ipſos libere uſuros eſſe religione ſua, atque ita juri ſuo reformandi, ſi quod eſſet, validiſſime renuntiaſſe. *Liber XXIV* pæne totus impletur diſputationibus de Pomerania vel parte ejus Suecis tradenda pro ſatisfactione. Subſiſtimus hic, brevi recenſituri *quartum* Operis hujus ſplendidi *Tomum*, jam emiſſum in publicum.

JOSE.

JOSEPHI CATALANI, PRESBYTERI, DE Codice Sancti Evangelii, atque ſervatis in ejus lectione & uſu vario ritibus, Libri III, ad Papam Clementem XII.

Romæ, apud Rocchum Bernabo, 1733, 4.
Alph. 1 pl. 8.

Autor Pl. Rev. in Dedicatione collaudat in Pontifice Maximo ſanctitatem domi, foris fortitudinem, utrobique prudentiam, inſignem cumprimis erga literas ac literatos benevolentiam, Collegium egregium in Calabria erectum pro adoleſcentibus Italo-Græcis porro religione & arte erudiendis. Eadem Autori contigit inter Calabros patria. Ut ad inſtitutum veniat, proceres Pontificibus quondam donaſſe Evangelia, auro gemmisque coruſca, docet. Occaſionem libri conſcribendi deducit ex ſermone, in lectiſſima doctorum virorum panegyri de ritibus Eccleſiæ habito, inter quos varia fuerat injecta mentio de ſacro Evangelii codice, debitaque illi inter prælectionem reverentia præſtanda. Summa libri abſolvitur *tribus Capitibus*. *Capite primo* de Evangelio, ejus ſcriptione, ſcriptoribus, & ſcriptorum ſymbolis, agitur. *Caput ſecundum* complectitur ritum publice legendi & audiendi Evangelium. *Capite tertio* tractatur de honore, Evangeliis tribui ſolito, effectibus ejus, & miraculis. Poſt etymologiam Evan- Pag. 4.
gelii tritiſſimam refellendus Autori eſt viſus error *Brentii*, qui hic vocatur, neſcimus, quo jure, Semi-Lutheranus. Ei perinde ac *Luthero*, *Melanchthoni*, ac *Bucero*, ea attribuitur ſententia, Evangelium non eſſe legem, ideo potiſſimum, quod nihil prorſus præcipiat; unde fuerit factum, *ut perditi ejus ſectæ homines ab omni ſe bonorum operum obligatione liberos contendant*. Hos enim negare, in Evan- 5.
gelio exſtare conſilia, puta perfectionis cœnobialis, haud ſecus ac præcepta. At definitiones, & certa vocum poteſtas, fuiſſent præmittendæ, amphibolia fugienda, & praxis Lutheranorum, qui urgent omnino ſtudium bonorum operum, attendenda. Servant hi doctrinam de juſtificatione, & cum ea con-

Digitized by Google

jungunt ſanctificationis neceſſitatem. Inſtituta Evangelii, & leges, Evangelio oppoſitæ, diſcerni queunt & debent. Vox Evangelii legem modo excludit, modo includit: & rurſus lex modo Evangelio opponitur, modo obedientiam fidei lato ſenſu continet. Non negamus, Evangelium vocari *νόμον πίστεως* & *βελὴν θεοῦ*. Pag. 6. *Lutherum* fuiſſe *Valentinianorum* ſectatorem, tradit, qui ſolum *Joannis* Evangelium agnoverint. Verum hæc e ſcriptis *Lutheri* erant comprobanda. Autor ipſe legem opponit Evangelio tanquam umbram veritati, per legem adumbratæ, *pag. 20*, & laudat Jeſuitam *Haye pag. 21*, qui multa Evangelii legisque diſcrimina, a ſanctis Patribus recenſita, in præcipuum volumen congeſſerit. *Lutherus* diſcrimen utrumque in Epiſtolam ad Romanos & Galatas ſolicite inſti-
8. tuit. Verba *ſecundum Matthæum* non eſſe ab Eccleſia, ſed a *Matthæo* ipſo, præfixa Evangelio, docet Noſter. Rationes dein afferuntur variæ, cur Chriſtus Evangelium ipſe non ſcri-
13. pſerit. *Matthæum* ſcripſiſſe Ebraice, contra Cardinalem *Cajetanum* affirmat, *Hieronymo* & *Auguſtino* pollicem premens. Poterat conferri *Joannis Alberti Fabricii* Bibliotheca Eccleſiaſtica *pag. 30 ſeq.* & Codex Apocryphus Novi Teſtamenti, ac Bibliotheca Græca *Lib. IV Cap. 5.* Poterat Autor *Athanaſii* & *Epiphanii* teſtimonia laudare, ſibi arriſura, nec
15. non *Chryſoſtomi* illud: *ajunt*. Ipſe, *Marcum* latine ſcripſiſſe Evangelicam enarrationem, negat, cauſatus, peritiam Græcæ linguæ in Imperio Romano & Romæ tum vulgatiſſi-
18. mam, teſte *Juvenale Satyr. III v. 6*, & *VI v. 185 ſeq.* De quatuor *Ezechielis* animantibus, quæ hic ad quatuor trahuntur Evangeliſtas, nobis diſſentire liceat. Improbat Autor morem Italorum nonnullorum, qui in ludo ſortis, quem *lotto di*
20. *Genova* vocant, prima Evangelii *Joannis* verba, ut inſigne adipiſcantur lucrum, adhibent. Poſt de Scriptoribus harmoniarum Evangelii ſuccincte diſſerit. Tempus, quo primum in
24. Miſſa lectitari Evangelium cœperit, ipſe ex *1 Cor. XIV, 16*, & *Canone 10* Apoſtolico determinare tentat, teſtans ſuffragia Patrum nonnullorum. Quantum ad illum attinet Canonem, ille huc quadrare non videtur, inprimis ſi illuſtrationem *J. B. Cote-*

Digitized by Google

Cotelerii & *Theodorum Cantuarienſem* conſulamus. *Daniel Chamierus* hunc Canonem urſit contra Miſſas privatas. Le- Pag. 31.
ctionem Evangelii in Miſſa Noſter latine fuiſſe peractam contendit, approbans *Jacobi Ledeſimæ*, Jeſuitæ, librum *de diviniſ Scripturis quavis lingua non legendis*. Ebraice quoque nonnunquam Evangelia fuiſſe prælecta, probatur ex Concilio Piſano apud *Dacherium Tom. VI Spicileg. pag. 334*. Prælegebant Evangelium in Hiſpania Diaconi, in Africa Lectores. *Auguſtinus*, notionibus ſua ætate receptis aſſuetus, putavit, *Stephanum*, de quo *Actor. VII*, ita Evangelium prælegiſſe, quia fuit Diaconus. Autori ipſi ſuboluit error *Auguſtini*. Imperatores Evangelium Romæ in habitu Diaconi prælegerunt, diadema recepturi, nec non ii, qui numero Canonicorum Baſilicæ fuerant adſcripti. 34. 36. 38.

ANTONII ARRIGHII JURIS PONTIficii Hiſtoria, quatuor Diſputationibus comprehenſa. Acceſſerunt ejusdem Orationes tres, 1) pro Jurisdictione Pontificum; 2) de Eccleſiis Suburbicariis; 3) de Agro limitato.

Patavii, excudebat Joſephus Cominus, 1731, 4.

Alph. 1 pl. 3.

Non ex inſtituto Cl. Autor Juris Pontificii Hiſtoriam perſequitur. Illud tantum agit, ut ſummatim de præcipuis Canonum Collectionibus, eorumque Collectoribus, ea tradat, quorum cognitione carere nemo ſine probro, & abundare ſine utilitate, poteſt. Quam quidem in rem non ſolum Pontificiorum doctorum ſcripta in rem ſuam vertit, verum etiam Proteſtantium Commentarios conſuluit. Origines Canonici Juris a temporibus Concilii Nicæni demum repetit, & in *Diſſertatione prima* de Codice Canonum Eccleſiæ univerſæ diſputat, & tuetur, unamquamque Eccleſiam particularem, præter Codicem hunc, peculiarem quendam habuiſſe. *Acroaſi II* primum contra *Clementis* Conſtitutionum Apoſtolicarum autori- 28. 30.

Pag. 40. tatem differit, ſuamque ſententiam *Baronii*, *Gabrielis Albaſpinæi*, *Petavii*, *Bellarmini*, *Jacobi Davii*, *Perronii*, & reli-
45. quorum, conſenſu communit. Tum de Canonibus Apoſtolicis rectiorem propugnat opinionem. Poſtea diverſas methodos colligendi Jus Canonicum enumerat. Videlicet quinque modis Jus Pontificium ab optimis interpretibus huc uſque collectum
54 ſeq. eſt. Primum genus eſt, cum unius aut plurium Conciliorum Canones colliguntur & enumerantur, eo ordine, quo in Conciliis editi ſunt, temporis retenta ratione ac ſerie numerorum, eaque Collectio, vel Corpus, vel Codex Canonum appellatur. Secundus modus colligendi is eſt, cum una cum Canonibus acta colliguntur atque recitantur. Tertius, cum Canones plurium Conciliorum, quæ ad unam eandemque rem pertinent, ſub uno eodemque titulo & inſcriptione collocantur. Quarto autem modo hoc fit, ut Canonibus Leges Imperatoriæ adjiciantur, quæ conſentiunt cum Canonibus, & hanc Collectionem appellant *Nomocanonem*. Quintus tandem modus eſt, cum veluti acervo quodam, & Canones, & Leges, & Epiſtolæ Pontificum Decretales, Patrum denique ſententiæ, cer-
55. tis quibusdam titulis concluduntur. Quas quidem diverſas Jus Canonicum tradendi methodos ubi recenſuit Cl. Autor, ſub finem *Diſſertationis ſecundæ* de Collectoribus Canonum agit, *Fulgentio Ferrando*, *Joanne Antiocheno*, *Photio*, & *Martino Bracharenſi*.

In *Acroaſi III* Cl. *Arrighius* de aliis Viris eruditis loquitur,
60. quorum merita in Jus Pontificium ſunt eximia. De *Creſconio* enim, Epiſcopo Africano, verba facit, qui primus omnium Pontificum Romanorum Epiſtolas Decretales inter Canones retulit. De *Caroli M.* Capitularibus obſervationes aliquot profert *pag. 63*. De *Iſidoro Mercatore* ex inſtituto *pag. 66 ſeq.* differit. Quemadmodum autem de *Iſidori Mercatoris* Epiſtolis Decretalibus jure meritoque affirmat, *eas, poſtquam hominibus diu illuſerint, verendæque ac ſanctæ viſæ ſint, viles abjectasque*
69. *nunc haberi*; ſic calculo noſtro probare non poſſumus ſequentia Doctiſſ. *Arrighii* verba: *Nihil eſt, quod tantopere*
72. *glorientur, qui Novatores appellantur, ac Pontificibus objectent*

ſtent Collectionis hujus fidem, quaſi ea autoritas illarum unice nitatur; atque hæc ipſa concidat, illa diſturbata. Nullum adhuc, qui tamen judicii ullius fuerit, inventus eſt, qui affirmarit, Collectionem hanc opera Pontificum in lucem prodiiſſe, ut ſibi poteſtatem ampliorem vindicarent. Memminimus enim eorum, quæ Vir doctiſſimus, *Joſephus Motta*, in Diſſertatione *de Metropolitico jure*, Venetiis A. 1726 edita, de his ipſis Epiſtolis Decretalibus *Iſidori Mercatoris pag. 225* obſervat. *Obſtupuere*, inquit, *Galli ad novum phænomenon, ſimpliciores que uti a cælo delapſas venerati ſunt. Obſtupuit & Hincmarus Rhemenſis, qui, ut vir erat naſutiſſimus ac perſpicaciſſimus, apocryphorum hujusmodi Epiſtolarum falſitatem tunc ſubodoratus eſt; &, quanquam eas rejicere omnino non auſus ſit, vix aliquam tamen autoritatem eis dedit, quia magnis nominibus munitæ erant, nec ſatis liquebat, vel ſinceræ, vel ſuppoſititiæ eſſent. Hinc ſummi Pontifices, quibus quidem favebant, ad ſenſum Curialium illas impenſius colere cœpere, nihilque non moliti ſunt, ut ipſis robur & autoritatem conciliarent. Hinc Epiſcopi nonnulli, ut Metropolitanorum præſentem fugerent correctionem, ad eas confugiebant, ut ad ſacram anchoram. Omnes denique timide huic novitati obſtiterunt. Hinc ſuſceptum Eccleſiaſticorum judiciorum ordinem nonnihil interturbarunt.* Quæ cum ita ſint, quis cum nulla veritatis ſpecie negabit, in ſupponendis *Iſidori Mercatoris* Epiſtolis Decretalibus ſummorum Pontificum artes fuiſſe conſpicuas, eosdemque, fraude detecta, Epiſcoporum Romanorum autoritati aliquid detrahere? Ex quo Cl. Autor late de *Iſidori* Collectione diſputavit, pergit de *Photii Nomocanone*, de *Burchardo*, Epiſcopo Wormatienſi, & de dictatibus, *Hildebrando*, ſive *Gregorio VII*, tribui ſolitis, diſſerere. *Acroaſis IV* ab Autore noſtro dicata eſt illis Canonum Conſtitutionumque Pontificiarum Collectoribus, qui a Seculo undecimo ad Seculum uſque ſextum atque decimum nominis celebritatem conſecuti ſunt. Obſervationes igitur hic reperias de *Anſelmo*, *Hildeberto*, *Ivone*, Gallo, *Deus dedit*, cujus Collectio Canonum MSta in Bibliotheca Vaticana extat, & *Bernardo*, Papienſi, qui

Pag. 81 ſeq.

84-88.

Pag. 88. qui Seculo undecimo vixere; de *Joanne Zonara*, *Alexio Aristeno*, *Constantino Harmenopulo*, *Matthaeo Blastare*, *Simeone*
98. *Logotheta*, *Gratiano*, *Bernardo Circa*, *Theodoro Balsamone*,
99. Seculi duodecimi Scriptoribus. Seculo tertio atque decimo autoribus *Gilberto*, *Alano*, & *Joanne Gallensi*, secundam Decretalium Collectionem institutam esse, observat. Eodemque Seculo *Bernardum Compostellanum* tertiam Collectionem adornasse, quam quinquennio post A. 1215 sub *Innocentio III*, Pontifice, quarta exceperit. *Tancredus*, Bononiensis Archi-Diaconus, quintam adornavit, in quam conjectae sunt *Honorii III* Constitutiones; quam secuta est sexta Collectio, quae, *Gregorii IX* jussu, a D. *Raymundo Pennafortio* A. 1230 adornata est. Ex Historia Seculi quarti atque decimi annotat, *Clementem V* libris quinque Concilii Viennensis Constitutiones collegisse, quas post ejus obitum *Joannes XXII* publici juris fecit; iisque *Extravagantes* suas addidit, quibus Seculo quinto atque decimo accessit Collectio *Extravagantium communium*, i. e. Constitutionum a diversis Pontificibus editarum.

Inter Dissertationes, quas Cl. Autor suae Juris Pontificii Historiae attexuit, prima de *Jurisdictione Pontificum* agit, lectu utique digna. Etsi enim Vir Clarissimus perperam supponit, omnino legitimum Principatum in Ecclesia constituendum, qui primo quidem fuerit penes *Petrum*, deinceps penes *Petri* successores; laudem tamen meretur, quod non semper eandem Pontificis Romani autoritatem, ejusque Jurisdictionis Ecclesiasticae rationem, fuisse largiatur. Ejus enim institutum est, declarare, quomodo Pontificis Romani Jurisdictio primordiis causarum involuta, ac veluti vagina inclusa, oblatis rebus, perque annorum spatia, educi explicarique coeperit a Pontificibus; quaeque in nudo jure ac simplici versata primum sit sanctissimae animadversionis, mox, rebus auctis, libere traducta ad indolem imperii atque potestatis.

Legi itidem meretur secunda Cl. *Arrighii* Dissertatio, qua de *Ecclesiis Suburbicariis* controversiam sub examen vocat. Videlicet, cum *Ruffinus* in Historia sua Ecclesiastica atque in Tex-

ti

ti Canonis Nicæni interpretatione, Pontificis Romani Jurisdictioni ſubeſſe, dicat, *Eccleſias Suburbicarias*, Seculo ſeptimo atque decimo inter Gallos, Italos, atque Belgas, de his ipſis Eccleſiis erudita certamina, non ſine vehementi animorum contentione, inſtituta ſunt. Hiſtoriam hujus diſſenſionis Cl. *Arrbigius* non exponit. Eam autem data opera recenſuit Cl. *Chriſtianus Kortholtus*, Collega noſter perinduſtrius, qui duabus Diſputationibus, in hac Academia A. 1730 & 1731 publice defenſis, de *Eccleſiis Suburbicariis* ex inſtituto egit. Eandem ſententiam de *Eccleſiis Suburbicariis* propugnat Cl. *Kortholtus*, quam Cl. *Arrighius* ſuam fecit, nempe in Italicis Provinciis, Urbis Vicario, Concilii Nicæni ætate parentibus, hoc eſt, in Campania, Tuſcia & Umbria, Piceno Suburbicario, Sicilia, Apulia & Calabria, Brutiis & Lucaniis, Samnio, Corſica atque Valeria, Suburbicarias Eccleſias eſſe quærendas. In eo autem Cl. *Arrighius* a Cl. *Kortholto* diſſentit, quod ille Pontifici Romano, præter Suburbicarias Eccleſias, diœceſin Patriarchalem atque Papatum Oecumenicum ætate Concilii Nicæni tribuat, hic vero contendat, Eccleſias ſuburbicarias, Metropoliticam Provinciam, ætate Concilii Nicæni, omnem diœceſin Epiſcopi Romani conſtituiſſe. Ex Canone enim quarto & ſexto Nicæno probat, æqualem cum Epiſcopo Romano quoad omnia poteſtatem concedi Epiſcopo Alexandrino, atque omnes Metropolitas ætate Concilii Nicæni fuiſſe *αὐτοκεφάλους*, ab eorumque judicio ad ſuperius aliquod non potuiſſe provocari.

Tertia Diſſertatio, quam Cl. *Arrighius* addidit, *de agro limitato* agit, atque Oratio eſt, quam in Gymnaſio Patavino publice recitavit, cum Librum quartum atque viceſimum Digeſtorum exponendum ſuſciperet. Quemadmodum Cl. Autor quavis oblata occaſione de inſigni utilitate diſſerit, quæ ex Jurisprudentiæ civilis notitia in Jurisprudentiam Eccleſiaſticam redundat, ſic hac Diſſertatione adjecta, ſpecimine quodam docuit, ſe in utraque Jurisprudentia egregie eſſe verſatum, atque ſine vana ſpe multos utiliſſimos Commentarios ab eodem poſſe expectari.

ESSAIS

ESSAIS SUR LA NOBLESSE DE FRANCE, &c.

h. e.

COMMENTATIO DE NOBILITATE GALliæ, exhibens Dissertationem de origine & depressione ejus; Autore M. C. DE BULLANVILLIERIO, cum Notis Historicis, Criticis, & Politicis, adjectis primis lineis Dissertationis de primis Francis, eorumque coloniis.

Amstelodami, 1732, 8.

Alph. 1 pl. 9½.

Conditio, quacum nobilitas in Gallia ætate nostra conflictatur, exprimitur exclamatione, inscriptioni Commentationis subjecta: *Heu! fuimus Troes.* Epistola Dedicatoria compellat nobiles Galliæ, ab Editore adornata, docens, librum hunc esse duntaxat Præfationem, quam Comes *Bullanvillierius* de historia generis & progeniei suæ conscripserit, pro filiis suis, recte instituendis, & ad expromendam nauseam de fortunæ violentia, per quam satis fuerat demersus. Editor addidit Annotationes, verbis primi Autoris passim suffixas, ut nobiles Galliæ facilius mentem *Bullanvillierii* assequantur. Mallemus quidem, librum ordine contextum fuisse accuratiori, & in partes satis adæquatas distributum. At, cum methodus ab arbitrio Scriptoris pendeat, sequendus utique est Autor, quomodocunque anteierit. Origo nobilitatis non ex statu naturali arcessenda, sed ex consuetudine vetustissima, Græcis, Romanis, aliisque gentibus, recepta. Oppressæ a Romano milite nobilitati Autor tribuit ruinam Imperii Romani, Seculo quinto ingruentem, dictitans, virtuti soli splendorem deesse convenientem, requiri præterea fortunam natalium eminentem. *Juvenalis & Boilavius*, ejusque translator, Illustris *de Caniz*, Satyras evulgarunt, nobilitatis generosæ contemtrices, si ea in pallium vitiorum assumatur. Respondet Noster, invectivas eas non

Pag. 5 seq.

8.

spectа-

ſpectare ad nobilitatem, ex virtute enatam, & a majoribus in poſteros translatam. Succenſet, nobilitatem nunc adſtringi nutui ac Pag. 10.
poteſtati Principis, quippe quæ potius regno fundamentum & fulcrum ſolidiſſimum conciliet. Ut hoc in clariſſima ponatur luce, lacertos omnes movet Autor. Nobilem ubique declamantem, & ponentem ea, quæ ſibi videbantur arridere, videmus; Philoſophum ſæpe requirimus. Francorum origo derivatur a multitudine gentium Germanicarum, qui ſeſe vocaverint liberos, 322.
& præterea ad originem eorum nil ſingulare affertur. Meliorem ac ſolidiorem exiſtimamus ſententiam *Joannis Georgii Eccardi*, quam in limine Commentariorum de Rebus Franciæ Orientalis lætiſſima luce circumfudit. Deſideramus ubique notitiam, ex limpidis primisque Hiſtoricorum fontibus patienter exceptam. Sub Regibus ſtirpis Francorum primæ nobiles appellebant animum ad dignitates Eccleſiaſticas, 16.
& eam ob cauſam crevit Epiſcoporum hierarchia. De libertate populi ſub Regibus Merovingicis & Majoribus Domus hic varia ſummatim ediſſeruntur. *Salii* dicuntur hic appella- 30 ſeq.
ti a fluvio Sala, qui nunc vocetur *Iſſer*, & perfluat Franconiam. Quis non ſtatim intelligit, confundi Iſalam, a Rheno ad Ma- 32.
re Germanicum divergentem, cum Sala amne, qui ad Gemundam influit Mœnum? Extemporalis librorum Gallicorum conſcriptio non raro confimilia fundit errata. Ita vox Latina 36.
Lætus derivatur ex *leudes*, ſeu *lithonibus*, quales fuerint Franci. *Lithi* ſeu *Læti* exponuntur per *fideles*. Indoles Nobilium per ſtirpium regalium quatuor intervalla utcunque enumeratur. A *Franciſco I*, Rege, repetitur ſtatus nobilium depreſſus & imminutus, qui eos vacare ſumtuoſis aulæ ſervitiis juſſerit. Libro ipſi annexus eſt Index Alphabeticus, quo vocabula difficiliora exponuntur. Inibi *allodium* derivatur ex *Alles* & *Leute*. Litera *A* complectitur partem Indicis tertiam. Verum ſat prata biberunt.

MULTILINGUIS PHYTANTHOZAICOnographiæ WEINMANNIANÆ Index, quo denominationes ex optimis Autoribus, tam priſcis, quam neotericis,

ordine ac ſerie Alphabetica, non ſolum dextre exhibentur, ſed ſimul genera ac characteres, cum probatiſſimo uſu, ex genuinis Autoribus eruto, Latino ac Germanico idiomate ſincere explicantur, impenſis BARTHOLOMÆI SEULERI *&* JO. ELIÆ RIDINGERI, *Pictor. & Sculpt. Auguſtan.*

Ratisbonæ, typis Hieronymi Lenzii, 1735, fol.

Plag. 3, cum Iconibus 57.

Ex quo Celeberrimi Angli, *Albinus* & *Catesby*, avium ſuarum Icones vivis coloribus expreſſas, magno omnium applauſu, divulgaverunt, excitata Germanorum ingenia, quo ſimili felicitate naturam arte aſſequerentur, allaboraverunt. Quid præſtiterint nobiliſſimi Editores hujus Phythanthozaiconographiæ, ſeu deſcriptionis herbarum in flore ad vivum factæ, res ipſa loquitur. Diſpertiti ſunt inter ſe negotium Sculptor Pictorque, laudis etiam præmia inter ſe diſpertituri. Negandum non eſt, plantas, vel toto habitu, vel ſummitate ſaltem, naturali tamen menſura, delineatas, clarius cognoſci poſſe illis, quæ parvo ſpatio minuſculæ depinguntur; ſed multo clariores futuri ſunt conceptus rerum, ſi colores naturalibus proximos adjecerit artificioſa manus. Non ſine uſu perluſtrabunt rei herbariæ ſtudioſi primum hunce miſſum, quem plures ſecuturos, Editores pollicentur, quos ad res ſtrenue agendas excitabit emtorum frequentia, ſpesque certiſſima, ſicut dies diem docet, inventisque facile eſt addere, ſic majora indies incrementa habituram hanc vivis coloribus plantas illuſtrandi artem. De eo ſaltem monendi ſunt artifices, ut, ſi fieri poſſit, unam plantam una ænea Tabula exſculpant. Nam futuri ſunt, quibus placuerit hac vel illa methodo diſponere Icones, id quod, ſi ex diverſa claſſe herbæ eodem ære præſententur, factu impoſſibile eſt, cum magno elegantis laboris detrimento. Cum enim mens humana ſua ſponte ad rerum ſimilium inter ſe comparandarum voluptatem inclinet, & nemo ſit ex eruditis, in quorum potiſſimum gratiam tanti ſum-

ms

tus opus ſuſceptum fuit, qui non hanc vel illam methodum præoptet, omnibus ſe ſatisfacturos certo confidere poſſunt Editores, ſi ſigillatim majores plantas genere diverſas exſculpant, minoribus ad ſui ſimiles reſervatis. Quid enim impedit, quo minus multi plures eadem Tabula, Lichenes, Fungi plures eodem ære prope ſe invicem conſtituantur? Laudanda nobis venit Cl. Autoris induſtria in colligendis plantarum nominibus, & diligenti characterum uniuscujusque plantæ excuſſione, rerumque ad materiam medicam ſpectantium ubere expoſitione. Gnarum eundem methodi, qua plantæ, fructu, vel flore, vel utroque, diſconvenientes, nomine convenire non poſſunt, probe intelligimus. Docet id erudita de acacia noſtrate & Ægyptia inſtituta diſputatio. Nollemus autem, in gratiam anicularum radiſecarum, quod illæ pſeudonymiis aſſuetæ ſint, veritatem reticeri. Quodſi enim unus ex pharmacopœis ignoraturus eſt, quid ſit flos pruneoli ſylveſtris, decem ex altera parte eruditi futuri ſunt, qui probe norint, acaciam non eſſe. Gratulamur eidem de ſtudiorum ſucceſſu, ad publicam commoditatem redundante, cujus conatus & in poſterum nemini non gratiſſimos fore, certo pollicemur.

TRACTATUS QUATUOR ANATOMICI de Aure humana, tribus Figurarum Tabulis illuſtrati, Autore JOANNE FRIDERICO CASSEBOHM, Med. Doct. & P. P.

Halæ, ſumtibus Orphanotrophii, 1734, 4.
Plag. 13, Tabb. æn. 3.

Quo plura notatu digna, anguſto ſpatio incluſa, loco abdito recondita, inter præparandum facile deſtruenda, aut e ſede ſua diſturbanda, in organo auditus obvia ſunt, eo major ſemper in tradenda ſingulorum idea clara & diſtincta difficultas fuit deprehenſa, ſine qua tamen modus, quo varias aeris commotiones ſub ſpecie ſoni percipimus, explicari nequit. Quo argumento Cel. Autor impulſus, poſt varios Celeberri-

morum Autorum labores, denuo aurem humanam examinis incudi subjicere decrevit. Ante aliquot jamdum annos loco speciminis inauguralis de aure interna suas proposuit meditationes, spemque ulterioris disquisitionis fecit; cum vero varia, post nova experimenta, in priori opere mutanda viderentur, ab ovo rem inchoare visum est. Prodiere igitur hac vice *quatuor Tractatus*, quorum *prior* de osse temporum, in quo maxima pars hujus organi delitescit, *alter* pauca de aure externa, *tertius* de cavitate tympani, *quartus* vero de contentis in hac cavitate, agit; reliqua de labyrintho alia occasione expectari jubentur. Profecto, uti in singularum partium minimarum etiam exacta descriptione, diversæ in embryonibus, duorum pluriumve successive mensium, recens natorum & adultorum, constitutionis annotatione, & cum aliorum observationibus collatione, insignis Cel. Autoris assiduitas, & in iterandis provideque instituendis experimentis solicitudo, ubique elucet, ita in Tabulis æneis nitidissimis, omnia antea descripta naturali magnitudine ab omni latere, nunc seorsim, nunc inter se juncta, exhibentibus, singularem in his etiam designandis emendandisque Cel. Autoris curam admirari decet. Quo ipso desiderium, ut reliquæ etiam partes, in labyrintho delitescentes, pari ratione illustrentur, sicque tandem ipsa acustica perfectior reddatur, apud omnes, qui accuratam superficiariæ præferunt cognitioni, non parum augebitur. *Prior Tractatus* descriptioni ossis temporum destinatus est, ejusque partes proprias, squamosam nimirum & petrosam, secundum omnes dimensiones, superficiem externam æque ac internam, varias prominentias atque sinuositates, accuratissime describit, quibus in infante jungit tertiam, annulum nempe, postea in canalem auditorium externum mutandum, quem tanquam propriam partem, (proprias vero ossis partes dicit, quæ per membranam, futuram, & cartilaginem, inter se connectuntur,) in tenellis esse considerandum, atque, interveniente linea exili, cum parte squamosa jungi, ab eademque debita encheiresi posse separari, variis experimentis probat. Postea connexionem tam partium ossis inter se, quam totius ossis cum vicinis, describit, ubi inter

alia

alia' obſervat Cel. Autor, membranas craſſas in utroque capitis latere, inter os bregmatis, occipitis & partis petroſæ baſin expandi, quæ a Cel. *Nicolai*, Anatomico olim Argentoratenſi, fontanellæ poſteriores dictæ ſint, quæ vero ante annum ætatis primum diſpareant, tuncque partis petroſæ baſis oſſi occipitis & bregmatis per futuras veras jungatur. Fuſius inde, quomodo dura mater perioſtium internum, pericranium vero externum conſtituat, exponit, denique de oſſificatione oſſis temporum in fœtubus obſervationes ſuas exhibet, & cum *Kerkringii* traditis confert, quæ prima quidem facie ſibi adverſari ex parte videntur, dum, quæ alter in fœtu trium menſium deſcribit, alter quarto demum menſe adeſſe perhibet, quod tamen inprimis incertæ ætati fœtuum, per abortum rejectorum, tribuendum putat. Ultimo, quo in ſitu os temporum, a reliquo cranio ſeparatum, tam in fœtu, quam adulto, ut factæ partium a ſe deſcriptioni reſpondeat, collocandum ſit, indicat. *Tractatu ſecundo* paucis de aure externa agit, circa ea, quæ jam accurate ab aliis evoluta ſunt, parum occupatus. Inter alia differentiam diſtantiæ auris externæ ab oſſe temporum inter Africanos & Europæos, a faſciis, quibus infantum capita apud nos majori cura involvuntur, deduxit. Hac enim ratione fortius ad os temporum apprimi auriculam, ejusque muſculos ad agendum inhabiles reddi, ſonum etiam paulo difficilius ad interiora ferri, contendit. Inprimis geneſin ejus accurate exponit, ab embryone unius menſis, ubi cutis exiguam ſolam aperturam oſtendit, uſque ad fœtus perfectos ſingulorum menſium, ſtatum illius delineans. *Tertius Tractatus* cavitati tympani dicatus eſt. Antequam vero ad hanc explicandam accedit, varia adhuc de annulo in infantibus conſpicuo & meatu auditorio externo oſſeo ex eodem in adultis formato præmittit: inde de membrana, ejus orificio interno præfixa, agit, atque, eandem quatuor conſtare lamellis, cum *Winslovio* aſſerit, quarum prima & ſecunda a canalis auditorii externi cartilaginei cute & cuticula; tertia ab ejusdem canalis oſſei perioſteo; quarta denique a cavitatis tympani membrana, originem ducat. Ceterum illorum ſententiæ accedit, qui in ſtatu

naturali nullum foramen in hac membrana concedunt, cum poſt multa experimenta eandem ſemper integram deprehenderit. Cavitatem tympani, pone hanc membranam ſitam, in tres partes diſpeſcit, quarum anterior tubam *Euſtachii* & canalem pro muſculo mallei interno continet, prioris conſtitutionem, quatenus oſſea eſt, deſcribit, altera parte cartilagineo-membranacea, quæ in fauces definit, & huc proprie non ſpectat, ſilentio prætermiſſa; alterius vero tum originem in parte anteriore, tum progreſſum & terminum in parte media, ubi ſupra cochleæ tuber inſtar hamuli incurvatur, exacte delineat. Poſterior cavitatis tympani pars Cl. Autori eſt ſinuoſitas maſtoidea, etſi minus accurate ſic dicta, cum jam ante proceſſum maſtoideum in fœtibus appareat, utut poſtea cum cellulis hujus proceſſus ſinus hi communicent; media denique hujus cavitatis pars continet foramen ovale & rotundum, quod tamen utrumque hanc figuram omni ex parte referre negat, variaque de iis notatu digna obſervat. Præterea de cochleæ tubere, prominentia pyramidali, in cujus apice foramen canalis pro muſculo ſtapedis, canale *Fallopii*, æque ac chordæ tympani, hujusque directione, multa cum cura exponit. Membranam, quæ hanc cavitatem interius cingit, a lamella duræ matris externa, quæ per conjunctionem partis ſquamoſæ cum petroſa tympani cavitatem ingrediatur, deducit, atque de ejusdem ad varias hujus cavitatis partis applicatione, colore, vaſis, copioſe diſſerit. Inde pariter obſervata de ſucceſſiva in embryonibus oſſificatione egregia ſubnectit, atque modum cavitatis hujus magnitudinem dimetiendi tradit. *Quarto Tractatu* de iis, quæ in hac cavitate continentur, ex inſtituto agit, atque in numero oſſiculorum quaternario acquieſcit, de quinto tamen & ſexto Cl. *Teichmeyeri* aliqua monet. Cum in proceſſibus mallei determinandis minus inter ſe conveniant Autores, Noſter malleum in caput, collum, & tres proceſſus, accurate deſcriptos & delineatos, dividit, quo tempore hæc oſſicula primum in embryonibus conſpiciantur, tradit, & cum *Kerkringii* obſervationibus confert. Quinque productiones membranæ, cavitatem hanc cingentis, oſſiculis inſeri, totidemque eorum ligamenta referre, notat. Dubitatum

tum eſt a nonnullis, an cava ſint interius oſſicula auditus, quorum cavitatem una cum perioſteo, interius illa cingente, & vaſis eo penetrantibus, injectione manifeſtatis, a ſe detectam, fuſius exponit. Non minus accuratam muſculorum, ad hæc oſſa movenda deſtinatorum, quoad ortum, progreſſum, & inſertionem, tradit hiſtoriam. Ultimo denique de chordæ tympani ortu & directione neceſſaria ſubnectit. Optamus, ut Cl. Autor propediem datam fidem liberet, & egregia ſua de labyrintho, & reliquis ad organon auditus ſpectantibus, obſervata, quibus doctrinam de auditu non parum illuſtratum iri confidimus, in publicum prodire jubeat. Nec minori deſiderio, alium, quem prelo parare comperimus, Tractatum de arte cadavera diſſecandi, præſtolamur, in quo multas ad pleniorem partium cognitionem profuturas encheireſes expectandas eſſe, plura vel in hoc ipſo Opere occurrentia ſpecimina abunde declarant.

G. F. R. RESPONSIO AD VIRI CL. JAC. JURINI Demonſtrationes de menſura virium corporearum.

Cum ea legerem, quæ in *Actorum* hujus *Anni Menſe Martio pag. 209* ex *Jac. Jurini*, Viri plane eximii, poſtrema Diſſertatione, contra noſtram vires corporeas menſurandi rationem, ſunt allata, quanquam ipſe non vidi laudatas Diſſertationes, tamen argumentum, cujus partem jam diu occupavi, minime deſerendum mihi, ſed breviter potius ac placide a doctiſſimi Adverſarii objectionibus vindicandum duxi. Quod antequam facio, rem unam, bona cum eorum venia, monere licet, qui aliter ſentire videntur, me vires corporum non in rebus ac ſubſtantiis abſolutis, ſed plane, cum *Carteſio*, in iis numerare, quæ a Græcis τὰ πρός τί vocata, ſemper ſunt ad aliud quidpiam referenda: ita, ut vis quæque hujus generis, ad diverſas res relata, uno & eodem tempore, rationem habere poſſit oppido diverſam. Hoc poſito, cum Cl. *Jurinus* pronuntiat, corpus *A*, quod ſimul cum menſa & lamina elaſtica eo pacto movetur, ut exponit, ab impulſu laminæ acquirere vim novam, illi parem, quam antea,

antea, ob motum commemoratum, jamjam habuit, nequaquam vero triplo majorem, ego neutrum absolute dici posse existimo. Acquirit enim vim novam ac simplicem, respectu mensæ & elastri: sed ea vis non adjicitur ad vim æqualem, quam antea habuit: nam antea, isto aspectu quiescens, vim nullam habuit. Acquirit vero, eodem tempore, vim triplo majorem, cum ad eas res refertur, quarum comparatione, & ipsum, & mensa, & lamina, jam antea habuerunt motum expositum. Hoc si vir præclarus tanquam per se absurdum negat, id ipsum scilicet negat, de quo ambigitur: sin ob certam rationem aliter sentit, istam quidem audire rationem velim, quam hactenus non reperio. Ad nostram rationem quod attinet, ea cum aliis nititur fundamentis, tum hoc, ut arbitror, præcipuo, quod ita vires æstimandæ sint, nunquam ut earum summa major colligatur post impulsum, quam antea. In locum laminæ elasticæ substituamus corpus *B*, cujus incursu corpus *A* eandem velocitatem concipiat, quam ob impulsum elasmatis: sic enim proclivior virium similium fit comparatio. Sit, exempli causa, corpus *A* quadruplo majus, quam *B*, & punctum *C* sit commune illorum corporum perfecte elasticorum centrum gravitatis. Illabente corpore *B*, in corpus *A* quiescens, velocitate & directione *BA*, acquiret corpus *A* velocitatem $AD = 2AC$. Rursus irruente corpore *B*, celeritate *BD*, in corpus *A*, cujus celeritas sit *AD*, effectus, respectu rerum, quæ pari motu cum corpore *A* feruntur, non alius erit quam antea: respectu vero rerum, istius motus expertium, celeritas corporis *A* fiet altero tanto major, $= 2AD = 4AC$, & corpus *B*, post impulsum, velocitatem habebit, ut $AC = 1$. Nunc, si nostram virium mensuram sequimur, vis corporis *A*, cum celeritate *AD*, erit ut $A \times AD^2 = 4 \times 2 \times 2 = 16$, & vis corporis *B*, cum celeritate *BD*, ut $B \times BD^2 = 1 \times 7 \times 7 = 49$: summa $= 65$. Post conflictum, vis corporis *A*, cum celeritate $2AD$, erit ut 64, & vis corporis *B*, cum celeritate *AC*, ut 1: summa $= 65$, ut prius. Differentia virium ante & post impulsum in utroque corpore erit ut 48, nempe triplo major, quam vis corporis *A* ante conflictum. Contra ea, si virium

TAB. VI Fig. 1.

mensu-

Fig. I.

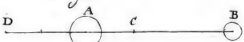

Fig. II.

Fig. IV.

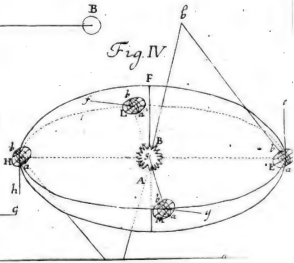

menſuram adhibemus, quæ *Jurino* placet, ſumma erit ante impulſum, ut $8+7=15$, poſtea, ut $16+1=17$. Differentia in corpore A erit, ut 8; in corpore B, ut 6: quo, neſcio, an quid eſſe poſſit minus conveniens. Scio, in quibusdam caſibus hoc incommodum evitari: velut cum æqualia aſſumuntur corpora A & B, vel talia, ut ſit $A.B::BD.AD$. At ſemper, non aliquando, apta & cohærentia eſſe debent, quæ vera ſunt. Nec dici poteſt, in colligendis virium ſummis, eas, quarum contrariæ ſunt directiones, a ſe invicem ſubtrahendas, non addendas, eſſe. Iſto enim pacto non vires corporum ſingulares & propriæ colliguntur, ſed motus eorum communis, qui dicitur ad easdem partes, definitur: qui, ſi ante & poſt congreſſum idem eſſe debet, non tamen propterea ſummas, de quibus memini, diſſare æquum eſt. Jam, quod exemplo docui, generalibus etiam formulis comprehenſum tradi poſſet. Id vero factum a me puto, quantum ſatis eſt, in ea Diſſertatione, quam, hac de re conſcriptam, *Actis* noſtris inſerui, *A. 1729 Menſe Febr.* In qua extrema cum negaverim, vires corporum, quæ ſe invicem ſuſtinent, ſemper eſſe æquales, illud quidem intelligi velim de viribus, quæ tanquam abſolutæ ſpectantur, non vero de iis, quæ ad ipſa corpora mutuo referuntur. Eſt enim omnino vis abſoluta corporis A, ibi expoſiti, ad vim corporis a, qui cum in centro gravitatis C concurrit, ut $A\times AC^2$ ad $a\times aC^2$: atque etiam ſumma virium relativarum cum ſumma illarum virium abſolutarum prorſus convenit. Nihilo tamen ſecius vis relativa utrinſque corporis, & (quæ inde pendet,) actio mutua, vere eſt æqualis, exponenda per hanc formulam, $\frac{1}{2}(A\times AC^2+a\times aC^2)=A\times AC\times\frac{1}{2}Aa=a\times aC\times\frac{1}{2}Aa$. Sed hæc velut in transcurſu. Nunc ad alterum Doctiſſ. *Jurini* argumentum pauciſſimis reſpondebo. Cum in ſuperficiem ſibi obſtantem incidit aqua profluens, ipſas particulas ejus præcedentes, poſt incurſum, ſequentibus aliquanto obſtaculo eſſe, neceſſe eſt. Major itaque foret, quam experiundo reperitur, aquæ in ſuperficiem impreſſio, ſi illud removeri impedimentum poſſet. Hinc, cum *Mariotti* experimentis compertum ſit, vim impreſſionis, quæ exſeri

feri ab aqua in ſuperficiem ſolet, rationem duplicatam habere celeritatis aquæ, fatendum ſane eſt, vi illi, per ſe majorem, atque adeo (quod & aliis argumentis patet,) triplicatam, celeritatis rationem, competere. Dixi, quæ maxime aperta & ſimplicia videntur. Qui reconditiora deſiderant, ad Commentationes ablegandi ſunt Viri perſpicaciſſimi, *Jo. Bernoullii*: cujus jam etiam novum aliquod ingenii monumentum, magnificum profecto, & ab Academia Scientiarum Pariſienſi meritiſſimo honoratum præmio, recenſendum eſt.

PIECES QUI ONT REMPORTÉ LE PRIX, &c.

h. e.

SCRIPTA, AB ACADEMIA REGIA SCIENtiarum duplicato præmio A. 1734 affecta.

Pariſiis, e Typographeo Regio, 1735, 4.

Ea ſunt I.

ESSAI D'UNE NOUVELLE PHYSIQUE CELESTE, &c.

h. e.

TENTAMEN NOVÆ PHYSICÆ COELESTIS, Autore JO. BERNOULLIO, Acad. Scient. Pariſ. Lond. Petrop. &c. Socii, & Prof. Mathem. Baſil.

Plag. 12, cum Tab. æn. 1.

II.

RECHERCHES PHYSIQUES ET ASTRONOMIQUES, &c.

h. e.

DISQUISITIONES PHYSICO-ASTRONOMICÆ Problematis, ab inclyta Scientiarum Academia Regia, quæ Pariſiis floret, iterum propoſiti, &c. Latine conſcriptæ, & in linguam Gallicam converſæ, nonnullisque Acceſſionibus auctæ, a DAN. BERNOULLIO, Acad. Petrop. & Bonon. Socio, in Acad. Baſil. Anat. & Botan. Profeſſore.

Gall. plag. 4, Lat. plag. 2½.

Illu-

Digitized by

Illustris Scientiarum Academia Parisiensis, cum maximi momenti judicaret quæstionem, jam A. 1732 cum consueto præmio publice proposuitam: *Quanam sit causa physica inclinationis planorum, in quibus Planetæ orbitas suas conficiunt, ad planum æquatoris solaris? & qui fiat, ut inclinationes illæ sint diversæ?* eandem, cui tum nemo satisfecisse videbatur, duplicato præmio, ad superiorem usque annum expositam reliquit: variisque super ea doctissimis Dissertationibus acceptis, duas inprimis dignas arbitrata est, inter quarum Autores præmium ex æquo partiretur. Sunt illi *Joannes & Nicolaus Bernoullii*, parens & filius, Viri jam dudum celeberrimi: quorum schediasmata, more solito, nunc prodierunt. Et satis quidem apparet, illustrem Academiam sic censuisse: Planetarum circumvectiones in orbitis, ad æquatorem solarem & se invicem leviter inclinatis, vi quadam materiali & mechanica fieri, non casu fortuito, nec propter motum, corporibus illis ab initio divinitus impressum: quorum alterum absurdum esset, alterum non de causa physica, sed de fine sapientissimi creatoris, quærere permitteret. Uterque igitur *Bernoullius*, hanc sententiam vehementer approbantes, ita pertractarunt Problema commemoratum, ut incertum Academiæ videretur, utri palma esset tribuenda. Magnum parentis ingenium, fines quæstionis longe egressum, propter admirabiles rerum nexus, totius fere mundi machinationem perfequitur: filius magis presse agit, nec multum ab argumento abit suo. Hic, quid Planetarum orbes, & solarem æquatorem, inter se tam prope jungat, nec tamen penitus conjungere, nisi post infinitum tempus, possit: ille, quid etiam disjungat, exponere conatur. Utrique sive atmosphæræ, sive vortices, placent, a *Cartesianis* vorticibus, & celeritate, & densitate, & virtute, non parum distantes. Denique uterque solari vortici, ut comprehendi, ita etiam dirigi, aliquatenus Planetas, horumque vortices, existimat. *Joannes Bernoullius* excellentissimum suum Opus *Tentamen novæ Physicæ cœlestis* inscripsit, divisitque quadripartito. Una pars, & ea quidem postrema, expediendæ quæstioni, ceteræ enarrando novo mundi systemati, destina-

tæ sunt. Assumit & connectit, quæ cum a *Cartesio*, tum a *Newtono*, præclarissime posita videntur: reliqua ex proprio haurit fonte. Hinc, cum dirigi sensim a vorticibus, non impelli, nec deferri, Planetas posse, statuat, in eo cum magno *Newtono* lubens consentit, progressus Planetarum non aliunde originem habere, quam ab ipsa vi divina. Sed videndum imprimis est, quo pacto vastum vorticem solarem, & quæ inde pendent, Vir ingeniosissimus concipiat. Eum igitur vorticem constare docet materia primi elementi, omnis soliditatis & resistentiæ experte, admixtis tamen rarioribus particulis secundi elementi, quæ in gyrum coactæ aliquantum a centro recedant, corpuscula quædam implicatiora, & primo elemento involuta, ibi relinquentes: hanc portionem primi elementi centralem, non modo cum reliquo vortice circumactam, sed etiam vehementissimis agitationibus intestinis assidue effervescentem, ipsum solem esse: in quo corpuscula secundi elementi, infinitis modis inter se concurrentia, partim maculas illas, quas identidem observamus, partim ad extremam subtilitatem redacta, & quaquaversus incredibili velocitate vibrata, radios luminis efficiant. Ejus vero ifluorum radiorum pars magna longissime ultra fines vorticis solaris ferantur, fieri tamen non posse, quin, propter crebros occursus radiorum similium, ab aliis astris emissorum, innumeræ particulæ, cum elasticæ non sint, primo quidem, si directe & æquali vi concurratur, deleto motu cohærent, mox, novis impulsibus incitatæ, frequentes ab extremo vortice ad solem defluant. Ita *torrentem* aliquem *centralem* continuum formari, qui & illud, quod in radios impenditur, farciat, & Planetis gravitatem versus solem conciliare, & eosdem circa sua centra torquere, valeat. Nam, cum partes illorum anteriores, & quasi præeuntes, filo torrentis magis obviam eant, posteriores quodammodo abeant, illas fortius, quam has, impelli, atque ita vertiginem oriri, necesse esse, cum directione reliqui motus consentientem. Celeritatem autem hujus vertiginis, sub ipso æquatore diversorum Planetarum, rationem habere compositam, ex ratione inversa duplicata distantiæ a sole, ex ratione directa duplicata diametri, ex ratione simpli-

Digitized by Google

ſimplice inverſa denſitatis, & ex ratione directa duplicata ſinus complementi, qui competit inclinationi axis ad planum orbitæ. Quo loco illud non omittatur, quod eximius Autor de commemorata axis inclinatione docet, eam tribuendam eſſe diſtantiæ centri magnitudinis a centro gravitatis, ſive inertiæ: quippe cum circa lineam, per utrumque centrum tranſeuntem, Planeta facillime rotari queat. Hoc etiam dicatur, quod diligentiſſime demonſtrat *Bernoullius* noſter, celeritatem vorticis ſolaris, eo loco, ubi ſoli continuus eſt, hujus ipſius celeritati parem, ideoque, ſervata proportione, ubivis, 230 fere vicibus, velocitate Planetarum minorem, eſſe debere. Jam, quod ad ipſas inclinatas Planetarum orbitas attinet, eas, quantumvis olim diſcrepantes, quin paulatim ſuæ directioni accommodare, atque adeo in anguſtum illud Zodiaci ſpatium redigere, potuerit ſolaris vortex, non dubitat Vir inſignis. Addit rem plane memorabilem, poſt conciliatas inter ſe orbitas, quantum per cauſam mox dicendam licet, præterquam quod ſemper cum illa cauſa concurrat vortex, etiam hanc ei ſupereſſe vim, ut Planetas perpetuam iſtam directionis mutationem, quam in quovis puncto ſuorum orbium ellipticorum ſubeunt, tantillum anticipare cogat: quo fieri neceſſe eſſe, ut ipſi orbes lente circulari, & apſides transferri, videantur. Oſtendendum nunc eſt, quidnam illud ſit, quod cœleſtes orbes, judice Autore noſtro, diſtrahat, nec penitus, cum æquatore ſolis & ſolaris vorticis, in eodem plano conſiſtere patiatur. Atque id ille perquam ſagaciter in figura Planetarum quærit, non omnino ſphærica, ſed ad ſphæroidis, ſive longi, ſive lati, modum accedente, & cum axis inclinatione ad planum orbitæ conjuncta. Sit enim *GCN* æquator vorticis, in quo, quanquam pari directione *GC*, tamen multo celerius, progrediatur centrum Planetæ, qui formam habeat ſphæroidis lati, & axem *BA* ad *GN* obliquum, ita, ut angulus *BCN* ſit recto minor. Ductis parallelis *LM*, *RS*, & normali *HI*, quæ Planetam in punctis *M*, *S*, *V*, contingant, cum pars *VBM* major ſit, quam *VES*, & materia vorticis, in illam partem incidens, oblique Planetam deprimere, quæ vero in hanc impingit, eum attollere conetur, deſcendere omni- TAB. VI Fig. 2. 3.

no ejus centrum neceſſe erit, mutata directione GC in talem, qualis eſt gc. Quodſi ſecundum directionem CG, cum vortex, tum planeta, ſed ille tamen tardius moveatur, hujus centrum adſcendere oportebit. Contrarium in utroque caſu eveniet, ubi formam Planeta nactus fuerit ſphæroidis oblongi: eoque erunt effectus iſti majores, quo magis vel Planeta deficiet a figura ſphæræ, vel axis a poſitione recta: ſi vero aut Planeta perfecte ſphæricus, aut ejus axis ad directionem vorticis GN omnino fuerit normalis, nullam fieri declinationem poſſe, palam eſt. Sit jam æquator vorticis ſolaris $EFHG$, ejusque & ipſius ſolis axis BSA: ſitque porro in loco ſolſtitiali, & ſimul in æquatore vorticis, conſtitutus Planeta E, cujus axis continuatus, $ab\beta$, cum axe ſolis concurrat in puncto β, formato triangulo rectangulo βSE, ad planum vorticis normali: denique progrediens Planeta verſus F, H, G, axem ſervet ſibi ipſi ſemper parallelum. His poſitis, facile licet demonſtrare, axem Planetæ, ba, in E & H, ad directionem vorticis, Ee, Hb, normalem, in ceteris locis, maximeque circa F & G, obliquum eſſe; ita, ut a puncto E profectus Planeta, ſi figuram lati ſphæroidis habuerit, infra æquatorem vorticis, ad L deſcendere, deinceps, imminuta ſenſim obliquitate axis, & prævalente altera vorticis actione, æquatori iterum appropinquare, porroque ab H ad M adſcendere, atque hinc denique ad punctum E revolvi, debeat. Idem de ſphæroide oblongo, mutatis tamen adſcenſus ac deſcenſus vicibus, oſtendere in promtu eſt. Ex quo conſequitur, nodos ſolares, ſive puncta E & H, ubi ſe mutuo ſecant æquator ſolis & Planetæ orbita, parum aut plane non diſtare poſſe a punctis ſolſtitialibus, terramque noſtram figuram habere ſphæroidis, non lati, quod *Newtono* placuit, ſed oblongi, quod dimenſionibus Academicorum Pariſienſium conveniens eſt. Duo reſtant pauciſſimis tangenda: cur poſitio axis terreſtris, aliusve Planetæ, mutationi quantumvis exiguæ ſit obnoxia? & cur Planetæ quidam ſecundarii, velut Luna & alter ſatelles Jovis, quintuſque Saturni, ab æquatore primarii tantopere deflectant? Prius, a quo præceſſio æquinoctiorum, & apparens lentiſſimus fixarum progreſſus,

TAB. VI Fig. 4. 5.

greſſus, pendet, ita expedit *Bernoullius*, ut dicat, vorticem ſolarem ſuperiori Planetæ hemiſphærio, quod a ſole averſum eſt, tantillo magis, quam inferiori, quod ſolem reſpicit, obſiſtere; eoque fieri, ut Planeta circa novum axem, ad utrumque planum, tam orbitæ ſuæ, quam æquatoris ſolaris, quam proxime, (ſed ad hoc tamen magis,) normalem, motu perquam tardo & retrorſum directo, convertatur. Ad alterum ſic reſpondet, vortices Planetarum, quorum directionem ſatellites, ſi ſphærici fuerint, ſequuntur, in partibus ſuis ſuperioribus & extremis, ubi vorticem ſolarem attingunt, hujus ipſius vorticis, in inferioribus, Planetæ ſui, in mediis mediam aliquam directionem habere: de ſecundo vero Jovis ſatellite admodum probabile eſſe, eum, quod exacte ſphæricus non ſit, præter ceteros ab æquatore Jovis deviare. Hactenus *de Phyſica cœleſti Joannis Bernoullii*: nunc felix tanti parentis æmulus, eidemque conſortione præmii æquatus, Filius audiendus eſt. Is in ſuis *Diſquiſitionibus Phyſico-Aſtronomicis* primo demonſtrat, nullo modo veriſimile eſſe, Planetas ſic fortuito fuiſſe collocatos, ut eorum orbes tam prope congruant, ſubductoque calculo reperit, numerum caſuum locationis, inter definitos terminos obtinendæ, ad numerum caſuum contrariorum, ſe habere, ut 1 ad 1419856. Aſſumit deinde, circa ſolem, & circa terram ceterosque Planetas, atmoſphæram eſſe, fluidam, gravem, tenuem, & elaſticam. Docet, hujus atmoſphæræ denſitatem, nec prope ſolem, cujus calore rarefit, neque in partibus extremis, ubi nullo, vel exiguo, pondere gravatur, ſed in loco quodam medio, non facile definiendo, maximam eſſe. Porro de atmoſphæris ita cenſet, eas totas, non modo pari directione, ſed etiam pari tempore, cum corporibus, quæ ambeant, circumactum iri, niſi mutuis frictionibus impeditæ, primo quidem & maxime prope communes fines, deinde etiam aliquantum in partibus magis profundis, retardarentur: neque vero propterea dubitandum eſſe, quin etiamnum in quaque atmoſphæra, ut altitudo, ita quoque celeritas, minor majorve ſit: atmoſphæras pro vorticibus *Carteſianis* ſubſtitui, vel forte ſimul cum illis conſiſtere poſſe: denique atmoſphæram Jovis latiſſime patere,

patere, terreſtrem infra lunam fere terminari, Saturniam ad quintum ſatellitem vix pertingere, ſolarem vero Planetas univerſos ſuo amplexu coercere. Negat igitur, alibi quærendam cauſam eſſe, cur Planetarum orbitæ præſentem ſitum habeant, niſi in motu & directione atmoſphæræ ſolaris, accedente gravitate verſus ſolem, quam ita aſſumit, ut de ejus origine parum laborare videatur. Summa ceterorum hæc eſt: Orbitas prædictas, olim multo magis & obliquas & eccentricas, non poſſe prius conſtantes immutabilesque eſſe, quam fuerint ad circulos redactæ, cum æquatore atmoſphæræ ſolaris penitus convenientes: hunc eas ſtatum permanentem, ad quem initio, cum inde longius abeſſent, ut eſt ejusmodi rerum natura, per majores tendebant gradus, & nunc, cum parum abſint, lentiſſime accedunt, poſt infinitum denique tempus aſſecuturas eſſe: directionem Planetæ ab atmoſphæra ſolis eo citius mutari, primum, quo minorem ille molem habuerit, deinde, quo minus inter denſitatem, & quo plus inter celeritatem ipſamque directionem atmoſphæræ & Planetæ, interfuerit: poſitionem æquatoris ſolaris, obſervatione macularum nec dum ſatis definitam, talem fortaſſis haud abſurde ſtatui poſſe, ut inclinatio æquatoris media ad orbitas Planetarum quam minima exiſtat, non ſuperans gradus duo cum tribus & viginti ſcrupulis: Planetas ſecundarios (quorum plerique, neſcimus, quo pacto, longe citius perventuri, imo jam perveniſſe, videntur ad ſtatum orbitæ permanentem,) non planum æquatoris ſolis, ſed Planetarum primariorum, affectare: lunam autem & ſatellitem Saturni quintum, tanquam extra atmoſphæras terræ & Saturni poſitos, cum unam ſemper faciem Planetis ſuis obvertere, (non niſi leviter, ob actionem atmoſphæræ ſolaris, titubantes,) tum multum ab æquatoribus illorum Planetarum declinare; ad quos tamen potius, quam ad planum æquatoris ſolaris, ipſorum, perinde ut ceterorum orbitas ſatellitum, pedetentim accedere conveniat, ob eam cauſam, (quam, cum ſatis non perſpicimus, ipſius Autoris verbis exponemus,) *quia actio atmoſphæræ ſolaris curſui ſatellitum modo ſecunda, modo contraria ſit*, vel (quod antea de luna ſeparatim dixerat,) quia, *quantum*

ad

Digitized by Google

ad æquatorem ſolis ab atmoſphæra ſolari appellitur ſatelles, dum ab uno nodo ad alterum movetur, tantum repellitur, dum ab hoc ad primum regreditur. His poſtremo loco de Cometarum orbitis addit *Bernoullius*, in eas, maximam partem extra ſolis atmoſphæram poſitas, aut nullam hujus, aut perexiguam, vim eſſe. Enarravimus pauciſſimis utriusque Viri egregii placita: inter quæ id maxime intereſſe videtur, quod Parens vortici ſolari, ad impellendum & reſiſtendum, vim minorem, quam Filius atmoſphæræ ſuæ, ad mutandas vero directiones, etiam longe majorem, tribuit. Quod enim, ſecundum Filium, immenſo tempore vix efficit ſolaris atmoſphæra, ut jungat Planetarum orbitas, id brevi efficeret Parentis vortex, niſi cauſa alia obſtaret. Utrum veriſimilius ſit, noſtrum non eſt, arbitrari. Auguramur tamen, Lectoribus pergratum fuiſſe futurum, ſi vires, quibus ad corporum directiones mutandas opus eſt, cum viribus reſiſtendi & impellendi comparatas, aliquo ſaltem modo ad calculum revocare, Autoribus laudatiſſimis placuiſſet.

AN ENQUIRY INTO THE ORIGIN OF HONOUR and the uſefulneſs of Chriſtianity in war.

h. e.

INQUISITIO IN ORIGINEM HONORIS & uſum Chriſtianiſmi in bello.

Londini, ſumtibus Jo. Brotherton, 1732, 8.

Plag. 16.

Totum Tractatum *quatuor Dialogi* abſolvunt. Horum *primo*, honoris ſtudium ex philavtia oriri, Autor putat, quæ & in infantibus conſpiciatur, illudque ſtatuit utile eſſe generi humano in actionibus rite perficiendis, ne Chriſtianiſmi quidem operibus exceptis, imo honoris cupiditatem majorem uſum ſocietati attuliſſe, quam virtutis. Licet colliſio inter principium honoris & Chriſtianiſmum deprehendi poſſe vi-

deatur, eos tamen, qui religioni Papæ nomen fuum dederint, laborare infigniter, ut gloriæ cupiditatem cum religione componant, & concilient inter fe. Denique difquirit, ex quo fonte duella traxerint originem fuam. In *Dialogo fecundo* inquirit in honorem fexus fequioris; cujus caftitatem illibatam magis fervari cupiditate honoris & laudis, quam ipfa religione, putat; ut expendendum tradat collocutori, quid conjultum magis fit perfuadere puellis, ut fint gloriæ cupidæ, an ftudiofæ humilitatis. Sic infamiæ nota Regem Franciæ occurriffe duellis, pluresque effectus adducit ex honore provenientes. Addit tamen, hæcce talia in temporalibus tantum habere momentum fuum, cum fpiritualibus autem & iis, quæ in futuro ftatu fint habitura locum, conftere non poffe. Varia deinde monet adverfus Pontificios, concedit tamen, Pontificiorum fuperftitionem augmentum impietatis impedire. In *Dialogo III* & *IV*, prædicationem Evangelii non magis efficere bonum militem, quam pictorem excellentem, docet; Miniftros Eccleliæ nonnunquam fuis artibus bella civilia ciere & alere: cum non dentur bella tam injufta, quin ab iis proferantur caufæ juftificæ; cultum Dei externum fæpius requiri & obfervari ex rationibus politicis. Ducem bellicum, fi vel maxime fit atheus, ut & verbi divini miniftros impios, militum impiorum, pietatis fpecie, accendere animos poffe: quod exemplo illuftrat Anglorum, adverfus *Carolum I*, Regem, rebellium. Multa inferuntur alia, quæ maturius examen requirunt. Sed hæc ad judicandum de *Dialogorum* iftorum tenore fufficiant.

THE STORY OF THE ORDINATION OF our firft Biſhops in Queen Elizabeth's Reign, &c.

h. e.

ORDINATIO PRIMORUM EPISCOPORUM Angliæ, quæ, Regina Eliſabetha imperante, in caupona, caput equi nuncupata, facta eſſe narratur, examinata; quam fabellam eſſe, recens inventam, minus co-

Digitized by Google

hærentem, ſibi contradicentem, & abſurdam, probavit THOMAS BROWNE, *Collegii Joannei Cantabrigienſis antehac Sodalis.*

Londini, ſumtibus Wilhelmi Innys, 1731, 8.

Alph. 1 pl. 10.

Occaſionem nactus eſt Autor, multis abhinc annis, defendendi legalitatem ordinationis Archi-Epiſcopi *Parkeri*, aliorumque primorum Angliæ Epiſcoporum, qui, imperante *Eliſabetha*, ad eam ſunt evecti dignitatem. Sermonem quippe Latinum in Academia Cantabrigienſi, præſentibus viris eruditiſſimis, A. 1687 ea de quæſtione habuit, qui typis dein impreſſus, & una cum alio ſermone, *de canonica Epiſcoporum ordinatione*, luci publicæ expoſitus fuit. Eandem operam ſuſceperant ante ipſum alii; ſed, cum dari multos animadverteret, qui fabellæ adhiberent fidem, cumque *le Quien*, Eccleſiæ Pontificiæ addictus, Tractatum *de Nullitate Ordinationis Anglicanæ* duobus Tomis ederet, ſibi temperare non potuit, quin ſolide fabellam illam omnium oculis exponeret, & a Pontificiis excogitatam doceret. Quo ſcopo ordinationem Epiſcoporum Anglorum aut totam, aut ejus ſaltem partem, e primis Scriptoribus excerpſit, ut appareret, canonicam illam eſſe, &, quæ contradicat, narratiunculam quadraginta demum annis poſt factam ordinationem legitimam excogitatam, in circumſtantiis non cohærere, multisque laborare abſurdis: cum contra ex Archivis, quorum fides in dubium non vocanda, ordinatio vera depromta ſit & derivata. In ipſo Libro *Cap. I* Scriptores recenſet fabellæ hujus, *Sanderum*, *Conſtablium*, *Sacroboſcum*, *Parſonium*, *Fitz-Simonem*, *Wadſworthum*, *Kelliſonem*, *Champneyum*. *Cap. II*, *III*, *IV*, & *V*, animadverſiones in Scriptores fabellæ hujus nobiscum communicat, &, quam male cohæreant narrationes, & quam abſurda complectantur, oſtendit; quæ ſunt nimis ſingularia, ut huc vix transſcribenda exiſtimemus. *Cap. VI*, Scriptores Pontificios ejus ætatis nihil docere hujus fabulæ, *Cap. VII*, *Stapletono* nihil ejusdem, ait, compertum fuiſſe, qui alioqui ſibi ab ejus allegatione temperare non potuiſſet; quod *Cap. VIII* aliis obſervationibus inſperſis idem ulterius perſequitur. *Cap. IX*, *X*, & *XI*,

XI, nervum argumentis *Quieni* exscindit, &, quam male is fuerit ratiocinatus, solide tradit. Denique, *Quienum* in nullitate ordinationis Anglicanæ male dixisse, Protestantes non habere Episcopos rite ordinatos, pluribus ostendit.

Das ietzt-lebende gelehrte Europa, ꝛc.
h. e.

LITERATA NOSTRI TEMPORIS EUROpa, sive Liber de Vita & Scriptis eorum, qui nunc vivunt, Eruditorum; Autore GABR. WILH. GOETTENIO, Pastore Hildesiensi.

Brunsuigæ, apud Ludov. Schrœterum, 1735, 8.
Alph. 2 pl. 9.

Quod per nos his in *Actis A. 1734 Mense Aug. pag. 384* pollicitus erat Pl. Rev. Autor, Historiam scilicet literariam novissimam, vitas & scripta eorum, qui nunc in Europa florent, Eruditorum exhibituram, ejus operæ *primam* nunc *Partem* jucunde perlustramus. *Quinque* Vir doctissimus hoc Libro sistit Historiæ suæ *Capita*, *primo* ex Holsatia, *altero* ex Academia Rostochiensi, *tertio* ex terris Regi Borussiæ subjectis, itemque ex Anhaltinis, *quarto* ex Brunsuicensibus ac Luneburgensibus regionibus, *quinto* ex urbe Hildesia, producens literatos, non omnes, sed eos, quorum de vita scriptisque certa ad ipsum pervenit plenaque notitia. In exterorum gratiam cum & Latinam hujus Libri versionem promittat Cl. Autor, non nisi nomina eorum hic nobis indicanda videntur, quorum hic describuntur merita literaria. Sistuntur igitur in *primo Capite Bartholdus Henricus Brockesius*, *Jo. Alb. Fabricius*, *Jo. Christoph. Krusikius*, *Jo. Sam. Mullerus*, *Erdm. Neumeisterus*, *Jo. Georgius Palmius*, *Bernhardus Raupachius*, *Herm. Sam. Reimarus*, *Mich. Richeius*, *Tob. Henr. Schubartus*, *Jo. Frid. Winckelerus*, *Jo. Christoph. Wolfius*, magna Hamburgi lumina; *Jo. Gottl. Carpzovius*, *Jacobus a Melle*, *Henr. Scharbavius*, *Jo. Henr. a Seelen*, insignia Lubecæ ornamenta; *Seb. Kortholtus*, *Jo. Christianus Lischwizius*, *Carolus Frid. Lutherus*, *Franc. Ern. Vogtius*, Kilonienses Academiæ decora; in *secundo Franc. Alb. Æpinus*,

nus, Petrus Beckerus, Christoph. Mart. Burchardi, Jo. Chriſtianus Burgmannus, Jac. Carmonius, Ge. Chriſtoph. Detharding ius, Herm. Chriſtoph. Engelkius, Ern. Jo. Frid. Manzelius, Jo. Chriſtianus Petersenius, Roſtochienſes Profeſſores; in *tertio Petrus Zornius*, Profeſſor Stetinenſis, *Jo. Dav. Kypkius, Chriſtoph. Langhanſius, Mich. Lilienthalius, Jo. Henr. Lyſius, Jo. Jac. Quanditius, Dan. Saleborius, Franc. Alb. Schulzius*, Regiomontani Profeſſores; *Samuel L. B. de Cocceji, Maturinus Veyſſerius La Croze; Chriſtianus Gotbofr. Hoffmannus*, Profeſſor Francofurtanus, (jam mortuorum catalogo inferendus,) *Juſtus Henr. Behmerus, Joach. Langius, Jo. Petrus de Ludewig. Jo. Henr. Michaelis, Mart. Schmeizelius, Jo. Henr. Schulzius*, Profeſſores Halenſes; *Caſp. Abelius, Petr. Ad. Boyſſenius, Sam. Chriſt. & Chriſt. Andr. Teuberi, Henr. Jac. a Bathuyſen, Tobias Eckhardus*; in *quarto Ge. Raphelius, Chriſt. Frid. Schmidius, Chriſt. Laur. Bilderbeckius, Phil. Lud. Behmerus, Georgius de Engelbrecht, Ge. Frid. de Marquard, Iſaias Pufendorfius, Jo. Gotbofr. de Meiern, Balthaſar Menzerus*; novæ Academiæ Gottingenſis Profeſſores, *Jo. Wilh. Albrechtius*, Jo. Sal. Brunquellius, (nunc non amplius in vivis,) *Magnus Cruſius, Ge. Chriſt. Gebauerus, Jo. Matth. Gesnerus, Ge. Erb. Hambergerus, Chriſt. Aug. Heumannus, Sam. Chriſt. Hollm. annus, Jo. Dav. Kælerus, Joach. Oporinus, Jo. Jac. Schmauſius, Gottl. Sam. Treuerus, Jo. Ad. Wedelius*; tum *Jo. Mart. Riedelius, Ge. Baſilius Brinckmannus, Phil. Jul. Rehtmeierus, Aug. Stiſſerus, Franc. Ern. Brukmannus*; hinc Profeſſores Juliæ, *Jo. Wilh. de Gubel, Laur. Heiſterus, Jo. Paulus Kreſſius*; denique *Eberh. Dav. Hauberus*; in *quinto Conr. Barth. Behrenſius, Jo. Ge. Pertſchius, Jac. Frid. Reimmannus, Dav. Ge. Strubius, Sylveſter Tappius, Henr. Ern. Ovenius*. Non decerpemus hinc potiora, cum vix dubitemus, Lectores ipſum Librum habiturum eſſe plurimos. Illud ſcire volumus Lectores noſtros, multa hic occurrere cognitu jucundiſſima. E. g. *pag. 301 ſeq.* exhibentur nomina omnium eorum, qui nunc funt Berolini in Societate Scientiarum Regia, inter quos tamen nondum locum occupat, qui hoc ipſo demum anno in Societatem receptus eſt, *Frid. Otto Menckenius*, Collega noſter; *pag. 433* docemur, Cl. *Richeium* plurima & optima capita *Bibliothecæ Hiſtoricæ*,

Hamburgi editæ, elaboraſſe. Sed finimus, hortamurque Eruditos etiam atque etiam, ut Autori doctiſſimo, deque Republica Literaria bene merendi cupidiſſimo, ferre ne graventur ſuppetias.

NOVA LITERARIA.

Qui rerum naturalium ſtudio tenentur, jam lætum nuntium accipiant de proxime prodituro *Swammerdammianæ* induſtriæ monumento inſigni prorſusque aureo, cujus uſum, ſibi huc uſque privatum, jam publicum facere conſtituit *Hermannus Bœrhaavius*, Senex in Batavis venerandus, atque Medicorum noſtræ ætatis, multorum judicio, princeps. De cujus conſilio, edendi præſtantiſſimas illas *Swammerdammiani* nominis reliquias, ut Lectoribus noſtris conſtare certo poſſit, commode hic locum dabimus integro Programmati, quo inſtituti ſui ipſe Vir illuſtris publice rationem reddit, & futuris emtoribus Opus elaboratiſſimum pro merito commendat. En, quam eleganter verba fluant: *Hiſtoriæ Naturali & Medicinæ Studioſis Hermannus Bœrhaave: En natam opportunitatem, & lætam ſane, oculis perlegendi* Swammerdammiana! *Si itaque velitis, jubeatis; ocyus prodibunt, & adeo completa, hæc poſthuma, ut ne vocula intercidiſſe conſtitutum ſit. Autor hæc conſummata, non ita diu ante fatalem horam, legaverat nobili* Melchiſedeco Thevenoto, *amico ſuo integerrimo, ut continuo evulgaret. Hunc vero, ſedulo ſtudentem præſtare officioſa, & pia, votis hiſce obſequia, obſtaculorum moleſtiæ impediverunt. Re ergo non perfecta moritur. Venerunt inde in manus* Joſephi du Verneji, *Viri in diſciplina Anatomica ſummi, & quidem eodem propoſito, ut ederentur. Illo autem quis evulgationi aptior? Hercle, nemo. Attamen neque vel hic curavit, ut in lucem prodirent publicam. Sed latuere in Muſæo, ibique huic elegantiſſimo deliciarum harum ſpectatori unice ſervierunt. Id ubi reſcivi, prece effeci & pretio, ut meo redemta ære in patriam redirent, jam ante ſeptennium. Animus erat mihi, in uſus publicos emittere. Si rogaveritis, cur ergo id jam prius non fecerim? cauſari forte poſſem alia negotia. Vere tamen dixero, obſtitiſſe peſſimam conſuetudinem eorum, qui li-*

bros

bros exeudunt & vendunt. Opera quippe venalia fuis mox typis deſcribunt, obtentui fumentes pretii diminutionem, atque ita, cetera ſuſque deque habentes, ignaris divendunt promtius, cum damno illorum, qui dubii eventus ſortem ancipitem ſuo periculo ſoli primo ſuſtinuerant. Animum ideo induxi, tum demum permittere, hoc Opus ut exeat, quando prius certus ſum, Typographos, quibus commiſi, contra has vapinas munitos eſſe. Id vero fiet, ſi, parte pretii repræſentata, obſtrinxerint ſatis multi ſua nomina, ad emenda exempla Operis impreſſi. Mihi porro hic nec ſcribur, nec metitur, qui ne ſtipulam inde capto. Tantum volo, meum benefaciendi animum male cedere his, quibus hac in re favere mihimet liberum putem. Veſtri itaque arbitrii eſto, efficere, ut incomparabile hoc Opus prodeat in publicum, vel ut meo in tablino conditum porro maneat. Redegi in ordinem ſcripta, magno meo bono aliquoties velegi, icones omnes æri inciſas contuli, ut præſto ſint omnia, quæ prelum ſubeant. Quæ, & quanta, ignota priùs, hoc agendo, hinc didicerim, effari nequeo, ad verum Naturalium Hiſtoriam, & ad Medicinam, maximi momenti: ut pretii iis comparandis impenſi non modo haud me paniteat, imo vero merx pretioſa ſatis mihi ſuperque placeat ſola privata utilitatis mercede, ſemperque placiturus ſit. Ut vero cauti mercemini, indicem addo. Continebuntur hoc libro, præter Hiſtoriam Vitæ magni Viri, fideliter a me deſcriptam, 1) Opus de Inſectis, tam opulente amplificatum, tam fideliter caſtigatum, ut aliud omnino ſit ab eo, quod Belgico Autor ſermone edidit: eſt quippe abſolutum jam Syſtema hujus doctrinæ, cui ſimile nunquam exſtitit; 2) Anatome Sepiæ; 3) Hiſtoria naturalis Culicis; 4) Hiſtoria naturalis Apum, ſtupendum certe, & ſupra humanum, Opus; 5) Hiſtoria naturalis Papilionis noctu volantis; 6) Hiſtoria naturalis muſcæ Aſili; 7) Hiſtoria naturalis Cochleæ vinearum, aliorum Limacum, & Cochleæ viviparæ; 8) de Scarabæo Rhinocerote; 9) Anatome Pediculi; 10) Hiſtoria naturalis Ephemerobii; 11) Hiſtoria Naturalis Ranarum, in qua non audita priùs miracula naturæ; 12) Tractatus de Animalibus, naſcentibus in tuberculis plantarum; 13) Hiſtoria naturalis Cancelli; 14) Tractatus

Digitized by Google

ſtatus de ſeminibus Felicum; 15) *Tractatus de Papilione, qui latet jam in Eruca verme*; 16) *Hiſtoria Pulicis aquatici & Scorpionis*; 17) *Tractatus de Phyſalo*. In omnibus his, *præter ea, quæ tituli promittunt, inveniuntur numeroſæ obſervationes rariorum Naturæ. Anatome ſubtiliſſima ubique exculta, alia omnia, uſque viſa, infinite exſuperant, ne* Malpighianis *quidem exceptis. Iconer vero arte, fide, nitore, uſu, adeo pulchra, ut nihil ſupra. Valete! & eximii Operis editionem maturate! Leydæ 1735. Subſcriptionis Leges hæ ſunto: Bibliopola nobiliſſimi,* Ilaacus Severinus & Janſſonii Vander Aa, *excellentiſſimum hoc Opus curabunt imprimi literis novis, elegantibus, charta ſolida, pulchra. Totum, ut ſupputamus, exhibebit 170 vel 180 plagulas, ſive folia typis expreſſa, in quo eminbunt 42 aut 44 Tabulæ artificioſiſſimæ, integris foliis imprimendæ, ut ad ſingulas paginas quaſque explicari & inſpici poſſint. Tradetur Inſcribentibus totum 18 flor. boll. hac ratione enumerandi: Cum ſubſcribitur, 9, cum abſolutum Opus traditur, 9. Si qui vero elegantiæ ſtudioſi deſiderent exempla in charta majori, pulcherrima, tradetur 23 flor. hac ratione: juxta Subſcriptionem 11: 10: juxta Operis traditionem 11: 10. Initium ſubſcriptionis fiet a publicato hoc Programmate, uſque ad 1 Dec. Opus poterit prodire intra 18 menſes, ab incepto numerandas, vel prius. Quam primum prior Pars fuerit abſoluta, illud communicabimus, hanc ſubſcribentibus, ſi præmitti cupiant, traditurі, enumerata ſecunda parte reſtantis pretii, ſive 6 flor. & pro ch. maj. 5 flor. Si quis ſit in loco, ubi ſubſcribendi non datur occaſio, pecunia ad nos poterit transmitti per Tabellionem, Naucleronve, a portorio immunes, pro qua illico tradetur ſyngrapha. Nomina inſcribentium Operi præfigentur. Eorum vero nominibus, qui in charta majori peſtulavere, adſcribetur aſteriſcus. Cum certum plagularum numerum definire ſit impoſſibile, ſi tot folia non exhibeat, pro rata diminuetur pretium, ſi plura, quod præter exſpectationem, augebitur. Inſcripto fieri poterit Leydæ apud H. Severinum, & Janſſonios Vander Aa, & in ceteris Hollandiæ, aliarumque Provinciarum, urbibus apud Bibliopolas præcipuos.*

❖ ❖ ❖

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Decembris Anno MDCCXXXV.

H ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ. *NOVUM TESTAmentum Græcum, ita adornatum, ut textus probatarum editionum medullam, margo variarum Lectionum in ſuas claſſes diſtributarum, locorumque parallelorum, delectum, Apparatus ſubjunctus Criſeos ſacræ, Millianæ præſertim, compendium, limam, ſupplementum, ac fructum, exhibeat, inſerviente JO. ALBERTO BENGELIO.*

Tubingæ, ſumtibus Jo. Georgii Cottæ, 1734, 4 maj.

Alph. 4 pl. 20.

Tot jam inde a revocata e tenebris in lucem religione Græci Novi Teſtamenti exſtant editiones, vix ut numerari queant. Omnes vero ejusmodi ſunt, ut ſingularia quædam nullam non ornent, in alia, quacum æquatur & confertur, haud facile obvia. Inprimis ſplendidiſſima illa reliquis palmam adhuc præripuit, quam *Jo. Millius*, Theologus Britannus, adornavit, quamque *Ludolphus* expolivit *Kuſterus*. Haud diſpari conſilio ac ſucceſſu Cl. *Bengelius* hanc, cujus indicem nunc dedimus, editionem curavit, nitidisque typis deſcriptam orbi tradidit erudito. Genuinam cujusque loci lectionem, ex probato aliquo Codice excerptam, in textu propoſuit, quæ vero tota aliis fulta erat documentis, eam in margine de- Pag. 1-368.

signavit. Unam ab hac tractandi ratione Apocalypsin exemtam esse voluit, ubi textui sinceritas Codicis Alexandrini aliorumque, restituta est, & tamen lectio prisiina suo loco distincte subjecta. Accedunt meliores notæ interpunctiones, accentus, ac spiritus, quin etiam laterales margo versus & capita, ut apud *Erasmum* ac *Stephanum* exstant, usitata exhibet ratione. Inferior autem ea loca continet parallela, quæ utriusque concentum Fœderis declarant. Habet idem *varietates lectionis*, easdemque notiores ac potiores, omnium & editionum & MStorum Codicum, sed has eclectica quadam methodo in lucem protractas. Nihil, ut breviter dicamus, intentatum Clarissimus reliquit Autor, quo Græcam Novi Testamenti editionem, nitidam non minus & emendatam, quam critica corroboratam accuratione, & amicis inimicisque Sacrarum Literarum probandam, cum literata communicaret civitate. Hoc consilio ea in auxilium vocavit, quæ doctissimi Viri de *Millii* Opere, de *Bentleji* Specimine, de *Anonymi* Textu Græce & Anglice exposito, de Prolegomenis *Wetsteinianis*, tulerunt, judicia, & in rem suam convertit.

Pag. 369. Adjungitur, Novo Testamento finito, *Apparatus Criticus*, in quo *tres* inveniuntur *Partes*. Quarum *prima* est *Introductio ad universam lectionis varietatem dilucidandam*, oculis ac meditatione peritorum Lectorum haud indigna. Hujus, more nostro, compendiariam dabimus enarrationem, salivam illis moturi. Lectionem veram in primisque sinceram quærendam esse, nemo dubitat. Ex quo sequitur, ut communior præcipue sub judicium vocanda sit. Genuina vero ex tota lectionum variantium universitate eruenda. Hæc colliguntur maxime ex editionibus Græcis, & ex manuscriptis Codicibus Græcis, deinde etiam ex versionibus antiquis, & Patribus. Editiones præcipuæ sunt *Complutenses* & *Erasmianæ*: has enim postremas *Aldus* & *Colinæus*, *Stephanus* item posties, secuti sunt, *Theodorus* autem *Beza*, ubi ab *Erasmo Stephanoque* discessit, in majoribus Annotationibus suis Codices, vel certe rationes, quæ ad diversas ipsum partes traxerunt, indicavit. Comparent hic Notæ variantes, ex iisdem Codicibus

bus MStis, quos *Jo. Millius, Lud. Kusterus,* & *Tomo III* Anecdotorum Græcorum Ven. *Jo. Christoph. Wolfius,* consuluerunt, collectæ & examinatæ. His autem novi quindecim Augustani septem, Basileenses tres, Byzantinus, Hirsaugiensis, Mosquensis, Uffenbachiani duo, accedunt ac delcributur. Omnes hos Codices ii demum recte adhibent, qui, quænam suffragiorum ratio ineunda sit, exploratum habent, & eos, qui & integri, & satis accurate collati ab iis, qui minus curate collati & mutilati sunt, cum singulari cura secernunt ac sejungunt. Usu quoque venire solet, ut unus Codex in utramque lectionem suffragia præbeat. Ex his igitur ut germana lectio excerpatur, nil guttui, nil multitudini, nil bonitati, cum dubia sit, nilque circulatoriæ antiquitatis jactationi, dandum. Sed illa potius primum ex ipsa varietatum natura petenda. Librarii est, nihil plane, ne minimam quidem syllabam aut notulam, in archetypo mutare. Quo neglecto officio, varietatis causam dat vel casus, vel consilium, vel utrumque, quod præfertim per compensationem factum a librariis esse, testatissimum est. Hinc tantam varietatum copiam nemo sane, qui rem bene putaverit, mirabitur. *Criterium sanæ lectionis est color quidam nativus, priscus, simplex, cum decora austeritate & recondita suavitate.* In varietate simplici hæ valebunt leges: *Vide, utra lectio præ altera sit explicabilis; utra lectio potius orta sit ex altera? consilumque, an casu, ortum si dederit? Ubi non modo duplex, sed multiplex occurrit lectio, media est optima.* Deinde vera etiam lectio ex vario Codicum concursu extrahenda. *Universi Codices sint norma singulorum.* Horum ergo majores minoresque *Syzygiæ* quærendæ & considerandæ. Necesse est, ut fiat a singulis Codicibus ad universos adsensus, hac ante oculos habita regula: *Quo saepius non modo singuli Codices, sed etiam Syzygiæ minores eorum, vel majores, in aberrationes manifestas tenduni, eo levius ferunt testimonium in discrepantiis difficilioribus, eoque magis lectio, ab eis deserta, tanquam genuina retineri debet.* Tum vero & usus flagitat, ut descensus a manu

Pag. 376.

379.

380.

385.

387.

388.

manu Apostolica ad certas Codicum familias instituatur. Unde decisio fere ad conjunctum Alexandrini Codicis ac Latinæ lectionis suffragium, atque inde ad divisum, reducitur, aliarum etiam versionum ac Patrum testimonia hic demum in
Pag. 389. subsidium accitis. Atque hæc majoris momenti res per singulares Observationes, easque triginta duas numero, haud legniter enucleatur. Totam tandem rationem criticam uno
433. hoc Canone comprehensam ob oculos ponit Cl. *Bengelius*:
434. *Præclivi scriptioni præstat ardua.* Hoc ille explanato, de variis, quæ exstant, Novi Testamenti editionibus judicia tulit, ut de *Complutensi* A. 1514, de *Erasmiana*, ab anno 1516 ad 1535 Basileæ exscriptis, nec non de editionibus *Sim. Colinei*, *R. Stephani*, & aliorum, itemque *Theod.*
436-449. *Bezæ* figillatim. His dictis, de tota Novi Testamenti Græci post inventam typographiam constitutione fobrie judicatur, præcipui doctorum Virorum conatus, inde ab hac eadem introducta arte, usque ad præsentem recensentur ætatem. Relatio autem de hac ipsa nova recognitione *primam* finit *Partem.*

450. *Secunda*, quæ consequitur, ipsam continet *Tractationem*, *potiora loca variantia singulatim*, eo, quo sacrolancti Novi Testamenti libri se ipsos excipiunt, ordine *discernentem*. Criticæ illæ, quæ hic instituuntur, disquisitiones in locis eximiis
459. 551. & in controversiam vocatis, ut ad *Matth. VI*, 13, *Joh. I*, 1, ubi contra *L. M. Artemonium*, hoc est, *Sam. Crellium*, ex
588. 709. instituto disputatur, *Jo. VIII*, 1-11, *1 Tim. III*, 16, *1 Jo. V*,
745. 7, 8, ampliores aliis, atque adeo nonnunquam amplissimæ sunt.
776. Initio Apocalypseos singularis præmittitur crisis, viginti duobus Paragraphis inclusa, in qua propositæ rei redditur ratio. Tum vero Notæ variantes Apocalypticæ debito ordine consequuntur.

861-884. *Pars* tandem *tertia*, eaque ultima, exhibet Epilogum, quo, ut inscriptio habet, *dubia generalia solvuntur*, & *simul Operis hujus constitutio uberius describitur*, *ratioque scrutinii critici Novi Testamenti*, *ad suos usus referendi*, & *denique consummandi*, *explicatur.*

Cete-

Ceterum taciti præterire non possumus, literatissimum Autorem ad Gnomonem Hermenevticum in Apparatu Critico suos itentidem remittere Lectores. Nos ex ejus declarabimus Præfatione, quid hac ipsa designatum velit appellatione. Sic nimirum Annotationes suas nominat philologicas, quas ad vim Textus ita proposîti enodandam, semota crisi, molitur. De his ita habendum. Diu est, quod Exegesin Novi Testamenti Græci Latino sermone in privatos usus suos cœpit conscribere. Postea vero, rationibus in utramque partem subductis, Latinene, an Germanice, elaboratam in lucem exire juberet, in animum tandem induxit, rectius se facturum, si & literatorum hominum, & Latinæ linguæ expertium, consuleret commodis. Hac mente cepit consilium novam aliquam pertractationem suscipiendi, & *binas* illius *Partes* constituendi. Alteram, Latino scribendam sermone, ea vult explicare, quæ ad locutiones Græcas evolvendas, ad veram emphasin enodandam, & ad falsam exterminandam, ad septuaginta Interpretes, aliosque Scriptores veteres, conferendos, pertinent, quæ allegationibus constant, quæ ex antiquitate eruuntur, quæ analysin qualemcunque dant, quæ sine terminis technicis, ut appellantur, peragi non possunt, breviter, quæ Philologia & Hermenevtica sibi vindicat. Atque hanc explicationem separati cujusdam Operis concludet finibus. Altera vero, Germanica lingua exaranda, nihil erit aliud, nisi Theologica quædam rerum ipsarum Declaratio, quæ, omissa crisi ac Philologia, ad salutarem animorum emendationem intrimis pertinebunt. Sic prodibit Harmonia Evangelistarum, expositioque singulorum Tomorum Novi Testamenti, a *Matthæo* usque ad *Apocalypsin*, plenum aliquod Volumen seorsim relatura. In votis habemus, ut Deus propitius orsis tantorum operum succesfus prosperos dare velit.

SYNOPSIS THEOLOGIÆ VETERUM Patrum, ad mentem Venerabilis JOSEPHI Cardinalis THOMASII, e Presbyteris Teatinis,

Panormitani; quæ Tractatus ſaniores Scholaſticos, fidei dogmata, ſacramque Hiſtoriam criticam, complectitur. Exarabat JACOBUS MARIA GRAVINA, ejusdem Congregationis & patriæ, S. Officii regni Siciliæ Conſultor & Qualificator.

Pars I.

Panormi, excudente Angelo Felicella, 1732, fol.

Alph. 4 pl. 17.

Ill. Cardinalis *Joſephus Maria Thomaſius* Romæ A. 1701 ediderat Indiculum Inſtitutionum Theologicarum veterum Patrum, *Joanni Mabillonio*, Benedictinorum æterno ſyderi, inſcriptum. Ipſe Panormi A. 1723, & nunc denuo A. 1731, ibidem fuit recuſus. Per Patres illos intelligendi ſunt *Tertullianus, Cyprianus, S. Baſilius, Gregorius Nazianzenus, Epiphanius, Auguſtinus, Vincentius Lirinenſis, Theodoritus, Gennadius, Fulgentius, Iſidorus, Joannes Damaſcenus.* Dedit in Indiculo *Thomaſius* varias Annotationes, lecturis ſcripta Patrum inſervituras. Nec ſpernenda eſt ea regula, qua præcipit, ad intelligendos primos Patres multum conferre Philoſophiæ *Platonicæ* notitiam. Aureum quoque eſt monitum ſtatuentis, nullius eſſe partis eum debere, qui dicta Patrum debite ſit ponderaturus. Dedit quoque idem Cardinalis ſummam argumentorum, ad quam Theologia ejusmodi Patriſtica ſit elaboranda. Ven. *Gravina*, deſideriis *Thomaſii* ſatisfacturus, *primam* Operis *Partem* fuit enixus. In ea diſſerit de Theologia, locis Theologicis, Sacra Scriptura, Traditionibus, Conciliis, ſummo Pontifice, ſanctis Patribus, de Hiſtoria Eccleſiaſtica, conſuetudine Eccleſiæ, de Deo in ſeſe conſiderato, ejusque exiſtentia, eſſentia, & attributis, de Dei providentia, de Trinitate, de Creatione univerſi, hominis, & angelorum. Qualia ſint argumenta, & qua ratione tractata, prænoſſe licet ex doctrinis, quibus Ven. Autor eſt addictus. Quæ ſingularia videntur, ea delibabimus, reliquis prætermiſſis.

Pag. 6. Patres primi crediderunt, Philoſophiæ cultura & dialecticis diſpu-

disputationibus hæreles ad majorem contentionem accendi. *Tertulliani, Socratis Hist. Eccl. Lib. V. Cap. 10, & Gregorii Nazianzeni,* ea fuit sententia, a Pontificiis haud penitus approbata. Autor fatetur cum *Melchiore Cano,* tempore *Lutheri* magistros scholæ in Germania nulla prorsus arma habuisse in contrarium, nisi arundines longas, arma videlicet levia puerorum. Neminem, statuit, posse esse solidum Theologum, nisi Historia Ecclesiastica satis imbutum. Sunt inter eos, qui Pontifici Romano fidem addixerunt, quorum est sententia, adolescentes a Theologia Dogmatica & audiendis adversariorum argumentis esse arcendos, ne de orthodoxia deflectant. A Seculo quinto Autor deducit canonicam Sacræ Scripturæ, qualis Concilio Tridentino fuit perscriptus. Opus *Masora* inservit integritati Novi Testamenti, quam tamen Vulgatæ postponit Autor *pag. 17. Arias* librum de septuaginta Interpretibus rejicit tanquam fabulosum. Septuagintaviralis Græca translatio, ipso judice, nondum fidem inconcussam facit, sed mendis corrigendis adhuc æstat. De Vulgatæ origine asseruntur pauca, ac verbiones *Santis Pagnini, Arias Montani, Vatablii, Isidori Clarii,* & aliorum, ab ulu fidelium prorsus eliminandæ haud exiliimantur. Ex obscuriate plurium Scripturæ locorum Autor provocat ad necessitatem judicis adipectabilis de vero Scripturæ sensu. Traditionibus Apostolicis sua encomia haud denegantur. Id tamen est verum, nondum prodiisse catalogum ejusmodi omnino consentem & clarum, testimoniis doctorum ex quibuscunque Seculis roboratum. De Concilii agitur deinceps, & eorum autoritas ostenditur ex exemplo *Caiphæ Jo. XI. 50. Nazarinus* credidit, decreti *Actor. XV* promulgati beatam Virginem fuisse magistram, antequam comprobarat, eam tum in terris vixisse. Canones Concilii Antiocheni, ex *Actor. XV. 23.* efficii, Autor habet pro suppositiis. Symbolum Apostolicum, putat, ab Apostolis ipsis, antequam Hierosolymis digrederentur, conscriptum fuisse, applaudens *Ambrosio, Lib. I Ep. 7* ad *Siric.* scribenti: *Symbolum Apostolicum inviolatum Ecclesia Romana semper custodit & servat.* Canones Apostolicos reputat pro suppositiis, variosque errores in iisse docet. *Isido-*

Pag. 9.
10.
14.
21.
22.
27.
37.
38.
39 seq.

Digitized by Google

Pag. 67. *Isidorus Mercator*, hoc probante, fuit Pseudepigraphorum insignis parens, & impostor. *Constitutiones Apostolorum* merito
42 seq. nunc explodunt Pontificii. *Petrum* Romæ primum annunciasse Christi doctrinam, Autor ex oraculo Erythrææ Sibyllæ probat, vaticinatæ, *Christum Æneadem urbem sibi subjecturum in hamo piscantis*.
58 seq. De infallibilitate Romani Pontificis afferuntur varia, e. g. *Matth. XXVIII, 20, Marc. XIII, 37, Sozomeni* testimonium *Hist. Eccl. Lib. IV Cap. 15, 16, Augustini Serm. II de verbis Apostoli*, Autoris operum imperfectorum *Lib. II num. 103*. Eam tamen restringit ad Pontificem Romanum, quatenus publicum doctorem, ex cathedra pronuntiantem, nequaquam quatenus privatæ personæ comportem, ob *Luc.*
62 seq. *XXII, 31, 32*. Papam Autor Concilio anteponit ex more Italis dudum probato, nec sibi putat obstare locum *Actor. VIII, 14*,
64 seq. vel Concilia, Pisanum, Constantiense, & Basileense. Cum autem Rev. Autor omiserit locum *Optati* contra *Parmenianum Lib. V Cap. 3*, qui potest esse instar omnium, pace ipsius eum hic inseremus. *Optatus* ultimum decisionis momentum & tribunal extremæ provocationis constituit tale: *Vos dicitis, licet; nos dicimus, non licet. Inter licet vestrum, & non licet nostrum, natant & remigant animæ populorum. Nemo vobis credat, nemo nobis, omnes contentiosi hominес sumus; quærendi judices sunt. Si Christiani, de utraque parte duri non possunt, quia studiis veritas impeditur. Deferit quærendus est judex. Si pagani, non potest Christiana nosse secreta. Si Judæus, inimicus est Christiani Baptismatis. Ergo in terris de hac re nullum poterit reperiri judicium; de cælo quærendus est judex. Sed ad quid pulsamus cælum,*
68. *cum habemus hic in Evangelio testamentum? Isidori Mercatoris* impostoram primus detexisse hic traditur *Antonius Augustinus*, Taraconensis, quippe qui in Epistolis, ab *Isidoro* suppositis, deprehendit plurimas sententias, ex Codice *Theodosiano*, multo posteriori, & ex scholiis, quæ sub *Ananiæ* nomine ad illum exstant, depromtas. Plena detectio tribuenda est *Blondello*, qui scripsit librum: *Pseudo-Isidorus & Turrianus vapulantes*. De *Felice II*, quem vivo *Liberio*
71 seq. substi-

substitutum fuisse Pontificem tradunt *Anastasius*, ac *Ado Viennensis*, in suo *Martyrologio*, quocum concordat Romanum. *Hieronymus* in *Chron. ad A. 352* : *Cum Felix ab Arianis fuisset in sacerdotium substitutus, plurimi Clericorum pejeraverunt. Athanasius Lib. III Mysterior. Missa Cap. 10* : *Arcessiti fuerunt exploratores quidam, ut ipsi Felicem quendam Episcopum in Palatio crearent, dignum profecto talibus suffragatoribus* : *ceterum populi omnes, cognita hæreticorum pravitate, ab iis recesserunt.* Si is post *Liberii* casum fuisse approbatus a Romanis, id haud reticuissent iidem. *Theocritus Hist. Eccl. Lib. II Cap. 17* : *Felicem tanquam communione hæreticorum fœdatum incusat, ac propterea nemo ex Roma habitatoribus in Ecclesiam, dum ille intus erat, ingredi voluit. Marcellinus* & *Faustinus*, Presbyteri, non martyrio solum, sed & Pontificatu, *Felicem* exuerunt, tantique apud *Gregorium XIII* respectu hujus testimonii habiti sunt, ut ex *Christiano Lupo*, qui in Dictatu *S. Gregorii VII fol. 380 Felici* huic refragatur, de radendis illis ex Martyrologio Romano verbis, quæ ad *Felicem* spectant, cogitaverit. Inventus quidem est sarcophagus quidam in templo *SS. Cosmæ & Damiani*, adjunctis verbis : *Hic jacet corpus S. Felicis Papæ & Martyris, qui Constantium hæreticum damnavit.* Hæc causa fuit, cur in Martyrologio Romano nil deinceps sit mutatum. Addit tamen Autor, fautores *Juliani*, Episcopi Celianensis, ob pertinaciam defensæ hæreseos *Pelagianæ* per Ephesinam Synodum amoti, exstitisse, qui ei posuerint Epitaphium : *Hic in pace quiescit Julianus, Episcopus Catholicus.* Sed quid de *Liberio* est statuendum ? *Hieronymus l. c.* eum, tædio exilii victum, & in hæreticam pravitatem subscripsisse, & Romam quasi victorem intrasse, scribit. *Joannam* Papissam nunquam exstitisse, Noster existimat. Provocat ad silentium coævorum. Fabulam putat derivandam ex *Leonis IX* dicto, qui Græcis exprobraverit, quod in eorum Patriarchalem sedem inulier quædam consenderit. Addit, ea, quæ in *Mariano Scoto*, *Sigeberto Gemblacensi*, ac *Martino Polono*, de *Joanna* legantur, esse novatorum assumenta & lacinias. Sellam ster- Pag. 75.

coriariam, existimat, pertusam haud fuisse, eamque fuisse duntaxat inductam ad insinuandam novo Pontifici humilitatem, ideoque esse cantatum: *Suscitat de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem.* Gentium Numen affabre sectum ab imperitis pro *Joanna* cum filio existimatum fuisse perpe-
Pag. 76. ram, pronuntiat. *Lino Cletum, Cleto Anacletum*, successisse, ex *Tertulliano* docet. De modo præcognoscendorum con-
150 seq. tingentium erudite disputat. Unius *Vorstii* errores minus recte tribuuntur Ecclesiis Calvinistarum *pag. 171.* Gratia Dei universalis & satisfactio Christi, pro omnibus præstita, curate
172 seq. exponuntur. Historiam *Jansenismi* in compendium missam
177 seq. præterire cogimur. De Symbolo *Athanasiano* sic agit Autor, ut *Athanasio* id tribuere dubitet, nectamen penitus ei derro-
246 seq. har. De particula *filioque* doctas affert annotationes. *Li-*
250 seq. *berium*, Papam, ab hæreti *Ariana*, quam vulgo ei affinguntur post *Hilarium, Athanasium, Hieronymum, Auxilium*, & antiquum Breviarium Romanum ad 19 Cal. Sept. liberare
279 seq. contendit. Antichristum putat fore Pseudo-Messiam Babylone exoriturum, & inde arma Hierosolymis illaturum, idque post
315 seq. excidium Imperii Romani. Quare eos reprehendit, qui, Romanum Pontificem, arbitrantur, esse famosum illum Antichri-
327 seq. stum. *Fardella* sensit, dæmonas torqueri ab igne, per unionem hypostaticam unito cum ipsis, multasque exinde controversias sibi contraxit. Eum in finem, ut hæc a singulis expendi possit sententia, *Ratiocinium Fardellæ*, circa medium
350 seq. Seculum superius Parisiis qui docuit, *pro sua doctrina de unione hypostatica ignis cum dæmone*, nonnullis ad mar-
353 seq. ginem annotationibus interpolatum, Actionibus Dei, *ad extra* dictis, hic fuit consulto subjectum, ac ita *Parti primæ* coronis est apposita.

Das letzte Sünd-Opfer im Gesetz ꝛc.
h. e.
ULTIMUM SACRIFICIUM PRO PECCATIS in Lege, seu Typus Jesu in crucem acti consummatus consideratum, & ad salutares perpessionum Domi-

Digitized by Google

Dominicarum meditationes accommodatum, a D. BERNHARDO WALTHERO MARPERGERO, in Aula Regio-Electorali Saxon. Sacrorum Antiſtite Primario, Conſil. Eccleſ. & Supremi Conſiſt. Dreſd. Aſſeſſore.

Dreſdæ & Lipſiæ, apud Frider. Heckelium, 1735, 8. Alph. 3 pl. 2.

Duo exſtabant olim ſub antiqua Veteris Teſtamenti œconomia ſacrificia, quæ verum Novi Teſtamenti ſacrificium pro peccatis hominum offerendum adumbrabant. Unum erat illud, quod ſolenni anniverſariæ expiationis die offerebatur: alterum, idque poſtremum, ſacrificium vaccæ rufæ. Prius iſtud ante hos duos annos in ſeparata quadam Commentatione explanavit Summe Venerabilis Autor, cujus compendium in *Supplem. ad Nova Acta Erud. Tom. I Sect. I p. 27* communicavimus. Poſterius autem in hac ipſa declaratur Scriptione, cujus indicem hic eo dedimus conſilio, ut præcipua ejusdem capita iis, qui arcana ſanctioris Theologiæ, Typicæ & Anti-Typicæ, in deliciis habent, more noſtro, ſignificemus. Ratio tractandi eadem hic obtinet loci, quæ in libro indicato invenitur, & cujus naturam in recitatione noſtra pluribus verbis exponere operæ duximus pretium. Cauſa rei eſt illuſtratio & corroboratio Theologiæ Dogmatico-Typicæ & Anti-Typicæ erudita, ex purioribus, & ſacris, & Judaicis antiquis, fontibus ducta. Ex hac vero uſus ſalutares in omnes reliquas, quibus tota Theologia circumſcribitur, partes ea derivantur ratione, qua nihil excellentius. Unicum eſt, quod hoc elaboratiſſimum Opus a præcedente quodammodo ſejungit, collocatio nimirum earum uberiorum, quas eruditio ſibi vindicat, Annotationum. In illo enim hæ ipſæ nullam non conſiderationem conſequebantur: in hoc vero illæ, quæ neceſſariæ, & a re propoſita minus ſejunctæ, viſæ ſunt, ipſis ſtatim paginis exſtant ſubjunctæ. Atque hæc bene, ut videtur, medi-

tata & cogitata positio, dici non potest, quantum commodiorem juvet lectionem. Quare non erat istud dissimulandum, quippe quod & obscurari non potest, sed præ nobis ferendum, nostro quidem officio facturis satis. Ipsa vero Commentatio, quæ nos nunc ad se vocat, *tribus* absolvitur *Libris*, quorum quisque singulares quasdam in se continet Meditationes.

Pag. 1 - 18. *Liber primus*, in quo *postremum in Lege pro peccatis sacrificium per se ipsum* spectandum proponitur, *duas supra decem* complectitur *Meditationes*, in quarum *prima* ostenditur, *quodnam fuerit ultimum pro peccatis sacrificium in Lege.* Est nimirum hoc victima vaccæ rufæ, *Num. XIX* a viro divinitus acto eruditoque, *Mose*, postremo loco, hoc est, ceteris omnibus expiatoriis victimis recensitis, descripta. Ex quo posito principio concludendum, vaccam rufam ultimum Servatoris in crucem acti typicum fuisse sacrificium. Atque hoc etiam maximum Anti-Typicum Sacrificium nullum se-

19 - 42. cutum est aliud, quippe quo haud erat perfectius ullum. In *Meditatione secunda* inquiritur, *quonam tempore postremum istud pro peccatis sacrificium primum institutum & paratum fuerit.* Ubi, citatis eam in rem idoneis testibus, sumitur, hoc, quod ab aquæ adspersione nomen ducit, sacrificium apud amaras in Marah aquas suum cepisse auspicium. Hujus aquæ, in quam cinis vaccæ rufæ injectus erat, fructus is esse censebatur, ut profanus ille cultus, quo aureum vitulum affecerant Israelitæ, deleretur, ac Levitæ consecrarentur, *Num. V*, 7. Major est mundandi vis in sanguine Christi, quam doctores, inprimis Ecclesiæ Novi Testamenti, & omnes Chri-

43 - 71. stiani, experiuntur. *Meditatio tertia* docet, *quodnam illud tempus fuerit, quo primum fuit istud ipsum Israelitis publice propositum, & in Librum Legis relatum.* Deus sacras, quas Israelitis olim præscripsit, cerimonias non eo statim tempore, quo dedit eas, in literas referri jussit, sed scriptioni semper tempus dixit opportunum, & suæ conveniens sapientiæ. Sic etiam vaccæ rufæ combustio in deserto Sinai jam instituta & peracta quidem, sed non prius, quam peregrinatione Israelitarum

tarum ad finem decurrente, literis mandata fuit. Nec minus sanguis adspersionis Novi Testamenti omni quidem tempore valuit ac profuit, etiam antequam fuit, sed ultimis demum temporibus fusus ac omni ex parte patefactus. *Meditatio quarta* declarat, *quam significanter Deus postremum pro peccatis sacrificium in Lege præscripserit & instituerit.* Scilicet *Num. XIX, 1, 2, Jehovah*, ut autor illius summus, disertissimis verbis commemoratur. Idem etiam autor est unicus victimæ illius, cujus vacca rufa figura fuit. *Mosi* & *Aaroni* præscriptus est ritus ille ad perficiendum; id quod de mactatione agni paschalis etiam relatum legimus *Exod. XII, 1.* Ita Dei voluntas tulit, ut, qui rebus civilibus & sacris præsiderent, utilis viribus in hoc utroque maximi momenti sacrificio tuendo elaborarent, donec hunc inchoatum typum perficeret Dominus. *Meditatio quinta, quem ad modum ultimum hoc in Lege præscriptum pro peccatis sacrificium contemplandum sit*, inculcatur. Quo loco manifestum redditur, istud primo pro Typo doctrinæ de cruenta Christi perpessione ac morte habendum esse, deinde a *Mose* usque ad Christum non Israelitarum modo, sed etiam alienigenarum, institutioni ac mundationi serviisse. In *Meditatione sexta* docetur, *quo modo hoc sacrificium, ab aqua adspersione dictum, ut vorum sacrificium pro peccatis oblatum, contemplandum, ac ceteris omnibus anteponendum sit.* Demonstratio ex *Num. XIX, 17, 19. Levit. IV* & *XVI*, & *Hebr. IX, 13*, petita est: quacum singulares comparantur res circumstantes, quæ, nec invitæ, in Servatorem conveniunt omnes. *Septima Meditatio, de ipsa victima, quam Deus ad postremum pro peccatis sacrificium in Lege delegit*, in indice infignitur. Vacca nimirum hæc erat iis hominibus digna, quorum in pecoribus cura & divitiæ fitæ erant. Animal requirebatur, ut mortem ac sanguinis Dominici profusionem in umbra repræsentaret. Ex animalibus robustis unum poscebatur, quod postremum esset sacrificium, typicæ inserviens œconomiæ. *Octava Meditatio de rubro postremi pro peccatis sacrificii colore* agit, atque Anti-Typum in rubro Servatoris sanguine potissimum quærit. *Nona Me-*

Pag. 72-96.

97-137.

137-176.

176-214.

215-262.

263-302.

ditatio de legitima ultimi pro peccatis sacrificii in Lege ætate differitur. Deus illam non differte declaravit, ab anxia nimis & curiosa ætatis ac diei natalis τῆ Ἀντιτύπῳ, Jesu Christi, explorātione, si ab aliis ejusdem finibus discesseris, nos avocatur. Ex indiciis, quæ Deus dedit, subobscuris divinant Judæi, vaccam fusfrālem tres ant summum quatuor annos natam esse oportuisse. Quadrat hoc idem in Messiam, quippe qui, ut nostrum a Patre cœlesti obligatum sacrificium pro peccatis, in calculo vatis divinitus excitati, *Danielis, Cap. IX, 24*, secundum ætatem dimidiæ hebdomadis annuæ,
Pag. 301 - nostris exponitur oculis. In *decima Meditatione de integra*
343 *& omnibus fuit numeris absoluta postremi sacrificii, pro peccatis oblati, perfectione* agitur, idque in sacrificium Christi
343-382. omnium perfectissimum valuisse, ostenditur. *Undecima Meditatio, de integerrima postremi pro peccatis sacrificii in Lege mundities* inscripta, typo declarato, plenissimum victimæ
383-429. Anti-Typicæ convenientiam & concentum exhibet. *Duodecima*, eaque ultima, hujus *Libri Meditatio*, planum facit, *quem ad modum postremum pro peccatis sacrificium in Lege a nullo jugo tangi aut onerari oportuerit.* Divinum interdictum, quod hac de re exstat, veteres impulit Hebræos, ut vaccam rufam reliquis omnibus anteferrent victimis. Nec immerito. Ista etenim umbra significare debuit orbis Servatorem, eundemque & nos homines, qui sine jugo esse concupiscimus, & suæ ipsius personæ excellentiam ac præstantiam, repræsentantem, quæ ab omni jugo vacua esse debuit, quo nos a jugo peccati & cacodæmonis liberaret.

Sed *Liber II*, qui *novem* complectitur *Meditationes*, nunc sequitur ordine, isque non minus dignus esse videtur, in cujus singularibus rebus excerpendis haud segniter versemur, quippe cum hæ sint ejusmodi, ut non e medio sumtæ dici queant. Ipse *Liber de Sacrificatione postremi pro peccatis*
430 477 *sacrificii in Lege* inscriptus est, & *Meditatio* ejus *prima* enucleat, *quem ad modum illud paratum* fuerit. Vacca erat paranda, quam *Moses*, a Deo eruditus, jusserat. Israelitis in mandatis datum erat, eam ut pararent. Sic & Sacrificium

Messia-

Digitized by Google

Messianum erat a sacris vatibus, Deo auctore, prædictum, idque ab universa Judæorum gente, in sacra urbe tum congregata, in crucem actum est. *Meditatio secunda* reddit rationem, *quam ob rem posteremum pro peccatis sacrificium, ante sacrificationem, ad Mosen adduci oporuerit.* In quo quidem ritu non tam *Mosis* persona, quam officium, spectari debet. Erat *Moses* Israelitarum & judex, & מחקק, hoc est, *typorum* Veteris Testamenti *designator, Num. XXI, 18, Deut. XXXIII, 21.* Civilibus ille rebus & sacris hac ratione præerat. Typica illa umbra ad tribunal civile & sacrum respexit, coram quo utroque Salvatori standum erat. In *tertia Meditatione* enodatur causa, *cur ultimum pro peccatis sacrificium Eleasari tradendum fuerit.* Legitur hoc *Num. XIX, 3.* Notari hic meretur loci, nullas Sacerdotis partes *Aaroni* in hoc Sacrificio assignari, sed soli *Eleasari*, qui idcirco bis dicitur Sacerdos, *Num. XVIII, 28, XIX, 3.* Ut adeo ista jam tempestate *Aaroni*, si rem bene putes, suo summi Sacerdotis honore abeundum certa quadam ratione fuerit; quandoquidem posthac etiam, in vita sua & morte, non amplius Sacerdos, sed tantum *Aaron, Mosis* frater, vocatur, *Num. XX, 2, 6, 8, 10, 12, 23*, alibique. Nemo est, quin sine mora intelligat, *Eleasarem* hic Jesum cruci affixum, ut totius legis *victo*rem, adumbrasse. *Meditatio quarta* exponit, *quo modo ultimum in Lege sacrificium pro peccatis extra castra ducium fit, Num. XIX, 3*, ubi textus originalis habet: ושרף *faciet eam*, vaccam, *exire.* Vis dicendi erudit nos, totam hanc rem a nutu ac voluntate *Eleasaris* pependisse. Hac eadem ratione Dominus, non coactus, sed volens & suapte sponte mortem nostra causa oppetiit. *Meditatio quinta* ad *locum* pertinet eum, *in quem posteremum in Lege sacrificium pro peccatis, in via mortis, ductum fuit.* Verba sacra nominant locum generatim, *extra castra.* Specialem vero ex *Num. XIX, 4*, illo sine negotio concludere licet, dum illic dicitur, sanguinem hujus victimæ *e regione tabernaculi adspergendum esse.* Ex quo sequitur, ut vitula in ejusmodi locum ducenda esset, *e regione portæ tentorii conventus, & tam spectanti in oculi-*

Pag. 477 - 510.
510 - 555.
555 - 597.
597 - 643.

lis erat. Ubi hoc etiam commemoratione dignum, eam victimam, æde ſacra exædificata, *in montem oliveti* educendam fuiſſe. Quis eſt, quin manifeſtiſſimam inter Typum & Anti-Typum videat convenientiam? Nam & Chriſtus extra portas civitatis paſſus eſt, *Hebr. XIII, 12*, & in monte oliveti portionem poculi ſui non minimam ebibit. Quam rationem veritati viciniorem eſſe, ipſe *Jo. Spencerus*, qui corruptus alioquin harum rerum judex & arbiter ſedet, faſſus eſt ingenue, ac præ ſe tulit. *Meditatio ſexta* explanat *modum, quo poſtremum in Lege pro peccatis ſacrificium ad mactationem paratum*, & *ſeptima*, *qua ipſa mactatio peracta ſit.* Erat mors, ut omnium victimarum, ſic hujus inprimis vitulæ, ſummis exquiſitiſſimisque cum doloribus conjuncta. Non male Cl. *Delauny* in Libro, hoc indice, *Revelation examined with candour*, inſignito, judicat, Deum optimum maximum hominem peccatis infecto tam horrendas victimarum mortes eo conſilio ante oculos poſuiſſe, ut vim mortis, cui addictus erat ipſe, hinc perſentiſceret. Verba viri ex *Bibliothecæ Britannicæ Tom. II Part. I pag. 190* excitat Summe Venerabilis ſacrorum noſtrorum Antiſtes. *Meditatio octava* monſtrat, *quemadmodum ſanguis vaccæ rufæ ſpargi; nona* vero, *qua ratione in ligno comburi, hac debuerit.*

Reſtat, ut *Libri tertii*, qui *de Uſu poſtremi pro peccatis ſacrificii in Lege* exponit, ſummam exhibeamus, quæ *ſex* in ſe continet *Meditationes.* Harum *prima* docet, *quo pacto prima per iſtud purgatio facta ſit*, præeunte divino Hiſtorico, *Num. XIX, 7, 8, 10.* *Altera* indicat, *quo modo cinis vaccæ rufæ ad purgationem collectus fuerit.* *Tertia* rationem, *qua ex eo cinere aqua adſperſionis parata ſit*, exponit. *Quarta* ſiſtit *pollutos, qui hac ſparſionis aqua mundabantur.* In *quinta* de *ipſa hac ſparſione, qua polluti mundati ſunt*, agitur. Ac *ſexta* denique, quæ ultimum occupat locum, declarat *mundationem, quam polluti per adſperſionem hujus luſtralis aquæ nacti ſunt.* Ubivis ratio typorum omni, qua fas eſt, accuratione evolvitur, tum vero & veritas Anti-Typica, eaque majores, atque adeo omnes, perfectionis numeros tenens,

Pag. 644 - 688. 688-728. 711. 712. 729-779. 779-847. 848-895. 896-949. 950-1008. 1008-1038. 1039-1073. 1073-1104.

nens, ex interioribus S. Theologiæ adytis excerpta, eleganti, perſpicua, ſignificante, acri, incitataque, proponitur oratione.

Re ipſa explanata, *tres* adjunguntur *Indices*. *Primus* omnes Meditationes ſub unum producit adſpectum, *alter* dicta Scripturæ Sacræ plurima, accuratius ac nervoſius expoſita, *tertius* tandem potiora rerum argumenta, in tabula veluti repræſentat. Dignus hic erat typis, in cujus natura enodanda Vir magnus laudabilem induſtriam collocaret, cum omnes ſancti & eruditi homines, quos ipſe in præmiſſa collaudavit Præfatione, plurimam ex eo ſpiritualem ceperint utilitatem. Nos in votis habemus, ut non ſolum iſtud, quod ibidem ipſe addit, votum valeat, verum ut etiam alii divinarum literarum interpretes, pari nempe judicandi facultate inſtructi, hoc tam illuſtri excitentur exemplo, quo arcanas, eademque copioſiſſimas, Theologiæ Typicæ divitias, ad opes Theologiæ Anti-Typicæ Dogmaticæ, &, quæ hinc emanat, Practicæ, Paracleticæ, Homileticæque, adaugendas & locupletandas, diligenter ſtudioſeque veneantur.

JO. GOTTL. HEINECCII, JCTI, S. R. M. Pruſſicæ Conſil. Intimi, & Juris ac Philoſophiæ in illuſtri Fridericiana Prof. Publ. Ordin. Hiſtoria Juris Civilis Romani ac Germanici, qua utriusque origo & uſus in Germania ex ipſis fontibus oſtenditur, commoda Auditoribus methodo adornata, multisque Obſervationibus haud vulgaribus paſſim illuſtrata.

Halæ, ſumtibus Jo. Erneſti Fritſchii, 1733, 8. Alph. 1 pl. 11½.

Eſt illa præcipua noſtrorum temporum felicitas, ut elegantiſſimi Viri ingenii in Hiſtoriam Juris Romani & Germanici, & vias legum Autorum, accurate ſtudioſeque inquirant, & nobiliſſimas clariſſimasque veritates ex mediis antiquitatis parietinis eruant, & ad communem utilitatem, in lucem,

conſpectumque, omnium proferant. Minus gratium hoc eſt veteris barbariei patronis, qui illa ſtudia, ad nummos faciundos, & immanes divitias corradendas, parum accommodata, faſtidioſe reſpuunt, &, cum ultra gloſſarum ſterquilinium, & forenſis trituræ ſcriptores non ſapiant, ad ipſum elegantiorum literarum nomen, tanquam ad Meduſæ caput, vehementer cohorreſcunt. Quodſi enim apud illos de Præfectis Auguſtalibus, de Triumviris auro, argento, ære flando, feriundo, de SCto Liboniano, de Subceſiva, & aliis graviſſimis Juris Romani capitibus, diſputes, aut antiqui JCti nomen recites, mox te obtorto collo in jus rapient, & tecum hæſe ſamæ judicio experientur. Eo majorem illuſtrioremque laudem atque gloriam merentur Viri ſapientiſſimi, qui, ſpretis, magno atque generoſo animo, imperitæ plebis vocalis, væ, quam olim *Alciatus*, *Cujacius*, *Hottomannus*, *Briſſonius*, *Merillius*, & alii Jurisprudentiæ melioris lumina, ingreſſi ſunt, ſtrenue inſiſtunt, & ad decus literarum aſſerendum vindicandumque omnem ſuam operam, curam, ſtudium denique omne ſuum, conferunt. Inſignem inter illos locum obtinet *Heineccius*, immortalibus in Jurisprudentiam meritis illuſtris, qui, poſt tot elaboratiſſima maſculæ ſolidæque Jurisprudentiæ ſpecimina in vulgus emiſſa, nunc novo ſibi beneficio devincit Jurisprudentiæ cultores, & Hiſtoriam Juris cum iisdem communicat, vaſta rerum præſtantiſſimarum copia maxime commendabilem. Jucundum fore, ſperamus, Lectoribus noſtris, percipere, quibus rationibus inductus, ad ſcribendam Juris Hiſtoriam acceſſerit Cel. Autor. Placuit nimirum Pruſſorum Regi, ut, relicta Viadrina, in Fridericianam ſeſe conferret *Heineccius*. Paruit optimi Principis voluntati Noſter. Et, quamvis, migrationum jam diu pertæſus, conditiones ſplendidiſſimas a Regibus & Rebuspublicis potentiſſimis ſibi propoſitas, aliquoties repudiaſſet, nihilominus, ut morem gereret Principi, Halæ rerum fortunarumque ſuarum ſedem domiciliumque collocavit. Incidebat profectio ipſius in illud anni tempus, quo jam dudum publicarum privatarumque recitationum auſpicium Halæ ſactum fuerat. Noluit itaque vel turbare

cetero-

Digitized by Google

ceterorum Anteceſſorum ordinem, vel otio & ſilentio paucos, qui ſupererant, menſes tranſigere, ſed potius in animum induxit, Juris tum Romani, tum Germanici origines, progreſſum, viciſſitudinesque, enarrare. Ne vero deeſſet liber Auditoribus ſuis, qui frequentes convenerunt ad has acroaſes, potiora Juris Romani & Germanici capita in chartam conjecit, calamo, ſi ipſum audimus, tam feſtinante, ut ſæpe numero ſchedæ adhuc madidæ in officinam mittendæ eſſent. Gratulamur literis, gratulamur Jurisprudentiæ tam fortunatam ſalutaremque migrationem, quæ niſi fuiſſet, careremus forte adhuc tam locuplete rerum ſelectiſſimarum theſauro. Id enim vere atque ex animi ſententia ſcribimus, multa nova, ſingularia, & ab aliis vel nimis breviter pertractata, vel plane omiſſa, protuliſſe Cel. Autorem in hoc libro, & utiliſſimis Obſervationibus interſperſis præclare promeritum eſſe de humaniori Jurisprudentia. *Duobus Libris* complectitur fata atque hiſtoriam Juris.

Liber primus de origine & progreſſu Juris Romani agit, cujus *Cap. I originem & progreſſum Juris Romani ſub Regibus; Cap. II ſtatum Juris Romani ab exactis Regibus uſque ad Leges XII Tabularum; Cap. III progreſſum Juris Romani poſt XII Tabulas ad tempora Auguſti; Cap. IV ſtatum Juris Romani ab Auguſto Cæſare ad Conſtantinum Magnum, Imperatorem; Cap. V ſtatum Juris Romani ſub Chriſtianis Imperatoribus ad Juſtinianum*, & *Cap. VI compilationem Juris Juſtinianei, ejusque in Oriente & Occidente uſum & fata uſque ad noſtra tempora*, commemorat.

Liber II originem & progreſſum Juris Germanici pertractat, *Cap. I Jus Germanicum ante Caroli I Imperium; Cap. II progreſſum Juris Germanici a Caroli Magni temporibus ad Lotharium III, Imperatorem; Cap. III ſtatum Juris Germanici a Lotbario, Imperatore, ad tempora, quibus in Germania Academiæ inſtitutæ ſunt*, denique *Cap. IV ſtatum Juris Germanici a conditis Academiis ad noſtra tempora*, exponit. Progredimur nunc ad ſpecimina quædam ex elucubratiſſimo hoc Opere proferenda. Fundamentum, ſi Ill. *Heineccium* ſequimur, juris edicendi genuinum apud Romanos Pag. 58.

non imperium, ceu perperam tradidit *Sigonius*, ſed honor, fuit. Qui enim honoribus Romæ fungebantur, iidem edicta reddere poterant. Honoribus autem non modo fungebantur magiſtratus, nec hi ſoli Romanis dicti honorati, vel honoribus uſi, ſed & Sacerdotes. Unde hi æque edicebant, ac illi. Nec alia eſt ratio, cur Jus ex Magiſtratuum Edictis
Pag. 61. deſcendens dictum fuerit Honorarium. Fraudem & aſtutiam Prætorum ex vero notat, qua Jus Civile indirecte everterunt. Vel enim novis excogitatis vocabulis leges eluſerunt, vel actiones civiles, datis exceptionibus, reſtitutionibusque in integrum, inanes reddiderunt, vel fictionibus variis Jus plane in
63. aliam formam commutaverunt. Dicam hic ſcribit *Cortii* Vindiciis Prætoris, & Juris Honorarii, *Virumque illum doctum, effuſa omni bile, magno conatu maximas nugas egiſſe*,
107. contendit. Reſtituit idem Ill. Autor *C. Martii Figuli* memoriam, qui circa annum U. C. 620 Jurisprudentiæ Civilis ſtudio celeberrimus fuit. Sed illius pœnituit ipſum. Cum enim Conſulatum petens repulſam tuliſſet, adeo commovebatur ira, ut illos, qui poſtero die ad conſulendum eum venerant, hoc gravi dicto dimitteret: *At vos conſulere ſcitis, conſulem facere neſcitis.* Ex *Seneca* docet, olim JCtorum diſcipu-
131. los Auditorum quaſi uſitato ſolennique nomine fuiſſe nuncupatos, mox vero illo vocabulo quoscunque deſignatos fuiſ-
185. ſe diſcipulos. Anxie diſquirunt Viri docti, cur SCtum Trebellianicum, *L. Annæo Seneca & Trebellio Maximo* Coſſ. conditum, non *Annæanum*, ſed *Trebellianicum*, dictum ſit, cum tamen major Conſul fuerit *Seneca*. *Theodorus Marcilius* in ea opinione verſatur, initio dictum eſſe SCtum Annæanum, verum poſt damnatam *Senecæ* memoriam amiſiſſe illud priſtinum nomen. At, non opus eſſe hac conjectura, opinatur Ill. *Heineccius*. Non enim SCta ſemper a Conſule majore dicta ſunt,
234. ſed ab eo, qui ad Senatum referebat. *Adriano*, Imperatori, beneficium diviſionis inter fidejuſſores vindicat, & contra *Cujacium*, qui illud beneficium *Antonino Pio* tribuit, diſputat. Neque enim id ex *l. 49 §. 1 de Fidejuſſ.* colligi poſſe, cenſet, in qua *Antoninus Pius* hoc jus non conſtituit, ſed tantum ad

certum

certum casum applicat. Ex Nostri sententia, novum Praetorem Minorum creavit *Constantinus Magnus*, qui hoc unum ageret, ut, causa cognita, res minorum vendi posse, vel non posse, decerneret, cujus decretum etiam necessarium erat, si propter fiscalia debita vel pupilli, vel minoris, res aliqua distrahenda sit. Juvat conjecturam ipsius *lex ult. C. de Praed. & al. reb. min.* quam opportune in partes suas vocat. Contra Ill. *Brunquellum*, nuper defunctum, sed tunc adhuc in vivis constitutum, probat, *Ethilbertum*, Anglorum Regem, non recepisse Romanas leges, quarum tunc nullum in Anglia vestigium erat, sed primum proprias leges tulisse Anglis, ea quidem cura solicitudineque, ut, Romanorum exemplo, Viris sapientissimis hoc negotium demandaverit. Memoratu dignissima est charta Monasterii Honaugiensis, quam ex *Mabillonio* adducit Ill. *Heineccius*, in qua *Carolus*, Rex Francorum, profitetur, res peregrinorum secundum legem Francorum proprias esse Regis, ab eoque jure eximit Scotos. Quod est ipsum illud decantatissimum Jus Albinagii, cujus alioquin vix vestigium in legibus Francicis reperies. Pag. 292. 371, 372. 388.

REPRESENTATION DE QUELQUES MILLIERS d'arbres, arbrisseaux, &c.

h. e.

JOANNIS FRIDERICI WEINMANNI ICONographia aliquot millium quadripartiti orbis arborum, fruticum, herbarum, florum, fructuum, fungorum, &c. coloribus ad vivum illustrata, & Iconibus, æri artificiose incisis, expressa, arte hactenus ignota; cum plurium linguarum Indice, quo omnium plantarum genera, characteres, descriptiones, & usus, ex Celeberrimorum Physicorum observatis, breviter exponuntur, & probatissimi quique Autores allegantur. Sumtibus celebrium uniuscujusque in sua arte BARTHOLOMÆI SEULERI *&* JOANNIS RIDINGERI.

Ratisponæ, typis Hieronymi Lenzii, 1735, fol. Plag. 10, cum Tabb. æn. 51.

Alter hic est, quem jam sistunt Editores, plantarum ad vivum pictarum missus, fronte Libri tantisper immutato. Nam Index Phytanthozaiconographicus in Germanicum, quem compendii gratia hic omisimus, Gallicumque degeneravit titulum. Continuatur Alphabeticus ordo, habenturque Alsinarum, Althearum, Amaranthorum, aliarumque, quarum nomen ab *A* orditur, plantarum variæ species oppido raræ. Si nova non est, perutilis tamen exiistit, concretorum naturalium superficies suis coloribus exhibendi peritia, cujus primos conatus debemus Anglis, prout jam antea monuimus. Dies diem docet, & cum oblectamento comperimus, pictorem hinc inde rerum naturæ convenientius depingendarum studiosiorem fuisse, quem plura suo tempore præstiturum confidimus. Plurimum interest, ut Iconographus, plantæ vivas imagines exhibiturus, ad superstitionem usque minutiarum circa florem, calycem, stamina, pistillum, fructum, arillorum numerum, modum crescendi, studiosus evadat; quod si fecerit, habiturus est, de quo sibi gratulari, & expertorum in arte applausus promereri possit. Obscuræ figuræ nullæ sunt, quam nitidis etiam exprimantur coloribus. Satisfecit sane omnium expectationi artificis penicillum, quod inter Alsines, alias quatuor petalis, quas tetrapetalas vocat *Morisonus*, exhibere, alias quinque petalis instructas, delineare voluerit, &, quamvis levius esse parorama videatur, Anagallides quasdam quatuor petalis in flore, cum quinque sint constanter, alias quinque, cum quatuor esse deberent, depinxisse, illas puta, quæ Veronicarum aquaticarum species sunt, splendidi tamen Operis dignitas omnino postulat, ne quid eorum intermittatur, quæ ad scientiam ullo modo pertinere poterant. Fructuum consideratio solerter instituta insigne decus conciliatura esset Operi. Sufficit enim spatium in regia pagina apponendis singulæ plantæ seminibus suis; quo facto quilibet intelligeret generum diversitates, & nominum imponendorum rationem. Quodsi tamen ex Herbario Sicco Icones

nes deſumtæ ſunt, nec a vivis captæ herbis, condonandum id eſt induſtriis artificibus, maxime quod exoticas herbas attinet. Cum antiquitate loquitur Cel. Autor, noluitque recentiorum agnoſcere onomatopœias. Inde amaranthus globoſus, Amaranthoides eſſe, prout inter recentiores audit, recuſat. Blitum etiam & baccifera iſta barbadenſis tinctoria circeæ foliis cum Amaranthis unum idemque eſt. Quo in negotio abundabit quilibet ingenio ſuo; nam methodum liberam eſſe ajunt. Expectamus reliqua, nec diffitemur, in Bibliothecarum ornamentum & rei herbariæ utilitatem ceſſuros conatus hoſce, quibus, magno animo ſuſceptis, felices ſucceſſus apprecamur.

ANNOTAZIONI ALLA CARTA DEL SISTEma Solare, &c.

h. e.

ANNOTATIONES AD TABULAM SYSTEmatis Solaris WHISTONIANAM, dedicatæ Excellentiſſimo Domino MATTH. JOANNI, S. R. I. Comiti DE SCHULEMBURG, Supremo Duci copiarum Sereniſſimæ Reipublicæ Venetæ, &c. cum variis Additamentis, ad idem argumentum ſpectantibus.

Venetiis, apud Angelum Paſinelli, 1735, 4.
Plag. 5½, cum Tabula magna æn.

Quod *Guil. Whiſtonus*, ſecundum *Newtoni* & *Halleji* demonſtrata, Londini nuper exhibuit Schema Syſtematis Solaris, cum Planetarum & Cometarum eo pertinentium orbitis, id Venetiis denuo æri inciſum, additoque libello, varias Annotationes complectente, editum eſt. Sub Dedicatione nomen *Petri Viduæ*, ſub Præfatiuncula vero hæ literæ ſubſcriptæ exſtant: *D. G. B. P. C. R. S.* In Schemate ipſo, cujus diameter duo pedes ſuperat, orbitæ Planetarum & Cometarum juſta proportione, ſed alteræ forma circulari concentrica, alteræ parabolica, exhibentur. Circulorum majorum

jorum peripheriis adſcripta ſunt, quantum ratio ſpatii permiſit, tempora, quibus Planetæ, tum circa ſolem, tum circa propria centra, revolvuntur, diſtantiæ mediæ a centro Solis, diametri, maſſæ, aphelia & perihelia, denique quantitas lucis & caloris, quam Planetæ a Sole accipiunt. Circa parabolas Cometarum ſimilia fere annotata exſtant. Atque, ut exemplo Cometæ, qui A. 1680 comparuit, rem illuſtremus, hæc ſunt, quæ de eo memorantur: Die 8 Dec. ſub meridiem, Cometam iſtum fuiſſe in perihelio ſuo, remotum a centro Solis ſpatio 496000 milliarium Anglicanorum: ejus calorem tunc temporis circiter bis millies ſuperaſſe calorem ferri candentis: longitudinem caudæ, poſt perihelium, fuiſſe 80. 000. 000 milliarium: periodum abſolvi annis 575: maximam a Sole diſtantiam eſſe circiter 11200. 000. 000 milliarium: hanc ad diſtantiam minimam ſe quam proxime habere, ut 20000 ad 1: ideoque lumen & calorem maximum ad minimum ſe habere, ut 400. 000. 000 ad 1: nodum adſcendentem eſſe in ♈. 8°. 22′: inclinationem orbitæ ad Ecclipticam 60°. 56′: denique motum directum. Deſcripſit *Halleſius* Cometas quatuor & viginti. Sed, cum horum tres pro uno & eodem, rurſusque duos alios pro uno habeat, hinc non plures quam una & viginti orbitæ Cometarum parabolicæ in Schemate ſunt expreſſæ. Et, quoniam ipſa corpora Planetarum, orbitasque ſatellitum, juſta proportione exhibere non licuit, iſtas res, cum facie & phaſibus Lunæ, orbitarumque Cometicarum forma elliptica, locis opportunis, ac potiſſimum in quatuor extremis tabulæ angulis, ſeparatim ante oculos poſuerunt Autores Itali. Iidemque, quod in Schemate commemorare anguſtia ſpatii non permiſit, cum de Cometis, tum de Planetis, horumque ſatellitibus, & Saturni annulo, ipſoque ſole, in adjuncto libello, cujus jam mentionem fecimus, diligenter & ſuccincte perſecuti ſunt. His adjecerunt Quæſtionem undecimam ex Optica *Newtoniana*, itemque aliquot Capita ex Diſcurſu Cel. *de Maupertuis*, de variis figuris aſtrorum, & poſtremo etiam nonnulla ex *Whiſtoni* libro, quem inſcripſit Theoriam telluris. Cum multa hoc pacto

pacto præclara, ſcitu digna, & minime vulgaria, in eleganti compendio ſiſtantur, dubium profecto non eſt, quin ſumtus labor cultoribus Uranies perquam gratus ſit futurus.

JO. SIMONIS, GYMNAS. ILLUSTRIS REG. Hal. Sub-Rectoris, & Alumnorum Inſpectoris, Arcanum formarum nominum Hebrææ Linguæ, ſive de Significatione formali, Tractatus Philologicus, quo nominum Hebrææ Linguæ ſignificationes ex ipſorum formis eruuntur & illuſtrantur, Sacroque Veteris Teſtamenti Textui, atque adeo univerſæ Linguæ originali, nova lux accenditur. Pars prior, de Nominibus nudis.

Halæ Magdeburgicæ, impenſis Orphanotrophei, 1735, 4.

Alph. 2 pl. 11½.

Autorem Clariſſimum ad operam & utiliſſimam, & ab eruditis dudum exoptatam, animum appuliſſe, nemo unus ambigit. Formæ enim nominum Hebraicorum nequaquam ſunt otioſæ, ſed majus quid involvunt, licet id, in quo cardo rei vertitur, a nemine ſit huc uſque ſatis explicatum aut pertractatum. Agnoverunt hoc ipſum ſummi rei Hebræorum literariæ ſtatores, *Jacobus Guſſetius*, *Val. Ern. Læſcherus*, Antiſtes rei ſacræ apud Dreſdenſes Celeberrimus, *Caſpar Neumannus*, Vir vere novus in exponendis Hebræorum literis, *Jacobus Rhenferdius*, *Albertus Schultens*, feliciſſimus Linguæ Hebraicæ ex Arabica inſtaurator, aliique. Prodit in præſens inſtituti ſola *Pars prior*, de Nominibus, quæ nuda vocari ſolent. *Pars altera*, cujus editionem merito expetimus, aget de Nominibus auctis, quæ indaginis ſunt altioris. Totum Opus diſpeſcitur in Tractationem de Nominibus vel nudis, vel auctis. *Nuda* ſunt triplicis indolis, vel *levia*, vel *geminata*, vel *gravia*, ſeu *dageſſata*. *Levia* rurſus ſunt vel *acuta*, deſinentia

in quinque Vocales longas, de quibus, poſt *Sectionem primam* præliminarem, differitur in *Sectione ſecunda*: vel *penacuta*, ut *Segolata Sect. IV*, quibus reſpondent imperfecta illa, de quibus peculiaris procurrit tractatio in *Sect. V.* De *geminatis* tractatio inſtituitur *Sectione tertia*: de *gravibus Sectione ſexta*. *Aucta* ab initio recenſentur *Sectione ſeptima*, a fine *Sectione octava*. Accedit hiſce Appendix, ſeu *Sectio nona*, continens Participia *Benonim*, nominaliter uſurpata, nomina animalium, peregrina item, & compoſita. Hæc eſt ſumma Operis & argumentum. Si uſum hujus laboris expendimus, nos tenere haud poſſumus, quin Autoris inſtitutum apprime pulchrum prædicemus. Nam appareret ita, quæ Nominum ab eadem Radice ſub diverſis formis
Pag. 25 ſeq. derivatorum ſit differentia. Nonne *ſcriptio* & *ſcriptura* differunt ob diverſam formam derivationis? Singulares vocum emphaſes ſæpe involutæ ſunt diverſis ejusmodi formis. Vocabulis difficilioribus & controverſis maxima ſic ſubinde lux accenditur. Porro veræ vocum etymologiæ detegi & dijudicari ex hoc inſtituto poſſunt. Tum nomina formæ dubiæ, maxime imperfecta, claſſibus ſuis tutius queunt adſociari. Et quis ignorat, cognitionem formarum hujusmodi valere inſigni uſu in lectione, punctis experte? Ex ſignificatione formali præterea judicium poteſt nonnunquam ferri de *variantibus lectionibus*, e. g. *Devt. XXIII*, 2, non legendum eſt רַפָּא ſed רָפָה. Nec id eſt omittendum, propriam nominum propriorum ſignificationem ex ipſorum forma accuratius definiri poſſe. Ita עָשָׁן notat *piloſum ex toto*, ex Arabico عشن *fuit crinibus prolixis*. Hæc doctrina magnum memoriæ fert ſubſidium, monente id jam *Rhenferdio*. Tandem hac ratione haud parum γνησιότης & ἀκρίβεια Punctorum ſtabilitur. Univerſæ denique rei Gram-
6, 7. maticæ in multis magna lux affunditur. Hypotheſis *Neumanniana* hic non reponitur, ab his laudata, culpata ab illis. *Forma Nominum* hic denotat certam literarum & punctorum conſtitutionem. Dari ejusmodi ſignificationem nomi-
8. num formalem, Autor Cl. comprobat 1) ex inductione ſingulo-

gulorum exemplorum Biblicorum; 2) ex conſenſu Eruditorum; 3) ex analogia ceterarum linguarum; 4) ex natura ſermonis humani. Forma illa elicitur hoc modo: 1) Singula ejusdem formæ exempla Biblica colliguntur, & ſecundum verborum ſuorum ſignificationes in certas claſſes digeruntur; 2) notiora ſeliguntur; 3) diſquiritur, quam ſignificationem generalem notiora illa habeant communem? 4) Generalis illa ſignificatio applicatur tum ſingulis exemplis ignotioribus. At Nomina animalium, & Numeralia cardinalia formarum ſaltem ſimpliciorum, ſignificationem illam, reliquis Nominibus communem, plane reſpuunt, arguentia, primam linguæ Hebrææ faciem fuiſſe paulo aliam ac eam, quæ hodieque in Codice Sacro apparet. Quod cum Autor ſtatuit, addit, *Nomina animalium*, ab ipſo *Adamo* ſolenni ritu impoſita *Gen. II, 19, 20*, nihilo ſecius a poſteris eſſe conſervata tanquam nomina propria, quæ ideo ab aliis nominibus recentioris uſus tantopere differant. Verba intranſitiva quadripartitur in verba 1) *actionis intranſitivæ*, 2) *paſſionis*, 3) *qualitatis*, & 4) *ſtatus*. Nomen צַלְמָוֶת, quod Autor pro compoſito habet, eſt ſimplex heemanticum, ſi Arabicam linguam in ſubſidium vocamus. Formæ nudæ leves, prima radicali kametzatæ, exprimere a Noſtro exiſtimantur objectum actionis per verba tranſitiva, ſubjectum ſeu concretum a verbis intranſitivis. Formæ nudæ leves, prima radicali ſchevatæ, notant eidem *proprie* abſtractum, id eſt, ipſam actionem, paſſionem, qualitatem, ſtatum, *metonymice*, 1) ſi verbum ſit tranſitivum, *objectum actionis*; 2) ſi verbum ſit intranſitivum, concretum ſeu ſubjectum actionis, paſſionis, qualitatis, ſtatus; 3) medium actionis & paſſionis. Secus tamen ex parte ſeſe habet forma פָּקֹר, de qua in *Sect. I Cap. VI* ſpecialius agitur. Dabimus nonnulla Lexicographis examinanda. Autor Cl. יָרֵחַ *lunam* deducit ex יָרַח *maduit*, quia luna humoribus præeſſe ſemper fuit exiſtimata. עֲצָה cum *Bochharto* per os *coccygis* transfert. זְכוּכִית *Job. XXVIII, 17*, fuit indubie lapis ſpecularis, vitri vice adhibitus a primis mortalium, un-

Pag. 10. 11. 12. 20. 30. 43. 46.

de etiam prisci ὕαλον eum in lamellas splendentes attenuatum dixerunt. Indubie פוך idem est lapis; nam in pulverem comminutus stibium ac fucum efficit, in lamellas debite divisus loco fenestrarum inservit, lucemque transmittit.

Pag. 390. יְמִים *Gen. XXXVI, 24*, sunt, judice Nostro, *aquæ calidæ*. Remittimus Lectorem ad Librum ipsum, sitim facile restincturum, gratulantes Autori de labore difficili tam feliciter superato, & exspectantes avide, quæ restat, laboris utilissimi *Partem posteriorem*.

EMAN. SWEDENBORGII, SACRÆ REgiæ Majestatis Suecicæ Collegii Metallici Assessoris, Prodromus Philosophiæ ratiocinantis de Infinito & Causa finali Creationis: deque Mechanismo operationis animæ & corporis.

Dresdæ & Lipsiæ, sumtibus Friderici Hekelii, 1734, 8. Plag. 17.

Inscriptus est liber Viro Venerabili, *Erico Benzelio*, Gothiæ Orientalis Episcopo, Affini Autoris Præclarissimi, venerantis in Affine merita, beneficia, & nexum. In Præfatione objectioni eorum occurritur, qui Metaphysica consulta horrent obtentu stili duriusculi. Finis rationis humanæ collocatur in sensione eorum, quæ revelata sunt & creata: adminiculum noscendi colendique Deum itidem eadem ponitur ratio. Unde colligitur, mysteria revelata haud contrariari humanæ rationi, in sese consideratæ. Hinc ad rem ipsam curriculum convertitur. Infiniti respectus perhibetur esse nullus, ratione finiti. Quantitatem infinite parvam dari, negatur. Quæritur, num infinitum sit purum & simplex? æternum? *Infinitudo temporis* ab Autore habetur pro æternitate. De rebus creatis hæc æternitatis species solet affirmari; de Deo nequaquam. Infinitum scilicet vel idea negante, vel notione affirmante, continetur. Metaphysica ac affirmans no-

15. 17. 20.

tio

tio dictitat, infinitum id esse, quod perfectionibus singulis possibilibus præditum existit. Autor *infinitum* id vocat, quod Pag. 34.
a causa ulla finiri haud potest, sed in causa sui est. Evincit porro e penu rationis, existere ejusmodi Infinitum, idque esse Deum, tum a priori, tum a posteriori. Causa mali a 49.
finito, ejusque limitibus, derivanda; non ab infinito. Notio infiniti illustratur ex theoria de minimis & maximis rebus, in mundo obviis. Medulla oblongata dicitur esse fons omni- 61.
um sensionum & sensuum, tam subtiliorum, quam crassiorum. Tendunt omnes humani corporis, imo mundi, partes ad fi- 78 seq.
nem suum communem, quem non nisi intellectus infinitus cognoscere & instituere valet. Substantia infinita dicitur esse aliquid, quod intelligere non potes, quid aut quale sit; agnoscere tamen debes. Tandem additur, tacite animas humana- 82.
nas in eo consentire, quod existat Deus, isque infinitus. Philosophi, quibus natura est idolum, vires finitas ac determina- 85.
tas confundunt cum infinitis & insuperabilibus, atque præ- 87.
terea putant, a Deo semper exspectari eventum, antequam is decernat modum directionis ac gubernationis. Statuunt sci- 90.
licet Philosophi hujus commatis aliquid imperfecti & finiti in Infinito, & labuntur in fontem Anthropomorphismi, unde idololatria emanavit, & Hylotheismus *Aristotelis* ac aliorum. 98.
Ex calculo infinitesimali ostenditur, infinitum Algebraicum 101.
similitudine quadam gaudere cum finito; sed infinitum Metaphysicum haud æque: illud comparative esse nihil; hoc non item. Ostenditur deinceps, dari in mundo nexum, & ex 115 seq.
causa creationis finali elucere infinitudinem Creatoris. Effe- 144 seq.
ctum ultimum fuisse quidem ruptum peccatis hominum, reparatum vero esse per Filium Dei unigenitum. Si quid monere licet, incauti hæc ita accipient, quasi singuli homines sint per Christum beandi, eo quod ipsi in statu perfectionis sigillatim fuissent beati. Alii objicient, ignaros Messiæ sic quoque beatum iri. Prævidet Autor telum, & ita *pag. 147 seq.* solvit objectionem: *Qui fidem in Infinitum habet, non excludit a fide unigenitum; non distinguit, quia distinguere non potest, — — unde, si simpliciter includunt omne illud, quod in-*

finitum eſt in Deo, & pariter illa, quæ neſciunt, & quia in ipſa fide eſt divinum quid, non poteſt in illa ſeparari unum Infinitum ab altero. Affirmat idem Autor, ab inanimatis coli Deum, quatenus hæc tendunt ad finem creationis in ultimo effectu obtinendum. Animam humanam eſſe finitam, regulisque adſtrictam, ſolide oſtenditur. Gradus ſpiritualium perfectionum in ſubſtantiis finitis omnino ſunt æſtimabiles, & per corpora exſerunt effectus, mechanice determinatos. Inde Autor Ampliſſimus colligit, regulas, quibus ſpiritus finiti ſunt obnoxii, eſſe mechanicas. Docet idem, finitum cogitari non poſſe, niſi tanquam extenſum. Si de partibus gradibusque intra partes dynamicas ſit ſermo, facile id largientur omnes. Animam, addit idem, haud eſſe pure ſimplicem, ſiquidem mera ſimplicitas ſit ſolius Dei propria. Docet is porro, animam regulis mechanicis & geometricis eſſe ſubjectam, nihilo tamen minus immortalem, ſed *per Dei* (*) *gratiam.* Addimus, gratiam Dei ad impiorum animas haud ſpectare, adeoque has ex hac ſententia fore mortales. Sed pergit contenditque Autor, naturaliter impoſſibile eſſe, ut anima moriatur. Id ipſe probat exinde, quod anima perpetuo cauſæ finalis, quam Deus per orbem obtinere voluit, ſit particeps. Quod vero *animam* vocat *ſubtiliſſimam corporis noſtri partem pag. 202*, id nonnullis videbitur duriuſculum. Contendit idem porro, inter finita nullum exiſtere nexum ſine contiguo naturali, nullamque mutationem limitum & ſtatus cogitari poſſe citra motum, elementa operari in ſubſtantias animales, in homine quidem per membranulas, capaces regularum geometricarum. Additur, *animam* eſſe *centrum motuum ſubtiliſſimorum, per tremorem* (**) *quendam con-*

Pag. 152. 166 ſeq. 170. 180 ſeq. 191 ſeq. 201. 211. 232.

(*) Eadem fuit ſententia D. *Andreæ Rudigeri*, quem Autor haud raro ſequitur.

(**) Ni fallimur, cogitationes hoc pacto ſunt effectus virium motricium, nervis, eorumque fibrillis, inſitarum: quo poſito dogmate, materia cogitare poteſt, ac corpora ad ratiocinandum ſunt apta: ita anima eſt ſubſtantia compoſita, ac naturaliter diſſolvitur atque interit, quicquid in ſpeciem obmovetur, vel a cauſa

contiguum agentium. Sedem animæ collocat *in loco, ubi ſe-* Pag. 257 ſeq.
ſe attenuant membranæ magis magisque intra cerebrum. Animas brutorum eſſe elementares, non conſtantes *activis*, quæ conſtituant rationis actualitatem. *Vita* collocatur in 266.
præparatione animæ ad ſtatum ſemper vivum poſt mortem corporis ſui. Tandem adjungitur encomium Philoſophi 268.
Chriſtiani, ſi is ex utroque lumine animam reddat feliciorem. Defuncti ſumus officio recenſentis, haud arbitrantis, permittentes Lectori accuratius judicium, ac Autori de hoc ſpecimine gratulantes, exſpectaturi plura ex limatiſſima ejus mente, & ad ſtudia erectiora habitudine admodum præſtanti. Laudamus conatum explicaturi commercium animæ cum corpore per *influxum phyſicum*, optantes, ut Autor literas amœbeas Virorum præſtantiſſimorum, *Bulfingeri* & *Hollmanni*, conſulere haud dedignetur.

cauſa creationis finali arceſſitur. *Influxioniſtæ* hic habent conſecutiones luculentas, quas ob principium *unionis phyſicæ* admittere coguntur. Confer tamen *Humphredi Ditteni* Appendicem ad *Veritatem religionis Chriſtianæ ex reſurrectione Jeſu Chriſti.*

RESPONSIO AD CLARISSIMI CYRILLI, Operum Ettmullerianorum Editoris, Querelas, quæ habentur in Bibliothecæ Italicæ, ſeu Hiſtoriæ Literariæ Italiæ, quam Genevenſes edunt, Tomo XIIX pag. 86 ſeq.

Mirantur Bibliothecæ Italicæ Collectores, qui fiat, ut transmiſſam nobis aliquot abhinc annis Schedulam Cl. *Cyrilli*, nova venena contra *Ettmulleri* caram nobis memoriam, ejusque Filium, paternæ famæ vindicem, effutientis, *Actis* noſtris inſerere dubitaverimus. Mirari deſinent, ubi cognoverint, quam aliena a noſtro inſtituto ſint rixarum & altercationum lenocinia. Vix ſeriis, omni ex parte advectis, noſtramque cenſuram non renuentibus, pagina ſufficit; tanta rerum copia diſtrahimur, ut juſtiorem *Cyrillo* nos in jus vocandi cauſam habeant plures alii, quorum doctiſſima ſcripta a nobis attingi haud potuerunt,

&

& quorum laudi minutulas quisquiliarum discussiones præferre, iniquum creditum fuit hactenus, nec privata isthæc, quam neglectam a nobis conqueritur, pacis turba publicas vindicias, donec typis expressa compareret, mereri videbatur. Prodiit illa denique publica autoritate munita, qua obtinuit a nobis, ne imputatum justitiæ denegatæ crimen diluendum avertendumque differremus diutius. Frustra expectat a nobis convicia & indignas bonis viris deblaterationes, quibus ille unus nostram Societatem aggredi ausus est, quæ, si contemtu imbecillis inimici, & fera, eademque brevissima, responsione famam suam contra frivolas obtrectationes salvam esse cupit, vituperanda non est; metus sane, ne supplex a Cl. *Cyrillo* venia petenda esset, eandem a respondendo non detinuit. Repetamus, quæ a nobis (nam mortui nunc Filii pro patre peroratam causam nostram facimus,) in *Actis Anni 1731 Mens. Maji pag. 229 seq.* durius dicta esse perhibentur. Laudibus extulimus Cl. *Cyrillum*, iisdemque plurimis dignissimum, qua parte commentator, nullis, qua obtrectator, adhuc pronuntiamus; si, quas meruit, pro suspectis habet, nostra id culpa, qui privato adulati nunquam sumus, neque magnum, si feciſſemus, exinde lucrum habituri eramus, factum non fuit. Alleget nobis, si bonus est, unicum suspectum rusticitatis verbum, quorum integræ series in ejus libello habeantur contra Autorem, qui nostri pars erat, eructatæ; quodsi, controversias excussisse, prout nos sine bilo occasione Plantaginis æquaticæ & Loti fecimus, injuria est, næ ille primus in disciplinis verbalibus, qualis est onomatologia plantarum, ad Pontificatum adspiravit. Et quid denique perpetratum fuit a nobis? Diximus: Plantago aquatica non est Ranunculus; nam constantem trium petalorum numerum servat, cum Ranunculi sit, habere quinque, cum, si qui constanter polypetali sunt ranunculi, Nemorosæ dicantur, non nobis tantum, sed & aliis magnæ autoritatis Viris, ipsisque per Italiam Botanicis. Testis nobis sit Eruditiss. *Hieron. Zanichelli*, qui Littorum maris Adratici nuper *Tournefortiana* methodo Historiam condidit, Operis spendidissimi titulo, qui de Ranunculis agit, ubi disertis verbis hæc leguntur: *Il Ranonculo produce Fiori a rosetta cio e di cinque petali.* *Cyrillus* autoritate

Tour-

Tournefortii nititur, nos rationibus, numeri ſcilicet petalorum utrinque diverſi, ad ſenſum, ſuffulcimur; ſuffraganeos habemus ipſos ex ſchola *Tournefortii* diſcipulos, *Vaillantium*, *Julium Pontederam*, & omnes fere per Galliam Botanicos, qui roſaceos flores averſantur, numerare, quam temere credere, malentes. Sit ita, erraſſemus, cur eadem, qua nos objecimus, modeſtia non regerit? cur latrat, cum diſputandum eſſet! Profitemur, alio nomine homonymiam Erucæ non objectam fuiſſe, quam ut edoceremus Lectorem, male omiſſa eſſe editionis eſſentialia, quando ſpatium dictionaria exſcribendi non defuit. Ecce *Lotum*, quam diximus contra *Tournefortianam* methodum a foliis definitam fuiſſe. Si enim foliola ad alas *Lotum* efficiunt, & *Lathyrus Lotus* erit. Quid monſtri hæc ſententia alit? cur immerentem mordet *Auguſtum Quirinum Rivinum*, ut dicere ſuſcipiat, mille *Rivinos* unico *Tournefortio* non æquiparandos? quis hanc ex eo confeſſionem extorſit? & quid denique ad rem facit? Scriptum erat a nobis: *Lotus* odorata non debebat in Melilotum mutari; non deſunt noſtris, cur Lotus ſit, rationes. Pro Germano *Ettmullero* Germanum *Rivinum*, cum noſtras doctrinas exterorum calculo emetiri nolimus, fortuito caſu allegavimus. Ecce indignantem *Cyrillum*, quod, quem ille nunquam forte viderat, cum per Italiam famigeratiſſimus ſuo tempore exſtiterit, *Rivinum* noſtrum, ſplendido Opere editum, pro noſtra cauſa allegavimus, &, ut ſtrenue cœcutiret, autoritatemque non mediocrem iſtius Viri, quam *Rajus*, *Hermannus*, *Plumierius*, aliique quamplures, eo tempore agnoverunt, ſubleſtam redderet, civem ſuum *Fallugium* immerenter lacerat. Magno beneficio cupit ſibi obſtrictam eſſe *Ettmulleri* famam, quam infamem reddere haud ſemel allaboraverat, non tantum nulla incuſatorum criminum allata excuſatione, ſed & addita nova, erudito prorſus indigna, obtrectatione: *Et ſorte qu'on ne peut point decider, lequel des deux, du Medecine ou de la maladie, etoit le plus redoutable a ces pauvres malades.* Qui, ſemel verecundiæ fines transgreſſus eſt, ait *Cicero*, eum oportet bene & gnaviter eſſe impudentem. En Hecatomba dignam concluſionem: *Ettmullerus* copioſum remediorum catalogum exhibet, ergo omnibus eodem tempore remediis uſus fuit, &

iisdem ægros enecuit. Puer, tympanitide laborans, paralysi insimul intestinorum affectus, quæ excitantia & acria remedia postulabat, impune tulit drastica vomitoria & purgantia; iisdem convaluit, natura rei id exigente. Ergo *Ettmullerus* eundem ad orci fauces deduxit. Edocendus nobis est *Cyrillus*, penes nos remediorum doses pro individuorum habitudine aliquando duplo triploque augeri, quis eundem corporum nostrorum arbitrum fecit? Novimus, Orientales gentes opio magna in copia uti, & exinde salutem indipisci; declamet *Cyrillus* contra eas, & in orci faucibus hærentes pronuntiet. Plura monere potuisset Filius, miratique sumus ejus modestiam, ob quam mitius Doctiss. *Cyrillo* habendus erat. Non leve momentum fuit Epistola ad *Schræckium* mutilata, optimarum rerum prava interpretatio, meliorum doctrinarum, quæ expectabantur in *quinque Voluminum* Opere, quamvis in Francofurtana *duorum Voluminum* editione non exstent, omissio. Et, si dicendum, quod res est, *Cyrillus* per Italiam divenditur, non *Ettmullerus*, nec invidemus gloriam. Quodsi enim Francofurtana & Lugdunensis Neapoli a vermibus exeditur, *Cyrilliana* apud nos vilipendet, quam eleganti charta emineat, & quam aurea crux sit, in quam sustulit immerentem civem nostrum, cui obscuritatem, temeritatem, inconstantiam, semel imputasse, omnium encomiorum beneficia invidiosa reddidit. Probe scimus, commendatione nostra non indigere librum, sed scire etiam, & ex silentio nostro judicare, debebat Cl. *Cyrillus*, causam nostram nos nunquam deserturos fuisse. Minæ, quæ adjiciuntur, parum nos movent; habuit hac vice nos respondentes, posthac, quicquid machinarum contra nos urserit, nunquam habiturus.

INDEX AUTORUM,

quorum Libri, aut Inventa, in hoc Volumine recensentur.

I. Libri

Digitized by Google

I. *Libri Theologici, & ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam ſpectantes.*

Anonymi *Refutatio Cenſoriarum Animadverſionum Cl. Baylii in S. Auguſtinum.* 258

Demonſtratio, quod & ratio, & revelatio, ſeparatim & junctim conſideratæ, ad oſtendendam viam, quæ ad beatitatem ducit æternam, minime ſufficiant. 426

Atkey (*Anton.*) *Præcipuum argumentum libri, cujus index: Chriſtiana religio & creatio ejusdem antiquitatis, expoſitum, atque ſub examen vocatum.* 131

Bengelii (*Jo. Alb.*) *Novum Teſtamentum Græcum.* 529

Bœhmii (*Ant. Guil.*) *de Reformatione Eccleſiæ Anglicanæ Libri VIII.* 89

Buffierii *Expoſitio argumentorum præcipuorum, quibus, tanquam fundamento ſuo, innititur vera religio.* 230

Campbell (*Archibaldi*) *Orat. de Vanitate luminis naturæ.* 421

Catalani (*Joſephi*) *de Codice Sancti Evangelii, atque ſervatis in ejus lectione & uſu variis ritibus, Libri III.* 497

Coleti (*Nic.*) *Sacroſancta Concilia ad Regiam editionem exacta. Apparatus primus.* 347

Deylingii (*Salom.*) *Inſtitutiones Prudentiæ Paſtoralis.* 183

Ewaldi (*Wilh. Ern.*) *Emblematum ſacrorum Vet. & Nov. Teſt. Liber III & IV.* 326

Gattola (*Eraſmi*) *Hiſtoria Abbatiæ Caſſinenſis. Pars I & II.* 145

ad eandem Acceſſiones. Pars I & II. 147

Genſelii (*Jo. Chriſtiani*) *Obſervationes ſacræ.* 141

Gravinæ (*Jac. Mariæ*) *Synopſis Theologiæ veterum Patrum.* 533

Harenbergii (*Jo. Chriſtoph.*) *Hiſtoria Eccleſiæ Gandersheimenſis ac Collegiatæ Diplomatica.* 97

Jackſon (*Jo.*) *Obſervationes in librum, cujus index: Religio Chriſtiana comparis cum creatione ætatis.* 423

Lakemacheri (*Jo. Gothofr.*) *Antiquitates Græcorum ſacræ.* 322

Maimonidis (*R. Moſis*) *Tractatus de Cibis vetitis in linguam Latinam verſus, Notisque illuſtratus, a* Marco Woldicke. 43

Marpergeri (*Bernh. Walth.*) *Ultimum Sacrificium pro peccatis in lege, ceu typus Jesu in crucem acti consummatus consideratum.* 538
Newtoni (*Isaaci*) *Observationes in vaticinia Danielis, & Apocalypsin S. Joannis. Partes II.* 168
Sale (*Georg.*) *Alcoranus in linguam Anglicanam versus, & Notis illustratus.* 7
Schannat (*Jo. Frid.*) *Historia Episcopatus Wormatiensis. Tomi II.* 55
Sianda (*Jo.*) *Lexicon polemicum, in quo potiorum Hæreticorum vita perstringitur. Partes II.* 160
Sollerii (*Jo. Bapt.*) *& aliorum Acta Sanctorum Mensis Augusti. Tomus II.* 253
Sommeri (*Gothofr. Christoph.*) *Theologiæ Sobaricæ Specimen.* 473
Stebbing (*Henr.*) *de Utilitate eximia Evangelii divinitus revelati Diss.* 419
Walchii (*Jo. Georg.*) *Introductio Historico-Theologica in religionis Controversias, quæ præcipue extra Ecclesiam Evangelico-Lutheranam ortæ. Tomus I.* 373
Tomus II. 411
Westhovii (*F. G.*) *Diatribe in Historiam Passionis D. N. Etymologico-Philologico-Critica.* 33
Whitby (*Dan.*) *Observationes Philologico-Criticæ, in quibus variæ lectiones Joannis Millii in Novum Testamentum examinantur.* 30

II. Libri Juridici.

Arrighii (*Anton.*) *Juris Pontificii Historia.* 499
Bœhmeri (*Justi Henningii*) *Consultationum & Decisionum Juris Tomus primus.* 350
Van Byncker shœck (*Cornelii*) *Observationum Juris Romani Libri IV, quatuor prioribus additi.* 308
Glafey (*Adam. Frid.*) *Anecdotorum, S. R. I. Historiam ac Jus Publicum illustrantium, Collectio. Tomus I.* 35
Heineccii (*Jo. Gottlieb*) *Historia Juris Civilis Romani ac Germanici.* 545

Hoff-

Hoffmanni (*Chriſt. Godofr.*) *Hiſtoriæ Juris Romano-Juſtinianei Volumen primum.* 261
De Meiern (*Jo. Gothofr.*) *Acta Pacis Weſtphalicæ publica. Tomus II.* 155
Tomus III. 490
Sellii *Vindiciæ methodi, qua in Elementis Juris Civilis uſus eſt Vir Illuſtris atque Excellentiſſimus, J. G. Heineccius.* 115
Senckenbergii (*Henrici Chriſtiani*) *Selecta Juris & Hiſtoriarum. Tomus II.* 311
Trotz (*Chriſt. Henr.*) *de Memoria propagata, ſeu de ſtudio veterum memoriam propagandi, Tractatus Juris.* 446

III. *Libri Medici & Phyſici.*

Anonymi *Senis Medici Legatum, patriæ conſtitutum.* 354
Hiſtoria Academiæ Regiæ Scientiarum Anni 1731. 359
Reſponſio ad Clariſſimi Cyrilli, Operum Extmullerianorum Editoris, querelas. 559
Bachſtrohm (*Jo. Frid.*) *Nova Æſtus theoria, ex principiis Phyſico-Mathematicis deducta.* 88
Caſſebohm (*Jo. Frid.*) *Tractatus quatuor Anatomici de Aure humana.* 507
Cheyne (*Georg.*) *de Morbo Anglico Tract.* 118
Freind (*Joh.*) *Opera omnia medica.* 57
Haller (*Alb.*) *de Muſculis Diaphragmatis Diſſ.* 122
Klein (*Jac. Theodori*) *Naturalis Diſpoſitio Echinodermatum.* 316
De Mairan *Tractatus Phyſico-Hiſtoricus de Aurora boreali.* 15
Mazini (*Jo. Bapt.*) *Mechanica medicamentorum.* 173
Miſcellanea Berolinenſia, ad incrementum Scientiarum edita. Tomus IV. 271
Van Muſſchenbroek (*Petri*) *Elementa Phyſicæ. Editio nova.* 87
Del Papa (*Joſephi*) *Conſilia medica. Pars I.* 11
Pars II. 314
de Præcipuis humoribus, qui humano in corpore reperiuntur. 453
Roſetti (*Joſephi Thomæ*) *Syſtema novum Mechanico-Hippocraticum de Morbis fluidorum & ſolidorum.* 266
Santorini (*Jo. Dominici*) *Inſtructio circa febres.* 395

Seba (*Alberti*) *Locupletiſſimi rerum naturalium Theſauri accurata Deſcriptio. Tomus II.* 337
Weinmanni (*Jo. Frid.*) *Multilinguis Phytanthozaicnographia.* 505
Iconographia aliquot millium quadripartiti orbis arborum, fruticum, herbarum, &c. 549
Wolfii (*Chriſtiani*) *Vera cauſa admirandæ multiplicationis frumenti detecta.* 278

IV. Libri Mathematici.

Anonymi *Dictionarium Architectonicum. Tomi II.* 179
Hiſtoria Academiæ Regiæ Scientiarum Anni 1731. 359
Obſervationes in veterum Patrum & Pontificum Prologos & Epiſtolas Paſchales. 456
Belidori *Artifex Gallicus in projiciendis ollis igniariis.* 180
Bernoulli (*Jo.*) *de Vera notione virium vivarum, earumque uſu in Dynamicis, Diſſ.* 210
Tentamen novæ Phyſicæ cæleſtis. 514
(*Dan.*) *Diſquiſitiones Phyſico-Aſtronomicæ Problematis, ab inclyta Scientiarum Academia Regia, quæ Pariſiis floret, iterum propoſiti.* ibid.
Braikenridge (*Guil.*) *de Deſcriptione linearum curvarum.* 28
Brunetti (*Franc. Xaver.*) *de Arithmetica communi & ſpecioſa Tract.* 399
Celſi (*Andr.*) *CCCXVI Obſervationes de Lumine Boreali ab A. 1716 ad 1732, partim a ſe, partim ab aliis, in Suecia habitæ.* 85
Gray (*Jo.*) & Reidii *Acta Philoſophica Anglicana ab A. 1720 ad 1732 in epitomen redacta. Vol. VI Pars I.* 125
Jurini (*Jac.*) *Diſſertationes Phyſico-Mathematicæ.* 205
Kœnigii (*Sam.*) *Epiſtola ad Geometras.* 369
de Nova quadam, facili delineatu, Trajectoria, & de Methodis huc ſpectantibus, Diſſ. 400
De Mairan *de Aurora Boreali Tract.* 15
Miſcellanea Berolinenſia, ad incrementum Scientiarum edita. Tomus IV. 271

Pila-

Pilati (*Leopoldi L. B.*) *Epiſtola de Conciliandis annis Juliano & tropico; cum Annot.* Georg. Erh. Hambergeri. 80
Reidii & Jo. Gray *Acta Philoſophica Anglicana ab A. 1720 ad 1732 in epitomen redacta. Vol. VI Pars I.* 125
Richteri (*Georg. Frid.*) *de Epiſtola Leopoldi L. B. Pilati de Conciliandis annis Juliano & tropico judicium.* 83
Reſponſio ad Viri Cl. Jac. Jurini Demonſtrationes de Menſura virium corporearum. 511
Viduæ (*Petri*) *Annotationes ad Tabulam Syſtematis Solaris Whiſtonianam.* 551

V. Libri Hiſtorici, Geographici, &c.

Anonymi *Elogium Abbatis le Grand.* 44
Joannis Freindii, Medici Anglorum nobiliſſimi. 329
Jacobi Hermanni, Philoſophi & Mathematici excellentis. 380
Hiſtoria Academiæ Regiæ Scientiarum Anni 1731. 359
Obſervationes in veterum Patrum & Pontificum Prologos & Epiſtolas Paſchales. 456
Barbadici (*Jo. Franciſci*) *Numiſmata Virorum illuſtrium ex Barbadica gente.* 1
Bel (*Matthiæ*) *Notitia Hungariæ novæ Hiſtorico-Geographica. Tomus I.* 289
Bullanvillierii (*M. C.*) *de Nobilitate Galliæ Commentatio.* 504
Burneti (*Gilberti*) *Hiſtoriæ ſui temporis Volumen II.* 385
Camuſati (*Dionyſii*) *Hiſtoria critica Diariorum literariorum.* 232
Gattola (*Eraſmi*) *Hiſtoria Abbatiæ Caſſinenſis. Pars I & II.* 145
ad eandem Acceſſiones. Pars I & II. 147
Glafey (*Adam. Frid.*) *Anecdotorum, S. R. I. Hiſtoriam ac Jus Publicum illuſtrantium, Collectio. Tomus I.* 35
Gœttenii (*Gabr. Wilh.*) *Literaria noſtri temporis Europa.* 524
Gray (*Jo.*) & Reidii *Acta Philoſophica Anglicana ab A. 1720 ad 1732 in epitomen redacta. Vol. VI Pars I.* 125

Haren-

Harenbergii (*Jo. Chriſtoph.*) *Hiſtoria Eccleſiæ Gandersheimenſis Cathedralis ac Collegiatæ Diplomatica.* 97

Havercampi (*Sigeberti*) *Theſaurus Morellianus, ſive Familiarum Romanarum Numiſmata. Tomus I.* 49
Tomus II. 107

Heineccii (*Jo. Gottlieb*) *Hiſtoria Juris Civilis Romani ac Germanici.* 545

Hoffmanni (*Chriſtiani Godofr.*) *Hiſtoriæ Juris Romano-Juſtinianei Volumen I.* 261

Juvenelii *Prima Hiſtoriarum Elementa.* 40

Kortholt (*Chriſtiani*) *de Matthæo Tindalio Diſſ.* 427

Lakemacheri (*Jo. Gothofr.*) *Antiquitates Græcorum ſacræ.* 322

Marianæ (*Jo.*) *Hiſtoriæ de rebus Hiſpaniæ Libri triginta. Tomi IV.* 342

De Meiern (*Jo. Gothofr.*) *Acta Pacis Weſtphalicæ publica. Tomus II.* 155
Tomus III. 490

Mollerorum (*Bernh. & Olai Henr.*) *de Vita & ſcriptis Joannis Molleri, Flensburgenſis, Commentatio.* 237

De Montfaucon (*Bernhardi*) *Monumenta Francicæ Monarchiæ. Tomus V.* 442

Müllleri (*Gerh. Frid.*) *Collectio rerum a Ruſſis geſtarum. Pars I, II & III.* 389

Neuburi (*Frid. Chriſtoph.*) *Deſcriptio urbis Gottingenſis. Pars I.* 202

Niceronii (*P.*) *Commentarii, Hiſtoriæ celeberrimorum in Republica literaria Virorum inſervientes. Tomus XXI — XXIII.* 474

Panelii (*Alexandri Xaverii*) *de Ciſtophoris.* 297

Pilati (*Leopoldi L. B.*) *Epiſtola de Conciliandis annis Juliano & tropico; cum Annot.* Georg. Erh. Hambergeri. 80

Reidii & Jo. Gray *Acta Philoſophica Anglicana ab A. 1720 ad 1732 in epitomen redacta. Vol. VI Pars I.* 125

Richteri (*Georg. Frid.*) *de Leopoldi L. B. Pilati Epiſtola de Conciliandis annis Juliano & tropico judicium.* 83

Rolli-

Rollini *Hiſtoria antiqua Ægyptiorum, Carthaginenſium, Aſſyriorum, &c. Tomus V.* 257
Schannat (*Jo. Frid.*) *Hiſtoria Epiſcopatus Wormatienſis. Tomi II.* 55
Senckenbergii (*Henr. Chriſtiani*) *Selecta Juris & Hiſtoriarum. Tomus II.* 311
Sianda (*Jo.*) *Lexicon polemicum, in quo potiorum Hæreticorum vita perſtringitur.* 160

VI. Libri Miſcellanei.

Anonymi *Inquiſitio philoſophica in fontem verum actionum humanarum, & cauſam cogitationum immediatam.* 96
Corpus omnium veterum Poetarum Latinorum, cum earundem Italica verſione. 196
Epiſtola Critica de Dictionario Bæliano. 479
Inquiſitio in originem honoris & uſum Chriſtianiſmi in bello. 521
Ordinatio primorum Epiſcoporum Angliæ, quæ, Regina Eliſabetha imperante, in caupona, caput equi nuncupata, facta eſſe narratur, examinata. 522
Reſponſio ad Clariſſimi Cyrilli, Operum Ettmüllerianorum Editoris, Querelas. 559
Blackwalli (*Anton.*) *de Præſtantia Autorum Claſſicorum Commentatio, Latine verſa, & Animadverſionibus inſtructa, a* Georg. Henr. Ayrero. 470
Ciceronis (*M. Tull.*) *Orationes pro Archia, in Catilinam, poſt reditum, pro lege Manilia, pro Milone; ex edit.* Chriſtoph. Aug. Heumanni. 478
Engelhardi (*Nicol.*) *Feriæ æſtivæ Groninganæ anni 1730.* 134
Fabricii (*Jo. Alb.*) *Bibliotheca Latina mediæ & infimæ ætatis. Tom. I.* 138
(*Franc.*) *Orator ſacer.* 465
du Freſne (*Caroli*) *Gloſſarium ad Scriptores mediæ & infimæ Latinitatis. Editio nova. Tomi IV.* 193
Funccii (*Jo. Nicol.*) *Publica illuſtris Erneſtinæ Rintelenſium Academiæ Bibliotheca.* 235
Harduini (*Jo.*) *Opera varia.* 481
Hollmanni (*Sam. Chriſtiani*) *paulo uberioris in univerſam Philoſophiam Introductionis Tomus I.* 187

Irhovii (*Guil.*) *de Palingeneſia veterum, ſeu Metempſychoſi ſic dicta Pythagorica, Libri tres.* 462
Leibnitii (*Godofr. Guil.*) *Epiſtolæ ad diverſos.* Tom. I. 279
Maimonidis (*R. Moſi*) *Tractatus de Cibis vetitis, in linguam Latinam verſus, Notisque illuſtratus, a* Marco Woldicke. 43
Miſcellanea Berolinenſia, ad incrementum Scientiarum edita. Tomus IV. 271
Montenari (*Jo.*) *de Theatro Olympico Andreæ Palladii, quod eſt Vicentiæ, Tract.* 377
Panelii (*Alexandri Xaverii*) *de Ciſtophoris.* 297
Plinii (*C. Cæcil. Sec.*) *Epiſtolarum Libri decem; ex edit.* Gottlieb Cortii, & Paul. Dan. Longolii. 3
Sapphus, *Poetriæ Lesbiæ, Fragmenta; ex edit.* Jo. Chriſtiani Wolfii. 250
Scriptores rei Ruſticæ veteres Latini; ex edit. Jo. Matthiæ Geſneri. *Tomi II.* 241
Simonis (*Jo.*) *Arcanum formarum nominum Hebrææ linguæ.* 553
Smarriti *pedeſtris eloquentiæ ſpecimina collecta. Tomi IV.* 200
Spinelli (*Franc. Mariæ*) *Meditationes de maximi momenti argumentis, e Philoſophia prima petitis, conſcriptæ occaſione Primæ Partis libri, qui inſcriptus eſt: Diſcorſi Critici Filoſofici &c. elaboratæ a* Paulo Mart. Doria. 71
Stephani (*Roberti*) *Theſaurus linguæ Latinæ. Editio nova.* 433
Swedenborgii (*Eman.*) *Prodromus Philoſophiæ ratiocinantis de Infinito, & cauſa finali creationis.* 556
Vechneri (*Dan.*) *Hellenolexias, ſive Paralleliſmi Græco-Latini, Libri duo; ex edit.* Jo. Mich. Heuſingeri. 415
Wolfii (*Jo. Chriſtoph.*) *Bibliotheca Aproſiana, ex lingua Italica in Latinam converſa.* 37

INDEX
RERUM NOTABILIORUM.

A.

Abelii (*Caſp.*) *vita.* 525
S. Abelis *vita.* 255
Aciliæ *familiæ denarius deſcriptus.* 107
Actionum *humanarum qualis fons?* 96

Actionum *legis autores fraudis merito accusati.* 263
Acus *magneticæ spiralis examen.* 99
Adrianus *Imp. quo consilio jurisprudentiam emendaverit?* 264
Adstringentia, *fluidis mixta, eorum motum sistunt.* 178
Adstringentium *modus operandi explicatur.* 177
Æliæ *gentis nummus illustratus.* 113.
S. Æmiliani *vita.* 253
Æneis *an a Virgilio scripta?* 483
Æpini (*Franc. Alb.*) *vita* 524
Æquilibrium *partium fluidarum inter se & cum solidis causa sanitatis.* 174
Æquinoctiorum *præcessio unde?* 518
Aeris *adhærentia.* 359
Æstus *marini nova theoria.* 88
Æther *an res ficta?* ib.
Ætheris *resistentia infinite parva.* 366
S. Afri *vita.* 255
S. Agapes *vita.* 256
S. Agathonicæ *vita.* ibid.
Agii, *Presbyteri, Vita Hathumodæ, Abbatissæ, denuo edita.* 99
S. Agilbertæ *vita.* 256
Agricolæ (*Rud.*) *vita,* 478
De Agro *limitato Diss.* 503
S. Alberti *vita.* 255
Albrechtii (*Jo. Wilh.*) *vita.* 525
Alcoranicarum *Observationum Specimen promissum.* 11
Alcoranus *in linguam Anglicanam versus.* 8 seq.
ejus historia literaria. 9
dogmata exposita. 9 seq
Alexandri M. *imperii limites.* 365
Allodium *unde dictum?* 505
S. Altmanni *vita.* 254
S. Amadei *vita.* 255
Androgynus *an ad sacrum munus inaugurari possit?* 185
Angiarensis (*Petr. Martyr.*) *vita.* 478
In Anglia *ritus varii Ecclesiastici mutandi.* 388
Anglicanæ *Ecclesiæ reformatio enarrata.* 90 seq.
Anglici *morbi nomen quibus morbis impositum?* 119
Anglicorum *Historicorum collectiones recensitæ.* 141
Anguli *multisectio.* 125
S. Aniceti *vita.* 256
Anima *quid sit?* 558
De Animæ *humana sententia Ridigeri refutata.* 99
De Anna, *Brit. Reg. judicium.* 387
Annæ, *Russ. Reg. unctio descripta.* 391
Anni *tropici magnitudo.* 84
Annorum *Julianorum & tropicorum conciliatio.* 80
Annus *passionis Christi.* 171
Ægyptiacus. 272
Antecessores *qui olim dicti?* 311
Anthydropicum *remedium laudatum.* 357
Antivigmilii *verum nomen detectum.* 38
Anuli (*Barth.*) *vita.* 475
Apocalypsis *Joannis illustrata,* 172
ejus cum vaticiniis Danielis convenientia. ibid.
Apollonius *Tyanæus inter Hæreticos relatus.* 166
de ejus miraculis quid sentiendum? 232

Aprosii (*Angelici*) *Bibliotheca edita.* 38
vita. 39
Apsides *cur transferantur?* 517
Aquarum *fluentium motus.* 206
Arabum *ante Mohammedem historia illustrata.* 9
merita in Medicinam. 70
Argelati (*Phil.*) *vita Statii.* 199
S. Arigii *vita.* 254
Aristoteles *quid in suis Metaphysicorum libris inprimis docere voluerit?* 189
Arnaldus (*Ant.*) *inter Atheos relatus.* 482
Ashmoli (*El.*) *vita.* 476
Assensus *in rebus obscuris suspendendus.* 78
S. Asteriæ *vita.* 256
Astronomicæ *Observationes.* 274
Astronomicarum *tabularum forma nova.* 365
Athei *nonnulli detecti.* 482
Atmosphæra *solis.* 16. 19
Atmosphæræ *terrestris altitudo.* 18. 19. 25.
Attractionis *principium an ad chemicas operationes explicandas sufficiat?* 58
Attributa *quid sint?* 76
Attributorum *a modis distinctio.* ibid.
d'Aubry (*Jo.*) *vita.* 476
Augustini (*Ant.*) *Inscriptio sepulchralis.* 346
S. Augustinus *defensus?* 259. sq.
an Jansenismo faverit? ibid.
Auditorii *meatus annulus in embryonibus est pars separata.* 508
Auditus *organon quam difficile cognitu?* 507
Auditus *officulorum numerus quaternarius retentus.* 510
ligamenta. ib.
cavitas demonstrata. ibid.
Auricula *cur apud aliquas gentes magis ab esse temporum distet?* 509
Aurora *borealis.* 15
cur frequentior in regionibus polo vicinis? 17
cur sub arcus specie appareat? 18
ejus columnæ & striæ lucidæ unde? ibid.
parallaxis & altitudo. 18. 25
incredibilis materiæ raritas. 18
ortus & natura. 19
Observationes. 361
origo & distantia. 363
Avtochir *eruditus.* 479
Autores *Classici quomodo legendi?* 472
S. Autoris *Metensis vita.* 254

B.

Baconis (*Roger.*) *laudes.* 70
Bælius (*Petr.*) *refutatus.* 259 sq.
partium studio deditus. 480
ejus errores, in vita Averrhois obvii, notati. 69
in ejus Dictionarium Animadversiones criticæ promissæ. 480
Balistica *arithmetica.* 475
Balesdens (*Jo.*) *vita.* 366
Ballonii (*Guil.*) *vita.* 475

Balu-

Baluzii (*Steph.*) *de vita & morte Car. Frefnai Epiſtola edita.* 194 ſq.
Balzacii (*Jo. Lud. Guezii*) *vita.* 479
Barbadicæ *gentis Numiſmata collecta.* 1 ſeq.
rer geſtæ in numis conſervata. ibid.
Barbarini *cognomen unde?* 2
Barometrum *deſcriptum.* 126
Bashuyſen (*Henr. Jac.*) *vita.* 525
S. Baſſæ *vita.* 256
Bayeri (*Theoph. Sigefr.*) *ad Bellum carmen laudatum.* 297
Beckeri (*Petr.*) *vita.* 525
Behrenſii (*Conr. Barth.*) *vita.* ib.
Belemnitæ *an annus ad echinodermata referenda.* 321
Bellus (*Matth.*) *laudatus.* 290 ſq.
ejus Hungaria nova partim edita, partim promiſſa. 288. 290 ſeq.
In Bella *uſus Chriſtianiſmi.* 532
Bengelii (*Jo. Alb.*) *in N. Teſt. meruta.* 529 ſeq.
Exegeticum in N. Teſt. opus promiſſum. 533
Bentivoglii *Card. Verſio Italica Thebaidos Statii edita.* 194 ſq. 199
Bernerii (*Franc.*) *vita.* 479
(*Jo.*) *vita.* ibid.
Beſſarionis *Card. vita.* 474
Beſtiæ *Apocalypticæ character.* 172
Bibliothecæ *Rintelenſis publicæ Catalogus.* 335
origo & incrementa. 335 ſeq.
MStis plene ennumeratæ. 285 ſeq.
Bibliothecæ *inter Hungaros nobiliſſimæ.* 294
Bignonii (*Hier.*) *vita.* 478
Bilderbeckii (*Chriſt. Laur.*) *vita.* 525
Billii (*Jac.*) *vita.* 475
Blackwallii (*Anr.*) *de Præſtantia Autorum Claſſicorum Liber Latine verſus.* 479
Blacvoëæi (*Ad.*) *vita.* 475
Blumii (*Henr.*) *vita.* 479
(*Th. Pope*) *vita.* ibid.
(*Car.*) *vita.* ibid.
Bochbarda *quis locus?* 102
Bœhmeri (*Phil. Lud.*) *vita.* 525
Bœhmerus (*Juſt. Henning.*) *laudatus.* 350
ejus vita. 525
Bœhmius (*Ant. Guil.*) *notatur.* 95 ſeq.
Boeffii (*Dion. Salvagn.*) *vita.* 479
Boivinii (*Lud.*) *vita.* 474
Boreale *lumen.* 15
ab ardente calo diſtinctum. 87
non ſemper cum notabili feigore conjunctum. ib.
nec cum certa tempeſtatis mutatione. ibid.
nec ab aeris & ventorum conſtitutione pender. ib.
interdum ſibilum aliquem & odorem excitare videtur. ibid.
ejus vera ratio. 16
cum lumine Zodiacali convenientia. ibid.
variæ obſervationes. 84
utilitas. 80
apparitio continua, etſi non ſemper aque valida, in regionibus polo vicinis. ibid.

Borealis *aurora.* 15
ejus observationes. 361
origo & distantia. 363
apparitio majorum luminum periodica. 86
Bovilli (*Car.*) *Epistola edita.* 141
Boyssenii (*Petr. Ad.*) *vita.* 525
Bradwardini (*Th.*) *Sententia edita.* 141
Brerewodi (*Eduardi*) *vita.* 476
Brinckmanni (*Ge. Basil.*) *vita.* 525
Brockesii (*Barthold. Henr.*) *vita.* 524
Brownii (*Th.*) *vita.* 479
Bruckmanni (*Franc. Ern.*) *vita.* 525
Brunquellii (*Jo. Sam.*) *vita.* ib.
Buddei (*Jo. Franc.*) *vita.* 474
Bufo *vivus in trunco quercus repertus.* 360
Burchardi (*Christ. Mart.*) *vita.* 525
Burgmanni (*Jo. Chr.*) *vita.* ibid.
Burhillii (*Rob.*) *vita.* 476
Burnetus (*Gilb.*) *laudatus.* 386
ejus in dicendo libertas. 388
Busbequii (*Auger. Gislen.*) *vita.* 476
Van Bynkershoek (*Corn.*) *laudatus.* 309

C.

C *geminum quid olim denotaverit?* 105
S. Cæciliæ *vita.* 256
Caini *nomen unde?* 144
Calculi *differentialis ad res physicas applicati specimen.* 135
vesicæ generatio. 278
Calculus *vesicæ per sectionem lateralem eximendus.* 361
Calculus *integralis ulterius perficitur.* 362
Calendarium *Gregorianum quoad methodum intercalandi approbandum.* 85
Cambdeni (*Guil.*) *vita.* 478
De Campsoribus *judicium.* 185
Camusati (*Dionys.*) *mors.* 232
Caniniæ *familiæ numus descriptus.* 108
Canonicum *Jus novum an obliget Ecclesias nostras?* 185
Capitulationis *perpetuæ sanciendæ consilium.* 158
Cappelli (*Lud.*) *Senioris, vita.* 476
Junioris, vita. ibid.
(*Jac.*) *vita.* ibid.
(*M. Ant.*) *vita.* ibid.
Carbonarii (*Alex.*) *vita.* 253
Cari (*Annib.*) *Versio Italica Æneidos Virgilianæ denuo edita.* 199
Carmonii (*Jac.*) *vita.* 525
Carnarium *quid fuerit olim?* 247
Caroli IV. *Imper. Edicta edita.* 35 seq.
A S. Carolo (*Lud. Jac.*) *vita.* 234
Sub Carolo I *quis sacrorum in Anglia status fuerit?* 93 seq.
II *sacrorum in Anglia status.* 94
Carpentarii (*Franc.*) *vita.* 475
Carpzovii (*Jo. Gottlob*) *vita.* 524
Carteromachi (*Scip.*) *vita.* 475
Cartesius (*Renat.*) *defensus.* 72 seq.
inter Atheos relatus. 182
accusatus & defensus. 72
Cassagnei (*Jac.*) *vita.* 475
S. Cassiani *vita.* 254
Cassinensis *Abbatiæ historia descripta.* 145 seq.
Jurisdictio Dissertatione illustrata. 147

Caſſinenſis *Abbatiæ Archivi præſtantia & fides.* 148
ditionis civitates deſcriptæ. ibid.
Caſſinenſium *Monachorum Chronicon editum.* 154 ſeq.
Caſuum *inter ſe analogia adeo facilis dijudicatu non eſt.* 12
Catifori (*Ant.*) *in novam Operum Photii editionem merita.* 239
Grammatica Græca laudata. ibid.
Catonis *an ſit liber de re ruſtica?* 242
loca quædam emendata, 247 ſeq.
S. Celſi *vita.* 256
Centrum *gravitatis quomodo facile determinandum?* 362
Cerebro *an competat poteſtas ſpiritus ſecernendi?* 269
De Chalmyecicis *rebus Opus promiſſum.* 394 ſeq.
Chiliaſtæ *vocis inepta origo.* 167
De Chirographo *Pauli, Apoſtoli, Philemoni transmiſſo, ſententia.* 117
S. Chremis *vita.* 255
Chriſti *miracula vera.* 231
Chriſtianismi *in bello uſus.* 522
Chylus *quomodo in ſanguinem mutetur?* 455
De Cibis *vetitis Tr. Maimonidis illuſtratus.* 43 ſeq.
Cicalate, *genus orationis ludicræ in Italia.* 201
Ciceronis *loca quædam emendata & illuſtrata.* 468 ſeq.
Cimbriæ *literatæ Opus MStum.* 239
Ciſneri (*Nic.*) *vita.* 476
Ciſtophori *unde dicti?* 298
antiquiores & recentiores deſcripti. 298 ſeq.
Ciſtophororum *uſus & pretium.* 307
S. Claræ *vita.* 256
Claudiæ *gentis numus illuſtratus.* 199
Claves *in ſarcophago deponendi ritus apud Belgas.* 452
Clawenſen *loci antiquitas.* 98
Clericorum *forum privilegiatum quando ortum?* 186
Clericus (*Jo.*) *inter Hæreticos juſte relatus.* 164
Clodii (*Jo. Chriſt.*) *inſtitutum edendi obſervationes Alcoranicas.* 11
Cluverii (*Phil.*) *vita.* 475
De Cocceji (*Sam. L. B.*) *vita.* 525
Cogitatio *quid ſit?* 138
Cogitationum *cauſa immediata.* 96
Coleti (*Nic.*) *in novam Conciliorum Collectionem merita.* 348
Columellæ *de re ruſtica liber laudatus.* 243
loca quædam emendata. 248
Cometarum *motus realis an ſemper directus?* 364
novum ſchema. 551
Comitiva *S. Palatii ad hæredes olim tranſiit.* 36
Conciliorum *Collectio Labbæana incupletata.* 348
Conſiliorum *medicorum literis mandatorum utilitas.* 11
Contareni (*Caſp.*) *vita.* 476
Controverſiæ *Religionis enarratæ.* 374. 412
Cor *quibus cauſis ad contractionem impellatur?* 455
Cordialium *remediorum variæ claſſes.* 178
Cordis *potentia.* 206

Cor-

Cordis *figura in ſyſtole.* 361
Cornelii (*Th.*) *vita.* 478
Cornua *beſtiæ Danielis quid ſignificent?* 171
Corpora *ſalino-ſulphurea an in linea curva ſpirali moveantur?* 177
Corporis *notio Carteſiana.* 73
Corporum *attributa.* 88
vires quomodo æſtimandæ? ibid.
mutua actio ſemper æqualis. 513
Cortius (*Gottlieb*) *refutatur.* 548
ejus in Plinii Epiſtolas merita. 3 ſeq.
Corvini *Præfatio, Ordinationi Eccleſ. Hildes. præfixa, num ſit libellus famoſus?* 100
Creyghtoni (*Rob.*) *vita.* 478
Creatio *quomodo a Carteſio explicata?* 77
Creationis *cauſa finalis.* 557 ſq.
Criſium *in febribus utilitas.* 270
Cromwelli *hiſtoria expoſita.* 94
La Croze (*Maturini Veyſſerii*) *vita.* 525
Cruſii (*Magni*) *vita.* ibid.
Cuneus *arboribus ſterilibus adigendus.* 249
Curionis (*Cæl. Sec.*) *vita.* 474
Curvarum *in plano deſcribendarum methodus.* 28
hyperbolicarum quadratura. 125
quarundam æquationes. 363
Cycli *Sinenſium ſexagenarii.* 273
varii antiqui. 45
S. Cyriaci *vita.* 255
Cyrilli *petulantia caſtigata.* 559 ſeq.

D.

Dacheri (*Lud.*) *vita.* 475
Danielis *vaticinia illuſtrata.* 170
Datus (*Car.*) *Speciminum pedeſtris eloquentiæ Academiæ Florentinæ Collector.* 200
Davemportii (*Chriſt.*) *vita.* 479
In Debitores *pœna capitalis olim ſtatuta.* 263
Dei *exiſtentia probata.* 230
In Dei *effatis acquieſcendum.* 231
Dellrii (*Mart. Ant.*) *vita.* 476
Denarius *Acilia familiæ deſcriptus.* 107
Dethardingii (*Ge. Chriſt.*) *vita.* 525
De Devotionibus *veterum quid ſentiendum?* 481
S. Deusdedit *vita.* 256
Deuſingii (*Ant.*) *vita.* 475
Diaphoretica *quotuplicia & qualia ſint?* 177
Diaphragma *an in vomitu quieſcat?* 123
magisno inſpirationem, an exſpirationem, juvet? 124
ejus ſitus naturalis deſcriptus. 122
muſculi quatuor inferiores deſcripti. 123
in ejus centro foramini, per quod vena cavæ tranſit, conſtructio ſingularis. ibid.
Diarii *Pariſienſis hiſtoria.* 233
Diariorum *literariorum hiſtoria critica.* 232
S. Dignæ *vita.* 256
Dionyſii, *Senioris, hiſtoria deſcripta.* 257
Junioris, hiſtoria deſcripta. 258

Diplo-

Diplomaticum *bellum literarium expofitum.* 490 feq.
Dipnotendi *de bonis fuis profectas Caroli IV. Imp. adhuc tempore reftrictis.* 36
Diuretica *quomodo in corpus agant?* 177
Diureticorum *effectus fapius fallacer.* 63
Doleti (*Steph.*) *vita.* 474
S. Domitiani *vita.* 254
S. Donati *vita.* 254. 257
S. Donatini *vita.* 254
Doria (*Paul. Maria*) *refutatus.* 71
Dofithei *de Patriarchis Hierofolymitanis verfio Latina promiffa.* 239
Drattica *remedia interdum exacerbationem impediunt.* 176
Drexelii (*Jerem.*) *vita.* 476
Druſii (*Jo.*) *vita.* 475
Dureti (*Lud.*) *vita.* 479

E.

Eberlii (*Cyriac. Henr.*) *in Hiſtoriam Gottingenſem merita.* 204
Eccleſiæ *in rebus fidei teſtimonium magni faciendum.* 231
De Eccleſiis *fuburbicariis* controverſia enarrata. 562 feq.
Echinorum & Echinodermatum *character a partibus organicis defumtus.* 317
— *& anni diverſa ratione in variis eorum ſpecibus collocantur.* 318
— *circa anum vermes ſunt eorum generationis organum.* 320
De Echinorum *fabrica obſervationes anatomica.* 321
In Echinorum *corporibus acutei varia figura deprehenſi,* ibid.
Eckhardi (*Tob.*) *vita.* 435
Eclipſis *lunaris* A. 1731. 304
— *ejus obſervanda ratio.* ib.
Sub Eduardo VI. *Reformationis ſacrorum in Anglia progreſſus.* 91
De Effluvia *corporum eorundemque effectibus.* 174
Electricitas *vitri aliorumque corporum.* 277
Eleemoſynas *erogandi modus optimus.* 389
Sub Eliſabetha *Reformationis ſacrorum in Anglia progreſſus.* 92 feq.
Eloquentiæ *pedeſtris Italica Syacimina edita.* 200 feq.
Emblemata *ſacra illuſtrata.* 327
Emmii (*Ubbon.*) *vita.* 476
S. Emygdii *vita.* 254
De Encrino *Diſſ. recuſa.* 101
De Engelbrecht (*Georg.*) *vita.* 525
Engelhardus (*Nic.*) *notatus.* 135
— *ejus de Lagenulis vitreis &c. Diſſ. edita.* 134
— *ad ejus Objectiones Reſponſio.* 138
Engelkii (*Herm. Chriſt.*) *vita.* 535
Epitæ *gentis numus illuſtratus.* 111
Erfurtenſis *civitatis cum Electore Moguntino controverſiæ.* 156
Eruditi *Principii exemplum.* 345
Eruditio *antiqua cum recentiori comparata.* 472
Eſſii (*Guil.*) *vita.* 479
Ethilbertus, *R. Angl. an receperit Jus Rom?* 549
Etruſcarum *antiquitatum collectio promiſſa.* 334

Digitized by Google

Ettmüllerus (*Mich.*) *defensus.* 559 seq.
Evangelium *non esse legem, qui statuerint?* 497
a quo scriptum? 498
ejus historia descripta. 497
in Missa legendi ritus. 499
Everhardi, *Presbyteri, versus antiqui editi.* 99
S. Eupli *vita.* 256
S. Eusebii *vita.* 254
S. Eusignii *vita.* 256
Exercitiorum *corporis, inprimis equitationis, in morbis generis nervosi usus.* 122

F.

Faber *Stapulensis an fuerit Theol. Doctor Parisiensis?* 480
Fabiæ *gentis numi illustrati.* 108 seq. 114.
De Fabricio (*Jo. Lud.*) *judicium.* 280
Fabricius (*Jo. Alb.*) *laudatus.* 139
ejus vita. 524
De Fabro (*Tanaqu.*) *singularia.* 234
Facii (*Barthol.*) *vita.* 475
Faerni (*Gabr.*) *vita.* 479
S. Falci *vita.* 255
S. Famiani *vita.* ibid.
Familiarum *Rom. nummi collecti.* 49 seq.
descripti. 107 seq.
Fareti (*Nic.*) *vita.* 478
Favorini (*Varini*) *vita.* 475
S. Fauſtini *vita.* 256
In Febre *putrida, in declinatione variolarum confluentium accedente, usus purgantium commendatus.* 61
Febres *nervosi generis.* 121
Febris, *morbus universalis, & in omnibus terris sibi similis.* 59
acuta vehemens quid sit? 397
Febrium *causa quæ?* 396
Februarius *cur Hornung dictus?* 276
Ferdinandi (*Epiphan.*) *vita.* 475
Ferdinandus *Catholicus, R. Hisp. laudatus.* 346
Festi *dies Græcorum descripti.* 257
Fibræ *corporis animalis num sint elasticæ?* 173
an sint in perpetuo motu oscillatorio? ibid.
Fictiones *Juris pro nævo Jurisprudentiæ Rom. habendæ.* 263
Filamentorum *in sanguine reticularium usus.* 174
S. Firmi *vita.* 256
S. Firmiani (*Jo.*) *vita.* 255
Fixarum *sphæra an infinita?* 127
motus novus observatus. 128
apparens proprius unde? 518
Fluidi *minimæ molecule sunt solidæ.* 454
Fluiditatis *causæ expositæ.* ibid.
Fœminæ *eruditæ exemplum.* 478
Folietæ (*Uberti*) *vita.* 474
Fontanellæ *posteriores descriptæ.* 509
Fontanini (*Justi*) *scripta.* 491
De Fontenellio *singularia.* 234
De Fortunato (*Jul. Pompon.*) *singularia.* 244
Francicæ *nobilitatis ratio.* 504 sq.
Francken (*Herm. Aug.*) *Pietistarum antesignanus.* 167
ejus conatus varii laudati. 283
Francorum *origo unde?* 505

Frehe-

Freheri (*Marqu.*) *vita.* 474
Freindii (*Jo.*) *vita & ſcripta.* 329 ſeq.
Du Freſne (*Car.*) *Gloſſarium denuo editum.* 193 ſeq.
vita, mors & ſcripta. 194 ſeq.
In Fridericum, *electum Rom. Regem, nummus cuſus.* 104
Frontonis (*Jo.*) *vita.* 474
Frumenti *multiplicatio.* 278
Fulmina *an extra nubes gignantur?* 88
Funccii (*Jo. Nic.*) *in Bibliothecam publicam Rintelenſem merita.* 235

G.

In Galliam, *turbarum ſtudioſam, Epigramma.* 492
Gallica *quædam monumenta enarrata.* 442 ſeq.
Gallois *Abbatis vita.* 234
Galvanus (*M. Aurel.*) *magno ſtipendio Patavii docuit.* 40
Gandershemenſis *Eccleſiæ hiſtoria deſcripta.* 97
Gandershemenſium *Nobilium hiſtoria.* 98
S. Gangerici *vita.* 254
Garnierii (*Rob.*) *vita.* 475
Gaudentii (*Paganini*) *cum Genuenſi quodam infelix certamen.* 39 ſeq.
Gebaueri (*Ge. Chr.*) *vita.* 525
Gelidæ (*Jo.*) *vita.* 475
Genebrardi (*Gilb.*) *vita.* ibid.
Geometrica *quædam problemata.* 370
S. Gerardi *vita.* 255
Germani *veteres qua ſcriptura uſi?* 104
Germanicarum *vocum quarundam etymologia.* 276
De S. Germano (*Rich.*) *Chronicon editum.* 148
ejus Lectiones variantes. 149 ſeq.
Geſneri (*Jo. Matthiæ.*) *in novam Livii editionem merita.* 47 ſeq.
in veteres rei ruſticæ Scriptores merita. 241 ſeq.
vita. 525
S. Getzelini *vita.* 255
Giſebutus, *R. Goth. Princeps eruditus.* 345
Per Glandulas *Peyerianas quantum, ſtimulo iis adhibito, excernatur?* 62
De Globo *terreſtri & Sphæra Diſſ.* 142
De Godæo (*Ant.*) *judicium.* 40
ejus obitus. ibid.
Goddinga *vetus hodierna Gottinga.* 203
Godofredi, *Acad. Scient. Pariſ. ſocii, vita.* 367
Godwini (*Franc.*) *vita.* 475
De Gœbel (*Jo. Wilh.*) *vita.* 525
Gœzii (*Ge. Henr.*) *vita.* 476
Golzii (*Huberti*) *in Conſulares numos merita.* 51 ſeq.
Gorii (*Ant. Franc.*) *novum opus promiſſum.* 334
Gottfridus, *editor Chronici Gottwicenſis, laudatur.* 491
Gottinga *an fuerit olim S. J. R. Civitas libera?* 203
quibus Principibus olim paruerit? 203 ſeq.
Gottingæ *ſitus antiquior.* 202
jus monetæ cudendæ competit. 204

Gottingæ *aeris & aquæ ſalubritas.* ibid.
De Gottingenſi *urbe antiquiſſimæ relationes refutatæ.* ibid.
Gottingenſis *urbis hiſtoria deſcripta.* 202
Græcæ *linguæ Grammatica edita.* 239
Græcis *literis in ſcribendo uſi videntur veteres Germani.* 104
Græcorum *feſti dies deſcripti.* 257
antiquitates ſacræ deſcriptæ. 322 ſeq.
Le Grand (*Ant.*) *inter Atheos relatus.* 482
(*Joach.*) *vita & ſcripta.* 44 ſeq.
Gregoriana *methodus intercalandi defenſa.* 85
quomodo perfici poſſit? ibid.
S. Gregorii *vita.* 256
Gruberi (*Jo. Dan.*) *in Hiſtoriam Gottingenſem merita.* 204
Guilielmus III. *quidni M. Brit. tanniæ regno par fuerit?* 387
Gundlingii (*Nic. Hier.*) *vita.* 475
Gyllii (*Petr.*) *vita.* 479

H

Hæretici *falſo pro talibus habiti.* 164
Hæreticorum *index quomodo conficiendus?* 161 ſeq.
Haleſii (*Jo.*) *vita.* 474
Hambergeri (*Ge. Erh.*) *vita.* 525
Hanſeaticæ *ſocietatis hiſtoria.* 156
Harduini (*Jo.*) *de Virgilii & Horatii ſcripris ſententia ſingularis.* 483 ſeq
Harenbergius (*Jo. Chriſt.*) *laudatus.* 100
Harenbergius (*Jo. Chriſt.*) *defenſus.* 100. 102
ejus de Encrino Diſſ. recuſa. 101
Hiſtoria anecdota promiſſa. 106
S. Hathumari *vita.* 254
Hathumodæ, *Abbatiſſæ, vita denuo edita.* 99
Hauberi (*Eberh. Dav.*) *vita.* 525
Havercampii (*Sigeb.*) *in Theſaurum Numiſmatum Morellianum merita.* 50 ſeq.
Hebræorum *nomina nuda & aucta explicata.* 553
Heineccíana *Juris docendi methodus impugnata.* 117
vindicata. 116 ſeq.
Heineccius (*Jo. Gottlieb*) *laudatur.* 546
Heiſteri (*Laur.*) *vita.* 525
Henrici *Leonis vita deſcripta.* 104
Longi vita deſcripta. ibid.
Henricus VII. *an a Bernardo Montepulciano ſit interemtus?* 105
S. Herculani *vita.* 254
Hermanni (*Jac.*) *vita & ſcripta.* 380 ſeq.
Herpii (*Petr.*) *Annales Dominicanorum Francofurtenſium editi.* 312
Heſſi (*Helii Eoban.*) *vita.* 475
Heumanni (*Chriſt. Aug.*) *in Orationes Ciceronis merita.* 468 ſq.
vita. 525
Heuſingeri (*Jo. Mich.*) *in Hellenolexiam Vechneri merita.* 416
De Hieroſolymitanis *Patriarchis Doſithei verſio Latina promiſſa.* 239

Hippocrates *an mechanicis principiis fuerit imbutus?* 260
quid per impetum facientia ſ. τὰ ἐνορμῶντα deſignaverit? 267
ejus de morbis popularibus libri laudati. 59
Hiſpanorum *lingua hodierna unde orta?* 344
Hiſtoriarum *Elementa edita.* 40 ſeq.
Hiſtoricorum *ſelectiſſimorum vitæ.* 42
medii ævi vitæ & ſcripta. 140
Anglicorum Collectiones recenſitæ. 141
Hoffmanni (*Chr. Godofr.*) *in Hiſtoriam Juris Rom. merita.* 261 ſeq.
vita. 525
Hollmanni (*Sam. Chriſt.*) *vita.* ibid.
Homiletica *ars in compendio deſcripta.* 466
Hominis *quot partes?* 96
Honoris *origo.* 521
Horæ *diviſio.* 460
Horatius *an ſit verus autor Carminum, quæ ſub ejus nomine venditantur?* 486
ejus loca quædam illuſtrata. 487 ſeq.
S. Hormisdæ *vita.* 254. 256
Hornung *cur Februarius dictus?* 276
Horologiis *loco pendeli tubus applicatus mercurio plenus.* 129
Hotomanni (*Franc.*) *Anti-Tribonianus denuo editus.* 266
Hroswithæ *Carmen de conſtructione Cœnobii Gandersheimenſis editum.* 99
S. Hugolinæ *vita.* 250
S. Hugonis *vita.* 254
Humfredi (*Laur.*) *vita.* 475
Humorum *in corpore quaternio rejectus.* 454
Hungari *corporis habitu quales?* 294
literis dediti. ibid.
Hungariæ *ſtatus hodiernus deſcriptus.* 288. 290 ſeq.
Hyetometrum. 278

I. L.

S. Jacobi, *Eremitæ, vita.* 255
Sub Jacobo I *Reformationis ſacrorum in Anglia progreſſus.* 93
Janſenius (*Corn.*) *inter Atheos relatus.* 482
Javolenus (*Priſc.*) *ab inſaniæ macula liberatus.* 448
Icteri *imminentis ſigna.* 13
Jenichen (*Gottlob Aug.*) *Liber promiſſus.* 265
Jeſuitæ *e Germania ejiciendi.* 157
Immortalitas *animæ an ex ratione cognoſci poſſit?* 422
Imperii *Germanici in Italiam jus confirmatum.* 36
De Infallibilitate *Pontificis Rom. quid ſentiendum?* 536
Infiniti *actio explicata.* 556 ſeq.
Inſtrumentum *novum ad metiendos angulos.* 131
Intercalandi *methodus Gregoriana ſervanda.* 85
quomodo perficienda? ibid.
Joanna *Papiſſa, an unquam exſtiterit?* 537
de ea probabilis conjectura. 101
S. Jonii *vita.* 254
Joſephi *de Chriſto relatio vera.* 232

Joſſenſia *oſſa.* 278
Iridis *colorum ratio.* 126
Iris *circa ſolem.* 273
Irminſul *quid fuerit?* 105
De Iſidoro *Hiſpalenſi ſingularia.* 345
S. Julianæ *vita.* 256
Junckeri (*Chriſt.*) *vita.* 234
Jureconſultorum, *qui in Jure commemorantur, index.* 264
Juris *docendi methodus Heineccia-na impugnata.* 117
vindicata. 116 ſeq.
Pontificii hiſtoria expoſita. 499 ſeq.
colligendi modi varii. ibid.
explanatores varii. ibid.
edicendi apud Romanos fundamentum. 548
De Jurisdictione *Pontificum Diſſ.* 502
Jusjurandum *religionis ab utilitate commendatum.* 186
S. Juſti *vita.* 256

K.

Kleinia *Nerii folio Tithymaloides appellata.* 317
Kœleri (*Jo. Dav.*) *vita.* 525
Kortholti (*Seb.*) *vita.* 524
Kortholtus (*Chriſt.*) *Epiſtolarum Leibnitii editor.* 80
Kreſſii (*Jo. Pauli*) *vita.* 525
Kruſikii (*Joh. Chriſt.*) *vita.* 524
Kypkii (*Jo. Dav.*) *vita.* 525

L.

Labbæana *Conciliorum Collectio locupletata.* 348
De Labbæo (*Phil.*) *ſingularia.* 234
Labæo (*Ludovicæ*) *vita.* 478
Labeo (*Antiſt.*) *ab inſaniæ macula liberatus.* 448
Lacertarum *cum ſerpentibus affinitas.* 338
Lachrymalium *ductuum conſtitutio.* 277
Lætiliæ *gentis numi illuſtrati.* 112
Lakemacherus (*Jo. Gothofr.*) *laudatus.* 322 ſeq.
Landsbergenſis *Marchia.* 275
Langhanſii (*Chriſt.*) *vita.* 525
Langii (*Joach.*) *vita.* ibid.
A Lapide (*Hippolytus*) *quis fuerit, dubium.* 283
S. Largi *vita.* 255
De Larreque (*Matth.*) *vita.* 474
Latinæ *quædam dictiones examinatæ.* 417 ſeq. 435 ſeq.
S. Laurentii *vita.* 253
De Lectionibus *N. Teſt. varia-tibus judicium.* 30 ſeq.
Lectionis *librorum ex antiquitate bonorum duplex genus.* 47 ſeq.
Leges *Rom. illuſtratæ:*
l. 59 *§.* 2 *de Manumiſſ. teſt.* 310
9 *de Grad. & affin.* ibid.
23 *de his, qui not. infam.* 311
20 *de Pœn.* ibid.
8 *§.* 1 *de Public. & vect.* ibid.
21 *de Leg.* 351
16 *de uſu & uſufr. leg.* 446. 452
11 *C. de Excuſat.* 448
4 *de Jurejur.* 450
22 *C. de Adminiſtr. Tut.* ibid.
41 *§.* 1. 7. 8. 9. 12. *de Legat. I.* ibid.

Leges

Leges *Rom. illuſtratæ*:
l. 21 *§.* 2 *de Legat. III.* ibid.
49 *§.* 1 *de Fidejuſſ.* 548
ult. C. de Præd. & al. reb. min. 549
Legum *Rom. Index.* 263
Leibnitius (*Godofr. Guil.*) *a Spinoziſmo defenſus.* 136
doctrinæ de apocataſtaſi fautor. 284
ejus Cauſa Dei edita. 134
Judicium de Hobbeſii notionibus neceſſarii & contingentis editum. ibid.
Epiſtolæ editæ. 280
de anima brutorum Comment. edita. 284
Leonis *Imp. Novellæ an ita, ut exſtant, ab eo ſint editæ?* 265
Leuberi (*Benj.*) *liber, huc usque MStus, editus.* 492
Lexicorum *Latinorum hiſtoria.* 441
Lilienthalii (*Mich.*) *vita.* 525
Lipſienſes *Theologi perperam pro Luthero-Papiſtis habiti.* 165
Liſchwizii (*Jo. Chriſt.*) *vita.* 524
Lithophylacium *Brunſbuſanum deſcriptum.* 101
Littletoni (*Ad.*) *vita.* 476
Livius (*Tit.*) *falſo Patavinitatis accuſatus.* 416
ejus hiſtoria recens edita. 47 ſeq.
Lloydii (*Nic.*) *vita.* 479
Logices *quot partes?* 188
Longolii (*Paul. Dan.*) *in novam Epiſtolarum Plinii editionem merita.* 7
De Longueil. *vita.* 369
Lucæ (*Jo.*) *de Monumentis publicis inſcribendis Or. denuo edita.* 472
De Ludewig (*Jo. Petr.*) *vita.* 525
Lumen *boreale.* 15
zodiacale. 16. 20
Luneburgi *caſtellum an innexum ſit Feudis Gandersheimenſibus?* 99
Lutherani *ex urbe Egra ejecti.* 156
Lutheranorum *inepta genera prolata.* 165
Lutheri (*Car. Frid.*) *vita.* 524
Lutherus *conviciis proſciſſus.* 163
Lyris *fluvii vera origo.* 148
Lyſii (*Jo. Henr.*) *vita.* 525

M.

Machina *Londinenſis ad elevandam aquam.* 130
nautica ad inveniendum anguium rumbi. 366
Maculæ *ſolares quomodo generentur?* 516
Magiſtratus *ſupremi in Eccleſia poteſtas quæ?* 282
Magneticæ *acus ſpiralis examen.* 89
Magnetis *polus unus altero fortior.* 360
Magnus (*Aloyſ.*) *præcocis ingenii eruditus.* 40
De Majeſtatis *titulo controverſia.* 496
Maillardi (*Olivier.*) *vita.* 476
Maimonidis (*Moſis*) *de Cibis vetitis Tract. latine verſus & illuſtratus.* 43 ſeq.
S. Malchi *vita.* 255
Maldonati (*Jo.*) *vita.* 478
Malebranchius (*Franc.*) *inter Atheos relatus.* 482

Manu-

Manuſcriptorum *librorum accurata Notitia promiſſa.* 285
Manzelii (*Ern. Jo. Frid.*) *vita.* 525
S. Margaritæ *vita.* 255
Sub Maria I. *Reformationis ſacrorum in Anglia progreſſus.* 91 ſeq.
Maria, *Angl. Regina laudata.* 387
Mariana (*Jo.*) *laudatus.* 342
ejus Hiſtoria Hiſpaniæ denuo edita. ibid.
S. Marini, *Senioris, vita.* 256
Marpergerus (*Bernh. Walther.*) *laudatus.* 539
De Marquard (*Ge. Frid.*) *vita.* 525
Marshami (*Jo.*) *vita.* 475
De Martiale (*Gargil.*) *Diſſ. edita.* 245
Martin (*Andr.*) *inter Atheos relatus.* 482
Martini (*Dav.*) *vita.* 475
Maſſoni (*Jo.*) *vita Plinii denuo edita.* 7
Matheſi *quomodo in phyſicis utendum?* 87
Medicorum *Conſiliorum literis mandatorum utilitas.* 11
veterum lectio practico etiam futuro prodeſt. 13
in tradenda hiſtoria morborum diligentia laudata. 59
in expiſcando morbo ſagacitas imitanda. 355
Medicorum *peregrinatione prudenter inſtituenda.* ibid.
De Meiern (*Jo. Godofr.*) *vita.* 525
A Melle (*Jac.*) *vita.* 524
Membranæ *tympani quatuor lamellæ recenſitæ.* 509
Membranæ *tympani foramen negatum.* 510
S. Memmi *vita.* 254
Memoriæ *propagandæ ſtudium veterum.* 446 ſeq.
Menardi (*Nic. Hug.*) *vita.* 475
Menckenius (*Frid. Otto*) *Societati Scient. Berolinenſi adſcriptus.* 525
Menſura *conſtans & univerſalis.* 278
Mentis *notio Carteſiana.* 74
morborum cauſa quæ? 119
Menzeri (*Balthaſ.*) *vita.* 525
De Mercatoris (*Jſid.*) *Epiſtolis Decretalibus quid ſentiendum?* 499 ſeq. 536
Mercurii *crudi uſus in multis morbis commendatur.* 357 ſeq.
motus, diſtantia, aphelium. 128
Mercurio *an vis lithontriptica competat?* 359
Mercurius *crudus an ſit venenum?* 357
Meridianarum *pregrandium uſus.* 365
De Metemphychoſi *Pythagorea narratio an ſit vera?* 463
S. Metrodoræ *vita.* 256
Michaelis (*Jo. Henr.*) *vita.* 525
Microſcopicus *apparatus Leeuwenhœckii.* 127
Mikovinii (*Sam.*) *Mappæ Geographicæ Hungariæ laudatæ.* 292
Militis *eruditi exemplum.* 478
De Millii (*Jo.*) *Lectionibus variantibus N. Teſt. judicium.* 30 ſeq.

Mindiæ *gentis nummi illustrati.* 112
Miniana (*Joseph. Eman.*) *Continuator Marianæ.* 343
Ministerialium *doctrina illustrata.* 36
Ministerii *sacri Candidatus quomodo præparandus?* 185
Mitrejæ *gentis nummi illustrati.* 113
Modi *ab attributis distinguendi.* 76
Mohammedis *historia illustrata.* 9 seq.
Molleri (*Jo.*) *vita & scripta.* 237 seq.
Monetales *Triumviri descripti.* 54
De Monetariis *Germanorum Tract. promissus.* 314
De Montfaucon (*Bern.*) *Opus novum promissum.* 285
De Monumentis *publicis Latine inscribendis Orat.* 472
Morbi *Anglici nomen quibus morbis assignatum.* 119
mentem simul affligentes miserrimi. ibid.
De Morbis *popularibus libri Hippocratis laudati.* 59
In Morbo *pertinaci a fortibus remediis abstinendum?* 59
Morborum *mentis causa quæ?* 119
generis nervosi variæ classes. 120
causa. 268
cutaneorum origo. 316
In Morborum *historia tradenda quam diligentes se exhibuerint Medici veteres?* 59
Morellianus *Numismatum Thesaurus editus.* 49 seq.
Morgagni (*Jo. Bapt.*) *Epistolæ quatuor de Scriptoribus rei rusticæ editæ.* 246
Mortis *vocabulum antiquis invisissimum.* 450
Mortuis *injuriam inferendi modi varii.* 451
Motus *aquarum fluentium.* 206
sanguinis per pulmones fluentis. ibid.
Mülleri (*Gerh. Frid.*) *in Historiam Russiæ merita.* 390
(*Jo. Sam.*) *vita.* 524
S. Mummoli *vita.* 255
Mundi *fabrica quomodo a Cartesio explicata?* 77
Munis *vox an satis Latina?* 311
Musculi *diaphragmatis quatuor inferiores descripti.* 123

N.

Nartuini (*Conr.*) *vita.* 256
Nassovica *Domus Familiæ Augustæ Francicæ surculus.* 313
Naturæ *lex quid sit?* 133
legi quis convenienter vivat? 132
Nervorum *vibratio læsa morborum mentis causa.* 119
Nervosi *generis morbi nomen Anglici sortiti.* ibid.
morborum variæ classes. 120
Neuburii (*Frid. Christ.*) *in historiam Gottingensem merita.* 202
Neumeisteri (*Erdm.*) *vita.* 524
Newtoni (*Isaac.*) *vita.* 475
S. Nicolai, *Eremitæ, vita.* 255
Nicolle (*Petr.*) *inter Atheos relatus.* 482
Nobilitatis *origo.* 504
Francicæ ratio. 504 seq.

Nobilium *Gandersheimenſium hiſtoria.* 98
S. Nonnæ *vita.* 25
Northeimenſes *Comites quo Seculo orti?* 106
Novellarum *publicarum origo.* 234
Numiſmata *gentis Barbadicæ collecta.* 1 ſeq.
Seculi Theodoſiani explicata. 488 ſeq.
Numariæ *rei Germanorum medii ævi ſyſtema promiſſum.* 314
Numi *familiarum Rom. collecti.* 49 ſeq.
deſcripti. 107 ſeq.
Fabiæ gentis illuſtrati. 108 ſeq. 114
Lætiliæ gentis illuſtrati. 112
Mindiæ gentis illuſtrati. 112
Mitrejæ gentis illuſtrati. 113
De Numis *Conſularibus judicium.* 51 ſeq.
veterum integer Commentarius promiſſus. 308
Numos *cudendi jus penes quem olim fuerit?* 53 ſeq.
Nummus *in Fridericum, electum Rom. Regem, cuſus.* 104
Aciliæ familiæ deſcriptus. 108
Caniniæ familiæ deſcriptus. 107
Claudiæ gentis illuſtratus. 109
Epriæ gentis illuſtratus. 111
Æliæ gentis illuſtratus. 113
Nummus *Semproniæ gentis illuſtratus.* 115
Valerianæ gentis illuſtratus. ibid.
L. Atratini deſcriptus. 305
oppianus deſcriptus. ib.
quinarius Octavii Cæſaris deſcriptus. 306

O.

Olympicum *Theatrum Vicentinum Palladii deſcriptum.* 377 ſeq.
Ontologia *quando primum formata?* 190
Opiata *excretiones impediunt* 178
Opiatorum *effectus explicati.* ib.
Oporini (*Joach.*) *vita.* 525
Oratori *ſacro præcepta præſcripta.* 466
Oratorum *nomen unde JCtis datum?* 311
De Ordinatione *Epiſcoporum Anglicorum narratiuncula refutata.* 523
Osnabrugæ *urbis jura & privilegia.* 157
Oſſa *Goſſenſia.* 228
S. Oswaldi *vita.* 256
Otto III. *quo anno natus?* 57
Oweni (*Henr. Ern.*) *vita.* 525

P.

Pacificationis *Weſtphalicæ executionis Acta promiſſa.* 160
Acta publica edita. 155 ſeq. 490 ſeq.
Palladii (*Andr.*) *Theatrum Olympicum Vicentinum deſcriptum.* 377 ſeq.
Palmii (*Jo. Georg.*) *vita.* 524

Pane-

Panelius (*Alexand. Xaver.*) *laudatus.* 308
Pape (*Chriſt. Henr.*) *de aeris & aquæ Gottingenſis ſalubritate Diſſ. edita.* 204
Parallaxis *ſolit.* 127
S. Paridis *vita.* 254
Parochiarum *origo.* 185
Partus *caſarei caſus ſingularis.* 361
Paſcalis (*Blaſius*) *inter Atheos relatus.* 482
Paſcha *per calculum Aſtronomicum determinandum.* 365
Paſchalis *ratio.* 456
Paſſionis *Jeſu Chriſti hiſtoria critice illuſtrata.* 33 ſeq.
S. Paſtoris *vita.* 256
De Patino (*Car.*) *ſingularia.* 234
Patres *num aliter legerint Scripturam S. ac hodie legitur?* 31
S. Patriciæ (*Mariæ*) *vita.* 256
Patronatus *Juris origo.* 185
Patrum *veterum Theologia in compendium redacta.* 534 ſeq.
S. Paulæ *vita.* 256
De Pauli, *Apoſtoli, chirographo, Philemoni tranſmiſſo, ſententia.* 117
Peletarii (*Jac.*) *vita.* 475
Peregrinatio *Medicorum prudenter inſtituenda* 355
Perſici *Imperii Geographia.* 275
Perſpicuitas *atque conſtantia bonæ methodi anima.* 317
Pertſchii (*Jo. Ge.*) *vita.* 525
Peterſenii (*Jo. Chr.*) *vita.* ibid.
Per Peyerianas *glandulas quantum, ſtimulo iis adhibito, excernatur?* 62
Pfaffius (*Chriſt. Matth.*) *male habitus.* 117
Phalereus *nomen, quomodo pronuntiandum?* 417
Philippi II. *Hiſp. R. elogium.* 346
Photii *Operum nova editio promiſſa.* 239
S. Photini *vita.* 256
Phyſica *quomodo definienda?* 88
ejus objecta. ibid.
Phythanthozaiconographia *tentata.* 506
Piccolominei (*Franc.*) *vita.* 477
Pietiſtarum *anteſignanus quis?* 167
Pignorii (*Laur.*) *vita.* 475
De du Pinio *ſingularia.* 234
Piri *anatomia.* 362
Pituitæ *in humoribus generatio.* 396
Planetarum *characteres unde orti?* 274
orbitæ cur ad æquatorem ſolis varie inclinatæ? 515
cur parum ad ſe invicem inclinatæ? 517
circumvectiones an a vi materiali & mechanica procedant? 515
orbes quæ cauſa jungat & disjungat? ibid.
gravitas & rotatio unde? 516
axes cur inclinentur? 517
figura num exacte ſphærica? ibid.
nodi ſolares a punctis ſolſtitialibus parum aut nihil diſtant. 518

Planetarum *axis positio cur variabilis?* ibid.
atmosphæræ. 519
Plantarum *icones expressæ.* 550
ad vivum delineatio. ibid.
Plato *Polytheismi autor.* 482
Pleuritidis & *peripneumoniæ differentia.* 61
Plinii *Epistolæ emendatæ.* 5 seq.
vita denuo edita. 7
Pocockii (*Eduard.*) *vita.* 475
Podagræ *apud Anglos indoles descripta.* 356
Podagram *tollendi methodus proposita.* ibid.
In Pœnis *infligendis interdum personarum habenda ratio.* 450
Poetarum *veterum Versiones Italicæ editæ.* 194 seq.
Polytheismi *autor quis?* 482
Pontaci (*Arnald.*) *vita.* 476
Pontaderæ (*Jul.*) *in rei rusticæ Scriptores Annotationes editæ.* 246
Pontificii *Juris historia exposita.* 499 seq.
colligendi modi varii. ibid.
explanatores varii. ibid.
Pontificiorum *dogmata enarrata.* 375. 413
Pontificios *inter & Protestantes unio tentata.* 280 seq.
De Pontificis *Rom. Infallibilitate quid sentiendum?* 536
De Pontificum *Jurisdictione Diss.* 502
S. Porcarii *vita.* 255
Portarum *Caspiarum verus situs.* 274
Posonienſis *Comitatus historia descripta.* 292 seq.
situs. 292
sylvæ. 293
flumina. ibid.
aer. ibid.
prodigia. 294
antiquissimi populi. ibid.
magistratus. 295
optimates. ib.
urbes præcipuæ. 296
Possevini (*Ant.*) *vita.* 475
Præcocis *ingenii exemplum.* 40
De Prætorum *veterum Edictis judicium.* 264
Precum *Ecclesiasticarum formulæ.* 467
Pricæi (*Jo.*) *vita.* 479
Problemata *quædam Geometrica.* 370
Processus *quot sint mallei?* 510
Procopius *defensus.* 265
Prophetiarum *loquendi genus.* 169
Protestantes *inter & Pontificios unio tentata.* 280 seq.
Prytanes *Sabaziorum præsides.* 301
Pufendorfii (*Esaiæ*) *vita.* 525
Puissenii (*Franc.*) *vita.* 475
Pulveris *tormentarii theoria.* 275
Purgantium *in febre putrida, in declinatione variolarum confluentium accedente, usus.* 61
in capitis erysipelate usus. 62
Pythagoræ *vita.* 463
De Pythagoræa *Metempsychosi narratio an sit vera?* 463

Q.

Quadrans *Aſtronomicus muralis fixus.* 364
Quantii (*Jo. Jac.*) *vita.* 525
Queſnel (*Paſchal.*) *inter Atheos relatus.* 482
S. Quiriaci *vita.* 255

R.

Radii *luminis quomodo producantur?* 516
Raphelii (*Georg.*) *vita.* 525
S. Rathardi *vita.* 255
Ratio *an ſufficiat in cognoſcendis rebus divinis?* 422. 424. 427
Raupachii (*Bernh.*) *vita.* 524
Reformatis *jus reformandi in Imperio negatum.* 156 ſeq
De Reformatis *judicium Legati Suecici in Pacificatione Weſtphalica.* 156
Refractio *aeris non ſemper eadem.* 127
Regis *Rom. tituli antiquitas.* 105
(*Sylvan.*) *inter Atheos relatus.* 482
Regnardi (*Jo. Franc.*) *vita.* 475
Rehmeieri (*Phil. Jul.*) *vita.* 525
Reimari (*Herm. Sam.*) *vita.* 524
Reimmannus (*Jac. Frid.*) *laudatus.* 284
ejus vita. 525
Religio *vera quibus argumentis demonſtrari poſſit?* 230
unde cognoſcenda? 426 ſeq
naturalis an ſit abſolute perfecta? 422. 424
Ad Religionem *coactio omni Juri contraria.* 159
Religionis *controverſia enarrata.* 374. 412
coactio an promiſſa? 494
Remedia *multa a veteribus cum fructu adhibita, poſtea neglecta.* 69
humoribus admixta, aliam figuram indepta, alios edunt effectus. 175
multa augent elaterem ſolidorum & fluidorum. ibid.
elective purgantia quomodo in certum humorem agant? 176
Draſtica interdum excretionem impediunt. ibid.
Remediorum *purgantium operandi modus.* 175
Remondi *vita & ſcripta.* 480
De Reſervato *Eccleſiaſtico controverſia.* 159
Reſpondendi *de Jure mos antiquus illuſtratus.* 350
Reſponſa *veterum JCtorum collecta.* 351
Eccleſiaſtica illuſtrata. 352
Revelationis *divinae neceſſitas.* 134
utilitas demonſtrata. 420
Rex *Rom. an vivente Imperatore ſit eligendus?* 158
an ex regnantis Imperatoris familia tantum eligendus? ibid.
Rhabarbarum *quid ad bilem evacuandam conferat?* 176
Ridelii (*Jo. Mart.*) *vita.* 525
Rigaltii (*Nic.*) *vita.* 474
Rintelenſis *Bibliothecae publicae Catalogus.* 235
origo & incrementa. 235 ſeq.
Roccae (*Angeli*) *vita.* 474
Romanorum *bella pro latrociniis habenda.* 264

De la Roque (*Ægid. Andr.*) *vita* 474
Ros *non ſuperne decidit, ſed e terra exhalatur, & ex plantis tranſudat.* 88
Rüdigeri (*Andr.*) *de anima humana ſententia refutata.* 99
S. Rufini *vita.* 254
Rumbi *angulus per novam machinam inveniendus.* 306
Ruſticarum *rerum Epitome edita.* 391
Chronicon editum. 390 ſeq.
Ruſticæ *rei Scriptores editi* 241
Scriptorum nova editio promiſſa. 250
Ruſticarum *vocum index editus* 247
S. Ruſtici *vita.* 256
S. Ruſticolæ *vita.* ibid.
Ruytchii (*Frid.*) *vita.* 368
Ryerii (*Petr.*) *vita.* 476

S.

Sabazia *unde dicta?* 300
deſcripta. ibid.
Sacrificia *veterum Græcorum quotuplicis generis?* 325
Sacrificium *pro peccatis explicatum.* 540 ſeq
Sacrorum *Jura duplicis ſunt generis.* 184
Sadeelis (*Ant.*) *vita.* 476
Sal *Epſomienſe quomodo extrahendum?* 362
Salariorum *Eccleſiaſticorum neceſſitas.* 186
Sale (*Georg.*) *Anglica Alcorani verſio laudata.* 11
Salii *unde dicti?* 505
Salium *peregrinorum in corpore humano geneſis & noxa.* 120
Salthenii (*Dan.*) *vita.* 525
Sanctiones *Pragmaticæ deſcriptæ.* 264
Sanguinis *viſciditas febrium cauſa.* 396
color unde? 459
per pulmones fluentis motus. 206
gravitas ſpecifica. 207
ſiſtendi modus. 361
Sanitas *in quo conſiſtat?* 174
Sanſovini (*Franc.*) *vita.* 475
Sapphus *Fragmenta & Elegiæ edita.* 250
vita. 252
Sarpii (*Pauli*) *Hiſtoriæ Concilii Tridentini verſio Latina a quo confecta?* 283
Scacchi (*Fortunati*) *vita.* 474
Scaligeri (*Jul Cæſ.*) *vita.* 479
(*Joſ. Juſt.*) *vita.* ibid.
Scenæ *antiquæ hiſtoria illuſtrata.* 379
Scharbavii (*Henr.*) *vita.* 524
Schelſtratii (*Eman.*) *vita.* 475
Schenckii (*Jo. Theodor.*) *vita.* ibid.
S. Schetzelonis *vita.* 255
Schmauſii (*Jo. Jac.*) *vita.* 525
Schmeizelii (*Martin.*) *vita.* ibid.
Schmidii (*Chriſt. Frid.*) *vita.* ib.
De Schœmberg (*Jo. Bapt.*) *in Marianæ editionem novam merita.* 344
Schœtgenii (*Chr.*) *de Gargilio Martiale Diſſ. edita.* 245
Schubarti (*Tob. Henr.*) *vita.* 524
Schulzii (*Franc. Alb.*) *vita.* 525
(*Jo. Henr.*) *vita.* ibid.
Scioppii (*Caſp.*) *Promtuarium Linguæ Latinæ cur non prodierit?* 40

Scri-

Scorpionum *ictus an lethalis?* 362
Scriptura *quæ fuerit veterum Germanorum?* 104
Scripturæ *S. loca illuſtrata aut explicata:*
Geneſ. II, 19. 20. 555
IV, 13. 141
15. 451
XVII, 10. 11. 424
XX, 6 - 12. 425
XXXVI, 24. 556
Exod. I, 8. 272
III, 22. 425
IV, 21. 142
XII, 1. 541
XXIII, 19. 44
XXXIII, 14. 143
Levit. IV. 541
XVI. ibid.
XXI, 10. 142
Numer. V, 7. 541
VI, 24 - 27. 467
XVIII, 28. 543
XIX. 540
1. 2. 541
3. 4. 543
7. 8. 10. 544
17. 19. 541
XX, 2. 6. 8. 10. 12. 23. 543
Deuter. XXI. 11 - 14. 144
XXIII, 2. 554
XXXI, 23. 425
XXXIII, 16. 143
21. 543
Joſ. V, 9. 425
Judic. XI, 30. 31. 39. ibid.
2 *Sam.* XX, 1. ibid.
XXIV, 1 - 5. ibid.
1 *Reg.* XIII, 18. ibid.
XIX, 15. ibid.
XXI, 10. 13. 143
2 *Reg.* II, 23. 24. 425
VIII, 10. ibid.
2 *Paral.* XXXIV, 23. ibid.
Job. I, 5. 143
II, 9. ibid.
XXVIII, 17. 555
Pſalm. II. 474
X, 3. 143
XXIII, 5. 327
XXVI, 6. ibid.
LXVIII, 26. ibid.
LXXX, 2. ibid.
Cantic. IV, 16. ibid.
VI, 9. 328
Jeſ. XII, 3. 142
XIV, 12 - 15. 143
XXXII, 16. 328
LII, 8. ibid.
13. 14. 142
Jer. XII, 6. 276
XX, 7. 425
Dan. IX, 24. 542
Hoſ. XIV, 3. 467
Zach. IX, 16. 328
XIV. 9. 144
Mal. IV, 5. 6. 142
Matth. III, 16. 328
V, 43. 425
VI, 13. 532
VII, 22. 23. 425
VIII, 20. 328
XV, 30 144
XVI, 14. 465
18. 328
XVIII, 15 - 18. 143
XXIV, 36. 425
XXVI, 65. 142
74. 328
XXVIII, 20. 536
Marc. XIII, 37. ibid.
Luc. XII, 31. 32. ibid.
XXII, 24 *ſeq.* 282
34. 34
XXIII, 47. ibid.

Joh. I, 1. 532
VII, 37. 38. 142
VIII, 1-11. 532
IX, 2. 465
XI, 50. 535
XII, 24. 425
Act. II. 100
VII. 499
VIII, 14. 536
XV. 535
28. 29. 142
35. 535
Rom. VIII, 3. 4. 420
XII, 20. 425
1 Cor. XIV, 14. 467
16. 498
XV. 36. 37. 425
2 Cor. XIII, 13. 467
Phil. II, 7. 328
1 Tim. III, 15. 16. 532
1 Petr. III, 19, 20. 99
IV, 6. ibid.
1 Joh. V, 7. 8. 532
Hebr. VI, 17. 435
IX, 13. 541
XIII, 12. 544
Apoc. VII, 9. 328
X, 2. ibid.
XV, 6. ibid.
XXI, 18. ibid.

Scripturam S. *num Patres aliter legerint, ac hodie legitur?* 31
Scripturarum *sacrarum collectorer.* 168
Sectionum *conicarum nova contemplatio.* 363
Secularisationis *vocabulum unde ortum?* 159
A Seelen (*Jo. Henr.*) *vita.* 524
Seldeni (*Jo.*) *Diss. ad Fletum denuo editæ.* 266
Sellius (*Godofr.*) *laudatus.* 116 118
Semproniæ *gentis numus illustratus.* 115
Senatus *Consultis cur sæpe nomen legislatoris non sit præpositum?* 459
Sepulchra *devovendi formulæ apud veteres.* 452
violandi modi varii. ibid.
Sepulvedæ (*Jo. Genes.*) *vita.* 479
Serpens *est animal oviparum.* 388
Serpentes *an venenum alant?* 339
ad amphibiorum vivendi & respirandi conditionem accedunt. 341
unico cordis ventriculo instructi sunt. ibid.
Serpentum & *viperarum historia.* 338
anatome. 341
Servii *Tullii ingenium descriptum.* 261 seq.
S. Severi *vita.* 254
Sherley (*Ant.*) *vita.* 478
(*Th.*) *vita.* ibid.
Sianda (*Jo.*) *notatus.* 161 seq.
Signorum *zodiaci characteres unde orti?* 273
Sinensium *cycli sexagenarii.* 273
Sirupus *violarum ad probanda liquida non sufficit.* 277
Sixti II, *Papæ, vita.* 253
S. Smaragdi *vita.* 255
Societatis *Scientiarum Berolinensis Socii laudati.* 525
Solares *maculæ unde oriantur?* 516
Solaris *atmosphæra.* 16. 19
est causa luminis Zodiacalis. ibid.
vortex qualis? 516
ejus celeritas. 517

Sola-

Solaris & *cometarum ſyſtematis ſchema.* 551
Soleas *an ferreis clavis ſuppingere ſuerint veteres?* 247
Solis *natura & origo.* 516
Solitaurilium *vox unde?* 248
Sommerſeburgi *Comitum quatuor ſunt genera.* 103
De Spanhemio (*Ezech.*) *fingularia.* 234
Spatium *vacuum, infinitum & creatum.* 88
Spectacula *quædam Gallica in monumentis repræſentata.* 442 ſeq.
Spiritus *ſecernendi poteſtas cerebro denegata.* 269
S. Spiritus *Ordinis initia in tabula repræſentata.* 445
S. Stopini *vita.* 254
Statii *Verſio Italica edita.* 194 ſeq 199
vita deſcripta. ibid.
Steinheilii (*Georg. Alb.*) *Vocum Sapphicarum illuſtrationes editæ.* 252
Stephani (*Rob.*) *Theſaurus Linguæ Latinæ denuo editus.* 433
vita. 44
Sterilitatis *odium apud veteres.* 450
Stiſſeri (*Aug.*) *vita.* 525
Stiſſerorum *vitæ promiſſæ.* 105
Strubii (*Dav. Ge*) *vita.* 525
Suareſii (*Joſeph. Mariæ*) *vita.* 476
Subſtantia *an ſit una tantum?* 74
una & infinita Spinozæ exiſtere nequit. 77
abſtracta notio eſt. ibid.
ejus notionem an aſſequi poſſimus? 75
De Suburbicariis *Eccleſiis controverſia enarrata.* 502 ſeq.
Sudoriferorum *temperatæ naturæ uſus.* 60
S. Suſannæ *vita.* 256
Swammerdammianum *Opus poſthumum promiſſum.* 526
Syracuſanorum *tyranni deſcripti.* 257

T.

Geminum quid olim denotaverit? 105
Tallemantii (*Pauli*) *vita.* 47[illegible]
(*Franc.*) *vita.* ibid.
Tappii (*Sylveſtr.*) *vita.* 525
Tartariæ *Charta Geographica edita.* 394
S. Taurini *vita.* 254
Tectorum *conſtructio.* 365
Teleſcopium *catadioptricum.* 126
Temporis *diviſio.* 460
Temporum *oſſis accurata deſcriptio.* 508
Terræ *figura qualis?* 518
De Teſtamenti *Novi Lectionibus variantibus judicium.* 30 ſeq.
Teſtamentum *N. denuo editum.* 529 ſeq.
Teuberi (*Sam Chriſt.*) *vita.* 525
(*Chriſt. Andr.*) *vita.* ib.
Thavmaturgi (*Mironis*) *vita.* 253
Theatrum *Olympicum Vicentinum Palladii deſcriptum.* 377 ſeq.
De Theodora, *Juſtiniani conjuge, judicium.* 265
S. Theodori, *Hegumeni, vita.* 255
Theodoſii, *Monachi, de Origine Imperii Ruſſici liber MStus.* 390
Theologia *veterum Patrum in compendium redacta.* 534 ſeq.

Theologiæ *Polemicæ natura & neceſſitas.* 374 412
Zoharicæ Specimen. 473
Theophania *Auguſta quo anno mortua?* 57
Thermometrum *quomodo perficiendum?* 360
Theveti (*Andr.*) *vita.* 477
Thiardi (*Pont.*) *vita.* 475
S. Thiennæi (*Capitani*) *vita.* 255
Thomaſii (*Chriſt.*) *Hiſtoria Juris denuo edita.* 266
Thomaſſinus (*Lud.*) *inter Atheos relatus.* 482
S. Tiburtii *vita.* 256
Tithymaloides *Nerii folio Kleinia appellata.* 317
Torrens *centralis in vortice ſolari.* 516
Torrentes *nautarum quales?* 89
Trajectoria *nova facilis delineatu.* 400
Trebellianum *SCtum unde nominatum?* 548
Treueri (*Gottlieb Sam.*) *vita.* 525
Tribonianus *defenſus.* 309 ſeq.
De Tribus *Impoſtoribus liber deſcriptus.* 101
Triumviri *Monetales deſcripti.* 54
Trotz (*Chriſt. Henr.*) *laudatus.* 447 ſeq.
In Tubis *capillaribus cur aqua ſuſpendatur?* 205
Tympani *cavitas in tres regiones diviſa.* 510
Tyndalius (*Matth.*) *refutatur.* 137. 419 421. 424. 426
ejus vita & doctrina. 427 ſeq.

V.

Vaillantii (*Jo. Franc.*) *vita.* 476
Valerianæ *gentis nummi illuſtrati.* 115
Valſechii (*Virgin.*) *de veteribus Piſanæ civitatis Conſtitutis Epiſtola denuo edita.* 266
Vapores *quodnam morbi genus deſignent?* 121
Varech *nomen unde?* 391
Variolarum *varia genera.* 64
curatio inter Anglos uſitata. 358
Varronis *de re ruſtica liber commendatus.* 243
loca quædam emendata. 248
Varus (*Alfen.*) *JCtus, an fuerit olim Juto?* 449
Vaſa *ſanguiflua an ſine ruptura ita dilatari poſſint, ut ſanguinem plorent?* 14
Vaſorum *figura conica quantum faciat ad conſervandum humorum æquilibrium?* 174
Vechneri (*Dan.*) *Heilenolexias editiones recenſitæ.* 415
Vegetii (*P.*) *ars veterinaria denuo edita.* 245
Venæ *ſectio in pleuritide copioſa laudata.* 357
larga in variolis commendata. 358
S. Venantii *vita.* 254
Venarum *jugularium ſectio in febribus acutis commendata.* 60
Vermilii (*Petr. Martyr.*) *vita.* 478
Verminoſum *ſeminium in humoribus plurium morborum cauſa.* 358
Vertiginis *cauſa genuina.* 14

Veſicæ *ulcera, etſi rariora, ſubinde tamen obſervata.* 61
Veſicatoriorum *uſus commendatus.* 63
S. Viatoris *vita.* 256
Victor (*Ambroſ.*) *inter Atheos relatus.* 482
S. Victricii *vita.* 254
Vigagnonis (*Nic. Durand.*) *vita.* 476
Villam *in urbem commutare num licuerit olim Principibus Imperii?* 37
S. Vincentii *vita.* 255
Violarum *ſirupus ad probanda liquida num ſufficiat?* 277
Vipera *eſt animal viviparum.* 338
Viperarum *hiſtoria.* ibid.
Vires *corporum an pro rebus abſolutis & ſubſtantiis habendæ?* 511
quæ ſe mutuo ſuſtinent, an ſemper æquales? 513
Virgilianæ *Æneidos verſio Italica edita.* 199
Virgilius *an verus autor Æneidos?* 483
ejus loca quædam illuſtrata. ibid.
Virium *poſt paſtum refectio momentanea unde?* 14
vivarum menſura. 129
vera notio. 210
corporearum æſtimatio. 512
Vis *motricis menſura.* 129
viva eſt aliquid reale & ſubſtantiale. 11
an ſemper conſervetur? ibid
mortua. ibid.
Vis *omnis corporum mere relativa eſt.* 511
Vitri *electricitas.* 277
Vivis (*Jo. Lud.*) *vita.* 474
Ulcerum *& morborum cutaneorum cauſa quæ?* 316
Vogtii (*Franc. Ern.*) *vita.* 524
Volderi (*Burch.*) *vita.* 475
Vomitoria *quando in febribus acutis adhibenda?* 60
Vomitoriorum *operatio ex ventriculi fabrica explicata.* 176
Vorſtii (*Æl. Ever.*) *vita.* 475
Vortex *ſolaris qualis?* 516
ejus celeritas. 517
Ad Voſſii *de Hiſtoricis Opus Supplementa.* 140

W.

Wedelii (*Jo. Adolph.*) *vita.* 525
Weiler, *vocis, origo.* 274
Weſtphalicæ *Pacificationis Acta Publica edita.* 155 ſeq. 490 ſq. *Scriptores recenſiti.* 155 ſeq. *executionis Acta promiſſa.* 160
Whitby (*Dan.*) *vita.* 474
Winckleri (*Jo. Frid.*) *vita.* 524
Wipponis, *Presbyteri, Proverbia edita.* 138
Wiſſenbachius *refutatus.* 310
Witſenii (*Nic.*) *Charta Geographica Tartariæ laudata.* 394
Wittebergenſes *Theologi perperam pro Lutbero-Papiſtis habiti.* 165
Wolfius (*Jo. Chriſt.*) *Fragmentorum Sapphus editor.* 250
Wolfii (*Jo. Chriſtoph.*) *Latina Bibliothecæ Aproſianæ verſio laudata.* 37 ſeq.

Wol-

Wolfii *vita.* 475
Wormatienſis *Eccleſiæ hiſtoria deſcripta.* 55 ſeq.

Z.

Zorni (*Jac.*) *vita.* 475
Zodiacale *lumen.* 16. 20
quid? 16
quousque extendatur? ibid.
cur tam diu latuerit? 20
Zodiacale *lumen quando obſervari poſſit?* ibid.
ejus diverſa ſtrata. 16
ſpecies & figura. 23
viciſſitudines. 24
Zoharicæ *Theologiæ Specimen.* 473
Zornii (*Petr.*) *vita.* 525

ERRATA.

Pag. 292 lin. 34 pro *mpliſſimosque* lege *ampliſſimosque.*
348 lin. 11 pro *exbere* lege *exhibere.*
440 lin. ult. pro *Piliſco* lege *Pitiſco.*
450 lin. penult. pro *contingatſi* lege *contingat; ſi.*
453 lin. 6 pro *præſcripſerant* lege *præſcripſerant.*
550 lin. 4 pro *immutato* lege *immutata.*
562 lin. 20 pro *vilipendet* lege *vilipenditur.*

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google